

הַקָּדוֹת
הָרַב זְאִילִים וְיִטְאֵל אֵלֶיךָ

עִם בִּילְאוֹר
'אֵילָנָא דְזְאִילֵי

זְאִילָא

מֵאֵת
שִׁבְתֵּי בֵּן ר' אֶלְעָזָר בֶּן
אֶלְעָזָר הַתְּשֻׁעִי

©

כל הזכויות שמורות

**מוזזבר הספר זופץ לזכות את
הרבים בשיעורים וזבורות
בספר 'אילנא דזזיי' וכן
בנושאים קשורים**

כמו כן ניתן להשיג את הספר אצל
המוזזבר רזז' נוזל דולב 31/7 בית שמש
לפרטים: 02 999 6868 פל' 0548 474 401

הדפסה ועיצוב גרפיקה וכריכה:

"כתרים" 0504-150477

נר זכרון

DEDICATED IN LOVING MEMORY

לעילוי נשמת עטרת ראשנו,

אבינו, סבינו, וראש משפוחתנו היקר

מרדכי (MAX) בן רזול מן ז"ל

נלב"ע ג' ניסן תשע"ד

ת.נ.צ.ב.ה

Every day, you would rise at dawn and
diligently pray in service to Hashem.

Your greatness lay in your pure humility and
honest dealings with others.

You cherished your grandchildren close to your heart and
always displayed your special love for them.

Most exemplary of all –

your satisfaction with your lot.

You would never demand anything from anyone!

Dearly missed by your loving children, grandchildren and
great-grandchildren.

יה"ר ממועון הברכות שיבורכו בכל מילי דמיטב,
ברוב נזות ועושר וכבוד, מתוך בריאות, שלוחה, ואושר, אמן

נר זכרון

לעילוי נשמת

מרדכי (MAX) בן רזזל מן ז"ל

היה איש צנוע ושמוז בזזלקו
ולעולם לא ביקש מאומה מאזור

מנכרתו האוהבת
נואית תזזי'

נר זכרון

לעילוי נשמת

משדה (מוריס) בן רזזל מן ז"ל

נרבת משפוזתו הי"ו

לזכר עולם

אבי אבי

שלום בן ציפורה ע"ה

אבי אבי

מרדכי בן הירש ע"ה

אם אבי

שיינה בת ברוך ע"ה

ולתבדיל בין זינים לזינים

לרפואת אם אבי

אסתר בת יוכבד בתשז"י

לזכרון בספרן של צדיקים

לע"נ

ר' יואל אהרן בן ר' יעקב יצחק הכהן ע"ה

וזוגתו

מרת יהודית שבע לאה בת ר' מרדכי הלוי ע"ה

ר' שלמה בן ר' אפרים יוסף ע"ה

וזוגתו

מרת זווה אסתר בת ר' מרדכי הלוי ע"ה

ר' אפרים בן ר' יעקב יצחק הכהן ע"ה

וזוגתו

מרת זווה בת ר' זאב ע"ה

מרת זווה פראדל בת אלטר יהודה ע"ה

ר' יעקב יצחק ע"ה בן ר' משה זלמן הכהן נ"י

**הסכמות
הרבנים**

מכתב הכרה
אל בני הישיבה

כאני עיוניך חשבתה בארץ הקדושה
 מהר"ו ז"ל "איתנא דכו"י" אהבה החלש
 כהר"ר שמואל ע"ן איתנא וצבר אצלו עשר
 כחמדי יחסים הנקראים צבב בברך אר אסנו
 וצדו אצטרף אצלם את האצטרפים יצטקן בחכמה
 זו וצבבא כהנא יומאם עורו חלם וצקוב
 היצטרף כהנא כצטרף דקאו יצקנו מן איתנא כהנא
 ארצן כהנא אצלם יצבב אר איתנא זו אר
 בארץ ארץ צבב
 ויך איתנא ליבו אר חמדי ארצו ויצבבו חספסלו
 דביר חמדי ארצו ארצו ארצו ארצו ארצו
 יצבבנו דרצו ארצו ארצו ארצו ארצו

דחיות צבב היגוס
 ב"י יצבבנו

הסכמת הרב בניהו שמואלי שליט"א
(ראש ישיבת 'נהר שלום')

מכתב ברכה - אדר השני התשע"ד

ראיתי גליונות וזשובות, ביאור על הקדמת מהרוז"ו זיע"א - 'אילנא דזיזי' להרב הזשוב כה"ר שבתאי גן שליט"א. ודבר גדול עשה המוזבר להסביר הדברים דבר דבור על אופניו, וזה מעודד מאוד את המתזזילים לעסוק בזכמה זו. וכידוע כמה לימוד תורת הסוד מקרב הגאולה, כמש"כ בזה"ק בהא יפקון מן גלותא ברוזמי! ולכן כדאי מאוד לעבור על הקדמה זו עם ביאור נפלא זה.

יהי רצון שימלא ליבו של המוזבר לטובה, ויתרבו הספסלים בבית המדרש ללמוד תורת הזז"ן, וכל העוורים יתברכו בכל מיילי דמוטב, אמן!

הזותם לכבוד התורה
בניהו שמואלי

גמליאל הכהן רבינוביץ (ראפפורט)

ר"מ בישיבת המקובלים "שער השמים"

נכד הש"ך והרמ"א זיע"א

מח"ס "טיב התשובה" "טיב הכוונות"

"טיב התהילות" "טיב התורה" "טיב התפילה"

"טיב ההגדה" "טיב העבודה"

רח' הרב משה חגיז 2 טל 02-5385344

בעיה"ק ירושלים תובב"א

בס"ד קמ"ב וא"ו אה"ב תשל"ד פז"ח"ק

כאן לפני הולדתך הוקר ונתק ואסוף

הריב לקית ען שליט'א

ואיני מתנא קופה יעקוב קלם, איניכא בחי"ו
והוא לאור מקל ע"י ההקדמה המפורסמת של שו"ת
מהי"תו ע"י ענין אה"ב הקבלה גופא אלם שח"ק אה"ב
הפדלים משאר מקנאות מבקרי האו"ל והצורה ושע"ן
זמ"ן שח"ק את שיער העיריב קצ"באן בתראה

מ"ד ק"ל הצ"ח ורחמי הק'
ועדית ע"י הספר ומצאתו קטוב טע"ם ופד"ת א"ל
ש"ל פ' פט"ו עירי טע"ם מ"פ"ו ע"ל א"ה ש"י"ם א"ל"מ
ק"ב פ"ט"ו התורה ח"ו הנסתות
והנ"ל ק"ו"ג ח"ש ק"א"ו"ף ויהי"א ע"ל
זח"ק פ"ט"ו וק"י ק"ו ז"א"ש ק"ה"ה י"ן א"ל נ"ו"ה ע"ל
א"ל ית"ל ע"ם י"קו

ואק"ט"ו ט"פ"ב א"ע"ט"ו ח"צ"ו וי"ל"ם י"ה"ו מ"פ"כ"י
ת"י"ט י"פ"ק"ן מ"ש"י"ט"ו ק"ק"י"ק כ"ט"ת א"ש"ף ח"צ"ו"ו ור"ק"ל"ו
א"ט"ן ק"ד"ה כ"ן ק"ה"ה א"ב"ז ח"א"ר"ה

מ"א"ל"ן י"ב"ל"ק"ו

הסכמת הרב גמליאל הכהן רבינוביץ (ראפפורט)
(ר"מ בישיבת המקובלים "שער השמים")

יום ד', יא' תמוז תשע"ד פעה"ק

בס"ד

בא לפני האברך היקר ותיק וזסיד הרב שבתלי גן שליט"א, ואייתי מתניתא בידיה - זזיבור בשם 'אילנא דזזיל', והוא ביאור במקיף על ההקדמה המפורסמת של מורינזו מהרזז"ו על ענין לימוד הקבלה. ואסף איש טהור לבאר הדברים משאר מקומות מדברי האר"י והזוהר, ובענין לענין ביאר את הערב רב בדרא בתראה מדברי הזוהר והאר"י הק'.

ועברתי על הספר ומצאתיו בטוב טעם ודעת, אף שעל פי פשוטו עיקר טענת מהרזז"ו על אלה שאינם מאמינים רק בפשטי התורה ולא בנסתרות. והכל ביאר בטוטו"ד, והביא שכל א' צריך לזנך תלמידיו ובני ביתו ללמוד קבלה - אך מ"מ נראה שכל א' יתייעץ עם רבו.

ואברכהו שיפוצו מעינותיו זזועה, ורבים יהנו מדברי תורתו, ויפקון מגלותא בקרוב בזכות לימוד הזוהר והקבלה.

אמן בברכת כהן, באהבה לכבוד התורה

גמליאל רבינוביץ

Beth Ramhal
JERUSALEM

בס"ד
בית רמח"ל
ירושלים

בס"ד, ירושלים תותבב"א, לסדר "בהעלותך את הנרות",
ערב חג מתן תורה, התשע"ד

הסכמה

הן כל יקר ראתה עיני ביאור **אילנא דחיי** על **הקדמת העץ חיים** של
איש האלוקים **מורינו ורבינו חיים ויטאל** זי"ע - אשר כולו אומר כבוד,
מלא ניצוצין דקדושה, אשר חיבר הרב חכם הרזין, עדין הנפש :
הרב שבתי בן אליהו גן שליט"א

הביאור הנ"ל אשר בנוי בחכמה ותבונה סובב על הקדמת המרח"ו ללימוד
הקבלה, הקדמה נפלאה שהפכה עולמות והרגיזה ממלכות. הרב שבתי
מאי"ר עינינו כשהוא פותח ומפרק ככמעט כל מילה וכל נושא בביאור
רחב בהבנה ישרה ובעומק הסברה.

כידוע משער הגלגולים (הקדמה לח) ששורש נפשו של רבי חיים ויטאל
היא משמואל הנביא, ואחריו חזקיהו מלך יהודה, ואחריו ריב"ז ואחריו רבי
עקיבא בן יוסף, ואחריו רב ייבא סבא דמשפטים, ואחריו אב"י האמורא
הנקרא נחמני, ודאי שכל הני סייעו ליה להוציא תעלומה גנוזה מלב טהור
אשר רתח על כבוד תורת רבו, רבינו האר"י - אשר מאיר לכל העולם.
השכיל הרה"ג הרב שבתי שליט"א ללקט מדברי רבותינו הפזורים בכל
פאות דבר דיבור על אפניו, להראות אורח מישר בהבנת דברי המחבר -
אשר ממימיו אנחנו **חיים**.

ואני אין לי רק לברכו שחפץ ה' בידו יצלח להגדיל חדוותא דאורייתא
המהפכת הרע לטוב, ויפוצו מעיינותיו חוצה בבריאיות איתנה.
החותם בברכת התורה ולומדיה בעיון ישר, ובציפייה לישועה מאוד מאוד.

ע"ה מרדכי שריקי ס"ט
מכון רמח"ל

ע"ה מרדכי שריקי ס"ט

Rabbi Y.M. Morgenstern
Rosh hayeshiva of
"Toras Chochom"
Yerushalaim

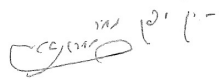
יצחק מאיר מארגנשטערן
רב ור"מ דק"ק "תורת חכם"
לתורת הנגלה והנסתר
פעיה"ק ירושלים תובכ"א

בעה"ת, יום רביעי בשבת, ג' לחודש אב הרחמן תשע"ד לפ"ק, פעיה"ק ירושת"ו

כבר נודע בשער בת רבים שבה יקרת הקדמת רבינו האלקי מהרח"ו ז"ל לספר עץ חיים (ועיקרה מן ההקדמה לשער ההקדמות) שבה פתח שערי דרך עץ החיים לבאר לפני כל הקרב אל משכן ה' גודל הצורך לעסוק בתורת הקבלה בדרא בתראה, והתנאים הנצרכים לכל הבא אל הקודש כו', ועל זו ההקדמה תלו רבנן קדישי יתדותיהם בקודש, ועל צבאם שר בית הזוהר אדמו"ר הגה"ק מהרצ"ה מזידיטשוב זיע"א – שעל זו ההקדמה הנזכרת יסד ספרו הקדוש והנורא 'סוד מרע ועשה טוב', ואחריו ל'ו קס אדמו"ר הגה"ק מהרצ"א מדינוב זיע"א והוסיף על דבריו הוספות נאמנות הנקראים בשם, ואחריהם עלה אדמו"ר הגה"ק מוהרש"ב זי"ע, וחיבר גם הוא קונטרס דרך לעץ החיים המיוסד על זו ההקדמה. וכל דבריהם כגחלי או לוחטות לקרב האדם למלאכת שמים בקדושה ובמהרה באימה וכיראה ברתת ובזיע, ומפיהם ומפי כתבם אנו חיים וקיימים כהיום הזה. והן עתה הגיש לפנינו האברך היקר הרח"ג כמוה"ר שפתי גן שליט"א אב"י בעואב"י בית שמש יע"א חיבורו הנקוב בשם **אילנא דחיי** שבו האריך לפרש דברי מהרח"ו בתוספת ביאורים ציצים ופרחים, ולאשר לא סיפק בידי לעיין בגוף החיבור, לכן סמיכנא על דברי הרבנים הגאונים שליט"א היודעים ומכירים את המחבר היוצאים בשיר בשבה המחבר וביקרת חיבורו, ואבוא אף אני אחריהם לאמץ את ידיו ולאשר כחו, ויה"ר שיפוצו מעיינותיו הוצה, ויזכה להגדיל תורה ולהאדירה לאורך ימים ושנים הטובות לברכה.

הכו"ח בצעריך ירושלים ויה"ר שיתחמכו עלינו הימים האלה מאכל ליום טוב

בנחמת ציון וירושלם כבינוא"צ במהרה דידן, אכ"ר

RABY YAKOV SHIKNAZI
 RABBINIC LITERATRE
 IN CHARADI COVRAGATION OF SFARADYI
 JERUSALEM

יעקב שכנזי
 רב ומו"צ
 בעדה החרדית הספרדית
 ירושלים

בסי"ד
 כ"ג כ"ט אצ"ר ה' ע"ה ניסן תשע"ב

צברו חיבה

אשרינו ומה טוב חלקינו שיש לנו בראי הרה
 אלהים יקריו צדונו שטובים אל אומות
 יאמר ואלוהי בפינו יצונו, ויש להם יצו רק
 בפינו ואלוהי תהלה, והנה
 והנה הוא לפנינו האדם הוקר והנעים והחשוב
 הרהם שבתאי ע"ן שו"ת, אמתו קמן ומתנוח בידיה
 תהיה נפלאה זה תקצת מהתורה צדונו.
 ובין שהחבר אמת ואין לי אסף בנסתות שאלה.
 לכן אין סוף זה אצונו התקבלה שאלו לנסתו
 לחבר הנפלאה הרה.
 והנה אצלנו אלהים ירה שאלה ה' בוצע
 יצונו אלהים ואלוהי תהלה ואלוהי תהלה
 ואלוהי אצונו אצונו אצונו אצונו אצונו אצונו

בפינו הוא אמת
 אלקינו ומכבדו
 יאמר שכן

הסכמות הרב יעקב שכנזי שליט"א
(רב ומו"ץ בעדה הזרדית הספרדית בירושלים)

כ"ט אדר ב', ער"ח ניסן תשע"ד

בס"ד

דברי ברכה

אשרינו ומה טוב זולקינו שיש לנו בדור הזה אברכים יקרים צעירי הצאן ששוקדים על לימודם יומם ולילה בשקידה גדולה, ויש להם ידע רב בפשט וגם בתורת הקבלה.

והנה בא לפנינו האברך שבתאי גן שליט"א, אתא קבן ומתניתא בידיה - זויבור נפלא על הקדמות המהרז"ו זיע"א. וכיון שהזויבור עמוק ואין לי עסק בנסתרות שכאלה, לכן אני סומך על גדולי המקובלים שראו והסכימו לזויבור הנפלא הזה.

והנני להצטרף לברכתם. יהי רצון שזופץ ה' בידך יצליח להגדיל תורת ולהאדירה, בבריאות איתנה ונהורא מעליא עדי זקנה וגם שיבה, אמן.

ביוקרא דאורייתא

מוקירו ומכבדו

יעקב שכנזי

יצחק מאיר אייזיק בידרמן
באאמו"ר הקוה"ט זצוק"ל מלעלוב
פעיה"ק ירושלים תובב"א

ב"ר, ד' תמוז תש"ד, סדיתק ירושלים ת"ל

הקבא לפני ספר קדוש וחזק הקדמות האלוףי רבינו חיים ויטאל ז"ל ורמיוו הדקדוק של
 מין האלוף הק' ז"ל, עם קיאור' חילוצ' דחה' מאה הורה' המוקבל רבי, שבית גן שליט'א
 חתן יודיע'ו הדקדוק הרב גרמיו'א סיימון שליט'א, אלם כי אין י' עסק קלטיב'א, אן ח'
 המחקר שליט'א אור' להדד כי ראיתו וחז' פ' למחק' עפ'י ו'ו צנה ו'ו יאה אהוב'א מאור
 נול'ם תלמוד'א ח'מאה, ופי' שפ'די פ'פ'ו ד'ו'ו דאיר'ה ד'קל'ם תל'ם פ'ת'ים שליט'א.

והוא ידוע שקצתו הפסגה תורה הלכות, משם אית' עצה'ך כי קסין יסקון מן ג'אומ'א.
 ד'י א'א'וד ח'מאה קדומ'ה ז'א, ש'קרו'ה נ'ע'פ' א'מ'וד ק'ו'ו סופ'ו של מ'שיח'א, וא'ו'א'וד ק'ו'ו'א'וד -
 י'מ'א'א א'נ'ח'א'ן, ק'ה'א.

נברך בידרמן

כ"ד ב' ט' ט'נ' ק'מ'ון ק'ע' י'א'ו'א'ן י'ר'מ'א'ם ע'ה'ך מ'כ'ב'א
 כ'מ'י ב'ין מ'מ'צ'רו'ו, ג'י'ן מ'מ'צ'רו'ו של מ'ח'וד'ם מ'א'ב וע'ין מ'מ'צ'רו'ו של מ'א'מ'ת ב'ע'ב'ך י'ר'וד מ'א'ר א'ל'ו'ו כ'ס'פ'ר
 א'ל'ו'ם ד'א'י ב'י'א'וד י'ע'ל ד'ר'בי ו'כ'ט ח'יים ו'י'ט'אל ז"ל ב'ח'ק'ו'ת ו'א'ל ע'ב'ו'ת ד'וד' כ'א'ים מ'ע'ש'נ'ט מ'א'ג'ב'י א'ל'ו',
 ו'א'ל נ'ב'ר'כ'ה א'ל'ו' א'מ'ר'י'ב א'מ'ת'ר ש'ל'י'ט'י'א מ'י'ו'ס'י' 9 א'ר'א ע'י'ע י'ר'וד'ו ע'ד מ'א'ס'ר ה'א'ר'ף ד'ר'ה כ'ל'פ'
 כ'א'מ'ת פ'נ'ש'ר מ'ל'ו'ו'
 א'ד'ר' א'ר'ת'נ'ט'י'ן

**הסכמת הרב אביגדר
נבנצל שליט"א**
(רבה של העיר העתיקה בירושלים)

בס"ד ב' פרשת "שוכן בתוך בני
ישראל", ירושלים עה"ק תובב"א

בימי בין המצרים - בין
המצרים של הזורבנות, ובין
המצרים של מלזומה, בעה"ק
זרז אור לישרים' בספר
'אילנא דזיזי' - ביאור על
דברי רבינו זיזי ויטאל ז"ל
בהקדמה. ולא זכיתי לידע
כלום בענינים נשגבים אלו,
ולא נצרכה אלא לברכה
למוזבר שליט"א שיוסיף
להאיר עיני ישראל עד מלאה
הארץ דעה - בב"א.

בעתירת צעיר הלויים
אביגדר נבנצל

**הסכמת הרב יצזק
מאיר בידרמן שליט"א**
(האדמו"ר מלעלוב)

הובא לפני ספר קדוש, והוא
הקדמת האלוקי רבינו זיזי
ויטאל זי"ע, תלמידו הגדול של
מרון האר"י הק' זי"ע, עם הביאור
'אילנא דזיזי' מאת הרה"ג
המקובל רבי שבתי גן שליט"א
- זותן ידידנו הגדול הרב
גבריאל סיימונס שליט"א.

ועם כי אין לי עסק בנסתרות,
אך על המוזבר שליט"א אוכל
להעיד כי ראיתהו - והוא כלי
מזוזיק ברכה, ולו נאה ולו יאה
להוציא לאור עולם תעלומות
זוכמה, וכפי שכבר כתבו עליו
בארוכה הרבנים המסכימים
שליט"א.

ויהא רעוא שבזכות הפצת
תורת הנסתר אשר איתא בזה"ק
כי בדין יפקון מן גלותא - ע"י
לימוד זוכמה קדושה זו, שבקרוב
זוכה לשמוע קול שופר של
משיזו, ולראות בישועת ישראל
ונזובתן.

יצזק בידרמן

שלום יהודה גרא אבדק"ק האלמין

בעהמח"ס: קובץ ספרי ארץ ישראל כ"ו חלקים, שמירת המצוות כהלכתן ח"ן חל', קובץ ספרי כשרות ג"ן חל', קובץ ספרי שחיטה כ"ו חל' קובץ ספרי ניקור ל"ג חל', קובץ ספרי שמירת שבת ד"ח, קובץ ספרי מקוואות ח"ח, שמירת הברית י"ח, דברי תורה עה"ת ז"ח, קובץ ספרי סת"ם כ"ב חל', קובץ ספרי קדושת ביהכ"נ י"ז חל', שכר ועונש ו"ח, שו"ת זבחו וזבחי צדק ג"ח, אור הזוהר ה"ח, ועוד.

קהל עטרת ישע"ל האלמין רחוב נחל לכיש 24/8 רמת בית שמש: 02-995-1191

בעזרת ה' יתברך

יום א' לסדר "השיב את חמתי מעל בני ישראל" - ח' תמוז תשע"ד לפ"ק

לכבוד הרב הגאון רבי **שבתי גן** שליט"א, המוציא לאור הספר הקדוש "**אילנא דחיי**" - ביאור על הקדמת מהרח"ו זיע"א, תלמיד האריז"ל אשר כל דבריו הם קודש קדשים, וכל ביאתו של האריז"ל בעולם היה רק בשביל ללמד את תלמידו **רבי חיים ויטאל** זי"ע. ואכן זכה כבודו וביאורו להסמיך כל דבריו על דברי הרשב"י ע"ה בזוהר הקדוש ועל שאר ספרי המקובלים.

אחרי דרך מבוא השלום, הנה כי כן יבורך גבר ירא ה', כך אומר דוד המלך בתהילותיו לה' - שהאיש שהוא ירא ה' הוא יבורך. ואפשר לומר שהוא היכול לברך את ה' בתהילותיו. והאיש אשר מכוון כל השמות הקדושים שהוא מוציא מפיו הוא ירא ה', כמו שנאמר "**אשגבהו כי ידע שמיי**".

ואיתא בזוהר הקדוש שספר הזוהר הקדוש עתיד להתגלות בסוף יומיא, שהוא כידוע קודם ביאת משיח צדקנו במהרה. ופירושו הוא שאם לפני כמה שנים היה מותר ללמוד בסודות התורה רק אנשים יראים ושלמים שכבר סיגפו את עצמם ועבדו על עצמם עשרות בשנים, אמנם כיום מותר לכל אחד מישראל ללומדם. ואדרבה מצוה גדולה יש בלימוד זה, ואין לשער ולתאר את שכרם הגדול - וכמו שאמר מִכּוֹן הַרְי"ח הַטּוֹב (בעל ה'בן-איש-חי') בְּרוּחַ קִדְשׁוֹ לְפָנָי לְמַעַלְהָ מִמְּאָה שָׁנָה כִּי לְעֵתִיד הִפְּלִי לְלַמְדוֹ בְּהַ [בְּחֻקְתָּ הָאָמֶת] כְּמוֹ שְׁלוֹמְדִים תְּהִלִּים.

אָמְרוּ חַז"ל (סְנֵהֲדָרִין צו): דוֹר שֶׁבֶן דָּוִד בָּא, הָאָמֶת תְּהֵא נַעֲדָכָת. וּבָאָר שֶׁם בְּסֵפֶר בְּנֵיהוּ בֵּן יְהוֹנָדָע [לְמִכּוֹן הַרְי"ח הַטּוֹב זי"ע], וז"ל"ק: "וְהָאָמֶת נַעֲדָכָת - כְּלוּמַר חֻקְתָּ הָאָמֶת שֶׁהוּא חֵלֶק הַסּוּד תְּרַבָּה, וְהַעוֹסֵקִים יִהְיוּ עֲדָרִים עֲדָרִים בְּלִמּוּד הַקְּבֵלָה. אִי נְמִי, עֵתָה (בְּזַמְנֵנוּ) לְפָנָי לְמַעַלְהָ מִמְּאָה שָׁנָה) יֵשׁ אֲנָשִׁים פְּרָטִיִּים לוֹמְדִים קְבֵלָה, כֹּל אֶחָד בְּקֶרֶן זְוִית בְּסֵתֶר. אָבֵל לְעֵתִיד, הִפְּלִי לְלַמְדוֹ בְּהַ כְּמוֹ שְׁלוֹמְדִים תְּהִלִּים, וְתִמְצָאֵם עֲדָרִים עֲדָרִים בְּבֵית הַמְּדַרְשׁ" עכ"ל"ק. וב"ה זְכִינוּ שְׂרָוִאִים שְׁנַתְקִימָה בְּנוֹאָתוֹ בְּדוֹרְנוֹ מִמֶּשֶׁ. וּבְהַקְדַּמַּת 'אוֹר הַחֻמָּה' כְּתִב שֶׁפֶן אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי בְּעֶצְמוֹ - שְׁנַעֲרִים קְטַנִּים יְלַמְדוּ מִסּוּד הַשָּׁם, עֵינֵי שָׁם.

ואנו רוצים בשורות אלו להודות ולהלל לשבח את המחבר **שבתי גן** שליט"א שטרה ויגע להוציא לאור את הספר החשוב הזה "**אילנא דחיי**" - ביאור על הקדמת מהרח"ו זיע"א. ותפילתי שבזכות ספרו "**אילנא דחיי**" כל בן תורה יבין מה חפץ השם ממנו ויתחיל ללמוד בזוה"ק ובכתבי האריז"ל בכל יום ויום. ויקח ללב מה שכתב ה"כסא מלך" על תיקון מ"ג: "כי לימוד הזוהר הקדוש בגירסא בעלמא בונה עולמות. וכל שכן אם יזכה ללמוד ולהבין אפילו פירוש מאמר אחד, יעשה בו תיקון למעלה בשעה אחת מה שלא יעשה בלימוד הפשט שנה תמימה. ומובטח לו שהוא בן עולם הבא מבני היכלא דמלכא, ויהיה מרואי פני המלך היושבים ראשונה במלכותא דרקיע". ועל תיקון ל'

כתב: "כמה גדול חיוב על תלמיד חכם ללמוד קבלה. ועונשם כמה גדול אם אינם לומדים קבלה! וגורם אורך גלותא - כי הם מעכבים הגאולה רחמנא ליצלן. **כי יעשה בשעה אחת בלימוד הקבלה מה שלא נעשה בלימוד חודש ימים בפשטי התורה**, כי גדול כוחה לקרב הגאולה!" עכ"ל הכסא מלך. וכבר הרחיב המחבר דידן על זה בספרו **"אילנא דחיי"** (בפרק א ובפרק ב). ע"ש.

וידוע שכאשר בני ישראל עוסקים בזוהר הקדוש (והוא הדין בשאר ספרי הקבלה דכולם בנויים על תורת הרשב"י כידוע), אזי נשמת הרשב"י הקדוש בא ונמצא בינינו - כמו שכתב ה"חסד לאברהם" בשם רבי אברהם גלאנטי ז"ע - דבכל פעם שאנו אומרים באידרא "איתער רבי שמעון", מיד מתעטר ובא ויושב בינינו. והצדיקים הגדולים היו זוכים ממש לראות זאת בעיניהם. אמנם אנו לא זוכים לראות, אבל אנו יודעים ומאמינים שכך הוא ממש. ואם יש לנו את זכותיה דבר-יוחאי בצדינו אז אין לנו מה לדאוג כלל. דכן איתא בזה"ק שפעם המלאך הממונה נשלח להחריב את העולם והרשב"י עצר אותו בכח קדושתו. אבל אין לנו לדאוג ולכוון בלימוד הסוד רק לעצמינו (להרבות סייעתא דשמיא בעולם הזה ושכר בעולם הבא) - אלא צריכים אנו לדאוג להצלת כל היהודים, ולזכות את כולם שילמדו מאתנו לעסוק בזה"ק ובשאר ספרי הקבלה לשמה, כי סודות התורה הם המגן האמיתי שיש לנו. ומובטח לנו כי מי שעוסק בזה"ק ובתורת האריז"ל שהקב"ה משתבח בו בפמליא שלו בכל יום, ודיוקנו נרשם למעלה בין אוהבי ואהובי המלך, ומכריזים לפניו "הו זהירים בדיוקנא דפלוני", ואפילו הקב"ה גוזר גזירות יש לו רשות לבטלם.

ועלינו לחזק את ידי עושי מלאכת הקודש כמחבר דילן **שבתי גן שליט"א**, וללמוד ממנו להוסיף ללומדי הסוד אומץ וכח וחוזק בעבודתם הקדושה. אמצו מתנים וחגרו עז להמשיך ולהפיץ את אורו של רבי שמעון בר יוחאי בעולם, ולפרסם את כח לימוד הסוד בעולם ולסייע בכל מה דאפשר - כמו שעשה רבינו מהרח"ו בהקדמתו (וכמו שהאריך הרב **שבתי גן שליט"א** בביאור דבריו בפירושו **"אילנא דחיי"**).

וצריכים ישראל הקדושים להתחבר בחבורה קדושה להיות שייכים להיכלא דרשב"י ולמתקדשים בלימוד סוד השם, ולהיבדל מעצת הערב רב אשר מדור לדור מושכים אותנו לצדם במקום לצד האור. וביותר חייבים לומדי הש"ס לעסוק גם בלימוד הזה"ק ובכתבי האריז"ל - כי כל דברי המשנה והש"ס כתובים על דרך הסוד בעלם גדול כמבואר בזוהר הקדוש פרשת פינחס. וכבר האריך בזה מחבר דילן בספרו **"אילנא דחיי"** בשם המהרח"ו (ראה שם באריכות בפרק ד' ובפרק ה' איך שביאר המחבר שליט"א סוד חמשה מינים שבערב רב, והשפעתם בדרא בתראה).

ומבואר בשל"ה הקדוש (עשרה מאמרות, מאמר ראשון) שחבור הזוהר היה עתיד להיות גנוז עד שיבוא הדור האחרון בסוף הימים שאז יתגלה לתחתונים, (כמו שהאריך בזה מחבר דילן בספרו **"אילנא דחיי"** בפרק א'), דבזכות העוסקים בסודות התורה יבוא משיח. כי אז תמלא הארץ דעה בסיבת התגלות הזוהר וסתרי התורה, אשר זו תהיה סיבה קרובה לביאתו. וזהו שאמרו בזוהר "ובגינייה ושבתם איש אל אחותו וכו'". - כדי שבזכותו יגאלו ישראל. וכשם שלא נגאלו ישראל ממצרים עד שהוצרך הקדוש ברוך הוא לקדשם בדם פסח ובדם מילה, כן הגאולה העתידה לא תהיה עד שיזכו לתוספות הקדושה הזו, והוא רצון האל יתברך. ואשרי הזוכה בה!

"וְהָיָה שְׂרָף" (ויקרא י' טז) - בלימוד הסוד ישרפו כל הקליפות ותהיה הגאולה

בדגל מחנה אפרים פרשת שמיני איתא: וזהו "דְרִשׁ דְרִשׁ מִשֶּׁה" (שם). היינו כשיתגלה (כי בכל דור ודור יש בחינת משה, וידוע דרבי שמעון בן יוחאי היה בחינת משה), וידרוש מה שדרש כבר משה, היינו רבי שמעון בן יוחאי בספר הזוהר. אז "וְהָיָה שְׂרָף" - הינו שיתבטלו כל הקליפות, וממילא תהיה הגאולה כשיבנה במהרה בימינו אמן סלה ועד. וגם על ידי החיבור ההוא יהיה בטול הקליפות וקלות הגלות והשבתת הקטרוגים (חסד לאברהם מעין ראשון

נהר כ"ד). הכל תלוי בעסק החכמה הזאת, ומניעתנו מלהתעסק בה היא גורמת איחור ועיכוב בנין בית מקדשנו ותפארתנו (הקדמת הרב חיים ויטאל לעץ חיים - וראה "אילנא דחיי"). נעל זה צריך אדם לעשות תשובה גדולה על שגגתו התעבב גאלת ישכאל! נכתב באבן שלמה להגר"א (פרק י"ד אות ג'): דהגאולה ל'א תהיה רק על ידי למוד התורה, נעקר הגאולה בלמוד התורה! ובפרט לאחר שנתפרסם מכתבם של גדולי ישראל ובראשם מרן הרב עובדיה יוסף זיע"א, שקוראים לכל בני ישראל ללמוד (לפחות) דף זוהר ליום (וכמוכן שבני התורה מחוייבים לקבוע עיתים ללמוד גם בכתבי האריז"ל כפי אשר תשיג ידם). ואנכי הקטן גם כן חתום שם כידוע, והנני גם כן מנסה לפרסם בכל מה דאפשר את לימוד הזוהר בקרב כלל ישראל, וברוך ה' עם בני ישראל מתחילים להתחזק וללמוד בזוהר בכל יום.

עד כמה חשוב בעיני הקב"ה גילוי סודות התורה בדרא בתראה? דע שאין כח לברר ניצוצי הקדושה כמו בכח הלימוד בזוה"ק ובכתבי האריז"ל (כמו שהאריך מחבר דילן לבאר בספרו "אילנא דחיי" בפרק א). ומובא בשם האריז"ל שגם הרשב"י ורבי אלעזר בנו היו בכלל עשרה הרוגי מלוכה. והראיה לזה - שברח רשב"י מפני הקיסר שרצה להורגו, והלך הוא ורבי אלעזר בנו להמעה. והיו צריכים הרשב"י ובנו לעשות התיקון במסירות נפשם להריגה כמו רבי עקיבא רבו של רשב"י כדי להעביר הסיגים והקמטונים וחרולים מן השדה אשר ברכו ה'. אמנם אמר הרשב"י: "אני יכול למצוא דרך משובחת וטובה (יותר) לברר ניצוצי הקדושה מתוך הקליפות ולהוריד את השפע מהעולמות העליונים לעולמות התחתונים - הרבה יותר חזקה מאשר מסירות נפש גופנית להריגה על קידוש השם [כמו שעשה רבי עקיבא], וזאת על ידי מסירת נפש בתכלית הגדולה ביותר לתורה הקדושה שאטרח מאוד מאוד על לימוד התורה עם פרישות מהבלי ותענוגי עוה"ז, ואגלה סודות התורה ככל האפשר. ואפרש לכולם תכלית הבריאה כולה, ואכנס בגנוי המלך העליון כבן שנכנס בגנוי אביו, ואגלה אורות העליונים. ועל ידי האור הגדול הזה אברית החושך הגדול מן העולם, ואבטל כל הקליפות והדינים מן הקדושה". ועל ידי מסירת נפשו לסודות התורה, וכן על ידי גילוי סודות התורה זכה להכניע הקליפות ולבטל גזירות להמשיך לעולם חיים שלום וחירות... כי כל הכח הגדול הזה צריך אותו דוקא לדור הזה האחרון דור של ביאת המשיח! (דברי מהרצ"א מדינוב - בעל ה"בני יששכר").

על כן לא מספיק שכל אדם ילמד לעצמו, אלא צריכים גם לזכות את הרבים וללמד את כלל ישראל שתורת הסוד עתידה להגלות בדור האחרון כדי להכין את העולם לקראת תורתו של משיח והגאולה השלימה. לכן מה גדלה שמחתי בהוצאת הספר הקדוש "אילנא דחיי" לאור עולם, שבו הניף הרב שבתי גן שליט"א את ידו לברר מקחו של הצדיק רבי חיים ויטאל זיע"א. והכל עשה בלשון טוב ומובן לכל בן דעת, וביסס דבריו על פי הזוהר הקדוש וגדולי המקובלים. והנני מקוה שכל העם ישמעו ויראו וילמדו את הספר הזה, וירכשו אותו בכסף מלא כאשר יושת. והנני גם כן מביא ברכה לביתי, וממני יראו וכן יעשו. ויחד עם כלל ישראל נברך את הרב שבתי גן שליט"א שיזכה לאריכות ימים ושנים, שיזכה לקבל פני משיח צדקינו, ותחזינה עינינו בשמחה זו, בב"א!

אלו דברי המתאבק בעפר רגליכם, ומעתיר בעד הצלחתכם

הק' שלום יהודה גראס

אבדק"ק האלמין בית שמש יצ"ו

הק' שלום יהודה גראס
אבדק"ק האלמין בית שמש יצ"ו

הרב אריה ברדה

מח"ס 'הזוהר הקדוש על

פרשת השבוע' (260 ספרים), ועוד.

תל-אביב

באתי בשורות אלו "ביהודא ועוד לקרא" לכבוד הרב הגאון רבי
שבת גן שליט"א, המוציא לאור את הספר הקדוש "אילנא דחיי"
- באור על הקדמת מהרח"ו זיע"א.

ומן השמים קא זכו ליה לזכות את עם ישראל לרבים המבקשים את
ה' - ובפרט ששמעתי שבבר נקבצים אליו לשמוע את דבר ה' תורת
רבי חיים ויטאל זי"ע. אשרי חלקו, ואשרי יולדתו שזכה לדבר
הגדול הזה, ובפרט שזכה לסדר הספר בלשון צח וקל, שזה לכל נפש
לחזק ולעורר את עצמם לה'.

על בן אמרתי אף ידי תיכון עמו להפיץ לרבים, לזכות בית ישראל.
ויעזר השם יתברך שיזכה להרבנות חילים לתורה - עדי ישראל נושע
בה' תשועת עולמים. ויקוים הכתוב "באור חיים תחיינו לארץ ימים",
ונזכה בלנו בשוב ה' ציון ולעולמי עד תמלוך בכבוד, אמן.

הכותב למען התורה הקדושה ולומדיה

ומצפה לרחמי שמים במהרה

אריה ברדה

RABBI ELIJAHU BAKSHI-DORON
THE RISHON LETZION
Dean of "Binyan Av" Institutions

אליהו בקשי-דורון
הראשון לציון
נשיא מוסדות "בנין אב"

בס"ד

י"ט בסיון ה'תשע"ד

הסכמה

בא אלי ידידי הרב ג. סימונס מלונדון המוכר לי כירא שמים ובעל חסד גדול, עם חתנו הרב **שבתאי גן שליט"א**. והביא עמו גליונות דפוס של הספר **'אילנא דחיי'**, ובו ביאור על הקדמת המהרח"ו זצ"ל ועל חייו. ואם כי אני נוהג להסכים על ספרי קבלה ו'מנסתרות נקני', אבל גם חבוביתיה הגבן. ועיינתי בספר ובעיקר ב'הקדמות מילין' שביאר היטב את דברי הזוהר בחטא אדם הראשון, וביאר היטב את הדברים על פי דברי הרב דסלר זצ"ל ב'מכתב מאליהו', ודברי ה'לשם' ועוד.

ברכתי בליבי לברוך הנותן שכר טוב ליראיו שיוכה ידידי הרב סימונס שליט"א, והקב"ה נתן לו שכר טוב וזכה לחתן תלמיד חכם. ולא נצרכתי אלא לברכה שיוכה המחבר שליט"א שיפוצו מעיינותיו חוצה, ולהגדיל תורה ולהאדירה. וזכות הצדיק המהרח"ו זצוק"ל שבאר את תורתו תעמוד לו להתברך בבריאות גופא ונהורא מעליא וכל טוב.

בברכה,

הרב אליהו בקשי דורון

הראשון לציון

ונשיא מוסדות "בנין אב"

Shlomo Moshe Amar
Rishon Lezion Chief Rabbi Of Israel
President of the Great Rabbinical Court

שלמה משה עמאר
הראשון לציון הרב הראשי לישראל
נשיא בית הדין הרבני הגדול
- לפני -

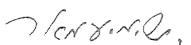
בעה"ת"ש, בשישי בשבת עשרים יום בתמוז התשע"ד.

אגרת ברכה

כבוד הרב שבתי גן ישצ"ו, רחש לבו דבר טוב ומועיל, וחיבר פירוש נאה וקל על דברי ההקדמה של המקובל הא-ל-הי ציס"ע חסיד קדוש הוא כקש"ת מוהרח"ו זלה"ה תלמידו נאמן ביתו של קדוש ה' רבם של כל המקובלים לדורותיהם ועד עולם רבינו האר"י החי זלה"ה וזכותם תגן עלינו ועל כל עמו ישראל אמן. ומטרתו טובה להועיל ולעודד את הבאים שערי הקדושה למצא הדרך ישכון בה אור, להיות להם לאחיעזר ואחיסמך.

וכבר סמכו ידיהם עליו כמה וכמה מחכמי דורנו העוסקים בחכמת הנסתר, והעידו עליו שפרקו נאה וחכמתו נאה, ויראתו קודמת, וחכמתו נרשמת, בפתילים וחותרת, ויה"ר שחפץ ה' יצלח בידו, להגדיל תורה, ולהאיהבה בעוז ואורה, ובזכות למוד התורה נזכה לפדות שלמה, מאת שוכן רומה, להציל את כל האומה, לקוממה ולרוממה, בימין ה' רוממה, בשובה ונחת אמן.

המצפה ומייחל לרחמי ה' וישועתו

שלמה משה עמאר
הראשון לציון

YTSHAK AMSALEM
Rav & More Horh'a
 Nahal Revivim 23 / 8
 Ramat Beit Shemesh
 02-9990975

יצחק אמסלם
 רב ומו"צ ברמת בית שמש
 נחל רביבים 23/8
 02-9990975

בס"ד

תאריך סיון התשע"ז

אכתב ברכה

הנח אלו לאט היצאת למיזבה זו ליתן הסכמה לספר הכלל, והפירט
 מספר העוסק בצניע תורת התן, כי אין לי עסק בהסתרות אצוני,
 אלא באמת בשורות אלו לחזק את ידינו היקר, השוקד האוהב לא
 תורה, הנר"ג ר' שבת אן שליט"א, אכן יקרה הדומה בית שמש.
 אשר יבין רב או אם באימך בפסט, ואם אצילי את ההלכות
 שהינך ח"ה, מהפ"ה ועד אמיש המון, כמי כן אמיש האמת שבת
 ריבית וצוד ונשאים חשובים בהלכה.

וצרפ הביא את פני הבנין חיבור נפלא אשר בשם "אילן דת"
 יקרא, להסביר הטוב טעם את הקצאת איש האלוקים רבני
 המהדר"ה בדבר חובת אימץ תורת הנשתי, והכל אפי סופרים
 וספרים מקלות נאמנים ושרים.

יהי שיצב ליסודו אצילתו מוצב לפעול תורה ולהאדירה, הן
 בפסט והן בתורת התן.

הכ"ה ביקרא דאורייתא

בית הוראה "קול יהודה"

RABBI
 YITZCHAK HAIM SHARABANI
 RAV KEHILAT "TORAH UTVUNA"
 RAMAT BEIT SHEMESH

יצחק חיים שרבאני
 רב קהילת
 "תורה ותבונה"
 רמת בית שמש

בס"ד, יום ג' אשכנזי בחדש שבט, תשפ"ג
 ג' אשכנזי תשפ"ג

הנני באשריך היקר מנשתי לטובתנו "רמת דג" שמש"
 הייבך שאתן בן שליטתו, לגנו ואיני מתנגד קדושה ספרו המסביר
 "מילואים בחיי" שבו פירוט רחב ומפורט על הקדמת הקדוש וניני
 חייך ויטאל צ"עו אסעי התקדמות הנכססו כדניו ספרו "על חייך"
 צדונו על אלק גדול מהספר ויאתי אל כחו של המעשה שליטתו דניגלי
 הדברים צפי מקומה נאמתן, ומה יבואו איהו מפיליה במוקד וביואה
 קרה וראויי אל גדולים באופן השווה לכל נפש,
 הספר כולו מלא מסר ויאלו פ' והצדויותו ללימוד גייה אמה
 ומסוקר אלך הנסתר שליטתו נצנה להחיש אל רגשותיה דגנו,
 נאמתן עלי גדולו של ידידי הקאון ר' יצחק אמסלך שליטתו
 לפעולתו בשבחו של הרב המגדיר שליטתו אל סקירתו וצמחו בתורה
 וכפי שניאנו מגדולי המסיד.

והנני אריכו שיננה להוביל כעלמך לתורה ולהצדוה, ואלו פ'

בידו יצא להפיל גייה ולהאדירה אמין.
 האמת אפוא הגייה
 יצחק חיים שרבאני

הרב יצחק חיים שרבאני
 * רב קהילת תורה ותבונה *
 רמת בית שמש א'

הסכמת הרב רפאל הכהן סטבסקי שליט"א (ראש קהילת ביאלה - רמת בית שמש)

בעזרת מלך יוזיד זוי העולמים
טו סיון התשע"ד - רמת בית שמש

הנה זכיתי ואראה הביאור המאיר הבאיר להקדמת מוריני מהרוז"ו זי"ע, להרה"ג המפואר כה"ר שבתאי גן שליט"א, ושמוז לבני. וקרא באורו בשם 'אילנא דזי"י' - הוא עץ הזי"י, מקור התורה"ק מאצילות. משם הלוחות הראשונים - תורת סיני.

וידועה זשיבות הקדמת מהרוז"ו זי"ע מכמה טעמים, והוא כי מהרוז"ו הוא תלמידו של מוריני האר"י הקדוש זי"ע - וממנו נבקש תורותו האמיתית. וכן כי זכמה זו צריכה הקדמות והבהרות לפני הכניסה אליה, ובמיוזד הקדמה קדושה זו המבררת תכונתה של התורה"ק, ומהו ההפרש הזמור בין תורה לשמה ולבין תורה שלא לשמה - כהפרש תורה מעץ הזי"י מתורת עץ הדעת, כי הראשונה היא תורה מעולם התיקון, והאזורונה מדברת בעולם התהו.

והכל ביאר הרה"ג המבאר שליט"א יפה וביסודיות, כמעט מלה במלה בדברי מהרוז"ו זי"ע - עד כי נשארה הקדמה זו כמפה פרוסה להכנה רבתי לקבלת תורת עץ הזי"י, תורה לשמה מעולם התיקון והלוחות הראשונים, להרבות יראת שמים ואהבת ה' לדבקה בו יתברך (ללמוד וללמד ולקיים תורה לשמה בעה"ת).

וה' הטוב יברך את המוזבר שליט"א בכל מיילי דמיטב, בכל מכל כל במלאכתו ובביתו ובכל מעשיו, בשמוזה ובטוב לבב מרוב כל. וכל אשר יעשה יצליח, וה' עמו סלה - אכ"ר!

המצפה למלכות ה' גלוי-ה

דניאל דוב בעריל, באמו"ר רפאל הכהן סטבסקי

ניסן משה גראס

רב דקהילת החסידים

קרית ספר-מודיעין עילית

מח"ס נתיבות משה

בס"ד,

יום ד' לס' "והיה עקב תשמעון",

טוב מנחם אב תשע"ד לפ"ק.

הנני בשבח המגיע לכתבים למע"כ הרה"ג רבי שבתי גן שליט"א, אשר רחש לבו דבר טוב לבאר ולפרש ביאור היטב הקדמת ספר עץ חיים מהרה"ק רבי חיים ויטאל זיע"א בביאור נפלא ויסודי, ומן המעט אשר עיינתי ראיתי שהולך במישרים עם הקדמות נכונות בנוי על פי ספרי היראה והחסידות, ליקוטים ישרים ונכונים המלהיבים את האדם ללימוד תורה לשמה.

את הכל עשה יפה בעטו בלשון צח וקל למען ירוץ הקורא בו, למען זכות את הרבים, על כן אמינא לפעלא טבא יישר, וראויים הדברים להפיצם בישראל, ויפוצו מעיינותיו חוצה, ויהיה בע"ה לתועלת הכלל. ויעזור לו השי"ת שיזכה לברך על המוגמר ולהגדיל תורה ולהאדירה עד שנזכה לגאולתן וישועתן ולשמיעת קול שופר של משיח צדקינו בב"א.

באעה"ח למען כבוד תורתינו הק' ולומדי'.

ניסן משה גראס

הַקְדָּמַת הָרַב זְוִיִּים וַיִּטָּאֵל זִיע"א

יום א וְאַתְנָה אֵת פְּנֵי לְזֹקֵר וּלְדַעַת "מִה זֶה וְעַל מִה זֶה" גִּתְאַרְךָ קִצְנוּ וְגִלְתִּנְנוּ, וּמְדוּעַ לֹא בָא בְּן יִשְׂרָאֵל? וְ"מִצְאֵתִי אֹזֶן לִי", וְאַנְיָהּ בְּקִרְבֵי וּלְבֵי דְוִי, מִמֵּאֲמַר אֲזוּר הַיּוֹבָא בְּסִפְרֵי הַתִּיקוּנִים תִּיקוּן ל' **א**

יום ב 'הַתּוֹרָה נַעֲשִׂיתָ קִרְדָּם לְזוֹתָהּ בְּה... עֲסָקָם בַּתּוֹרָה עַל מְנַת לְקַבֵּל פְּרַס וְהַסְפָּקוֹת יִתְרוֹת, וְגַם לְהִיּוֹתָם מִכָּלֵל רָאשֵׁי יִשְׂרָאֵל וְדִינֵי סִנְהֶדְרָאוֹת - לְהִיּוֹת שְׂמִם וְרִיזוֹם גּוֹדֵף בְּכָל הָאָרֶץ... וְדוּמִים בְּמַעֲשֵׂיהֶם לְאַנְשֵׁי דוֹר הַפְּלִגָּה... שְׁזוּמְשָׁה מִיָּנִים יֵשׁ בְּעַרְב רַב' **ב**

יום ג וְאַל יִתְמַה הָאָדָם בְּרִאוֹתוֹ סִפְרֵי הַזֶּהֱרָה אִיךָ קוֹרָא אֵל הַמִּשְׁנָה 'שִׁפְזוּהָ וְקִלְפִּין' - כִּי עֲסָק הַמִּשְׁנָה כְּפִי פְּשִׁטָּה, אִין סָפֵק שְׂהֵם לְבוּשִׁין וְקִלְפִּין זְוִיזוּנִים בְּתַכְלִית אֲעַל סוּדוֹת הַתּוֹרָה הַנִּנְגְּזִים וְנִרְמְזִים בְּפִנְיֵיהֶם, כִּי כָּל פְּשִׁטָּה הֵם בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּדַבְרֵים זְוִמְרִים תּוֹזְתוּנִים' **ג**

יום ד 'הַעוֹסְקִים בְּפְשִׁטָּה הַגּוֹפְנִיִּים הַטּוֹבִים, עֲלֵיהֶם נֹאמַר: "בְּשִׁמְאֻלָּה עֲשֶׂר וּכְבוֹד". הוּא הַפְּרַס הַנִּתּוֹן לָהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה, כִּי כֵן עֲסָקָם בַּתּוֹרָה הוּא בְּזוּזִינֵת הִיּוֹתָם בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּדִינֵי אֲסוּר וְהַתֵּר טְמֵאָה וְטִהָרָה וְכוּ'. וְהֵם כְּנִגְדַּת הַעֲבָד הַעוֹבֵד אֵת רַבּוֹ שִׁבּוּדָאֵי עַל מְנַת לְקַבֵּל פְּרַס, וְכָל זֹסֵד דְּעַבְדֵי וְכוּ' - כַּעֲבָדִים וְשִׁפּוּזוֹת הַמִּשְׁמָשִׁים אֵת רַבָּם עַל מְנַת לְקַבֵּל פְּרַס. אֲמַנָּם הַעוֹסְקִים בְּרִוֵי הַתּוֹרָה שְׂהֵם בְּזוּזִינֵת הַתּוֹרָה כְּפִי מִה שְׁעוֹסְקִים בְּהָ בְּעוֹלָם הַבָּא, עֲלֵיהֶם נֹאמַר: "אֲרַךְ יָמִים בִּימֵינָה", לְעוֹלָם שְׂכַלּוֹ אֲרַךְ, כִּבֵּן הַנִּכְנָס לְפָנָי וּלְפָנָי וּמִשְׁמִישׁ לְפָנָי אֲבִיו שְׂכַלּוֹ עַל מְנַת לְקַבֵּל פְּרַס' **ד**

יום ה וְאִם הָאִישׁ הוּא יְהִיָּה כְּבֵד וְקִשָּׁה בְּעֵינָי הַעֵינָן בְּתַלְמוּד, מוּטָב לוֹ שִׁנְיָזוֹ אֵת יָדוֹ מִמֵּנּוּ אֲזוּר שְׂבִזוֹן מְנֻלּוֹ בְּזוּכְבָּה זֹאת - וַיַּעֲסֵק בְּזוּכְבֵּת הָאָמֶת. וְזֶה שְׂאֲמָרוֹ 'כָּל תַּלְמוּד זוֹכֵם שְׂאִינוֹ רוֹאֵה סִימָן יִפָּה בְּתַלְמוּד בְּזוּמְשָׁה שְׁנִים שׁוֹב אִינוֹ רוֹאֵה. וְאֲמַנָּם, כָּל הָאִישׁ שֶׁהוּא קָל לְעֵינָן מְזוּיָב לְתַת זוֹלָק שְׂעָה אוֹ שְׁתֵּי שְׁעוֹת בְּיוֹם הַעֵינָן הַהִלְכָה' **ה**

יום ו 'עוֹן אָדָם הָרִאשׁוֹן בְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע הוּא שְׂכַלּוֹ בְּזוֹר לְהַתְעַסֵּק בְּעֵץ הַזְוִיִּים שֶׁהִיא זוּכְבֵּת הַקְּבָלָה. וְזֶהוּ עֲצָמוֹ עוֹן הָעַרְב רַב הָאוּמְרִים לְמִשְׁהָ "דַּבֵּר אֶתְהָ עֲמֵנוּ וְנִשְׁמָעָה" - בְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע, וְאַל יְדַבֵּר עֲמֵנוּ אֱלֹהִים פֶּן נָמוֹת" - בְּסִתְרֵי תוֹרָה... וְלָכֵן נִשְׁבְּרוּ הַלּוּזוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת מִסִּטְרָא דְּעֵץ הַזְוִיִּים וְנִתְּנוּ לָהֶם מִסִּטְרָא דְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע - מִשְׁנָה, שִׁפְזוּהָ דְּמִטְרוּזִינָתָא. וְנִרְם אֲבוּדָא דְּזוֹרְבָן בֵּית רִאשׁוֹן וְשִׁנֵּי, וְגִלְתֵּי הָאֲזוּרוֹן הַמֵּר וְהָאָרְךָ אֲשֶׁר אֵנוּ וְכוּ' בְּעוֹנֵתֵינוּ הַרְבִּיב' **ו**

אילָנָא תוכן ענינים בזולק א דײַמי עמוד

- יום ז** 'אפרוזזים, אילין מארי משנה. בנים, אילין מארי קבלה... וקנגד כת זוכמי הפשט - אותם אשר הם מואסים לעסק בזוכמת האמת הנקרא 'עין הזוים' וזוי עולם, ועוסקים בספורים הפשטים בפשוטן בלבד... עליהם אמרו: 'זוכמים המה להרע, ולחטיב לא ידעו'... ותקלות רבות יוצאות מתנות ידיהם בעונותינו הרבים' _____ **יד**
- יום זז** וכלי ספק פי העוסקים בתלמוד בכלי בלבד מנששים פעורים קיר בלבושי התורה, ואין להם עינים רואות ברזי התורה הנסתרים בו. כי לא על זונם כפי רצונם פסקו טמא טהור, אסור והתר, כשר ופסול - אלא מהות פנימיות התורה' _____ **טז**
- יום ט** 'וכל הגבעות התקלקלו', כי הגבעות הם התלמידים הזכמים הזוזורים הנקראים "גבעות" אצל בזויעות "ההרים" הנזכר. הגה "הגבעות" והאלו נתקלקלו לנמרי, כי בראות התלמידים הקטנים את הגדולים ה"הרים" הרמים רודפים יומם ולילה אזורי הפשטים ואינם עוסקים בזוכמה הזאת... ואין ספק כי לא יהיה להם זולק בעולם הבא... תורת עולם הבא איננה כפשטה, רק שם עוסקים ברזי התורה' _____ **יז**
- יום י** 'הכל תלוי בעסק הזוכמה הזאת, ומניעתנו מלהתעסק בה היא גורמת אזור ועכוב בגין בית מקדשנו ותפארתנו... כי אין לו להקדוש ברוך הוא קורת רוזן בעולמו אלא כאשר עוסקים בזוכמה זו... מה שאין כן בהיותם עוסקים בפשטים' _____ **כ**
- יום יא** 'בפרוש אף בדברי התנאים שאין האדם יוצא ידי זוכתו לנמרי בעסק המקרא והמשנה והאגדה והתלמוד בלבד. אלא הוא מוזיב לעסק בכל וכלתו בסתרי תורה ובמעשה מרובה, כי אין הנאה להקדוש ברוך הוא מכל מה שברא בעולמו רק בהיות בניו למטה עוסקים ברזי התורה, להכיר גדלתו ופיו ומעלתו. כי בפשטי התורה ובספוריה ובדיניה ובמצוותיה בהיותם כפשטם אין בהם שום הכר וידיעה לידע את בוראם ותברך. אדרבה יש בהם מצוות וזקים שאין הדעת סובלם' _____ **כג**
- יום יב** 'למיעל לעלמא עלאה אי אפשר עד שיעסק האדם כפי וכלתו כפי אשר תשיג ידו בזוכמת הזהר. ואי לא - כרין מפקי ליה מכל תרעין דעלמא עלאה, אף על גב דאיהי יפה במצוות ובמעשים טובים' _____ **כה**
- יום יג** 'עד עתה היו דברי זוכמת הזהר זעלמת, ובדרא בתראה תתגלה ותתפרסם זוכמה הזאת ויבינו וישפילו ברזי התורה שלא השיגו הקודמים אלינו' _____ **כז**
- יום יד** 'אמר רבי שמעון... בודאי קודשא בריך הוא אסתכם עמנא עלאין ותתאין למיהוי בהאי זבורא. וכאה דרא דהאי אתגלייא ביה: דעתיד כולי האי לאתזודשא על ידא דמנשה בסוף יומיא בדרא בתראה, לקיימא קרא: "מה שהיה הוא שיהיה" _____ **ל**
- יום טו** רבי שמעון! ריזינא דטוןזין מניה מנא טבא וכו'. ולא אשתאר בעלמא מיניה בר כמה דכתיב: "קוז צנצנת אונת ותן שמה מלא העומר מן וכו'." - "למישמרת", לאצנעותא. ואלו באתגלייא לא כתיב' _____ **לג**

אֵילָנָא תוכן ענינים בזולק א דיוזיי עמוד

יום טז 'וישלחו לנו עיר וקדיש מן שמיא נזוית': הרב הגדול האלהי הנוסיד, מורי ורבי, כבוד מורנו הרב רבי יצחק לוריא אשכנזי, ולה"ה. מלא תורה פרמון - במקרא, במשינה, בתלמוד, בפלפול, במדרשים ואגדות, במעשה בראשית, במעשה מרפכה. בקי בשיונת אילנות, בשיונת עופות, בשיונת מלאכים' _____ **לה**

יום יז 'ולמען אל ישת לבך אל אשר תמצא בקצת ספרי המקבלים המנוברים על פי עיון שכלם האנושי אכין לה הדרך ואשכילך בדרך זו תלך בארוז מישור. הגה הנוכמה הזאת היתה נגלית באתגליא עד פטירת הרבי שמעון בן יוזאי עליו השלום, ומאז ואילך נסתם זוזון' _____ **לו**

יום יזז 'ולכן אני הכותב הצעיר זויים ויטאל, רציתי לזכות את הרבים בהעלם נמרץ, והמשכילים יבינו. וקראתי שם הזבור הזה על שמי ספר עץ זויים, וגם על שם הנוכמה הזאת העצומה וזכמת הוהר הנקראת עץ זויים' - ולא עץ הדעת כנוכר לעיל. בעבור כי בזכמה הזאת טועמיה זויים וכו, וזכו לארצות הזויים הנצוזיים. ובעין הזויים הזה ממנו תאכל, 'אכל וזי לעולם' _____ **לט**

'אקדמות בילין' לביאור 'אילנא דיוזיי' מאת המוזבר

יום יט מדוע קרינו לביאורינו 'אילנא דיוזיי'? _____ **מז**

יום כ 'עון אדם הראשון בעץ הדעת טוב ורע הוא שלא בוזר להתעסק בעץ הזויים שהיא וזכמת הקבלה' - ביאור דברי מהרז"ו _____ **מה**

יום כא זוטא אדם הראשון היה עבירה לשם שמים - דברי המכתב מאלהו' _____ **מו**

יום כב ודאי שלא יוכל השכל הישר לסבור שהתורה שצונה אדם הראשון לפני הזוטא היתה כעין התורה שלנו כיום לאזור הזוטא _____ **מז**

יום כג לא היתה לעבודת אדם הראשון לפני הזוטא בזוינת עשיה כלל וכלל, אלא היה עובד את בוראו 'ביזודים ותפילות, ויראה ואהבה ודביקות' - כדברי הלשם... תורת הקבלה היתה תורת גן עדן לפני הזוטא - דברי הארז"ל _____ **מג**

יום כד אדם הראשון היה אוזוז בעץ הזויים לפני זוטא, אלא שבוזר להכנס לתוך הזושך לשם שמים - דברי הלשם שבו ואזלמה' _____ **נה**

יום כה כשאנו מתרוזקים מסודות התורה אנו באמת מתרוזקים מן האור ומתקרבים לעד הזושך! 'רו' ו-'אור' דבר אוןד הוא - דברי הוהר ומהרז"ו _____ **נט**

אילנא תוכן ענינים בזולק א דײַמי עמוד

יום כו אפילו השישה מצוות תמידיות כמעט שאי אפשר לקיימם כראוי ללא סודות התורה
- דברי השומר אמונים' והרמ"ק. סא

יום כז כל בוזינות הרע שבעולמות נבזזות דוקא מתוך פשטי התורה לאזור שזוטא אדם
הראשון ועירבב הטוב עם הרע - דברי מהרז"ו. סג

יום כזז וזהו עצמו עון הערב רב... כסברת הטועים קצת בני תורה אשר בזמננו זה
המוציאים שם רע על זכמות האמת... ולכן נשברו הלוחות הראשונות מסטרא דעץ
הזויים ונתנו להם מסטרא דעץ הדעת טוב ורע - משנה, שפזזה דמטרוניתא. וגרם
אבדא דזרפן בית ראשון ושני, ונלות האזרון המר והארף אשר אנו (בו) בעונותינו
הרבים! - דברי מהרז"ו. סה

יום כט 'אשר בעולם הזה נתן "להט הזרוב" ו"הפרובים" לשומר את דרך הזויים שלא יובנו
רני התורה אלא לזוכים אליה' - דברי מהרז"ו. סו

פרק א סבת ארף הגלות

יום ל לשון מהרז"ו בפרק א: תמיהתו על סיבת אריכות הגלות...
מקצת שבזוי מהרז"ו. עא

יום לא מדוע הוכיר מהרז"ו את ימי שנותיו? - הקשר עם פטירת האריז"ל. עד

יום לב "אוי לנו כי פגה היום" - יום אזור של הקדוש ברוך הוא שהוא אקף שנים! מדוע
נגזו ספר הווהר לאזור כתיבתו? ומדוע נתגלה ספר הווהר דוקא בדורות האזורונים
- דברי הזויד"א. עז

יום לג גזירת הזורבן היתה לאלף שנים, ולכן לא היה משייז יכול לבוא עד האלף השישי
- ודוקא אז נתגלה ספר הווהר. פב

יום לד לצורך הסתרת סוד גזירת האלף שנים שלא היה משייז יכול לבוא בהם היה כדאי
שלא יתגלה ספר הווהר במשך כל האלף השישי - דודאי שלא היו יכולים לעמוד
באמונתם במשך כל תוקף הצרות. פד

אֵילָנָא תּוֹכַן עֲנִינִים בּוֹזֵק אַ דְּיִזְיִי עֲמוּד

יום ל'ה' אבל אזור שעברו אלף שנים ונתגבר היצר הרע מאוד יען כבר נתברר הרבה ועתה הברירה ברגלים כמו שאמרו 'בעקבות משיחא זוזא זוזא' (סוף מסכת סוטה) נתגלה אור הוזהר להגן על הדורות. ונתגלו הזומרות והעונשים למען ישמעו ויראו - כי השעה צריכה [לכך] בתגבורת התאוה! - לשון הזויד"א _____ **פנ**

יום לו' מוכוז מדברי הוזהר שגזירת האלף שנים תמוה רק בתזוילת האלף השישי, ולא אלף שנים לאזור זורבן בית שני בשנת 4828 _____ **פט**

יום לז' ראיה מהקדמות הרמב"ן לפירושו על התורה שהותר לגלות סתרי תורה רק בתזוילת האלף השישי _____ **צד**

יום לז'ז' וְכָלֹּ פֶלֶקְצִין וְעִדְדִין בֶּן דָּוִד לֹא בָּא - דברי מהרז"ו והגמרא _____ **צו**

יום לט' וְזוּהִי תְשׁוּבָה: תְּשׁוּבַת ה' וְדַאי ל'ו' - דברי הוזהר _____ **צט**

יום מ' פֶּלֶקְצִים כָּלֹּ, וְאִין הַדְּבָר תְּלִוי אֶלָּא בְּתְשׁוּבָה שֶׁהוּא שְׁלֵמוֹת שְׂמוֹ' - סוד מאמר זז"ל 'אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות ש'בגוף' _____ **קנ**

יום מא' סוד הגוף: אדם דקדושה בתוך אדם דקליפה - דברי הארז"ל _____ **קו**

יום מב' סוד מאמר זז"ל 'בְּעֵקֶבֶת מְשִׁיחָא זִזְפָּא וְזִזְפָּא וְזִזְפָּא' _____ **קט**

יום מג' כָּל עֵיִקֶר הַגְּאוּלָּה תְּלוּיָה בַּאִם יִתְבַּרְרוּ נְצוּצֵי הַקְּדוּשָׁה שְׂנֵמְצֵאִים בְּתוֹךְ הַקְּלִיפּוֹת. וְכָל הַבִּירור הַזֶּה נַעֲשֶׂה בְּעֵיִקֶר עַל יְדֵי לִימוּד הַתּוֹרָה, וְעוֹד יוֹתֵר וְיוֹתֵר עַל יְדֵי לִימוּד סוּדוֹת הַתּוֹרָה - דברי השד"ח _____ **קי**

יום מד' פֶּלֶקְ דוֹר שְׁלֵא נִבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּיָמָיו כָּאִלוּ נִזְרַב בְּיָמָיו' - דברי הירושלמי בהקשר ללימוד הקבלה _____ **קיד**

יום מה' פֶּלֶקְ הַגְּלִיּוֹת שְׁגָלוּ יִשְׂרָאֵל מֵאֲרָצָם, כָּלָם הָיָה (סוף הגלות) גָּלוּי לְכָלֹ, וְגָלוּתָא רְבִיעָא לֹא נִגְלָה לְעוֹלָם' - דברי הוזהר זודש _____ **קטז**

יום מז' אִם אַתָּם מְבַקְשִׁים לְדַעַת קִין גְּאוּלְתְּכֶם אִימְתִי תְהִיָּה וְאִימְתִי תְבוּאוּ לְאֲרָצְכֶם, "שׁוּבוּ אִתְּיוּ" - שׁוּבוּ בְּתְשׁוּבָה וּמִיד "אִתְּיוּ". כִּי הָא דְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אִין קִין הַגְּלוּת נִתְלָה אֶלָּא בְּתְשׁוּבָה' - דברי הוזהר זודש _____ **קיז**

יום מז' דוקא משום שנסתם הקין ממשיכים בני ישראל להאמין באמונה שלימה בכל יום במשיח שיבוא, וזה נותן להם כוז לסבול את צער הגלות ולא להתערב בין האומות - דברי הוזהר זודש _____ **קכ**

אילנא תוכן ענינים בזולק א דיזיי עמוד

יום מזז 'אמר הקדוש ברוך הוא: בגליות הראשונות זזרו בכות אברהם יצחק ויעקב. עכשיו הם זזטאו בתורה שנתתי למשה. כד יתובון ויתעסקון בתורתו, בכות משה אני גואלם! - דברי הוהר זודש קכג

יום מט הא דאמר רבי יצחק בוהר זודש שסיבת זורבן בית שני היה משום עון ביטול תורה לכאורה שונה מאוד מגמרא מפורשת במסכת יומא שזורבן בית שני היה משום שנאת זינים. אכן, "על מה אבדה הארץ? ויאמר יהוה: על עזבם את תורת" נאמר גם על זורבן בית שני, ולא רק על זורבן בית ראשון - דברי הרמ"ז קכו

יום נ ישוב הסתירה שבין שיטות הבבלי והירושלמי בסיבת זורבן בית ראשון קל

יום נא מפרשי הש"ס כתבו שלעולם לא היתה כוונת הגמרא לומר שבדורות שלפני זורבן בית ראשון פסקו לעסוק בתורתנו הקדושה. אלא עוונם היה בדקות גדולה - בבזינת איכות הלימוד, ולא בכמות! דברי הב"ז בהלכות תלמוד תורה קלג

יום נב ישוב שיטת הוהר זודש שזורבן בית שני היה משום ביטול תורה באיכות עם שיטת הש"ס שבית שני זורב משום שנאת זינים. 'אנן בוזביביתא תקליא מלתא' - דברי הוהר. 'אין מוסרין רוי תורה אלא 'ברוזימו, דנשיקין דא לדא' (הרמ"ק) קלז

יום נג "במוזשכים הושיבני פמתי עולם" - אמר רבי ירמיה: זה תלמודה של בבל! סוד גלות ההלכה בין הקליפות והזושך והספקות קמא

יום נד אין פלא שזוכמי בבל (שאנו ממישיכי דרכם כידוע, דתלמוד בבלי הוא תלמודא דידן) לא היו נוזין זה עם זה, וממילא היה תלמודם ספק בידם - כמו שפירש רש"י בסנהדרין. לא שהיו שונאים זה את זה זולילה, אלא שזהו ממש דרך הלימוד הרצוי והנכון בש"ס ופוסקים קמג

יום נה "את אויבים בשער": האם גם בדורינו אינם זינים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה? מרירות התלמידים שאינם מזיעים לטעום מתק פרי ההלכה ב'סופה' קמה

יום נו סודות התורה לעולם לא ירדו לגלות ולא נפלו לבין הקליפות כדי שנצטרך לשברם ולטעום מרירותם בעוסקנו בהם עד שנוכה לטעום מפרי עץ הזינים - דהרי פרי עץ הזינים כבר מקולף ומוכן לאכילה. ואכן הלימוד בסודות התורה במינוח הנכון בדרך אהבה וזביבות תכבה את אש התזרות שפרצה בין לומדי התורה ותמנע מהם שנאת זינים. 'מה תקנתם של מספרי לשון הרע? אם תלמיד זכם הוא יעסק בתורה, שגאמר: "מרפא לשון עץ זינים" - אלו סודות התורה קמו

יום נז הבנה עמוקה וישרה בקשר ההדוק (אמנם נסתר) שבין עון לשון הרע ושנאת זינים מצד אוזר, והעסק בזמכת הקבלה וההתנגדות אליה מצד שני קנב

אילָנָא תוכן ענינים בזולק א דײַמי עמוד

יום נז כל עוד שאנזנו שטופים בוהמת הלשון קשה מאוד ללומדי התורה שעליהם מוטל לעסוק בסודות התורה ולהתפלל עם כוונות הארז׳ל לעלות את בירורי הנשמות שבתיקונם תלויה כל גאולתינו. **׳כל דברי התורה ותפלה שלנו הם עומדים באויר השמים ואינם עולים למעלה׳** - דברי הזופץ ז׳״ם קנד

יום נט זוכמי הזוהר נקטו לשונות כמעט זהים בהזהירם על התרשלות התלמידי זוכמים מלימוד הקבלה מצד אוזד, ועל זומר עוון לשון הרע מצד שני. פיתוי הנזוש הקדמוני היה במה שהוציא לשון הרע על זוכמת הקבלה עד שהשיאו לאדם הראשון לטעום מעץ הדעת. **׳וזהו עצמו עון הערב רב האומרים למשה ״דבר אתה עמנו ונשמעה״ בעץ הדעת טוב ורע, ״ואל ידבר עמנו אלהים פן נמות״ בסתרי תורה׳** - דברי מהרז׳ו קנז

יום ס **׳שיאלו אותי עובד ותורתי שמרו, המאור שבה היה מקרבן אצלי׳** - דברי הירושלמי. **׳המאור שבה׳**: רמז לסודות הזכמה - דברי קרבן העדה. **׳רו׳ אור׳** איהו ב׳זש׳ן (בגימטריא) - דברי הזוהר ז׳דש קסב

יום סא **׳שכינתא לא מתישבא בארעא אלא באר׳יתא׳** - דברי הזוהר קסו

יום סב מאזר שלנו משפט הבזירה למאס ברע ולבזור בטוב ולעשות תיקונים גדולים על ידי עסק תורתנו ואין אנו עוסקים, נמצא אנו הגרמא בנזקין שהסטר׳א אזור׳א מתגברת! בפרט למוד זוכמת האמת, הוא למוד הקבלה הוא ראש לכל התיקונים - דברי רמז׳ל קסט

פרק ב הזכנת מהרז׳ו מהתיקון ל שהתרשלות התלמידי זוכמים

מלעסוק בזוכמת הקבלה גורמת את אריכות הגלות

יום סג לשון מהרז׳ו בפרק ב - תיקון ל׳ קעג

יום סד ו׳מצאתי און לי׳, ואנינה בקרבי ולבי דוי׳ - דברי מהרז׳ו קעה

יום סה **׳אינן דמיכין דשינתא בזוריהון, סתיבין עינין אטיבין דלבא. קובו ואתערו לגבי שכינתא, דאית לכון לבא בלא סכלתנו למנדע בה ואיהי ביניכו׳** (תיקון ל׳) קעז

אילנא תוכן ענינים בזולקא די יומי עמוד

יום סו "מה אקרא, כל הבשר וזעיר" - כלא אינון כבעירן דאכלין וזעיר! "וכל זסדו כצין השדה!" ואפילו כל אינון דמשתדלין באורייתא, כל זסד דעבדין לגרמניהו עבדין - תיקון ל' קפא

יום סז "ויזכור כי בשר המה, רונו הולך ולא ישוב!" ודא איהו רונוא דמשיזו. וי לון מאן דגרמין דנייל ליה מן עלמא ולא יתוב! - תיקון ל' קפג

יום סזז אלין אינון דעבדין לאורייתא יבשה, ולא בעאן לאשתדלא בזכמה דקבלה! דגרמין דאסתלק זביעו דזכמה! וי לון דגרמין ענייתא וזרבא וביזה ורגי ואבדן בעלמא - תיקון ל'. בהתרשלותם מלעסוק בזכמת הקבלה הם פוגמים בכבוד התורה, ולכן מעלה הקדוש ברוך הוא עליהם בוזינה של ביטול תורה דבגיניה כל הצרות הללו באים - ביאור הגר"א לתיקוני זוהר קפה

יום סט אהבת ויראת השם 'על מנת לקבל פרס': 'ראה ואהבה על מנת לקבל פרס איהי של שפונה! 'ותזות שלש רגזה ארץ: תזות עבד כי ימלוך. וישפונה כי תירש גבירתה' (תיקון ל') קצא

יום ע קודשא בריך הוא אמר לה ואומי לה דכד תיזוות להאי עלמא דתשתדל באורייתא למנדע ליה, ולמנדע ברזא דמהימנותא - דברי זוהר על שבעת הנשמה לפני הלירה שתעסוק בסודות התורה. קצג

פרק ג עסק התורה שלא לשמה אלא על מנת לקבל פרס

יום עא לשון הרב זזיים ויטאל זכרו לזו"י העולם הבא בפרק ג. קצט

יום עב 'בזמננו זה בעונותינו הרבים אשר התורה נעשית קרדס לזוהר בה אצל קצת בעלי תורה אשר עסקם בתורה על מנת לקבל פרס' (מהרוז"ו) רב

יום עג 'על מנת לקבל פרס והסקקות יתרות... וגם להיותם מכלל ראשי ישיבות ודיני סנהדראות - להיות שמם וריזום נודף בכל הארץ' (מהרוז"ו) רג

יום עד 'דומים במעשיהם לאנשי דור הפלגה הבונים מגדל וראשו בשמים' (מהרוז"ו) רז

אילָנָא תוכן ענינים בזולק א דײַמי עמוד

יום עה 'בדור הנה האנרון מי שאינו עוסק בספר הזהר ותיקונים וכתבי מרן האר"י שהם זונים ממש לנפש, בלולה במקרא ובמשנה ובתלמוד ופוסקים, ידע נאמנה שכל תורתו שעוסק הוא משפחה ולווין כדואג (האדומי) - ואין לו עסק בזונים והארה לנפש. והוא כלו טעות ורמאות, ואינו עוסק בתורה אלא להיות מאנשי שם, להיות רב וראש גדול הדור, ולהשתרר על הבריות - ואין לו זנים ולא זולק בזונים! (דברי הקדוש מקמארנא) רל

יום עו והנה מה שצריך להבין הוא כי אין לדון דברי הוסידות על מראיהן הראשון, אלא צריך לעיין ולהתבונן עד היכן תולדות המעשה מגיעות. כי לפעמים המעשה בעצמו יראה טוב, ולפי שהתולדות רעות יתזייב להניזו, ולו יעשה אותו יהיה זוטא ולא זוסיד' - דברי המסילת ישרים' ריד

יום עז 'שזומשה מינים יש בערב רב, ומן הג' מינים מהם הוא הנקרא 'כת גבורים' - דברי מהרז"ו ריו

יום עזז והנה על הפת הזאת אמרו בגמרא: 'כל העוסק בתורה שלא לשמה נזו לו שנהפכה שקליתו על פניו ולא יצא לאויר העולם!' - דברי מהרז"ו רכ

יום עט סמך לדברי מהרז"ו מתיקון מג' שאכן על הכת שלא רוצים ללמוד זוכמת הקבלה משום שלימודם הוא על מנת לקבל פרס שפיר אמרו עליהם בתלמוד ירושלמי: עזו לו שנהפכה שקליתו על פניו ולא יצא לאויר העולם! רכב

יום פ הוזילוק המוכרוז שיש לזולק בין הערב רב האמיתיים ובין אלו שלצערינו נמשכים באופן טבעי אזור עצתם הרעה. דאין הדברים הללו אמורים אלא על הערב רב המוציאים שם רע על זוכמת האמת זוי עולם, ואומרים שכל מי שמתעסק בה ימות בקצרות שנים זוס ושלום' (כלשון מהרז"ו) - ולא על רוב עולם הלומדים הכשרים שלצערינו נמשכים אזוריהם לתומם! רכו

יום פא 'תורת עולם הבא איננה כפשטה, אלא שם עוסקים ברוי התורה וסודותיה. וזה שלא בזור בה ולא טרוז בעולם הזה מערב שבת לא יאכל בשבת. ועליהם נאמר "הנה עבדי יאכלו ואתם תרעבו" - דברי מהרז"ו על סופן של התלמיד זוכמים אם זוס וזולילה לא יתעוררו למלאות זובתם לעסוק בזוכמת הקבלה, מאיזה טעם שיהיה! שמוזמת מניעתם מלעסוק בזוכמת הקבלה בזוי זויזותם עתידים הם זוס וזולילה לעזוב את העולם הזה ערומים מסודות התורה! רל

אילנא תוכן ענינים בזולק א ד׳ז׳׳׳ עמוד

פרק ד ׳זבשה מיני הערב רב׳

יום פב לשון מהרז׳ו בפרק ד, והקדמה לזקירות בעניני ה׳הערב רב׳ רלה

יום פג נפילת השכינה הקדושה על ידי גזרם של הערב רב בידי משה רלו

יום פד ׳אלין אינון דמתגזירין מאומין דעלמא, בגינייהו נפלת ה׳ ועירא דאברהם באלף זבמישאה דהוא ה׳, דאיהו זורב וקבש׳: ׳זרב׳ בבית ראשון, ׳קבש׳ בבית שני - דברי הוזהר על גזרם של הערב רב רלט

יום פה מין ראשון שבערב רב - ׳עמלקים׳. ׳אלין אינון דאשתארו מאלין דאתמר בהון: ׳זימוז את כל היקום׳ (בראשית ז כג). ומאלין דאשתארו מנהון בגלותא רביעאה - אינון רישין בקיימא סגי, ואינון קיימין על ישראל כלי זבמס. ועלייהו אתמר: ׳כי מלאה הארץ זבמס מפניהם׳. אלין אינון ׳עמלקים׳! - דברי הוזהר רמד

יום פו מין השני שבערב רב - ׳פילים׳ רמו

יום פז מין השלישי שבערב רב - ׳גבורים׳ רמז

יום פזז מין הרביעי והזבמישי שבערב רב - ׳רפאים׳ ו-׳ענקים׳ רמט

יום פט מזויית עמלק והערב רב רנא

יום צ ׳תזות שלש רגזה ארץ׳ (משלי ל כא) - הקשר של הערב רב עם עץ הדעת טוב ורע ועץ הזיית, וכן עם תורת הנגלה ותורת הסוד רנב

יום צא ׳דלית זזודא עד דערב רב יתמוזון מעלמא. ובגין דא אתקבר משה לבר מארעא קדישא׳ - דברי הוזהר רנד

יום צב הערב רב לאור כתבי הארז׳ל... שורשם של הערב רב בורע לבטלה שיצא מאדם הראשון במאה ושלושים שנה שהיה פרוש מזוהה אשתו רנט

יום צג גלגולם של נשמות הורע לבטלה של אדם הראשון בדור המבול, בדור הפלגה, ובאנשי סדום - לאור דברי הארז׳ל רסא

יום צד גלגולם של נשמות הורע לבטלה בארץ מצרים - זולקם בבני ישראל, וזולקם במצריים. טעם שעבוד ונלות ישראל בדור ההוא, וגם למה היה במצרים, וגם למה היו אותם השעיבודים ואותם הגזרות המשוונות? רסג

אִילָנָא תוכן ענינים בזולק א דײַמי עמוד

יום צה 'נשמת משה רבינו עליו השלום. ובו יתורץ טעם למה הוצרכו [להיות] כל כך [הרבה] שינויים בלידת משה. כי הרי אהרן אוזיו נולד מיוכבד [רק] שלוש שנים קודם משה, ואם כן למה פירש [עמרם] או מאשתו ולא קודם שנולד אהרן? ועוד, למה הוצרך [הגס] שהוא שאמרו רז"ל שלכן נקראת "בת לוי"? רוצה לומר שזוהרה לנערותה קודם שתלד למשה [ונהיתה כ'בת']. והרי [רק] שלוש שנים קודם זה ילדה את אהרן, ולא הוצרכה לכל זה! ועוד, למה הוצרך עמרם לקדשה ולעשות לה לקוזין וזדשים קודם שתלד למשה? - דברי הארז"ל רסז

יום צו הטעם שכל כך רצה משה רבינו ע"ה להוציא את הערב רב ממצרים רעג

יום צו הערב רב ובני ישראל במדבר - סוד זוטא העגל. דברי הארז"ל על זוטא העגל שעשו הערב רב רעו

יום צזו ויִרְא הָעָם כִּי בָשִׁשׁ מִשָּׁה (שמות ל כ). מאן "הָעָם"? אינון ערב רב. מאן ערב רב? וכי לודים וכושיים וכפתורים ותוגרמים הוּן דְקָרְאן לֹון 'ערב רב'? והלא מצריים הוּן, וממצרים נטלו! ואלו הוּן ערבוביא דְעַמּוּין סְגִיאין, הכי הוּן ליה לְמִכְתָּב: 'ערב רב עלו אתם' לפי ערבוביא דְלַהוּן - דברי הוהר רעט

יום צט אמאי קרא לון 'ערב רב'? אלא כל זרשין דמצרים הוּן, ובְרִישִׁיהוּן ינוס וימברוס... וקראן לון: "ערב רב", בגין דאית 'ערב ועירא'. מתשע שעות ומוזצה וקתתא - דא 'ערב ועירא'. ותרי ערבי אינון, ועל דא "וגם ערב רב עלה אתם" (הוהר) רפב

יום ק 'אי הכי אינון ערב רב לא הוּן אכלי מן מנא. אמר ליה - ודאי הכי הוא. אלא מה דיהבין לון ישראל, כמאן דיהיב לעבדיה. וממה הוּן אכלי? מתמצית, מה דאשתאך מבתר ריוזא - פסולת. וקרא אכריו ואמר: "ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה" - בני ישראל, ולא אוזרא. ויִרְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל ויאמרו מן הוא" - ולא שאר ערב רב, עאני, ותורי דהוּן בינייהו' - דברי הוהר רפה

יום קא ויִתְפָּרְקוּ כָּל הָעָם (שמות לב ג). מאי "ויִתְפָּרְקוּ"? כְּמַה דַּאתְּ אָמַר: "בִּפְרֻק הָרִים ומשבר סלעים", דוזבילו ותברו אוידייהו' - דברי הוהר רפז

יום קב כִּיִּן דְמִטָּא שְׁבַע שְׁעֵתִין דְיִוְמָא, יְהָבוּ לִיה לְאַהֲרֹן מִיָּד. אי איהו הוּן אמר לון שווי ליה בארעא בקדמיתא ואנא אטול לא הוּן יכלין בוזרשייהו כלום. אלא מיָּדָם נטל, וקרא מתרעם ואמר: "ויקוז מיָּדָם". זבמו מה עבד אהרן, גבר גביאה גבר זוכים לא ידע לאסתמרא. דאילו נטיל בארעא, כל זרשין דעלמא לא הוּן יכלין לאצלוזא. אכל כמה אצלוזו בעובדא דא? בגין ד'ויקוז מיָּדָם' ולא בארעא' (הוהר) רצ

אילָנָא תוכן ענינים בזולק א דײַזײַמי עמוד

יום קד' תא זוזי - מה פתיב "וירא אהרן ויבן מזבחו לפניו" (שימות לב ה)? אי זוסידא קדישא, כמה רעותה הוה לטב ולא ידעת לאסתמרא! כיון דארמי ליה בנורא אתתקף וזילא דסטרא אונרא תמן בנורא ונפק דייקנא דשור, כמה דאתמר - בתרין משיכין דסטרא אונרא. מיד "וירא אהרן". מהו "וירא אהרן"? זומא דסטרא אונרא אתתקף, מיד "ויבן מזבחו לפניו" - דאלמלא דאקדים ובנה מזבחו דא, עלמא אתהדר לזורבנא - דברי הוהר.

רצנ

יום קד' תא זוזי - מה פתיב: "וירא אהרן ויאמר זוג ליהוה מזור?" "זוג ליהוה" - ולא לעגל! ולסטר קדושה עבד, ולסטר קדושה קרא ואמר. ודא אסוותא אקדים, דאלמלא דעבד דא לא קאים עלמא על קיימיה. ועם כל דא לא שכיח רוגזיה מאהרן, אף על גב דלא אתפון לביש" - דברי הוהר.

רצו

יום קד' ויפול מן העם ביום ההוא בשלישת אלפי איש... אינון בניו דבלעם: ינוס ויובברוס דהוו שקלי בשלישת אלפי איש? - דברי הוהר בפרשת בלק.

רוצז

עד כאן תוכן הענינים בזולק א מביאוריננו 'אילָנָא דײַזײַמי'!

ולקמן באמצע הספר הדפסנו את תוכן הענינים בזולק ב. הנה תמצית הנושאים שבזולק ב מביאוריננו 'אילָנָא דײַזײַמי':

- פרק ה - הערב רב בדרא בתרא, וגלות זוכמת הקבלה.
- פרק ו - ראית מהרוז"ו שכלי העסק גם בסודות התורה אין העסק בתורה נזשב לשמה.
- פרק ז - הליה הקדוש ברוך הוא מביט בתורה ובורא עולמות.
- פרק ח - אין התורה בהיותה פשוטה השיעוועות של הקדוש ברוך הוא, אלא רק בהיותו עוסק בתורה בבחינת הנשמה הפנימית שבה הנקרא רזי תורה.

יום א - מוקדש לע"ז שלום בן ציפורה ז"ל

הקדמת הרב זי"מ ויטאל זיע"א

אמר הצעיר מעיר, הדל באלפי - זי"מ ויטאל, בן לאדוני
אבי הרב יוסף ויטאל זכרונו לזי"מ העולם הבא:

בהיותי בן שלשים לכזו תשש כזו - ישבתי משתומם, ומוזשבותי
תמהים. כי "עבר קציר, פלה קיץ, ואנונו לא נושענו" (רמיה זז כ),
רפואה לא עלתה למוזלתנו, אין מזור לבשרנו, ולא עלתה ארוכה
למכתנו: לזרבן בית מקדשנו, הנזרב זה היום אסף וזמש מאות
וארבע שנים.

"אוי לנו כי פנה היום" (רמיה ו ד) - יום אוד של הקדוש ברוך הוא
שהוא אסף שנים, וגם "נטו צללי ערב" (שם) שהם זמש מאות וארבע
שנים - יותר מוצי היום השני וכלו כל הקצין, ועדין בן דוד לא בא!
ונודע את אשר אמרו רבותינו זכרונם לברכה: 'כל דור שלא נבנה
בית המקדש בימיו פאלו נזרב בימיו. ואתנה את פני לזקר ולדעת
'מה זה ועל מה זה' (אסתר ד ה) גתארך קצנו וזלתנו, ומדוע לא בא בן
ישי?

ו"מצאתי און לי" (הושע יב ט), ואנינה בקרבי ולבי דוי, ממאמר אוד
הובא בספר התיקונים תיקון ל' (דף עג ע"ב - עד ע"א), וזה לשונו:

נתיב תניינא: "רווז אלהים מרוזפת על פני הבמים" (בראשית א ב). מאי
"רווז"? אלא, בודאי בזמנא דשכינתא נזזתת בגלותא, האי רווז נשיב
על אינון דמתעסקי באורייתא בגין שכינתא דאשתכזזת בינייהו. והאי
רווז אתעביד קלא, ויימא הכי: אינון דמיכין דשינתא בזוריהון,
סתמיין עיניין, אטימין דלבא. קומו ואתערו לגבי שכינתא! דאית לכון
לבא בלא סכלתנו למנדע בה, ואיהי ביניכו!

ב איכָנָא זולק א - דברי מהרז"ו ד'ויי

ב

וְרָא דְמַלְה: "קול אומר קרא" (ישעיה ב' ו), פגון "קרא נא, ה'יש עונך?
ואל מי מקדושים תפנה" (איוב ז' א)? והיא אמרת: "מה אקרא, כל
הבשר זציר" - כלא אינון כבעירן דאכלין זציר! "וכל זוסדו פציין
השדה" - כל זוסד דעבדין לגרמייהו עבדין! ואפילו כל אינון
דמשתדלין באורייתא, כל זוסד דעבדין לגרמייהו עבדין!

בההוא זמנא "ויזכור כי בשר המה, רוזן הולך ולא ישוב" (תהלים ע"ז לט)
לעלמא! ודא איהו רוזנא דמשינו. וי לון מאן דגרמין דזייל ליה מן
עלמא ולא יתוב לעלמא! דאלין אינון דעבדין לאורייתא יבשה, ולא
בעאן לאשתדל לא בזכמה דקבלה, דגרמין דאסתלק נביעו דזכמה
דאיהו י' מינה - ואשתארת ב' יבישה. וי לון דגרמין ענייתא וזרבא
וביזה והרג ואבדן בעלמא!

והאי רוזן דאסתלק איהו רוזן דמשינו כמה דאתמר. ואיהו רוזן
הקדש, ואיהו "רוזן זכמה וביעה, רוזן עצה וגבורה, רוזן דעת ויראת
יהוה" (ישעיה י"א ב).

פקודא תנינא: "ויאמר אלהים יהי אור, ויהי אור" (בראשית א' ג). ודא
אהבה דאיהו אהבת זוסד. הדא הוא דכתיב: "ואהבת עולם
אהבתיה על פן משכתיך זוסד" (ירמיה לא ב). ועלה אתמר: "אם תעירו
ואם תעוררו את האהבה עד שתזופין" (שיר השירים ב' ז). יראה אתקריאת
מסטרא דשמאלא, ואהבה אתקריאת מסטרא דימינא.

אית יראה ואית יראה, אית אהבה ואית אהבה. יראה דדזייל בר נש
לקודשא בריה הוא בגין דלא נזיית מנכסוי, או בגין דלא ימותון בגוי
בזימיו - אשתכוז דאם הוה נזיית מנכסוי או אם ימותון בגוי בזימיו
דלא הוה דזייל ליה, ובגין דא הוה רוזים ליה. האי יראה ואהבה לא
שוי ליראת יהוה ולא אהבה דיליה לעקרא. אכל רוזימו ודזיילו עיקרא
דיליה - בין טב ובין ביש. ובגין דא אתקריאת האי יראה ואהבה על
מנת לקבל פרס.

ובגין דא אמר קודשא בריך הוא (שם): "השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות או באילות השדה, אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתזופץ" - דאיהו רזימו בלאו פרס, ולא על מנת לקבל פרס. דיראה ואהבה על מנת לקבל פרס - איהי של שפזזה! ותנות שלש רגזה ארץ... תנות עבד כי ימלוך... ושפזזה כי תירש גבירתה" (משלי ל כא-כג)! עד כאן לשונו.

יום ב - מוקדש לע"ז שלום בן ציפורת ז"ל

והנה מה שפכת בתזולת דבריו: ואפילו כל אינון דמשתדלי באורייתא כל זוסד דעבדי לגרמיהו וכו' - עם היות שפשוטו מבאר, ובפרט בזמננו זה בעונותינו הרבים אשר התורה נעשית קרהם לנותף בה אצל קצת בעלי תורה אשר עסקם בתורה על מנת לקבל פרס והספקות יתרות, וגם להיותם מכלל ראשי ישיבות ודיני סנהדראות - להיות שמים וריזום נודף בכל הארץ.

ודומים במעשיהם לאנשי דור הפלגה הבונים מגדל וראשו בשמים, ועקר סבת מעשיהם היא מה שפכת אזור כף הכתוב: "ונעשה לנו שם" (בראשית יא ד), כפתוב בספר הזהר בפרשת בראשית (דף כה ע"ב). וזה לשונו על פסוק "אלה תולדות השמים והארץ" (בראשית ב ד):

שזומשה מינים יש בערב רב, ובין הג' מינים (לשון זה מגומגם - ראה מה שכתבו על זה בפרק ג מביאורינו) מהם הוא הנקרא 'בת גבורים', דעליהו אתמר: "המה הגבורים אשר מעולם אנשי השם" (בראשית ו ד). ואינון מסטרא דאלין דאתמר בהון "הבה נבנה לנו עיר ומגדל... ונעשה לנו שם" בבנין בתי כנסיות ובתי מדרשות. ושויין בהון ספר תורה ועטרה על רישיה - ולא לשמה, אלא למעבד לון וכו'.

והנה על הכת הזאת אמרו בגמרא: 'כל העוסק בתורה שלא לשמה נוז לו שנהפכה שליתו על פניו ולא יצא לאויר העולם'.

ואמנם האנשים האלה מראים תימה וענוה באמרום כי כל עסקם בתורה הוא לשמה. והנה הוזכר הגדול התנא רבי מאיר עליו השלום העיד עליהם (בפירקי אבות ו א) שלא כף הוא באמרו לשון פללות: 'כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה וכו' ומגלים לו רזי תורה, ונעשה פנהר שאינו פוסק והולך, וכמעין המתגבר מאליו בלתי הצטרכו לטרוז ולעין בה ולהוציא טיפין טיפין של מימי התורה מן הסלע. הנה זה יורה שאינו עוסק בתורה לשמה כהלכתה! ומי זה האיש אשר לא יזלו עיניו דמעות בראותו המשנה הזאת ורואה זוסרונו ופוזיתותו?!

האמנם אף על פי שלכאורה אפשר לפרש לשון המאמר על אפן זה, עם כל זה דבר קשה מאד מאד לומר - וכי בשופטני עסקינן ולא בכללות כל התלמידי זוכמים העוסקים בתורה? והראיה על זה אמרו דרך פללות: ואפילו כל אינון דמשתדלי באורייתא כל זוסד דעבדי לגרמיהו עבדי.

ואין לומר דמלת 'כל' היא יתרה ומשפשטא, שהרי מקרא דורש: "וכל זוסדו כציץ השדה" (ישעיה ב ו) - שלא נאמר 'וזוסדו' אלא "וכל זוסדו" - לרמוז כי כל התלמידי זוכמים העוסקים בתורה הנקראת "תורת זוסד על לשונה" (משלי לא כו) הם דומים בזוסד ההוא אל ציץ השדה משום דלגרמיהו עבדי.

אבל באור לשון הנזכר לעיל יובן ראשיתו מאזוריתו באמרו ויראה ואהבה על מנת לקבל פרס איהי שפונה, "ותזות שלש רגזה ארץ". והענין יובן במה שכתב בספר הזהר בפרשת בראשית (דף כו ע"ב):

ובגין דא אמר קודשא בריך הוא "לא טוב היות האדם לבדו, אעשה לו עור כנגדו" (בראשית ב יז) - דא משנה, אתתא דההוא גער, ואיהו שפונה דשכינתא. ואי זכו ישראל איהי "עור" לון בגלותא מסטרא דהתר טהור פשר, ואי לא - איהי "כנגדו" מסטרא דטמא פסול אסור וכו' דלית יזונדא עד דערב רב יתמוזון מעלבא. ובגין דא אתקבר משה לבר מארעא קדישא, וקבורתא דיליה איהי משנה דשלטא על

ה אילנא זולקא - דברי מהרז"ו ד'ת"י

מטרוניתא דאיהי קבלה למשה ומלכא. ומטרוניתא מתפרשא מבבלה, ובגין דא "תנות שלש רגוז ארץ... תנות עבד כי ימלוך" (משלי ל כא-כג) - דא עבדא ידיעא, "ישפוזא" - דא משנה, "ונבל כי ישבע לזום" - דא ערב רב.

הנה מבאר כי תורתנו הקדושה כלולה ונמצאת בכל ארבע עולמות אבי"ע ואצילות בריאה יצירה עשייה. ובהיותה בעולם האצילות או נקראת 'קבלה', כי שם היא מפשטת מכל הלבושים הנקראו ב'פשט' מלשון "פשטתי את כתנתי" (שיר השירים ה ג) - שהוא בזוינת המלבושים הזויזונים שהוא על גבי עור אדם המתפשט מעליו לפעמים, וזהו עקר מלת 'פשט'.

ואמנם בעולם האצילות אשר שם הקדוש ברוך הוא יושב ועוסק בתורה פנוכר במדרשי רבותינו וכוונם לברכה, וגם בדברי המתרגם על פסוק "הודי צוז ואדם" (שיר השירים ה י), וכמו שאמר הכתוב "ואהיה אצלו אמון וגו'" (משלי יז ל) הנדרש לרבותינו וכוונם לברכה על בריאת העולם, שהיה הקדוש ברוך הוא מביט בתורה ובורא עולמות.

ואין ספק כי לא פמעשה אדם הראשון ולא פמעשה דבני זורי וכמעשה אתונו דבלעם וכיוצא בהם בהיותם פפשוטם היה משתעשע בהם הקדוש ברוך הוא אלפים שנה קדם שנברא העולם ובורא בהם עולמות.

יום ג - מוקדש לע"ז שילום בן ציפורה ז"ל

אמנם שעשועות של הקדוש ברוך הוא בתורה, והיותו בורא בה את עולמו היתה בהיותו עוסק בתורה בזוינת הנשמה הפנימית שבה, הנקרא רזי תורה, הנקרא 'מעשה מרפבה' - היא זוכמת הקבלה, פנודע אל היודעים.

וטעם הדבר הוא להיותו עולם האצילות העליון מאד טוב ולא רע, דלא יכיל להתערבא עמיה קליפה, ועליה אתמר: "וכבודי לאזור לא

אִילָנָא זולק א - דברי מהרז"ו ד'ז"ל

אָתוּן" (ישעיה מב זז), כַּנְזֹכֶר בְּסִפְרֵי הַתִּיקוּנִין (דף סו - תיקון יז), וְכֵן בְּסִפְרֵי הַזֹּהַר בְּפָרְשַׁת בְּרֵאשִׁית (דף כוז ע"א), עֵץ שָׁם.

וְלָכֵן גַּם הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׁם אֵינְנָה רַק מִפְּשֻׁטָּת מְכַל לְבוּשֵׁי הַגּוֹפְנִים, מִה שְׂאִין פֶּן לְמִטָּה בְּעוֹלָם הַיְצִירָה - עוֹלָם דְּמִטְרֹוֹן הַנִּקְרָא 'עֶבֶד טוֹב', וְהוּא הַנִּקְרָא 'עֵץ הַדַּעַת טוֹב'. [אמנם] מִסְטָרָא דְ-ס"מ שֶׁהוּא קְלִיפִין דִּילִיה, נִקְרָא 'עֶבֶד רַע'. כִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׁם הֵם שֵׁית סְדְרֵי מִשְׁנֵה הַנִּקְרָאִים 'שְׁפוּזָה' כַּנְזֹכֶר לְעִיל, וְכַנְזֹכֶר בְּפָרְשַׁת בְּרֵאשִׁית (דף כו ע"א). וְלָכֵן נִקְרָאת 'מִשְׁנֵה' - לְפִי שְׁשָׁם יֵשׁ שְׁנַיִם הַפּוֹכִים: 'טוֹב' מִסְטָרָא דְ'עֶבֶד טוֹב' - הַתֵּר כְּשֶׁר טְהוֹר, 'רַע' מִסְטָרָא דְ'עֶבֶד רַע' - 'אֲסוּר טְמֵא פְּסוּל'.

גַּם הוּא מְלִשׁוֹן "כִּי מְרַדְכִי הִיְהוּדִי מִשְׁנֵה לְמִלְכָּה" (אסתר י ג) - שֶׁהִיא שְׁפוּזָה הַנִּקְרָא 'עֶבֶד מִלְכָּה - מִלְכָּה'. גַּם נִקְרָא מְלִשׁוֹן 'מִשְׁנֵה' כַּנְזֹכֶר בְּפָרְשַׁת פְּנּוּס (דף רמד ע"ב):

'קָם וּמָנָא תַנְיִנָא וְאָמַר: מֵאֲרֵי מִתְנִיתִין! נְשַׁמְתִּין וְרוּזִין וְנַפְשִׁין דְּלָכוּן, אַתְעֵרוּ כְּעָן, וְאֶעְבְּרוּ שִׁינְתָא מִנְכוּן. דְּאִיהוּ וְדֵאִי מִשְׁנֵה, אַרוּז פְּשֻׁט דְּהֵאִי עֲלָמָא. וְאֵנָּה לָא אַתְעֵרְנָא בְּכוּ אֶלָּא בְּרוּזִין עֲלָאִין דְּעֲלָמָא דְּאֵתִי, דְּאֵתוּן בְּהוּן "לָא יָנוּם וְלָא יִישָׁן" (תהלים קכא ד)'.
וְזֶה יוֹבֵן בְּמֵה שְׁכָתוּב יוֹתֵר לְמַעְלָה שָׁם: 'וְרַבְּנָן דְּמִתְנִיתִין וְאִמּוֹרָאִין - כָּל תְּלַמוּדָא דְּלָהוּן עַל רִזִין דְּאוֹרִייתָא סְדְרוּ לִיה. וְנִמְצָא כִּי הַמִּשְׁנֵה וְהַש"ס הֵם הַנִּקְרָאִים 'גּוֹפֵי תוֹרָה'.

וְהֵנָּה דְּבְרִיהֶם כְּזוֹלוּם בְּלִי פְתָרוֹן, וְרוּיָה וְסִתְרִיָּה הַפְּנִימִים הַנִּקְרָאִים 'נְשַׁמְתִּין הַתּוֹרָה' הֵם הֵם פְתָרוֹן הַזּוֹלוּם הַנִּפְתָּר בְּהַקִּיץ בְּסוּד "אֲנִי יִשְׁנֵה וְלִבִּי עָר" (שיר השירים ה ב). וְכִמוֹ שְׁכָתוּבוּ זִכְרֵי זְכוּרָה לְבָרְכָה: "בְּמוֹזְשִׁים הוֹשִׁיבֵנִי כְּמִתִּי עוֹלָם" (איכה ג ו) - זֶה תְּלַמוּד בְּבָלִי, אֲשֶׁר אֵינְנוּ מֵאִיר אֶלָּא עַל יְדֵי סִפְרֵי הַזֹּהַר. הֵם הֵם רְוֵי תוֹרָה וְסִתְרִיָּה אֲשֶׁר עֲלִיהֶם נֶאֱמַר "וְתוֹרָה אוֹר" (משלי ו כג).

אִילָנָא זולק א - דברי מהרז"ו ד'ז"י ז

ואין ספק כי כמו שהיצירה נקראת 'עבד' ו'שפונה' בערך האצילות, ונקראותו 'קליפין' ולבושין ד'זול' כנזכר בהקדמת ספר התיקונים (דף ג ע"ב), וזה לשונו: 'וביומי ד'זול' לביש עשר כתות דמלאכיא, דמשמשי לעשר ספירן דבריאה. ואם כן, אין לתמוה כי התורה אשר שם שהיא המשנה תהיה נקראת 'שפונה' ו'קליפין' התורה האצילות.

וזה סוד "כל הבשר זוציר" (ישעיה מו) הנזכר לעיל במאמר הראשון. כי כמו שהזכרתי שהיא בגימטריא כמעין כ"ב אותיות התורה הגנוזה תוך כמה קליפין ולבושין שהם הסבין והמרסן והתבן והקש והעשב הנקרא 'זוציר', כן המשנה אצל סודות התורה נקראת 'זוציר'. וזה נרמז בספר הזהר פרשת כי תצא ברעיא מהיבנא (דף רעה ע"ב):

'אבל רבנו! ווי לאינון דאכלין תבן דאורייתא ולא ידעין בסתרי אורייתא. אלא קלין ונזמורין דאורייתא - קלין אינון תבן דאורייתא, ונזמורין אינון זזטה דאורייתא - זז"ט ה', אילנא דטוב ורע וכו'.

ואלו באתי להרוזיב דרוש זה לא יספיקו מאה קנטרסין בלי ספק, בלי שום גזומא. האמנם הנזכר עיניו בראשו כי דברי אמת אני אומר.

ואל יתמה האדם בראותו ספר הזהר איך קורא אל המשנה 'שפונה' ו'קליפין' - כי עסק המשנה כפי פשטיה, אין ספק שהם לבושין וקליפין זויצונים בתכלית אצל סודות התורה הנגזנים ונרמזים בפנימיותה, כי כל פשטיה הם בעולם הזה בדברים וזמרים הנזותונים. אמנם הם קליפין טובים למאכל כקלפת קנה הבשם. ולכן בהיותם מביני פשטי המשנה כהלכתא בלתי טעות נקראותו 'עץ הדעת טוב'. אבל כאשר זוס ושלום שונים בה ומטמאים את הטהור ומכשירין את הפסול, ובתירין את האסור - אז נהפכת ל'עץ הדעת רע' ומר להם.

יום ד - מוקדש לע"ז שלום בן ציפורה ז"ל

וּנְזוּר עֵתָה לְמֵאמְרֵנוּ הָרְאִישׁוֹן, וּלְבָאֵר מַה שְּׁכָתוּב וְאַפִּילוּ כָּל אֵינּוֹן דְּעֵסְקֵי בְּאוֹרֵיתָא כָּל זֹסֵד דְּעֵבְדֵי וְכוּ, וְאָמַר עוֹד שָׁם כִּי הַמְשִׁנָּה הִיא שְׁפוּזָה מִשׁוּם דְּאִיהִי עַל מְנַת לְקַבֵּל פְּרָס.

פִּירוּשׁ: כִּי הִנֵּה כָּל מִדּוֹתָיו יִתְבָּרַךְ הֵם מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה. וְלִכּוֹן הָעוֹסְקִים בְּפִשְׁטֵיהָ הַגּוֹפְנִים הַטּוֹבִים, עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר: "בְּשׂוֹמְאֵלָה עֲשֵׂר וְכָבוֹד" (משלי ג טו) - הוּא הַפְּרָס הַנִּתְּוֵן לָהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה, כִּי כֵן עֵסְקֵם בְּתוֹרָה הוּא בְּבוֹזֵינַת הַיּוֹתֵם בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּדִינֵי אֲסוּר וְהִתֵּר טְמֵאָה וְטִהָרָה וְכוּ. וְהֵם כְּנֶגֶד הָעֵבֶד הָעוֹבֵד אֶת רַבּוֹ שְׁבוּדָאֵי עַל מְנַת לְקַבֵּל פְּרָס, וְכָל זֹסֵד דְּעֵבְדֵי וְכוּ - כְּעֵבְדִים וְשְׁפוּזוֹת הַמְשֻׁמְשִׁים אֶת רַבָּם עַל מְנַת לְקַבֵּל פְּרָס.

אֲמַנָּם הָעוֹסְקִים בְּרוּי תוֹרָה שֶׁהֵם בּוֹזֵינַת תוֹרָה כְּפִי מַה שְּׁעוֹסְקִים בָּהּ בְּעוֹלָם הַבָּא, עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר: "אֶרֶךְ יָמִים בִּימֵינָה" (משלי ג טו) - לְעוֹלָם שְׁכָלוּ אֶרֶךְ, כִּבְּיָן הַנִּכְנָס לְפָנָי וְלִפְנֵים וּמְשֻׁמְשׁ לְפָנָי אָבִיו שְׁלֵא עַל מְנַת לְקַבֵּל פְּרָס. וְנוֹדַע כִּי תַפְאֶרֶת דְּאֶצִּילוֹת נִקְרָא בֵּין, וּמִטְטְרוּן דְּיִצִּירָה נִקְרָא 'עֵבֶד' - וְעֲלֵיהֶם אָנוּ מִתְּפַלְלִים בְּיוֹם רֵאשׁ הַשָּׁנָה 'אִם כְּבָנִים אִם כְּעֵבְדִים'.

וְהִנֵּה בְּמִדְרָשׁ קֹהֵלֶת אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבָרְכָה עַל פְּסוּק "כִּי אִם שְׁנַיִם הִרְבֵּה יִשְׁמׁוּ וְגו'" (קֹהֵלֶת י"א ז), וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: "כִּי אִם שְׁנַיִם הִרְבֵּה וְכוּ" - תוֹרָה שְׁאֲדָם לְמוֹד, הֵבֵל הִיא לְפָנָי תוֹרָתוֹ שֶׁל מְשִׁיוֹן. וְאִם כֶּה נֶאֱמַר עַל תוֹרָתוֹ שֶׁל מְשִׁיוֹן שֶׁהִיא בְּהִיוֹתָם בְּגוֹף וְנַפְשׁ, כְּמוֹ שְׁכָתוּבוּ זְכוֹרֵנָם לְבָרְכָה 'אִין בֵּין הָעוֹלָם הַזֶּה לִימּוֹת הַמְשִׁיוֹן אֲלָא שְׁעֵבוּד מַלְכוּת בְּלָבָד' - וְהוּא בְּטוֹל מַלְכוּת הָרְשָׁעָה, קְלִפָּה הַזּוֹיִצוּנָה הַנִּקְרָא 'יִצָר הָרַע', כְּמוֹ שְׁדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבָרְכָה עַל פְּסוּק "וְגַר זָאֵב עִם כֶּבֶשׂ וְגו'" (ישעיה י"א ז), וְסִמּוּיָהּ לִיה "וּמְלֵאָה הָאָרֶץ דְּעָה אֶת יְהוָה".

וְלִכּוֹן תוֹרַת הָעוֹלָם הַזֶּה הַמְתַּלְבְּשֶׁת בְּקְלִיפִין לְסַבֵּת הַיּוֹת הַיִּצָר הָרַע הַנִּקְרָא 'קְלִפָּה' מִצוּיָהּ בְּעוֹלָם הִיא הֵבֵל לְפָנָי תוֹרָתוֹ שֶׁל מְשִׁיוֹן

אֵילָנָא זולק א - דברי מהרוז"ו ד'ת"י ט

שְׁנַת־פְּשִׁט קִצַּת מִלְבוּשֵׁיהָ וְקַלְפוֹתֶיהָ מֵאֲזוּר שְׁנָם בְּנֵי אָדָם נִתְפָּשִׁטוּ מִקַּלְפֹת הַיֵּצֵר הָרַע. וְקַל וְזוֹמֵר בֵּן בְּנוֹ שֶׁל קַל וְזוֹמֵר בְּהִיּוֹתָנוּ לְמַעַלְהָ בְּעוֹלָם הַבָּא, עוֹלָם הַנְּשֻׁמוֹת נְפֻשׁוֹת מִכָּל מִינֵי לְבוּשׁ כָּלָל - כִּי עֵסֶק הַתּוֹרָה אֲשֶׁר לָהֶם אֵינְנוּ רַק בְּנִשְׁמוֹת הַתּוֹרָה וְסוּדוֹתֶיהָ הַפְּנִימִיִּים.

וְאִמְנָם אֵל יֹאמֵר אָדָם 'אֵלְכָה לִי וְאֶעֱסֵק בְּזוֹכְמוֹת הַקְּבֵלָה מִקֶּדֶם שְׂיַעֲסֵק בַּתּוֹרָה, בְּמִשְׁנָה, וּבַתְּלֻמוֹד' - כִּי כָּבֵד אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְכָרוֹנָם לְבִרְכָה: 'אֵל יִכְנֹס אָדָם לְפָרְדָּ"ס אֵלָּא אִם כֵּן מִלֵּא כָּרְסוֹ בְּבִשְׂרֵי וַיִּין'.

נֹאמֵר הַכּוֹתֵב: לֹא נוֹדַע לִי אִיֵּה מִקוֹמוֹ שֶׁל מֵאֲמֵר זֶה בְּדַבְּרֵי רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָה, אִמְנָם לְכַאוּרָה כּוֹנֵנֵת מֵהַרְזוֹ"ו לְדַבְּרֵי הַרַמְבַּ"ם (בְּסוּף פֶּרֶק ד' מִהַלְכוֹת יְסוּדֵי הַתּוֹרָה). זֶה לְשׁוֹנוֹ שֵׁם: 'וְאֵנִי אוֹמֵר שְׂאִין רֵאיוֹ לְטִיִּיל בְּפֶרְדָּס אֵלָּא מִי שֶׁנִּתְמַלֵּא כְּרִיסוֹ לְזוּם וּבִשְׂרֵי. וְלְזוּם וּבִשְׂרֵי הוּא לִידַע הָאֲסוּר וְהַמְּוֹתֵר וְכִיּוֹצֵא בָהֶם מִשְׂאֵר הַמִּצְוֹת!' עַד כֹּאן לְשׁוֹנוֹ. כַּעֲיֵן זֶה כֹּתֵב רַמְ"א (בְּהַגְהַת שׁוּלְחַן עֵרוֹךְ - יוֹרֵה דָעָה הַלְכוֹת תְּלֻמוֹד תּוֹרָה סִימָן רַבּוֹ סַעִיף ד): 'זֶהוּא לִידַע אִיסוּר וְהִיתֵר וְדִינֵי הַמִּצְוֹת'.

וְהֵרִי זֶה הַזְּמַנָּה לְנִשְׁמוֹת בְּלִתֵּי גּוֹף שְׂאִין לָהּ שְׂכָר וּמַעֲשֵׂה וְזוֹשְׁבוֹן עַד יְהִיּוֹתָהּ מוֹתְקֶשֶׁרֶת בְּתוֹף הַגּוֹף בְּהִיּוֹתוֹ שְׁלָם מִתְקַן בְּמִצְוֹת הַתּוֹרָה בְּתַרְי"ג מִצְוֹת.

וְכֵן בְּהַפֶּךְ, בְּהִיּוֹתוֹ עוֹסֵק בְּזוֹכְמוֹת הַמִּשְׁנָה וְהַתְּלֻמוֹד בְּכָלִי וְלֹא יֵתֵן זוֹלָק גַּם אֵל סוּדוֹת הַתּוֹרָה וְסִתְרֶיהָ כִּי הֵרִי זֶה הַזְּמַנָּה לְגוֹף הַיּוֹשֵׁב בְּזוֹשְׁף בְּלִתֵּי נִשְׁמוֹת אָדָם, גַּר הַשֵּׁם הַמְּאִירָה בְּתוֹכָהּ - בְּאִפְּן שֶׁהַגּוֹף יָבֵשׁ בְּלִתֵּי שׁוֹאֵף מִמְּקוֹר זַיִּים. אֲשֶׁר זֶהוּ עֲזִין אָמְרוּ בְּמִקוֹם אֲזוּר, הַהוּא הַגּוֹפֵר לְעֵיל וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: 'דְּאִילִין אֵינּוֹן דְּעַבְדֵּי לְאוּרִיתָא יְבִישָׁה, וְלֹא בְּעָאן לְאִשְׁתְּדָלָא בְּזוֹכְמוֹת הַקְּבֵלָה וְכוּ'.

יום ה - מוקדש לע"ז מרדכי בן הירש ז"ל

בְּאִפְּן כִּי הַתְּלֻמוֹדֵי זְכָמִים הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה לְשִׁמָּה וְלֹא לְשִׁמוֹ לְעִשׂוֹת לֹא שֵׁם, צָרִיף שְׂיַעֲסֵק בְּתוֹזְלָה בְּזוֹכְמוֹת הַמְּקָרָא, וְהַמִּשְׁנָה, וְהַתְּלֻמוֹד כְּפִי מִה שְׂיֻכַּל שְׂכָלוֹ לְסַבֵּל, וְאֲזוּר כֶּף יַעֲסֵק לְדַעַת אֵת קוֹנוֹ בְּזוֹכְמוֹת

אִילָנָא זולק א - דברי מהרז"ו דוויי

הָאָמֶת. וְכִמוֹ שְׁצִוָה דְדוּד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם אֶת שְׁלֹמֹה בְּנוֹ: "דַּע אֶת אֱלֹהֵי אָבִיךָ וְעַבְדֵהוּ" (דברי הימים א - כז ט).

וְאִם הָאִישׁ הַזֶּה יִהְיֶה כְּבֹד וְקִשָּׁה בְּעֵינָיו הָעֵינָיו בְּתַלְמוּד, מוֹטָב לוֹ שְׁעִיזוּ אֶת יָדוֹ מִמֶּנּוּ אֲזוּר שְׁבִזוֹן מִזְּכָר בְּזוֹכְמָה זֹאת - וְיַעֲסֹק בְּזוֹכְמַת הָאָמֶת. וְזֶה שְׁאָמְרוּ (במדבר רבה ו ג): 'כָּל תַּלְמִיד זֹכֵם שְׁאִינוֹ רוֹאֵה סִימָן יָפֵה בְּתַלְמוּד בְּזוֹמְשָׁה שְׁנַיִם שׁוֹב אִינוֹ רוֹאֵה'.

וְאִמָּנָם, כָּל הָאִישׁ שֶׁהוּא קָל לְעֵינָיו מִזְּזִיב לָתֵת זֹלֶק שְׁעָה אוֹ שְׁתַּי שְׁעוֹת בְּיוֹם בְּעֵינָיו הַהֲלָכָה, וְלִכּוֹן וּלְתַרְץ הַקּוֹשִׁיָא הַנּוֹפְלָת בְּפִשְׁט הַהֲלָכָה. וְיִכּוֹן כִּי אֵין הַקְּלִיפָה הַרְעָה מִצַּד הַנְּזוּשׁ [שֶׁהוּא ס"מ] 'עַבְדֵ רַע' נְאֻזוֹת אֲלָא בְּקְלִיפָה הַטּוֹבָה - הִיא מִשְׁנָה. מִטְּרוֹן, עוֹלָם הַיְצִירָה הַנִּקְרָא 'עַבְדֵ וְשִׁפּוּזָה דְּמִטְרוֹנִיתָא' - אֲבָל לֹא בְּמִטְרוֹנִיתָא שֶׁהִיא הַמְנוֹן הַפְּנִימִי זֹכְמַת הָאָמֶת וְנִקְרָא 'עַץ הַזַּיִים'. וְעָלָיו אֵיתְמַר: "אֲנִי הַשֵּׁם הוּא שְׁמוֹ" (ישעיה מב ז) - בְּסוּד כָּל הַתּוֹרָה הִיא שְׁמוֹתָיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, "וְכִבּוּדִי לֹא אֲזוּר לֹא אֲתֵן" (שם) - דְּלֹא יָכִיל לְאֲתַעְרְבָא עִמָּה קְלִיפָה אֲלָא בְּעַץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע, מִשְׁנָה - טָמֵא וְטָהוֹר, אֲסוּר וּמִתְּרַ, כְּשֶׁר וּפְסוּל.

וְיִכּוֹן בְּעֵינָיו לְהַסִּיר הַקְּלִיפָה הַרְעָה שֶׁהִיא הַגּוֹרְמַת קְשִׁיוֹת שְׁלֹא יָבִין הָאָדָם תְּרוּצִים, וְיַסְלִקְנָה מֵעַל גַּבֵּי עַץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע - הִיא הַמִּשְׁנָה, 'שִׁפּוּזָה דְּמִטְרוֹנִיתָא'. וְאֲזוּר כֶּה זְכוּן לְקִשְׁט הַמִּטְרוֹנִיתָא עֲצָמָה שֶׁהִיא זֹכְמַת הַקְּבֻלָּה. וְדִי בּוֹה, כִּי אֵין וְכֵאן מְקוּם בְּאוּרוֹ שֶׁל עֵינָן זֶה.

אָמַר עוֹד בְּמִדְרַשׁ הַנּוֹפֵר לְעִיל (לכאורה כוונתו לתיקון ל' שהעתיק לעיל): 'וּבְגִין דָּא "הַשְּׁבַעֲתֵי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם" (שיר השירים ב ז) וְכוּ'. פְּרוּשׁ הַדְּבָרִים - כִּי הִנֵּה הֵיטָה הַשְּׁבֻעָה הַגְּדוּלָּה לְאֱלֹהִים שְׁלֹא יַעֲזְרוּ אֶת הַגְּאֻלָּה עַד שְׁאוּתָה הָאֲהָבָה הַנִּהְיָה בְּזוּפֵץ וְרִצּוֹן טוֹב, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב "עַד שְׁתַּזּוּפֵץ" (שם) - כְּבֹן הָעוֹבֵד אֶת אָבִיו וְעִיל בְּכָל פְּלִטְרִין דִּילִיָּה וּבְכָל גְּזִיזִין דִּילִיָּה. וְלֹא כְּעַבְדֵ הָעוֹבֵד בְּמִשְׁנָה - וְלֹקוֹז הַשְּׁפּוּזָה עַל מְנַת לְקַבֵּל פְּרָס.

אֵילָנָא זולקא - דברי מהרז"ו ד'ז"י יא

וכבר אמרו רבותינו זכרונם לברכה כי זמן השבועה היא עד אֶלֶף שנים, כמו שכתבו זכרונם לברכה בברייתא דרבי ישמעאל בפרקי היכלות על פרוש דניאל, וזה לשונם: "ואתהבון בידה עד ערן וערנין ופלג ערן" (דניאל ז כה), ואיך הראהו הקדוש ברוך הוא ליעקב אבינו שיר עולם, והוא שרו של בבל שבועים עוקין וכו'. עין שם.

וכן בזהר פרשת וירא (דף ק"ו ע"א), וזה לשונו: 'אמר רבי יוסי - כל דא אריכו זמנא יתיר מכמה דאוקמיה זוזרייא, דאיהו יומא זוד גלותא דכנסת ישראל ולא יתיר. דכתיב: "נתנני שוממה כל היום דוה" (איכה א יג).

עוד מאמר אזור כתוב בפרשת בראשית (דף כו ע"ב - כו ע"א): "ובמשם יפרד והיה לארבעה ראשים" (בראשית ב י) - אלין אינון ארבעה שנכנסו לפרד"ס. זוד עאל בפישון - פי שונה הלכות. תניינא עאל בגיזון - ודא איהו רמו. תליתאה עאל בוזדקל - לישנא זודא וקלילא, לדרש. רביעאה עאל בפרת - דאיהו סוד, מוזוא, דביה פריה ורביה.

בן עזאי, ובן זומא, ואלישע אזור' עאלו בקליפין דאורייתא - הוו לקאן בהון. רבי עקיבא דעאל במוזוא, אתמר ביה: 'זכנס בשלום ויצא בשלום'. אמר רבי אלעזר: אבא - יומא זוד הוינא בבי מדרשא וכו'.

בגין דאורייתא מתרין לזוזין אלין הוה משה נוזית לון לישראל, ולא זכו בהון, ונפלו ואתברו. ודא גרים אבודא דבית ראשון ובית שני ויהיב לון אזורנין מסטרא דעין הדעת טוב ורע, דמתמן אתייהיבת אורייתא באסור והתר - מימינא זויי, ומשמאלא מותא וכו'.

דא 'ונהר יוצא מערן' בודאי, לעילא כעין הזויים וכו'. "להשקות את העין" - דא פרד"ס דמטטרוין, דתמן עאלו בן עזאי, ובן זומא, ואזור'. וקליפין דיליה מסטרא דא טוב ומסטרא דא רע. ודא איהו אסור והתר, פסול וכשר, טובמאה וטהרה וכו'.

כגזונא דא אמרו זוזרייא, מארי מתניתינן: 'וימררו את זוייהם בעבודה קשה' (שמות א יד) - דא קושיא. "בזומר" - בקל וזומר. "ובלבים" -

דא לבון הלכה. "ובכל עבודה בשעה" - דא ברייתא. "את כל עבודתם" - דא משנה. ואי תיבין בתויבתא מה פתיב? "ויורה יהוה עץ" (שמות טו כה) - דא עץ הזוים, וביה "וימתקו המים" (שם). ודא משייז, דאתמר ביה "ומטה האלהים בדי וכו'" (שמות י"ט). וכלא איהו בגלותא מוזמת דיליה.

יום ו - מוקדש לע"ג מרדכי בן הירש ז"ל

הנה נתבאר במקום אזור פי עון אדם הראשון בעץ הדעת טוב ורע הוא שלא בוזר להתעסק בעץ הזוים שהיא זוכמת הקבלה. וזהו עצמו עון הערב רב האומרים למושה "דבר אתה עמנו ונשמעה" (שמות כ טו) - בעץ הדעת טוב ורע, "ואל ידבר עמנו אלהים פן נמות" (שם) - בסתרי תורה, כסברת הטועים קצת בני תורה אשר בזמננו זה המוציאים שם רע על זוכמת האמת ז"י עולם, ואומרים שכל מי שמתעסק בה ימות בקצרות שנים, זוס ושלום!

ולכן נשברו הלוחות הראשונות מסטרא דעץ הזוים ונתנו להם מסטרא דעץ הדעת טוב ורע - משנה, שפזזה דמטרוניתא. וגרם אבודא דזרפן בית ראשון ושני, וגלות האזורון המר והארץ אשר אנו וכו' בעונותינו הרבים - עד דיתובון בני ישראל בתויבתא ובקשו את השם אלהיהם להפירו ולקדעו ברוי תורה, וידעו את מי הם עובדים ובמי הוא מלכם. וכדין זוכו לעסק בזוכמת האמת, כמו שאמר הכתוב: "ויורה השם עץ וימתקו" (שמות טו כה) - על ידי המשייז.

וכמו שכתוב בפרשת נשא ברעיא מהימנא (דף קכד ע"ב), וזה לשונו: ויבגין דעתידין ישראל למטעם מאילנא דז"י דאיהו האי ספר הזהר ופקון ביה מן גלותא וכו'. ואילנא דטוב ורע דאיהו אסור והתר לא שליט על ישראל יתיר וכו'. כי אז יהיו כמלאכי עליון עוסקים בזוכמת התורה דאצילות, ולא בתורת מטטרו"ן מלפשת במלבושים וספורים גשמיים.

עוד אמרו בספר הזהר (תיקון ששי) וזה לשונו: וכמה בני נשא יתפרנסון לתתא מהאי זבורא דילך בדרך בתראה, בסוף יומיא. ובגניניה וקראתם דרור בארץ" (ויקרא כה י)

עוד מקום אזור - אמר ליה אליהו זכור לטוב לרבי שמעון בן יוחאי, וזה לשונו: רבי! כמה וכמה אנתי, דמהאי זבורא יתפרנסון כמה עלאי עד דיתגליא לתתא בסוף יומיא. ובגניניה "ישבתם איש אל אזורתו" (שם) וכו'. הרי מבאר כי זוטא זה הוול להיות מאדם הראשון ועד עתה. וכאשר נשוב בתשובה לעסק במאהבה בזוכמה הזאת וגאלו ישראל במהרה בימינו, אמן!

שמוע שמעתי נאקת ירמיהו הנביא מתנודד ומתמרמר בבר נפשו באמרו "רמיה ד כא-ואיך): "עד בתי אראה נס, אשמעה קול שופר", "כי אויל עמי, אותי לא ידעו וגו", "ראיתי את הארץ והנה תהו וגו", "ראיתי והנה הפרמל וגו", "כי כה אמר יהוה - שממה תהיה כל הארץ וכלה לא אעשה וגו"!

"הציקתני ריוז בטני" (על פי איוב לב יז) לבאר פסוקים האלו הנאמרים באמת על ידי ירמיה הנביא עליו השלום בדרך גבואה על הדור האזורון הזה, בהיותו מתמרר על ארץ גלותנו יותר משעורו. וזהו מה שכתוב: "עד בתי אראה נס?" - הוא הנס וההגל של המשיון, כנזכר בפרשת משפטים (דף קב ע"א), וזה לשונו: וייתן, נס דמשיון בן דוד - אריה רשים עליה לימינא. ונס דמשיון בן יוסף - שור רשים עליה לשמאלא וכו'.

"אשמעה קול שופר" - זה קבוצ גליות העתיד להיות אזור ביאת משיונו במהרה בימינו אמן, כנזכר בזהר פרשת תולדות (דף קלט ע"א), וזה לשונו במדרש הגעלם על פסוק "בוזה ירושלים יהוה" (תהילים קמו ט, ואזור כף "גדווי ישראל יכנס" (שם). וזה שאמר הכתוב: "יהיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול וגו" (ישעיה כו יג). ונתן טעם אל אריכות הקץ - "כי אויל עמי", בלשון נתינת טעם אל האמור "עד בתי אראה נס?"

ובאור הענין הוא: כי הגה עם בני ישראל נזקקים לשלש פתות: פת ראשונה מהם - הם עמי הארץ, המון העם. פת שנייה - הם התלמידים וזכמים העוסקים בפשטי התורה. פת שלישית - והיא בעלי זכמת האמת.

יום ז - מוקדש לע"נ מרדכי בן הירש ז"ל

והגה כנגד פת ראשונה אמר: "כי אויל עמי, אותי לא ידעו". ירצה - הם המון העם הנקראים "עם" סתם. וכנגד פת השלישית הם העוסקים ברוי התורה וסודותיה הנקראים "בנים" - כנזכר בתיקונים (דף א ע"ב), וזה לשונו: 'אפרוזים - אילין מארי משנה. בנים - אילין מארי קבלה'. ועליהם אמר "בנים סכלים הבמה ולא נבונים" - כי הם עוסקים בזכמת האמת כפי העולה בדעתם הקצרה ובעינם הזולת, ואינם יורדים לעמק הענין להבינו על אמתותו כמו שזכתב בעזרת השם.

וכנגד פת זכמי הפשט - אותם אשר הם מואסים לעסק בזכמת האמת הנקרא 'עץ הזזים' וזזי עולם, ועוסקים בספורים הפשטים בפשוטן בלבד, ואומרים שאין בתורה אלא הפשט בלבד - זוס ושלום - אשר הוא נקרא 'עץ הדעת טוב ורע' כנזכר לעיל, עליהם אמרו: "זכמים הבמה להרע, ולהיטיב לא ידעו" (רמיה שם כ"ב). כי בסבת היותם מואסים בעץ הזזים, אין הקדוש ברוך הוא עוזר אותם והם שונים בפשטי עץ הדעת טוב ורע ומהפכים אותו לרע - ומטמאים את הטהור, ואוסרים את המתה, ופוסלים את הפשר. ותקלות רבות יוצאות מתנות ידיהם בעונותינו הרבים.

ואזר שכלל אותם הנביא בדרך קצרה, וזוזר לבארם דרך פרט. וכנגד הפת הראשונה אמר: "ראיתי את הארץ והגה תהו" - הם עמי הארץ אשר נקראים על שם הארץ כי משם נפשם וזצבה, כמו שאמר הכתוב: "ורוץ הבהמה הירדת היא למטה לארץ" (קהלת ג כא) - היא רוץ הבהמית אשר להם, כמו שאמר הכתוב: "תוצא הארץ נפש

זויה לבינה" (בראשית א כד). כי מלבד היות הגוף נוצב עפר מן האדמה, גם נפשם נוצבה מן הארץ לבינה ממש ונקראות נפש זויה, כי בכלל זויה בהמה. וכן נדרש בפרשה זה במדרש הנעלם בכתב יד, עין שם.

ולחיותם נוצבים מן הארץ כל עסקם הוא בשיוב הארץ - במשא ומתן, בנטיעה וביריעה ובבנינים. דברים שאין בהם תועלת רק אל הגוף, ובנינים זוי עולם היא התורה, כמו שאמר הכתוב: "אם לא בריתי יומם וכלילה, וזקות שמים וארץ לא שבתתי" (ירמיה לג כה). ובמזוירים העולם לתהו ובהו, אשר לסבה זאת קראם למעלה 'אילים', באמרו "כי איל עמי" - כי אין לה אולת גדולה מזו לקים את גופם ולהזריב נשמתם. וכל זה גרם להם "כי אותי לא ידעו" - ולא נתעסקו בתורה הנקראות 'עץ הזיים' לזויותם דרך זוי עולם הפא.

וכנגד הכת השניה, הם התלמידי זוכמים העוסקים בתורת השם אשר נפשם נוצבה מן השמים ולא מן הארץ אמר: "ואל השמים ואין אורם". כי הזגם שנפשם נוצבה מן השמים, ובכל זאת אין להם אור בתורתם, כמו שכתבתי למעלה בשם רבותינו וכוונם לברכה על פסוק "במזשכים הושיבני" (איכה ג ו) - זה תלמוד בבלי. וזכמת ספר הזהר היא המאירה אותם ומבארת הדברים הנאמרים בתלמוד במלבושים (בספרים שלפנינו גרסין כאן פאלו הם זשויבים - אמנם לכאורה לשון זה מגומגם) גשמיים - אשר עליהם נאמר "ותורה אור". וזה שכתוב: "ואל השמים ואין אורם!"

ועל זה נתנבא ישעיה הנביא בנזמותיו ואמר: "והולכתי עורים בדרך לא ידעו וגו'" (ישעיה מב טו) - כי התורה הפשטית נודעו במספרם, וכמו שכתוב: רבי ישמעאל אומר ב-י"ג מדות התורה נדרשת וכו'. אמנם ל"ב נתיבות הזכמה שיבהם נברא העולם הנזכר בריש ספר יצירה לא נודעו. והנה אלו הל"ב נתיבות ושל זכמת האמת געלמים תוף י"ג מדות של הפשט, וכללות פלם הם ל"ב און"ד - וכמו שכתוב ולכאורה צריך לגרוס כאן: וכמו שכתבתי למעלה בשם הזהר בפרשת פנזוס (דף רמד

ע"ב): 'רַבֵּנּוּ דְּמִתְנִיתִין וְאַמּוֹרָאִין, כֹּל תַּלְמוּדָא דְלִהוּן עַל רִוּין דְּאוּרִייתָא סִדְרוּ לִיהּ!'

יום זו - מוקדש לע"י מרדכי בן הירש ז"ל

ובלי ספק כי העוסקים בתלמוד בבלי בלבד מגשישים פעורים קיר בלבושי התורה, ואין להם עינים רואות ברזי התורה הנסתרים בו. כי לא על זנבם כפי רצונם פסקו טמא טהור, אסור והיתר, כשיר ופסול - אלא מתוך פנימיות התורה פנדע ליודעי ז"ן (ז"כמות ג'סתר), וכמו שקראם במקום אזור לעיל: 'סתימין עיינין וכו'. וזה שכתוב: "מי עור כי אם עבדי" (ישעיה מב יט).

אבל הכונה היא למעוטי ולאפוקי זוכמי האמת הנקראים 'בנים' - אינן מארי קבלה, פנוכר לעיל. אבל העוסקים במשינה לבדה בלתי הסתכלותם בסודותיה - וכפי סודותיה יפסקו הדינים, אם אסור ואם מתר פנוכר לעיל - הנה אלו עורים בודאי הם. וזה שכתוב "מי עור כי אם עבדי" - כי העוסק בפשט נקרא 'עבד' פנוכר לעיל.

ועליהם נתנבא ישעיה לעתיד לבוא שיזכו ללכת בדרך לא ידעו, הוא דרך זוכמת האמת. אשר בעולם הזה נתן להט הזרוב 'הפּרוּבִים' לשמר את דרך הזוים שלא יובנו רזי התורה אלא לזוכים אליה, כנזכר בפרשת נשא (דף קכג ע"א). וזה לשוננו:

ואית נטירין אזורנין, פגון נזושים עקרבין ושרפין, ונטרין ההוא טוב - דלא ליעול תמן מאן דלאו איהו ראוי למיעל. דאי לאו הכי, כל זויביא הוו עאלין ברזין דאורייתא. ובגין דא, מאן דאיהו זויביא ויעול למנדע רזין דאורייתא, כבמה מלאכי זובלה וכו' מבלבלין מוזשבתייה וכו'.

וזה שכתוב עוד: "אשים מוזשף לפניהם לאור" (ירמיה מב טו) - כי התלמוד בבלי שהוא מוזשף המספר בפשט העולם הזה אשים לפניהם לאור - ויסתכלו מתוכו רזין דאורייתא הגנוזים בו הנקרא

אֵילָנָא זולק א - דברי מהרז"ו ד'ת"י יז

"ותורה אור". גם כל הקשיות שפיתלמוד הנאמר עליהם 'תניא', ו'הכי קאמר', 'זסורי מוזסרא', ו'הכי קתני', ו'תיקו' - כל אלו נראים בעינינו מעקשים, יזזורו למישור ויראו איך הכרוז הלשון להאמר בלשון הנה הזסר והמעקש לסבת רמוי התורה הנסתרים ונרמזים בו.

ואל יאמר אדם: אם כן, מעתה אני פטור ומתר מלהתעסק בזוכמה הזאת עד לעתיד לבוא - כי בעולם הזה אין כוז לידעם. ולכן אמר הכתוב: "אלה הדברים עשיתם ולא עזבתם" (ישעיה מב טו), ואמרו רבותינו זכרונם לברכה: 'אעשה', 'אעובם' לא פתיב - שפבר עשיתים לרבי עקיבא וזובריו. וכמו שפכתבו זכרונם לברכה על רבי עקיבא שהיה יושב ודורש 'על כל קוז וקוז תלי תלים של הלכות' (מעוזות כט ע"ב).

ואם כן "לא דבר ריק הוא" (דברים לב מז) - ואם "ריק הוא מכס" (שם), ואינם זופצים לידע עם שהוא פידכם ובבזוירתכם, והרי רבי עקיבא השיג בעולם הזה לסודות אלו. והנה זהו הנכון כמו שפכתוב במשנה: 'משמת רבי עקיבא בטל פבוד התורה, ופרשו המפרשים שהיה יודע להשיב ולדרש על כל קוז וקוז תלי תלים של הלכות, וזהו פבוד התורה, והדרה, ופניה.

וזה אצלי פירוש המשנה: 'אמר רבי יהושע בן לוי - בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר זזורב ומכרות ואומרת 'אוי להם לבריות מעלבונה של תורה' (אבות ו ב)!

כי כלי ספק בהיותם עוסקים בפשטיה ובספוריה לבדם היא לובשת בגדי אלמנותה ושק הושפת פסותה, וכל האמות יאמרו לישראל "מה הדרך בהוד" (שיר השירים ה ט) - מה תורתכם מתורתנו? הלא גם תורתכם ספורים בהכלי העולם. אין עלבון תורה גדול מזה:

ולכן אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, ואינם עוסקים בזוכמת הקבלה שהיא נותנת פבוד לתורה - כי הם מאריכים הגלות וכל הרעות המתרגשות לבוא בעולם, כנזכר לעיל במאמר שהתזולנו

בְּהַקְדַּמְתֵּנוּ זֹאת. וְזוֹ עֲצָמוּ הוּא בֵּת קוֹל הַמְּכַרְיוֹ בְּכָל יוֹם, וְנִרְמַז בְּפָסוּק "קוֹל אוֹמֵר קָרָא" (ישעיה מ'ו).

וְעַל פְּיוּצָא בְּזוֹת אָמְרוּ גַם כֵּן בְּסֵפֶר הַזֹּהַר פְּרִשְׁת בְּהַעֲלֵתָךְ (דף קנב ע"א), וְזוֹת לְשׁוֹנוֹ: רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר - וְיִי לְהֵהוּא בַר גִּישׁ דְּאָמַר דְּהָא אוֹרִייתָא אַתָּא לְאוּזוּזָא סְפוּרִין בְּעֵלְמָא, וּמְלִין דְּהַדְיוּטִי. וְעוּד, הָאִי מַלְכָּה דְּאוֹרִייתָא לְבוּשָׂא דְּאוֹרִייתָא אִיהוּ. וּמֵאן דְּזִישִׁיב דְּהֵהוּא לְבוּשָׂא אִיהוּ אוֹרִייתָא מִבְּשׁ וְלֹא מַלְכָּה אוּזְרָא - תִּיפּוּז רוּזְזִיָּה, וְלֹא יְהֵא לִיה זּוּלְקָא בְּעֵלְמָא דְּאֵתִי וּבְגִין כַּף אָמַר דְּוֹד הַמְּלָךְ עֲלִיו הַשְּׁלוֹם: "גַּל עֵינֵי וְאִבְיטָה נְפִלְאוֹת מִתּוֹרְתָךְ" (תהלים קיט יז) - מִזֵּה דְּתַזּוּזוֹת הָאִי לְבוּשָׂא דְּאוֹרִייתָא וְכוּ'. טַפְשִׁין דְּעֵלְמָא לֹא מִסְתַּכְּלִי אַלָּא בְּהֵהוּא לְבוּשָׂא, דְּאִיהוּ סְפוּר דְּאוֹרִייתָא, וְלֹא יִתִּיר וְכוּ'.

עוּד יֵשׁ מְקוֹם אוּזֵר פְּיוּצָא בְּזוֹת בְּפִרְשָׁה הַנּוֹכַרְת עֲצָמָה (דף קמט ע"ב), וְזוֹת לְשׁוֹנוֹ: וּמֵאן דְּאָמַר דְּהֵהוּא סְפוּרָא דְּאוֹרִייתָא לְאוּזוּזָא עַל הֵהוּא סְפוּרָא בְּלִבְד קֵאֲתִי, תִּיפּוּז רוּזְזִיָּה! דְּאִי הֲכִי, לֹא אִיהִי אוֹרִייתָא עַלְמָה, אוֹרִייתָא קְשׁוּט'.

יום ט - מוקדש לע"ז שינינה בת ברוך ז"ל

וְהֵנָּה בְּזוֹכְמֵי הַפְּשִׁט עֲצָמָם שְׁתֵּי בְּזִינּוֹת - אִם הַכַּת שְׁהֵם יְרֵאֵי הַשָּׁם וְעוֹסְקִים בָּה לְשֵׁם שְׁמַיִם אַלָּא שְׁנַשְׂאָרוּ בְּתוֹף הַזּוֹשֶׁף מִנְעוּרֵיהֶם וְלֹא לְמִדּוֹ סוּדוֹת הַתּוֹרָה, וּמִתִּירָאִים לְגַעַת בָּהֶם בְּאִמְרָם: "מִי יַעֲלֶה לָנוּ הַשְּׁמִימָה וַיִּקְוֶזָה לָנוּ?" (דברים ל' יב), "וּמִי יַעֲלֶה שְׁמַיִם וַיִּרְד" (משלי ל' ד) וַיִּגִּידָה לָנוּ מִת הֵם רְזִיָּה וְסוּדוֹתֶיהָ? וְעַל פְּיוּצָא בְּזוֹת "וְאֵל הַשְּׁמַיִם וְאִין אוֹרָם" (ירמיה ד' כג) - כִּי גַם שְׁהֵם נְפִשׁוֹת וְזַצּוּבוֹת מִן הַשְּׁמַיִם אִין אוֹרָם עִמָּהֶם, וּבְמוֹזְשִׁכִּים יִשְׁבוּ וּמִשָּׁם לֹא יֵצְאוּ!

וְעוּד יֵשׁ פֶּת אוּזְרָת - וְהֵם קִצַּת תְּלַמִּידֵי זּוֹכְמֵי זּוֹרִיפִים וּמְפַלְפְּלִים, עוֹקְרֵי הָרִים וְטוּזְזִין זֵה בְּזוֹת בְּפִלְפּוּלָם בְּבֵית הַמְּדַרְשׁ. עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר "רְאִיתִי אֶת הַהָרִים וְגו'" (שם ד' כד) רוֹעֵשִׁים וּמִתִּירָאִים לְגַשְׁת אֵל מְקוֹם אֵשׁ אוֹכְלָה הֵם רְזִי הַתּוֹרָה. דְּבִרְיָהֶם כְּזוּלֵי אֵשׁ לְהַבֵּת שְׁלֵהֲבֵת,

אִילָנָא זולק א - דברי מהרז"ו ד'ת"י יט

ומתיראים פן יצרכו בם צרבת, פענין 'ההוא ינוקא דההוה דריש בוזשמל ונפק אשא מיניה ואכלתיה' (וזגיגה יג ע"א).

ובמה טוב ומה נעים זולקם אם עלתה להם כף וישרפו בקדשת שמו יתברך, כי אש אוכלת הוא! ועל כיוצא באלו נאמר: "ראמות לאויל זוכמות" (משלי כד ז), ולכן "בשער לא יפתחו פיהו" (שם), ובלי ספק כי הזושבים כף אוילים הם - כי לולי שהם זושבים בעיניהם ושרדי להם אותה הזוכמה הפשוטה שידעו בה וכבר הם זוכמים, לא היו נמנעים מלכנס מפנימיותה. ועל כיוצא בזה נאמר: "ראית איש זוכם בעיניו, תקוה לכסיל מפגו" (משלי כו יב).

ואם שלמה המלך עליו השלום אשר עליו נאמר: "ויזכם מכל האדם וכו'" (מלכים א - ה יא) אבר בסוף ימיו בעת שזובר קהלת: "אמרתי אזוכמה והיא רוזקה מפני" (קהלת ז כג), ולא בדעתו כלל לזושב שכבר נתזכם אלא זושב שאפשר שלעתיד יתזכם, כמו שכתוב "אמרתי אזוכמה" לעתיד על ידי היגיעה, ועם כל זה ראה אזור כף כי טעה בזה, וכמו שכתוב "והיא רוזקה מפני" - ומה יעשו הפתאים היתושים אשר בזמננו זה בהיותם זוכמים שמוזים בזולקם ושישים בעבודתם?! והרי רבותינו זכרונם לברכה זוכמי התלמוד הגדולים והראשונים אמרו: 'אין אנו אפילו כוזמורו של רבי פנחס בן יאיר!'

ואין לתמה בזה, כי הרי מפרש בכתוב "ויאמר אברהם אל זעריו שבו לכם פה עם הזומור" (בראשית כב ה), ודרשו בו רבותינו זכרונם לברכה עם הדומה לזומור. ואין פונתם כי אמר להם כף על היותם געדרים בלתי זוכמה, כי הרי בכתוב אמר והעיד על אליעזר שהוא אזור מהם "הוא דמשק אליעזר" (בראשית טו ב) - ודרשו זוכמינו זכרונם לברכה (יומא כז ע"ב): 'הולכה ובמשקה מתורת רבו לאזורים'.

אמנם כבר בארו זוכמינו זכרונם לברכה עצמם ואמרו הטעם: לפי שלא ראו עין השכינה קשור על ההר, ולכן קראם 'עם הדומה לזומור' - מזה זומור אינו רואה, אף אתם כף! ואף אם במקום אזור נראה כי קרא כף לאליעזר מפני שהוא עבד, והנה הוא קנין כספו

אילנות זולקא - דברי מהרז"ו דוויי

כמו בהמתו וזמורו - אין זה רק אסמכתא בעלמא. כי הרי ישמעאל בנו היה שם, והרי ישמעאל בן אברהם היה, והבן הולך אזור משפוחת אביו.

אמר עוד: "וכל הגבעות התקלקלו" (ירמיה ד כד) - כי הגבעות הם התלמידים וזכמים הפוזורים הנקראים "גבעות" אצל בזוינות "ההרים" הנזכרים. הגנה "הגבעות" והאלו נתקלקלו לזמרי - כי בראות התלמידים הקטנים את הגדולים ה"הרים" הרמים רודפים וזמם וכללה אזורי הפשטים ואינם עסוקים בזוכמה הזאת, ואינם יודעים כי מיראתם לכנס בה הם נמנעים מלהתעסק בה כזכר.

ועל כן "גבעות" אלו נתקלקלו, ולבם שרש פורה ראש ולענה, ועלתה בהם זולודת טיט ורפש לכפר בזוכמות האמת - ואומרים שאין בתורה אלא פשטיה ולבושיה בלבד, על דרך הזכר לעיל בפרשת בהעלתך.

ואין ספק כי לא יהיה להם זולקא בעולם הבא, כזכר שם בזהר: וכבר נתבאר למעלה הסבה - כי תורת עולם הבא איננה כפשטה, רק שם עוסקים ברזי התורה וסודותיה. וזה שלא בזור בה, ולא טרוז בעולם הזה מערב שבת לא יאכל בשבת. ועליהם נאמר: "הנה עבדי יאכלו ואתם תרעבו וגו'" (ישעיה סה יג)!

יום י' - מוקדש לע"י שיינה בת ברוך ז"ל

וכנגד פת המותעסקים ברזי התורה ובזוכמות הזהר אשר הם נקראים 'אדם' כזכר בספר התיקונים: דבר אזור, אפרוזזים - אילין מארי משנה, בגנים - אילין מארי קבלה. עליהם נאמר: "ראיתי והנה ואין האדם" (ירמיה ד כה) - ולא אמר 'אדם', אלא "האדם".

ירצה - כי גם שהוא עוסק בזוכמה הזאת ולכן נקרא 'אדם', עם כל זה איננו "האדם" המיוחד הראוי להתעסק בה, כי אין להם שרשים והקדמות להבין דבריו, וכמו שבארנו לעיל באמרו "בגנים סכלים

אֵילָנָא זולק א - דברי מהרז"ו ד'רז"י כא

המה ולא גבונים" (שם ג כב). אבל "האדם" המיוזר איננו בעולם הזה, ואנחנו בזאת הזכמה מנששים כעורים קיר - כי זכמי האמת סעו המה למנוזות, עובו אותנו לאנזות. וכאשר אין "האדם" הנזכר נמצא ללבד הזכמה, הנה אז גם "עופות השמים" - אלו התלמידים אשר נגע השם בלבם הזופצים לעוף השמים בלי כנפים, ואמרים: "מי יתן לנו אבר פיונה, נעופה ונשכונה" (על פי תהילים נה ז) באהלי הזכמה הזאת.

והרי נתבארו כל הכתות אשר בעם בני ישראל, אשר כלם כאווד נמנעו מלהזויק בזכמה הזאת, כל אווד כפי סבתו ופגיתו, עד שנתקים בנו בעונותינו הרבים "אין מנהל לה מכל בנים ילדה וגו" (ישעיה נא יז). פירוש - כי עם היותם בנים מארי קבלה, עם כל זה נתאשו מלהתעסק בזכמה הזאת. ואין ספק כי דברים אלו בנבואה נאמרו על דורות אלו האנזונים - שלא כסברת זכמי דורותינו אלה הזושבים בדעתם כי כבר השיגו מה שצריך להם ושמוזים בזולקם.

והנה הכתוב מעיד: "וירא פי אין אישי, וישתומם כי אין מפגיע" (ישעיה נט טז) - בלשון שלילה. אוי לאנזים שכה שומעות, ואוי לעינים שכה ראות עדותו יתברר עלינו, ואין לנו לב לדעת לזוזר ולהתעסק בזכמה הזאת להזויק יתברר, כמו שכתוב: "ואביט ואין עזר ואשתומם ואין סומך" (ישעיה סג ה)!

והוא כיון בהיותנו עסוקים בזכמה הזאת והיינו מבינים כי ורק על ידה תתקרב הגאלה וכביכול ישועתה לשכינת עזו - היינו ממהרים להצמיזזה. כמו שכתוב "ותושע לי זרעי" (שם) - "לי" ממש כביכול, וכנזכר לעיל במאמר שהתזלנו בהקדמתנו זאת. כי הכל תלוי בעסק הזכמה הזאת, ומניעתנו מלהתעסק בה היא גורמת אוזור ועכוב בנן בית מקדשנו ותפארתנו המכונה ונקרא "הדר הכרמל" (ישעיה לה ב), כמו שאמר הכתוב: "ראשך עליך ככרמל" (שיר השירים ז).

וזה מה שאמר הכתוב: "ראיתי והנה הכרמל המדבר" (ירמיה ד כו) - כי לסבות הנזכרים לעיל הנה הכרמל מדבר שמים בעונותינו הרבים,

בְּזוֹכֵר לְעִיל. כִּי כָּל הַדּוֹר שֶׁלֹּא נִבְּנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּיָמָיו, הָרִי הוּא כְּאִלוֹ נְזוֹרֵב בְּיָמָיו (ירושלמי יומא - פרק א הלכה א). "וְכָל עָרִיו" (שם) - הֵם עָרֵי יְהוּדָה "נִתְּצוּ" גַּם הֵם. וְכָל הָרְעָה הַזֹּאת הִיא "מִפְּנֵי יְהוָה, מִפְּנֵי זֶרֶן אֲפֹ" (ירמיה שם)! פִּירוּשׁ - מִפְּנֵי הַזּוֹכְמָה הַזֹּאת, אֲשֶׁר עִסְקָה לְהוֹרוֹת כִּי כָּל הַתּוֹרָה שְׂמוֹתָיו שֶׁל הַקְּדוּשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְזֶה שְׂפָתוֹב "מִפְּנֵי יְהוָה" - הִיא הַזּוֹכְמָה, שְׂאִין מִתְּעַסֵּק בָּהּ.

וְגַם "וּמִפְּנֵי זֶרֶן אֲפֹ". פִּירוּשׁ - כִּי אִין לֹו לְהַקְּדוּשׁ בָּרוּךְ הוּא קוֹרֵת רוּזוֹ בְּעוֹלָמוֹ, אֲלָא כְּאֲשֶׁר עוֹסְקִים בְּזוֹכְמָה זוּ. וְכִמוֹ שְׂפָתוֹב בְּתַלְמוּד (זוּגִיגָה יד ע"ב) בְּכָל אוֹתָם הַמַּעֲשִׂים שֶׁל רַבֵּן יוֹזֶזֶן בֶּן זַכַּאי, וְשֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָף, וְרַבִּי יוֹסִי הַכֹּהֵן. כְּשֶׁהָיוּ הוֹרְשִׁים בְּמַעֲשֵׂה מִרְכָּבָה יִרְדָּה אֵשׁ שְׂכִינְתוֹ יִתְּבַרֵךְ וְסַבְּבָה עַל הָאִילָנוֹת - מִה שְׂאִין כֵּן בַּהֲיוֹתָם עוֹסְקִים בְּפִשְׁטִים.

וְכִמוֹ שְׂפָתוֹב בְּמִדְרָשׁ מִשְׁלִי (פרשה י) עַל פְּסוּק "לֹא יִרְעִיב הַשֵּׁם נֶפֶשׁ צְדִיק" (משלי יג), וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: 'אָמַר רַבִּי יִשְׁמַעֵאל - בֵּא וְרֵאָה כַּמָּה קֶשֶׁה יוֹם הַדִּין וְכוּ'. הִנֵּה רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר - אוֹי לָהּ לְאוֹתָהּ בּוֹשָׁה, אוֹי לָהּ לְאוֹתָהּ כְּלִימָה וְכוּ'. בֵּא מִי שֵׁישׁ בְּיָדוֹ מִקְרָא וְאִין בְּיָדוֹ מִשְׁנָה וְכוּ'. בֵּא מִי שֵׁישׁ בְּיָדוֹ שְׁתֵּי סְדָרִים וְכוּ'. בֵּא מִי שֵׁישׁ בְּיָדוֹ הַלְּכוֹת וְכוּ'. בֵּא מִי שֵׁישׁ בְּיָדוֹ תּוֹרַת כַּהֲנִים וְכוּ'. בֵּא מִי שֵׁישׁ בְּיָדוֹ זִמְשָׁה וְזִמְשֵׁי תּוֹרָה וְכוּ'. בֵּא מִי שֵׁישׁ בְּיָדוֹ אַגָּדָה, בֵּא מִי שֵׁישׁ בְּיָדוֹ תַלְמוּד וְכוּ'.

וְהַקְּדוּשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹמֵר לוֹ - בְּנִי, הוֹאִיל וְנִתְּעַסְקָת בְּתַלְמוּד, צְפִיתָ בְּמִרְכָּבָה? צְפִיתָ בְּגֵאוֹת שְׁלִי? שְׂאִין הַנָּאָה לִי בְּעוֹלָם אֲלָא בְּשַׁעַת שְׂתַלְמוּדֵי זוֹכְמִים יוֹשְׁבִים וְעוֹסְקִים וּמַבִּיטִים וּמַצִּיצִים וְרוֹאִים וְהוֹגִים הַמוֹן הַתַּלְמוּד הַזֶּה! כִּסָּא כְּבוֹדֵי הַיָּאָף עוֹמוּד וְכוּ? זִשְׁמַל הַיָּאָף עוֹמוּד וְכוּ? בָּרַק הַיָּאָף עוֹמוּד וְכוּ? כְּרוּב וְכוּ? וְגִדּוּלָה מִכְּלָם - מִצְּפָרְנֵי וְעַד קַדְקָדֵי וְכוּ? וְכִי לֹא זֶה הוּא הַדְרִי? זֶה הוּא גְדֻלְתִּי, זֶהוּ הַדְר יִפְנִי - שְׂפָנֵי מִכִּירִין אֵת כְּבוֹדֵי וְכוּ'!

יום יא - מוקדש לע"ז שיינה בת ברוך ז"ל

הרי מבאר בפרוש אף בדברי התנאים שאין האדם יוצא ידי זובתו לזמרי בעסק המקרא והמשנה והאגדה והתלמוד בלבד. אלא הוא מוזיב לעסק בכל יכלתו בסתרי תורה ובמעשה מרפכה - כי אין הנאה להקדוש ברוך הוא מכל מה שברא בעולמו, רק בהיות בניו למטה עוסקים ברוי התורה, להפיר גדלתו ויפיו ומעלתו. כי בפשטי התורה ובספוריה ובדיניה ובמצוותיה בהיותם כפשטם אין בהם שום הכר וידיעה לידע את בוראם ותברך.

אדרבה יש בהם מצוות וזקים שאין הדעת סובלם, וכל אמות העולם מוזיב את ישראל ואומרים להם - 'כי מה התורה הזאת אשר צוה אלהיכם אתכם? דברים שגראין כזוידות ומשלים! לקוז קרן פרה ולתקע בו ביום ראש השנה, ואתם אומרים שעל ידי כן שטן הרוזני המקטרג העליון מתערב?' וכיוצא מדברים אלו כמעט רב מצוות התורה, ובפרט פרטי דיניהם - אין השכל סובלם. ואם כן, היכן הוא הדר התורה ויפיה וגדלתה? ועל כיוצא בזה נאמר: "אם צדקת מה תתן לו, ואם זוטאת מה תפעל בו?" (איוב לה ו-ז) כי השכר והענש אשר עליהם הוא לה לבדה!

אמנם בסודות התורה ובעסק פונת המצוות, על זה נאמר בהפך. אם בטובה - נאמר: "תנו עז לאלהים" (תהלים סז לה), ואם ברעה - נאמר: "צור ילךך תשי" (דברים לב יז), ונאמר: "ויצאו וראו בפני האנשים הפשעים בני" (ישעיה סו כד) - "בני דיקא, ולא לי". "בני" ממש כביכול. ודברי אלו מבארים לאשר נגע אלהים בלבוי!

וזה סוד מה שכתוב לעיל (בתיקון ל) - כי הקורא במשנה ובתלמוד נקרא עבד המושמש את רבו על מנת לקבל פרס. מה שאין כן בזכמת האמת - כי הוא מתקן כביכול, ונותן עז וכוז למעלה. וזהו נקרא עוסק בתורה לשמה בלי ספק. ולא עוד, אלא שלא נברא האדם אלא כדי שילמד זכמת הקבלה. אלא שצריך שיהיה גופו נקי

בתוֹזְלָה על יְדֵי הַמַּצּוֹת הַמַּעֲשִׂיּוֹת, שְׁכָל תַּכְלִיתֵן לְדַבֵּר זֶה, וְהֵם מִכְרֻזִים עַל כָּל פְּנִים. וְאִזְזֵר כֶּף תּוֹכַל הַנְּשֻׁמָּה הַנִּקְרָאת "נֵר יְהוָה נְשֻׁמַת אָדָם" (משלי כ כו) לְהַאִיר בְּגוֹף הַזֶּה, כִּנֵּר הַנִּתְּנָה תוֹף עֲשִׂישִׁית זְכוּכִית וּמְאִירָה, וְנִתְּנַת לֹו כּוֹז לְהַבִּין סִתְרֵי הַתּוֹרָה וּבְמַגְלָה עֲמוּקוֹת מְנֵי זוֹשֶׁר.

וְזֶה סוּד מִזֶּה שְׁאֵמֵר הַכְּתוּב: "מַצּוֹת יְהוָה בָּרָה מֵאִירַת עֵינַיִם" (תהלים יט ט). רוּצָה לֹאמֵר - לְהַבִּין סִתְרֵי תּוֹרָה עַל יְדֵי שֶׁהֵם תַּכְלִית הַכָּל, כִּנְפֹכֵר בְּזֶהר שִׁיר הַשִּׁירִים עַל פְּסוּק "הַגִּידָה לִי שְׂאֵהֲבָה נִפְשִׁי וְכוּ" (שִׁיר הַשִּׁירִים א ז):

זְכָאִין כָּל אֵינֹן דְּמִשְׁתַּדְּלִין לְמַנְדַּע בְּזֻכְמַתָּא דְּמֵאֲרִיהוֹן, וְאֵינֹן יִדְעִין וּבִמְסַתְּפִלִין בְּרוּזִין עֵילָאִין. בְּגִין דְּבֵר נֵשׁ כִּד נִפְיָק מִהֵאִי עֲלָמָא, בְּהֵאִי אִסְתַּלְּקוּ מִנְיָה כָּל דֵּינִין דְּעֲלָמָא. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא דְּמִתְּפַתְּזוּן לִיהַ תְּרִיסַר תְּרַעִי דְּאַפְרַסְמוּנָא דְּכִיָּא דְּכָל זֻכְמַתָּא עֵילָאָה תַּלְמִיָּא בְּהוּ. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא זֻקִיק לִיהַ בְּהֵהוּא פּוֹרְפּוּרָא דְּכָל דִּיוֹקֵנִין גְּלִיפִין תַּמָּן בְּהֵאִי עֲלָמָא וּבְעֲלָמָא דְּאֵתִי. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא אִשְׁתַּעֲשַׂע בִּיהַ בְּגֵן עֲדָן, וְאִזְזִסִין תְּרִין עֲלָמִין, עֲלָמָא דָּא וְעֲלָמָא דְּאֵתִי.

זֻכְמַתָּא דְּאַצְטְרִיָּה לִיהַ לְבַר נֵשׁ - זוּד, לְמַנְדַּע וּלְאַסְתַּפְּלָא בְּרוּזִין דְּמֵאֲרִיהַ. וְזוּד, לְמַנְדַּע לִיהַ לְגוֹפִיָּה, וּלְאַשְׁתַּמּוּדְעָא מֵאֵן אִיהוּ וְאִיָּה אִיהוּ, וְתִיקוּנָא דְּגוֹפָא הֵיאָף אֲתַתְּקֵן, וְהֵיאָף אִיהוּ זְמִין לְמִיעַל בְּדִינָא קַמִּי מִלְּפָא דְּכוּלָּא? וְזוּד, לְמַנְדַּע וּלְאַסְתַּפְּלָא בְּרוּזִין דְּנִשְׁמַתִּין. מֵאֵן אִיהוּ הֵיאָף נִפְשׁ דְּבִיָּה, וּמֵאֵן אֲתִיָּא, וְעַל מִזֶּה אֲתִיָּא לְהֵאִי גּוֹפָא סְרוּזָה, דִּיּוּבָא כָּאן וּבְזוּר בְּבִיָּה קְבָרִי? וְזוּד, לְמַנְדַּע וּלְאַסְתַּפְּלָא בְּהֵאִי עֲלָמָא דְּאִיהוּ בִיָּה, וְעַל מִזֶּה אֲתַתְּקֵן? וּלְבַתֵּר, בְּרוּזִין עֵילָאִין - לְאַשְׁתַּמּוּדְעָא לְמֵאֲרִי. וְכָל דָּא יִסְתַּכַּל בְּרֵשׁ מִזֶּה נִהִירוּ דְּאוּרִיָּתָא. תָּא וְזוּי, כָּל מֵאֵן דְּאִזִּיל לְהֵהוּא עֲלָמָא בְּלֵא יְדִיעָה, אָף עַל גַּב דְּאִית בִּיָּה עוּבְדִין טְבִין סִגְיָאִין, מִפְּקִין לִיהַ מִכָּל תְּרַעִין דְּהֵהוּא עֲלָמָא וְכוּ.

אֵילָנָא זולקא - דברי מהרז"ו ד'ת"י כה

תא זוזי, מה פתיב: "אם לא תדעי לך היפה בנשים" (שיר השירים א ו)? אם אנת אתיא בלא ידיעה, ולא אסתכלת בזכמה עד דלא אתית להכא, ולא ידעת רזין דעלמא עילאה - אף על גב דאנת "היפה בנשים" במוצות ובמעשים טובים, לית אנת כדאי למיעל הכא. "צאי לך וכו'" (שם).

גם בפרשת פקודי (דף רמו ע"א), וזה לשונו: 'האי זיונתא קדישא קיימא כד נשמתא סלקא ומטאת לגביה. כדן שאל לה ברוא דזכמתא דמאריה, וכפום האי זכמתא דרדוף אבתרה ואדבק, הכי יהבי ליה אנריה. ואי יכיל לאדבקה ולא אדבק - דזוי ליה לבר ולא עיילה, וקיימא תזוזת ההוא היכלא בטמירו בכסיפו. וכד נטלי גדרפיהו אינון שרפים דתזוזתה, כדן פלהו בטשי בגדרפיהו ואוקדון לה וכו'. וארי אתדנת בכל יומא, נהירת ולא נהירת. ואף על גב דעובדין טבין אית ליה - בגין דלית אנרא בההוא עלמא פאינון דמשתדלי בזכמתא לאסתכלא ביקרא דמאריהון. ולית שיעורא לאנרא דאינון דידיעי זכמתא ביקרא דמאריהון! עד כאן לשונו.

יום יב - מוקדש לע"ז שיינה בת ברוך ז"ל

ואין ספק כי לכאורה ישתומם האדם בראותו מה שכתוב לעיל בשני המאמרים - ד'אף על גב דאית ליה עובדין טבין סגיאין, מפקין ליה מכל תרעא דההוא עלמא ואתדנת בכל יומא! אמנם המשכיל בדברי רבן יוזון בן זכאי, רבן של תנאים מארי משנה, שראוהו בעת פטירתו שהיה בוכה והשיב שיש לפגיו שני דרכים ולא היה יודע באיזה דרך מוליכים אותו, ובמסכת ספח ספרו עליו גדולות ונפלאות, ואמרו עליו שלא הניחו לא מקרא ולא משנה ולא תלמוד וכו', ומעשה מרובה, שיוזת דקלים וכו' - ועם כל זה היה מתירא!

גם מצינו ברבי אבהו אשר שופריה מעין שופריה דיעקב אבינו עליו השלום, כפי קשר נשמנתו בו. ואמרו בגמרא (זוגיגה יד ע"א) כי עליו נאמר: "זקן ונשוא פנים" (ישעיה ט יד) 'הוא הראש' - דא רבי אבהו, שהיו

נושאים פנים לדורו בעבורו בשמים, והיה אומר בשעת פטירתו: "ואני אמרתי לריק יגעתי, לתהו והבבל כזוי כליתי" (ישעיה מט ד). וכל בעל שכל יתמה מהברים אלה - ולא יובנו זולתי במה שפכתבתי למעלה ענין הפרש עסק התורה בפשיטה, שהם תורת העולם הזה אשר היא הבבל לפני תורתו של משיוז ותורת העולם הבא. וזה סוד "לתהו והבבל כזוי כליתי".

ואלו באתי להאריך בבאור כל המאמרים האלו, יכלה הזמן והמה לא יכלו! אכן נוכל להבין בדרך קצרה כפי הנזכר לעיל כי שכר מצוות ותורה הפשיטיית היא בעולם הזה ובגן עדן הארץ. האמנם, למייעל לעלמא עלאה אי אפשר עד שיעסק האדם כפי יכלתו כפי אשר תשיג ידו בזוכמת הזהר. ואי לא - 'כדין מפקי ליה מכל תרעין דעלמא עלאה, אף על גב דאיהי יפה במצוות ובמעשים טובים'.

ולכן זולק הנפש והרוז נשארים למטה בגן עדן הארצי, אמנם הנשמה שהיא זולקה בסודות התורה נענשת ואתוקדת לבר מהיכלין עילאין דגן עדן העליון, כנזכר לעיל. וזה שאמרו: 'האי זזיתא קדישא קיימא כד נשמתא סלקא, ולא אומר 'כד נפשה' או 'רוזא'. והבן זה, ולא תתבהל בראותך כמה מאמרי רבותינו זכרונם לברכה זולקים בענין זה.

והנה היה צריך המאמר של שיר השירים באור רז"ב - אבל מי שיעסק בזבורנו זה, ובפרט בשער ז' (דהיינו) בשער הגלגולים יוכל להבין את דבריו. וכבר נרמז כל זה גם בדברי רבותינו זכרונם לברכה במדרשים, וכמו שכתוב בשמות רבה פרשת כי תשא, וכן במדרש תנזומא בפרשת כי תשא על פסוק "איפה היית ביסדי ארץ" (איוב לז ד), וגם על פסוק "ראו קרא יהוה בשם בעלאל וגו'" (שמות לה ד) - כי כל הצדיקים וכל באי עולם מנרע ישראל תלויים בגופו של אדם הראשון. זה בגופו, וזה בראשו, וזה באינו, וזה בצוארו וכו'. וכן על דרך זה כל הנפשות תלויות בנפשו, וכל הרוזות ברוזו, וכל

אֵילָנָא זולק א - דברי מהר"ז ד'ר"י כו

הַנְּשֻׁמוֹת בְּנִשְׁמֹתוֹ. וְכִמוֹ שֶׁגִּפּוֹ שֶׁל אָדָם הָרִאשׁוֹן כָּלוּל מִרַמ"ז
אֵיבָרִים וְשֵׁס"ה גִּידִים - כֵּן נִפְשׁוֹ, רוּזוֹ, וְנִשְׁמֹתוֹ.

גַּם כָּלֵם תְּלוּמִים בְּתוֹרָה שֵׁישׁ בָּהּ רַמ"ז מִצְוֹת עֲשֵׂה וְשֵׁס"ה מִצְוֹת לֹא
תַעֲשֶׂה. אֲשֶׁר זֶה סוּד מֵה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְכַרְוָנָם לְבִרְכָה: 'אָמַר לִי
רַבִּי פְּלוֹנִי אָבוֹהָ בְּמֵאֵי הָיָה זֶהִיר וְכוּ'. וְאֵל זֶה רַמְזוֹ וְכַרְוָנָם לְבִרְכָה
בְּמֵאֵמַר הָיָה בְּשִׁיר הַשִּׁירִים בְּמֵה שֶׁאָמְרוּ: 'עַל מֵה אֶתֵּיִא לְהֵאִי גּוֹפָה
סְרוּזָה וְכוּ'.

גַּם כָּל הָעוֹלָמוֹת כָּלֵם הֵם בְּזוּיַת 'אָדָם' אֲזוֹד כָּלוּל מִתְּרִי"ג אֵיבָרִים
וְגִידִים - וְכִמוֹ שֶׁמִּצֵּינוּ 'כְּנָפֵי הָאָרֶץ', 'טְבוּר הָאָרֶץ', 'עֵין הָאָרֶץ', 'לֵב
הַשָּׁמַיִם', וְכוּיָצֵא בְּאֵלוֹ - וְכַנְּכַר בְּפִרְשֵׁת הַזֹּהַר בְּרִישׁ פִּרְשֵׁת תּוֹלְדוֹת
(דף קלד ע"א), וְזֶה לְשׁוֹנוֹ:

'לִית לָךְ כָּל שֵׁיפָא וְשֵׁיפָא דְקֵימָא בֵּיה בְּבַר זֶשׁ דְּלֵא הוּי לְקַבְּלִיה
בְּרִיָּה בְּעַלְמָא. דְּהָא כְּמֵה דְּבַר זֶשׁ אִיהוּ מִתְּפַלִּיג שֵׁיפִין וְכוּ', הַכִּי נָמִי
עַלְמָא. כָּל אֵינוֹן בְּרִיין כְּלָהוּ שֵׁיפִין שֵׁיפִין, קֵימִין אֵלִין עַל אֵלִין וְכוּ'.

וְאֵל זֶה רַמְזוֹ מֵה שֶׁכְּתִבְנוּ לְמַעַלָּה (בְּשֵׁם הַזֹּהַר) 'לְמִינְדַע לִיָּה לְגוֹפָא
וְלֵאשְׁתְּמוּדַע מִן אִיהוּ וְכוּ'. וְאָמַר עוֹד - 'וְזוֹד לְמַנְדַע וְלֵאשְׁתְּכֵלָא בְּהֵאִי
עַלְמָא דְּאִיהוּ בֵּיה, וְעַל מֵה אֶתְתַּקֵּן?'

בְּאֹפֶן כִּי הָאָדָם צָרִיף לְהַשִּׁיג עַל יְדֵי טְרוּזוֹ בְּזוֹכְמָה הַזֹּאת עַד שֶׁיַּדַע
שֶׁרְשׁוֹ וְאֲזוּיָתוֹ בְּגוֹף הָאָדָם הָעֲלִיּוֹן הֵיכָן, וְכֵן בְּרוּזוֹ וְנִפְשׁוֹ וְנִשְׁמֹתוֹ, וְכֵן
אֲזוּיָתוֹ בְּמִצְוֹת הַתּוֹרָה בְּפִרְטוֹת הֵיכָן עָקַר אֲזוּיָתוֹ. וּבְזֶה תִּבְיָן
וְתִשְׁכִּיל מֵה שֶׁאָמְרוּ וְזַכְּמֵינוּ וְכַרְוָנָם לְבִרְכָה (קְדוּשִׁין פֶּרֶק א מִשְׁנַה י): 'כָּל
הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אֲזוֹת מְטִיבִין לוֹ וּבִמְאָרִיכִין יָמָיו וְנוֹזֵל אֶת הָאָרֶץ. וְכָל מִי
שֶׁאִינוֹ עוֹשֶׂה מִצְוָה אֲזוֹת אֵין מְטִיבִין לוֹ וְאֵין מְאָרִיכִין יָמָיו וְכוּ'. בְּמִשְׁנַה
הַזֹּאת נִתְּנוּבְּטוּ בְּהַמְּפָרְשִׁים, וְדִי עֲתָה בְּבִאוֹר מְאָמַר זֶה שֶׁאֵין עֲתָה
מִקּוּמוֹ.

יום יג - מוקדש לע"ז שבתאי בן מיכאל ז"ל

והנה הנביא ירמיה עליו השלום, אזור שנבא כל הפסוקים הנזכרים, סיים בנזומה ואמר: "כי כה אמר יהוה - שממה תהיה כל הארץ וכלה לא אעשה" (ירמיה ד כו). ואמר "כי" בלשון נתינת טעם, והוא כדי לתרץ ענין קושיא אנות הנזכרת מעתה עם האמור. כי הנה למעלה אמר "ראיתי והנה אין אדם", רוצה לומר - אין מי שידע בזוכמה.

ואם כן מעתה האדם פטור ומותר מלהתעסק בזוכמה הזאת אזור שאין לו מי שילמדנה ויקבלנה. ואם קבלה נקבל, ואם לאו איך נוכל לקבלה?! לכן אמר בלשון נתינת טעם - "כי" אין כף הוא הענין כמו שתנשב. כי הרי אין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עם בריותיו, "כי כה אמר יהוה - שממה תהיה כל הארץ". ירצה - כי אף על פי אשר עתידה הארץ להיות שממה באין מי שעוסק בזוכמה הזאת, עם כל זה "וכלה לא אעשה!"

כי השם אבאות הזתיר לנו שריד כמעט, איש רשום בכל דור ודור, הן רב הן מעט. ואף גם זאת בדור הזה האזורין לא מאסנו ולא געלנו להפך בריתו אתנו, זוס ושלום! וכמו שפתוב בתיקונים פנזפר לעיל ד'בדרא בתראה בסוף יומיא יתפרנסון מהאי זבורא, ובגיגיה "וקראתם דרור בארץ וגו'" (ויקרא כה י), פנזפר לעיל גם בספר הזהר פרישת וירא (דף קיז ע"א), וזה לשונו: וכד יהא קריב ליומי משיזוא אפילו הגי רבי דעלמא זמינין לאשפזא טמירין דזוכמתא וכו'.

הרי מבאר כי עד עתה היו דברי זוכמת הזהר געלמת, ובדרא בתראה התגלה ותתפרסם זוכמה הזאת ובינו וישכילו ברוי התורה שלא השיגו הקודמים אלינו. ובזה נסתלקה השגת הפתאים המקשים ואומרים איכשור דרי?! ואם הדורות שלפנינו לא השיגוה איך גרענה אנזוננו?! ובה יסכר פיהם!

ואמנם עם היות זה פשוט ומבאר כי באלו הדורות האזורונים יתפרנסון מהאי זבורא ותתגלה אליהם הזוכמה הזאת, הנה לא כל

אֵילָנָא זולק א - דברי מהרז"ו ד'ז"י כט

הַרוּצָה לטל את השם יבוא ויטל - כי רזי התורה וסתריה לא יתגלה לבני אדם בכוז עיונם הזומרי, לולי על ידי שפע אלהי המשפע ממרום קדשו על ידי שלוחיו ומלאכיו, או על ידי אלהו הנביא זכור לטוב - כמו שנבאר בסוף ההקדמה זו, ונביא ראיה מדברי רבי שמעון בן יוחאי עליו השלום בספר התיקונים.

וען שם עוד ראיה לזה - כי רב דברי הרבי שמעון בן יוחאי עליו השלום בספר הזהר ובתיקונים ובמדרש שיר השירים, הכל נגלה אליו על ידי אלהו הנביא זכור לטוב וכו', ועל ידי נשמת הצדיקים המתגלים אליו בכל דור ודור - אשר זה ענין ספרא דרעיא מהימנא שכלם ויכוזו הרבי שמעון בן יוחאי עליו השלום עם נשמת משה רבינו עליו השלום, וכנזכר בהקדמת ספר התיקונים, עין שם בארך בהקדמה השנייה (דף יג ע"א). וזה לשונו:

'בההוא זמנא דאתזובר האי זוברא, רשותא אתיהיב לאליהו לאסכמא עמהון ביה, ולכל מארי מתיבתא דלעילא ותתא, וכל זויילין דמלאכין עלאין ותתאין, ונשמתיין עלאין דצדיקים למיהוי עמהון באסכמותא ורעותא וכו'!

ובזה יסבר פי הדוברי עתק בגאווה ובוו על הקדוש מלאך השם צבאות - רבי שמעון בן יוחאי עליו השלום וכל ספרו ספר הזהר, אשר אף בתלמודא דידן במסכת ספא בפרק לולב וערבה (דף מה ע"ב) אמרו שם עליו:

'אמר רבי זוקייה אמר רבי ירמיה משום רבי שמעון בן יוחאי - יכול אני לפטר את כל העולם כלו מיום הדין כו'. ראיתי בני עליה והם מעטים. אם אלה הם אני ובני מהם. אם מאה הם אני ובני מהם. אם שנים הם אני ובני מהם.

עם היות שהיו בדורו כל התנאים - רבי מאיר שהיה מאיר עיני וזכמים בהלכה, ורבי יהודה, ורבי יוסי עליו השלום וכיוצא בהם ראשי תנאים. וזלילה וזוס מלהאמין שהיה משיבז את עצמו אף אם

אינו כן - כי לא היה נכתב בתוך התלמוד, ובלי ספק לא יסבר זה אלא איזה מין או אפיקורוס!

גם בבראשית רבה (פרק לה), וזה לשונו: "ויאמר אלהים זאת אות הברית וגו'. לדורות עולם" (בראשית ט יב) - אמר רבי יודן "לדרת" פתיב וכו'. רבי זוקיה מוציא דורן של אנשי כנסת הגדולה ומביא דורו של רבי שמעון בן יוחאי - אי בעי אברהם למקריביה עד גבאי, ואנא מקרבנא מגבאי עד מלכא משיחא'.

והרוצה לידע זכות דור אנשי כנסת הגדולה ותכלית מעלתם יסתכל בפרקי היכלות בפרק ל' - ועם כל זה אמר רבי זוקיה מוציא דורם של אנשי כנסת הגדולה ומביא תזותיהן דורו של רבי שמעון בן יוחאי וכוונתו לברכה. ושם באר הטעם - כי בזכותו הוא עצמו לא נראתה הקשת, כנזכר שם משמיה דאליהו זכור לטוב. גם איתא בתלמוד ירושלמי (סנהדרין - פרק א הלכה ב), וזה לשונו: 'אמר רבי עקיבא לרבי שמעון - ה'ה ש'אני ובורא'ה מכירין ערקה! עד פ'אן לשונו.

יום יד - מוקדש לע"נ שיבתאי בן מיכאל ז"ל

והנה יש מוציא דבה על ספר הזהר באמרים כי הנה בריש הקדמת התיקונים (דף ב ע"ב) כתב שם שהוא מאמר של אותו אמורא שהיה נקרא רבה בר זונה דהוה קאול בוזרא ספינתא וזווא זוד צפור וכו'. וכן בפרשת פנזוס ברעיא מהימנא (דף רכג ע"ב), וזה לשונו: והא אתמר דאיהו צפרא דונווא רבה בר זונה וכו'. עוד שם בפרשת פנזוס (דף רטז) ענין רבי אלעזר בן פדת האמורא, וכאלה רבות.

"ומי פתי יסור הנה" (משלי ט ד) ישעיון ויראה כי כל דברי הרבי שמעון בן יוחאי עליו השלום הם ברוזן הקדש, והיה רואה בעיניו כל נשמות הזכמים, אף אותם העתידים להבראות (כמו כל הני אמוראי הנזכרים לעיל). וכמעשה שארע גם לרבי ישמעאל בבריתות דפרקי היכלות, עין שם. וזה גם כן ענין רבן יוחנן בן זכאי עליו השלום שאמרו עליו (בסוכה - דף

אֵילָנָא זולק א - דברי מהרז"ו ד'ז"י לא

כ"ז ע"א) שְׁלֵא הִגִּיזוּ מִקְרָא וּמִשְׁנָה וְכוּ' וְהָיוּ דְאֲבֵי וְרַבָּא עִם שְׁהִי אֲמוּרָאִים. וְשִׁים לְבָרְךָ וְהָבֵן בְּדַבְרִים אֱלוֹ!

וְזָכַר נָא מֵאֲמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹזָאֵי עֲצָמוּ בְּאֲדָרָא רַבָּא בְּפִרְשֵׁת זְשֵׁא (דף קלב ע"ב), וְזֵה לְשׁוֹנוֹ: אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹזָאֵי - כְּלָהּ בּוֹצִיגִין זֹבְרִין דְּאֲתִינן בְּהַאי עֲקָא קְדִישָׁא. אֲסִיְהֵנָּא עָלֵי שְׁמִיָּא עֵילָאָה דְּעֵלְאִין, וְאַרְעָא קְדִישָׁא עֵילָאָה דְּעֵלְאִין, דְּאֲנָא זִמְנִי הַשְׁתָּא מַה דְּלֵא זִמְנָא בַר זֵשׁ מִיּוֹמָא דְּסָלִיק מִשָּׁה זְמַנָּא תְּנִינָא לְטוֹרָא דְּסִינִי. דְּאֲנָא זִמְנִינָא אֲנָפְאֵי זְהִירִין כְּנֵהוּרָא דְּשִׁמְשָׁא תְּקִיפָא, דְּזִמְנִין לְמִיפְק בְּאַסְוֹתָא לְעֵלְמָא, דְּכְתִיב: "וְרוּחַ לְכֶם יֵרָאֵי שְׁמִי שְׁמִשׁ צְדָקָה וּמִרְפָּא בְּכַנְפֵיהָ" (מְלָאכִי ג' ס). וְעוֹד, דְּאֲנָא יִדְעָנָא דְּאֲנָפְאֵי זְהִירִין, וּמִשָּׁה לֵא יִדְעַ וְלֵא אֲסִתְּפַל. הֵדָּא הוּא דְּכְתִיב: "וּמִשָּׁה לֵא יִדְעַ כִּי קָרַן עוֹר פָּנָיו וְכוּ'" (שְׁמוֹת ל"ד כ"ט)!

וְאֵל יִפְלֵא הָאָדָם מִזֵּה - כִּי עִם הָיוּת שְׁרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹזָאֵי וְהִיָּו אֲזוֹרוֹן שְׁבַתְנָאִים זְכָה לְמַעְלָה כְּזוֹ, כִּי דְּבָרִים אֱלוֹ כְּבִשְׁוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אִין רְשׁוּת בְּפִתָּה לְפָרֵשׁ עֲנִינָם הַכְּמוּס וְהַזְזוּתוֹם אֲעֲלֵנוּ. וְעַל דְּרָף זֵה, אֵל תִּתְּפֵלָא מִמַּה שְׁנַסְפָּר בְּסוֹף הַקְּדָמָה זֵאת מַעֲנִין הַזֹּכֵם הַקְּדוּשׁ הַנִּגְלָה אֵלֵינוּ בְּזִמְנֵנוּ וּבְדוֹרְנוּ זֵה, וְלֵא אוֹכַל לְפָרֵשׁ. וְאִם תִּרְצֵה, תִּבִּין מַה שְׁכְּתוּב בְּסִפְר הַתְּקוּנִין עַל "דוֹר הוֹלֵךְ וְדוֹר בָּא" (קֹהֶלֶת א' ד) - דֵּא מִשָּׁה רַעֲיָא מְהִיבְנָא, וְכַנְפֵיהָ בְּתִיקוֹן ס"ט (דף ק"א ע"א):

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן - זֹבְרָא, בְּוֵדְאֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲסִתְּכֶם עֲמָנָא עֵלְאִין וְתִתְּאִין לְמַהוּי בְּהַאי זֹבְרָא. וְכָאָה דְּרָא דְּהַאי אֲתִנְלִיָּא בֵּיהּ! דְּעֵתִיד כּוֹלֵי הַאי לְאֲתִזְזֵדְשָׁא עַל יְדָא דְּמִשָּׁה בְּסוֹף יוֹמָא בְּדָרָא בְּתִרְאָה, לְקִיבָא קְרָא: "מַה שְׁהִיָּה הוּא שְׁהִיָּה" (קֹהֶלֶת א' ט). וְאֲתִפְשִׁטוּתִיָּה הוּא בְּכָל דְּרָא וְדָרָא - בְּכָל צְדִיק וְזֹכֵם דְּמִתְעַסֵּק בְּאוֹרֵיָתָא, עַד שְׁתִּין רַבּוּא וְכוּ'. וְהַדְּבָרִים סְתוּמִים וְזִזְתוּבִין.

וְנִזְזוֹר לְעִינֵי הָרָאשׁוֹן. כִּי אִין סְפֵק שְׁדַבְרִים אֱלוֹ לֵא יוֹבְנוּ בְּעִינֵי אֲנִישֵׁי זֹמְרִיִים אֲלֵא בְּקִבְלָה מִפֵּה אֵל פֵּה, אוּ מִפִּי אֲלֵיהּ זְכוֹר לְטוֹב, אוּ מִפִּי הַנְּשִׁמוֹת הַמִּתְנַלְלִים בְּכָל דוֹר וְדוֹר אֵל הָרָאוּיִים לָהֶם.

והרמב"ן זכרונו לברכה, אזורון המקבלים קרוב לדורנו, פתב בסוף הקדמת ספרו על באור התורה בלשון הוה, וזה לשונו: ואני הנני מביא בברית נאמנה גותנת עצה הגונה לכל מסתכל בספר הוה לכל יסבר סברא, ואל יזושב מוזשבה בדבר מכל הרמוזים אשר אני כותב בסתרי התורה. כי אני מודיע נאמנה שלא ישגו דברי ולא יודעו פכל בשום שכל ובינה, זולת מפּי מקבּל זכּם לאון מקבּל מבין. והסברא בהם אולת, ומוזשבה רבת הנקין ומוזעת התועלת. אל יאמין בשוא נתעה, כי לא תבואהו בסברותיו רק דעה - כי ידברו אל השם סרה לא יכלו פפרה. אל יהרסו אל השם לראות וכו'!

ואם הרמב"ן זכרונו לברכה, אזורון כל המקבלים הפליג לדבר בזה באמרו שלא ישגו דבריו בעניני הרמוזים ובסודות התורה פכל ועקר, איה יעלה בדעת אנושי להבין בעיונו ובשכלו דברי אלהים זזיים - דברי הרבי שמעון בן יוזאי עליו השלום אשר דברותיו פלהבי אש אוכלה, וזותומים וסתומים באלף זותמות?!

הלא תראה פי בעת פטירתו בריש אדרת האינו לא נתן רשות לשום אזור מאותם שבעה עיני השם העומדים או אצלו לכתב סתרי הוהר אלא לרבי אבא, פנוכר שם: זכר אסדרנא לכו - רבי אבא יכתוב, ורבי אלעזר רבי ילעי, ושאר זזבריני ירוזשון בלבהון. ועם שנתן לו רשות לכתב, מצאנו ראינו בפרשת משפטים (דף קכג ע"ב), וזה לשונו:

שאל רבי אלעזר לרבי אבא - פל הני תיקונים אבא גלי לון בגין דלא ליעול פכסופא לעלמא דאתי. השתא אמאי צריכי לגלאה? אמר ליה רבי אבא - ההוא דפתבנא אנא מבושינא קדישא, אמינא פתבוהו לגבי זזבריני, דהא אינון ידעין מלין, דהא אתיישבון מלין בלבון. ומכאן ולהלאה, סתימין מלין! עד כאן.

והנה עם שפבר נתן לנו רשות רבי שמעון בן יוזאי לכתב, וגם כי לא למד רק לאותם השבעה זזברים דעלו ונפקו באדרא קדישא, ועם פל זה הקפיד רבי אלעזר בנו ונתפעס על זה. וגם הוא עצמו השיב לו דמכאן ולהלאה להו מילין סתימין בגוונא - אכל לשאר זזכמי דזרם

אילנא זולקא - דברי מהרז"ו ד'וי"י לג

עם היותם תנאים, לבם רזוב כפתוזו של אולם, עם היותם פתובים - הם אצלם מלין סתימים, ולא אתגליין אלא לזבריא האילין בלזוד! ואף גם הם בתוך מוזשבות לבם ולא מן הפה ולזוזין - וכמו שכתוב 'סתימים מלין בגזנא, ולא אמר 'בינא'.

יום טו - מוקדש לע"נ שבתאי בן מיכאל ז"ל

וכן בפרשת ויזי (דף ר"ז ע"א), אמר שם: 'בכה רבי אבא - רבי שמעון! ריזויא דטוזנין מניה מנא טבא וכו'. ולא אשתאר בעלמא מיניה בר כבמה דכתיב: "קוז צנצנת אוזת ותן שמה מלא העומר מן וכו'." (שמות טו לג) - "למשמרת", לאצנעותא. ואלו באתגלייא לא פתיב. והשתא מאן זכיל לגלאה רזין, ומאן ינדע לזין? גם בפרשת אזורי מוזת (דף עט ע"א), וזה לשונו: 'בתר דשכיב רבי שמעון הוו זבריאי אמרי "אל תתן את פיך לזוטיא את שרף" (קהלת ה ה)'.
ואין ספק כי לולי שרבי שמעון בן יוזאי הכיר וידע ברזון קדשו כי רבי אבא היה זוכם גדול וידע להלביש ולהעלים הדברים דרף וזידה ורמו שלא יבינו אפילו זוכמי הדור ההוא, לא היה מצוהו שיכתב. כי הנה שם באדרת האוינו עצמה (דף רצד ע"ב) אמר:

'כל מאן דמנלה רזין, בידוע דנשמתייה לאו איהו מנופא דמלכא קדישא. ובגין דא, פד תיפוק נשמתייה וכו'. ווי ליה, ווי לגשמתייה! זכאה וזולקיהון דצדיקים דמכסין רזין עלאין דקודשא בריה הוא וכו'.

וכן בפרשת פנזוס (דף רמד ע"א) ברעיא מוהימנא על פסוק 'ועשירית האיפה סלת וגו' (במדבר כז ה), וזה לשונו: 'אמר רעיא מוהימנא - מאן דמזלול בפרורין דנהמא וכו', כל שכן מאן דמסר רזין דאורייתא, וסתרי קבלה, וסתרי מעשה בראשית או סתרי אתון דשמא מפרש לאנשים דלאו אינון הגונים וכו'. עליה אתמר: "נדד הוא לכזום איה" (איוב טו כג) - ללזומה של תורה, ולית מאן דישגוז עליה וכו'.

והנה נודע מה שכתב הרמב"ם זכרונו לברכה בהקדמת ספר המורה על משנת ו'לא במרכבה ביוז' (ווגיגה - פרק ב משנה א). וזה לשונו: ואלו באר האדם הענינים והואלו בספר יהיה פאלו דורשם לאלפים מבני אדם וכו'. והטעם לפי שהכתיבה קימת לדורי דורים - להגונים ובילתי הגונים. ורבי שמעון בן יוזאי נאה דורש ונאה מקיים - והגם שיעוה לרבי אבא שיכתב, ובהיות שיכתבם בהעלם גדול פאלו לא נכתבו כלל דמי!

ובענתה יוכל האדם להקשות על דברינו אלה ולומר - אם פן, רבי אבא טרוז על זגם ללא צרף לכתב דברים סתומים וזוטומים. אמנם תשובתה בצדף במקום אזור, בתיקונים הנזכר לעיל - דבדרא בתראה יתפרנסון מהאי זבורא ועתיד לאתגליא וכו'. וכן ממאמרו בתיקון ס"ט (דף קי ע"א): דעתיד כולי האי לאתזודשא על ידי המשה נביאה בדרא בתראה וכו'. וממאמר פרשת וירא (דף קי ע"א): וכד יהא קריב ליומי משיזא אפילו רבי דעלמא זמינין לאשכזא טמירין דזוכמתא וכו'.

ולכן, בראות רבי שמעון בן יוזאי זכרונו לברכה ברוז קדשו ענין זה, צוה לרבי אבא לכתב ספר הזהר בדרף העלם להיותו מצנע למשמרת עד דרא בתראה קריב ליומיה מלפא משיזא, כדי שבוכות המתעסקים בו תצמוז הגאלה בימינו בעזרת השם, כנזכר לעיל בפרשת ויזוי (דף ריז ע"א): על דא כתיב "קוז צנצנת אוזת ותן שמה מלא העמר בן וכו'" (שמות טז לג) - למשמרת לאצנעותא. והבן זה מאד!

והנה אין בכל דור ודור שלא נמצאו בו אנשים יוזדי סגלה ששרתה עליהם רוז הקודש, והיה אליהו הנביא זכור לטוב נגלה עליהם ובלימד אותם סתרי הזוכמה הזאת, וכמו שנמצא פתוב בספרי המקבלים. גם בעל ספר הרקנטי פתב בפרשת גשא בפרשת ברפת פהגים וזה לשונו: והפירוש הראשון הוא דעת הזוסיד רבינו יצוק ו' הרב זכרונו לברכה, שהיה שלישי לאליהו זכור לטוב - כי נגלה להראב"ד ולמד לו זוכמת הקבלה. והוא מסרה להראב"ד בנו, וגם

אֵילָנָא זולק א - דברי מהרז"ו ד'ר"י לה

נגלה לו. והוא מסרה לבנו הרבי יצחק סגי נהור שלא ראה מעולם וגם לו נגלה. והוא מסרה לשני תלמידיו - האזוד רבי עזרא שפירש שיר השירים, והשני רבי עזריאל. ואזרייהם נמשכה להרמב"ן וזרעו לברכה.

והראב"ד עצמו בספר השגותיו להרמב"ם וזרעו לברכה על הלכות לולב פרק ז' גבי דין ההדס שנקטם ראשו פשר, השיג עליו הראב"ד וזרעו לברכה וכתב וזרעו לברכה: 'אמר אברהם - כבר הופיע רוזן הקודש בבית מדרשונו מכמה שנים, והעלינו שהוא פסול וכו'. גם בהלכות בית הבזירה בפרק ששי, במה שכתב הרמב"ם שהנכנס למקדש בזמן הזה זיב כרת, השיג עליו וכתב: 'אמר אברהם - וכך נגלה לי מסוד השם לראיו! עד פאן לשונו.

יום טז - מוקדש לע"ז שבתאי בן מיכאל ז"ל

והנה היום אביע זיודות ונפלאות תמים דעים - כי בכל דור ודור הפליא וזסדו אתנו, "אל יהנה ויאר לנו" (תהלים קיז כז) על ידי השרידים אשר השם קורא בכל דור ודור כנופר. וגם בדורנו זה, אלהי הראשונים והאזורים לא השבית גואל מישראל, ויקנא לארצו, ויזמל על עמו. וישלח לנו "עיר וקדיש מן שביא נזיית" (דניאל ד י) - הרב הגדול האלהי הוזסיד, מורי ורבי, כבוד מורנו הרב רבי יצחק לוריא אשכנזי, וזרעו לז"י העולם הבא.

מלא תורה פרמון - במקרא, במשנה, בתלמוד, בפולפול, במדרשים ואגדות, במעשה בראשית, במעשה מרכבה. בקי בשיוזת אילנות, בשיוזת עופות, בשיוזת מלאכים. מכיר בזכמת הפרצוף הנזפר ברבי שמעון בן יוזאי בפרשה "ואתה תזוזה". יודע בכל מעשי בני אדם שעשו, וישעתידים לעשות. יודע במוזשבות בני אדם טרם יוציאום מן הכוז אל הפעל, יודע עתידות וכל הדברים ההווים בכל הארץ, ולמה שינזור תמיד בשמים.

יודע בְּזִכְמוֹת הַגְּלוּל - מי זֹדֶשׁ, ומי יִשָּׁן, ואיפת האיש ההוא באיזה מקום תְּלוּמָה בְּאֶדָם הָעֲלִיּוֹן, ובְּאֶדָם הָרָאוּן הַתְּזוּתוֹן. יודע בְּשִׁלְהֶבֶת הַיָּר, וְלִהְבֶּת אֵשׁ דְּבָרִים נִפְלְאִים. מִסְתַּכֵּל וְצוֹפֵה בְּעֵינָיו נְשִׁמוֹת הַצְּדִיקִים הָרָאוּנִים וְהָאֲזוּרִנִּים, וּמִתְעַסֵּק עִמָּהֶם בְּזִכְמוֹת הָאֲמֹת. מִכִּיר בְּרִיזוֹ הָאֶדָם כָּל מַעֲשָׂיו, עַל דְּרָף הַהוּא יִנּוּקָא בְּפִרְשֵׁת בְּלֶק.

וְכָל הַזִּכְמוֹת הַנּוֹפְרִים הֵיוּ אֲצֻלוֹ כְּמַעֲזוּיִם בְּזוּיָקוֹ בְּכָל עֵת שִׁירְצָה, בְּלִתִּי יִצְטָרֵף לְהַתְּבוֹדֵד וְלִזְנוֹקֵר עֲלֵיהֶם! "וְעֵינַי רָאוּ וְלֹא זָר" (איוב יט כו) דְּבָרִים מִבְּהִילִים - לֹא נִרְאוּ וְלֹא נִשְׁמָעוּ בְּכָל הָאָרֶץ מִיָּמַי רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹזָאִי עָלָיו הַשְּׁלוֹם וְעַד הַנְּהָ. וְכָל זֶה הַשִּׁיג שֶׁלֹּא עַל יְדֵי שְׁמוּשׁ בְּקִבְלָה מַעֲשִׂית זֶס וְשְׁלוֹם - כִּי אֲסוּר גְּדוּל יֵשׁ בְּשִׁמוּשָׁם!

אֲמַנָּם כָּל זֶה הָיָה מַעֲצָמוֹ עַל יְדֵי זִסִּידוֹתוֹ וּפְרִישוֹתוֹ, אֲזוּרֵי הַתְּעַסְקוֹ יָמִים וְשָׁנִים רַבִּים בְּסִפְרִים "זֹדֶשִׁים גַּם יִשְׁנִים" (שיר השירים ז יד) בְּזִכְמוֹת הַזֹּאת. וְעֲלֵיהֶם הוֹסִיף זִסִּידוֹת וּפְרִישוֹת וְטָהָרָה וּקְדָשָׁה - הִיא הַבִּיָּאוֹתוֹ לִידֵי אֲלֵיהוּ הַנְּבִיא שֶׁהָיָה נִגְלָה אֵלָיו תְּמִיד וּמִדְּבַר עִמּוֹ פֶּה אֶל פֶּה וְלִמְדוֹ זֹאת הַזִּכְמוֹת, וְכִמּוֹ שְׁאַרְע לְהִרְאֵבֵד וְכִרְעוֹ לְבִרְכָה כְּנוֹפֵר לְעֵיל בְּשֵׁם הַרְקָנְטִי.

וְאַף אִם פְּסָקָה גְּבוּאָה, רוּזוֹ הַקְּדָשׁ עַל יְדֵי אֲלֵיהוּ זְכוּר לְטוֹב לֹא פְּסָק - וְכִמּוֹ שֶׁהוּבָא בְּפִסּוּק גְּבִיָּאִים עַל פְּסוּק "וְדַבְּרָה אִשָּׁה גְּבִיָּאָה" (שופטים ד ד): 'תִּנָּא דְּבִי אֲלֵיהוּ - מַעֲיֵד אֲנִי עָלַי שְׁבִימִם וְאַרְצֵי, הֵן אִישׁ אוֹ אִשָּׁה וְכוּ, אֲפִילוֹ עֶבֶד, אֲפִילוֹ שְׁפֹזָה - הַכֹּל לְפִי מַעֲשָׂיו, מִיָּד רוּזוֹ הַקְּדָשׁ שׁוֹרָה עָלָיו. וְעַל דְּרָף זֶה הוֹכִירוּ גַם כֵּן שֵׁם עַל פְּסוּק "וְאֵלֶּה דְּבָרֵי דְּרֹד הָאֲזוּרִנִּים" (שמואל ב' - כג א), עֵינִ שָׁם. גַּם נִזְכָּר בְּהַקְּדָמַת הַתִּיקוּנִין בְּכַתִּיבַת יָד וְזֶה לְשׁוֹנוֹ:

וְאַנְתָּ אֲלֵיהוּ עֲתִיד לְאֲתַנְּלִיָּא בְּסוּף יוֹמִיא. וְאִיתַּ מֵאֵן דְּעֲתִיד לְאֲתַנְּלִיָּא לִיה אֲפִין בְּאֲפִין, וְאִיתַּ מֵאֵן דְּעֲתִיד לְאֲתַנְּלִיָּא לִיה בְּטְמִירוֹ, בְּעֵין הַשְּׁכָל דִּילִיה וְכוּ.

אִילָנָא זולק א - דברי מהרז"ו ד'ת"י לו

והנה מלבד הוֹקִירוֹת וְהַנְסִיוֹנוֹת וְהַמּוֹפְתִים אֲשֶׁר רָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ מִן הָרֶב הַנְּזָכָר וְכַרוֹנוּ לְזוּמֵי הָעוֹלָם הַבָּא, הֵנָּה הַדְּרוּשִׁים וְהַדְּבָרִים עֲצָמִים אֲשֶׁר בְּזוּבְרֵי זֶה יַעֲדוּן, גִּידוּן, וְכָל רוֹאֵיהֶם יִכִּירוּם - כִּי דְבָרִים עֲמֻקִּים וְנִפְלְאִים כְּאֵלֶּה אֵין יִכְלֹת בְּשִׁכּוֹל אֲנוּשֵׁי לְזוּבְרָהּ, אִם לֹא בְּכוֹז הַשְּׁפָעַת רוּזוֹ הַקָּדָשׁ עַל יְדֵי אֱלֹהֵיוּ וְכוּר לְטוֹב.

יום יז - מוקדש לע"צ הירש בן שרה ז"ל

וּלְמַעַן אֵל יִשֶׁת לִבָּךְ אֵל אֲשֶׁר תִּמְצָא בְּקִצַּת סִפְרֵי הַמְּקַבְּלִים הַמְּזוּבָרִים עַל פִּי עֵינֵי שִׁכְלֶם הָאֲנוּשֵׁי אֲכִין לָךְ הַדְּרָךְ וְאֲשַׁכִּילָךְ בְּדַרְךָ זוֹ תִלָּךְ בְּאַרְזוֹ מִיִּשׁוּר. הֵנָּה הַזּוֹכְמָה הַזֹּאת הַיְתֵה נְגִלִית בְּאַתְגַּלְיָא עַד פְּטִירַת הָרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹזָאִי עָלָיו הַשְּׁלוֹם, וּמֵאֵז וְאִילָךְ נִסְתַּם זְוֹזוֹן, כַּנְּזָכָר לְעִיל מֵאוֹתוֹ הַמֵּאֲמָר דְּפִרְשֵׁת וְיֹזִי (דף ר"ז ע"א) - כְּאֲשֶׁר רָאָה בְּזְוִיּוֹן זְלוֹבוֹ רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹזָאִי דְהוּא סָלִיק עַל אַרְבַּע גְּדָפִין מִתְתַקְנָן, וְסָפַר תּוֹרָה עֲמִיּה, וְלֹא שָׁבִיק כָּל סִפְרֵי רוּזִין עַלְאִין וְאַגְדָּתָא, דְּלֹא סָלִיק לֹון בְּהַדְרִיָּה וְכוּ, וְאָמַר: וְדַאי מִדְּשַׁכִּיב רַבִּי שְׁמַעוֹן זְכַרְמָתָא אִסְתַּלְקַת מֵאַרְעָא וְכוּ. וְלֹא אֲשַׁתָּאר בְּעַלְמָא בַר כְּמָה דְכַתִּיב: "קוֹז צִנְצְנַת אֲזוּת וְגו'" (שְׁמוֹת טו ל"ג) - לְמִשְׁמַרְתָּ לְאַצְנְעוּתָא וְכוּ.

וְכָל אֲזוֹד מִהַזּוֹכְמִים הַיּוֹדְעִים בְּזוֹכְמָה הַזֹּאת, מֵאֵז וְאִילָךְ הֵיוּ עוֹסְקִים בָּהּ בְּהַסְתֵּר גָּדוֹל וְלֹא בְּאַתְגַּלְיָא - וְלֹא הָיָה מְנַלָּה אוֹתָהּ אֵלָּא לְתַלְמִידוֹ הַיּוֹזִיד בְּדוֹרוֹ, וְאֵף זֶה בְּרֵאשֵׁי פְּרָקִים מִפְּהָ אֵל פֶּה - מְנַלָּה טְפוּז וּמְכֻסָּה אֵלָף טְפוּזִים! וְהַיְתֵה הַזּוֹכְמָה הַזֹּאת מִתְמוּטְטָת וּמִתְמַעֲטָת וְהוֹלְכַת מִדוֹר לְדוֹר עַד הָרַמְבָּ"ן וְכַרוֹנוּ לְבִרְכָהּ, אֲזוֹרוֹן הַמְּקַבְּלִים הָאֲמִתִּיִּים.

וְהֵנָּה כָּל סִפְרֵי הַגְּאוּנִים כְּמוֹ רַבֵּינוּ הָאֵי גְּאוֹן וְכַרוֹנוּ לְבִרְכָהּ וְזוּבְרֵי כָּלֶם גְּכוּזִים לְמַבִּין אֵין בָּהֶם נִפְתָּל וְעַקְשֵׁי, אֲבָל דְּבָרֵיהֶם בְּתַכְלִית הַהֶעֱלֵם. וְכֵן כָּל דְּבָרֵי אוֹתָם הַזּוֹכְמִים שְׁזַכְּרֵנוּ לְעִיל בְּשֵׁם הַרְקַנְטִי, שְׁהָיָה נְגִלָּה עֲלֵיהֶם אֱלֹהֵיוּ הַנְּבִיא וְכוּר לְטוֹב - כָּלֶם דְּבָרֵי אֲמִתָּה, וְגַם הֵם סְתוּמִים בְּזוּזְקַת הַיָּד. גַּם פִּירוּשׁ סִפְרֵי יְצִירָה שְׁמַכְנָה בְּשֵׁם

הראב"ד זכרונו לברכה, עם היות שזוהו זוכם אוד אשכנזי ואינם דברי הראב"ד - עם כל זה דבריו אמתיים, וגם הם סתומים ונעלמים.

גם ספר הנקרא 'ברית המנוחה' הוא נעשה על דרך הנזכר לעיל, כענין מורי ורבי זכרונו לברכה - כי נגלה אליו נשמת צדיק אוד והיה מלמדו. וכל דבריו סתומים וזתומים, כי "נאמן רוזן מכסה דבר" (משלי יא יג) הנה, "ועמק עמק מן ומצאנו" (קהלת ו כד); גם הזכור שעשה הרמב"ן זכרונו לברכה אמת ויציב ונכון וקיים למי שיבינהו - כאשר הוא עצמו פתב שם בהקדמת זבורו, וזכרונה אנונו למעלה.

והנה כל ספרי המקבלים האזורנים שהיו אוד הרמב"ן זכרונו לברכה וכלומר עד הרמ"ק והארז"ל אל תקרב אליהם! כי מן הרמב"ן ואילך נסתרה דרך הזכמה הזאת מעיני כל הזוכמים, ולא נשאר בהם כי אם קצת ענפי הקדמות בלתי שרשיהם, ועליהם בנו המקבלים האזורנים זכרונם לברכה דבריהם בשכל אנושי. ומעצמך תוכל לדעת לעמוד על המבון - כי המען הזורף יוכל לכלל ולדע רב הקדמותיהם וכלליהם בארבעה או זמשה ימים, וכל דבריהם ככל הענין במלות שונות. וכל פרי הקדמתם היא היות עשר ספירות נמצאות, וזוהו תלי תלים של ספרים בענין אשר כללות דבריהם יכתבו בשתיים או בשלשה קונטרסים - ולא כן מצינו בראשונים.

וכמו שכתבו זכרונם לברכה על פסוק "קוצותי תלתלים" (שיר השירים ה יא) - שהיה רבי עקיבא דורש על כל קוץ וקוץ תלי תלים של הלכות (וכן איתא במנוחות - דף כט ע"ב). גם רבן יוזנן בן זכאי ורבי אליעזר ורבי יהושע ורבי עקיבא היו אומרים: אם יהיו כל השמים גוילים וכל הימים דיו וכל הקנים קלמוסים וכל בני אדם לבלרין, לא יספיקו לכתב מה שקבלתי מרבותי, ולא זוסרתי מהם ככלב המלקק בים, וכמכוזול בשפופרת, וכמריזן באתרוג פנפר. עין במדרש שיר השירים רבה.

אֵילָנָא זולק א - דברי מהרז"ו ד'ז"י לט

כי הגה התורה שמוותיו של הקדוש ברוך הוא, ונקרא 'תורה' על שם 'הוראה' - שהיא להורות על בוראה ותברך מה הוא ומה ענינו. וכמו שהוא ותברך אין לו רשות וסוף, כן אין לתורתו קצבה ושעור - וכמו שאמר הכתוב: "ארכה מארץ מדה ורזובה מזי ים" (איוב יא ט). ואנשי לבב שמעו לי - אל יחרסו אל השם לראות בספרי האנורונים הבנויים על פי השכל האנושי! ושומע לי ישכן בטו ושאנן מפוזר רעה.

יום יז - מוקדש לע"ז הירש בן שרה ז"ל

ולכן אני הכותב הצעיר זי"ם ויטאל, רציתי לזכות את הרבים בהעלם נמרץ, והמשפילים יבינו. וקראתי שם הזבור הזה על שמי ספר עץ זי"ם, וגם על שם הזכמה הזאת העצומה וזכמת הזהר הנקראת עץ זי"ם - ולא עץ הדעת פנוכר לעיל. בעבור כי בזכמה הזאת טועמיה זי"ם זכו, ויזכו לארצות הזי"ם הנצוניים. ומעץ הזי"ם הזה מבינו תאכל, "ואכל זי"ם לעולם" (בראשית ג כב).

ואשפילה ואורף דרך זו תלך. דע, מן היום אשר מורי זכרוננו לזי"ם העולם הבא הזול לגלות זאת הזכמה, לא וזה ידי מתוך ידו אפלו רגע אזור. וכל אשר תמצא כתוב באיזה קונטרסים על שמו זכרוננו לברכה ויהיה מנגד מה שפתבתי בספר הזה - טעות זמור הוא, כי לא הבינו דבריו! ואם יש בהם איזה תוספות שאינו זולק עם ספרנו זה, אל תשיית לבך בקבע אליו - כי שום אזור מהשומעים את דברי קדשו לא ירדו לעמק דבריו וכונתו, ולא הבינום בלי שום ספק!

ואם יעלה בדעתך לחשוב שתוכל לברר הטוב ולהניחו הרע - אל בינתך אל תשען" (משלי ג ה)! כי אין הדברים האלו מסורים אל לב האדם כפי שכל אנושי, והסברא בהם סכנה עצומה, ויזושב בכלל קוצץ בנטיעות זוס ושלו, לכן הזהרתיה! ואל תסתכל בשום קונטרסים הנכתבים בשם מורי זכרוננו לזי"ם העולם הבא, זולתי במה שכתבנו לך בספר הזה - ודי לך בהתראה זאת!

וראיתי לזולק הספר לשיני זולקים, וכל זולק מהם יתזולק לארבעה שיערים. הזולק הראשון יתזולק לארבעה שיערים, ואלו הם: השער הראשון - במה שהעתקתי מכתובת יד מורי וזרנו לזוי העולם הבא עצמו שיבאר כמה מאמרים וכמה דרושים. השער השני - בהקדמות ששמעתי מפי מורי וזרנו לזוי העולם הבא. השלישי - בבאור כמה מאמרים מן ספר הזהר וספר התיקונים ושאר מאמרי רבותינו וזרנו לברכה בתלמוד ובאגדות. השער הרביעי - בבאור פסוקים נפרדים בכל הכ"ד ספרים.

והזולק השני גם הוא יזולק לארבעה שיערים: השער הראשון - בבאור פונת התפלות של הזול, ושל השבתות וימים טובים וראשי וזדשים וזנפה ופורים, וכל המעשים והמצוות הנהוגות בכל זמנים אלו. השער השני - בבאור טעמי קצת מצוות, וסדרתם כפי מקומם בכל פרשה מספר פרשיות. השער השלישי - שער רוזן הקדש. ביוזורים והנהגות לקבל ולהשיג רוזן הקדש, ובקצת פונות ותיקונים על קצת עברות, ודברים אחרים, ולהודיע ענין זוכמת הפרצוף מה ענינה, וכיצא בה. השער הרביעי - דרוש הגלגול. ובה יודיע גם כן שרשי נשמות פרטיים של הגביאים ותנאים ואמוראים.

ודע, כי אף על פי שזולקתי הזבור הנה לשמנה שיערים, והו על דרך כללות. אמנם אין לה אות ואות שאין בו הקדמות, ואין לה שער ושער שלא נכלל מכל השמנה שיערים, וכמו שתראה בעיניך בעזרת השם בהקדמות 'מבוא שיערים' - והם הקדמה פוללת כל הספרים. ויהיה זולקים על דרך א"ב ג"ד, ואזר כף יהיה שבעה היכלות, והן: היכל אדם קדמון, היכל נקודים, היכל פתח, היכל אבא ואמא, היכל זעיר אנפין, היכל נוקבא ולאה, ודור המדבר מטה וסלע, ומן היכל כללות אצילות בריאה וצירה עשיה. אזר כף כל היכל זולק לשיערים - היכל אדם קדמון, שער עצמות, שער און זוטם פה, שער העקודים כו', סליק ההקדמה.

אֵילָנָא זולק א - דברי מהרז"ו ד'ת"י מא

גם צריך שתדע כי בסוף כל שער ושער כתבתי כמה דרושים שקבלתי ושמעתי מפי קצת תלמידי מורי וקרנו לז"י העולם הבא ששמעו מפיו באיזה זמן שאני לא הייתי יושב שם, וראיתי לכתבם בכל סוף כל שער ושער כפי ענינו.

עד כאן הקדמת רבינו מהרז"ו זיע"א

יום יט - מוקדש לע"ז הירש בן שרה ז"ל

אֵקְדָמוֹת מִיִּלִּין לְבִיאֹר 'אֵילָנָא ד'ז'ז'ז'

יראה הרואה ויבין המבין את אשר הנזחיל לנו רבינו זי"ם ויטאל זכותו תגן עלינו בהקדמותו היקרה לכתבי רבו האריז"ל. וְדָבָר הַלְמִיד מֵעֲנֵינוּ וְקָל וְזוֹמֵר הוּא - שאם כך הוא שהקדמות התלמיד דומה להר גועש ואש לוהטת בשבזן סודות התורה בדוזילו ורזימו כיום שניתנו לבישה בהר סיני, שודאי שהסודות עצמם שהמה הדבש הטהור שרדה רבינו זי"ם ויטאל מפי האר"י הזזי וכתבם כלשון רבו ממש כמו ששמעם - שלא נוכל אפילו לשבזם, כי הרי הוא בכלל ככל המוסיף גורע!

לכן אנו בזיבורינו נעסוק בעיקר בביאור דברי התלמיד - הרב זי"ם ויטאל זכותו תגן עלינו, והקורא הנעים יבין מעצמו את ערך יקר גדולת תורת רבו האריז"ל זכרו לזי"ם העולם הבא, שקיבלה מאליהו הנביא זכור לטוב, שקיבלה מרבו משה רבינו עליו השלום (דהרי פינזוס בן אלעזר הוא אליהו).

וקרינו לביאורינו 'אֵילָנָא ד'ז'ז'ז' על שם כתבי רבינו מהרז"ו שזי"ם על תורת רבו האריז"ל. והוא קראם 'עין זי"ם' כידוע - והרי תרגום 'עין זי"ם' בלשון הזוהר הוא 'אֵילָנָא ד'ז'ז'ז'. אמנם הרוצה להעמיק יותר בטעם השם שבזרנו לקרוא לביאורינו 'יראה בטעמו של רבינו מהרז"ו עצמו לקריאת שם כתביו - דאנו נמשכנו אזוריו. זה לשון רבינו בסוף הקדמותו:

וְלִכֵּן אֲנִי הַכּוֹתֵב הַצֵּעִיר זִי"ם וִיטָאֵל רְצִיתִי לְזַכּוֹת אֶת הָרַבִּים בְּהַעֲלֵם נִמְרָץ, וְהַמְשַׁפִּילִים יְבִינוּ. וְקָרָאתִי שֵׁם הַזּוֹבֹר הַזֶּה עַל שְׁמֵי סֵפֶר 'עין זי"ם', וְגַם עַל שֵׁם הַזְּכָמָה הַזֹּאת הַעֲצוּמָה וְזָכָמַת הַזֹּהֵר הַנִּקְרָאת 'עין זי"ם' - וְלֹא 'עין הַדַּעַת' כַּנּוֹכַח לְעֵיל. בְּעֵבֹר כִּי בְּזָכָמָה הַזֹּאת

מד איִלָּנָא זולק א - אקדמות מילין ד'ז'י

טועמיה ז'י'ם זכו, ו'זכו לארצות הז'י'ם הנצ'ז'י'ם. ומען הז'י'ם הז'ה
מפנו התאכל, "ואכל וז'י לעולם" (בראשית ז כב)! עד כאן לשונו.

הרי שרבינו מהרוז"ו הזכיר הרי טעמי לקריאת שם זויבורו 'עץ ז'י'ם' - גם על
שמו 'ז'י'ם', וגם על שם זכמות הקבלה היא זכמות הזוהר הנקראת 'עץ ז'י'ם' -
ולא 'עץ הדעת'!

ויש לציין שספר 'עץ ז'י'ם' המפורסם המצוי ביננו כיום אינו אלא זולק קטן מכללות
תורת האר"ל שהעלה מהרוז"ו על הכתב. דהרי מוכוז מלשון רבינו מהרוז"ו
לקראת סוף הקדמותו שהוא עצמו קרא לכללות כל כתבי תורת האר"ל שקיבל
מרבנו בשם 'עץ ז'י'ם'. זה מוכוז במה שתזילת כתב: 'וקראתי שם הז'בור
הז'ה על שמי ספר 'עץ ז'י'ם', ובהמשך דבריו ביאר רבינו שהשם 'עץ ז'י'ם'
קאי על כל השמונה שערות שלאזר פטירת מהרוז"ו הדפיסם בנו - הרב שמואל
ויטאל זכר צדיק לברכה.

את זה ביאר רבינו בעצמו במה שכתב קצת אזרי כן: 'וראיתי לזולק הספר
לשני זולקים, וכל זולק מהם יתזולק לארבעה שערות. הזולק
הראשון יתזולק לארבעה שערות... והזולק השני גם הוא יתזולק
לארבעה שערות... ודע, פי אף על פי שזולקתי הז'בור הז'ה לשמונה
שערות, והו על דרך כללות! עד כאן לשונו.

אבל ספר 'עץ ז'י'ם' המצוי ביננו כיום איננו כל ה-'עץ ז'י'ם' שהזכיר מהרוז"ו
בהקדמותו, אלא רק אוסף של שלושה מהדרות שונות שזיבר מהרוז"ו בזמנים
שונים העוסקים בעיקר בהקדמות של תורת האר"ל (כנגד שער ההקדמות - שהוא אזר
מהשמונה שערות שבכללות 'עץ ז'י'ם' שזיבר מהרוז"ו על כל קבלת רבו האר"ל), והדפס על ידי
רבי מאיר פאפירש כ"ץ זכרנו לברכה בזמן אזר מהדפסת השמונה שערות
הידועים ל-'ז'י'ם'.

אמנם אנו 'באקדמות מילין' אלו נעמוד בעיקר על הטעם השני שהזכיר מהרוז"ו
לקריאת שם ספרו, והוא 'על שם הז'כמה הזאת העצומה, זכמות הז'ה
הנקראת 'עץ ז'י'ם' - ולא 'עץ הדעת'! והרואה יראה בעיניו איך שכוונת
רבינו מהרוז"ו ודאי לעץ הז'י'ם ועץ הדעת הזכרות בפרשת בראשית בענין זוטא
אדם הראשון, כמו שכתב הוא בעצמו בהקדמותו: 'הנה נתבאר במקום אזר

אֵילָנָא זולק א - אקדמות מילין ד'ז'ז'י מה

כי עון אדם הראשון בעץ הדעת טוב ורע הוא שלא בוזר להתעסק בעץ הזוים שהיא זוכמת הקבלה! עד כאן לשונו.

ומסתמא מה שאמר מהרוז"ו ש-עון אדם הראשון בעץ הדעת טוב ורע הוא שלא בוזר להתעסק בעץ הזוים שהיא זוכמת הקבלה הוא זיידוש נפלא לקורא הנעים, ובודאי שיטעון ביאור נרוזב שעתה נתזיל בו - בעזרת השם יתברך!

יום כ - מוקדש לע"י הירש בן שרה ז"ל

שמה תאמר - מנא ליה למהרוז"ו דברי נבואה הללו ש-עון אדם הראשון בעץ הדעת טוב ורע הוא שלא בוזר להתעסק בעץ הזוים שהיא זוכמת הקבלה? דע, שרבינו מהרוז"ו בעצמו מבאר את מקורו הנאמן בהמשך דבריו בכותבו שדבר זה הוא בעצם מפורש בוותר הקדוש. זה לשון רבינו:

'כמו שכתוב בפרשת נשא ברעיא מהימנא (רף קכד ע"ב), וזה לשונו: 'ובגין דעתידין ישראל למטעם מ'אילנא ד'ז'ז'י ד'איהו האי ספר הזהר נפקין ביה מן גלותא וכו'. 'אילנא דטוב ורע ד'איהו אסור וקתיר לא שליט על ישראל יתיר וכו'. כי אז יהיו כמלאכי עקליון עוסקים בזוכמת התורה דאצילות, ולא בתורת מטטרוז"ן מלכשת במלבושים וספורים גשמיים! עד כאן לשון מהרוז"ו בהקדמתו.

הרי שמקורו של רבינו מהרוז"ו הוא באמת "מקור מים זזיים" (רמיה ב יג) - לא פוזות מדברי הרעיא מהימנא בוותר הקדוש! אמנם הגם שמצאנו את מקורו הנאמן של רבינו מהרוז"ו, עדיין הדרך ארוכה לפנינו עד שנוכה להבין על נכון טעמו של אותו המאמר בספר הזהר. ומובטזוני שעם מעט עמל גם אנו בעזרת השם נוכה להיות בכלל טועמיה זזיים וכו'!

ובמה שיסד רבינו מהרוז"ו ש'עון אדם הראשון בעץ הדעת טוב ורע הוא שלא בוזר להתעסק בעץ הזוים שהיא זוכמת הקבלה, דבר הלמוד מענינו הוא שגם פיתוי הנזוש הקדמוני היה במה שדיבר לשון הרע על זוכמת הקבלה עד שהשיאו לאדם הראשון לטעום מעץ הדעת טוב ורע שהוא כללות פשטי התורה (כמו שכתב מהרוז"ו לעיל: 'אילנא דטוב ורע ד'איהו אסור וקתיר' היא תורת מטטרוז"ן מלכשת במלבושים וספורים גשמיים)!

עוד דְּבַר הַלְמִיד מֵעֵינֵינוּ הוא שמכיון דוהו גופא זוטא אדם הראשון בעץ הדעת טוב ורע, אם כן השתא "אָכַן נִדְרַע הַדְּבָר" (שמות ב יד) דוהו גַם הַתִּיקוֹן הַגְּדוֹל לִזְטָאוּ הַנּוֹרָא שֶׁל אָדָם הַרְאִשׁוֹן! דהשתא ידעינן שכדי לתקן את מה שהעדיף אדם הראשון את תורת הנגלה שהיא עץ הדעת טוב ורע ומאס בתורת הקבלה שהיא עץ הזוים, שבהכרוז שעלינו להזויר עטרה ליושנה ולעסוק גם בתורת הקבלה ולא רק בתורת הנגלה - ובזה נכבד ונוקיר את תורת הקבלה כראוי, היפך מאדם הראשון בגן עדן!

ולאור כל הנתבאר לעיל במהות עץ הזוים הנזכר בפרשת בראשית, ממילא גם מוטל עלינו לבאר כוונת תורתנו הקדושה בפסוקים הבאים:

"וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים - הֵן הָאָדָם הָיָה כְּאֹדָד מִמֶּנּוּ לְדַעַת טוֹב וָרַע, וְעַתָּה פֶּן יִשְׁלַח יָדוֹ וְלָקַח גַּם מִעֵץ הַזַּיִם וְאָכַל וְזָי לְעֵלְמָם: וַיִּשְׁלַחֵהוּ יְהוָה אֱלֹהִים מִגֶּן עֵדֶן לְעַבְדֵּךְ אֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר לָקַח מִשָּׁם: וַיַּגִּישׁ אֶת הָאָדָם, וַיִּשְׁכַּן מִקְדָּם לְפָנַי עַדן אֶת הַכְּרָבִים וְאֶת לֶהֱט הַזֹּרֵב הַמְתֵּהֶפֶכֶת לְשִׁמּוֹר אֶת דְּרָךְ עֵץ הַזַּיִם" (בראשית ג כב-כד):

ואכן רבינו מהרז"ו דן בפסוקים אלו בהקדמתו במשמעותם הזודשה לפי דרכו בקודש בפירוש מהות עץ הזוים ועץ הדעת טוב ורע. ואנו 'בְּאִקְדָּמוֹת מִילִין' אלו נצטרך לבאר את מהות "הַכְּרָבִים וְלֶהֱט הַזֹּרֵב הַמְתֵּהֶפֶכֶת" אשר שם הבורא יתברך כדי "לְשִׁמּוֹר אֶת דְּרָךְ עֵץ הַזַּיִם" שלפי דרכו של מהרז"ו יתפרש כלימוד תורת הקבלה. וכן נצטרך לבאר לפי דרכו מה דבלאו הכי קשה - מדוע זושש הבורא כל כך "פֶּן יִשְׁלַח יָדוֹ וְלָקַח גַּם מִעֵץ הַזַּיִם וְאָכַל וְזָי לְעֵלְמָם"?

אמנם ראינו לנכון להקדים לביאור דברי מהרז"ו וספר הזוהר בנידון דידן במה שכתב הגאון הרב אליהו דסלר זכר צדיק לברכה בספרו 'מכתב מאלוה' על עוון אדם הראשון בעץ הדעת טוב ורע. דלעניות דעתן בדבריו מצינו מפתח גדול להבנת דברי רבינו ומקורו בספר הזוהר הנזכר לעיל. וגם אם נאריך קצת בהעתקת דבריו, אבקש את סבלנות הקורא הנעים - דהרי דברי הרב דסלר שם נזוצים מאוד לענייננו, דהם לא פוזות מהמפתח הראשי לצורך ההבנה הברורה בסוגיין. זה לשון המכתב מאלוה' (בוזק ב - מדף 137 ואילך):

יום כא - מוקדש להצלחות זונה בת פייגה

'בתורה הקדושה אין שום דבר כתוב לשם ידיעה בעלמא. כל דבר קטן וגדול נכתב בתורה לשם לימוד, וכל שכן זוטאי הראשונים - שאין התורה הקדושה מפרסמת אותם אלא כדי שנסיק מהם מסקנות מעשיות לגבי עבודתינו אנו. עלינו איפוא לעשות מאמצים כפי דל ערכנו לגשת אל הקודש ולהשתדל להבין במקצת איך הבינו זוכמינו זכרונם לברכה את הענין הרם ונשגב מהשגתינו - את זוטא אדם הראשון...

ואמר הכותב - עתה מבאר הרב דסלר שלפי מעלתו הגדולה של אדם הראשון לפני הזוטא, כך בהכרוז גם היתה בוזירתו או שונה ממה שהיא עתה לאוזר שזוטא. זה המשיך לשונו:]

כבר הודיעונו זוכמינו זכרונם לברכה נוראות מגדולתו וקדושתו של אדם הראשון... וכשנברא טעו מלאכי השרת ובקשו לומר לפניו 'קדוש' (בראשית רבה זו י), וכיוצא באלה מוצאים אנו עוד הרבה מאמרים המורים על נפלאות מדרגתו קודם הזוטא. ועלינו להבין שגם מצב הבוזירה שלו או היה שונה לגמרי מזה שלאוזר הזוטא...

וכן ביאר לנו רש"י זכרוננו לברכה (בראשית ב כה): 'לא ניהן בו יצר הרע עד אכלו מן העץ ונכנס בו יצר הרע, וידע מה בין טוב לרע? עד כאן לשונו [של רש"י]. וכן פירש הוא זכרוננו לברכה בישעיה (ה ב): "וַיִּסְקַלְהוּ" - מיצר הרע עד שאכל מן העץ ונכנס בו יצר הרע?

וכתב הרמב"ן (בראשית ב ט): 'כי האדם היה עושה בטבעו מה שראוי לעשות כפי התולדת כאשר יעשו השמים וכל צבאם, פועלי אמת שפעולתם אמת ולא ישנו את תפקידם, ואין להם במעשיהם אהבה או שנאה. ופרי האילן הזה היה מוליד הרצון והזופץ שיבזרו אוכליו בדבר או בהפכו לטוב או לרע. ולכן נקרא עץ הדעת טוב ורע, כי 'הדעת' יאמר בלשונונו על הרצון? עד כאן לשונו [של הרמב"ן].

וממשיך המכתב מאליהו:] אבל אם אין עצם מהות האדם היותו בעל בוזירה, האיך היתה לפני הזוטא בוזירה בלי ידיעת הרע ובלי יצר הרע? והדברים צריכים ביאור. עיין ב'נפש הזויים' לרבי זויים מוואלאזין (שער א, פרק ו, בהג"ה ד"ה והענין), ואלו הם דבריו שם:

'והענין כי קודם הזוטא, עם כי ודאי שהיה בעל בוזירה גמור להטות עצמו לכל אשר יזפוץ להטיב או להיפך זוס וזולילה - כי זה תכלית כוונת כלל הבריאה, וגם כי הרי אזור כך זוטא, אמנם לא שהיה ענין בוזירתו מוזמת שכוזות הרע היו כלולים בתוכו. כי הוא היה אדם ישר לגמרי, כלול רק מסדרי כוזות הקדושה לבד. וכל ענייניו היו כולם ישרים קדושים ומזוכים טוב גמור, בלי שום עירוב ונטיה לצד ההיפך כלל. וכוזות הרע היו עומדים לצד, וענין בפני עצמו זוזין מבזנו.

והיה בעל בוזירה ליכנס אל כוזות הרע זוס וזולילה כמו שהאדם הוא בעל בוזירה ליכנס אל תוך האש. לכן, כשרצה הסטרא אזורא להזטיאו הוצרך הנוזש לבא מבזוזין לפתות - לא כמו שהוא עתה שהיצר המפתת את האדם הוא בתוך האדם עצמו, ומתדמה להאדם שהוא עצמו הוא הרוצה ונמשך לעשות העוון, ולא שאזור זוזין מבזנו מפתתו! עד כאן לשונו [של 'נפש הזויים'].

וכתב עוד שם ב'נפש הזויים': 'או נתערבו כוזות הרע בתוכו ממש, וכן בהעולמות. וזהו 'עץ הדעת טוב ורע' - שנתזברו ונתערבו בתוכו ובהעולמות הטוב והרע יזוד, זה בתוך זה ממש. כי 'דעת' פירושו התזברות כידוע! עד כאן לשונו [של 'נפש הזויים']...

ועל פי כל האמור כותב המכתב מאליהו:] בכל מדרגה ומדרגה יש בוזינת נסיון ובוזירה לפי ענין המדרגה ההיא. איזו בוזירה מתאימה למדרגת אדם הראשון קודם הזוטא שלא היתה בו תערובת טוב ורע כמבואר לעיל? בוזירתו לא היתה בין טוב לרע ממש במובן שלנו, אלא בין טוב לטוב! הן כל מצוותו היתה שלא לאכול מעץ הדעת - היינו שלא להכניס אל עצמו את ידיעת הטוב והרע, אלא להדבק

אֵילָנָא זֹלְקָא א - אקדמות מילין ד'ז'ז'י מט

למדרגה שנברא בה... כל הגילויים המכוונים בבריאה כולה היו מרוכזים בשמירת מצוה יזיידה זו - ולו היה עומד בה כבר היתה מתגלה על ידו כל מידת קידוש השם שהיתה צריכה להתגלות בעולם, והיתה הבריאה באה אל תכליתה מיד.

ואמר הכותב - עתה הרב דסלר מנלה לנו מזהות הפיתוי שהשיא הנזושי לאדם הראשון בצורת 'עבירה לשם שמים' במה שיכניס קצת זושך לעבודת בוראו. זה המישך לשונו:]

אבל מצד שני, הרגיש אדם הראשון שיתכן קידוש השם במדרגה הרבה יותר נכבדה הימנה. הוא נברא במדרגה גבוהה וקדושה, והושם בגן עדן בלי שום מגע עם הרע, ואדרבא עם כל הסיועים האפשריים לטוב עד שהיו המלאכים משמשים אותו. לכן הרגיש שזולק העמל והעבודה שלו היה קטן מאוד ביחס לסייעתא דשמיא הגדול שקיבל.

כמה היה מתרבה כבוד שמים (כך היה יכול לזושוב) אם היה הוא האדם מתקרב מעט לצד ידיעת טוב ורע, והיה מוריד את עצמו ואת העולם קצת לצד הסתר וזושך - ושם גם במצב הקשה ההוא היה מצליח על ידי עמלו ויגיעתו להידבק לקדושה בבזירתו הזופשית, והיה הופך את הזושך לאור? האם אז לא היה מתגלה קידוש השם גדול הרבה יותר לאין ערך?!

כך בא אליו פיתוי היצר, כמו שנאמר: "וְנִזְוָד הָעֵץ לְהִשְׁכִּיל" (בראשית 3:1). פירוש: שדימה שעל ידו יוכל להשכיל ולזכות לגילויים זדשים ונפלאים עד אין קץ. ופיתוי זה בא אליו מבזווי... היינו בתור עבירה לשם שמים, כדברי האריז"ל - וזה היה נסיונו!

ואמר הכותב - שאלתי את מורי הבקי בכתבי האריז"ל איה מקומו של סוד זה, ואמר לי שהוא נמצא בכתבי הלשם שבו ואזלמה. וברוך השם מצאתי מקומו בספר הדע"ה של בעל הלשם' (בדרוש עין הדעת שהעתקנו מלשונו לקמן ב'אקדמות מילין'). עתה מסכם הרב דסלר את סיבת נפילתו של אדם הראשון בעצת הנזושי:]

...אמנם מוזמת רום מעלתו טעה בהערכה. קודם שידע את הרע לא היה יכול לצייר לעצמו שמצב ידיעת הרע הוא זושך ממש. הוא זושב שאינו אלא 'כעין זושך', כי במדריגתו הרבה לא היה יכול להשיג אפשרות פירוד גמור מאורו יתברך, מצב בו עלול האדם ליפול ממש ברשות הרע, זס וזלילה:...

ומהבזנה כזאת נסתבבה לאדם הראשון המוזשבה שאיסור הכניסה לידיעת טוב ורע היה ניתן לידוות בבזינת הוראת שעה, בבזינת עבירה לשמה - להרבות הזושך למען הגדלת האור, אשר זוהי לכאורה עבירה לשם שמים ממש. ואף על פי כן זושב לו זה לזוטא גמור, כי טעה במוזשבתו זאת. לא מצוה גדולה בלבוש של עבירה היתה זאת כמו שזושב, אלא עבירה בלבוש של מצוה. לא היה זה אלא פיתוי, ואדם הראשון עם כל עצם מדרגת קדושתו נתפתה בו!

עד כאן לשון הרב אליהו דסלר זכרוננו לברכה ב'מכתב מאליהו'. וכמו שנראה יודו בסייעתא דשמיא בהמשך ה-'אקדמות מילין', בעורת דברי המכתב מאליהו הללו אנו נפתנו ונפתנו את הבנת דברי רבינו מהרוז"ו במה שאמר אצלינו בהקדמות ש-'עון אדם הראשון בעין הדעת טוב ורע הוא שלא פזר להתעסק בעין הזוים שהיא זכמת הקבלה'.

יום כב - מוקדש להצלוח זונה בת פייגה

ראשית לכל, יש לנו להפנים שודאי שלא יוכל השכל הישר לסבור שהתורה שצוה אדם הראשון לשמור לפני הזוטא היתה כעין התורה שלנו כיום. והגם שלא צוה אדם הראשון בהדיא אלא להמנע מאכילת פרי עץ הדעת טוב ורע, מכל מקום פשוט שבמצוה זו היו כלולים כל תרי"ג מצוות התורה.

דהרי על מה שאמרה התורה "וַיִּקְוֹז יְהוָה אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם וַיִּזְוֶהוּ בְּגֵן עֵדֶן לְעִבְדָּהּ וּלְשִׁמְרָהּ", אמרו בתיקוני זוהר (תקונא כ, כא - דף סב ע"א): 'אתמר לאדם "ויזוהו בגן עדן לעבדה ולשמרה". "לעבדה" בפקודין דעשה, "ולשמרה" בפקודין דלא תעשה'. אלמא בצווי זה שצוהו בוראו שלא לאכול מפרי עץ הדעת היו כלולים כל רמ"ז מצוות עשה וכל שס"ה מצוות לא תעשה (דהרי לא מצינו צווי אזור בפסוקי התורה).

אִילָנָא זולק א - אקדמות מילין ד'ז'ז'י נא

ודבר זה מפורש עוד יותר במקום אזור בזוהר (פרשת תרומה דף קסה ע"ב): 'אבל דא רזא דפקודי אורייתא, "לְעֵבְדָהּ" - אלן רמ"זו שייפין עלאין, "וּלְשִׁמְרָהּ" - אלן תלת מאה ושתין וזמש שייפין תתאין!'

פירוש הזוהר: אָבֵל הַסּוּד הָיָה שֶׁל מִצְוֹת הַתּוֹרָה, "לְעֵבְדָהּ" - אלו רמ"זו איברים עליונים, "וּלְשִׁמְרָהּ" - אלו שלש מאות ושישים וזומשה איברים תחתונים.

וידוע שרמ"זו אברי האדם הם מכוונים כנגד רמ"זו מצוות עשה שבתורה, ושס"ה גידים שבאדם מכוונים כנגד שס"ה מצוות לא תעשה שבתורה. הרי לנו בעליל איך שאדם הראשון היה מקיים כל תרי"ג שורשי מצוות התורה בגן עדן.

אמנם השכל הישר יעיד שרוב ככל מצוות התורה כמו שהם היום פשוט שלא היה להם שום שייכות לדרגת אדם הראשון לפני שזוטא ונפל ממדרגתו.

לדוגמא, מצות "וכי יהיה באיש זוטא משפּט מנות והומת, ותלית אתו על עין. לא תלין נבלתו על העין, כי קבור תקברנו ביום ההוא" (דברים כא כב-כג). היתכן שמצוה זו היה מקיים אדם הראשון לפני הזוטא כמו שאנו מצווים בה כיום, אתמהה?! וכן מצות "לא תעמוד על דם רעה" (ויקרא יט טו). וכן מצות "לא תתגדדו ולא תשימו קרוזה בין עיניכם למות" (דברים יד א). הרי אדם הראשון לפני הזוטא לא היה בן מוות עדיין, כמו שכתוב: "ומען הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו, כי ביום אכלק ממנו מות תמות" (בראשית ב ז)!

וכן מצות הרזקה מן האשה בימי נדתה ודאי שלא היתה שייכת כפשוטם של דברים בין אדם וזוהו לפני הזוטא, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה במסכת עירובין (דף ק ע"ב): 'עשר קללות נתקללה זוהו, דכתיב: "אל האשה אָמַר הַרְבֵּה אֲרֵבָה" (בראשית ג טו) - אלו שני טפי דמים: אוזת דם נדה, ואוזת דם בתולים'. הרי לפני שזוטאו עדיין לא היה לזוהו דם נדה עד שנוכל לומר עליהם שנטצו להפרש אזור מן השני בימי נדתה!

וכן איסור "לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יזדו" (דברים כב יא). האין היה שייך לאו זה כפשוטו לאדם וזוהו לפני זוטאם? הרי מקרא מלא מעיד עליהם: "ויהיו שניהם ערובים, האדם ואשתו ולא יתבששו" (בראשית ב כה)!

וכן כל עשרות מצוות התורה שמגדירים בדיוק מזה מותר ומה אסור בדיני משא ומתן בין אדם לזבירו כמנהג העולם הזה כאשר "יצא אדם לפעלו ולעבודתו

עְדֵי עָרֵב" (תהילים קד כג) - דמה לאדם הראשון ומנהגנו לישא וליתן זה עם זה לצורך פרנסתינו? הרי עדיין לא נגזר עליו קללת "בְּזַעַת אֶפְיָה תֵאָכֵל לֶחֶם" (בראשית ג יט).

וכמו כן, האיך היו שייכות לאדם הראשון לפני זוטאו עשרות המצוות התלויות בארץ? והרי כבר אמרו רבותינו זכרונם לברכה (בפרקי דרבי אליעזר - פרק יא):

וְשִׁמָּא תֵאמֵר - כִּי יֵשׁ מִלֵּאכָה בְּגֵן עֵדֶן לְפָתוּזוֹ וּלְשִׁדְדָא אֶת הָאֲדָמָה? וְלֹא כֹל הָאֵילָנוֹת נִצְמָזוּזִין מֵאֱלֹהֵיהֶן?! אִו שִׁמָּא תֵאמֵר - יֵשׁ מִלֵּאכָה בְּגֵן עֵדֶן לְהִשְׁקוּתָא אֶת הַגֵּן? וְהֵלֵךְ כִּבְרָה נִהַר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהִשְׁקוּתָא אֶת הַגֵּן, שְׁנֵאמֵר: "וַיִּנְהַר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהִשְׁקוּתָא אֶת הַגֵּן" (בראשית ב י); וְכֹה הִלְשׁוּן הַזֶּה "לְעֵבֶדְהָ וּלְשִׁמְרָהָ" (בראשית ב י)? לֹא אִמְר "לְעֵבֶדְהָ וּלְשִׁמְרָהָ" אֲלֵא לְעִסוֹק בְּדַבְרֵי תוֹרָה וּלְשִׁמּוֹרָה אֶת כֹּל מִצְוֹתֶיהָ! עַד כֵּן לְשׁוֹנוֹ.

ואגב, גם בדברי מדרש זה מוכחז שיעוד לפני הזוטא צוּהָה אָדָם 'לְעִסוֹק בְּדַבְרֵי תוֹרָה וּלְשִׁמּוֹרָה אֶת כֹּל מִצְוֹתֶיהָ' - כְּזוֹכֵר לְעֵיל בְּדַבְרֵינוּ שֶׁהִיא מִקִּיָּם הָאָדָם אֶת כֹּל תְּרִי"ג מִצְוֹת הַתּוֹרָה לְפִי מִדְרַגְתוֹ וּלְפִי מִדְרַגְתָּ אוֹתָם הַמִּצְוֹת לְפָנֵי הַזּוֹטָא!]

אֲלֵא מוֹכְרוֹזִים אִנּוּ לֹמְר שְׂכֵשֵׁם שְׂמִדְרַגְתָּ אָדָם הָרֵאשׁוֹן לְפָנֵי הַזּוֹטָא הִיתָה גְבוּהָה רוֹזוֹנִית מְאֹד לֵאמֹר עֵרֶךְ מִמִּצְבָּנוּ כִּיּוֹם, כֵּן צוֹרֵת הַרְמִי"ז מִצְוֹת עֵשָׂה וְהַשֵּׁס"ה מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁהֵיוּ כְּלוּלִים בְּאוֹתוֹ צוּי שֶׁלֹּא לֵאכּוֹל מִפְרֵי עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע וְדֹאֵי שֶׁהֵיוּ אוֹ רוֹזוֹנִית הַרְבֵּה יוֹתֵר מְאֹד לֵאמֹר עֵרֶךְ מִצְוֹת עֲבוֹדַת הַשֵּׁם כִּיּוֹם. וְאִכּוֹן יִסוּד זֶה כְּלוּל בְּדַבְרֵי הַרְבֵּה דְסִלְר שֶׁהִזְכַּרְנוּ לְעֵיל בְּמִה שֶׁאִמְר: "וְעֵלִינוּ לְהַבִּין שִׁגְמָה מִצַּב הַבּוֹזִירָה שֶׁלּוֹ אוֹ הִיָּה שׁוֹנָה לְגַמְרֵי מִזֶּה שֶׁלֹּאזֹר הַזּוֹטָא! עַד כֵּן לְשׁוֹנוֹ.

וְאִם כֵּן הוּא, יֵשׁ לָנוּ לְהַבִּין הָאִיךְ הִיָּה אָדָם הָרֵאשׁוֹן 'עוֹבֵד' וְשׁוֹמֵר' אֶת גֵּן עֵדֶן עַל יְדֵי קִיּוֹם כֹּל הַתְּרִי"ג מִצְוֹת עֵשָׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה (כְּזוֹכֵר בְּדַבְרֵי הוֹהֵר וְהַתִּיקוּנִים לְעֵיל) שֶׁנִּכְלָלוּ בְּצִוּוּי שֶׁלֹּא לֵאכּוֹל מִפְרֵי עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע?

הִרִי גַם מִסְבִּיכוֹת פְּסוּקֵי הַתּוֹרָה נִלְמַד דֵּהָא בֵּהָא תְּלִיָא, שְׁתַּזְוִילָה נֵאמֵר: "וַיִּקְוֹז יְהוָה אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם וַיִּנְזָוְהוּ בְּגֵן עֵדֶן לְעֵבֶדְהָ וּלְשִׁמְרָהָ", וְהַדֵּר כְּתִיב: "וַיֵּצֵא יְהוָה אֱלֹהִים עַל הָאָדָם לֵאמֹר - מִכֹּל עֵץ הַגֵּן אָכֹל תֹּאכֵל: וּמִעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע לֹא תֹאכֵל מִמֶּנּוּ" (בראשית ב טו-יז). הִרִי שֶׁהִיָּה הָאָדָם מִקִּיָּם

"לְעִבְדָּהּ וּלְשִׁמְרָהּ" על ידי קיום "וּבְמַעַן הַדַּעַת טוֹב וְרַע לֹא תֹאכַל מִפְּנֵינוּ".

יום כג - מוקדש לע"ג מרדכי בן רוזל ז"ל

אכן דבר זה ביארו הארז"ל (בעין זויים - שער בן פרק ה) באומרו: 'ואזור בא אדם הראשון ותיקן על ידי תפילותיו את העולמות בסוד "לְעִבְדָּהּ וּלְשִׁמְרָהּ"! עד כאן לשונו.

נמצינו למדים שאצל אדם הראשון כל תרי"ג מצוות עשה ולא תעשה היה מקיימם בצורה של תפילה, כמו שכתב הלשם שבו ואזולמה' (בספר הדעה זולק ב - דרוש עין הדעת סימן י):

עד שבת בראשית, שאז היה נתקן הכל על ידי מעשיו של אדם הראשון ביוזודים ותפילות, ויראה ואהבה ודביקות שהיה עוסק בזה כל אותו הזמן. וכמו שכתוב "וַיַּנְוֶהוּ בְּגֵן עֵדֶן לְעִבְדָּהּ וּלְשִׁמְרָהּ". ואזור כך על ידי קדושת שבת היו עולים העולמות למעלה למעלה... ועל ידי זה היה מתתקן הכל! עד כאן לשונו.

והאמת שסוד זה כבר נרמז בדברי רבותינו זכרונם לברכה בבראשית רבה (פרשה טו סימן ה), באומרם שם: "וַיַּנְוֶהוּ" - נתן לו מצוות שבת, כמה דאת אמר "וַיַּנְוֶהוּ בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי" (שמות כ יא). "לְעִבְדָּהּ" - "שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד" (שם כ ט), "וּלְשִׁמְרָהּ" - "שְׁמֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְשׁוֹ" (דברים ה יב)! עד כאן לשון המדרש.

שמה תאמר - מה שייך יום השבת לאדם הראשון קודם זוטאו? הרי הוא נברא וגם זוטא עוד לפני כניסת יום השבת! לכן ביאר רמז"ל (בדרך עין זויים) את דברי המדרש בזה הלשון: "וַיַּנְוֶהוּ בְּגֵן עֵדֶן לְעִבְדָּהּ וּלְשִׁמְרָהּ", שפירשו זכמינו זכרונם לברכה: זו מצוות עשה ומצוות לא תעשה - והכל במנוחה, כמו שדרשו על מלת "וַיַּנְוֶהוּ"! עד כאן לשונו.

אלמא, הבין רמז"ל שכוונת רבותינו זכרונם לברכה לומר שכל בזינת תרי"ג מצוות עשה ולא תעשה היו אצלו לפני הזוטא בבזינת 'מנוחה', ולא בבזינת 'קום עשה'. אם כן מסתבר מאוד שגם רמז"ל הבין מדבריהם שכל עבודתו של אדם הראשון היתה בבזינת התבוננות בשורשים הרוזני של תרי"ג מצוות התורה ושורשים בטוב

אֵילָנָא זולק ב - אקדמות מילין יְדִוּיִי

האלוהי, או כמו שכתב הלשם: 'ביזודים ותפילות, ויראה ואהבה ודביקות שהיה עוסק בזה כל אותו הזמן! עד כאן לשונו.

ובספר 'אדיר במרום' (זולק ב - מאמר 'דישא וסופא) ביאר רמז"ל פן אזור על דרך המנוחה שהיתה לפני זוטא אדם הראשון. זה לשונו שם:

ואפרש לך עתה ענין "וְתִפְקְזֶנָּה עֵינֵי שְׂנֵיהֶם" (בראשית ג ז), שהוא מה שאמר להם הנזוש בתזולה "וְנִפְקְזוּ עֵינֵיכֶם" (בראשית ג ה). וזה כי בתזולה היו כמעט כמו מלאכים המתנהגים אזור השורש, כך זוזין מן המצוה שנצטוו עליה היה להם ללכת רק לפי תנועת השורש... ואז היו ממש כמי שהולך בעינים סגורות, נשען על מי שמביא אותו. ולכן אז "וַיִּנְזְזוּהוּ בְּגֵן עֵדֶן" (בראשית ב טו) - בסוד מנוחה. כי היה מתנהג רק לפי ההארה העליונה המגיעת אליו בכל רגע, ולפי מה שהוא מקבל כך הוא עושה... אבל הדרך הוא כך - בתזולה היה האדם במנוחה, כמו שכתבנו למעלה. ובא הנזוש והודיע את זוהה שיש דרך אזור בעולם! עד כאן לשונו.

ואף על פי שהמעין בפנים יראה שרמז"ל שם זותר לענין אזור, מכל מקום דרך אגב למדנו שלפני הזוטא היה אדם הראשון 'בסוד מנוחה' - כדבריו. אם כן ודאי שלא היה לאדם הראשון לפני הזוטא בזינת עשיה כלל וכלל, אלא היה עובד את בוראו 'ביזודים ותפילות, ויראה ואהבה ודביקות שהיה עוסק בזה כל אותו הזמן' - כדברי הלשם לעיל.

והמבין יבין שאכן מהות עבודת אדם הראשון בגן עדן לפני שזוטא היתה באמת רק ההתבוננות בטוב האלוהי - בדרכי השם ובלבושי האין סוף ברוך הוא שהמה שורשי כל ה-תרי"ג מצוות עשה ולא תעשה.

ובהכרוז שצריכין אנו לומר שההתבוננות הזו בשורשם הרוזני של המצוות היא מה שאנו כיום מכנים 'סודות התורה' - דכבר הוכחנו לעיל שלא יעלה על הדעת שהיה לאדם הראשון אז שום עסק או אפילו שייכות כל שהיא עם מצוות התורה כצורתם על פי הפשט כמות שהם כיום לאזור שזוטא וירד פלאות לגשמיות ועכירות העולם הזה לאזור שגורש מגן עדן.

ואכן לא פוזות מהאריז"ל מלמדנו שתורת הקבלה היתה תורת גן עדן לפני הזוטא. זה לשונו בספר 'לקוטי תורה' (על פרשת בראשית. ומה שבא בסוגריים מרובעות כאלו הם הגהות מדיקן למעל ירוץ הקורא בדברי האריז"ל):

אֵילָנָא זֹלְקָא - אַקְדָּמוֹת מִיִּלִּין דְּיִזְיִי נה

לְמַתַּת הַתּוֹרָה בְּאֹתוֹת ב' וְלֹא בְּאֹתוֹת א'... [כדי] לְהוֹרֹת שֵׁשׁ בַּה שְׁתֵּי בּוֹזִינֹת - פֶּשֶׁט וְסוּד. כִּי הַתּוֹרָה [הַרְאִשׁוֹנָה הִיתָה תּוֹרַת הַסּוּד. הִיא הַתּוֹרָה הַקְּדוּמָה] שֶׁהִיא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִשְׁתַּעֲשַׁע בַּה [אַלְפִים שְׁנָה לְפָנֵי בְּרִיאַת הָעוֹלָם (כְּמוֹ שֶׁבִיאָר רַבֵּינוּ מִהַרְזוֹ"ו בְּהַקְּדָמוֹתוֹ - בְּפֶרֶק ז), וְגַם [הִיתָה תּוֹרַת הַסּוּד] הַלְּיָמוּד בְּגֵן עֵדֶן. וְלְהוֹרֹת כִּי זֹאת הַתּוֹרָה [שֶׁל הַיּוֹם] הִיא תּוֹרַת שְׁנִיָּה [אַזְוָר] שְׁנַתְּלֻבְשָׁה [תּוֹרַת הַקְּבֻלָּה בְּתוֹרַת הַפֶּשֶׁט], לְכֵן הַתּוֹרָה בְּאֹתוֹת ב' - [כְּדֵי לְהוֹרֹת] שֶׁהִיא תּוֹרַת שְׁנִיָּה שְׁנַתְּלֻבְשָׁה בְּפֶשֶׁט, כְּאֹתוֹת ב' שֶׁהִיא שְׁנִיָּה לְאֵל"ף בִּי"ת? עַד כֹּאן לְשׁוֹנוֹ.

אַמַּת שֶׁלְשׁוֹן הָאֲרִיז"ל כְּמוֹת שֶׁהוּא לְפָנֵינוּ אֵינוֹ מוֹבֵן מִיַּד לְקוֹרָא (דְּלִכְן הוֹסַפְנוּ כָּל אֹתָם הַהֲנָהוּת), אֲמַנָּם כּוֹנְנֵנוּ לְבוֹר שֶׁהַתּוֹרָה כְּמוֹת שֶׁהִיא נִיתְנָה לְמִשָּׁה בַּהר סִינַי לְאַזְוָר זֹטָא אָדָם הָרִאשׁוֹן הָרִי הִיא תּוֹרַת שְׁנִיָּה, שְׁלֹא כְּמוֹ הַתּוֹרָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁבַה הִיא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִשְׁתַּעֲשַׁע בַּה אַלְפִים שְׁנָה לְפָנֵי בְּרִיאַת הָעוֹלָם, וְלֹא כְּמוֹ הַתּוֹרָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁהִיתָה נִלְמַדַּת בְּגֵן עֵדֶן לְפָנֵי שְׁגוּרֵשׁ מִשֶּׁם הָאָדָם. דֵּהַתּוֹרָה הָרִאשׁוֹנָה דְּלְפָנֵי הַזֹּטָא הִיתָה תּוֹרַת הַסּוּד - זֹכְמוֹת הַקְּבֻלָּה, אֲלֵא שְׁלֵאַזְוָר שְׁזוֹטָא הָאָדָם בְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע וְהַגְּבִיר בְּכַךְ אֶת עֲכִירוֹת מִצְבּוֹ שֶׁל הָאָדָם וְשֶׁל הָעוֹלָם הַגִּשְׁמִי כּוֹלֵו, הִיתָה צְרִיכָה הַתּוֹרָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁהִיא תּוֹרַת הַסּוּד לְהַתְּלַבֵּשׁ בְּתוֹרַת שְׁנִיָּה - הִיא תּוֹרַת הַפֶּשֶׁט שֶׁתְּרִי"ג שׁוֹרְשֵׁי מִצְוֹת הַתּוֹרָה נִתְלַבְּשׁוּ בַּה כִּיּוֹם.

וְכַדְבְּרֵי הָאֲרִיז"ל הַנּוֹכְרִים לְעֵיל: 'וְלְהוֹרֹת כִּי זֹאת הַתּוֹרָה [שֶׁל הַיּוֹם] הִיא תּוֹרַת שְׁנִיָּה [אַזְוָר] שְׁנַתְּלֻבְשָׁה [תּוֹרַת הַקְּבֻלָּה בְּתוֹרַת פֶּשֶׁט], לְכֵן הַתּוֹרָה בְּאֹתוֹת ב' - [כְּדֵי לְהוֹרֹת] שֶׁהִיא תּוֹרַת שְׁנִיָּה שְׁנַתְּלֻבְשָׁה בְּפֶשֶׁט, כְּאֹתוֹת ב' שֶׁהִיא שְׁנִיָּה לְאֵל"ף בִּי"ת?'

יּוֹם כַּד - מוֹקְדֵשׁ לְעַ"ג מִרְדְּכִי בֶן רִזְזָל ז"ל

עִם כָּל הָאֲבוּר לְעֵיל אֲנוּ מוֹתְקָרְבִים מְאֹד לְהַבְנֵת דְּבָרֵי מִהַרְזוֹ"ו בְּמַה שֶׁאֲמַר אֲצַלְנוּ בְּהַקְּדָמוֹתוֹ: 'כִּי עֲוֹן אָדָם הָרִאשׁוֹן בְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע הוּא שְׁלֵא בְּזוֹר לְהַתְּעַסֵּק בְּעֵץ הַזֵּיִם שֶׁהִיא זֹכְמוֹת הַקְּבֻלָּה'. וְכֵן אֲנוּ מוֹתְקָרְבִים לְבִיאָוֹר דְּבָרֵי מִקּוּרוֹ שֶׁל מִהַרְזוֹ"ו בּוֹוֹהַר הַקְּדוּשׁ שֶׁבּוֹ הַשְׁוֹוָה הַרְעִיא מִהֵימָנָא אֶת סִפְרַ הַזֵּוֹהַר וְסוּדוֹת הַתּוֹרָה עִם עֵץ הַזֵּיִם, וּמֵאִדְרָךְ גִּיסָא אֶת תּוֹרַת הַפֶּשֶׁט (אִיסוּר וְהִיתָר) עִם עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע. דֵּהֲרִי הַתֵּם בְּפָרְשֵׁת נְשֵׂא בְּרַעֲיָא מִהֵימָנָא (דָּף קַכָּר ע"ב) אִיתָא:

אִילָנָא זולק א - אקדמות מילין ד'זווי

"וְהַמְשִׁכִּים יִזְהָרוּ כְּזוֹהַר הָרְקִיעַ" (דניאל יב א) - בְּהַאי זִבְוֹרָא דִּילְךָ דְּאִיהוּ סִפֵּר הַזֶּהר... וּבְגִין דְּעֵתִידִין יִשְׂרָאֵל לְמִטְעָם מֵאִילָנָא דְּזוּי דְּאִיהוּ הָאִי סִפֵּר הַזֶּהר יִפְקֹון בֵּיה מִן גְּלוּתָא בְּרוּזְמִי... וְאִילָנָא דְּטוֹב וְרַע דְּאִיהוּ אִיסוּר וְהִיתֵר, טוֹמְאָה וְטְהָרָה, לָא שְׁלֵטָא עַל יִשְׂרָאֵל יִתִּיר. דְּהָא פְּרָגְסָה דִּילָן לָא לִיהוּי אֶלָּא מִסְטָרָא דְּאִילָנָא דְּזוּי, דְּלִית תַּמָּן לָא קִשְׂיָא מִסְטָרָא דְּרַע, וְלָא מִזְּזוּלְקָת!

פִּירוּשׁ הַזֶּהר: "וְהַמְשִׁכִּים יִזְהָרוּ כְּזוֹהַר הָרְקִיעַ" (דניאל יב א) - בְּזוּבוּר זֶה שְׁלָךְ שֶׁהוּא סִפֵּר הַזֶּהר... וּבִמְשׁוּם שְׁעֵתִידִים יִשְׂרָאֵל לְטִעָם מִעַץ הַזִּימִים שֶׁהוּא סִפֵּר הַזֶּהר הוּא יֵצְאוּ בּוֹ מִהַגְּלוּת... וְעַץ טוֹב וְרַע שֶׁהוּא אִיסוּר וְהִיתֵר, טְמֵאָה וְטְהָרָה, לָא שׁוֹלֵט יוֹתֵר עַל יִשְׂרָאֵל. שְׁהִי פְּרָגְסָתְנוּ לָא תְּהִיָּה אֶלָּא מִצַּד עֵץ הַזִּימִים, שִׁיאִין שִׁים לָא קִשְׂיָא מִצַּד הָרַע, וְלָא מִזְּזוּלְקָת!

אמנם עוד צריכים אנו לבאר שבאמת היה אדם הראשון דבוק בעץ הזימין עוד לפני שזוטא בעץ הדעת. ובוה ניישב מה ששואלים רבים כל שנה ושנה בלומדם פרשת בראשית - אמאי לא נצטווה אדם הראשון שלא לאכול מעץ הזימין, ורק מעץ הדעת טוב ורע? דלכאורה קושיא זו עלתה בדעתם מהא דמציעו שכתוב לאזור זוטאו של אדם:

"וְעֵתָה פֶּן יִשְׁלֹז יְדוֹ וְלִקְזוּ גַם מִעַץ הַזִּימִים וְאָכַל וְזוּי לְעֵלְמָם... וַיִּגְרַשׁ אֶת הָאָדָם, וַיִּשְׁכֵּן מִקֶּדֶם לְגֵן עֵדֶן אֶת הַכַּרְבִּים וְאֶת לֶהֱט הַזֶּזֶרֶב הַמִּתְּפַכֵּת לְשִׁמּוֹר אֶת דְּרָךְ עֵץ הַזִּימִים" (בראשית ג כב,כד).

ומהני קראי סוברים רבים להקשות דממה שמוכזו שזושש הקדוש ברוך הוא שיעתה לאזור הזוטא ירצה האדם לאכול מעץ הזימין כדי לזזור למצבו הקודם לפני הזוטא ולבטל את קללתו - דמוזה משמע שבאמת היה אסור לו לאכול מעץ הזימין גם לפני זוטאו, אלא שלא עלה בדעתו לאכול ממנו עד שזוטא ונצטרך לכך.

אמנם דע שבאמת היה אדם הראשון אוזו בעץ הזימין לפני זוטאו בעץ הדעת, כדמוכזו מדברי הזוהר (פרשת בראשית דף נב ע"א-ע"ב). זה לשונו שם:

'תָּא זִוּי - עַד לָא זִוּטָא אָדָם הָוָה סְלִיק וְקָאִים בְּזוּכְמָה דְּנִהִירוּ עֲלָאָה, וְלָא הָוָה מִתְּפָרֵשׁ מֵאִילָנָא דְּזוּי. כִּיּוֹן דְּאִסְגִּי תִּיאֻבְתָּא לְמַעַדַּע וְלְזוּזָתָא לְתַתָּא, אֲתַמְשֵׁף אֲבִתְרִיָּהּ עַד דְּאֲתְּפָרֵשׁ מֵאִילָנָא דְּזוּי, וַיִּדַע רַע

וְשִׁבְק טוֹב. וְעַל דָּא פְתִיב: "כִּי לֹא אֵל זֹפֵק רְשַׁע אֶתְהָ לֹא יִגְרַף רָע" (תהלים ה ה). בַּמָּאן דְּאֶתְמַשֵּׁף בְּתַר רָע, לִית לִיה דִּירָה עִם אִילָנָא דְּזוּזִי!

פִּירוּשׁ הַזּוּזִי: 'בֹּא רָאָה - עַד שְׁאָדָם לֹא זֹטָא, הִיָּה עוֹלָה וְעוֹמֵד בְּזוֹכְמַת הָאוּר הָעֲלִיּוֹן וְלֹא הִיָּה נִפְרָד מֵעַץ הַזּוּזִי. כִּינן שְׁהַגְדִּיל תְּאֵוּתוֹ לְדַעַת וְלִרְדַת לְמַטָּה, נִמְשֵׁף אֲזוּרִיקָם עַד שְׁנִפְרָד מֵעַץ הַזּוּזִי, וְיַדַע רָע וְעוֹב טוֹב. וְעַל זֶה פְתוּב: "כִּי לֹא אֵל זֹפֵק רְשַׁע אֶתְהָ לֹא יִגְרַף רָע" (תהלים ה ה). מִי שְׁנִמְשֵׁף אֲזוּר רָע, אֵין לוֹ דִּירָה עִם עֵץ הַזּוּזִי.

ולפי דרכנו ניוזא מאוד מזה שאמר הזוהר (הנוכח לעיל) 'עַד שְׁאָדָם לֹא זֹטָא לֹא הִיָּה נִפְרָד מֵעַץ הַזּוּזִי', דהרי רבינו מהרוז"ו (על פי דברי הזוהר בפרשת נשא) הגדיר דעץ הזוים היינו תורת הקבלה שעבורה הונז האדם "בְּנֵן עֲדָן לְעִבְדָּה וְלְשִׁמְרָה". כלומר - "לְעִבְדָּה" על ידי קיום כל רמ"ז מצוות עשה כמות שהם בשורשם הרוזני על פי סודן של דברים, ו"לְשִׁמְרָה" על ידי קיום (או מניעה מ) כל שס"ה מצוות לא תעשה כמות שהם בשורשם הרוזני על פי סודן של דברים.

עתה נמשיך לבאר איך שדברי המכתב מאליהו שפתונו זוקירתינו בהם לעיל תואמים בפרטיהם עם מה שביארנו על פי דברי מהרוז"ו והזוהר. והגם שלא הזכיר הרב אליהו דסלר זכרונו לברכה בדבריו שעץ הזוים רובו על סודות התורה ושעץ הדעת טוב ורע רובו על פשטי התורה, מכל מקום ראינו לנכון להשוות דבריו עם מזה שנתבאר אצלנו עד כה - דהרי דברי תורה עשירים במקום אזור ועניים במקום אזור.

ראשית נבאר שמה שכתב הרב דסלר: 'הן כל מצוותו היתה שלא לאכול מעץ הדעת - היינו שלא להכניס אל עצמו את ידיעת הטוב והרע, אלא להדבק למדרגה שנברא בה... כל הגילויים המכוונים בבריאה כולה היו מרוכזים בשמירת מצוה יוזידה זו - ולו היה עומד בה כבר היתה מתגלה על ידו כל מידת קידוש השם שהיתה צריכה להתגלות בעולם, והיתה הבריאה באה אל תכליתה מיד' מתבאר בזה הקדוש, ועוד יותר בפרטות בדברי הלשם שבו אזלמה' (בדרוש עץ הדעת - סימן ג). זה לשון הלשם שם:

'איסור האכילה דעץ הדעת היה כולל גם כן את ההשכלה והדעת שלא יסתכל בכוזות הזיצונים... והנה זה היה המכשול הראשון והתקלה הראשונה אשר נכשל אדם הראשון במה שנכנס להסתכל

בכוזות הזויצונים... והנה כניסתו שם היה בתזילה בכוונה לשם שמים... והרי סבר כי מותר להתקרב ולכנוס שם לזוקר בהם... והיה מבטיח על זכמתו הגדולה שלא יתפתה אזוריהם להנות מהם כלל - ובוה נכשל במה שסמך על זכמתו!

אבל כוונתו היותה לשם שמים [בזוישב] כי זהו באמת העבודה היותר גדולה והנזות רוז לפניו יתברך שמו שאין למעלה מזה - מי שעומד בנסיון הנורא הזה לכנוס שם בשלום ולצאת משם לשלום! עד כאן לשונו. והמעין בלשון הלשם בפנים יראה כמה מקורות נאמנים לדבריו בזהר הקדוש.

נמצינו למדים מדברי הלשם שזוטאו של אדם הראשון בעץ הדעת היה במה שרצה האדם להכנס לתוך הזושך, אלא שבאמת היה זה לשם שמים. ואכן לפי דרכינו נפרש כוונתו לשם שמים על דרך זו:

כמו שיסדנו לעיל, בתזילה היה אדם הראשון עובד את בוראו על ידי תפילות ויזודים עמוקים בהתבוננות בשורשי ה-רמ"ז מצוות עשה ושורשי ה-שס"ה מצוות לא תעשה שבתורת גן עדן שהיא תורת הקבלה (כמבאר לעיל בדברי האר"ל). וכן כתב רבינו מהר"ו אצלינו בהקדמתו: 'לֹא נִבְרָא הָאָדָם אֶלָּא כְּדִי שֵׁיִלְמוּד זְוֹכְמֵת הַקְּבָלָה!' עד כאן לשונו.

אמנם הנזש הרשע השיאו לאדם הראשון לזושב שעבודת בוראו על פי סודות התורה קלה מדי! כלומר, מכיון שדבקו של האדם בבוראו היתה כל כך גדולה בהיותו עוסק בשורשי הרמ"ז מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה שהמה סודות התורה הקדושה, לא היה לו או כל כך נסיון שלא לעבוד את בוראו כראוי. וסברתו הטועה של האדם היתה על פי הכלל דלפי גודל הנסיון שלא לעובדו יתברך כך גם גודל הקידוש השם שמתגלה כאשר האדם מצליח להתגבר על אותו נסיון - דהרי 'לפום צערא אגרא'!

לכן לפי סברתו הטועה של האדם מצא הנזש הערמומי פתוז לייעץ לו שיתכן דרך אזורת בעבודת השם שמתוכה יוכל לקדש שם שמים באופן הרבה יותר גדול ממה שהוא עשה עד עתה. וזה על ידי שיקבל האדם על עצמו נסיון גדול יותר עם התנגדות גדולה יותר לעבוד את בוראו גם ממצב יותר רוזוק. כדברי הרב דסלר:

'כמה היה מתרבה כבוד שמים (כך היה יכול לזושב) אם היה הוא האדם מתקרב מעט לצד ידיעת טוב ורע, והיה מוריד את עצמו ואת

אֵילָנָא זולק א - אקדמות מילין ד'ז'י נט

העולם קצת לצד הסתר וזושך - ושם גם במצב הקשה שהוא היה מצליח על ידי עמלו ויגיעתו להידבק לקדושה בבזירתו הזופשית, והיה הופך את הזושך לאור?! האם אז לא היה מתגלה קידוש השם גדול הרבה יותר לאין ערך?! ...ופיתוי זה בא אליו מבזוז... היינו בתור עבירה לשם שמים! עד כאן לשונו.

יום כה - מוקדש לע"ז מרדכי בן רוזל ז"ל

ומה היה טבע הזושך הזה שרצה האדם (בעצת הנוזש) להכניס לעבודת בוראו? זה בדיוק מה שביאר לנו רבינו מהרוז"ו בהקדמתו: 'עון אדם הראשון בעין הדעת טוב ורע הוא שלא בוזר להתעסק בעין הזוים שהיא זוכמת הקבלה! ועוד כתב מהרוז"ו: 'אילנא דטוב ורע דאיהו אסור והתר שהיא תורת מטרו"ן מלפשת במלבושים וספורים גשמיים! ודבריו מתבארים במה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (בוהר זודש - פרשת בראשית דף טו ע"א): 'ר'ז' - 'אור דבר אוד הוא.

פירוש הזוהר: מספר אוד הוא בגימטריא - דהרי גם 'ר'ז' וגם 'אור' מספרם מאתים ושיבע.

הרי מבואר בוהר שכל כמה שאנו מתרוזקים מסודות התורה אנו באמת מתרוזקים מן האור ומתקרבים לצד הזושך. וידועים דברי זכמינו זכרונם לברכה (בירושלמי - סוף מסכת ברכות, בשם מגילת זוסידים) על המתרוזק מבוראו: 'אם תעזבני יום, יומים אעזבך!'

שמא יקפיד הקורא על כבוד התורה ועל מה שקרינו לתורת הנגלה זושך, לך נא וראה מה שכתב רבינו מהרוז"ו אצלנו בהקדמתו:

'כי בפשטי התורה ובספוריה ובדיניה ובמצוותיה בהיותם כפשטם אין בהם שום הכר ודיעה לידע את בוראם יתברך. אהרבה יש בהם מצוות וזקים שאין הדעת סובלם, וכל אמות העולם מוזין את ישראל ואומרים להם - 'כי מה התורה הזאת אשר צוה אלהיכם אתכם? דברים שגראין כוונות ומשלים! לקוז קרן פרה ולתקע בו ביום ראש השנה, ואתם אומרים שעל ידי כן שטן הרוזני המקטרג העליון

אילנא זולקא - אקדמות מילין ד'ז'ז'ז'

מתערב?! וכיזא מדברים אלו כמעט רב מצוות התורה, ובפרט פרטי דיניהם - אין השכל סובלם! ואם כן, היכן הוא הדר התורה ויפיה וגדלתה?! עד כאן לשונו.

ועוד כתב מהרז"ו: 'בהיותו עוסק בנזכמות המשנה והתלמוד בבלי ולא יתן זולק גם אל סודות התורה וסתריה, כי הרי זה הומה לגוף היושב בושף בלתי נשמת אדם, גר השם המאירה בתוכה - באפן שהגוף יבש בלתי עואף במקור זמים'.

ועוד כתב מהרז"ו: 'ובלי ספק כי העוסקים בתלמוד בבלי בלבד מנששים כעורים קיר בלבושי התורה, ואין להם עינים רואות ברזי התורה הנסתרים בו. כי לא על זנבם כפי רצונם פסקו טמא טהור, אסור והתר, כשר ופסול - אלא מתוך פנימיות התורה פנדע ליודעי ז"ך' [כלומר, ז"כמות צ"סתר].

ועוד כתב מהרז"ו: 'וזה שפתוב עוד "אשים מושף לפניהם לאור" (ירמיה מב טו) - כי התלמוד בבלי שהוא מושף המספר בפשט העולם הזה אשים לפניהם לאור - ויסתכלו מתוכו רזין דאורייתא הגנוזים בו הנקרא "תורה אור"!

אם כן אין פלא שבמקום אזור בהקדמתו התבטא רבינו מהרז"ו מעומק לבו ואמר: 'וזה אצלי פירוש המשנה: אמר רבי יהושע בן לוי - בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר זורב ומכרות ואומרת - 'אוי להם לבריות מעלבונה של תורה' (אבות ו ב)!

כי בלי ספק בהיותם עוסקים בפשטיה ובספוריה לבדם היא לובשת בגדי אלמוניתה ושאק הוישת פסותה, וכל האמות יאמרו לישראל "מה הדרך ביהוד" (שיר השירים ה ט) - מה תורתכם מתורתנו? הלא גם תורתכם ספורים בהבלי העולם.

אין עלבון תורה גדול מזה! ולכן אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, ואינם עוסקים בנזכמות הקבלה שהיא נותנת כבוד לתורה! עד כאן לשון רבינו. ודברים היוצאים מן הלב נכנסין ללב!

יום כו - מוקדש לע"נ מרדכי בן רוזל ז"ל

וכדי להמוזיש היטב יסוד זה המבדיל בין קודש לזול, ובין אור לזושך, ובין ישראל לעמים, ובין תורת הסוד לתורת הנגלה - נראה עתה איך שאפילו הששה מצוות תמידיות [שמנאם בספר הזיווך כמבואר בביאור הלכה בסימן א] כמעט שאי אפשר לקיימם כראוי ללא סודות התורה. נפתח בדברי מהר"י אירגאס ב'שומר אמונים' (הקדמון - ויכוז ראשון, סימן לא). זה לשונו שם על מצות האמונה בבורא יתברך:

וטעם גודל השכר של היודע סודות המצוות ומקיים אותם יותר ממי שבמקיים אותם בלתי ידיעת סודם הוא לפי שאין האדם יכול להשתלם במעשה המצוות בשלימות כי אם על ידי ידיעת הזכמה הזאת. וכדי שתבין זה נזקור על מקצת מצוות התורה.

הנה הדבור ראשון של עשרת הדברות הוא "אָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם" (שמות כ ב). ופירוש המצוה הזו הוא שציוונו להאמין או לידע שיש אלוה ממציא כל הנמצאים ומשגיז עליהם, ובכלל המצוה הזו לידע סדר הנמצאים ממנו איך הוא יתברך שמו מסדרם ומניעם ומנהיגם, וכן נראה מדברי הרמב"ם שכתב בראש ספרו... כוונתו מבוארת דמצוה זו איננה לבד לידע שיש אלוה, כי אם גם לידע סדר הנמצאים, ואיך הוא מנהיגם בכוזו, ולזה האריך [הרמב"ם בתחילת היד זוקה] שני פרקים בביאור הענין.

והנה לפי זה אין ספק שהמקובלים מקיימים מצוה זו בשלימות יותר מכל אדם. שהרי מלבד ידיעת זויוב מציאותו הפשוט, יודעים גם כן סוד ספירותיו והנהגתו בהם ויזודו בהם, שהיא הידיעה הנכונה לעבדו. אמנם העוסק בפשט לבד לא ישלים מצוה זו על מתכונתה, שהרי אין לו ידיעה בדברים הללו כלל, ואי אפשר לו לקיים מצות האמנת האלהות כראוי? עד כאן לשונו.

עתה נראה דבריו על מצות יזוד השם יתברך:

גם מצות האמנת היזוד אינם מקיימים כראוי - כי אינם יודעים מהו אזודות השם! דאף על גב שכתוב "יהוה אלהינו יהוה אָזוד", הנה

כמה דברים יש שאומרים על כל אוזד ואוזד מהם שהוא 'אוזד'. כמו שאומרים על ראש המנין 'אוזד' והבא אוזריו 'שני' - והם כולם שוין. וכן מלת 'אוזד' תאמר על הסוג - וכולל מינים רבים, ועל המין - וכולל אישים רבים, וכן איש אוזד - וכולל איברים רבים, וגוף אוזד ויש לו שלושה קצוות - אורך רוזב ועומק, ונפש אוזת - ויש לה כוונות רבות...

אמר קרא: "בְּפִי וּבְשִׁפְתָי כְּבֹדְנִי וְלִבִּי רוֹזֵק מִמֶּנִּי וְתֵהִי יְרֵאָתְךָ אֵתִי מִצְּוֹת אֲנָשִׁים מִלְמַדָּה" (ישעיה כט יג). והלא אם יאמר אדם כל היום 'אני מאמין שהשם יתברך אוזד' מה מועיל לו אם אינו מצייר בלבו איך הוא אוזדו. כי האמונה אינה האמירה בפה כי אם התאמת הדבר במוזשבת הלב והצטיירו בשכל, והאמירה בפה היא להורות מה שבלב. ואם לבך מאמין הריבוי, אם תאמין שהוא כשאר אוזדי עולם, מה יועיל לך היזוד שאתה אומר בפוך?

ולכן ודאי שזייב האדם לבקש לדעת קבלת רבותינו זכרונם לברכה על סוד אוזדותו באיזה צד תאמר, וכמו שכתוב: "וְיִדְעַתְּ הַיּוֹם וְהַשַּׁבָּת אֵל לִבְבְּךָ כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתְּנוּתָה, אֵין עוֹד" (דברים ד לט)! עד כאן לשונו.

ומה לגבי מצות ידיעת השם יתברך? הרי דוד המלך ציווה את שלמה בנו לפני מותו: "דַּע אֶת אֱלֹהֵי אָבִיךָ וְעַבְדָּהוּ" (דברי הימים א' - כז ט). והרי כבר ראינו לשונו של רבינו מהרוז"ו לעיל במה שכתב אצלנו בהקדמתו: 'כִּי בְּפִשְׁטֵי הַתּוֹרָה וּבְסִפּוּרֵיהָ וּבְדִינֵיהָ וּבְמִצְוֹתֶיהָ בְּהִיּוֹתָם פְּשָׁטָם, אֵין בָּהֶם שׁוֹם הֶכֶר וְיִדְיָעָה לִידַע אֶת בּוֹרְאָם יִתְבָּרַךְ! עד כאן לשונו. ואפשר לומר שעל דבר זה ניבא ירמיה הנביא באומרו: "וְהִפְשִׁי הַתּוֹרָה לֹא יִדְעוּנִי" (ירמיהו ב ז)!

ומה נאמר לגבי מצות אהבת השם, וכן לגבי מצות יראת השם ללא סודות התורה? כך נא וראה מה שכתב הרמ"ק זכרוננו לברכה בספרו 'אור נערב' (זולק ב פרק ב). זה לשונו שם:

'בזולת זה יש עוד מצוות שאי אפשר לקיימן על תיקונם אם לא בידיעת התורה והזכמת הנפלאה הזאת ואמר הכותב - כוונתו לזכמת

הקבלה כמוכח מספרו, והן: אהבת השם ויראתו - שהם שתי מצוות המצוות אלינו בתורה. אהבה - דכתיב: "וְאַהֲבַת אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ" (דברים ו ה). יראה - דכתיב: "אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תִירָא" (דברים ו יג). ואם לא ידע גודל רוממות אלהותו והבדלו משאר הנמצאים, ומציאות הנמצאים ממנו, וכמה הן המעלות הנמצאות עד הגיע ההשגחה אל העולם השפל - איך יירא ממנו?! עד כאן לשונו. ומצוות תמידיות אלו נקיש לכל התורה כולה - והבן!

יום כז - מוקדש לע"ז מרדכי בן רוזל ז"ל

"וְאִכֵּן נִזְדַּע הַדְּבָר" - שהעבירה לשם שמים של אדם הראשון היתה במה שביקש לקדש שמו ויתברך מתוך הזושך שהזמין האדם על עצמו. דבמה שעבד את בוראו לפני הזטא על ידי תורת הקבלה שהיא תורת האצילות לא עסק עד אז אלא בבחינת הטוב שבעולמות בלבד, באופן שלא היתה לו שום כניסה לכל הרע שבעולמות עד שנמשך אזור עצת הנזוש. והרי זה נתבאר בדברי הרב דסלר שראינו לעיל באומרו:

'בוזירתו לא היתה בין טוב לרע ממש במובן שלנו, אלא בין טוב לטוב! הן כל מצוותו היתה שלא לאכול מעץ הדעת - היינו שלא להכניס אל עצמו את ידיעת הטוב והרע, אלא להדבק למדרגה שנברא בה.'

שמה תאמר - כיצד נוכל להבין הא דנתבאר שמצב בוזירתו של אדם הראשון לפני הזטא בעודו עובד את בוראו על פי סודות התורה היתה 'בין טוב לטוב? כדי להבין דבר זה צריכים אנו להפנים שתורת גן עדן היא בעצם תורת עולם האצילות ששם הקדוש ברוך הוא יושב ועוסק בתורה (כמו שראינו בדברי האר"ל לעיל). והרי שם בעולם האצילות וכן בתורת האצילות אין שום תערובת של רע, כמבואר בדברי מהרז"ו בהקדמותו:

'הגה מבאר כי תורתנו הקדושה פְּלוּלָה וְנִמְצְאָת בְּכָל אַרְבַּע עוֹלָמוֹת אֲבִי"ע וְאֲצִילוֹת פְּרִיָּאָה וְצִירָה עֲשִׂיָּה. וּבְהִיוֹתָהּ בְּעוֹלָם הָאֲצִילוֹת אֵין נִקְרָאָה 'קְבָלָה'... עוֹלָם הָאֲצִילוֹת הֶעָלִיין מְאֹד טוֹב וְלֹא רָע, דְּלֹא יָכִיל לְהִתְעַרְבָּא עִמָּיה קְלִיפָּה. וְעֲלִיָּה אֶתְמַר: "וְכַבֹּדִי לְאֲזוּר לֹא אֶתֵּן" (ישעיה

מב זז, וְלִכְּן גַּם הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׁם אֵינְנָה רַק מִפְּשֻׁטָּת מִכָּל לְבוּשֵׁי הַגּוֹפְּנִים! עד כאן לשונו.

הרי לנו שכל עוד שהיה האדם עובד את בוראו על פי דרכי תורת הקבלה (שהיא תורת האצילות שכולו טוב) לא היתה לו שום כניסה למדת הרע שבעולמות. משל למה הדבר דומה? לאיסור ברירה בשבת בשני מיני מאכל - דהגם ששני המינים באמת טובים למאכל ונקראים 'טוב', מכל מקום אם יברור אדם מין אווד מוזכירו יזושב לו זה לזוילול שבת. והבן הנמשל לנידון דידן!

לעומת זאת, ממשיך מהרוז"ו לבאר איך שכל בזינות הרע שבעולמות נבזזנות דוקא מתוך פשטי התורה שהבמה לבושי העולם הגשמי שלבשו סודות התורה לאזור שזוטא האדם ועירבב הטוב עם הרע. זה המשך לשונו שם:

'מה שאין כן למטה בעולם היצירה - עולם דמטטרו"ן הנקרא 'עבד טוב', והוא הנקרא 'עין הדעת טוב'. מסטרא ד-ס"מ שהוא קליפין הייליה נקרא 'עבד רע'. כי התורה אשר שם הם שית סדרי משנה הנקראים 'שפחה' כנזכר לעיל... וְלִכְּן נִקְרָאת 'משנה' - לְפִי שְׁשֵׁם יֵשׁ שְׁנֵוּיִם הַפּוֹכֵחִים: 'טוב' מסטרא ד'עבד טוב' - 'התר כשר טהור!' רע' מסטרא ד'עבד רע' - 'אסור טמא פסול!' עד כאן לשונו.

ולא אכזש שדברי מהרוז"ו הללו טעונים ביאר נרוזב, ועם כל זאת הזכרנו דברי כאן כסימנא בעלמא כדי שנוכל להתזויל להבין את דברי מהרוז"ו הראשונים שפתזנו וזקירתנו בהם, דהיינו מה שאמר: 'עון אדם הראשון בעין הדעת טוב ורע הוא שלא בוזר להתעסק בעין הזוים שהיא זוכמת הקבלה!' ורע שבאמת היתה כוונת אדם הראשון לשם שמים במה שפרש מסודות התורה. אמנם כמו שסיים הרב דסלר ב'מכתב מאליהו':

'מזומת רום מעלתו טעה בהערכה. קודם שידע את הרע לא היה יכול לצייר לעצמו שמצב ידיעת הרע הוא זושך ממש. הוא זושב שאינו אלא 'כעין זושך', כי במדריגתו הרמה לא היה יכול להשיג אפשרות פירוד גמור מאורו יתברך, מצב בו עלול האדם ליפול ממש ברשות הרע, זז"ו!...

ומהבזונה כזאת נסתבבה לאדם הראשון המוזשבה שאיסור הכניסה לידיעת טוב ורע היה ניתן לידוזות בבזינות הוראת שעה, בבזינת

אֵילָנָא זולק א - אקדמות מילין ד'זי"י סה

עבירה לשמה - להרבות הזושך למען הגדלת האור, אשר זוהי לכאורה עבירה לשם שמים ממש. ואף על פי כן נוזשב לו זה לזוטא גמור, כי טעה במוזשבתו זאת. לא מצוה גדולה בלבוש של עבירה היתה זאת כמו שזושב, אלא עבירה בלבוש של מצוה. לא היה זה אלא פיתוי, ואדם הראשון עם כל עצם מדרגת קדושתו נתפתה בו! עד כאן לשונו.

יום כוז - מוקדש לע"ז מרדכי בן רוזל ז"ל

ואכן אזורי זה נמשכים כל עניני בני האדם עלי אדמות מאז ועד עתה. דוה המשך לשון מהרוז"ו אצלינו בהקדמתו מיד אזור שביאר סוד זוטאו של אדם הראשון:

וזהו עצמו עון הערב רב האומרים למושה "דבר אתה עמנו ונשמעה (שמות כ טו) - בעץ הדעת טוב ורע, ואל ידבר עמנו אלהים פן נמות" (שם) - בסתרי תורה. כסברת הטועים קצת בני תורה אשר בזמננו זה המוציאים שם רע על זוכמות האמת זי"י עולם, ואומרים שכל מי שמתעסק בה ימות בקצרות שנים, זס ושלום! ולכן גשפרו הלזוזות הראשונות מסטרא דעץ הזי"ים ונתנו להם מסטרא דעץ הדעת טוב ורע - משנה, שפונה דמטרוניתא. וגרם אבודא דזורפן בית ראשון ושיני, וכלות האזורון המר והארף אשר אנו וכו' בעונותינו הרבים! עד כאן לשונו.

ולאזור ש-"אתה הראת לדעת" שוהו קלקול אדם הראשון ובני בניו מאז ועד עולם, נמצינו למדין שזוהו גופא התשובה המתבקשת מאתנו כדי לתקן את ריזוזקיני מזהשם יתברך במה שאנו בוזרים לעבוד את בוראנו מתוך הזושך ולא מתוך האור. דאזור שכתב מהרוז"ו דוהי סיבת 'כלות האזורון המר והארף אשר אנו וכו' בעונותינו הרבים', הוסיף רבינו לבאר:

עד דיתובון בני ישראל בתיובתא ובקשו את השם אלהיהם להפירו ולידעו ברוי תורה, וידעו את מי הם עובדים ומי הוא מלפם. וכדין יזכו לעסק בזוכמות האמת, כמו שאמר הכתוב: "ויראו השם עץ וימתקו" (שמות טו כה) - על ידי המשיזו. וכמו שכתוב בפרשת נשא

ברעיא מהימנא (דף קכד ע"ב), וזה לשונו: 'ובגין דעתידין ישראל למטעם מאילנא דזוויי דאיהו האי ספר הזהר יפקון ביה מן גלותא וכו'.

ואילנא דטוב ורע דאיהו אסור והתר לא שליט על ישראל יתיר וכו'.
 פי אז יהיו כמלאכי עליון עוסקים בזוכמת התורה דאעילות, ולא בתורת מטטרו"ן מלכפשת במלבושים וספורים גשמיים. עוד אמרו בספר הזהר (תיקון ששי) וזה לשונו: 'וכמה בני נשא יתפרנסון לתתא מהאי זבורא דילך בדרא בתראתה, בסוף יומיא. ובגיניה "וקראתם דרור בארץ" (ויקרא כה י)!

עוד מקום אזור - אמר ליה אליהו זכור לטוב לרבי שמעון בן יוזאי, וזה לשונו: רבי! כמה זכאה אנתה, דמהאי זבורא יתפרנסון כמה עלאי עד דיתגליא לתתא בסוף יומיא. ובגיניה 'ושבתם איש אל אזורתו' (שם) וכו'!

ובסיכום דבריו שם, סיים רבינו מהרוז"ו ואמר: 'הרי מבאר פי זוטא זה הזול להיות מאדם הראשון ועד עתה. וכאשר נשוב בתשובה לעסק מאהבה בזוכמה הזאת ינאלו ישראל במהרה בימינו, אמנן! עד כאן לשון מהרוז"ו.

יום כט - מוקדש לזכות זונה בת אמילי

בסיום 'אקדמות מילין' אלו נזוזר לבאר לפי דרכנו מה שכתוב בתורה לאזור זוטאו של אדם הראשון:

"ויאמר יהוה אלהים - הן האדם היה פאזוד ממנו לדעת טוב ורע, ועתה פן ישלחו דודו ולקחו גם מעץ הזוהים ואכל וזוי לעלבם: וישלחוהו יהוה אלהים מגן ערן לעבד את הארמה אשר לקחו משם: ויגרש את האדם וישפן מקדם לגן ערן את הכרבים ואת להט הזורב המותהפכת לשמר את דרך עץ הזוהים!" (בראשית ג כב-כד).

דהשתא דידעינן ד-'עץ הזוהים' היינו סודות התורה, ודאי שפסוקים אלו טעונים ביאור נכבד לאור כל מה שביארנו עד עתה במהות זוטא אדם הראשון בעץ הדעת טוב ורע.

סז אֵילָנָא זולק א - אקדמות מילין דְּזוּזִי

וכבר הוכחנו לעיל שלפני שזוטא האדם אכן היה כבר אוזוו בעץ הזזיים, דכן איתא בווהר הקדוש (פרשת בראשית - דף נב ע"א-ע"ב):

'תא זוזי - עד לא זוטא אדם הוה סליק וקאים בזוכמה דנהירו עלאה, ולא הוה מתפרש מאילנא דזוזי. כיון דאסגי תיאובתא למנדע ולגוזתא לתתא, אתמשך אבתריהו עד דאתפרש מאילנא דזוזי, וידע רע ושבק טוב!'

פירוש הווהר: בא ראה - עד שאדם לא זוטא, הוה עולה ועומד בזוכמת האור העליון ולא הוה נפרד מעץ הזזיים. כיון שהגדיל תאותו לדעת ולקדח למטה, נמשך אחריהם עד שנפרד מעץ הזזיים, וידע רע ועוב הטוב.

אמנם במה שבזר להתרוזק מבוראו ולעוב את האור' (שהוא ר' בגמטריא) עבור הזושך נתקיימו בו דברי רבותינו זכרונם לברכה: 'אם תעזבני יום, יומים אעזבך!' וגם ידוע ש-'בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו' (מכות דף י"ב) - ומכיון שרצה לעזוב את בוראו, לשם הוליכוהו מן השמים!

וכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה במסכת מנחות (דף כט ע"ב): 'מפני מה נברא העולם הזה בנאותו ה"י? מפני שדומה נאות ה"י לאכסדרה - שכל הרוצה לצאת יצא... בא ליטמא פותזין לו! עד כאן לשונם. וכך בדיוק היה עם אדם הראשון שבא ליטמא בעצת הנזוש, ולכן פתזו לו מן השמים פתז גדול ליטמא בו - ועדיין לא זוזר בו עד היום הזה!

וזהו הטעם שהעידה התורה: "וַיִּגְרַשׁ אֶת הָאָדָם, וַיִּשְׁכֶּן מִקֶּדֶם לְגַן עֵדֶן אֶת הַכְּרִיבִים וְאֶת לֵהט הַזֹּרֵב הַמִּתְהַפֵּקת לְשִׁמֹר אֶת דֶּרֶךְ עֵץ הַזֹּזִיִּים!" דלאזור שבזר האדם לעזוב את עץ הזזיים שהיה דבוק בו מתזילה, לא בנקל יתאפשר לו לזוזר למקורו בקודש. והגם אם ירצה האדם לזוזר בתשובה במה שיעסוק בעיקר בסודות התורה ולעבוד את בוראו ביזודים וכונות המצוות על פי סודן של דברים - מכל מקום בזורתו ל-עץ הזזיים יצטרך בהכרח לעבור "אֶת הַכְּרִיבִים וְאֶת לֵהט הַזֹּרֵב הַמִּתְהַפֵּקת" שהוצבו שם "לְשִׁמֹר אֶת דֶּרֶךְ עֵץ הַזֹּזִיִּים!"

ואכן גם את זה ביאר רבינו מהרוז"ו אצלנו בהקדמתו באומרו:

'אֲשֶׁר בְּעוֹלָם הָיָה נִתֵּן "לֵהט הַזֹּרֵב" וְ"הַכְּרִיבִים" לְשִׁמֹר אֶת דֶּרֶךְ הַזֹּזִיִּים שֶׁלֹּא יוֹבְנוּ רְוֵי הַתּוֹרָה אֶלָּא לְזוֹכִים אֵלֵיהָ, כְּנֹפֵר בְּפִרְשֵׁי נִשְׂא

(דף קכג ע"א). וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: וְאֵיךְ נְטִירִין אֲזַרְנִים כְּגוֹן נְזוּשִׁים עֲקָרִין וְשָׂרְפִין, וְנְטִירִין הֵהוּא טוֹב - דְּלֹא לִיעוֹל תִּמְנָן מֵאֵן דְּלֹא אִיהוּ רְאוּי לְמִיעוֹל. דְּאִי לֹא הָכִי, כָּל זְוִיבָא הוּוּ עֲאֲלִין בְּרוּזִין דְּאֲזַרְיִיתָא. וּבְגִין דָּא, מֵאֵן דְּאִיהוּ זְוִיבָא וְיִיעוֹל לְמַגְדַּע רוּזִין דְּאֲזַרְיִיתָא, כְּמָה מִלְּאָכִי זַבְּלָה. וְדִאֲתַקְרִיאוּ זְוִשָׁךְ וְאַפְלָה, נְזוּשִׁים וְעֲקָרִים 'זוּיִת בְּרָא אֲתַקְרִיאוּ מִבְּלָבְלִין מוֹזְשִׁבְתִּיהָ וְדְלֹא יִיעוֹל לְאַתֵּר דְּלֹא דִילִיהָ.]

פירוש הזוהר: וְיֵשׁ שׁוֹמְרִים אֲזַרְנִים כְּמוֹ נְזוּשִׁים וְעֲקָרִים וְשָׂרְפִים, וְשׁוֹמְרִים אֵת אוֹתוֹ הַטוֹב שְׂלֵא יִכְנַס לְשֵׁם מִי שְׂאִינוּ רְאוּי לְהַכְנִס. וְאִם לֹא - כָּל הַרְשָׁעִים הֵיוּ נִכְנְסִים בְּסוּדוֹת הַתּוֹרָה. וּבְמִשׁוֹם זֶה, מִי שֶׁהוּא רִשָׁע וְיִכְנַס לְדַעַת סוּדוֹת הַתּוֹרָה, כְּמָה מִלְּאָכִי זַבְּלָה שְׂנֵקְרָאִים 'זְוִשָׁךְ' וְאַפְלָה, 'נְזוּשִׁים' וְעֲקָרִים, 'זוּיִת בְּרָא' נִקְרָאִים, וּמִבְּלָבְלִים מוֹזְשִׁבְתוֹ שְׂלֵא יִכְנַס לְמִקוֹם שְׂאִינוּ שְׂלֵא!

הרי מבואר בוזהר הקדוש שתפקידם של אותם "הכרבים" ושל- "להט הזוהר המותהפכות" שהתפקידם הבורא "לשבור את דרך עץ הזוהרים" הוא לעקב את אותם הרשעים שאינם ראויים לדבוק בסודות התורה שהמה "עץ הזוהרים" מלעשות זאת.

והרואה יראה מן הנוהג שבעולם איך שהרוזקה זו נעשית בעיקר על ידי בילבול מוזשבתם של הבאים להכנס אל הקודש פנימה בכל מיני טענות שווא שרבינו מהרוז"ו הפריך אותה לאוזת בהקדמותו, באופן שלא ירצו להמשיך להלך ב-"דרך עץ הזוהרים". דעל זה אמרו בוזהר (הנוכח לעיל): 'מִבְּלָבְלִין מוֹזְשִׁבְתִּיהָ דְּלֹא יִיעוֹל לְאַתֵּר דְּלֹא דִילִיהָ? וְדו"ק.

מאידך גיסא, כבר אמרו רבותינו זכרונם לברכה ש-'הבא ליטהר מסייעין אותו' (שבת דף קד ע"א) - ובפרט בנידון דידן: דרך מי שנגע בליבו עד היכן מניעין הדברים (כלומר, עד תיקון זוטא אדם הראשון) - רק הוא ימשיך לעיין עיון אזור עיון עד שיעמוד על האמת, באופן שיותר לא יעמדו כנגדו "הכרבים וְלֵהט הַזְּוִהֵר הַמּוֹתֵהֶפֶכֶת" שהוצבו שם "לשבור את דרך עץ הזוהרים!" דהרי על אדם ישר כזה אמרו בהמשך מאמר הזוהר הנוכח לעיל:

'אָבֵל מֵאֵן דְּאִיהוּ טוֹב, כָּל אֲלִין נְטִירִין אֵינֵן לְמַמְרִיהָ, וְקִטְיָגוֹר נַעֲשֶׂה סִיגוֹר, וְיִיעֲלוֹן לִיהָ לְטוֹב הַגְּנוּז. וְיִימְרוֹן לִיהָ: 'מְרָנָא - הָא בְּרָ נֵשׁ טוֹב וְצַדִּיק יִרָא שְׂמִים בְּעֵי לְאֲעֲלָא קְדָמָה?'

אִילָנָא זולק א - אקדמות מילין ד'זי' סט

פירוש הזוהר: אַבְל מִי שֶׁהוּא טוֹב, כָּל הַשּׁוֹמְרִים הֵם לְמַרוֹתוֹ, וְקַטְגוֹר נַעֲשֶׂה סְגוֹר, וְיִכְנִסוּ אוֹתוֹ לְטוֹב הַגִּנּוּז. וְיֵאמְרוּ לוֹ: מוֹרְנוּ, אִישׁ זֶה הוּא טוֹב וְצַדִּיק, יֵרָא שָׁמַיִם, רוּצָה לְהַכְנִס לְפָנֶיךָ!

לכן התעוררנו לפרסם ברבים ולברר כוזמה את דברי הרב זי' ויטאל זכותו תגן עלינו בהקדמתו ל-'עץ הזי' בבאורי' 'אילנא ד'זי' - והוא ביאור נרוזב על דרך פ'שט ר'מו ד'רש ס'וד על דברי קודשו של מהרוז'.

ודע, שרבינו כתב הקדמה זו לשער ההקדמות שלו, ומאז נהגו להדפיסו בתוזלת הספר הנקרא כיום בשם 'עץ זי'. אמנם כבר ביארנו לעיל שרבינו מהרוז' קרא לכללות תורת האריז'ל שהעלה על הכתב בשם 'עץ הזי' - הם השמונה שער'ם שהדפיס בנו המהרש"ו לאזור פטירת רבינו. ובאמת שיש לראות הקדמה זו כהקדמה כללית לכל כתבי מהרוז' מתורת האריז'ל. ומהאי טעמא בזרנו לקרוא להקדמה זו בשם 'הקדמת הרב זי' ויטאל' סתם - דהיא באמת הקדמתו לכל כתביו.

ומוזמת אריכות הדברים שיש לנו לבאר בדברי מהרוז', לכן ראינו לנכון לזולק את דבריו לפרקים פרקים (מה שלא עשה כן רבינו בעצמו), ולהתמקד בהם בבאורי' כל ענין בפני עצמו כיד השם הטובה עלינו.

עוד נודיע לקורא הנעים דכפתוזית ספרי 'עץ זי' המצויים בינינו כיום נהגו להדפיס אזור הקדמת מהרוז' לשער ההקדמות עוד הקדמה יקרה שכתב רבינו מהרוז' - אמנם אנו הדפסנו ופרשנו רק הקדמתו הראשונה. והלאי ואולי שנזכה לרדת לסוף דעת רבינו במה שהנזיל לנו בהקדמתו הראשונה!

ויהי רצון שיהא זולקי, וזולק רעייתי היקרה, וזולק זרעינו וזרע זרעינו מעתה ועד עולם, וזולק הורינו היקרים, וזולק כל העוסקים בהדפסת ביאורי' 'אילנא ד'זי' - כולנו בין "הכתובים ל'זי'", לעולם אוזוים ב-'עץ הזי'. ונישא תפילה לבורא העולם שיעזור לנו בבאורי' לעורר לבבות בני עמנו לעבודתו התמימה, ובוה נצטרף בכוננתנו לכוונת רבינו מהרוז' שהצהיר בעצמו בסוף הקדמתו:

וְלִכֵּן אֲנִי הַכּוֹתֵב הַצֵּעִיר... רְצִיתִי לְזַכּוֹת אֶת הָרַבִּים... הַזּוֹכְמָה הַזֹּאת הַעֲצוּמָה זּוֹכְמַת הַזֹּהַר הַנִּקְרָאת 'עץ זי' - וְלֹא 'עץ הַדַּעַת' כִּנְזָר לְעִיל. בְּעִבּוֹר כִּי בּוֹזְכְמָה הַזֹּאת טוֹעֲמִיהָ זִיִּים זְכוּ, וְיִזְכוּ לְאַרְצוֹת הַזִּיִּים הַנִּצְזוֹזִים. וּבְמַעַן הַזִּיִּים הַזֶּה מִמֶּנּוּ תֵאכַל, "וְאִכַּל וְזִי לְעוֹלָם"

ע **אֵילָנָא** זזלק א - אקדמות מילין דַּזְזַי

(בראשית ג כב)! עד כאן לשון רבינו מהרז"ו, ועד כאן לשוננו 'בְּאִקְדָּמוֹת מִלִּין'
אלו...

וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בַּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם זְזַיִם פִּלְכֶם הַיּוֹם! (דברים ד ד)

יום ל - מוקדש לע"ז אלי בן אסתר (מין) ז"ל

פרק א

סבת ארף העלות

זה לשון הרב זימל ויטאל זכרו לזימי העולם הבא בפרק א:

אמר הצעיר מעיר, הדל באלפי - זימי ויטאל, בן לאדוני אבי הרב יוסף ויטאל זכרונו לזימי העולם הבא:

בהיותי בן שלשים לכון תישש כוזי - ישבתי משתומם, ומזושבותי תמהים. כי "עבר קציר, כלה קיץ, ואנונו לא נושענו" (רמיה זז כ), רפואה לא עלתה למזולתנו, אין מזור לבשרנו, ולא עלתה ארוכה למכתנו: לזרבן בית מקדשנו, הנזרב זה היום אלה וזומש מאות וארבע שנים.

"אוי לנו כי פנה היום" (רמיה ו ד) - יום אזור של הקדוש ברוך הוא שיהא אלה שנים, וגם "נטו צללי ערב" (שם) שיהם זומש מאות וארבע שנים - יותר מוזצי היום השני וכלו כל הקצין, ועדין בן דוד לא בא! ונדע את אשר אמרו רבותינו זכרונם לברכה: כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו פאלו נזרב בימיו.

ואתנה את פני לזקר ולדעת "מה זה ועל מה זה" (אסתר ד ה) גתארף קצנו וכלותנו, ומדוע לא בא בן ישי?

בִּיאֹר 'אֵילָנָא דְּזוּזִי' לפרק א

סעיקא א

'אָמַר הַצֶּעִיר מַעִיר, הַדֵּל בְּאֵלְפֵי...'

לכאורה כוונת רבינו מהרז"ו לומר בדרך ענוה מופלגת שהוא לא רק הצעיר מכל עירו, אלא גם הדל ביותר מכל 'עדרו' - על דרך הפסוק "שֶׁנֶר אֶלְפֵיהַ" (דברים כז ד), שרש"י פירש: 'ולדות בקרך, שהבהמה משגרת ממועיה'. לפי זה, רוצה רבינו לומר שבאשר על פי רוב דרכם של בהמות העדר להיות גסות ושמנות, מכל מקום מהרז"ו רואה את עצמו כדל ביותר מכל עדרו!

או דילמא יש לומר דנקט רבינו 'בְּאֵלְפֵי' מלשון "אֶלְפֵיהַ לְמִטָּה" (במדבר לא ד) - "שְׁרֵי אֶלְפֵיהַ" (שמות יז כא). כלומר, שכשם שהוא הצעיר מכל קבוצת אנשי עירו כן הוא גם הדל מכל קבוצה גדולה של אלף אנשים. אמנם ממה שדייק לומר 'הַדֵּל בְּאֵלְפֵי' נראה יותר כמו שכתבנו בתחילתה - שהוא מלשון "שֶׁנֶר אֶלְפֵיהַ".

סעיקא ב

זוּזִיִּים וַיִּטָּאֵל, בֶּן לְאֶדְוֵי אָבִי הָרַב יוֹסֵף

וַיִּטָּאֵל זְכוּרָתוֹ לְזוּזִי הָעוֹלָם הַבָּא...

לפני כניסתנו לביאור דברי רבינו הגדול, ראינו לנכון לפרסם מקצת גדולתו של מהרז"ו, כמו שתיארו הרב זייד"א בספרו 'שם הגדולים' (מערכת ז אות כא). זה לשונו שם:

'מהר"ר זוזיים ויטאל, בישראל גדול שימו זכר צדיק לברכה. והיה תלמיד בפשט מהרב מה"ר משה אלשיך זכר צדיק לברכה. ומרן מהר"י קארו היה מזהירו בקטנותו של מהרז"ו משם המלאך הדובר בו על התורה ועל העבודה... ונשמתו היתה גדולה מאוד ונקיה יותר מכל בני דורו, והיה גלגול הרב המניד...'

אִילָנָא זולק א - פרק א יְדוּזִי עג

והוא קיבל מרבינו האר"י זכר צדיק לברכה זוכמת האמת וכתב אשר שמע מפני רבו בספר 'עץ זויים' כמפורסם... הנה רבינו האר"י ציוה ששום אזור מתלמידיו לא יכתוב זויין מהמרוז"ו... גם ראיתי מכתבת-יד המהרוז"ו כמה זויבורים בכל זוכמה, וספר 'עץ הדעת טוב' דרשות על כל התורה ממנו על דרך הפרד"ס, וגם זיידושים על הש"ס והתוספות מכתב ידו. ובספר 'זוינות' הנזכר כתוב שנוכד מהרוז"ו שנת הש"ג (5303), ודמישק מנוזתו שנת הש"פ (5380).

גם ראיתי פיתקא מכתב-יד מהר"ם אלשיך עצמו וכתוב בה שבכז אשר נסמך ממרן מהר"י קארו הוא סומך את מהרוז"ו - 'ורה יורה', 'דין ידין' בכל דין מוסמך... ובא וראה שכל הזכמה למד (מהאר"י לן) בשנה ועשרה זודשים, והוא פלא! אך כבר נודע שהרב השקהו למהרוז"ו זכרונו לברכה מבארה של מרים בים טבריה ונתיישבה הזכמה בקרבו, ובצירוף נשמתו העליונה והרב הקדוש! עד כאן מקצת דברי הזייד"א בשבזוי רבינו מהרוז"ו. עיין לשינו המלא בפנים:

ובשער הגלגולים (הקדמה לו) כתב מהרוז"ו מה שיגלה לו רבו האר"י"ל על מקור נשמת רבינו. זה לשינו שם:

'גם אמר לי שהיתה נשמותי למעלה מכמה מלאכי רום, גדולה בתכלית המעלה, ושהייתי יכול לעלות על ידי נשמותי על ידי מעשי למעלה מרקיע ערבות. ושאלתי לו שיודיעני מי הוא נשמותי, ולא רצה לבאר כל הפרטים. אמנם אמר לי דרך כללות ענין זה:

כי תזיולה הייתי אני הרב ה"ר וידאל די טולושא (בעל ספר 'מגיד משנה'), ונקרא שמו כשמי עתה. ואזריו הייתי בגלגול איש אזור, ושמו רבי יהושע סוריאנו. והיה אדם עשיר וזקן ובעל צדקה, ומשכים ומעריב בבתי כנסיות ובתי מדרשות. ואזריו הייתי גם כן בגלגול בבזור אזור, ושמו אברהם - בזור בן י"ג שנה, ונפטר בשנת י"ד. ואזריו באתי עתה בגלגול בפעם הזאת, ונקרא שמי זויים - בשם הראשון דון וידאל (בעל ספר 'מגיד משנה').

ואמר לי שמה שהוצרכתי להתגלגל עתה היה לסיבת שבגלגול אזור מן הקודמים אלי לא הייתי מאמין הרבה בזוכמת הזוהר. וכפי דבריו הבנתי שהיה [זה] כשהייתי בגלגול 'מגיד משנה', ולא רצה לגלות הענין. ואמר לי כי הענין שאני צריך לתקן עתה בגלגול זה הוא לעסוק בזוכמת הזוהר. ואמר לי כי לפי שבהיותי בגלגול בעל 'מגיד משנה' הייתי מעיין גדול וזוריק בזוכמות העיין, ולכן אינני זופץ עתה מאד לטרווז בזוכמת העיין! עד כאן לשון רבינו בשער הגלגולים.

יום לא - מוקדש לע"ז ריזול בת זזיים ז"ל

סעיף ג

'בְּהִיּוֹתִי בֵּין שְׁלֹשִׁים לְכוֹז...'

כדי להבין מדוע הזכיר רבינו מהרז"ו את ימי שנותיו בזמן כתיבת הקדמותו, נראה עוד בדברי הרב זייד"א (שם בשם הגדולים). זה לשונו:

'רבים אומרים דכשבא מהרז"ו ללמוד עם רבינו האר"י זכר צדיק לברכה היה יותר גדול מהרב זכרוננו לברכה... אני עניתי שאני הצעיר זכיתי וראיתי ספר 'זוזיונות' ממהרז"ו זכרוננו לברכה מכתיבת ידו וכתוב שם שנוכד שנת הש"ג (5303), והוא כשבא אצל הרב היה בתזוילת שנת של"א (5331) - וכפי זה היה לו כ"ז שנה. ובשנת של"ב (5332) יום ה' לאב נלקוז ארון האלהים רבינו האר"י זכר צדיק לברכה וזכותו יגן עלינו אמן - והיה [הארז"ל בשעת פטירתו] בן ל"ז שנה! עד כאן לשון הרב זייד"א.

ולפי דבריו יוצא שבזמן הסתלקות הארז"ל היה מהרז"ו או קצת פוזות מבן שלושים שנה, וקרוב מאוד לזמן זה תשע כוזו של רבינו כמו שהוא עצמו מעיד כאן. אם כן מסתבר מאוד שדוקא עקב הסתלקותו של הארז"ל לפני זמנו נזלש רבינו מהרז"ו, מטעם שרבים בדורו הזלו לראות ברבו הארז"ל כסימן לגאולה הקרובה. זה מוכוז ממה שכתוב בספר 'שבזוי הארז"ל':

אֵילָנָא זולק א - פרק א דְּוַיִּי עה

ועוד, שאם היה בנו זכות שהיה קיים והאריז"ל זומש שנים בארץ ישראל, היה מוזזיר כל העולם כולו בתשובה שלימה, והיה מביא הגאולה בימיו. שכל כך נפל פוזדו על הרשעים והפושעים והזוטאים כשישמעו את שמעו הגדול שהוא מגיד לאדם מה שעשה מוזמנים ושנים, ומה שעשה בזודרי זודרים, ומה שמוזשב בתוך קירות לבבו, ומה שזוטא בגלגול שעבר, ועל איזה ענין בא לעולם לתקן.

והיו בורזים מלפניו, שלא יסתכל בפרצופיהם, כאשר יברז האדם מן האריז"ל והרבה מהם באו ונכנסו ונשתטזו לפניו, ושאלו ממנו שיסתכל בפניהם ויאמר להם מה שעיוותו, ויתקן להם תיקון ותשובה. והיה מגיד להם עבירות, עד שהזכיר להם שם המקום שנעשה שם העבירה, והאנשים אשר היו בזבורה, וכנהה פרטים רבים - עד שהודו לו על הכל. ונתן להם כוונות ויזודים משונים זה מזה, כל אוד לפי פגמו וכפי נשמתו, ותיקן להם עד שלא נשאר בהם רשומות של העוונות הראשונים כלל!

ולא די בזה בלבד, אלא כל הנשמות האבודות ההולכות מדוזי אל דוזי ונקלעים בכף הקלע, ואינם רוצים לקבל אותם, ואפילו בגיהנם, מוזמות רבוי הזוהמא ששאבה נשמתם בזייהם, ואין כוז בגיהנם ללבן אותם - כל אותם הנשמות היה מספר לתלמידיו שבאים לאלפים ולרבבות לפניו.

כשהוא הולך על השדה רואה כל האילנות מלאים מהם, וכן בנהר נגרים על אגמי המים לאין מספר. והיה שואל אותם מה ענינם שם, והיו משיבים ששמעו רוב קדושתו והשגתו מסוף העולם, ובאו [אליו] לתקן אותם שבידו לתקן. והשיב להם - 'אם יזור השם בזייהם אתקן אתכם ואת כל העולם כולו! והיה מגלה להם לתלמידיו איך אפשר לתקן אותם? עד כאן לשונו.

ואכן גם האריז"ל עצמו רמו לתלמידיו שהוא היה משיזו בן יוסף שבדורו לו היו זוכים לגאולה בימיהם, דלכן ביקש מהם להתפלל על משיזו בן יוסף שלא ימות בידי ארמילוס הרשע. וזהו גם הטעם שנמנע האריז"ל להכנס לירושלים בשונו

ממצרים בסוף ימיו - דהרי לא יכנס משיזו בן יוסף לירושלים עד בא זמן הגאולה!
הא כך עוד מלשון ספר 'שבזוי הארז' ל' בענין זה:

'זה ארז' ל' בעמדו על ציון שמעיה ואבטליון, והתלמידים עמו, אמר להם: 'בני, תדעו ששמעיה ואבטליון ציוו לי לאמר לכם שנתתפללו על משיזו בן יוסף שלא ימות! עד כאן לשונו. וכתב מוה"ר זי"ם ויטאל בספרו: 'ומרוב טפשותינו לא היה בנו דעת לשאול אותו מי הוא משיזו בן יוסף? ולא עמד אלא ימים מועטים ונתבקש רבינו מאור עינינו בשיבה של מעלה, ונדע לנו למפרע שהוא היה משיזו בן יוסף, ומרוב ענוותנותו לא רצה לגלות עצמו! עד כאן [דברי מהרז"ו].

וכן ממעשה אזור נראה שהוא כן. שפעם אזזת בערב שבת סמוך להכנסת כלה, יצא עם תלמידיו זוזין לעיר צפת לבוש ארבעה [בגדין] לבן: הילרא"ק, ושופיצא"ה ומלבוש עליון ותחתון, וכתונת, ומכנסים כדי לקבל השבת. [היה] בותזויל מזמור "הבו ליהוה בני אלים" (תהילים פרק כט), ופזמון מיוסד לקבלת השבת, ו"מזמור שיר ליום השבת" (תהילים פרק צב), ו"יהוה בקר" (תהילים פרק צג) בנגון נאה.

ובתוך שהיו משוררים, אמר הרב לתלמידיו: 'זו בירי, רצונכם שנלך לירושלים קודם השבת ונעשה שבת בירושלים?' וירושלים היא רזוקה מצפת יותר מכ"ה פרסאות! השיבו קצת מהתלמידים 'אנו מרוצים בכך, וקצת מן התלמידים השיבו ואמרו 'נלך מקודם ונדיע לנשינו'.

כיון שאמרו כן נתזרזר הרב זורדה גדולה, והכה כף אל כף ואמר: 'אוי לנו שלא היה בנו זכות להגאל! שאלמלא הייתם כולכם משיבים לי בפה אזור שאתם רוצים לילך בשמוזה גדולה, תיכף היו נגאלים כל ישראל, שעתה היתה השעה עומדת להגאל. ומתוך שבאנתם בדבר זוזר הגלות לאיתנו! עד כאן לשון ספר 'שבזוי הארז'.

ומכל האמור לעיל נראה ברור שרבינו מהרז"ו נזלש עקב הסתלקות הארז' ל' בהיות מהרז"ו או בן שלושים שנה. וזהו הטעם שלכן התעורר להתבונן ולזקור זוקירתו - כמו שכתב אצלנו בהקדמתו: 'אֲתַנְתָּ אֶת פְּנֵי לְזֹקֵר וְלָרַעַת בְּמֵה

אֵילָנָא זולק א - פרק א יְדוּזְיִי עו

זֶה וְעַל מֵה זֶה" (אסתר ד ה) גִּתְאָרְךָ קִצְנו וְגִלְתֵּנוּ, וּמְדוּעַ לֹא בָּא בֶּן יִשְׂרָאֵל?
כלומר, מדוע לא בא משיח בן דוד בימי הארז"ל רבו?

ובמה שהתבטא רבינו 'בְּהִיוֹתִי בֶּן שְׁלֹשִׁים לְכוּז' רמו לְדַבְרֵי הַמְּשֵׁנָה בַּפְּרָקִי
אבות (ה כא) - 'בֶּן שְׁלוֹשִׁים לְכוּז'. כלומר, הרי הלויים הזולו לעבוד עבודת
משא בהיותם בני שלשים שנה מטעם שאו בשל כוזם לעבודה, עם כל זאת מעיד
רבינו על עצמו שאדרבא 'בְּהִיוֹתִי בֶּן שְׁלֹשִׁים לְכוּז תִּשְׂשׁ כּוּזִי' - מטעם
האמור לעיל.

סעיק ד

תִּשְׂשׁ כּוּזִי, יִשְׁבְּתִי מִשְׁתּוֹמֵם וּמִזִּשְׁבוֹתֵי תְּמֵהִים.
כִּי "עֵבֶר קָצִיר כָּלָה קִיץ וְאַנְזוֹנוֹ לֹא נוֹשְׁעֵנוּ",
רְפוּאָה לֹא עֲלָתָה לְמוֹזְלֵנוּ, אִין מוֹזֵר לְבִשְׂרֵנוּ,
וְלֹא עֲלָתָה אֲרוּכָה לְמִכְתֵּנוּ...!

כל זה אמר רבינו מהרוז"ו על פי נבואת ירמיהו הנביא (פרק זז כ-כג): "עֵבֶר קָצִיר
כָּלָה קִיץ וְאַנְזוֹנוֹ לֹא נוֹשְׁעֵנוּ! עַל שֶׁבֶר בַּת עַמִּי הִשְׁבַּרְתִּי, קִדְרַתִּי שְׁמָה
הַזּוֹקֵתִנִי! הַצָּרִי אִין בְּגִלְעָד, אִם רְפָא אִין שָׁם? כִּי מְדוּעַ לֹא עֲלָתָה
אֲרַכַּת בַּת עַמִּי? מִי יִתֵּן רֵאשִׁי מִיָּם וְעֵינַי מִקּוֹר הַמַּעַה וְאַבְּכָה יוֹמָם
וְלַיְלָה אֵת זֹלְלֵי בַת עַמִּי".

סעיק ה

לְזוֹרְבֵן בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ, הַזּוֹרֵב זֶה הַיּוֹם
אֶלֶף וְזֹמֶשׁ מֵאוֹת וְאַרְבַּע שָׁנִים...!

ידוע שזורבן בית המקדש השני היה בשנת שלושת אלפים תתכ"ז לבריאת
העולם (3828). נמצא אם כן שבזמן שכתב מהרוז"ו דברים אלו בהקדמתו אלף
זומש מאות וארבע שנים לאזור זורבן בית שני היה זה בשנת של"ב (בקירוב) -
כנראה סמוך מאוד לאזור הסתלקות הארז"ל ביום ה' לאב באותה שנה (כמו
שכתבנו והטעמנו לעיל באת ג).

יום לב - מוקדש לע"ז לוריס בת רוזל ז"ל

סעיף ו

"אוי לנו פי פֿנֿה הַיּוֹם" - יום אָזוד שֶׁל
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא אֶלֶף שָׁנִים..!

ענף א

גם באומרו "אוי לנו פי פֿנֿה הַיּוֹם" נקט רבינו מהרז"ו לשונו של ירמיהו הנביא, כמו שכתוב: "קִדְּשׁוּ עִלְיָהּ מִלְּזֻמָּה, קוּבְמוּ וְנַעֲלָה בַצְּהָרִים - אוי לנו פי פֿנֿה הַיּוֹם, כִּי יָצִטוּ צְלָלֵי עֶרֶב" (ירמיהו ד):

ובמה שאמר רבינו מהרז"ו "יום אָזוד שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא אֶלֶף שָׁנִים" הוא לשון מושאל ממוקרא מפורש בספר תהילים (ע ד): "כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ פְּיוֹם אֶתְמוּל כִּי יַעֲבֹר וְאַשְׁמוּרָה בְּלִילָה", ופירש רש"י שם: "כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ" - אלף שנים של בני אדם הם כיום אזור של הקדוש ברוך הוא! עד כאן לשונו. והגם שמקרא מפורש בתהילים הוא הנקט רבינו, כדי להבין כוונת מהרז"ו כאן לעומקה צריכים אנונו להרוזיב היריעה.

תזוילה נשוב לדברי הרב זייד"א בספרו 'שם הגדולים' (מערכת א אות ריט), במה שדן בטעם גילוי ספר הזוהר דוקא בדורות האזורנים ולא בדורות הראשונים. זה לשונו שם: 'ואולם לימים ראשונים נסתם כל זוזון, והזוכמה העמוקה זוכמת האמת נסתרה והיא נתמהה - וראשי הדורות ידעי רבנן איזה שרשים בכללות. וכבר אמרו בזוהר (פרשת ויוזי - דף ריז ע"א) דאזורי רשב"י לא נשאר כי אם מלא העומר מן למשמרת. דהגם שלא פסקה מישראל זוכמה זו... מכל מקום הכל היה למשמרת להצנעא בכללי כללות.

ואמר הכותב: במאמר הזוהר הנזכר בדברי הזייד"א מבואר שמיום שיצא רשב"י מהמערות ניתנה לו רשות מן השמים לגלות סתרי תורה לזמן מוגבל כדי להרבות תלמידים לצורך זיבור ספר הזוהר והתיקונים. אמנם ידע רשב"י שאין התכלית בגילוי סודות אלו לצורך דורו, אלא כדי שיקתב ספר הזוהר למען יהיה גנוז למשמרת לדור שיבו יוכל בן-דוד לבא, ממש כצנצנת מן למשמרת. זה לשון הזוהר (בפרשת ויוזי - דף ריז ע"א):

אִילָנָא זולק א - פרק א דְוִוִי עט

תְּנָא, אָמַר רַבִּי יוֹסִי: מִן יוֹמָא דְאַסְתַּלְקֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן מִן מְעַרְתָּא, מִלִּין (אֵלִין) לֹא אֲתַפְסִין מִן זַבְרִיא, וְרוּזִין עֲלֵאִין הֵווּ מִסְתַּכְּלִין - וְאַתְגַּלְיִין מִבְּעִינְהוּ כְּאֵלוּ אֲתִיְהִיבוּ הֵהִיא שְׁעָתָא בְּטוֹרָא דְסִיעִי! בְּתַר דְשָׁכִיב כְּתִיב: "וַיִּסְכְּרוּ מַעֲיִנוֹת תְּהוֹם וְאַרְבּוֹת הַשָּׁמַיִם" (בראשית ז ב) - וְהוּוּ זַבְרִיא מְרוּזֶשׁן מִלִּי, וְלֹא מִתְקַיְיַמִּי בְּהוּ!

פִּירוּשׁ הַזּוֹהַר: שְׁנֵינוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי: מִן הַיּוֹם שֶׁעָלָה רַבִּי שְׁמַעוֹן מִהַמְּעָרָה, הַדְּבָרִים הַלְלוּ לֹא נִתְפַסּוּ מִן הַזַּבְרִיִּים, וּבְסוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים הֵיוּ מִסְתַּכְּלִים - וּמִתְגַּלִּים מִבְּעִינֵיהֶם כְּמוֹ שֶׁנִּתְּנוּ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה בְּהַר סִיעִי! אֲזוּר שְׁמֹת כְּתוּב: "וַיִּסְכְּרוּ מַעֲיִנוֹת תְּהוֹם וְאַרְבּוֹת הַשָּׁמַיִם" (בראשית ז ב) - וְהֵיוּ הַזַּבְרִיִּים מְרוּזְשֵׁים דְבָרִים וְלֹא הֵיוּ מִתְקַיְיַמִּים בְּהֵם!

אָמַר: וְדַאי מִדְשָׁכִיב רַבִּי שְׁמַעוֹן זַכְמָתָא אֲסַתְלַקְתָּ מֵאַרְעָא. אֲתָא לְגַבִּיָּה דְרַבִּי אַבָּא, סוּז לִיה. סְלִיק רַבִּי אַבָּא יְדוּי עַל רִישִׁיה, וּבָכָה וְאָמַר: רַבִּי שְׁמַעוֹן! רִיזוּיָא דְטוּזִין מַעִיָּה מַנָּא טְבָא כָּל יוֹמָא וְלִקְטִין לִיה - כְּמָה דְכְתִיב: "הַמְּמַעִיט אֶסֶף עֶשְׂרֵה זֹמְרִים" (במדבר יא לב), וְהַשְׁתָּא רִיזוּיָא וּמַנָּא אֲסַתְלַקוּ וְלֹא אֲשַׁתָּאָר בְּעַלְמָא מַעִיָּה בַר כְּמָה דְכְתִיב: "קוּז צְנַעְנַת אֲזוּת וְתֵן שְׁמָה מִלָּא הָעוֹמֵר מִן וְהַנּוּזוּ אֹתוֹ לִפְנֵי יְהוָה לְמִשְׁמֶרֶת" (שמות טו לג). וְאֵלוּ בְּאַתְגַּלְיָא לֹא כְתִיב, אֲלֵא "לְמִשְׁמֶרֶת", לְאַצְעוּתָא! הַשְׁתָּא מֵאֵן יְכִיל לְגַלְאָה רִזִין, וּמֵאֵן יַגְדַּע לִין?!

פִּירוּשׁ הַזּוֹהַר: אָמַר - וְדַאי מִשְׁמֹת רַבִּי שְׁמַעוֹן הַזַּכְמָתָא הַסְתַּלְקָה מִן הָאָרֶץ! בָּא אֵל רַבִּי אַבָּא וְסַפֵּר לוֹ. הָרִים רַבִּי אַבָּא אֶת יְדִיו עַל רִאשׁוֹ וּבָכָה וְאָמַר - רַבִּי שְׁמַעוֹן! רִזִּים שְׁטוּזוּנִים מִמְּנֵוּ מִן טוֹב כָּל יוֹם וְלִקְטִים אוֹתוֹ, כְּכַתוּב: "הַמְּמַעִיט אֶסֶף עֶשְׂרֵה זֹמְרִים" (במדבר יא לב). וְעַכְשֵׁי הַרְזוּם וְהַמֵּן הַסְתַּלְקוּ, וְלֹא נִשְׁאָר מִמְּנֵוּ בְּעוֹלָם פְּרַט לְמָה שְׁכְּתוּב: "קוּז צְנַעְנַת אֲזוּת וְתֵן שְׁמָה מִלָּא הָעוֹמֵר מִן וְהַנּוּזוּ אֹתוֹ לִפְנֵי יְהוָה לְמִשְׁמֶרֶת" (שמות טו לג). וְאֵלוּ בְּהַתְגַּלּוֹת לֹא כְתוּב, אֲלֵא "לְמִשְׁמֶרֶת", לְהַצְנָעָה! עַכְשֵׁי מִי יְכוּל לְגַלּוֹת סוּדוֹת, וּמִי יַדַּע אוֹתָם?!

וכדי להבין מדוע לאזור הסתלקות רשב"י נגנו ספר הזוהר עד לדרא בתראה, ומדוע נסתתמו מעיינות זכמות הקבלה לזמן ממושך כל כך, ממשיך הרב זויד"א וכותב:

כי גזרה זוכמתו יתברך שיהיו אלף שנים בגלות זו, כדכתיב: "גְּתַנְנִי שְׁמִמָּה כָּל הַיּוֹם דְּיָהּ" (איכה א יג) - והוא יומו של הקדוש ברוך הוא! וכן אמרו בוזהר ומדרש איכה וכמה דוכתי. וכל התנאים ואמוראים היו סמוך לזורבן בתוך האלף שנים, שהרי רב אשי שסידר התלמוד היה בשנת שני"ז (358) לזורבן, ולכן לא הועיל כל קדושתם להביא משיזו - כי גזרה עומדת!...

ואפשר דבהיות גזירת הזורבן אלף שנים וכל הקדושים היו בתוך האלף שנים, לא רצה הקדוש ברוך הוא שיתגלה ספר הזוהר שיש בו כמה זומרות ועונשים - כרוזם אב על בנים - כי באותו פרק היו שמדות ותוקף הצרות והיו ישראל בצער גדול. ואם היו מתגלים דברי הקדושים רשב"י וזבריו היה מקום לסטרא אזורא לקטרג יותר על ישראל...

אבל אזור שעבר אלף שנים מהזורבן בשנת ארבעת אלפים תתכ"ז (4828) - אז היה יכול לבוא משיזו. ובעונותינו הרבים אשתהוי אשתהי - וזה זוטא נוסף לכלל ופרט על כל הזטאים וזילול שמו זס ושלום וזילול תורתו...

ולכן, סמוך לדורות שאזור אלף שנה מהזורבן נתגלה אור הזוהר להגין על ישראל - ושאם נזכה להתעסק בסתרי תורה כדת מה לעשות, בזכות זה תפרה ישע ישועת ישראל! עד כאן לשון הזויד"א בספרו שם הגדולים'.

הרי ראינו בעליל בדברי הרב זויד"א שהוא הבין ממה שאמרו בוזהר 'בין יומא דאסתליק רבי שמעון מן מערתא מלין (אלין) לא אתכסיין מן זזבריא, ורזין עלאין הוו מסתפלין ואתגליין מבינייהו פאלו אתייהיבו ההיא שעתא פטורא דסיני' - שהיתה ההתעוררות הגדולה הזו בגילוי סודות התורה בדורו של רשב"י כדי להכין תרופה למכת הגלות הארוכה, ולכן ניתנה רשות מן השמים לזמן מוגבל לגלות סתרי תורה - אבל רק לצורך כתיבת ספר הזוהר והתיקונים.

פא איִלנא זולק א - פרק א דיוויי

ואכן כמו שמוכח מהוזהר הנזכר לעיל, מיד לאזור ההתעוררות הומנית שהיתה בדורו של רשב"י, מכלל מקום 'מִדְּשִׁכִּיב רַבִּי שְׁמַעוֹן זֹכְמָתָא אֲסִתְלַקְתָּ מֵאַרְעָא' לתקופה של אלף שנים שנגזר עלינו להיות בגלות מרה זו. ובאלף שנים הללו היה הזוהר הקדוש גנוז למשמרת, וְכֵן אֲשֵׁיתָּאָר בְּעֵלְמָא מִיַּגִּיהַּ בְּרַ כְּמַה דְּכְתִיב: "קִוּוּ צִנְצְנַת אֲזוּת וְתֵן שְׂמֵהּ מִלְּא הָעוֹמֵר מִן וְהַנּוֹז אוֹתוֹ לִפְנֵי יְהוָה לְמִשְׁמֶרֶת". וְאֵלּוּ בְּאַתְנַלְיָא לָא כְּתִיב, אֶלְא "לְמִשְׁמֶרֶת", לְאַצְעוּתָא - וְזֶהוּ עַד תּוֹם הָאֵלֶף שָׁנִים הַלְלוּ שְׁמִנְעַע בְּהֵם מִשִּׁיז צַדִּיקֵנוּ מִלְּבוֹא וּלְגַאֲלֵנוּ. אֲמַנֵם לְאֹזֵר שְׁכַבְר עֲבָרוּ אוֹתָם הָאֵלֶף שָׁנִים בֵּא עֵידָן זֹדֵשׁ, כְּמוֹ שְׁבִיאָר הַרְבּ זוּיֵד"א:

'סמוך לדורות שאזור אלף שנה מהזוהר נגזלה אור הזוהר להגין על ישראל - ושׂאם נזכה להתעסק בסתרי תורה כדת משה לעשות, בזכות זה תפרה ישע ישועת ישראל - אמין!'

לאור דברי הזויד"א והוזהר הנזכרים לעיל למדנו שעל זה דייקא נאנוז מהרוז"ו אצלינו בהקדמתו באומרו: "אוי לָנוּ כִּי פָּגַתָּ הַיּוֹם" - יוֹם אֲזוּד שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא אֶלֶף שָׁנִים' (כלומר, כל אותם אלף שנים שנגזר עלינו להיות בגלות זו), וְגַם "צִטוּ צִלְלֵי עָרֵב" - שֶׁהֵם זֹמַשׁ מֵאוֹת וְאַרְבַּע שָׁנִים - יוֹתֵר מִזְּמַנֵּי הַיּוֹם הַשְּׁנַיִם' (כלומר, והרי כבר היה יכול משייז לבוא כל הזמן הזה של האלף השני). אם כן הרי השמש כביכול כבר נוטה לשקוע גם ביום השני של הקדוש ברוך הוא, ועדיין בן דוד לא בא!

גם בהמשך הקדמתו נגע מהרוז"ו במהות גזירת האלף שנים הללו במה שביאר:

'שְׁכַבְר אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְכָרוֹנֵם לְבָרְכָהּ כִּי זְמַן הַשְּׁבוּעָה הִיא עַד אֶלֶף שָׁנִים, כְּמוֹ שְׁכַתְּבוּ וְכָרוֹנֵם לְבָרְכָהּ בְּבְרִיתָא דְרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל בְּפָרְקֵי הַיְכָלוֹת עַל דְּנִיּאֵל, וְזֶה לְשׁוֹנֵם: "וְאַתִּי־הַבּוֹן בְּיַדִּיהָ עַד עַדָּן וְעַדְנִין וּפְלַגֵּי עַדָּן" (דניאל ז כה), וְאִיךָ הָרְאָהוּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לִיעֲקֹב אֲבִינוּ שֶׁר עוֹלָם וְהוּא שָׂרוּ שֶׁל בְּבַל שְׁבָעִים עוֹקֵין וְכוּ' עֵין שָׁם. וְכֵן בְּזֶהר פְּרָשְׁתָּ וַיִּרָא (דף קיז ע"א), וְזֶה לְשׁוֹנֵם:

אָמַר רַבִּי יוֹסִי כָּל דָּא אָרִיכוּ וּמְנָא יַתִּיר מִכְּמַה דְּאֹקְמִיהָ זֹכְרִיָּא - דְּאִיהוּ יוֹמָא זוּד גְּלוּתָא דְּכַנְסַת יִשְׂרָאֵל וְלָא יַתִּיר, דְּכְתִיב: "גִּתְנֵנִי שׁוֹמְמָה כָּל הַיּוֹם דְּזֶה!"

עד כאן לשון מהרז"ו לקמן. וברור שכוונת הזוהר (שם בדרף ק"ו ע"א) ליום אזור של הקדוש ברוך הוא - 'דְּאִיהוּ יוֹמָא זֹרְד גְּלוּתָא דְּכְנָסַת יִשְׂרָאֵל'.

יום לג - מוקדש לע"ז משה (מוריס) בן רזול ז"ל

ענף ב

עדיין נותר לנו להרזיב הדיבור על האלף שנים הללו שהזכיר מהרז"ו כדי להבין מדוע היו הם דוקא באלף הזומישי לבריאת העולם. יסוד הדבר מרומז בפסוק במגילת איכה (א יד): "נְתַנְנִי שְׂמֹמָה כָּל הַיּוֹם דְּוָה". וכבר ביארנו בענף הקודם ש"היום" הנזכר בפסוק ההוא היינו יומו של הקדוש ברוך הוא שהם אלף שנים שילנו בעולם הזה, אמנם עכשיו נעמוד על הנרמז בתיבת "דְּוָה".

בפשטות, ביאור תיבת "דְּוָה" פירושה 'זולה' או 'מוכת יסורים' - תיאור שאכן מתאים מאוד למצבם של עם ישראל ביום' הזומישי הזה של הקדוש ברוך הוא. אמנם על פי סודן של דברים נציין שאותיות ד-ו-ה הן גם כן אותיות ה-ו-ד, וידוע ש'הוד' היא הספירה הזומישיית מהששה ספירות (הידועות כששה קצוות) של פרצוף 'זעיר אנפין'. אכן אזור מיסודות הקבלה הוא ששהששה קצוות של פרצוף 'זעיר אנפין' הן כנגד ששת ימי השבוע (יום א - זוסד, יום ב - גברה, יום ג - תפארת, יום ד - נצוז, יום ה - הוד, יום ו - יסוד).

סוד זה מבואר בזוהר הקדוש (פרשת יתרו - דף פט ע"ב): 'תֵּאנָא, כְּתִיב: "כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ" (שמות כ יא). שֵׁשֶׁת יָמִים וְדָא - וְלֹא בְּשֵׁשֶׁת! וְהֵנִי יוֹמִין קְדִישִׁין עֲלָאִין אֶקְרוּן יוֹמֵי דְשָׁמַא קְדִישָׁא אֶתְכַלִּיל בְּהוּ, וְאִינוּן אֶתְכַלִּילִין בֵּיהּ'.

פירוש הזוהר: למדנו על מה שכתוב: "כי ששת ימים עשה יהוה את

השמים ואת הארץ" (שמות כ יא). "ששת" ימים ודאי - ולא כתוב 'בששת'! ואלו הם ימים הקדושים העליונים הנקראים ימים שהשם הקדוש נכלל בהם, והם נכללו בו.

אם כן נזכור כלל זה: בכל מקום שאנו מונים מאזור עד שש - כגון לששת ימי השבוע או לשיתא אלפי שנה דהוה עלמא, לעולם היום או האלף הנמנה זומישי

הוא תמיד כנגד ספירת ה'הוד'. ואכן זהו גופא הסוד והרמוז שירמיהו הנביא טמן בפסוק "נְתַנְנִי שִׁמְמוֹהַ כָּל הַיּוֹם דְּיָוָה" (איכה א ג). לומר לנו בדרך נבואה שכל האלף הזומישי משיתא אלפי שנה דהוה עלמא שכנגד ספירת ה-ה'הוד' עתיד להיות לבני ישראל במצב של "דְּיָוָה", ושל זולכי וצער!

וכן באמת היה, כמו שראינו בדברי הוזיד"א שהבאנו לעיל: 'כי גזרה זכמתו יתברך שיהיו אלף שנים בגלות זו, כדכתיב "נְתַנְנִי שִׁמְמוֹהַ כָּל הַיּוֹם דְּיָוָה" - והוא יומו של הקדוש ברוך הוא! ...ואפשר דבהיות גזירת הזורבן אלף שנים וכל הקדושים היו בתוך האלף שנים, לא רצה הקדוש ברוך הוא שיתגלה ספר הזוהר שיש בו כמה זומרות ועונשים - כרזום אב על בנים - כי באותו פרק היו שמדות ותוקף הצרות והיו ישראל בצער גדול, ואם היו מתגלים דברי הקדושים רשב"י וזובריו היה במקום לסטרא אזורא לקטרג יותר על ישראל! עד כאן לשון הוזיד"א.

וכמו שהזכיר הרב זויד"א בדבריו, סוד זה באמת הוזכר בכמה מקומות בוזהר הקדוש - כגון בפרשת וירא (דף קטז ע"ב - דף קיז ע"א). זה לשון הזוהר שם:

'אמר רבי יוסי - כְּנֻנָא דְאֵלֵינוּ דְאֵלֵינוּ: "אֲנִי יְהוָה, בְּעֵתָהּ אֲזַיְשְׁנָה" (ישעיה ס כב). מהו בְּעֵתָהּ? בְּעֵת ה"א - דְּתַקּוּם מֵעֲפָרָא, כְּדִין "אֲזַיְשְׁנָה"! אָמַר רַבִּי יוֹסִי - וְעַם כָּל דְּאֵלֵינוּ, יוֹמָא זֶה "נְאֻלְמַתִּי דּוּמְיָה" (תהילים לט ג). בְּגִין דְּאִסְתַּלַּק וְאִ"ו מִן ה"א, וְקוּל לָא אֲשַׁתְּכּוּז - כְּדִין דְּבוּר אֲתַאֲלָם! וּבְגִין כֶּף הִיא שְׂכִיבַת בְּעֲפָרָא כָּל הַהוּא יוֹמָא דְ-ה"א. וּמֵאֵן אִיהוּ? אֲלֵף זֻמְשָׁא! וְאֵף עַל גַּב דְּאִקְדִּימַת בְּגֻלְתָּא עַד לָא יִיעוּל הַהוּא אֲלֵף זֻמְשָׁא רְוָא דְ-ה"א. וְכֹד יִיְתִי אֲלֵף שְׁתִּיתָא דְאִיהוּ רְוָא דְ-וְאִ"ו, כְּדִין וְאִ"ו יוֹקִים לָהּ"א.

פירוש הזוהר: אמר רבי יוסי - כמו זה כתוב: "אֲנִי יְהוָה, בְּעֵתָהּ אֲזַיְשְׁנָה"

(ישעיה ס כב). מהו בְּעֵתָהּ? בְּעֵת ה"א - כְּשִׁתְּקוּם מִן הָעֶפֶר, אִו "אֲזַיְשְׁנָה". אָמַר רַבִּי יוֹסִי - וְעַם כָּל זֶה, יוֹם אֲזוּד "נְאֻלְמַתִּי דּוּמְיָה" (תהילים לט ג). מִשּׁוּם שֶׁהִסְתַּלַּק וְאִ"ו מִ-ה"א וְקוּל לָא גַמְעָא, אִו הַדְּבוּר נְאֻלְמַתִּי. וְלָכֵן הִיא שׁוֹכְבַת לְעֶפֶר כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁל ה"א. וּמִיָּהוּ? הָאֲלֵף הַזֹּמְיָשִׁי! וְאֵף עַל גַּב

אֵילָנָא זולק א - פרק א דְּוַיִּי

שְׁהִקְדִּימָה בְּגִלּוֹת עַד שְׁלֹא נִכְנַס אֹתוֹ הָאֱלֹף הַזְּמַיִשִׁי שֶׁהוּא הַסּוּד שֶׁל ה"א. וְכִשְׁיָבֵא הָאֱלֹף הַשֵּׁשִׁי שֶׁהוּא הַסּוּד שֶׁל וַא"ו, אָז וַא"ו יָקִים אֶת ה"א.

ואף על פי שלא טרוזנו לבאר עומקו של מאמר יקר זה על פי מפרשי הוזהר, מכל מקום גם מרהיטת לשונו נראה בעליל שהשכינה הקדושה שיגלתה עמנו לאזור זורבן בית שני עִוְכָכֶת לְעַפָּר כָּל אֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁל ה"א. ובמידה? הָאֱלֹף הַזְּמַיִשִׁי? (כלשון פירוש הוזהר הנזכר לעיל). ועוד נתבאר בו: וְכִשְׁיָבֵא הָאֱלֹף הַשֵּׁשִׁי שֶׁהוּא הַסּוּד שֶׁל וַא"ו, אָז וַא"ו יָקִים אֶת ה"א.

יום לד - מוקדש לזכות ליליאן בת רוזל

על פי כל האמור לעיל, לעניות דעתנו נראה פשוט שאפילו רק לצורך הסתרת סוד זה של גזירת האלף שנים (בנוסף לטעם כעיקר שהזכיר הזויד"א בדבריו - והוא כדי שלא יתגלו במשך אותם האלף שנים כל הזומרות והעונשים שבזוהר, וזולילה יגדל הקטרוג על ישראל) היה כדאי שלא יתגלה ספר הזוהר במשך כל האלף שנים הללו. והטעם, דאם אכן היה מתגלה להם גזירת הגלות המרה ושלא יכול משייז לבוא בכל אותם האלף שנים אז בודאי שלא היו יכולים לעמוד באמונתם במשך כל תוקף הצרות שפקדו אותם במיום ליום. דהרי מזה שבמוזיק אותנו באמונתנו היא האמונה שבכל יום יכול משייז צדקינו לבוא! ודו"ק.

אמנם רבינו 'הזופץ זויים' זכר צדיק וקדוש לברכה לא כתב כמו שכתבנו אנו על פי דברי הרב זויד"א ופשטות דברי הזוהר וכל המקובלים שמכל מקום גזירת האלף שנים במקומה עומדת, ושלכן לא נתגלה ספר הזוהר עד סמוך לתזוילת האלף הששי. דהרי בהקדמת ספרו הגדול על הלכות לשון הרע ורכילות כתב קדוש ישראל בזה הלשון:

לֹא עָלְיוֹ זֶס וְשָׁלוֹם הוּא תְּלוּנְתָנוּ, כִּי אִם עַל עֲצָמֵנוּ. כִּי מִצְדוֹ לֹא יִבְצֵר זֶס וְשָׁלוֹם - כִּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּיִשְׁעֵיהֶּ: "הֵן לֹא קִצְרָה יַד יְהוָה מִהַוְשִׁיעַ, וְלֹא כִּבְדָה אֲזַנּוֹ מִשְׁמֹעַ כִּי אִם עֲוֹנוֹתֵיכֶם וְגו'" (ישעיה נט א).

ובימי רבי יהושע בן לוי נמצא בגמרא סנהדרין בפרק זולק (דף צו) שהשיבו לו ש- "היום אם בקולו תשמעו" (תהילים צה ז) יבוא משייז, אף שלא נשלם אז עדין זמן הגלות שנגזר על ישראל שיהיו אלף שנים בגלות כמנין יובו של הקדוש ברוך הוא כמו שמיצינו בדברי זוז"ל, עם כל זה היתה כוז התשובה מבטל את הגזרה. וכל שכן בזמננו שזה יותר

איִלְנָא זולק א - פרק א דְיוֹזִי

פה

משמונה מאות שנה שפלה היום הנ"ל. ואין הסבה פי אם מצדנו, שבעונותינו הרבים אין אנו מניזונים לו שישרה שכינתו בתוכנו!

עד כאן לשונו הטוהר. הרי לעינינו איך שכתב 'הזופץ זיים' ש-'היה כון התשובה מבטל את הגזרה'!

אמנם דע שסברה זו ש-'היה כון התשובה מבטל את הגזרה' הוזכרה כבר בדברי הזיד"א הנזכרים לעיל בשם הגדולים. בסוף מערכת א ערך ריט הרגיש הרב זיד"א קצת קושיא מאותה גמרא (בפרק זולק) שהזכיר הזופץ זיים' בהקדמות, ולכן כתב בזה הלשון:

'אמר ליה רבי יהושע בן לוי למושיז - 'אימת אתי מר'? ואמר ליה 'היום'. ופירש לו אליהו זכור לטוב "היום אם בקולו תשמעו" (תהילים צה ז). ומשמע [מדברי הגמרא] דאם יעשו תשובה יבוא תיכף משיז אפילו בימי רבי יהושע בן לוי!

ויש ליישב דכוונת המשיז שאמר ליה 'היום' היינו [לומר] דעתה לא שייך שאלה [זו ששאלו רבי יהושע בן לוי] מסיבת 'היום' - כלומר [מסיבת] גזירת "כל היום דיה" שהוא יובו של הקדוש ברוך הוא ואי אפשר לבוא! ואליהו זכור לטוב רמוז: "היום" [אינו יכול לבוא], ורק [אזר כך [לאזר תום האלף שנים] "אם בקולו תשמעו" - שתלוי בתשובה [ואי יכול משיז לבוא]!

עד כאן לשון הרב זיד"א שם. הרי שהרב זיד"א כתב לא כמו 'הזופץ זיים' - דלדעת הרב זיד"א משיז לא היה יכול לבוא בכל אותם האלף שנים, ולא קשיא מפרק זולק! ועם כל זאת, בסופו של דבר סיים הרב זיד"א בזה הלשון:

'דאם כל ישראל היו שבים בתשובה, אפילו בתוך אלף שנים הוה אתי משיז. ולא היה מספיק בזה שהיו בישראל קדושי עליונים - דנשבע הקדוש ברוך הוא שיהיו כן עד שישבו [כולם].

ומה שאמרו שם במדרש הנעלם [בוהר זודש דף לו - דפוס ויניציא] 'דאפילו כנישתא זודא דתייבין, בזכותה אתכניש וכו' [פירוש: דאפילו אם ציבור אזר יוזרו בתשובה, בזכותם ישבו כולם מהגלות]. אפשר דהא דכנישתא זודא לא הוה סגי בתוך האלף שנים - שהיה צריך שישבו כל ישראל או

רובם כדי שיגאלו בתוך האלף שנים. אבל לאזור האלף שנים מהני
הא דרשי כנישתי או כנישתא זודא. ובוה יבואו על זכון כל
המאמרים כפשטן, ועוד יש לצדד בזה! עד כן לשון הזויד"א.

אלמא, לא סתם הרב זויד"א את אבן הגולל לגמרי על האפשרות לביאת משיחו
באותם האלף שנים שרמו עליהם ירמיה הנביא בפסוק: "נְתַנְנִי שִׁמְמָה כָּל הַיּוֹם
דְּהָה" (איכה א יג)!

איך שיהיה, הרואה יראה בדברי הזוהר זודש (שהוכרו בדברי הרב זויד"א לעיל) שזוששו
זוכמי דורו של רשב"י שמסתמא לא יזכו בני ישראל לזוור בתשובה כללית בתוך
האלף שנים שנגזר עליהם להיות בגלות, ולכן ראו זוכמי אותו הדור לזכון להכין
תרופה למכה ולטמון את ספר הזוהר כצנצנת מן למשמרת עד שתעבור אותה
גזירה זומורה, כמו שכתב הרב זויד"א:

'סמוך לדורות שאזור אלף שנה מהזוורבן נתגלה אור הזוהר להגין על
ישראל - ושאם נזכה להתעסק בסתרי תורה כדת מזה לעשות, בזכות
זה תפרה ישע ישועת ישראל! עד כאן לשונו.

ואף אם רק מקצת אנשי שלומינו יטו אזנם לדברי הזוהר הקדוש, בכל זאת יועיל
גילוי הזוהר לאזור שעברה גזירת האלף שנים להביא משיחו צדקינו על דרך מזה
שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: 'בואו אלה וכפרו על אלה' (ויקרא רבה)!

יום לה - מוקדש לזכות אלי בן זונה ובני משפוחתו

ועתה שעת הכושר לפרסם עוד נקודות מדברי הרב הזויד"א שבאו באותו ענין
בספרו 'שם הגדולים' (שם). דתזילתה יסד הזויד"א דבאותם אלף שנים שנגזר עליהם
להיות בגלות 'לא רצה הקדוש ברוך הוא שיתגלה ספר הזוהר שיש בו
כמה זומרות ועונשים - כרוזם אב על בנים - כי באותו פרק היו
רעות ותוקף הצרות והיו ישראל בצער גדול. ואם היו מתגלים דברי
הקדושים רשב"י וזובריו וכל העונשים היה מקום לשטן לקטרג יותר
על ישראל לרעות בישראל רעה אזור רעה! עד כאן לשונו שראינו כבר
לעיל. אמנם הזויד"א הנפלא לעניננו נמצא בהמשך דברי הזויד"א. זה לשונו שם
(בדילוגים):

'אבל אזור שעברו אלף שנים ונתגבר היצר הרע מאוד יען כבר נתברר הרבה ועתה הברירה ברגלים כמו שאמרו 'בעקבות משיזא זוצפה יסג' (סוף מסכת סוטה) - שהיא התאווה שמתגברת בראותה כי כלתה אליה הרעה ומתגברת להזוטיא - נתגלה אור הזוהר להגן על הדורות, שאם נזכה להתעסק בסתרי תורה כדת מזה לעשות בזכות זה תפרה ישע ישועת ישראל. ונתגלו הזומרות והעונשים למען ישמעו ויראו - כי השעה צריכה ולכך] בתגבורת התאווה:

ובודאי [שגם בתוך האלף שנים] דגדולי הדורות היו מקיימים כל הזומרות והקדושות, אך המון העם לא ידעו את כל תוקף הזומרות והעונשים - ומוטב שיהיו שוגגים בעידן עקתא. אבל עתה בדורות אזורנים כי גבר היצר להזוטיא אנו צריכים לכלל הזומרות שיתגלו. השומע ישמע, ואשר לא ישמע יענש! כי עוונותיו צרף יצרפו בשבת בגלות והתגברות התאווה וזילול שמו - זס וזלילה. ודו"ק היטב! עד כאן לשונו הלוהט של הרב זייד"א.

ולך נא וראה מזה שכתב הרב הגאון יעקב משה הלל שליט"א בספרו 'גבורת האר"י' (דף רנה - רנו) על דברי הזייד"א הנזכרים לעיל. זה לשונו שם:

'הרי קבן מלשון זייד"א גאון עוינו וזכרנו לברכה שלא דבר ריק הוא גילוי זכמת הקבלה בדורות האזורנים, ויזוד עם זה גילוי הזומרות והעונשים. ואדרבא, לפי מצב הדורות השעה צריכה לכך, דסוף סוף מזה שלא יתוקן על ידי קיום הזומרות ומילי דזוסידותא יתוקן על ידי יסורין קשים ומרים - וכמו שכתב (הרב זייד"א) בסוף לשונו.

והכל בשיקול אל דעות וכו' נתכנו עלילות, ולא מוזשבותיו מוזשבותינו. ומעתה אין לתמוה כלל למה מעת גילוי הזוהר הקדוש, ובפרט לאזור גילוי זכמת האריז"ל שהוריד תורת הקבלה לעולם המעשה ממש על ידי שהראה האופן והדרך של קיום המצוות לפי כוונתיהם, שגדולי הדורות הפוסקים ומנהיגי העם די בכל אתר ואתר כל אזור לפי הבנתו וסגנונו התנהגו והנהיגו אזוריהם את העם בדרך ומנהגי האריז"ל, ובססו שיטותיהם ברכי עבודת השם

והשקפותיהם דוקא על אדני הקבלה, כידוע ומפורסם - כי כאמור השעה צריכה לכך!

וגדולי ישראל שהמה עיני העדה ראו הצורך בכל זה ביודעם ומכירם שזולת זה לא יגמר בירור ותיקון הדרא בתראה, כמו שכתב רשב"י: 'וּבְגִין דְּעֵתִידִין יִשְׂרָאֵל לְמִטְעָם מְאִילָנָא דְּוִזְי דְּאִיהוּ הָאִי סְפָר הַזֶּהר יִפְקֹן בֵּיה מִן גְּלוּתָא בְּרוּזְמִי וְכוּ'. ויש לפרש דהיינו הן על ידי לימוד סתרי התורה, והן על ידי קיום מצוותיה - שהוא תכלית הלימוד, וכמו שאמרו ז"ל (במסכת ברכות - דף יז ע"א): 'תכלית זוכמה תשובה ומעשים טובים!' עד כאן לשון הגאון רבי יעקב משה הלל שליט"א.

ובזה יבין הקורא הנעים וימצא טעם הגון למה כתבנו לעיל דאף אם רק מקצת אנשי שלומינו יטו אונם לשמוע לדברי הוזהר הקדוש בכל זאת יועיל להביא משייז - על דרך יבואו אלה ויכפרו על אלה. והגם שאני את נפשי הצלתי בענין זה, מכל מקום לא רק נפשי בשאלתי, אלא בעיקר עמי בבקשתי!

סעיק ז

זָגַם "נָטוּ צְלָלִי עָרְב" שְׁהֵם זֹמֵשׁ מֵאוֹת

וְאַרְבַּע שָׁנִים...

רבינו מהרז"ו נקט לשון הפסוק "נָטוּ צְלָלִי עָרְב" (ירמיה ו ד) כדי להורות ולהדגיש שכבר עברו גם יותר מזומש מאות שנה מהאלף השישי שהוא יומו השישי של הקדוש ברוך הוא. ונקט כן על דרך משל מיום אזור שלנו בעולם הזה שלאזור זוזות היום כבר נוטה השמש לכיוון המערב למקום שקיעתה.

כמו כן בנמשל - הוא האלף השישי שהוא יומו השישי של הקדוש ברוך הוא שלפי שיטת מהרז"ו כבר עבר בימיו את נקודת מוזציתו, וכבר כביכול נוטה גם היום השישי לשקוע. לכן בראותו את אורך הגלות הנמשכת נאנז מהרז"ו ואמר: 'אֶתְנָה אֶת פְּנֵי לְוִזְקָר וְלְדַעַת - מֵה זֶה וְעַל מֵה גְּתֵאָרְךָ קִצְנִי וְגְלוּתֵנּוּ, וּמִדּוּעַ לֹא בָּא בֵּן יִשְׂרָאֵל?'

אמנם כמו שנבאר באורך בסמוך, אין זה אלא לפי דברי מהרז"ו שמנה מזמן הזורבן שיצא לו שבימיו אכן כבר עבר יותר מוזצי האלף השישי. אכן לפי דברי הוזהר הקדוש אינו כן!

יום לו - מוקדש לע"ז כמל בן זיזהא ז"ל

סעיקף זז

'יותר מוזצי היום השני...'

ענף א

באמת שקושיא גדולה צועקת לפנינו לפי פשט דברי מהרז"ו שמנה מנין האלף זומש מאות וארבע שנים מיום הזורבן, ולכן יצא לו שבימיו אכן כבר עבר יותר מוזצי האלף הששי. ואמת שקושיא זו עצמה צועקת גם לפי פשט דברי הזויד"א שהבאנו לעיל, דהרי גם הוא מנה גזרת האלף שנים מיום הזורבן. זה לשונו שם:

'כי גזרה זוכמתו יתברך שיהיו אלף שנים בגלות זו, כדכתיב: "נְתַנְנִי שְׁמִמָּה כָּל הַיּוֹם יְהוָה" - והוא יובו של הקדוש ברוך הוא! וכן אמרו בזוהר ומדרש איכה וכמה דוכתי. וכל התנאים ואמוראים היו סמוך לזורבן בתוך האלף שנים, שהרי רב אשי שסידר התלמוד היה בשנת שנ"ז לזורבן, ולכן לא הועיל כל קדושתם להביא משיזו - כי גזרה עומדת!'

...ואפשר דבהיות גזירת הזורבן אלף שנים וכל הקדושים היו בתוך האלף שנים, לא רצה הקדוש ברוך הוא שיתגלה ספר הזוהר שיש בו כמה זומרות ועונשים... אבל אזר שעברו אלף שנים מהזורבן בשנת ארבעת אלפים תתכ"ז (4828) - אז היה יכול לבוא משיזו... ולכן, סמוך לדורות שאזר אלף שנה מהזורבן נתגלה אור הזוהר להגין על ישראל - ושם נזכה להתעסק בסתרי תורה כדת מזה לעשות, בזכות זה תפרה ישע ישועת ישראל! עד כאן לשון הרב זויד"א הנזכר לעיל.

ויש לעיין טובא בתוכן דבריו. דהרי הזויד"א כל עצמו בא שם לתרץ מדוע לא נגלה ספר הזוהר לדורות הראשונים, וממילא בתירוץ זה גם בא ליישב למה במשך כל אותו הזמן זול איסור לגלות סתרי תורה - כמבואר במשנה וגמרא בריש פרק 'אין דורשין' במסכת זגיגה. וכוכור, הסיבות לשינויים הלכו ברצון שמים בגילוי סודות התורה או בהסתרים כבר ביארנו בביאורינו לעיל על פי דברי הזוהר

אִילָנָא זולק א - פרק א יְדוּיִי

הקדוש שהעתקנו שם, ובו נתבאר שסמוך לזורבן ביציאת רשב"י מהמזרה ניתנה רשות מן השמים לגלות סתרי תורה. אמנם מוכוז בוזהר שם שלא ניתן זולקן זה אלא לזמן מוגבל עד הסתלקותו של רשב"י כדי להרבות תלמידים לצורך זיבור ספר הוזהר והתיקונים.

ואכן ידע רשב"י ברוז קודשו שאין התכלית בגילוי סודות הללו לא צורך דורו ולא לצורך הדורות הבאים מיד אזוריו משום אותה גזירת האלף שנים של הגלות המרה שצריכה לבוא על עם ישראל - כמו שביאר רשב"י בעצמו בספר הוזהר. ולכן, בכל אותן האלף שנים רצון שמים היה שאדרבא לא יעסקו בקבלה (מהטעם שהוכר הזויד"א לעיל), אלא שיהיה ספר הוזהר שמור למשמרת לדרא בתראה שבו יוכל בן-דוד לבוא לאזור שיתמו האלף שנים הללו - ממש כצנצנת מן למשמרת. (וראה לעיל מה שכבתנו בהעתקת ופירוש לשון הוזהר בפרשת ויזו, דף רטו ע"ב - ריו ע"א)

הרי שבדברי הזויד"א עצמן מבואר שלזמן ארוך מאוד היו סתרי התורה שבזוזהר הקדוש גנוזים למשמרת עד שברזומי שמים תמה אותה גזרת האלף שנים וכבר הגיעו הימים שבהם יוכל בן-דוד לבא 'אי איכשר דרא'. ועתה יש לנו לדרוש ולזקור בדברי הוזהר עצמן מתי אכן תמו אלף שנים הללו - ובה נרגיש ונעמוד על הקושי הגדול שנופל בדברי רבינו מהרוז"ו וכן בדברי הרב זויד"א שמשמע מאוד מדברי שניהם שהאלף שנים הללו נמנים ומסתיימים מזמן הזורבן שהיה בשנת שלושת אלפים תתכ"ז (3828). אלו דברי הוזהר הקדוש בפרשת וירא (דף קטו ע"ב - קי"א):

וּבְגִין כֶּף הִיא שְׂכִיבַת בְּעַפְרָא כָּל הַהוּא יוֹמָא דְ-ה"א. וּמֵאן אִיהוּ? אֶלְף זְוִמְשָׁאָה! וְאֵף עַל גַּב דְּאֶקְדִּימַת בְּגִלּוּתָא עַד לָא יִיעוּל הַהוּא אֶלְף זְוִמְשָׁאָה, רְזָא דְ-ה"א. וְכַד יִתִּי אֶלְף שְׁתִּיתָאָה דְּאִיהוּ רְזָא דְ-וּא"ו, כְּדִין וּא"ו יוֹקִים לְה"א.

פירוש הוזהר: לכן היא שוכבת בעפר ככל אותו היום של ה"א. ומיהו? האלף הזומשי! ואף על גב שהקדימה בגלות עד שלא נכנס וכלומר עוד לפני שהתחיל אותו האלף הזומשי (שהוא) הסוד של ה"א. וכשיבא האלף הששי שהוא הסוד של ו"ו, אז ו"ו יקים את ה"א.

הרי מוכוז בהדיא בדברי הוזהר הללו שאין זישוב גזירת האלף שנים מתחיל מיום הזורבן אלא מתחילת האלף שנים הזומשי לבריאת העולם - שהם דייקא יומו הזומשי של הקדוש ברוך הוא! לכן דייק הוזהר ואמר: וְאֵף עַל גַּב דְּאֶקְדִּימַת בְּגִלּוּתָא עַד לָא יִיעוּל הַהוּא אֶלְף זְוִמְשָׁאָה רְזָא דְ-ה"א.

צא אֵילָנָא זולק א - פרק א דְיוֹזִי

הרי שהדגיש הזוהר שהשכינה הקדושה הקדימה לצאת בגלות עוד לפני תזוילת האלף הזומישי לבריאת העולם! והרי ידוע שזורבן בית המקדש השני היה בשנת שלושת אלפים תתכ"ז (3828) - ואם כן היה זה עדיין בתוך האלף הרביעי.

אכן למדנו מדברי הזוהר הללו שרק בתזוילת האלף הזומישי שהוא יובו הזומישי של הקדוש ברוך הוא (בסוד "נתני שממה כל היום ד'ה" - שהוא יובו הזומישי של הקדוש ברוך הוא שכנגד ספירת ה-הוד) התזויל מנין האלף שנים שעד תומם לא יכול בן דוד לבוא - דהא 'גזירה במקומה עומדת' (כלשון הזוהר"א)! אם כן, פשיטא ופשיטא שלא הותרה אותה גזירה עד תזוילת האלף הששי (בשנת זמשת אלפים לבריאת העולם) - ולא לאזור שעברו אלף שנים מוזמן הזורבן, בשנת ארבעת אלפים תתכ"ז (4828) כמו שמשמע מדברי רבינו מהרוז"ו והרב זויד"א.

ובאמת שהנוגע ביותר לענייננו מכל האמור לעיל על פי דברי הזוהר הקדוש הוא שגם סוף זמן גזירת האלף שנים הללו מפורש בהדיא בדברי הזוהר (ולא רק מדיוקא בעלמא). הרי שם בזוהר אמרו בפירושי: 'וכד ייתי אלף שתי תאה דאיהו ר'וא ד-וא"ו, כ'דין וא"ו יוקים לה"א!

פירוש הזוהר: וכשיבא האלף הששי שהוא הסוד של וא"ו, או וא"ו יקים את ה"א!

כלומר, האלף הששי לבריאת העולם הוא יקים את נפילת השכינה הקדושה שהיה בכל אותו אלף הזומישי שגזר עלינו ועליה להיות בגלות רביעית מרה זו, דהרי מאז כבר יכול בן-דוד לבא 'אי איכשר דרא'.

אם כן היה זה בתזוילת האלף הששי לבריאת העולם (וליתר דיוק לאזור שעברו עוד ששים שנים נוספות מהאלף הששי כמבואר בהמשך דברי הזוהר שם) שהותר לראשונה מאז הסתלקותו של רשב"י לגלות וללמוד סתרי תורה לבען זירוז גאולתינו השלימה. ואכן מן השמים סבבו שדוקא אז באותו פרק ממש נתגלתה "צנצנת" ובה "מלא העמר מן" - הוא ספר הזוהר שציוה רשב"י את תלמידיו לפני מותו לגנוז "לפני יהוה למשפורת" לדרא בתראה. וכן כתב הרב זויד"א:

ולכן סמוך לדורות שאזור אלף שנה... נתגלה אור הזוהר להגין על ישראל - ושם נזכה להתעסק בסתרי תורה כדת מזה לעשות, בזכות זה תפרה ישע ישועת ישראל! עד כאן לשונו.

אֵילָנָא זולק א - פרק א דְּזוּזִי

ואזור שלמדנו מפשטות לשון הוזהר שלא תמוה גזירת האלף שנים עד שנת זומשת אלפים לבריאת העולם ולא לאזור שעברו אלף שנים מזמן זורבן בית שני, נתקשינו ליישב דברי הוזהר עם מה שכתב הרב זויד"א ב'שים הגדולים':

ולכאורה מוכרזים אנו לתרץ דברי הויד"א ולומר שאף על פי שנקט 'אלף שנה' מזהזורבן בלשונו, אין זה אלא משום שלא דק במנינו ליישבו בדיוק על פי הנתבאר בדברי הוזהר הנזכרים לעיל - אמנם ודאי שגם הרב זויד"א סובר כמונו! דהרי ידוע לכל (ובראשם לרב זויד"א עצמו) שספר הוזהר נתגלה ונתפרסם לראשונה בספרד בכמה ישיבות למקובלים רק במאות שנים האזורנות לפני גירוש היהודים מספרד (שהיה בשנת זומשת אלפים מאתיים זומשיים ושתים לבריאת העולם - 1492 למנינם) - ואילו למנינו של הרב הויד"א (שבודאי לא בא בדקדוק במה שמנה אלף שנים מהזורבן) נתגלה ונתפרסם ספר הוזהר קרוב לשנת ארבעת אלפים תתכ"ז (4828). ובאמת שזושבון זה אי אפשר להולמו. דלפי מנין זה היה גילוי הוזהר קרוב למאתים שנה לפני כן בימיהם של רש"י והרי"ף ובעל הערוך - וזה ודאי אינו תואם למסורת שיבידינו בנוגע לגילוי ספר הוזהר ופרסומו בספרד רק כמאתים שנה לפני הגירוש הגדול מספרד!

אבל לפי דרכנו (על פי דברי הוזהר הנזכרים לעיל), אם נזושב כמאתים שנה לפני הגירוש נמצא שהיה גילוי הוזהר קרוב לשנת 1292 למנינם, והוא קרוב לשנת זומשת אלפים זומשיים ושתים שנים לבריאת העולם! והרי זה מאוד מאוד תואם לדברי הוזהר שפירט שסוף הגזירה היתה בעצם ששים שנה לתוך האלף הששי, כמו שנתבאר בהמשך לשון הוזהר (כדף ק"ז ע"א):

וְכַד יִתִּי אֶלֶף שְׁתֵּיתָא דְּאִיהוּ רְזָא דְּ-וַא"ו, כְּדִין וַא"ו יוֹקִים לְ-ה"א.
בְּזַמְנָא שִׁית זְמַנִּין עֶשֶׂר שְׁתֵּין נְפִשׁ, כְּדִין שְׁלִימוּ וַא"ו עֶשֶׂר זְמַנִּין - וַא"ו
שִׁית זְמַנִּין עֶשֶׂר. וַא"ו סְלֶקָא בְּ-י"ד, וַא"ו נְזֻזְתָּא בְּ-ה"א. אֲשֶׁתְּלִים וַא"ו
זו עֶשֶׂר שִׁית זְמַנִּין. כְּדִין הוּוּ שְׁתֵּין לְאַקְמָא מִעֶפְרָא!

פירוש הוזהר: וכשיבא האלף הששי שהוא הסוד של וא"ו, או וא"ו יקים את ה"א. בזמן שש פעמים עשר ששים נפשי, או שלמות של וא"ו עשר פעמים - וא"ו שש פעמים עשר. וא"ו עולה ב-י"ד, וא"ו יורדת ב-ה"א. נשלמות וא"ו בתוך עשר שש פעמים, או הם ששים להקימת מהעפר.

ובעט אזורי זה מוסיף הוזהר:

כְּד יִתְעַר וַא"ו לְגַבֵּי ה"א... וְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל, יוֹקִים לָהּ מִעֶפְרָא וְיִדְכַר
לָהּ קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְיִשְׁתַּכּוּז קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְגַבֵּהּ זו גְלוּתָא

פּוֹזוּשְׁבֵן וְאִי שֵׁית זְמַנִּין יוֹד - עֵשֶׁר זְמַנִּין שֵׁית שְׁנִין. וְכִדִּין תִּיקוּם
וְיִתְפַקֵּד עֲלֵמָא לְמַעַבְד נִקְבִיזִין!

פִּירוּשׁ הַזוּהַר: אָו יִתְעוֹרֵר וְאִי אֵל ה"א... וְכִנְסַת יִשְׂרָאֵל, יָקִים אוֹתָהּ בֵּין
הָעָפָר וְיִזְכֹּר אוֹתָהּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְיִמְצֵא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶצְלָהּ
בְּתוֹךְ הַגְּלוּת פּוֹזֵשְׁבֵן וְאִי שֵׁשׁ פְּעָמִים יוֹד - עֵשֶׁר פְּעָמִים שֵׁשׁ שְׁנִים. וְאִו
תִּיקוּם וְיִתְפַקֵּד הָעוֹלָם לַעֲשׂוֹת נְקָמוֹת!

ובפירוש 'מתוק מדבש' ביאר בזה הלשון: 'והקדוש ברוך הוא יהיה עמה
בתוך הגלות באלף השישי כוזשבון... שביזוד הם ששים שנה כדי
להשלים את כל הארות השישה קצוות!' עד כאן לשונו.

הרי לנו פירוט נפלא בוהר הקדוש איך שגם לאזור שעבר האלף הזומישי ונכנס
האלף השישי עדיין לא תהיה עליה לשכינה הקדושה בזכות מעלת האלף השישי
עד שיעברו עוד ששים שנים נוספות לתוך האלף השישי. ואכן לפי מה שזושישבנו
לעיל, שנת זומשת אלפים וששים היתה כמעט מאתים שנה לפני גירוש ספרד!
ודו"ק.

אם כן ראינו בעליל בדברי הזוהר הנזכרים לעיל שאין לזושב גזירת האלף שנים
הללו בזמן זורבן בית המקדש השישי אלא מתזזילת האלף הזומישי לבריאת
העולם. ואכן מוכז מהמסורת שבידינו על זמן התגלות הזוהר שבמיד שזולף והלך לו
אותו האלף הזומישי ונכנס האלף השישי (ועוד ששים שנה יתרים - כדברי הזוהר שהבאנו
לעיל), מיד נתגלה ספר הזוהר בעולם - מטעם דמאז כבר יוכל בן-דוד לבוא 'אי
איכשר דרא'!

וזהו בהכרוז הטעם שנתגלה ספר הזוהר בהשגחה עליונה דוקא או, כמו שביאר
הזויד"א: 'שלכן סמוך לדורות שאזור אלף שנה... נתגלה אור הזוהר
להגין על ישראל - ושם נזכה להתעסק בסתרי תורה כדת מה
לעשות, בזכות זה תפרה ישע ישועת ישראל! עד כאן לשון הזויד"א.

וכיון שהגענו עד הלום בישוב דברי הזויד"א, נאמר בודאות שגם רבינו מהרוז"ו לא
התכוין בדוקא במה שבמה גזירת האלף שנים בזמן הזורבן. דלא יעלה על הדעת
שמהרוז"ו יאמר דבר שאינו תואם עם מה שברור כזומה בוהר הקדוש - דידוע
שגם רבינו מהרוז"ו וגם הרב זויד"א היו בקיאים גדולים בכל זודרי הזוהר, דהרי
שניהם זזיברו הגהות על ספר הזוהר.

אלא שבאמת קצת יותר קשים לנו דברי מהרוז"ו במה שנקט בלשונו מנין כל כך מדויק של אלף זומש מאות וארבע שנים מאז זורבן הבית. דהרי על אלף שנים הראשונות אמר רבינו: "אוי לנו כי פגה היום" - יום אָזוד של הקדוש ברוך הוא שהוא אָלף שָנים, ועל זומש מאות וארבע שנים הנותרות אמר: 'גם "צטו צללי ערב" - יותר מוֹזצי היום השני! הרי שמהרוז"ו ודאי מנה משנת זורבן בית שני, דלא שייך וזשבון זה אלא אם נמנה משנת הזורבן - כמו שפירט הוא בעצמו: 'לזרבן בית מקדשנו הנזרר זה היום אָלף וְזומש מאות וְאַרבע שָנים! ומצוה ליישב דברי קודשו.

ולעניות דעתין, כל כוונת מהרוז"ו במנין זה היתה להמוזיש לנו את עוצם אורך הגלות - שהרי כבר בימיו של מהרוז"ו בזמן כתיבת הקדמה זו סמוך להסתלקות רבו האריו"ל עברו כבר אלף שנים, וגם עוד יותר ממוזצית אלף שנים אזורות לתוך הגלות הרביעית המרה הזו. אבל בוזישוב סוף גזירת האלף שנים שמאז כבר יכול בן-דוד לבא 'אי אכשור דרא' ודאי שלא יזלוק מהרוז"ו על מה שמפורש בוזהר הקדוש!

כך נראה לעניות דעתין. וגם אם טעינו בהשערתנו, בטוויים אנו שגם רבינו מהרוז"ו וגם הרב זייד"א זכותן תגן עלינו משתעשים בדברים שכתבנו נוכחו פני השם - דסוף סוף לא ימלט משום בר דעת שפשיטות דברי קודשים לא מתיישבים היטב עם דברי הזוהר הקדוש, כמו שהוכחנו בסייעתא דשמיא.

יום לו - מוקדש לע"ז אמילי בת רוזה ז"ל

ענף ב

ואזור שברוך השם זכינו לבאר שלא הותר לגלות סתרי תורה עד תזוילת האלף הששי **לבריאאת העולם** (ועוד ששים שנה לתוכו), מהתישב לנו למה נמנע הרמב"ן מלגלות ולפרש כל הסודות שרמו עליהן בפירושו הגדול על התורה. הרי ודאי שגם הרמב"ן קיבל במסורת בעל-פה או מאליהו הנביא סוד זה של גזירת האלף שנים, ולכן בזמנו היה עדיין כפוף לאיסור גילוי הסודות מטעם שעוד לא תמו אותם האלף שנים.

ואכן לטעם זה כתב הרמב"ן זכרונו לברכה בסוף הקדמות ספרו על באור התורה בלשון הנה (כמו שהעתיק רבינו מהרוז"ו את לשונו לקמן בהקדמותו):

אֵילָנָא זולק א - פרק א דְיוֹזִי

צה

וְאֲנִי הִנְנִי מְבִיא בְּבְרִית נְאֻמָּנָה, נוֹתֵנָת עֲצָה הַגּוֹנָה לְכָל מְסַתְפֵל בְּסִפְרָה הַזֶּה לְכָל יִסְבֵּר סִבְרָא, וְאֵל יִזְשֵׁב מִזְשֵׁבָה בְּדָבָר מִכָּל הַרְמוּזִים אֲשֶׁר אֲנִי כוֹתֵב בְּסִתְרֵי הַתּוֹרָה. כִּי אֲנִי מוֹדִיעַ נְאֻמָּנָה שְׂלֵא יִשְׁגּוּ דְבָרֵי וְלֹא יוֹדְעוּ כָּלֵל - בְּשׁוּם שֵׁכֶל וּבִינָה, זוֹלֵת מִפִּי מִקְבֵּל זֶכֶם לְאִזְוֹן מִקְבֵּל מִבֵּין. וְהַסִּבְרָא בָּהֶם אֹלֵת, וּמִזְשֵׁבָה רַבַּת הַנְּזָקִין, וּמוֹנְעַת הַתּוֹעֵלֶת. אֵל יֵאֱמִין בְּשׁוֹא נְתַעָה, כִּי לֹא תִבּוֹאֵהוּ בְּסִבְרוֹתָיו רַק דְּעָה - כִּי יִדְבְּרוּ אֵל הַשֵּׁם סְרָה, לֹא יִכְלוּ בְּפָרָה. אֵל יִהְרִסוּ אֵל הַשֵּׁם לְרֵאוֹת! עַד כֹּאן לְשׁוֹנוּ.

וברור שהטעם שלגמרי הסתיר הרמב"ן את כל הסודות שטמון בפירושו הגדול על התורה הוא מוזמות איסור גילויין עד סוף אותה גזירת האלף שנים שבהם עדיין לא זופץ הקדוש ברוך הוא בגילוי סודות התורה - דמבילא לא יהנו להביא משיוז, דהרי 'גזרה במקומה עומדת' (כלשון הויד"א)!

וכאן בדברי הרמב"ן מצינו עוד ראיה מוכוזת למה שכתבנו לעיל שאין לזושב גזרת האלף שנים הללו מוזמן זורבן בית שני אלא דוקא מתזילת האלף הזומשי לבריאת העולם. דאם כפשטות דברי מהרוז"ו והויד"א שמנו אותם האלף שנים מוזמן הזורבן קשה מאוד להבין את דברי הרמב"ן הללו - דהרי ידוע שהרמב"ן נולד כמאתים שנה לאזור שכבר עברו אלף שנים מהזורבן! ואם כדבריהם של הני תרי רבוותא, מדוע נמנע הרמב"ן מלגלות את סתרי התורה בפירושו על התורה?! הרי לפי בנינים כבר הותרה הגזרה!

אמנם לפי מה שהוכוזנו מדברי הזוהר הקדוש שסוף גזירת האלף שנים היה בתזילת האלף הששי לבריאת העולם (ועוד ששים שנה יתרות לתוכו) ורק אז הותרנו לגלות סתרי תורה, מתיישב לנו היטב למה נמנע הרמב"ן מלגלות ולפרש כל הסודות שרבו עליהן בפירושו על התורה. דהרי הרמב"ן זזי רוב ימיו באלף הזומשי שבו היתה עדיין הגזירה בתוקפה (בסוד "נתנני שפומה כל הים דיה" (איכה א ג) - והוא ימו הזומשי של הקדוש ברוך הוא), ולכן לא רצה הרמב"ן ולא הורשה לגלותם - דהא גזירה עדיין עומדת עד האלף הששי לבריאת העולם!

וגם אם נדוזק לומר שלפי המסורת שבידינו האריך הרמב"ן ימיו עד שנת זומשת אלפים ושלושים, וידוע שבזמן שכתב פירושו הגדול על התורה היה אז בזקנותו לאזור שעלה לארץ ישראל, ונקשה שערך או כבר הותר הזורם בתזילת האלף הששי - גם זה לא קשה! דהרי כבר הוכוזנו מדברי הזוהר הנזכר לעיל שבעצם לא הותר הזורם עד שעברו עוד ששים שנה נותרות מהאלף הששי. ומכיון שרמב"ן

כתב פירושו על התורה לפני זמן זה, לא הורשה לפרש הסודות שטבנן בזויבורו! ודו"ק.

ויודעים אנו שהארכנו הרבה בביאור הענינים הללו, אבל עשינו זאת כדי למנהר קץ גלותינו שגם היא האריכה עד מאד!

יום כלז - מוקדש לע"ג אמי בת מרגו ז"ל

סעיק ט

יכלו פל הקצין...

ענף א

על פי פשטן של דברים, לכאורה נראה שמה שנקט מהרוז"ו בלשונו יכלו פל הקצין ועדין בן דוד לא בא - לשון הגמרא הוא דנקט ממסכת סנהדרין (דף צו ע"ב). דהתם בתזילת הגמרא מצינו כמה וכמה זיישובי קיצין כגון:

'אמר ליה אליהו לרב יהודה אזוזה דרב סלא זוסידא: אין העולם פוזות משמונים וזומשה יובלות, וביוכל האזורון בן-דוד בא... שלז ליה רב זזנ בר תזולפא לרב יוסף: מצאתי אדם אוזד ובידו מגילה אזות כתובה אשורית ולשון קודש. אמרתי לו זו מנין לך? אמר לי לזויילות של רומי נשכרתי, ובין גנוי רומי מצאתיה. וכתוב בה לאזור ארבעת אלפים ומאתים ותשעים ואוזד שנה לבריאתו של עולם העולם יתום מהן מלזומות תנינים, מהן מלזומות גוג ומגוג, ושאר - ימות המשיזו'.

עוד אמרו שם בגמרא:

'תניא רבי נתן אומר: מקרא זה נוקב ויורד עד תהום - "כי עוד זזון למועד יפוז לקץ ולא יכזב, אם יתמהמה זזכה לו כי בא יבא, לא יאזור" (זבוק ב ג). לא כרבותינו שהיו דורשין - "עד עדין ועדין ופלג עדין" (דניאל ז כה). ולא כרבי שמלאי שהיה דורש... ולא כרבי עקיבא שהיה דורש...

מאי "וַיִּפְּזוּ לִקְצֵן וְלֹא יָכֹזב"? אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: תיפוז עצמן של מוזשבי קיצין! שהיו אומרים כיון שהגיע את הקץ ולא בא שוב אינו בא. אלא "זָכָה לֹא" - שנאמר "אִם יִתְמַהְבֶּה זָכָה לֹא". שמא תאמר: אנו מוזכין והוא אינו מוזכה - תלמוד לומר "וְלִכֵּן יִזְכָּה יְהוָה לְזִנְיָתְכֶם, וְלִכֵּן יָרוּם לְרִזְזֹמְכֶם, כִּי אֱלֹהֵי מִשְׁפָּט יְהוָה - אֲשֶׁרֵי כָּל זֹזְכֵי לֹא" (ישעיה ל יז). וכי מאוזר שאנו מוזכים והוא מוזכה, מי מעכב? מדת הדין מעכבת! וכי מאוזר שמדת הדין מעכבת אנו למה מוזכין? לקבל שכר, שנאמר "אֲשֶׁרֵי כָּל זֹזְכֵי לֹא" (שם).

כל זה מדברי הגמרא שם, אלא שדילגנו במאמר למאמר משום שקצרה היריעה מלהכיל את כל הסוגיה.

מצינו אם כן שמקצת זוכמי הגמרא נקטו זישובי קיצין מפורשים, לעומת זוכמים אחרים שלא רק שנמנעו מלעשות כמותם אלא גם גינו והזהירו בגמרא נגד תופעה זו של זישובי קיצים באומרים: 'תיפוז עצמן של מוזשבי קיצין' משום 'שהיו אומרים כיון שהגיע את הקץ ולא בא - שוב אינו בא!'

לאוזר כל הני מילי בא רב ואמר בזה הלשון: 'כָּלוּ כָּל הַקְצִין, ואין הדבר תלוי אלא בתשובה ומעשים טובים! עד כאן לשונו. ולשון זה דומה מאוד ללשון שנקט רבינו מהרז"ו אצלינו בהקדמתו באומרו: 'וְכָלוּ כָּל הַקְצִין וְעַדִּין בֶּן דָּוִד לֹא בָּא'.

ומאוזר שרבינו מהרז"ו העתיק לשונו של רב בגמרא לכאורה מסתבר לומר בפשטות שמהרז"ו גם כיון לטעמו של רב התם - והוא שאין שום תועלת לזושב את הקץ משום שאין הדבר תלוי כלל וכלל באיזה זמן או תאריך מסוים, דסוף סוף 'אין הדבר תלוי אלא בתשובה ומעשים טובים' (כדאיתא התם בגמרא בדברי רב)!

אמנם כמו שנתזיל עתה לבאר בסייעתא דשמיא, אין זה אלא ההבנה הפשטית בכוננת מהרז"ו במה דנקט לשונו של רב בגמרא. וכדי לטעום יותר עומק בכוננת מהרז"ו במה שאמר 'וְכָלוּ כָּל הַקְצִין וְעַדִּין בֶּן דָּוִד לֹא בָּא' נצטרך לעיין בדברי הוזהר הקדוש בפרשת וירא (דף ק"ז ע"ב), דגם התם בוזהר מצינו לשון דומה ללשונו של רב בגמרא במה שגינו שם זישובי קיצין - אמנם עם תוספת ביאור זישובה לענייננו. זה לשון הוזהר שם:

לית לן לאתערא זושבן וקצין אזורגין... אבל יומא זוד דאמרו זוברייא ודאי כללא הוא גניו קמי קודשא בריה הוא, וכללא אשתכוז ברוא דאתון דשמא קדישא. דהא גלותא באינון אתון גלי לון רבי ייסא הכא, והשתא באינון אתון אתגללין וגלי לון.

פירוש הוזהר: ואין לנו לעורר זושבון וקצים אזורים... אבל יום אזור שאמרו הזוברים, ודאי הכל גנוו לפני הקדוש ברוך הוא, והכל נמצא בסוד האותיות של השם הקדוש. שיהי הגלות באותן האותיות גלה אותן רבי ייסא כאן, ועכשיו באותן האותיות התגלו וגלה אותן.

מה שנוגע לדין מתוך מאמר זה מתבאר בפירוש 'מתוק מדבש', שביאר שמה שאמרו בוזהר שאין לנו לעורר זושבנות וקצים אזורים - 'רוצה לומר לפני האלף הששי, כמו שראינו כמה קיצים מאותן שהיו מוזשבין קץ הגאולה ועדיין בן-דוד לא בא' עד כאן לשונו.

והטעם שהדגיש שם שאין לנו לזושב קיצים קודם האלף הששי הוא ודאי משום אותה גזירת האלף שנים שביארנו באורך לעיל, וכמו שנרמז כאן בוזהר באמרו 'אבל יום אזור שאמרו הזוברים', דהוא יום אזור של הקדוש ברוך הוא שהוא אלף שנים שלנו - דהיינו כל האלף החומשי שגזר עלינו שלא נגאל בו. ומה שכתב ב'מתוק מדבש': 'כמו שראינו כמה קיצים מאותן שהיו מוזשבין קץ הגאולה ועדיין בן-דוד לא בא', כוונתו לכל זושבוי הקיצין שמצינו בגמרא (במסכת סנהדרין - דף צו ע"ב) על פי הפסוקים שהובאו שם.

אם כן, לפי פירוש 'מתוק מדבש' נמצינו למדין שלדעת הוזהר הקדוש יתכן שאכן אפשר לזושב קיצין - כל עוד שהם באלף הששי לאזור שהותרה הגזרה, דהרי מאז כבר יכול בן-דוד לבוא בכל עת 'אי איכשר דרא'. וזה לכאורה לא כדברי רב בגמרא - דמסתמא פשיטות דבריו מורים שאין לנו לזושב שום קיצין משום שכבר 'כלו כל הקצין, ואין הדבר תלוי אלא בתשובה ומעשים טובים'!

והשתא דאתינן להבנה זו לאור דברי הוזהר הקדוש הנזכר לעיל, לכאורה יותר מסתבר לומר שרבינו מהרז"ו כיוון לדעת הוזהר במה שכתב אצלינו בהקדמתו ולא לפשיטות דברי רב בגמרא - דמסתמא לא יניחו מהרז"ו את הבנת הוזהר ויכתוב אזורת לפי פשטן של דברים בגמרא.

אי נמי, איכא למימר שמהרז"ו אכן נקט לשונו של רב בגמרא אבל לא מטעמו של רב - דהרי בפשיטות רב בא לומר שלעולם לא ניתן לזושב את הקץ משום

ד'אין הדבר תלוי אלא בתשובה ומעשים טובים', מה שאין כן דעת רבינו והוהר שאין הגבלה זו אלא לפני האלף הששי משום אותה גזרה זמורה.

ודע שכל מה שכתבנו בענף זה לזולק בין דברי רב בגמרא ובין דעת הוהר הקדוש הוא דוקא לפי מאמר הוהר בפרשת וירא הנזכר לעיל (כדף ק"ז ע"ב). אמנם כמו שנבאר בעזרת השם בענף הבא, מצינו עוד מאמר בווהר הקדוש שאכן נקט לשונו המדויק של רב בגמרא - דהיינו 'כָּל הַקְּצִים פָּלוּ, וְאִין הַדְּבָר תְּלוּי אֶלָּא בַתְּשׁוּבָה'. ולפי אותו מאמר אין לזולק בין הבנת רב בגמרא והוהר, דמכיון שמאמר הוהר הוא נקט לשונו המדויק של רב מסתמא שבא לבאר את דברי רב על פי סודן של דברים.

יום לט - מוקדש לע"ז אדווארד בן אמילי ז"ל

ענף ב

בענף הקודם עסקנו בהבנת פשטות דברי מהרז"ו לפי מה דאמר רב בגמרא, וגם התזולנו לפלפל בדבריו לאור מה שנתבאר בווהר הקדוש בפרשת וירא. אמנם בענף זה נכנס לעובי הקורה ונשתדל להבין עוד ועוד עומק בדברי מהרז"ו אצלינו בשלב זה בהקדמתו, וכן נשים לב לקישורם עם המשך רצף לשונו לקמן.

הרי מהרז"ו פתח כאן ואמר: 'כָּל הַקְּצִים וְעַדִּין בֵּין דְּוֹד לָא פָּא, וּמִיד אֲזוּרִי זֶה הַמְּשִׁיךְ לְזוֹקֵר לְדַעַת מַה זֶה וְעַל מַה זֶה גִּתְּאָרְךָ קִצְנוּ וְגָלוּתְנוּ, וּבַהֲדוּעַ לָא פָּא בֵּין יְשִׁי?' ומיד אזורי זה בפרק הבא עתיד מהרז"ו להביא ראיה לסיבת אורך הגלות 'מִמְּאָמֵר אֲזוֹד הַנּוֹבָא בְּסִפְרֵי הַתִּיקוּנִים' (תיקון ל) דממנו הוא מוכיז שסיבת אורך הגלות ועיכוב ביאת משיח בן-דוד הוא דוקא מזומת התרשלות לומדי התורה מלעסוק בזוכמת הקבלה כדבעי. אם כן, לפי רהיטת דברי קודשיו מסתבר מאוד לומר שרבינו מהרז"ו יסבור שלא יבא בן-דוד עד שנוזור בתשובה דוקא בנקודה זאת!

וכדי להתזיל להבין את הקשר האמין שבדברי מהרז"ו בתזילת הקדמתו יש לנו להרוזיב היריעה בביאור שני מאמרי רבותינו זכרונם לברכה בגמרא שדנו בביאת משיח בן-דוד, ונעשה זאת בעזרת השם על פי דברי הוהר הקדוש והארז"ל.

המאמר הראשון שנעסוק בו בענף זה הוא אותו מאמר שכבר העתקנו ממסכת סנהדרין (כדף צ"ז ע"ב), דהתם 'אמר רב: 'כָּל הַקְּצִים - וְאִין הַדְּבָר תְּלוּי

אלא בתשובה. בפשטות נוכל לומר שדברי הגמרא הלכו נאמרו כדי לעורר תשובה פרטית של כל יהודי ויהודי בראותו שבתשובתו תלוי ביאת משיוז בן-דוד, מה שבעזרת השם במשך הזמן יוביל גם לתשובה כללית של כל כלל ישראל.

אמנם ידוע מה שאמרו בוזהר הקדוש (פרשת פנחס - דף רמד ע"ב): 'רַבֵּינָן דְּמִתְנַתִּין וְאַמּוֹרָאִין, כָּל תַּלְמוּדָא דְּלֵהוּן עַל רִזִין דְּאֹרִייתָא סִדְרוּ לֵיהּ.'

פירוש הוזהר: וזכמי המשיגה והאמוראים, כל התלמוד שלהם על סודות התורה סדרו אותו.

אם כן, בודאי שגם מה שאמר רב אצלנו בגמרא 'כלו כל הקצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה' ללא ספק שיאמר כן 'על רזין דאורייתא'. וזהו בדיוק מה שבענף זה נשתדל לבאר - לאיזה רזין דאורייתא רמו רב בגמרא באומרו 'אין הדבר תלוי אלא בתשובה'?

ובכן סודן של דברי רב בגמרא מתבארים בוזהר הקדוש (ברשיא מהימנא, פרשת נשא - דף קכב ע"א). זה לשונו:

'וּבְגִין דָּא, כָּל מֵאן דְּעֵבִיד תְּשׁוּבָה גָּרִים לְאַזְזִירָא ה' לְאֵת ו' - וּפּוֹרְקָנָא בְּדָא תְּלִינָא. וּבְגִין דָּא 'הַכֹּל תְּלוּי בְּתְשׁוּבָה'. דְּכֶף אָמְרוּ קְדָמָא: 'כָּל הַקָּצִים כָּלוּ, וְאִין הַדְּבָר תְּלוּי אֶלָּא בְּתְשׁוּבָה' - דְּאִיהוּ שְׁלִימוּ דְשְׁמִייה'.

פירוש הוזהר: ומשום זה, כל מי שעושה תשובה גורם להזויר אות ה' לאות ו' - והגאולה בנה תלויה. ומשום זה 'הכל תלוי בתשובה'. שִׁכְף אָמְרוּ הָרִאשׁוֹנִים: 'כָּל הַקָּצִים כָּלוּ, וְאִין הַדְּבָר תְּלוּי אֶלָּא בְּתְשׁוּבָה' - שֶׁהוּא שְׁלֵמוֹת שְׁמוֹ.

ובפירוש 'מתוק מדבש' ביאר את דברי הוזהר כך: 'ומשום זה, כל מי שעושה תשובה גורם להזויר אות ה' לאות ו' - והגאולה תלויה בזה. ומשום זה הכל תלוי בתשובה. שִׁכְף אָמְרוּ הָרִאשׁוֹנִים במסכת סנהדרין (דף צו ע"ב) - 'כָּל הַקָּצִים כָּלוּ, וְאִין הַדְּבָר תְּלוּי אֶלָּא בְּתְשׁוּבָה' - שֶׁהוּא שְׁלֵמוֹת שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי הוּא סוּד ה' אֲזוּרֹנָה הַזּוּזֶרֶת ל-י"ו ד'-זעיר אַנְפוּין, וְבֵה נְשִׁלְמֵם הַשֵּׁם יְהוּה'! עַד כֵּאן לְשׁוֹנוֹ.

איִלָּנָא זולק א - פרק א דְיוֹזִי

קא

הרי נתבאר בדברי הוהר הכלו שכל הגאולה תלויה במה שתזוזור אות ה' (אזרונה של שם יהוה הרמות להשכינה הקדושה - כידוע ליודעי זוז' נז'כמות צ'סתר) זוזרה לאות ו' (של שם יהוה הרמות לפרצוף זעיר אנפין שהוא בעלה של השכינה הקדושה - כידוע ליודעי זוז').

ומה שאמר בביאור 'מתוק מדבש' 'כי הוא סוד ה' אזרונה הזוזורת ל-יה"ו ד-זעיר אנפין', כוונתו לומר שאף על פי שביזוס לכללות עולם האצילות פרצוף זעיר אנפין רמוז דוקא באות ו' של השם הקדוש, מכל מקום ביזוס לאשתו בלבד (שהיא השכינה הקדושה הרמוזה באות ה' אזרונה של שם הוי"ה) מצינו בכמה מקומות דפרצוף זעיר אנפין רמוז בשלושת האותיות הראשונות של השם הקדוש (יה"ו).

ובזה נבין מה שכתב ב'מתוק מדבש': 'כי הוא סוד ה' אזרונה הזוזורת ל-יה"ו ד-זעיר אנפין'. דוהו פירוש דברי הוהר הנזכרים לעיל: 'כל מאן דעביד תשובה גרים לאזוזרא ה' לאת ו' - ופורקנא בדא תלמיא'.

לפי כל האמור לעיל נמינו למדין שכוונת הוהר לומר שכשתשוב אות ה' לאות ו' בזה ישתלם השם יהו"ה, ואז יבוא משיזו בן-דוד! ובאמת שיסוד זה מבואר עוד יותר כמה שורות לפני כן בדברי הוהר הנזכרים לעיל במה שאמרו שם:

'פקודא דא היא מצות תשובה - ודא איהי בינה. ובעונותינו מדוזרב בי מקדשא לא אשתאר לנו אלא ודוי דברים לבד, ודא מלכות. ומאי בינה? בן י"ה. והאי בן, ו' איהו ודאי. וכל מאן דזוזר בתשובה, כאילו זוזר את ה' לאת ו', דאיהו בן י"ה, ואשתלים ביה יהו"ה. ודא איהו 'תשובה' - תשוב ה' ודאי לגבי ו'... דודאי כד בר גש איהו זוטא, גרים לאתרזוקא ה' מאת ו'... דא יהו, מאת ה'. ובגין דא אתזורב בי מקדשא, ואתרזוקו ישראל מתמן ואתגלו ביני עממיא!'

פירוש הוהר: מצוה זו היא מצות תשובה - וזו היא בינה. ובעונותינו

משזורב בית המקדש לא נשאר לנו אלא ודוי דברים לבד, וזו מלכות. ומזה זה בינה? בן י"ה. ובן זה הוא ו' בודאי. וכל מי שזוזר בתשובה, כאילו הזוזר ה' לאות ו', שהיא בן י"ה, ונשלם בו יהו"ה. וזוהי תשובה - תשוב ה' ל-ו ודאי... שודאי פשאדם זוטא, גורם להרוזיק ה' מאות ו'... זה יהו, מאות ה'. ולכן זורב בית המקדש, ואתרזוקו ישראל משם וגלו לבין העמים!

ואל יבהל הקורא הנעים מעומק דברי המאמר הזה, דאנו לא נעמוד אלא על הנוגע ביותר לענייננו מתוספת דברים הללו. והוא על מה דאמר הוזהר (לפי פירושו בלשון הקודש):

וְכָל מִי שִׁזְזוּר בְּתִשׁוּבָה, כָּאֵלּוּ הַזְּזוּר ה' לְאוֹת ו'... וְנִשְׁלָם בּוֹ יְהוָה. וְזוּהִי תִשׁוּבָה - תִּשׁוּבָה ה' וְדָאִי לְ-ו'... שְׁוֹדָאִי כְּשֶׁאָדָם זֹוּטָא, גֹּוֹרָם לְהַרְוִיקָה ה' מֵאוֹת ו'... זְה יְהוָה, מֵאוֹת ה'. וְלָכֵן זָוֹרָב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְהַתְרוּזְקוּ יִשְׂרָאֵל מִשָּׁם וְגָלוּ לְבֵין הָעַמִּים! עַד כֵּן לְשׁוֹנוּ.

הרי שבשורות אלו הדגישו זוכמי הוזהר דייקא מה שאנו זוייבים להפנים לתוך ליבנו - שמהות 'תשובה' היינו ש'תשוב-ה'. כלומר, שעלינו לגרום במעשינו הטובים שתשוב אות ה' (הרמות להשכינה הקדושה) להתזכר זזורה עם אות ו' (ושאר אותיות יהו') שכנגד פרצוף 'עיר אנפין' שהוא בעלה של השכינה. דמאזר שאנו בעונותינו הרבים גרמנו לפירודם, לכן מוטל עלינו לשוב ולזכרם זה בזה - וכך יהיה השם יהו"ה שלם כמו שהיה לפני הזוטא.

וזהו בדיוק הסוד שגם רב בגמרא רמו אליו באומרו: 'כָּלוּ כָּל הַקְּצִין, וְאִין הַדְּבָר תְּלוּי אֵלָא בְּתִשׁוּבָה'. דכוונתו שם לומר שאין ביאת משיחו בן-דוד תלוי בזישובי קיצין אלא במה שנתבאר כאן בוזהר - שהכל תלוי במה שתשוב אות ה' להתזכר עם אות ו' כמו שהיה לפני שזוטאנו.

ובאמת שגם הוזהר הקדוש ציין לדברי רב בגמרא כדי לומר לנו ש'הן הן הדברים' - כלומר, דמה שסתם רב בגמרא גילו לנו כאן בוזהר הקדוש. דהרי ידוע מה שאמרו בוזהר (פרשת פנחס - דף רמד ע"ב) 'דְּרַבְּנָן דְּמִתְנִיתִין וְאִמְוֹרָאִין, כָּל תְּלַמוּדָא דְּלֵהוֹן עַל רִזִין דְּאוֹרִייתָא סְדָרוּ לֵיהּ!'

לכך אמרו אצלנו בוזהר: 'וּבְגִין דָּא, כָּל מֵאן דְּעָבִיד תִּשׁוּבָה גֹּוֹרָם לְאִזְזוּרָא ה' לְאֵת ו' - וּפּוֹרְקָנָא בְּדָא תְּלִיָא. וּבְגִין דָּא הַכֵּל תְּלוּי בְּתִשׁוּבָה. דְּכַף אָמְרוּ קְדָמָאִי וְדַהִינּוּ רַב דְּאִמֵּר כֵּן בְּגַמְרָא בְּסִנְהֶדְרִין דָּף צו ע"ב] 'כָּל הַקְּצִים כָּלוּ, וְאִין הַדְּבָר תְּלוּי אֵלָא בְּתִשׁוּבָה - דְּאִיהוּ שְׁלִימוּ דְּשִׁמְיָה! דו"ק היטב ותמצא כדברינו בזיבור דעת רב בגמרא עם הוזהר.

וכידוע, זהו הטעם שתיקן רבינו האר"י לומר ולכוין לפני כל מצוה ולימוד שאדם מישראל עושה שיהיה זה 'לְשֵׁם יְזוּוד קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא וְשְׂכִינְתִּיהּ וכו' - כלומר, שבזכות המצוה והלימוד שאדם זה עושה יזכה לְיִזְוֹדָא, ולזכר, ולהזויר

אות ו' [שהוא סוד 'קודשא בריה הוא' או פרצוף זעיר אנפין] לאות ה' [שהיא סוד 'שכינתיה' או פרצוף עקבא דזעיר אנפין], ועל ידי זה יגרום ליוזר השם יהו"ה 'בְּיוֹזוּדָא שְׁלִים בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל'. והבן!

יום מ - מוקדש לע"ז לורה בת אמילי ז"ל

ענף ג

בענף הקודם ביארנו ביאור עמוק מאוד בדברי הגמרא (בסנהדרין דף צו ע"ב), דמה דאמר רב 'כלו כָּל הַקְּצִין - ואין הדבר תלוי אלא בתשובה' היינו לומר שאין ביאת משיח בן-דוד תלוי אלא במה שתשוב אות ה' לבעלה אות ו'. אמנם בענף זה נמשיך להעמיק ולבאר בדיוק על מה ו-איך מוטל עלינו לזוזר בתשובה כדי שנגרום שתשוב אות ה' לבעלה אות ו', כמו שאמרו בסיום מאמר הזוהר הנזכר לעיל (כפי פירושו בלשון הקודש): 'כָּל הַקְּצִים כָּלוּ, וְאֵין הַדָּבָר תְּלוּי אֶלָּא בְּתִשׁוּבָה שְׁהוּא שְׁלֵמוֹת שְׁמוֹ', ואז יבוא בן-דוד ויגאלנו, במהרה בימינו אמן!

ובאמת שמציעו כמה וכמה מאמרים במסכת סנהדרין (בעיקר בדף צו) שרמוזו לנו מתי יבוא משיח בן-דוד. אמנם לצורך זיקרתינו נתמקד בענף זה על מאמר אוזרד ומיוזר שהובא כמה פעמים בש"ס (גדה יג ע"ב, עבודה זרה ה ע"א, יבמות סב ע"א, סג ע"ב): אמר רבי יוסי - אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות ש'בגוף', שנאמר: "כי רוזן מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי" (ישעיה נז טז).

פירושו הפשוט של המאמר נתבאר בדברי רש"י (במסכת גדה - דף יג ע"ב), שמה שאמר 'עד שיכלו כל הנשמות ש'בגוף': היינו 'זזר', כי 'גוף' שם מקום המיוזר לנשמות העתידים להיות נולדים. עוד פירש רש"י: "כי רוזן" - הרוזנות שלפני שזרתי להיות נולדים קודם... "יעטוף": (דהיינו) מעכב את הגאולה, דקרא בגאולה כתיב: "כי לא לעולם אריב ולא לנצחון אקצוף וגו'" - רוזן מלפני ונשמות שאני עשיתי יעטוף. ומסיפיה לרישיה מדריש - "יעטוף": כמו "העטפים ללבן" (בראשית ל מב)! עד כאן לשון רש"י על הגמרא. וכוונת רש"י בביאור תיבת "יעטוף" הוא כמו שפירש הוא עצמו בספר בראשית על תיבת "וּבְהֶעֱטִיף" (בראשית ל מב): 'לשון איזזר - כתרזובו ובלקישודת! עד כאן לשונו.

ולא אכוזש שדברי רש"י על הגמרא קצת מורכבים. אמנם זה תורף דבריו: לא יבוא משיזו בן-דוד עד שיוולדו כל הנשמות שצריכים להוולד ולבוא לעולם. וכשיתרוקן ה'גוף' שהוא מכל הנשמות שמכיל, אז יבוא משיזו בן-דוד הנרומז בפסוק שהוא בתיבת "רוז" - כמו שכתוב: "רוז אפינו משיזו יהיה" (איכה ד כ).

אבל כל זה שאמרנו שריבוי הפריה ורביה של כלל ישראל ממהר את ביאתו של משיזו בן-דוד הוא רק לפי פשטן של דברים. ובאמת רש"י פירש כן משום שכן הוא משמעות הגמרא שם, דהרי באותו ענין במסכת נדה (דף יג ע"ב) גינו רבותינו זכרונם לברכה את מי שנושא קטנה שעדיין אינה בת בנים עד שתגדיל בעוד כמה שנים - והרי בכל אותן שנים נמצא בעלה מתבטל מפריה ורביה! אמנם לפי דברי הארז"ל יתבאר מאמר 'אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף' באופן אזור לגמרי.

ואכן כבר מהזוהר הקדוש מוכוז שאין ביאת משיזו בן-דוד תלוי רק בריקון כל הנשמות מה'גוף' או הזוהר שמכילם, אלא בתיקונם. דוה לשון הזוהר בפרשת בראשית (דף כוז ע"ב):

**וְאֵלֵין אֵינֵן נְשָׁמַתֵין זֹדְתֵין דְּעֵתֵי דִין לְמַהֵי עַל יִשְׂרָאֵל, כְּמַה דְּאוּקְמוּהָ:
'אין בן דוד בא עד שיכלו כל נשמות שבגוף' - ואז הזודשות יבואו.**

פירוש הזוהר: ואלו הם נשמות זודשות שעתידים להיות על ישראל, כמו שפירשה: 'אין בן דוד בא עד שיכלו כל נשמות שבגוף' - ואז הזודשות יבואו.

ובפירוש 'מותק מדבש' ביאר: 'גוף' נקראת המלכות - והיינו עד שיתקנו כל הנשמות שהיו במלכות קודם תיקונה! עד כאן לשונו.

רואים אם כן מדברי הזוהר שביאת משיזו בן-דוד תלוי בעיקר בתיקון הנשמות, אבל עדיין רזוקים אנו מאוד מלהבין מהן הנשמות הללו שדברו עליהם בזוהר? וכן, מה פירוש 'תיקונם'? וכן, מדוע ביאת המשיזו תלוי דוקא בתיקונם? אכן התשובות לכל השאלות הללו נרמזו בזוהר הקדוש במקום אזור (בפרשת פקודי - דף רנו ע"א). ואף על פי שבהמשך הדרך נצטרך גם נצטרך לדברי הארז"ל כדי להבין את הנרמז באותו מאמר, מכל מקום נתזיל בהעתקת דברי הזוהר כפשוטן. זה לשונו שם:

אִילָנָא זולקא - פרק א ד'וויי קה

לְבַתֵּר גָּרְמוּ זױבִין וְשִׁלְטָא הֵימָּא עֲרֵלָה, וְאַתְדִּיזוּיִן מִבֵּית שְׁנֵי לְבָר, וְנִזְזִיתוּ מִתַּמְנָן לְזַמְּוִקֵי יָרְכִין לְתַתָּא - עַד דֵּי שְׂרוּן לְתַתָּא בְּרַגְלִין. וְכַד יִתְבוּן בְּרַגְלִין, כְּדִין: "וְעַמְדוּ רַגְלֵי בְּיוֹם הַהוּא" (וכריה יד דא) וְעַלְמָא בְּכָלֵא יִתְנַהֵיג בְּרֹא עַלְמָה כְּדָקָא זױי. וְאַף עַל גַּב דְּאַתְדִּיזוּ וְלֹא אֲשַׁתְּבְּקוּ מִנֵּיהּ, וְלַעֲלָמִין אֲתֵאָזְזִידוּ בֵּיהּ. וּמֵאַן דִּיִּדַע וּמְדִיד בְּשִׁיעוּרָא דְקָו הַמְּדָה אַרְכָּא דְמִשִּׁיכוּ דִּירְכִין עַד רַגְלִין, יְכִיל לְמַגְדַּע מְשִׁיזָּא דְגָלוּתָא דְאַתְמִשְׁף. וְרֹא אִיהוּ בִּין מְזַצְדֵי זֻקְלָא, וְכָלֵא בְּרֹא עַלְמָה. וּבְגִין דָּא, כְּלָהוּ בְּרִייתֵי, וְכָלְהוּ תְנָאֵי, וְכָלְהוּ אַמּוֹרָאֵי, קִימֵי בְּדוּכְתִייתוּ כְּדָקָא זױי - אֶלִין לָגוּ, וְאַלִין לְבָר, בְּאֵינוּן זַמְּוִקֵי יָרְכִין וְלְתַתָּא מְבִרְכִין. וּבְכָלְהוּ אַקְרִי תוֹרָה שְׂבַעַל פֹּה. וּבְכָלְהוּ נִזְזִיתוּ יִשְׂרָאֵל וְאַתְגָּלוּ.

פִּירוּשׁ הַזּוּהַר: אֲזַר כֶּף גָּרְמוּ הַזּוּטָאִים וְשִׁלְטָה אֹתָהּ עֲרֵלָה, וְנִזְזוּ מִבֵּית שְׁנֵי הַזּוּצָה, וְיָרְדוּ מִשָּׁם לְזַמְּוִקֵי הַיָּרְכִים לְמִטָּה - עַד שֶׁהָיוּ שְׂרוּיִים לְמִטָּה בְּרַגְלֵיהֶם. וְכִשְׁיָשְׁבוּ בְּרַגְלֵיהֶם, אָז: "וְעַמְדוּ רַגְלֵי בְּיוֹם הַהוּא" (וכריה יד דא) וְהָעוֹלָם יִתְנַהֵג בְּכָל בְּסוּד עֲלִיּוֹן כְּרָאוּי. וְאַף עַל גַּב שְׁנִדְזוּ - לֹא יַעֲזֹבוּ מִמֶּנּוּ, וְלַעֲלָמִים נִאָזְזוּ בוּ. וּמִי שִׁיִּדַּע וּמִדִּיד בְּשִׁיעוּר שֶׁל קוּ הַמְּדָה אַרְךָ הַהִמְשָׁף שֶׁל הַיָּרְכִים עַד הַרְגְלֵיהֶם יְכוֹל לְדַעַת אֵת מִדַּת הַגָּלוּת שְׁנִמְשַׁכְתָּ. וְהָיוּ סוּד בִּין קוֹצְרֵי הַשְּׂדֵה, וְהַכֹּל בְּסוּד עֲלִיּוֹן. וּמִשׁוּם כֶּף, כָּל הַבְּרִיּוֹת וְכָל הַתְּנָאִים וְכָל הָאֻמּוֹרָאִים עוֹמְדִים בְּמָקוֹם כְּרָאוּי, אֲלוּ לְפָנִים וְאֲלוּ לְזַוְיָן - בְּאוֹתָם זַמְּוִקֵי הַיָּרְכִים וְלְמִטָּה מִהַבְּרָכִים. וּבְכָלֵם נִקְרָא תוֹרָה שְׂבַעַל פֹּה, וּבְכָלֵם יָרְדוּ יִשְׂרָאֵל וְגָלוּ.

וְכִדִּין, כַּד יִסְתַּיִם גָּלוּתָא בְּמִשִּׁיכוּ דְרַגְלִין, כְּדִין "וְעַמְדוּ רַגְלֵי בְּיוֹם הַהוּא", וְיִתְעַבֵּר הַהוּא רוּזָא מְסַאָבָא עֲרֵלָה מִן עַלְמָא, וְיִתְהַדְרִין יִשְׂרָאֵל בְּלִזְזוּדִייתוּ לְשִׁלְטָאָה כְּדָקָא יְאוּת, בְּגִין דְּהַהוּא עֲרֵלָה נִזְזִית לִוֵן לְתַתָּא עַד הַשְּׂתָא. וּמִכָּאֵן וְלַהֲלָאָה דְהָאֵי עֲרֵלָה אֲתַקְצָן וְאַתְעַבֵּר מִגּוּ עַלְמָא, כְּדִין: "וַיִּשְׁכּוּן יִשְׂרָאֵל בְּטוֹז בְּדַד עֵין יַעֲקֹב" (דברים לג כד). בְּהַהוּא "עֵין יַעֲקֹב", וְלֹא אֲשַׁתְּכּוּז מְקַטְרָנָא עֲלִייתוּ. וְכָאָה זֻזְלְקִיהוּן דִּישְׂרָאֵל בְּעַלְמָא דִּין בְּעַלְמָא דְאַתִּי?

פִּירוּשׁ הַזּוּהַר: וְאָז, כְּשֶׁתְּסַתֵּיִם הַגָּלוּת בְּהִמְשַׁכְתָּ הַרְגְלֵיהֶם, אָז - "וְעַמְדוּ רַגְלֵי בְּיוֹם הַהוּא", וְיִתְעַבֵּר אֹתָהּ רוּזָא טְמָאָה עֲרֵלָה מִן הָעוֹלָם, וְיִזְזוּרוּ

ישראל לבדם לשלט כראוי. משום שאותה ערלה הורידה אותם למטה עד עכשיו. ומכאן והלאה שהערלה הזו התקצץ ותעבר מן העולם, או 'וישכן ישראל בטוח בדד עין יעקב' (דברים לג כד). באותה "עין יעקב", ולא ימצא מקטרג עליהם. אשרי זולקם של ישראל בעולם הזה ובעולם הבא!

העיקר הנוגע לענייננו מכלל האמור הוא מה שאמר הוזהר (בפירושו ללשון הקודש) 'ובני שיעורע ומודד בשעור של קו המדה ארץ ההמשף של הירכים עד הרגלים, יכול לדעת את מדת הגלות שנמשכת'. ובודאי שדבר זה הוא סוד גדול מאוד דלא מתגלה לכלל מאן דבעי, כמו שאמר הוזהר עצמו (בפירושו ללשון הקודש): 'וזהו סוד בין קוצרי השדה, והכל בסוד עליון'. עם כל זאת, אנו בסייעתא דשמיא נשתדל לבאר סוד זה עד למקום שידינו מגעת.

יום מא - מוקדש לע"ז ליגדה בת אמילי ז"ל

ראשית לכל עלינו לדרוש ולהבין מהם איברי ה'צוף' שזכרו כאן בוזהר - דהרי הזכרו בו 'ירכים', 'רגלים', ו-'ברכים'. וגדולה מכל, למה תלה הוזהר את ידיעת סוף הגלות בידיעת ומדידת 'שעור של קו המדה' שהוא 'ארץ ההמשף של הירכים עד הרגלים' - ואז 'יכול לדעת את מדת הגלות שנמשכת'?! כדי לעמוד על האמת נעתיק מלשון האר"ז ל' (בשער מאמרי רשב"י בביאור המאמר שלנו מפרשת פקודי). זה לשון האר"י שם (בדילוג):

'הנה ביארנו כי הם הם בזוינות נשמות בני אדם התזותונים אשר התזזברות כולם יזוד הם פרצוף אדם אזור מראשו ועד רגליו. והאדם הזה הקדוש נטבע בתוך הקליפות אשר גם הם בצורת פרצוף אדם מראשו ועד רגליו - ונתערב זה בתוך זה ומובלע בתוכו. ועל ידי זטאו של אדם הראשון הטיל בהם זוהמת הנזוש וזזרו והטבעו בתוך 'אדם' של הקליפות.

וכאשר עמדו ישראל על הר סיני פסקה זהומתם - זזירות ממלאך המוות שהוא בזוינת הקליפה. ובעגל זזרו והוטבעו תוך הקליפות. ובבית ראשון שבנה שלמה המלך זזרה להיות, אבל אזור כך בעת זזרבן בית שני היו הנשמות טבועות בתוך אדם דקליפות באותו השיעור הנזכר עצמו - שהוא מן הזזדה ולמטה שלו עד רגליו, אשר

אִילָנָא זולק א - פרק א יְרוּשָׁי

ק

כל הקומה הזו היא בזוינת נצוזה והוד הנקראים 'ירפין'. ועוד כי בזורבן בית שני הזה ירדו אל 'זבוקי ירפין'.

נמצא כי שיעור הגלות הזה נמשך כל זמן שעדיין לא נתבררו הנשמות מתוך אדם דקליפה מבזוינת 'ירפין' ו'רגלין' דיליה! לכן מאן הִיָדַע אַרְפָּא דְּמִשִּׁיכוֹ דְּיִרְפִּין עַד רְגֵלִין יְכִיל לְמַנְדַּע מְשִׁיזָא דְּגֻלְתָּא דְּאַתְמִשְׁקָה! ואנו בכל הזמן הזה מבררין אותם הנשמות מעט מעט - וכשיגמרו להתברר עד סיום הרגלים, כִּדִּין: 'וְעַמְדוּ רְגְלֵי בְיּוֹם זֶה הוּא!' כי כבר היה קיום אל הרגלים של הקדושה שהובררו ונסתלקו מתוך הקליפות, וכדין אתי משיזא! עד כאן לשון הארז"ל (בדילוג).

ובאמת שהיה ראוי להאריך פרקים שלמים כדי לבאר ביאור הוגן לכל הפרטים שרמזו עליהם כאן רבינו האר"י, אבל מוזסר המקום ומקוצר הדעת נסתפק בביאור תמצית דבריו בלבד.

מבואר אם כן בדברי הארז"ל שישנם שני פרצופים של 'אדם' (כלומר, שני צורות או קומות של 'אדם' בעל רמ"ז אברים רוזניים): 'אדם' אזור של כללות הנשמות הקדושות שנכללו באדם הראשון, ו'אדם' שני של כללות הקליפות (שהם הסטרא אורא) - דהרי "אֵת זֶה לְעַמּוֹת זֶה עֲשֵׂה הָאֱלֹהִים" (קהלת ז יד). ובזוטאו של אדם הראשון נפל אדם דקדושה לרשות הנזושה והסטרא אורא שהם סוד 'אדם דקליפה', ונעשקו שם הנשמות הקדושות.

ומאז היו ל'אדם דקדושה' עליות וזרויות מאדם דקליפה - כגון במעמד הר סיני דפסקה שם זהובתן של ישראל (כמבואר במסכת שבת דף קמו ע"א ו-עבודה זרה דף כב ע"ב), וכן בבנין בית ראשון שאז היו ישראל בשיא הצלזותן. מאידך גיסא היו ל'אדם דקדושה' גם 'ירידות זורה לתוך עומק רשות הקליפות - כגון לאזור זוטא העגל, וכן בזורבן בית שני שאז ירדו כלל נשמות ישראל שהם ורק הם נקראים 'אדם דקדושה' (בסוד 'אתם קרויים אדם ואין עובדי כוכבים קרויים אדם', כדאיתא במסכת יבמות - דף סא ע"א) עד לשפל המדרגה שאנו בו כיום. ואכן בספרי המקובלים מצינו שבזמן הזה כביכול כבר ירדנו עד לבטן של הנזושה - רוזמנא ליעלן!

אכן מוכוז כבר מלשון הזוהר הנזכר לעיל ש'אדם דקדושה' ירד כביכול עד ל-'ירפין' ו-'רגלין' של 'אדם דקליפה'. אמנם כמו שביאר הארז"ל: 'אנו בכל הזמן הזה מבררין אותם הנשמות מעט מעט', וכשיגמרו אזורני הנשמות של

אדם דקדושה' להתברר עד סיום הרגלים' - כְּדִין 'וְעָמְדוּ רַגְלָיו בַּיּוֹם
הַהוּא". כלומר, יעמדו רגליו של 'אדם דקדושה' - דהרי כבר היה קיום אל
ה'רגלים' של הקדושה שהובררו ונסתלקו מתוך כל הקליפות. וכלשון הארז"ל:
'וכדין אתי משיזא' - במהרה בימינו אמן!

מציעו אם כן שמה שדיבר הזוהר במושגים של 'ירכים', 'רגלים', ו-'פרפים',
שהכוונה היא לדרגות ב'אדם דקליפה'. אם כן התזולנו סוף סוף להתזויל להבין על
קצה המזלג את הסוד שרמונו לנו רבותינו וזכרונם לברכה בגמרא: 'דאמר רבי
יוסי - אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות ש'בגוף'. דהשתא דאתינן
להכי, ידעינן שעומק כוונתו של רבי יוסי היתה לאותו 'גוף' של 'אדם דקליפה'
שיכללות הנשמות דקדושה נפלו ונטבעו בתוכו בזמן זורבן בית שני ובהמשך
גלותינו המרה בעוונותינו הרבים.

אבל כמו שביאר הארז"ל, אנו בגלות בית שני 'בכל הזמן הזה מבררין אותם
הנשמות מעט מעט'. וכשיגמרו אזורנו הנשמות הללו להתברר עד סיום
ה'רגלים' של ה'גוף' ההוא של אדם דקליפה 'כדין אתי משיזא' - דהרי כבר
כלו כל הנשמות מה'גוף' ד'אדם דקליפה'. וידוע מכמה וכמה מקומות בכתבי
הארז"ל שברירת הנשמות או ניצוצי הקדושה מתוך רשות הקליפה היינו תיקונים!

ובמה שאמר הזוהר (לפי פירושו בלשון הקודש) 'ובמי ש'יודע' ומוֹדֵד בְּשַׁעוֹר שֶׁל קוּ
הַמִּדָּה אַרְךָ הַהִמְשָׁךְ שֶׁל הַיְרֵכִים' עד הַרְגְלִים' יְכוֹל לְדַעַת אֶת
מִדַּת הַגְּלוּת שְׁנִמְשָׁכֶת, ביאר ב'מתוק מדבש' בזה הלשון:

'שמי ש'יודע' את אורך התפשטות ה'ירכים' שהם סוד נצוזה והוד עד
סוף אצבעות הרגלים של אדם דקדושה, ואז ממילא יודע גם את
ש'יעור ה'ירכים' וה'רגלים' של אדם דקליפה (כי כפי ש'יעורם למעלה
בקדושה כן הוא דוגמתם למטה בקליפה), הגה הוא יְכוֹל לְדַעַת אֶת מִדַּת
הַגְּלוּת שְׁנִמְשָׁכֶת - כי הרי למטה מהרגלים אין שליטה להסטרא
אזרא. אמנם סוד זה לא מסור לכל אזור, כמו שאמר הזוהר ש'זהו
סוד בֵּין קוֹצְרֵי הַשְּׂדֵה, וְהַכֹּל בְּסוּד עֲלִיּוֹן! עד כאן לשונו למבין.

הרי בענף זה נזכרנו לדעת על פי דברי הזוהר והארז"ל שבעומק מאמר רבותינו
זכרונם לברכה ד-'אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות ש'בגוף' אין
הכוונה לומר שביאת משיח בן-דוד תלוי רק בריקון כל הנשמות מה'גוף' או ה'זדר'

שמכילם (כמו שפירש רש"י במסכת נדה), אלא בתיקונם! ומה שהתזלנו לבאר בענף זה יתבאר בעזרת השם ביתר שאת וביתר עוז בענף הבא.

יום מב - מוקדש לע"ז מרגו בת אמילי ז"ל

ענף ד

לאזור שהתזלנו בענף הקודם לבאר דברי רבי יוסי ד-'אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף' על פי סודן של דברים, נימא בענף זה מילתא אגב ארוזא בביאור עוד מאמר ידוע מאוד מרבתינו זכרונם לברכה - והוא בעומק כוונת זכמי המשנה (בסוף מסכת סוטה) במה שנקטו לשונם הידוע של 'בְּעֵקְבוֹת מְשִׁיזָא כו'. ובעזרת השם מתוך ביאור מאמר זה נזכה גם לבירור אזור בירור בהבנת מאמר 'אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף' שעסקנו בו בענף הקודם.

במבט ראשון התרגלנו לחשוב שכוונת רבותינו זכרונם לברכה במה שניבאו על הזמן של 'בְּעֵקְבוֹת מְשִׁיזָא' דוקא בלשון הזה היינו לומר שבדור האזרון שכבר כביכול 'שומעים ורואים' את עקבותיו של משיזו בן-דוד שכביכול דופק כבר על מפתן הדלת ורוצה לבוא ולגאלינו - דדוקא או 'זְעָפָא יְסָא וכו' סמוך מאוד לביאתו.

ואכן כך באמת משמע מפירוש רש"י (בסוטה דף מט ע"ב) דפירש 'בעקבות המשיזו' - 'בסוף הגלות לפני ביאת משיזו! עד כאן לשונו. עם כל זאת כבר הוכחנו למעלה בענף הקודם שרש"י אמר דבריו בעיקר לפני פשטן של דברי רבותינו זכרונם לברכה, כמו שהראנו לעיל על פי דברי הוהר והאריו"ל שמה אמרו בגמרא ד-'אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף' אין הכוונה לומר שביאת משיזו בן-דוד תלוי רק בריקון כל הנשמות מהגוף או הזוהר שמכילם כדפירש רש"י שם - אלא בתיקונם. אלמא, דרכו של רש"י לפרש לפני פשטן של דברים.

אמנם לכאורה אין הבנה פשוטית זו מדויקת כל כך עם מה שאמרו שם במשנה 'בְּעֵקְבוֹת מְשִׁיזָא'. דהרי לפני דקדוק הלשון מה שבא בְּעֵקְבוֹת הוא מה שבא

אזורי - ולא לפני! וזה מוכוז ממקרא מפורשי: "עקב ענוה - יראת יהוה, עשר וכבוד וזוים" (משלי כב ד). וכן מפירוש המצודות שם:

"עקב" - סוף הענוה היא יראת השם. רוצה לומר - הענוה תסבב היראה. כי כשיכיר בשפלות עצמו יגדיל רוממות המקום ותבוא בלבו יראת הרוממות וימצא "עושר וכבוד וזוים" (מצודת דוד). "עקב" - עניינו סוף ואזורית, על שם שהעקב הוא סוף הרגל' (מצודת ציון).

ואי כהבנת העולם, לפי זוקי הדקדוק היה משתמע שזולילה לאזור שיבוא משיזז או 'זצפא יסגא וכו' - וזה אינו! אלא ודאי שזכמי המשנה ניבאו כן על קלקול הדור שלפני ביאת משיזז בן-דוד! ודו"ק.

ובלאו הכי, כבר הזכרנו כמה פעמים הא דאמרו בוזהר הקדוש (בפרשת פנזוס - דף רמד ע"ב) ד-'רפנן ד'מתינתין ואמוראין, כל תלמודא דלהון על רזין דאורייתא סדרו ליה!'

פירוש הזוהר: זכמי המשנה והאמוראים, כל התלמוד שקלהם על סודות התורה סדרו אותו.

והוא הדין הכא, שלפי סודן של הדברים שהתזולנו לבאר בענף הקודם מתבאר כאן היטב-היטב שכוונת המשנה בסוף מסכת סוטה היתה לרמוז ל'עקבות' של הגוף דאותו 'אדם דקליפה' שהזכרנו לעיל - ולא דוקא ל'עקבות' רגליו של משיזז בן-דוד שכבר מתזוללים אנו לשמוע פעמי רגליו עד שנוכל נאמר עליו "הגה זה בך!" (שיר השירים ב ז - וכדפירש רש"י שם: לפני הקץ, כמדלג על ההרים ומקפץ בגבעות)

אכן לפי היסודות שהזנונו בענף הקודם יובן שבמה שנקטו זכמי המשנה לשון של 'ב'עקבות' מ'שיזזא' כוונתם היתה לרמוז שביאת משיזז בן-דוד יהא דוקא לאזור שיתבררו כל הנשמות - אפילו אזורוני הנשמות הטבועים בתוך ה'עקבות' שבסוף 'אדם דקליפה'. אם כן, נמצינו למדין שכוונת המשנה בסוף מסכת סוטה קשורה לסוד מאמר הגמרא 'אין בן-דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף' - דהיינו גוף ד'אדם דקליפה', כאמור לעיל. ורוצה לומר - עד שיתבררו הנשמות האזורונות שבסוף רגליו. ודו"ק!

ומה שניבאו שם זכמי המשנה שבתקופה אזורונה זו של 'ב'עקבות' מ'שיזזא' אנו נראה איך ש-'זצפא יסגא... והמלכות תהפך לבינות... והאמת תהא

איִלְנָא זולק א - פרק א דְיוֹזִי

קיא

גְעָרְת... וּפְנֵי הַדּוֹר כְּפָנֵי הַכֶּלֶב, וְכו' - כבר ביאר הרב זויד"א בספרו 'שם הגדולים' (מערכת א אות ריט) על פי דברי האר"ז"ל. זה לשונו שם:

'ונתגברה הקליפה מאוד להזטיא יען כבר נתברר הרבה ועתה הברירה ברגלים, כמו שאמרו 'בְּעֵקְבוֹת מְשִׁיזָא זְזַפָּא יִסְגָּא' - שהוא הסטרא אזורא שמתגברת להזטיא את ישראל בראותה כי כלתה אליה הרעה, כמו שביאר האר"י זכר צדיק לברכה! עד כאן לשון הזויד"א.

הרי מבואר בדברי הזויד"א הללו כמעט כל מה שאמרנו למעלה מדברי הזוהר והאר"ז"ל - ד'עֵקְבוֹת מְשִׁיזָא' שבסוף מסכת סוטה היינו סוף רגלי הגוף של 'אדם הקליפה'. ובדברינו בענף זה רק נתווק מזה שהתוולנו לבאר בענף הקודם על מאמר רבותינו זכונם לברכה ד'אין בן-דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף'. הרי כעת ברור כזומה שאין כוונתם לומר שביאת משיוז בן-דוד תלוי רק בריקון כל הנשמות מהגוף או הזוהר' שמכילם כדפירש רש"י, אלא בתיקונם!

יום מג - מוקדש לע"ז שמעון בן מישומר ז"ל

ענף ה

מה שנשאר לנו לבאר בענף זה על מנת ללבן סוגיה זו מכל צדדיה הוא כיצד מתבררים הנשמות הללו מתוך אותו הגוף הנזכר לעיל? ובזוהרה זו נזכה בעורת השם להבין את רצף דברי מהרוז"ו במה שבסוף פירקין תמה רבינו "מה זה ועל מה זה" גְתָאֲרָה קִצְנוּ וְגָלוּתְנוּ - ומדוע לא בא בן ישי? ומיד אזורי זה בתזוילת הפרק הבא מביא רבינו ראייה ברורה לסיבת אריכות הגלות ממאמר התיקונים (תיקון ל) שמוכזז ממנו שהתרשלות לומדי התורה מלעסוק בזוכמות הקבלה מסלקת את רוזו של משיוז מן העולם. ובוה גם נבין למה במאמר הזוהר שביארנו לעיל מפרשת פקודי אמרו: יְרֵא אִיהוּ בֵּין מְוִזְצָרֵי זֻקְלָא!

פירוש הזוהר: וְהוּ סוּד בֵּין קוֹצְרֵי הַשְּׂדֵה.

האמת שהמסתכל בפנים דברי האר"ז"ל שהבאנו לעיל משער מאמרי רשב"י יראה שכתב: 'בכל הזמן הזה אנו מבררין אותם הנשמות על ידי תפילותינו

מעט מעט, וכשנגמרו להתברר עד סיום הרגלים, כדין כתיב: "וְעָמְדוּ רַגְלֵי בַיּוֹם הַהוּא!" עד כאן לשונו המדויק. ויש לעמוד על מה שנקט האריז"ל בדבריו 'אנו מבררין אותם הנשמות על ידי תפילותינו' - דמלשונו לכאורה משמע דביאת המשיח שרמוז בגמרא היא שתלוי בבירית הנשמות מן ה'צוף' ד'אדם דקליפה' תלוי רק בתפילותינו, ותו לא!

אמנם כמו שעתה נוכיזו בסייעתא דשמיא, אין כוונת האריז"ל לומר שברירת ותיקון אותם הנשמות נעשית רק על ידי תפילותינו - אלא שקא משמע לן האריז"ל שגם אם זוס וזולילה לא יעשו כלל ישראל שום השתדלות אזורת כדי לברר ולתקן את הבירורים כדי שיבוא משיח באופן יותר מהיר הידוע כ- "אַזְזִישְׁנָה", מכל מקום אם רק נתפלל שלושה תפילות ביום בכל זאת במשך הזמן יתבררו הבירורים בסופו של דבר באופן הידוע כ- "בְּעֵתָה".

אם כן ודאי שיש צורך רב ומצוה גדולה לבאר ולפרסם איך באמת ביכולתנו לברר את אותם הבירורים ביתר שאת וביתר עזו כדי להביא משיח צדקנו באופן של "אַזְזִישְׁנָה" - ולא לזכות בידיים שלובות עד שיבוא המשיח באופן של "בְּעֵתָה"!

ובכן, איך באמת בידינו ובפינו למהר ביאתו של משיח בן-דוד במהרה בימינו, ובוה לשים קין לצרותינו ולצער השכינה? סוד זה נתבאר היטב בהקדמת השד"ה (הגאון המקובל רבי זיים שאול דוויק הכהן - שהיה ראש המקובלים בדורו) לספרו 'איפה שלימה'. זה לשונו:

'כל עיקר הגאולה תלויה באם יתבררו נצוצי הקדושה שנמצאים בתוך הקליפות... וכל הבירור הזה נעשה בעיקר על ידי לימוד התורה, ועוד יותר ויותר על ידי לימוד סודות התורה! כי על ידי זוכמת האמת ניצוצי הקדושה מתבררים יותר ומתקרבת הגאולה - וכמו שכתב מהרז"ו זכותו יגן עלינו אמן בהקדמתו לשער ההקדמות והביא לזה ראיות ברורות מן הוזהר הקדוש.

והלימוד בווהר הקדוש ובסודות התורה הנזה הוא שורף ומשמיד ומבטל כל עכירות הקליפות... לכן מובא בווהר הקדוש כי העוסקים בווהר הקדוש ובקבלה נקראים 'מוֹצְדֵי זִקְלָא' (פירוש: קוֹצְרֵי הַשְּׂדֵה) - שפירושו שהם מבערים הקוצים שהם הקליפות מן הכרם... שלא

אִילָנָא זולק א - פרק א יְדוּזִי קיג

יתאזוו בכרם... ואז על ידי העברת והסרת הקליפות יתקיים בנו
'להעביר גלולים מן הארץ והאגלילים פרות יפרתון, ולתקן עולם
במלכות שדי, ו- "יהיה יהוה און ושמו און!"

עד כאן תמצית דבריו כמו שהעתיקן הרב בניהו שמואלי שליט"א בזוהרת שזיבר
כפתיוזה ללימוד הקבלה. עוד ביאר שם הרב בניהו שמואלי (ראש ישיבת נהר שלום)
על פי תיקוני הזוהר (מתקון ל' שגם מהרוז"ו מעתיק לקמן בפרק ב, וכן מתקון מז):

'כל הצער והצרות שבאות לעולם מוזמת אורך הגלות היינו משום
שכוח הקליפה גובר - ואז יש מוזלות, עניות, תאוות וכדומה. וכל זה
למה? כי ניצוצי הקדושה תובעים דין ומקטרגים עלינו מוזמת שהם
רוצים לצאת מהקליפה. ואם אין את הלימוד הזה אז הם יוצאים אך
ורק על ידי יסורים.

אבל אם לומדים כל יום כמה דפי זוהר הקדוש, או מי שהוא כבר
נשוי ועסק בתורה בש"ס ופוסקים שכבר יכול ללמוד קבלה בכתבי
הארוז"ל ויושב ועוסק בה זוכה לברר ניצוצי קדושה - כי על ידי
שהוא לומד ועוסק בזכמה הזאת ניצוצי קדושה יוצאים מתוך
הקליפות וממילא הקליפות מתבטלות ונכרתות מן העולם - כי אין
להם זיות. ואז יש עושר ושמחה וזוים ובריות! עד כאן לשונו.

ובאמת שגם רבינו מהרוז"ו קבע ופסק כן לקמן בהקדמות בכמה וכמה לשונות
שלא משאירות שום ספק בדעתו, כמו שאמר: 'הכל תלוי בעסק הזכמה
הזאת, ומניעתנו מלהתעסק בה היא גורמת אזור ועכוב בגין בית
מקדשנו ותפארתנו!' ועוד כתב רבינו: 'וכאשר נשוב בתשובה לעסק
מאהבה בזכמה הזאת ינאלו ישראל במהרה בימינו, אמן!'

הרי נסגר המעגל הגדול שפתחנו בענפים הקודמים. עתה הראנו לדעת מדברי
הזוהר והמקובלים איך שזכמי המשנה והתלמוד רמוזו לנו שביאת משיח בן-דוד
תלוי בתיקון הנשמות ובירורם עד סוף 'אדם דקליפה' דנפלו לתוכו בזורבן בית
שני. ובעזרת השם בהמשך הקדמות המהרוז"ו (וכן בביאורינו את דברי קודשו) יתבאר
בפרטי פרטות איך שבירור ותיקון הנשמות הלכו נעשה ראשית לכל על ידי עסקנו
בזכמת הקבלה לשמה. ונסיים בדברי הרמז"ל בסוף דרך עץ הזוים במה שכתב
שם בנידון דידן:

'פן הדבר הזה - מאזור שְלָנוּ מִשְפָּט הַבְּזוּיָה לְמַאֵס פָּרַע וְלַבְּזוּר בְּטוֹב וְלַעֲשׂוֹת תִּיקוּנִים גְּדוּלִים עַל יְדֵי עֶסֶק תּוֹרַתְנוּ וְאִין אָנוּ עוֹסְקִים, נִמְצָא אָנוּ הַגְרָמָא בְּנִקְיָן שֶׁהִסְטָרָא אֲזוּרָא מִתְּנַבְרַת, זֶס וְזוֹלִיכָה!

בְּפִרְט לְמוֹד זִכְמוֹת הָאֲמֹת, הוּא לְמוֹד הַקְּבָלָה - הוּא רֹאשׁ לְכָל הַתִּיקוּנִים, כְּמוֹ שֶׁאָמַר הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹזָאִי זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה בְּפֶה מְלֵא: 'דְּבִיָּה יִפְקוּן יִשְׂרָאֵל מִגְּלוּתָא' - בְּזִכּוֹת לְמוֹד הַקְּבָלָה יֵצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִן הַגְּלוּת... שְׂיִוְדַע הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁעֶסֶק הַלְמוֹד זֶה הוּא רֹאשׁ לְכָל הַתִּיקוּנִים...

בֶּן אָדָם! בֵּין תְּבִין אֶת אֲשֶׁר לְפָנֶיךָ, וְהִבֵּט זָא וְרָאָה שְׁכָל הַתִּיקוּנִים הַגְּדוּלִים הַבְּמֹה תַנּוֹת יְדִיךָ עַל יְדֵי עֶסֶק הַתּוֹרָה וְזִכְמוֹת הָאֲמֹת. וְהִנֵּה הַזִּכְמוֹת הַזֹּאת בְּקֶרֶן זְוִית הִיא מוֹנֵזוֹת, וְאִין דּוֹרֵשׁ וְאִין מְבַקֵּשׁ... שְׁצָרִיכִים אָנוּ לְבַקֵּשׁ תִּיקוּנִים שְׂיִתְקַנוּ כָּל הַקְּלָקוּלִים שֶׁעַל יְדֵי זֶה יָבוֹא מְשִׁינּוּנֵנוּ. וְהִנֵּה הַתִּיקוּן הַזֶּה תַנּוֹת יְדִינֵנוּ, וּמִה נַעֲשֶׂה לְיוֹם פְּקָדָה?! עַד כֹּאן לִשְׁוֹן רַמְזוּ"ל - וְהִמָּה דְּבָרֵי אֱלוֹהִים זְוִיִּים:

יום מוד - מוקדש לזכות מורי בת מרים לרפואה ואריכות ימים

סעיקה י וְנִוְדַע אֶת אֲשֶׁר אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרָנוּם
לְבִרְכָה - 'כָּל דּוֹר שְׁלֵא נִבְנָה בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ בְּיָמָיו כָּאֱלוֹ נִזְוָרָב בְּיָמָיו...'

דְּבָרֵי רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרָנוּם לְבִרְכָה הַלְלוּ כִּבְר יְדוּעִים לְכוּלָם - 'כָּל דּוֹר שְׁלֵא נִבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּיָמָיו כָּאֱלוֹ נִזְוָרָב בְּיָמָיו', וּמְקוּרָם בַּתְלַמוֹד יְרוּשְׁלָמִי (מַסְכַּת יוֹמָא פ"א ה"א).

גַּם הַרְמְזוּ"ל בַּהֲקַדְמוֹתוֹ דְּרַךְ עֵץ הַזְוִיִּים לְסַפְרוֹ 'קל"ז פְּתוּזֵי זִכְמוֹה' סִמְךְ מִסְקַנְתוֹ עַל דְּבָרֵי הִירוּשְׁלָמִי הוּא וְכַתֵּב: 'וְהִנֵּה כָּלָל זֶה הוּא בְּיָדֵינוּ, שְׁכָל דּוֹר שְׁלֵא נִבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּיָמָיו כָּאֱלוֹ נִזְוָרָב בְּיָמָיו'. וְהַטַּעַם לְכַךְ הוּא כְּמוֹ הַסְבִּיר

איִלָּנָא זולק א - פרק א יְדוּיִי קטו

רמזו"ל שם - 'שמאזור שהמה בעלי בזזירה והיו יכולים לפעול במעשיהם הטובים שיבנה בית המקדש ולא עשו, לכן מעלה עליהם פאילו נזורב בימיהם!' עד כאן לשונו.

ובודאי שזהו הטעם כעיקר בדברי רבותינו זכרונם לברכה שגם רבינו מהרוז"ו נתכוין אליו כאשר בוזר להזכיר את דברי הירושלמי בהקדמתו - כדי להורות לנו שאם נשמע בקולו ובעצתו כיצד לבוזר ולפעול במעשינו הטובים ובפרט על ידי העסק בזוכמת הקבלה, או במהרה בימינו יבנה בית המקדש - אמן! אמנם אם לא נשמע בקולו ובעצתו, או דעו לכם ש- 'כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו פאלו נזורב בימיו'.

סעיק יא
ואתנה את פני לזוקר ולדעת - מזה זה
ועל מזה זה" נתארך קצנו ונלותנו, ומדוע
לא בא בן ישי?

רבינו כתב כן על פי הפסוק במגילת אסתר (ד ה) - 'ותקרא אסתר להתך מסריסי המלך אשר העמיד לפניה ותצוהו על מרדכי לדעת - מזה זה ועל מזה זה וגו'! הרי שהיו תמוהים מאוד לאסתר מעשי מרדכי.

וגם כאן בתזזילת הקדמתו נקט רבינו מהרוז"ו את לשון אסתר המלכה כדי להדגיש לנו את גודל התימה שהיתה בעיניו בהעלותו על דעתו שכבר עברו יותר מאלף וזמש מאות שנה מזמן זורבן בית שני! כלומר, מדוע אם כן 'נתארך קצנו ונלותנו, ומדוע לא בא בן ישי?'

יום מזה - מוקדש לע"ז מרדכי בן רוזל ז"ל

סעיקה יב

זמדיוע לא בא בן ישי?!

ענף א

הרבה מהעיקרים שכבר ביארנו בסעיפים הקודמים על פי דברי הוזהר והמקובלים בנוגע לביאת משיח צדקנו וקץ גלותינו המרה, וכן כמה וכמה ראשי תיבות ממה שנמשיך בעזרת השם לבאר לקבון על פי התלמוד בבלי וירושלמי מסודרים לפנינו כשלוון ערוך במאמר אוזד ומיוזוד בווהר זודש (בדף יב ע"א). לכן טרוזנו להעתיקו ולפרשו (בעיקר לאור פירושים של 'מותק מדבש' והסולם, בתוספת נופך מדיקן). זה לשון הוזהר זודש שם:

"וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר" (בראשית א ג) - תַּמָּן הַנִּינֵן, אָמַר רַבִּי יוֹסִי: מַהוּ הַכְּתִיב "מִשָּׂא הַדּוֹבָה - אֲלֵי קָרָא מִשְׁעִיר, שִׁמְרָ מַה מִּלְּלָה שְׁמֵר מַה מִּלְּלִי וְגו'" (ישעיה כ"א י"א)? אֲזַלְתָּ הָא מִלְּתָא כִּי הָא דְאָמַר רַבִּי יוֹזְזָן: כָּל הַגְּלִיּוֹת שְׁגָלוּ יִשְׂרָאֵל מֵאַרְצָם, כָּלָם הָיָה גָלוּי לְכָל, וְגָלוּתָא רַבִּיעֵיטָא לֹא נִגְלָה לְעוֹלָם. וְאִיזְהוּ גָלוּת הַרְבִּיעִי? זְהוּ שְׁהוּא מִשְׁעִיר - שְׁהוּא עָשׂוּ, הַכְּתִיב: "וַיֵּשֶׁב עָשׂוּ בְּהַר שְׁעִיר" (בראשית לו ה).

פירוש הוזהר זודש: "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר" (בראשית א ג) - שָׁם שְׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי: מַהוּ שְׁכָתוּב בְּנִבְאוֹת יִשְׁעִיָה הַנְּבִיא עַל מַלְכוּת אֲדוּם "מִשָּׂא הַדּוֹבָה - אֲלֵי קָרָא מִשְׁעִיר" (פירש רש"י בספר ישעיה: 'אמר הקדוש ברוך הוא - אלי קורא הנביא או המלאך מעול מלכות שעיר') "שִׁמְרָ, מַה מִּלְּלָה? שְׁמֵר, מַה מִּלְּלִי?" (ישעיה כ"א י"א) - שוּמַר יִשְׂרָאֵל, מַה תְּהָא מִן הַלִּילָה וְהוֹזִשְׁכָה הַזֹּאת? דְּבָר זְה הַגְּרָמוּ בְּפִסּוּק הַנּוֹכַח לְעֵיל הַזִּכָּרָה כְּמוֹ זְה שְׁאָמַר רַבִּי יוֹזְזָן: כָּל הַגְּלִיּוֹת שְׁגָלוּ יִשְׂרָאֵל מֵאַרְצָם, כָּלָם הָיָה סוּפָם וְקָץ זְמַנָּם גָּלוּי לְכָל. דְּהָרִי נֹאמַר לָהֶם שְׁגָלוּת מִצְרַיִם תְּהִיָה אַרְבַּע מֵאוֹת שְׁנָה, וְכֵן נֹאמַר לָהֶם שְׁגָלוּת בְּבַל תְּהִיָה שְׁבַעִים שְׁנָה. וְהַגְּלוּת הַרְבִּיעִית שְׁלָנוּ לֹא נִגְלָה קֶצֶה בְּפִירוּשׁ לְעוֹלָם. וְאִיזְהוּ גָלוּת הַרְבִּיעִית? זְהוּ שְׁהוּא מִשְׁעִיר, שְׁהוּא עָשׂוּ, כְּמוֹ שְׁכָתוּב: "וַיֵּשֶׁב עָשׂוּ בְּהַר שְׁעִיר" (בראשית לו ה).

אֵילָנָא זולק א - פרק א דְוַיִּי קי

אָמַר רַבִּי: לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ "שְׁעִיר"? עַל שֵׁם תּוֹקֵף וְזוּזֵק הָעוֹל הַכָּבֵד - שְׂמוֹנֵעֵין מֵהֶם הַתּוֹרָה וְהַעֲבוּדָה, וְהוּא עוֹל עַל נִשְׁמֹתָם שְׁנוֹתֵנִין עַל יִשְׂרָאֵל. שְׁעִיר הוּא תֵּק"ף בְּגִימָטְרִיא. וְהוּא הַגְּלוּת שִׁישְׁרָאֵל יוֹשְׁבֵים בָּהּ - הִיא "מִשָּׂא הַדּוּמָה". כְּלוּמַר - בְּזוּשָׂאֵי. דְּבַר שְׂלֵא נִגְלָה מֵהַלֵּב לָפָה, שְׁנֵאמַר: "כִּי יוֹם נָקָם בְּלִבִּי וְגו'." (ישעיה סג ד).

פִּירוּשׁ הַזּוּהַר זוּרֵשׁ: אָמַר רַבִּי: לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ "שְׁעִיר"? עַל שֵׁם תֵּקֵף וְזוּזֵק הָעוֹל הַכָּבֵד שֶׁהֵם מְשִׁימִים עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְלֹא רַק שְׂמִיּוּסֵי אֵת יִשְׂרָאֵל בְּצַעַר הַגּוֹף וְעוֹנֵי, אֲלֵא שְׁהֵם גַּם מוֹנְעִים מֵהֶם לִימוּד הַתּוֹרָה וְהַעֲבוּדָה שֶׁל בּוֹרָאם. וְהוּא הָעוֹל הַכִּי כַּד שֶׁהֵם נוֹתְנִים עַל נִשְׁמֹתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְסִימָן לְדַבֵּר זֶה מְצִינוּ בְּשֵׁמָה שֶׁל מַלְכוּת הַרְשָׁעָה, דַּהֲרֵי שְׁעִיר הוּא תֵּק"ף בְּגִימָטְרִיא. וְאָמַר עוֹד שְׁזֵהוּ הַגְּלוּת שִׁישְׁרָאֵל יוֹשְׁבֵים בָּהּ הוּא "מִשָּׂא הַדּוּמָה" - רוּצָה לֹמַר "מִשָּׂא" וְעוֹל גְּלוּת שֶׁל "דוּמָה". וְפִירוּשׁ "דוּמָה" כְּלוּמַר "בְּזוּשָׂאֵי" - מִשּׁוּם שְׂלֵא נִגְלָה קִצָּה שֶׁל גְּלוּת הַרְבִּיעִית אֲלֵא נִשְׁמַרָה בְּזוּשָׂאֵי כְּמוֹ דְּבַר שְׂלֵא נִגְלָה מֵהַלֵּב לָפָה. וְרֵאִיהָ לֹזָה מְצִינוּ בְּפִסּוּק בְּנִבְאוֹת יִשְׁעִיָה, שְׁנֵאמַר: "כִּי יוֹם נָקָם בְּלִבִּי וְגו'." (ישעיה סג ד) - נְבוּאָה זוֹ אִירֵי בְּנִקְמָה שְׁעִתִּיד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת לְאֲדוּם עַל מַה שְׁעִינוּ אֵת בְּנֵי וּבְנוֹתֵינוּ בַּגְּלוּת הַרְבִּיעִית, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב לְעֵיל מִיַּיִה (בְּפִסּוּק א) "מִי זֶה בָּא מֵאֲדוּם וְזוּמִין בְּגָדִים מְבַצְרָה... רַב לְהוֹשִׁיעַ". וּבְאֲוֹתוֹ עֵינִן (בְּפִסּוּק ד) נֵאמַר "כִּי יוֹם נָקָם בְּלִבִּי וְגו'" - הֵרִי שְׁנַרְמוּ לָנוּ שְׂלֵא נִגְלָה מִתֵּי יְבוּא אוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ עֲתִיד לְנַקּוֹם נַקְמוֹת עִמּוֹ. וְזֶה מְטַעַם שְׁיוּם הַנִּקְמוֹה וְהַגְּאוּלָּה כְּמוֹס וְנִסְתֵּר בְּתוֹךְ לָבוֹ.

רַבִּי יִצְחָק פְּתוּז - "וַיִּקְבַּר אֹתוֹ בְּגֵי בְּאֶרֶץ מוֹאָב מוֹל בֵּית פְּעוֹר" (דְּבָרִים ל"ד ו), וְכַתִּיב: "וְלֹא יָדַע אִישׁ אֵת קְבֻרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה". אָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: שׁוֹטִים הֵם הַמְּזוּשְׁבִים קִצֵּי מְשִׁיזוּא - דְּבַר שְׂלֵא גְלוּתִי לְעוֹלָם, שְׁנֵאמַר: "כִּי יוֹם נָקָם בְּלִבִּי" (ישעיה סג ד) - לָבֵא לְפִימָא לָא גְלוּתָא, וְאֵינוֹן מְשִׁתְּדְלִי לְמִזְזֵשׁב קִצֵּי?!

פִּירוּשׁ הַזּוּהַר זוּרֵשׁ: רַבִּי יִצְחָק פְּתוּז לְפָרֵשׁ מַה שְׁכַתּוּב בְּפִסּוּק: "וַיִּקְבַּר אֹתוֹ בְּגֵי בְּאֶרֶץ מוֹאָב מוֹל בֵּית פְּעוֹר" (דְּבָרִים ל"ד ו), וְכַתּוּב אוֹזְרֵי זֶה: "וְלֹא יָדַע אִישׁ אֵת קְבֻרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה". מִכָּאן מְבִיא רַבִּי יִצְחָק רֵאִיהָ שְׂאֵי אִפְשֵׁר לְדַעַת וְלִזְזֵשׁ אֵת קֵץ הַגְּלוּת וּבִיאַת הַמְּשִׁיזוּ מִשּׁוּם שְׁאָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: שׁוֹטִים הֵם הַמְּזוּשְׁבִים אֵת הַקֵּץ וְהַזְּמַן שֶׁל בִּיאַת הַמְּשִׁיזוּ, שֶׁהֲרֵי הוּא דְּבַר שְׂלֵא גְלוּתִי לְעוֹלָם, כְּמוֹ שְׁרַמּוּז בְּפִסּוּק שֶׁהַזְּכַרְנוּ לְעֵיל שְׁנֵאמַר: "כִּי יוֹם נָקָם בְּלִבִּי" - מִכָּאן נִלְמַד שְׁכַבִּיכּוֹל אִפִּילוֹ הַלֵּב שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא גְלוּתָא לָפָה שְׁלוֹ דְּבַר זֶה, וְאַתֶּם מְשִׁתְּדְלִים לְזוּשֵׁב וְלַדַּעַת אֵת הַקֵּץ שְׁלִי - בְּתַמִּיָּה:

יום מו - מוקדש לע: מרדכי בן רוזל ז"ל

בְּהַאי גְּזוּזִי - תִּלְתָּא סִימְנֵי כְּתָבִית וְאַזְזוּיָת לְדָרִי עֲלָמָא בְּקְבוּרָתִיהָ
 דְּמֹשֶׁה עֲבָדִי. וְאַפְּלִין אֵינּוּן: "בְּנִיא", "בְּאַרְץ מוֹאָב", "מוֹל בֵּית פְּעוֹר".
 אַזְזוּיָת וַיהֲבִית סִימְנֵים לְכֻלְהוֹן דְּעֲלָמָא וְלֹא יָדְעֵי קְבוּרָתִיהָ, דְּכְתִיב:
 "וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קְבוּרָתוֹ". דְּבָר שְׁלֹא גְלִיתִי וְלֹא הִרְאִיתִי - הֵיאֲרָה
 אָמְרִי שְׁטוּתָא וְשִׁקְרוּתָא קָמִי קוּדְשָׁא בְּרִיָּה הוּא בְּהָרָה?!

פִּירוּשׁ הַזּוּהַר זֹרֶשׁ: אִמְר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂבֻזָּה הַעֲנִין שֶׁל קְבוּרַת מֹשֶׁה
 גּוֹפֵא נִרְאָה שְׂאֵי אִפְשֵׁר לְזוּשֵׁב וְלִדְעַת אֶת זְמַן קִץ הַגְּלוּת וּבִיאַת הַמְּשִׁיחַ, דַּהֲרִי
 שְׁלֵשָׁה סִימְנֵים כְּתִבְתִּי וְהִרְאִיתִי לְדוֹרוֹת הָעוֹלָם בְּעֵינֵי קְבוּרָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה
 עֲבָדִי, וְאָלוּ הֵם: "בְּנִיא", "בְּאַרְץ מוֹאָב", "מוֹל בֵּית פְּעוֹר". וְאִף עַל פִּי
 שְׁהִרְאִיתִי וְנִתְתִּי שְׁלוּשָׁה סִימְנֵים הַלְלוּ לְכֻל הָעוֹלָם, עִם כָּל זֹאת עֲדִיין לֹא
 יוֹדְעִים אִיפֹה קְבוּרָתוֹ, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב: "וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קְבוּרָתוֹ". עַכְשֵׁיו
 מִבְּאֵר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת טַעְנַתוֹ עַל דֶּרֶךְ כָּל שֶׁכֵּן - אִם קְבוּרָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה שֶׁכֵּן
 גִּילִיתִי וְהִרְאִיתִי סִימְנֵים וּבְכָל זֹאת לֹא נוֹדַע לְכֶם אִיפֹה הוּא, אוֹ כָּל שֶׁכֵּן שֶׁקֶץ הַגְּלוּת
 הִרְבִּיעִית שֶׁהוּא דְּבָר שְׁלֹא גְלִיתִי לְכֶם בְּפִירוּשׁ וְאִפְּלוּ לֹא הִרְאִיתִי לְכֶם בְּשׁוּם
 רְמוֹז שְׁבוּדָאֵי אִין לְכֶם שׁוּם דֶּרֶךְ לִדְעַתוֹ! אִם כֵּן - אִיָּה אַתֶּם אוֹמְרִים שְׁטוּת
 וְשִׁקְרָא לְפָנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּהָרָה? רֹצֵחַ לּוֹמֵר - בְּמַה שֶׁאַתֶּם אוֹמְרִים
 שִׁיּוּדְעִים אַתֶּם לְזוּשֵׁב אֶת הַקֶּץ אַתֶּם מִשְׁטִים בִּי וּמִשְׁקִרִים לְעַצְמְכֶם!

הֵדָא הוּא דְּכְתִיב: "מִשָּׂא הַדּוּמָה, אֵלֵי קוּרָא מִשְׁעִיר" (ישעיה כ"א י"א) - אָלוּ
 יִשְׂרָאֵל שֶׁקּוּרָאִין לְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מֵעוֹל כְּבֵד שְׁל בְּנֵי שְׁעִיר. וּמֵאֵי
 אָמְרִי? "שְׁמֵר, מַה מְלִילָה וְגו'?" - רְצוּנָם לֹמְר: רְבוּנוּ שְׁל עוֹלָם - אַתְּהָ
 הוּא "שְׁמֵר יִשְׂרָאֵל" יְהוָה - עַד מְתֵי אָנוּ בְּזֹה הַגְּלוּת שְׁדוּמָה לְלִילָה?
 אָמוּר לָנוּ: "מַה מְלִילָה?" מַה תִּהְיֶה מוֹז הַלִּילָה? אִימְתֵי תוּצִיאָנוּ מִמְּנָה?

פִּירוּשׁ הַזּוּהַר זֹרֶשׁ: זֶהוּ הַסּוּד הַרְמוּז בְּמַה שְׂפָתוֹב: "מִשָּׂא הַדּוּמָה, אֵלֵי
 קוּרָא מִשְׁעִיר". וּמִבְּאֵר מִי הוּא הַקּוּרָא - אָלוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁקּוּרָאִים לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא מֵהָעוֹל הַכְּבֵד שְׁל בְּנֵי שְׁעִיר. וּמַה הֵם אוֹמְרִים? "שְׁמֵר, מַה מְלִילָה
 וְגו'?" רְצוּנָם לֹמְר - רְבוּנוּ שְׁל עוֹלָם. הֲרִי אַתְּהָ הוּא "שְׁמֵר יִשְׂרָאֵל" יְהוָה.
 הִנֵּה עַד מְתֵי אָנוּ בְּזֹה הַגְּלוּת שְׁדוּמָה לְלִילָה? אָמוּר לָנוּ - "מַה מְלִילָה?" רֹצֵחַ
 לּוֹמֵר מַה תִּהְיֶה מוֹז הַלִּילָה? מְתֵי תוּצִיאָנוּ מִמְּנָה?

איִלָּנָא זולק א - פרק א דְיוֹזִי

קִיט

בא ורֵאָה מאי דְכַתִּיב בְּתַרְיָה: "אָמַר שְׁמַר, אֶתָּא בְּקָר וְגַם לְלִלָּה" - אָמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁהוּא שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל: "אֶתָּא בְּקָר" - הַבְּאֵתִי וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִן הַגְּלוּת, וְלֹא וְכִיתֶם לַהֲיוֹת בְּבִקְרָה. "וְגַם לְלִלָּה" - הַבְּאֵתִי לָכֶם הַלְלִילָה וְהַאֲפִלְתִּי אֶתְכֶם בְּבוֹר הַגְּלוּת הַזֶּה שְׁהוּא כְּלִילָּה. "אִם תִּבְעִיּוֹן בְּעִי" (ישעיה כ"א י"ב), אִם אַתֶּם מִבְּקָשִׁים לְדַעַת קִין גְּאוּלְתְּכֶם אִימְתִי תַהֲיִה וְאִימְתִי תִבּוֹאוּ לְאַרְצְכֶם, "שׁוּבוּ אִתִּי" - שׁוּבוּ בְּתִשׁוּבָה וּמִיד "אִתִּי". כִּי הָא דְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה - אִין קִין הַגְּלוּת גְּתַלָּה אֶלָּא בְּתִשׁוּבָה, שְׁנַאָמַר: "הַיּוֹם אִם בְּקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ" (תהלים צ"ה ז)!

פִּירוּשׁ הַזּוּהַר זוֹרֵשׁ: בא ורֵאָה מַה שְׁפָתוֹב בְּפִסּוּק שְׁאוּזְרִי: "אָמַר שְׁמַר,

אֶתָּא בְּקָר וְגַם לְלִלָּה" - אָמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁהוּא "שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל" (כמו שִׁמְצִינוּ בְּתַהֲלִים קַכָּא ד-ה: "הַגָּה לֹא עָוִם וְלֹא יִשָּׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל. יְהוָה שְׁמֹרְךָ יְהוָה עֲלֶיךָ עַל יַד 'מִינְיָן'): 'בָּא בְּקָר' - רוּצָה לֹמַר: כִּבְר הַבְּאֵתִי לָכֶם אֶת הַגְּאוּלָּה הַקְדוּמַת שְׁנִמְשִׁלָּה לְבִקְרָה כְּאִשֶׁר הַבְּאֵתִי וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִן הַגְּלוּת בְּבִבְלָה, וְלֹא וְכִיתֶם לַהֲיוֹת וְלִהְיֶשֶׁאֵר בְּמַצֵּב הַהוּא שֶׁל זֹרוּת הַנִּמְשָׁל לְבִקְרָה - דַּהֲרִי הַמְשִׁכְתֶּם לַהֲכַעִיס לְפָנַי גַּם בּוֹמֵן בֵּית שְׁנִי. מִשׁוּם הַכִּי מִיד אוּזְרִי הַתִּיבּוֹת "אֶתָּא בְּקָר" כְּתוּב: "וְגַם לְלִלָּה" - לֹמַר שֶׁלְכֵן הַבְּאֵתִי לָכֶם גַּם אֶת אוּזְרֵבֵן בֵּית שְׁנִי גַם וְגַלוּת אַדוּם הַנִּמְשָׁלָּה לְלִילָּה, וְהַאֲפִלְתִּי אֶתְכֶם בְּבוֹר הַגְּלוּת הַזֶּה שְׁהוּא קִשָּׁה לָכֶם כְּזוֹשִׁכּוֹת הַלְלִילָּה. וְאִמַר הַנִּבְיָא בְּסוּף הַפִּסּוּק בְּשֵׁם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: "אִם תִּבְעִיּוֹן בְּעִי" (ישעיה כ"א י"ב) הוּא לְשׁוֹן בְּקִשָּׁה וְרִצּוֹן כְּמוֹ 'אִי בְעִית' - רוּצָה לֹמַר אִם אַתֶּם מִבְּקָשִׁים לְדַעַת קִין גְּאוּלְתְּכֶם מְתִי תַהֲיִה וְאִימְתִי תִבּוֹאוּ לְאַרְצְכֶם, או "שׁוּבוּ אִתִּי" - רוּצָה לֹמַר "שׁוּבוּ" בְּתִשׁוּבָה, וּמִיד "אִתִּי" וּמִיד תִּבּוֹאוּ - כְּמוֹ 'כִּי אֵתָּא. וְהַ פְּמוֹ שְׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אִין קִין הַגְּלוּת תְּלִי אֶלָּא בְּתִשׁוּבָה, שְׁנַאָמַר: "הַיּוֹם - אִם בְּקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ" (תהלים צ"ה ז). רוּצָה לֹמַר - "הַיּוֹם" תִּגְאֹלוּ "אִם" רַק "בְּקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ" וְתוּזְרוּ בְּתִשׁוּבָה!

וְכֵן מִצִּינוּ בְּמַסְכַּת סְנַהֲדְרִין (דף צ"ז ע"א): רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוי אִשְׁכּוּז לֹאֲלִיהוּ דַּהּוּי קִימִי אֶפִּיתוּזָא דְּמַעֲרֵתָא דְּרַבִּי שְׁמוּעוֹן בֶּן יוּזָאִי. אִמַר לִיה - 'אִתִּינָא לְעַלְמָא דַּאֲתִי? אִמַר לִיה - 'אִם יִרְצָה אַדּוֹן הוּוֹה'. אִמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוי - 'שְׁנִים רֵאִיתִי וְקוּל שְׁלוּשָׁה שְׁמַעֲתִי. אִמַר לִיה - 'אִימַת אֲתִי מִשִּׁיזוּ? אִמַר לִיה - 'זִיל שִׁיִּלִּיה לְדִידִיה'. וְהִיכָא יִתִּיב? אֶפִּיתוּזָא דְּקִרְתָּא. 'וּמֵאִי סִימְנִיה? יִתִּיב בֵּינִי עֲנִי סוּבְלִי זוּלָאִים... אִזְל לְגַבִּיה. אִמַר לִיה - 'שְׁלוּם עֲלִיךְ רַבִּי וּמוֹרִי'. אִמַר לִיה - 'שְׁלוּם עֲלִיךְ בַּר לִיּוּאִי! אִמַר לִיה - 'לֵאִימַת אֲתִי מַר? אִמַר לִיה - 'הַיּוֹם! אֵתָּא לְגַבִּי אֲלִיהוּ. אִמַר לִיה - 'מֵאִי אִמַר לְךָ? אִמַר לִיה - 'שְׁלוּם עֲלִיךְ בַּר לִיּוּאִי'. אִמַר לִיה - 'אִבְטוּזוּךְ לְךָ וְלֵאבוּךְ לְעַלְמָא דַּאֲתִי' (דִּאי לֹאִי צְדִיקִים גְּמוֹרִין אַתֶּם לֹא הוּוֹה יְהִיב לְךָ שְׁלֵמָא, וְלֹא הוּוֹה מְדַכֵּר שְׁמִיה דַּאבוּךְ - רש"י). אִמַר

ליה - 'שקורי קא שקר ביי, דאמר לי "היום" אתינא, ולא אתא! אמר ליה - 'הכי אמר לך: "היום, אם בקולו תשמעו!" עד כאן לשון הגמרא.

יום מז - מוקדש לע"ג מרדכי בן רוזל ז"ל

וכיין שגברא העולם גרמו הרמו הגדול הזה ברוי הסתרים, שגאמר: "ויאמר אלהים יהי אור, ויהי אור" (בראשית א ג). פלאמר: יהי רז. ורוי 'ואור' דבר אזור הוא. "וירא אלהים" לזה הרז "כי טוב" להיות ברוי וסוד - פדי שלא יתגלה לשום אדם. שאלמלי יתגלה, כמה פריצים מבני עמנו ילכו לאבדון.

פירוש הוזהר וזרש: וכיין שגברא העולם כבר גרמו הרמו הגדול הזה

שקץ גלות הרביעית בהכרוז יהיה ברוי הסתרים ונעלם מעין כל זוי, שגאמר: "ויאמר אלהים יהי אור, ויהי אור". פלאמר - כאילו כתוב 'יהי רז'. ורמו זה נלמד ממה ש'רוי' 'ואור' דבר אזור ומספר אזור הוא בגימטריא - דהרי גם רז וגם 'אור' מספרם מאתים ושבע. אזור שלמדנו רמו זה, יש לפרש לעניינו את הפסוק הנזכר לעיל באופן זה: "וירא אלהים" לזה הרז שהוא קץ גלות הרביעית שהוא נעלם ונסתר מעין כל זוי, והסכים "כי טוב" הקץ להיות ברוי וסוד פדי שלא יתגלה לשום אדם. והטעם, שאלמלי יתגלה הקץ יש לזושיש שכמה פריצים מבני עמנו ילכו לאבדון מוזמת אריכות הזמן - דאם ידעו בני הדור שלא יבוא משיח בוזייהם יש זושיש של ממש שכמה וכמה מהם יתיאשו מלוזור בתשובה, באומרם שממילא לא יוכו לראות את הגאולה בוזייהם - זוס וזלילה:

ועל שגהיה ברוי וסוד, הבדיל אלהים בין האור ובין הזושה - בין אומתו שהוא האור, ובין האומות שהם הזושה. שגאמר: "ורשעים בוזשה ידמו" (שמואל א - ב ט). ועוד פתיב: "בוזשה יתהלכו" (תהלים פב ה). "ויקרא אלהים לאור יום" (בראשית א ה) - אמר רבי: זה יום קץ הגאולה, שגאמר: "הנה יום בא ליהוה" (זכריה יד א) - זה יום הקץ.

פירוש הוזהר וזרש: ועל שגהיה הקץ כבר מבריא את העולם להיות ברוי

וסוד, על ידי זה הבדיל אלהים בין האור ובין הזושה - רוצה לומר בין אמתו שהם האור שבעולם, דהרי על ידי שקבלו את התורה וממשיכים לקיימה הם מאירים את העולם, ובין האומות שהם הזושה שבעולם - כי הם מביאים זושיך וצער לעולם בדרכיהם המושזותים. כוננת הוזהר וזרש כאן היא כמו שכתבנו למעלה, דדוקא מושום שנסתם הקץ ממשיכים בני ישראל להאמין באמונה שלימה

איִלָּנָא זולק א - פרק א יְדוּיִי קכא

בכל יום במשיזו שיבוא, וזה נותן להם כוז לסבול את צער הגלות ולא להתערב בין האומות - והיינו ההבדלה שהזכיר למעלה בין ה'אור' ובין ה'זש'ף. עכשיו מביא ראייה שאומות העולם הם בזוינת זושך, כמו ש'נאמר': 'וְרָשָׁעִים בְּזוּשָׁף יְדָמוּ' (שמואל א' - ב ט) - ומפרש תיבת 'יְדָמוּ' מלשון התדמות. רוצה לומר - אומות העולם המרשעים לישראל במעשיהם דומים לזושך. וְעוֹד כְּתוּב: 'מִיֵּד רָשָׁעִים הָצִילוּ. לֹא יָדְעוּ וְלֹא יָבִינּוּ, בְּזוּשָׁף יִתְהַלְכוּ, יְמוּטוּ כָּל מוֹסְדֵי אָרֶץ' (תהלים פב ה) - הרי שהרשעים הולכים בדרך הזושך משום שהם דומים לזושך. 'וְיִקְרָא אֱלֹהִים לְאֹר יוֹם' (בראשית א ה) - אָמַר רַבִּי: זֶה יוֹם קֵץ הַגְּאֻלָּה. דבר זה נלמד בגזירה שוה, ש'נאמר' כאן 'יוֹם', ובנבואת הגאולה מצינו: 'הַיְהִי יוֹם פֶּא לַיהוָה' (זכריה יד א) - וילפינן 'יוֹם' 'יוֹם', לומר שגם בפסוק במעשה בראשית רמוז על יום הקץ.

עד כאן דברי הוהר זודש על מזה שזוגע לענייננו בענף זה. ומעין מזה שנתבאר בסוף המאמר הזה כבר כתבנו בביאורינו לעיל שזוהו עצמו טעם מספיק להבין מדוע לא נתגלה ספר הוהר עד סמוך לתזילת האלף השישי - דהרי נתפרש בעליל בכמה מקומות בוהר הקדוש שזוגרה גזרה זמורה שלא יבוא המשיזו במשך כל האלף הזומישי. ואם כן מהאי טעמא גופא נראה לומר שהיה באמת יותר טוב לדורות הללו שלא יתגלה להם הסוד זה במשך כל האלף הזומישי (הגם שיזוסרו מהם גם שאר הסודות שבספר הוהר).

דהרי אם היו יודעים בני הדורות הללו שלא יוכל משיזו לבוא בזוייהם היה זושש של ממש שכמה וכמה מהם יתיאשו מלזוזור בתשובה זוס וזולילה, באומרם שממילא לא יזכו לראות את הגאולה בזוייהם - ולכן היה ספר הוהר גנוז עד סוף גזירת האלף שנים!

ועיין דברינו לעיל (בסעיף 1 - ענף ב) במזה שפלפלנו בדברי ה'זופץ זויים' על מזה שכתב על גזירת האלף שנים בהקדמתו לספרו על הלכות לשון הרע ורכילות. וכן ראה מזה שליקטנו שם מדברי הרב ז'יד"א בספרו 'שם הגדולים', ואיך שנתן טעם אזור להסתרת הוהר מטעם ש'גזירה במקומה עומדת' - ולכן היה יותר טוב שלא יתגלו כל הזומרות והעונשים שבזוהר הקדוש במשך כל האלף הזומישי כדי שלא ירבו הקיטרוגים על ישראל - כרוזם אב על בנים!

וגם לפי מזה שכתבנו שם שודאי שרשב"י וזזבריו ידעו שגזרת האלף שנים במקומה עומדת עד סוף האלף הזומישי, מכל מקום אין זה סותר מזה שנתבאר אצלנו במאמר הוהר זודש שלא נתגלה הקץ לעולם. דיש ליישב שהגם שידע רשב"י ברוז קודשו שזוגרה אותה גזירה זמורה בשמים שלא יבוא המשיזו במשך כל האלף הזומישי, מכל מקום גם נודע לו שאזור שיעברו אותם האלף שנים עדיין לא

נוכל לידע מתי יבוא משייזו - כמו שנתבאר אצלנו במאמר הזוהר זודש שלא נתגלה הקץ לעולם.

ואכן זהו גופא הטעם שרשב"י התעורר לכתוב את ספר הזוהר והתיקונים ולגנום עד תזילת האלף השעי שמאז כבר יכול משייזו לבוא 'אי אכשר דרי', כמו שסיים הרב זייד"א (שם) וכתב: 'לכן סמוך לדורות שאזור אלף שנה נתגלה אור הזוהר להגין על ישראל - ושאם נזכה להתעסק בסתרי תורה כדת מזה לעשות, בזכות זה תפרה ישע ישועת ישראל!' עד כאן לשונו.

הרי ראינו בעליל במאמר הנכבד הזה שהעתקנו ופירשנו מהזוהר זודש שאין בנו יודע מתי יבוא משייזו צדקנו ומתי כבר יאמר השם יתברך קץ לכל צרותינו שיבגלות הרביעית הארוכה והמרה זו. מזה שכן נתבאר כאן הוא שהכל תלוי בתשובה. וכמו שהדגשנו לעיל באורך, שני נקודות אלו כבר נזכרו במסכת סנהדרין (ברך צו ע"ב), דהתם 'אמר רב - כלו פל תקצין, ואין הדבר תלוי אלא בתשובה!'

וכבר ליקטנו לעיל בביאורינו לשון דומה מאוד מהזוהר הקדוש (רעיא מהימנא, פרשת נשא - דף קכב ע"א):

'ובגין דא, פל מאן דעביד תשובה גרים לאוזזרא ה' לאת ו' - ופורקנא בְּדָא תלמיא! ובגין דא: הכל תלוי בתשובה. דכף אמרו קדמאי: פל תקצים פלו ואין הדבר תלוי אלא בתשובה' - דאיהו שלימו דשמייה?'

והמעין בדברי הזוהר זודש שהעתקנו בענף זה יראה בעיניו עד כמה סלדו רשב"י וזובריו מוזישובי הקץ מטעם שהיה כל כך ברור להם שהוא נסתם מכל זוי. לכן הזהירו אותנו בלשון ברורה:

'אמר הקדוש ברוך הוא: שוטים הם המזושבים קצי משייזוא, דבר שלא גליתו לעולם... דבר שלא גליתו ולא הראיתי - היאך אמרי שטותא ושקריותא קמי קודשא בריה הוא ברה?!"... וירא אלהים" לזה הרו "כי טוב" להיות ברו וסוד - פדי שלא יתגלה לשום אדם. שאלמלי יתגלה, כמה פריצים מבני עמנו ילכו לאבדון' - מטעם שביארנו לעיל שיש זשש של ממש שמא יתיאשו מהגאולה בזייהם ולכן לא יוזרו בתשובה, זס וזלילה!'

איִלָּנָא זולק א - פרק א יְדוּזִי קכג

ובעורת השם עוד נאריך הרבה בענף אזור על מה שנרמו בתלמוד ירושלמי מעין מה שנתבאר אצלנו במאמר הווהר זודש על הקשר שבין 'רו' ו-'אור' שבספר שניהם שוה בגימטריא!

יום מזוז - מוקדש לע"ג מרדכי בן רוזל ז"ל

ענף ב

עוד יסוד גדול מאוד שבעורת השם נעמוד עליו בענף זה מתבאר בהמשך אותו מאמר אזור ומיוזוד מהווהר זודש שפתוזנו בו בענף הקודם. זה המשיך לשונו:

רבי יוסי בן זולפתא הוה יתיב קמיה דרבי יצוק. אמר ליה - מידי שביע ליה לומר על מה אתארך יומא דמשיזא מן גלותא דא? אמר ליה - לא אתארך אלא על ביטול אורייתא! דהכי שמענא מרב המנונא סבא - תלתא גליות גלו ישראל, וזוירו בזכותהון דתלתא אבות. וגלותא רביעאה בזכותא דמשה יתוזורון.

פירוש הווהר זודש: רבי יוסי בן זולפתא הוה יושב לפני רבי יצוק.

אמר לו (רוצה לומר - שאל את רבי יצוק): הידוע לו לומר הטעם על מה התארך היום של ביאת המשיח מהגלות הזו? אמר לו רבי יצוק: לא התארך קין גלותינו וביאת המשיח אלא על עון ביטול תורה. שכה שמעתי מרב המנונא סבא: שלש גליות גלו ישראל, וזוירו בזכותם של שלשה אבות - מגלות בבל בזכות אברהם אבינו, מגלות פרס בזכות יצוק אבינו, ומגלות יון בזכות יעקב אבינו. אמנם מהגלות הרביעית הזו וזוירו בזכות משה רבינו שהוריד לנו את התורה מסיני - כמו שיבאר הווהר זודש בסמוך: כשישיבו ויתעסקו בתורתו, בזכות משה אני גואלם!

תא ואזוזי לך - לא איתגלו ישראל אלא על ביטול תורה, שנאמר: "ויאמר יהוה על עזבם את תורתני" (ירמיה ט יב). אמר הקדוש ברוך הוא - בגליות הראשונות זוירו בזכות אברהם יצוק ויעקב. עכשיו הם זוטאו בתורה שנתתי למשה, ונקראת על שמו, שנאמר: "זכרו תורת משה עבדי" (מלאכי ג כב). פד יתובון ויתעסקון בתורתו, בזכות משה אני גואלם!

פירוש הוזהר זודש: בא ואראה לך - לא גלו ישראל בזורבן בית שני אלא על עון בטול תורה, שנאמר: "ויאמר יהוה על עונכם את תורתני" (רמיה ט יב). אמר הקדוש ברוך הוא: בגליות הראשונות זזרו בזכות אברהם יצחק ויעקב. אבל עכשיו בזורבן בית שני הם זטאו בתורה שנתתי למשה, ונקראת על שמו, שנאמר: "זכרו תורת משה עבדי" (מלאכי ג כב). אם כן מדה כנגד מדה, רק פשיטובו ישראל בתשובה ויתעסקו בתורתו כראוי לתיקון השכינה, או בזכות תורת משה אני גואלם!

עד כאן המושך דברי הוזהר זודש. וכמו שאנו בעורת השם עתידים לבאר בענפים הבאים עלינו לשלום, עולם זודש ומלואו נפתוז כאן מול עינינו במה ששאל רבי יוסי בן זלפתא את רבי יצחק: 'בידי שמוע ליה למר על מה אתארך יומא דבשיזוא מן גלותא דא'? דהרי זהו גופא גם מה שרבינו מהרוז"ו שאל את עצמו כאן בהקדמות: 'ואתנה את פני לזקן וקדעת "מה זה ועל מה זה" נתארך קצנו וגלותנו, ומדוע לא בא בן ישי'?

ואם כן, לכאורה במה שהשיב רבי יצחק לרבי יוסי בן זלפתא היה צריך להיות מענה מספיק לכל ספקותיו של רבינו מהרוז"ו! והרי למדנו כאן איך שהשיבו רבי יצחק בשפה ברורה:

'לא אתארך אלא על ביטול אורייתא! ...לא איתגלו ישראל אלא על ביטול תורה, שנאמר: "ויאמר יהוה על עונכם את תורתני" (רמיה ט יב). אמר הקדוש ברוך הוא - בגליות הראשונות זזרו בזכות אברהם יצחק ויעקב. עכשיו הם זטאו בתורה שנתתי למשה, ונקראת על שמו, שנאמר: "זכרו תורת משה עבדי" (מלאכי ג כב). כד יתובון ויתעסקון בתורתו, בזכות משה אני גואלם! עד כאן לשונו.

אם כן יש לעיין למה לא סמך רבינו מהרוז"ו את שתי ידיו על תשובת רבי יצחק כמו שנתבאר כאן בוזהר זודש! ולמה במקום זה פנה והפנה אותנו מהרוז"ו למקום אזור בזקירתו? דהרי מיד אזרי שהציע ספקותיו אמר מהרוז"ו (בתוילת פרק ב): 'ומצאתי און לי ואנינה בקרבי ולבי דוי, במאמר אזור הובא בספר התיקונים התיקון ל' (דף עג ע"ב - עד ע"א).

ואין לומר שמשום שבימי האריו"ל והבית יוסף עדיין לא הובא הוזהר זודש לדפוס, דהרי בכל זאת היו אותם כתבים מצויים ביניהם גם לפני שעלה הוזהר זודש על מוזוז הדפוס, וכאשר היו מעתיקים ממנו היו מציינים 'מוזהר כתבי-יד'.

איִלָּנָא זולק א - פרק א יְדוּיִי קפה

ובסייעתא דשמיא יש לתרץ ולומר דהגם שכאן בוהר זודש נתבאר שאורך הגלות הוא משום עון ביטול תורה, מכל מקום הטעם כעיקר שהעדיף מהרוז"ו להביא און לו 'ממאמר אָזוד הוּבָא בְּסִפְר הַתְּקוּנִים תִּיקוּן ל' הוא משום ששם בְּתִיקוּן ל' נתבאר ביתר שאת וביתר עון בדיוק איוו בזינה של ביטול תורה גורמת לרוזו של משיז להסתלק מן העולם בעוונותינו הרבים. דהרי שם בתיקון ל' מפורש באר היטב מזה דסתם רַבִּי יִצְחָק כאן בוהר זודש. דהתם איתא:

וְהָאֵי רוּז דְּאִסְתַּלַּק אִיהוּ רוּז דְּמִשִּׁיז כְּמָה דְּאִתְמַר. וְאִיהוּ רוּז דְּהַקְדָּשׁ, וְאִיהוּ "רוּז זִכְמָה וּבִינָה, רוּז עֲצָה וּגְבוּרָה, רוּז דַּעַת וְיִרְאַת יְהוָה" (ישעיה יא ב)... וְדָא אִיהוּ רוּזָא דְּמִשִּׁיז. וְי לֹן מָאן דְּגָרְמִין דְּיִזִּיל לִיה מִן עֲלָמָא וְלֹא יְתוּב לְעֲלָמָא! דְּאֵלִין אֵינִין דְּעִבְדִּין לְאִוְרִייתָא יִבְשָׁה, וְלֹא בָּעָאן לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּזִכְמָה דְּקִבְלָה! ...וְי לֹן דְּגָרְמִין עֲנִייתָא וְזִרְבָּא וּבִינָה וְהָרְג וְאִבְדִּין בְּעֲלָמָא! עד כאן לשונו.

הרי קמן שהכל תלוי בעון ביטול העסק בזכמות הקבלה. ולא רק אורך גלותינו המרה, אלא גם כל 'ענייתא וזרפא ובינה והרג ואבדן בעלמא' הוא משום 'דלא בעאן לאשתדלא בזכמה דקבלה!' ואכן בהמשך הקדמותו (בפרק ב) מעתיק מהרוז"ו את כל מאמר התיקונים הנזכר לעיל ועומד על כמה וכמה דיוקים וזושים שבו. ובעזרת השם גם אנו בביאורינו נפרש את כל אותו המאמר בפרטי פרטות על פי גדולי המפרשים, וכן נעמוד על המשמר לבאר כל מה שעתיד מהרוז"ו לדייק ממנו.

עם כל זאת, מכיון שמסתמא הקורא הנעים שלנו עדיין לא נכנס לעובי הקורה בעין סוגיה זו לכול פרטיה, לכן אנו בענפים הללו נלך בעקבות גדול האבות שאמר "אֶתְנַהֲלָה לְאִטִּי לְרַגְלֵי הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר לְפָנָי" (בראשית לג יד). ובאמת שהמלאכה לפנינו גדולה מאוד, ולכן ראיתי לנכון להתזויל מלאכת הקודש בהרוזבת הדיבור בענפים שבסוף בפרק א על שני זידישים גדולים עד מאוד (לאילו שעדיין לא באו בוודרי הוהר והתיקונים) שנתזדשו כאן בתשובת רַבִּי יִצְחָק על מזה שזשאל 'מִיִּדֵי שְׂמִיעַ לִיה לְמִר עַל מַה אֶתְאַרְף יוֹמָא דְּמִשִּׁיזָא מִן גְּלוּתָא דָּא?'

זודא - נעמוד על מזה דאמר רַבִּי יִצְחָק שסיבת זורבן **בית שני** היה משום עון ביטול תורה. וקשה - דהרי מרגלא בפומא דכל איניש **שזורבן בית שני היה משום שנאת זינים**. ואכן גמרא מפורשת היא במסכת יומא (בדף ט ע"ב):

'מקדש ראשון מפני מה זורב? מפני שלושה דברים שהיו בו: עבודה זרה וגלוי עריות ושפיכות דמים... אבל מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ובמצוות וגמילות זוסדים מפני מה זורב? מפני שהיתה בו שנאת זינים. ללמודך ששקולה שנאת זינים כנגד שלש עבירות - עבודה זרה, גלוי עריות, ושפיכות דמים! עד כאן לשון הגמרא.

ועוד זורא - הוזידוש השני שצועק מבין שורות הווהר זודש הוא גם כן מאותו ענין. והוא המשמעות שגאולתינו מגלות רביעית זו תלויה ראשית לכל בתיקון עוון ביטול תורה שבסיבתו נפלנו לידי מלכות אדום הרשעה מתזוילה. וגם זה קשה - דהרי מרגלא בפומא כל איניש שכל גאולתינו תלויה ראשית לכל בתיקון עוון שנאת זינים ועוון לשון הרע! כל זה ועוד יותר יתבאר בעזרת השם יתברך בענפים הבאים עלינו לשלום.

יום מט - מוקדש לע"ז מרדכי בן רוזל ז"ל

ענף ג

בענף זה נעמוד על הא דאמר רבי יצחק אצלינו בוהר זודש שסיבת זורבן בית שני היה משום עוון ביטול תורה. והרי הבנה זו לכאורה שונה מאוד ממה שהורגלנו לזשוב שזורבן בית שני היה משום שנאת זינים. ואכן כבר הזכרנו למעלה שגמרא מפורשת היא במסכת יומא (ברך ט ע"ב):

'מקדש ראשון מפני מה זורב? מפני שלושה דברים שהיו בו: עבודה זרה וגלוי עריות ושפיכות דמים... אבל מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ובמצוות וגמילות זוסדים מפני מה זורב? מפני שהיתה בו שנאת זינים. ללמודך ששקולה שנאת זינים כנגד שלש עבירות - עבודה זרה, גלוי עריות, ושפיכות דמים!

אם כן, לכאורה תמוהים מאוד דברי רבי יצחק בוהר זודש במה שתלה סיבת זורבן בית שני בעוון ביטול תורה! או דילמא בכל זאת שפיר אמר רבי יצחק, דהרי מכל מקום הזכר עוון ביטול תורה בהקשר לסיבת הזורבן במסכת בבא מציעא (ברך פה ע"א-ע"ב), וכדומה לזה איתא במסכת נדרים (ברך פא ע"א), כדאיתא התם:

איִלָּנָא זולק א - פרק א דְּוַזְיַי קבו

אמר רב יהודה אמר רב - מאי דכתיב: "מי האיש הזוכם ויבן את זאת ואשר דבר פי יהוה אליו ויגדה, על מה אבדה הארץ" (רמיה ט יא)? דבר זה [על מה אבדה הארץ] - רש"י אמרו זוכמים ולא פירשוהו. אמרו נביאים ולא פירשוהו. עד שפירשו הקדוש ברוך בעצמו, שנאמר: "ויאמר יהוה, על עונכם את תורתי אשר נתתי לפניכם" (שם יב)! אמר רב יהודה אמר רב - שלא ברכו בתורה תזוילת' וכוון דלא מברכי, גליא דעתיהו שאינה מתנה וחיובה להם - רש"י! עד כאן לשון הגמרא שם עם פירוש רש"י.

ואם כן לכאורה יש לשאול על דברינו הקדמים - אמאי דוזיתו להא דרבי יצחק בשתי ידים? הרי לכאורה גם לו יש גמרא מפורשת כדבריו שסיבת הזורבן היתה משום עון ביטול תורה:

מכל מקום צריכים אנו לומר דרבותינו זכרונם לברכה באותה גמרא דרשו כן על סיבת זורבן בית ראשון ולא בית שני. זודא, דמסתמא דברי ירמיהו הנביא נאמרו כתוכוזה בעיקר לבני דורו שבסוף בית ראשון (כמו שהעיר לי ידידי הרב ברוך שכטר שליט"א). ועוד, שלכאורה מאוד משמע מדברי התלמוד ירושלמי שפסוק זה "על מה אבדה הארץ... על עונכם את תורתי" (רמיה ט יא, יב) נאמר דוקא על זורבן בית ראשון. הא לך לשון הירושלמי במסכת זגיגה (פרק א הלכה ז):

רבי זוגנה רבי ירמיה בשם רב שמואל בר רב יצחק - מצאנו שוויתר הקדוש ברוך הוא לישראל על עבודת כוכבים ומזלות, וגילוי עריות, ועל שפיכות דמים. על מאסם בתורה לא וויתר. מה טעמא? ויאמר יהו"ה על אשר עשו עכו"ם, וגילוי עריות, ושפיכות דמים אין כתיב כאן, אלא "ויאמר יהוה על עונכם את תורתי"! עד כאן לשון הירושלמי.

ואכן צריכים אנו לומר שהירושלמי איירי בזורבן בית ראשון, דהרי לא מצינו שרבותינו זכרונם לברכה קשרו עבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים אלא לאנשי בית ראשון, כמו שמוכח במסכת יומא (בדף ט ע"ב). והגם שהזכרנו כבר מקצת לשון הגמרא לעיל, מכל מקום הגה לשונם המלא:

'מקדש ראשון מפני מה זורב? מפני שלושה דברים שהיו בו: עבודה זרה, וגילוי עריות, ושפיכות דמים. עבודה זרה - דכתיב: "כי קצר המצע בהשתרע" (ישעיה כז כ)...

גלוי עריות - דכתיב: "ויאמר יהוה יען כי גבהו בנות ציון ותלכנה נטויות גרון ומשקרות עינים, הלוך וטפף תלכנה וברגליהם תעפסנה" (ישעיה ג טז)...

שפיכות דמים - דכתיב: "וגם דם נקי שפף מנשה הרבה מאד עד אשר מלא את ירושלים פה לפה" (מלכים ב' - כא טז).

אבל מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ובמצוות וגמילות זוסדים מפני מה זורב? מפני שהיתה בו שנאת זינים. ללמדך ששקולה שנאת זינים כנגד שלש עבירות - עבודה זרה גלוי עריות ושפיכות דמים! עד כאן לשון הגמרא.

ואם כן הדרא קושיין לדוכתא - מה מצא רבי יצחק לנכון לקשר סיבת זורבן בית שני עם עון ביטול תורה?!

ואזור העיון - הגם שעל כרוזן צריכים אנו לומר שמה שדרשו בתלמוד ירושלמי וכן בבבלי (במסכת בבא מציעא ונדרים) שנבואת ירמיהו הנביא "על עונכם את תורתני" בודאי קאי אזורבן בית ראשון, עם כל זאת לא נוכל להתעלם ממה שדרשו בוהר זודש מאותה נבואה עצמה שזורבן בית שני היה מסיבת עון ביטול תורה. דהרי כנשאל רבי יצחק 'מידי שמייע ליה לומר על מה אתארך יומא דמשינזא מן גלותא דא? השיב הוא:

'לא אתארך אלא על ביטול אורייתא. דהכי שביענא מרב המנונא סבא - תלתא גליות גלו ישראל, וזוירו בזכותהון דתלתא אבות. וגלותא רביעאה בזכותא דמישה יתוזורין. תא ואזוי כף - לא איתגלו ישראל אלא על ביטול תורה, שנאמר: "ויאמר יהוה על עונכם את תורתני".

אמר הקדוש ברוך הוא - בגליות הראשונות זוירו בזכות אברהם יצחק ויעקב. עכשיו הם זוטאו בתורה שנתתי למשה, ונקראת על שמו, שנאמר: "זכרו תורת משה עבדי". כד יתובון ויתעסקון בתורתו, בזכות משה אני גואלכם! עד כאן לשונו.

ובלאו הכי, אליבא דאמת בודאי שאין מן הנכון להציג את דברי התלמודים כקושיא על דברי הוהר זודש. דודאי שאין זה מקומנו להזכיר את תנא זה צודק

איִלָּנָא זולק א - פרק א יְדוּיִי קכט

או תנא זה צודק - דכלל גדול בדינו על כל המזולקות שבדברי רבותינו זכרונם לברכה שבהכרוז 'אלו ואלו דברי אלהים זויים' (עירובין יג ע"ב):

אם כן מן הראוי שניגש אל סתירה זו שבדברי רבותינו זכרונם לברכה בזרדת קודש ובענוה הראויה, בזכרנו תמיד מה שדרשו בבראשית רבה על פסוק "כִּי לֹא דָבָר רַק הוּא מִפֶּם" (דברים לב מז) - 'וְאִם "רַק" - "הוּא מִפֶּם". לְמַה? שְׂאִין אַתֶּם יוֹדְעִין לְדַרְשׁ בְּשִׁעָה שְׂאִי אַתֶּם יִגְעִין בּוֹ? עַד כֵּאן לְשׁוֹנוֹ.

אלא ודאי שמוטל עלינו ליישב דברי הוזהר זודש עם השני תלמודים במקום לתמוה מהיכי תיתי לזכמי הוזהר לזולק על זכמי התלמוד - וגם אם זה ידרוש מאתנו יגיעה רבה:

ובכן, ראשית דבר נזוור לעיין במה שהיה כל כך פשוט לנו שלכאורה דברי הוזהר זודש הללו זולקים על השני תלמודים במה שהדגיש רבי יצוק שזורבן בית שני היה משום עוון ביטול תורה. דהיתכן שהוזהר זודש באמת בא לזולק על מה שכל כך פשוט לנו בבבלי ובירושלמי דזורבן בית ראשון היה משום עוון ביטול תורה? בודאי שלא נוכל לומר כן:

אמנם כוונת רבי יצוק בזהר זודש מתבארת בהגהת כתב-יד מהרמ"ז (רבי משה זכותא זכר צדיק לברכה) שהביאה בפירוש 'מתוק מדבש' על הוזהר זודש. דשם ביאר הרמ"ז שפסוק "וַיֹּאמֶר יְהוָה - עַל עֲזָבְכֶם אֶת תּוֹרָתִי" נאמר גם על זורבן בית שני - וְלֹא לְאִפּוֹקֵי מִזּוֹרְבָן בֵּית רֵאשׁוֹן; דהרי כבר הוכחנו לעיל בראיות ברורות דירמיהו הנביא אמר כן לבני דורו שהיו בסוף בית ראשון.

ועוד, שבעצם מוכחו כן מהירושלמי דאמר: 'מוצאנו שוויתר הקדוש ברוך הוא לישראל על עבודת כוכבים ומזלות, וגילוי עריות, ועל שפיכות דמים. על מאסם בתורה לא וויתר... "וַיֹּאמֶר יְהוָה עַל עֲזָבְכֶם אֶת תּוֹרָתִי"!

אלא ודאי שצריכים אנו לומר כדברי הרמ"ז שרבי יצוק בא בזהר זודש לגלות סוד נוסף שלא נתפרש בשני התלמודים - והוא שגם בית המקדש השני זורב משום עוון ביטול תורה: ודו"ק.

יום ז - מוקדש לע"ז מרדכי בן רוזל ז"ל

ענף ד

הגם שבענף הקודם התזולנו לבאר שהזוהר זודש ודאי לא בא לשלול שבית המקדש הראשון נזרב בעון ביטול תורה (משום דלא יעלה על הדעת שרבי יצחק יסתור מושכל ראשון זה המבואר בשני התלמודים) אלא רק בא לזודש שגם בית שני נזרב משום עון ביטול תורה, מכל מקום עדיין המלאכה רבה לפנינו עד שנוכה ליישב את כל דברי רבותינו זכרונם לברכה בשני התלמודים כדי שיעלו בקנה אוזר עם דברי הזוהר זודש והמקובלים. סוף סוף 'אלו ואלו דברי אלוהים זויים', ומבילא ודאי שמצוה גדולה ליישבם, דתורתנו תורה אוזת תמימה היא - וזה הזולנו בעזר השם יתברך!

תזולה נפנה ליישב דברי רבותינו זכרונם לברכה במסכת יומא (במה שאמרו שם: 'מקדש ראשון זורב מפני שלושה דברים שהיו בו - עבודה זרה, וגלוי עריות, ושפיכות דמים) עם מה שאמרו במסכת בבא מציעא ונדרים ("על מה אבדה הארץ? ...עד שבא הקדוש ברוך הוא בעצמו ופירשה - "על עזבם את תורתך אשר נתתי לפניכם"). דלכאורה שני הגמרות הללו סותרות זו את זו בטעם שנתנו לזורבן בית ראשון.

ובסייעתא דשמיא מצאנו ישוב לסתירה זו בכמה ספרים שהעתיקו מספרו של רבי יצחק אייזיק זובר 'אור תורה', שהוא פירושו על ספר 'מעלות התורה'. דשם תמה הגאון ההוא תמיה גדולה על דברי רבותינו זכרונם לברכה (בבבא מציעא ונדרים) שאמרו 'דבר זה שאלו לזוכמים ולנביאים ומלאכי השרת - "על מה אבדה הארץ? ולא פירשוהו, עד שבא הקדוש ברוך הוא בעצמו ופירשו, שנאמר: "וַיֹּאמֶר יְהוָה עַל עֲזָבָם אֶת תּוֹרָתִי". ועל זה תמה הרב יצחק אייזיק זובר זכרונם לברכה ואמר:

וזהו פלא! דהלא בבית ראשון היו עוונות זומורים - עבודה זרה, גילוי עריות, ושפיכות דמים. ואם כן מהו ענין ד'שאלו לזוכמים ולנביאים ולא פירשוהו?! אלא דזה גופא היה קשה בעיניהם - היאך נפלו לעוונות כאלו שבשבילם אבדה הארץ? ומה היה גורם לעוונות זומורים כאלו אצל עם הקודש השרויים בארץ ישראל עם בית המקדש, ועשרה ניסים היו רואים במו עיניהם בבית ראשון כמבואר במשנה באבות? אם כן "איכה היתה לזונה קריה נאמנה" (ישעיה א כא)?!

אִילָנָא זולק א - פרק א דְּוַיִּי קלא

וזה מזה שנעלם אף מהזוכמים והנביאים ומלאכי השרת. ועל זה בא הקדוש ברוך הוא ופירש: "על עֲזָבְכֶם אֶת תּוֹרָתִי" - דזהו הגרמא שבמננה התזילה נפילתם. כי 'בראתי יצר הרע, בראתי לו תורה תבלין' (קידושין - דף ל ע"ב), ואזור שלא לקוּזו התבלין - נפלו. ואף למה שפירשו [שם בגמרא] 'על שלא ברכו בתורה תזילה' - היינו הר? דסוף סוף הפגם היה מצד התורה שלא נטלה כראוי, ולכך לא פעלה את כוונה וסגולתה בלומדיה, והוא שגם לכל? עד כאן לשון רבי יצחק אייזיק זובר כמו שהעתיקו בספר 'אור לנתיבות'.

הרי שלפי דברי הרב זובר זכרנו לברכה מציעו ישוב נאה לסתירה שבין שני המאמרים שבתלמוד בבלי - והוא ששורש השלושה עברות זמורות שהזכרו במסכת יומא היו קשורות מאוד עם אותו עוון ביטול תורה שהזכר במקום אזור, אלא שעוון ביטול תורה היה השורש, והשלושה עבירות זמורות היו ענפיו. הדא הוא דכתיב: "שִׁרְשׁ פְּרָה רֵאשׁ וְלַעֲנָה" (דברים ט יז)!

אלא שגם לאזור שברוך השם זכינו ליישב את שתי הגמרות שבתלמוד בבלי גם יחד, מכל מקום לא נוכל להכזיש שמדברי הירושלמי באמת משמע שאף על פי שהיו בהם בזמן סוף בית ראשון אותם השלושה עברות זמורות, בכל זאת היה הקדוש ברוך הוא סולו להם לולא שהיה בהם גם כן עוון ביטול תורה. דהרי אמרו שם בירושלמי:

'מצאנו שוויתר הקדוש ברוך הוא לישראל על עבודת כוכבים ומזלות, וגילוי עריות, ועל שפיכות דמים. על מאסם בתורה לא וויתר? עד כאן לשונו.

ובאמת שמלשון זה משמע שעוון ביטול תורה היתה עבירה רביעית בידם בו בזמן (ולאו דוקא כשורש וענפיו). ומכיון שהיתה עבירה רביעית זו שקולה כשלושה זמורות, לכן הכריעה היא את גורלם המר נגדם - דידוע 'דתלמוד תורה כנגד כולם' (שבת - דף קכו ע"א)!

ואף על פי שלכאורה היה יותר נוז לומר שהתלמוד ירושלמי זולק על הבבלי (כפי שיישב הרב יצחק אייזיק זובר את שני המאמרים שבבבלי), מכל מקום לעניות דעתן יותר נכון לפרש שגם כוונת הירושלמי לומר שימכין שבמאסו בתורה ולא למדוה כראוי ראה הקדוש ברוך שלא יזזרו בהם מאותם שלושה עבירות זמורות שהיו כבר

קלב

אילנא זולקא - פרק א דזיני

בידם. כלומר, ראה הקדוש ברוך הוא שיעון ביטול תורה שבידם הוא השורש להמשך זטאם באותם שלושה עברות זמורות שכבר בידם.

ואם כן פירוש זה עולה בקנה אזור עם הבבלי (כפי ישוב הרב יצחק אייזיק זכר) - אלא שהבבלי הדגיש שיעון ביטול תורה היה השורש להתזולת זטאם בשלושה עברות זמורות, מה שאין כן הירושלמי שהדגיש שיעון ביטול תורה היה השורש שבהמשך ימנע מהם לשוב מאותם שלושה עברות זמורות שכבר היו או בידם. ואם כן שפיר יש לומר שהבבלי אמר זורא (אלעבר) והירושלמי אמר זורא (אלעתיד) - ולא פליגי אהדדי!

ובסייעתא דשמיא מצאנו ראיה זוקה למה שאמרנו שהירושלמי קאי אלעתיד מהמשך דברי אותה גמרא ירושלמית. המיד לאזור שדרשו שם פסוק "ויאמר יהוה על עזבם את תורתני", אמרו עוד: 'אמר רבי זיניא בר בא - אותי עזבו אוותרה, שימא את תורתני שימרו. שיאלו אותי עזבו ותורתני שימרו השאור שבה היה מקרבן אצלי'! עד כאן לשונו. (ומה שאמר 'השאור שבה' - כך היא הגירסא לפנינו, וכן בפני משה' על הירושלמי. ולקמן בערת השם נעמוד יודו על מה שיש לדיוק מהגירסא האזרת שהזכרה בקרבן העדה' - 'המאור שבה') ופירש שם הפני משה' לפי גירסתו 'השאור שבה' בזה הלשון:

'אותי עזבו' - לילך אזורי עבודה זרה. ועל זה אוותרה אם לא היו עוזבים את תורתני לגמרי. שימא את תורתני שימרו' - קיצור לשון הוא, כמו שאור ותבלין הנותנין טעם. וכלומר, התורה שהיא שאור ותבלין נגד היצר הרע כמאמר זכמינו זכרונם לברכה 'בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין. ואם לא היו עוזבים את התורה לגמרי כבר השאור והתבלין שבתורה היה מקרבן לזזור אצלי לעבודתי'! עד כאן לשון הפני משה'.

ופירושו תואם מאוד עם מה שפירשנו דהירושלמי קאי אלעתיד - דראה הקדוש ברוך הוא שלא יזורו בהם מאותם שלושה עבירות זמורות ולכן ברזומיו הרבים השליך זמנתו על עצים ואבנים, שכולי זה לא היה נשאר מישראל שריד ופליט (כמו שאמרו במדרש תהלים על פסוק 'מזמור לאסף - אלהים באו גוים בנזולתה, טמאו את היכל קדשך, שמו את ירושלים לעינים' - קינה מבעי ליה וכו')! לעומת זאת, כבר ביארנו לעיל איך ששני מאמרי התלמוד בבלי קאי אלשעבר, לומר שיעון ביטול תורה היה השורש של השלושה עבירות זמורות.

אם כן, זכינו ברוך השם בענף זה ליישב איך שהשני תלמודים לא פלגי אהרדי - דהרי הבבלי אמר זודא (אלשעבר) והירושלמי אמר זודא (אלעתיד), ולא פלגי!

יום זא - מוקדש לע"ז מרדכי בן רוזל ז"ל

ענף ה

עם כי ודאי שראוי להודות ולהלל שזכינו עד כה ליישב את דברי השני תלמודים באופן דלא פלגי אהרדי, מכל מקום עוד רזוקים אנו מאוד מלברך על המוגמר. זודא, דלא עסקנו עד השתא אלא בסיבת זורבן בית ראשון (ולא בסיבת זורבן בית שני). ועוד, שעדיין לא זכינו ליישב את דברי התלמודים עם דברי הוהר זודש שהזכרנו לעיל במה שהצביעו שם זכמי הוהר דוקא על עוון ביטול תורה לסיבת זורבן בית שני - וזה לכאורה לא כהש"ס (במסכת יומא) דפירש שזורבן בית שני היה משום עוון שנאת זינים שהיה ביניהם.

דלכאורה נפקא מינה טובא אם סיבת הזורבן האזרון היתה משום שנאת זינים (כהש"ס) או משום עוון ביטול תורה (כדברי הוהר זודש) - דהרי בזה נדע בדיוק מה מוטל עלינו לתקן כדי להזויר עטרה ליושנה. ואכן מצינו מפורשות במאמר הוהר זודש שהעתקנו לעיל שכל גאולתינו תלויה בתיקון עוון ביטול תורה, וכן באין-ספור ספרי מקובלים שהצביעו על סיבת עוון ביטול תורה - ובראשם רבינו מהרז"ו לקמן בהקדמה זו שכתב:

'הכל תלוי בעסק הנוכמה הזאת, ומניעתנו מלהתעסק בה היא גורמת איזור ועיכוב בנין בית מקדשנו ותפארתנו? ומכיון שהכל תלוי בעסק הנוכמה הזאת, לכן כתב רבינו במקום אזור בהקדמתו שיכאשר נשוב בתשובה לעסק מאהבה בנכמה הזאת יגאלו ישראל במהרה בימינו, אמן! עד כאן לשונו.

ויש לזקור - מדוע התמקד רבינו מהרז"ו דוקא על הזסרון בלימוד הקבלה והתעלם ממה שנתפרש במסכת יומא דסיבת זורבן בית שני היתה משום שנאת זינים שהיה ביניהם?! למה לא תלה רבינו מהרז"ו את גאולתינו וכל מגמת תשובתינו בתיקון עוון שנאת זינים כמו שכולנו הורגלנו לזשוב?

כדי להבין ולהפנים כוונת זכמי הוהר והמקובלים במה שהצביעו דוקא על עוון ביטול תורה לסיבת זורבן בית שני ומה שבמילא משמתמע מינה שזוהו התיקון

העיקרי המוטל עלינו לתקן בדורינו, נצטרך לבאר הדק היטב - היטב הדק מה שביארו מפרשי הש"ס על דברי הגמרא (בירושלמי, וכן בבבלי - במסכת בבא מציעא ונדריים) שסיבת זורבן בית ראשון היה משום עוון ביטול תורה, דמשם נוכל להקיש להבנת סיבת זורבן בית שני לפי השקפת זכמי הזוהר והמקובלים - ובראשם רבינו מהרז"ו.

ידוע שמפרשי הש"ס כתבו שלעולם לא היתה כוונת הגמרא לומר שפסקו אותו הדור שראה בזורבן בית ראשון ללמוד ולעסוק בתורתנו הקדושה, אלא שעוונם היה בדקות גדולה - בבחינת איכות הלימוד, ולא בכמות!

ובאמת שדבר זה נרמז בבבא מציעא ובנדריים במה שמיד לאזור שאמרה הגמרא 'דבר זה פירשו הקדוש ברוך הוא בעצמו, שנאמר: "וַיֹּאמֶר יְהוָה, עַל עֲזָבְכֶם אֶת תּוֹרָתִי אֲשֶׁר נָתַתִּי לְפָנֵיכֶם", מִיָּד אֵיתָא: 'אמר רב יהודה אמר רב - שלא ברכו בתורה תזוילה'.

וכדמוכז מלשונו של רב יהודה אמר רב, ודאי שבא לתת טעם למה שאמרו לעיל מיניה ('על עזבכם את תורתך') - ובא הוא והוסיף לומר שאכן למדו וגם עסקו אותו הדור שראה בזורבן בית ראשון בתורה, אלא 'שלא ברכו בתורה תזוילה!' אלמא, עוונם היה בדקות גדולה שבא לביטוי במה שלא ברכו ברכות התורה לפני הלימוד.

ואכן הבנה זאת מתבארת בגדולי מפרשי הש"ס. הרי רש"י (בבבא מציעא) פירש: 'וכיון דלא מברכי, גליא דעתייהו שאינה מתנה וזשובה להם! עד כאן לשונו. הרי שאותו הדור למדו וגם עסקו בתורה, אלא שלא היתה זשובה בעיניהם, ולכן לא ברכו עליה.

והר"ן (בנדריים) הוסיף: 'מצאתי במגילת סתרים של הרב רבינו יונה זכרונו לברכה דקרא הכי דייק - דעל שלא ברכו בתורה תזוילה "אבדה הארץ". דאם איתא [משום] "על עזבכם את תורתך" כפשטא, משמע שעזבו את התורה ולא היו עוסקין בה. כשנשאל לזכמים ולנביאים, למה לא פרשוהו?! והלא דבר גלוי היה וקל לפרש!

אלא ודאי עוסקין היו בתורה תמיד, ולפיכך היו זכמים ונביאים תמהים "על מה אבדה הארץ"? עד שפירשו הקדוש ברוך הוא

אִילָנָא זולק א - פרק א דְיוֹזִי קלה

בעצמו, שהוא יודע מעמקי הלב שלא היו מברכין בתורה תזולה. כלומר, שלא היתה התורה זשזובה בעיניהם כל כך שיהא ראוי לברך עליה. שלא היו עוסקים בה לשמה! ומתוך כך היו מזולזלין בברכתה. והיינו "ולא הלכו בה" (ירמיהו ט יב), כלומר - בכוננתה ולשמה! אלו דברי הרב הזוסיד זכרונו לברכה והם נאים וראויין למי שאמרם! עד כאן לשון הר"ן בשם רבינו יונה.

וכאן פתזו לנו רבינו יונה זכרונו לברכה פתזו גדול להבנת עומק כוננת מאמרי הזוהר ודברי המקובלים (ובראשם רבינו מהרז"ו בהקדמה זו) על בוריים. וכמו שבעזרת השם נזכיו בסמוך, כל העולם כולו (בין תיקון העולם, ובין זורבנו - זס וזוללה) סובב על ציר זה ששירטט רבינו יונה בביאור דברי הגמרא - שזפני שלא למדו תורה לשמה זורב הבית הראשון וכן הבית שני (כמו שמוכז בוהר זודש!) וממילא משמע שיכאשר נזוזור לעסוק בתורה לשמה יבנה המקדש שזב - במהרה בימינו, אמן!

ואיך נוכל להשמיט מענף זה את דברי הב"ז הידועים בהלכות ברכות התורה (כאורז זיים - סימן מז!) הרי ודאי שכל דבריו שכתב שם במילים מופשטות המה הקדמות זזוניות לכל מה שעתיד רבינו מהרז"ו לבאר על פי סודן של דברים בהמשך הקדמותו (וכן אנו בביאורינו את דברי מהרז"ו כיד השם הטוב עלינו). לכן ראינו לנכון להעתיק את כל דברי הב"ז על הטור בנידון דידן. רק אבקש מן הקורא הנעים שלא יבהל מאריכות העתקת דבריו, אלא אדרבא יעמוד הקורא על עמדו לעיין בהם לשמה - כי רבה תועלתם. זה לשונו שם:

רבינו (הטור) מביא ראיה מרב יהודה אמר רב שהקדוש ברוך הוא מקפיד על לומדי תורה אפילו עוסקין בה טובא אם אינן זהירין לברך בתורה תזולה. ואיכא לתמוה טובא - למה יצא כזאת מלפניו להענישם בעונש גדול ורם כזה על שלא ברכו בתורה תזולה, שהוא לכאורה עבירה קלה!?

ונראה דכוונתו יתברך מעולם היתה שנהיה עוסקים בתורה כדי שתתעצם נשמתנו בעצמות ורוזוניות וקדושת מקור מוצא התורה, ולכן נתן הקדוש ברוך הוא תורת אמת לישראל במתנה שלא תשתכזז מאתנו כדי שתתרבק נשמתנו וגופינו ב-רמ"ז איברים ו-שס"ה גידין ב-רמ"ז מצוות עשה ו-שס"ה לא תעשה שבתורה. ואם היו עוסקים בתורה על הכוננת הזאת היו המה מרכבה והיכל

לשכינתו יתברך שהיתה השכינה ממש בקרבם כי היכל השם המה, ובקרבם ממש היתה השכינה קובעת דירתה, והארץ כולה היתה מאירה מכבודו. ובוזה יהיה קישור לפמליא של מעלה עם פמליא של מטה והיה המשכן אווד.

אבל, עתה שעברו זוק זה שלא עסקו בתורה כי אם לצורך הדברים הגשמיים להנאתם לידע הדינים לצורך משא ומתן, וגם להתנאות להראות זכמתם - ולא נתכוונו להתעצם ולהתדבק בקדושת ורוזניות התורה ולהמשיך השכינה למטה בארץ כדי שתעלה נשמתם למדרגה גדולה אוזרי מיתתם, הנה בזה עשו פירוד שנסתלקה השכינה מן הארץ ועלתה לה למעלה והארץ נשארה בגשמיותה בלי קדושה, וזה היה גורם זורבנה ואבידתה!

והוא אמרו: "מי האיש הזקם ויבן את זאת ואשר דבר פי יהיה אלו ויגדה, על מה אבדה הארץ? ויאמר יהוה - על עזבם את תורת אשך נתתי לפניהם ולא שמעו בקולי ולא הלכו בה" (ירמיה ט יא, יב). ואמר - תורת תורת אמת אשר נתתי במתנה שלא יהיו למדין ושוכוזין, וגם פירשתי להם טעם כל הדברים ופירושיהם - וזהו "אשר נתתי לפניהם" כשלוזן ערוך וכו', וכמו שכתבו רבותינו זכרונם לברכה (בעירובין - דף גז ע"ב, ומכילתא ריש משפטים) על פסוק "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם" (שמות כא א). וכוונתי שיתקשרו בעצם קדושת תורת תורת אמת והשכינה תהא שורה בקרבם.

והמה עזבו את תורתי "ולא הלכו בה". פירוש - תזולת ההליכה ברוזניות התורה ממדרגה למדרגה כדי שתתדבק הנשמה בעצמות קדושת התורה "לא הלכו בה" - דהיינו לא הלכו בה לשמה! בשעה שבאו לפתוז בעסק התורה ולברך לפניו יתברך ולהודות לו על נתינת התורה לעמו ישראל כדי שיהיו דבקים בקדושתה ובשכינתו יתברך והוא המכוון בברכת 'אשר בוזר בנו' - על אשר קרבנו לפני הר סיני ונתן לנו תורתו הקדושה, כלי זמדתו שהיה משתעשע בה בכל יום כדי שתתדבק נשמתנו בעצמות קדושת התורה ורוזניותה,

אִילָנָא זולק א - פרק א דְּוַיִּי קלו

וליהוריד השכינה בקרבנו - "לא הִלְכוּ בָהּ" לעסוק בדברי תורה לשמה!

כי בזה נענישו שנסתלקה השכינה מן התנזתונים, ואז "אֲבָדָה הָאָרֶץ נִצְתָה כַּמִּדְבָּר מִבְּלִי עֵבֶר". כלומר, נזרבה ונשארה זומרית "מִבְּלִי עֵבֶר" שם קדושת השכינה, כי נסתלקה השכינה לגמרי מן הארץ ועלתה לה למעלה. וכך היא גירסת רב אלפס 'ולומדי תורתך לשמה', וכזה ראוי להגיה בסדורים! עד כאן לשון הב"ז.

הרי "אֵתְּהָ הָרְאָתָ לְדַעַת" בדברי רבינו יונה (בקיזור) ובדברי הב"ז (באריכות גדולה) שעון ביטול תורה שהוזכר בש"ס כסיבת זורבן בית ראשון היינו לומר שלמדו וגם עסקו בתורה טובא - אלא שלמודם לא היה לשמה.

ואף על גב שזוכמי התלמוד אמרו כן בפירוש על סיבת זורבן בית ראשון, הרי כבר נתבאר בוזהר זודש שהוא הדין לגבי זורבן בית שני שגם היה משום לא עסקו בתורה לשמה אלא 'לצורך הדברים הגשמיים להנאתם, לידע הדינים לצורך משיא ומתן. וגם להתנאות להראות זוכמתם - ולא נתכוונו להתעצם ולהתדבק בקדושת ורוזניות התורה ולהבשיך השכינה למטה בארץ! (כדברי הב"ז). ואין הכי נמי, גם אז אבדה הארץ שנית בזורבן בית שני עד היום הזה.

ואכן זכינו ברוך השם בענף זה ליישב ולהשוות דעת זוכמי הזוהר והמקובלים דאמרו 'לָא אֵיתְּגַלוּ יִשְׂרָאֵל אֶלָּא עַל בֵּיטוּל הַתּוֹרָה' בזורבן בית שני עם מה שנתבאר בכמה מקומות בבבלי וכן בירושלמי שסיבת זורבן בית ראשון היה משום עון ביטול תורה באיכות ולא בכמות - בבחינת לימוד שלא לשמה.

"וְאֵכָן נִוְדַע הַדְּבָר" שסתמו בשני התלמודים עד שבאו זוכמי הזוהר וגילו לנו שגם בית המקדש השני זורב בעון לימוד שלא לשמה. אמנם כמו שיתבאר בענף הבא, עדיין נותר לנו ליישב את דברי הזוהר זודש עם מה שנתבאר במסכת יומא (כדף ט ע"ב) דזורבן בית שני היה משום שנאת זינם שהיה ביניהם.

יום גב - מוקדש לע"ז מרדכי בן רוזל ז"ל

ענף ו

"עָתָה תִּרְאֶה" שני ישובים עמוקים ונפלאים על מה שלכאורה קשה על הזוהר זודש ומה שאמרו שם שבזורבן בית שני 'לֹא אֵיתְנָלוּ יִשְׂרָאֵל אֶלָּא עַל בֵּיטוּל תּוֹרָה' ממה שמבואר במסכת יומא (דף ט ע"ב) שבית שני זורב 'מפני שנאת זינים שהיתה ביניהם'. תזילה נציע תירוץ על פי פשטן של דברים, ומשם נעלה לשוב עמוק יותר על פי סודן של אותם דברים.

לעניות דעתין, באופן אזור נוכל ליישב את שני הטעמים שנאמרו לסיבת זורבן בית שני (בש"ס ובוהר זודש) בעזרת ישוב תלמודי פשטי וישר, כעין מה שתירצנו לעיל את הסתירה בין הגמרות בסיבת זורבן בית ראשון. דבענף קודם הקשינו שמה שאמרו באותה גמרא במסכת יומא דבית ראשון זורב משום עבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים לכאורה אינו תואם עם מה שנתבאר במקומות אחרים בבבלי וירושלמי שמשום עון ביטול תורה אבדה הארץ. וכזכור, סתירה זו בסיבת זורבן בית ראשון תירצנו לעיל בענף ד בשני אופנים.

זודא - כדתירץ רבי יצחק אייזיק זובר שעון ביטול תורה היה השורש והסיבה שהביאם לזוטוא באותם שלושה עברות זמורות שזורצו את גורלם המר בזורבן בית ראשון.

זודא - כתירצנו אנו בשם הירושלמי שאם רק היו עוסקים בתורה הקדושה כדבעי או היה הקדוש ברוך הוא מוותר להם אפילו על אותם שלושה עברות זמורות, וזה משום שהיתה עדיין אפשרות שיזוורו בהם. דהרי התם בירושלמי 'אמר רבי זיין בר בא - אותי עזבו אוותרה, שמא את תורתני שמרו. שאילו אותי עזבו ותורתני שמרו השאור שבה היה מקרבן אצלי! עד כאן לשונו.

ועל פי צורת אותם הדברים נתרץ גם את הסתירה שלכאורה נפלה בדברי רבותינו זכרונם לברכה בסיבת זורבן בית שני. דהיינו, את טעם זוכמי הזוהר שזורבן בית שני היה משום ביטול תורה באיכות (בבזינת עסק התורה שלא לשמה) עם הטעם היותר ידוע של שנאת זינים כמבואר במסכת יומא. וגם סתירה זו נתרץ בשני אופנים:

אִילָנָא זולק א - פרק א יְדוּזִי קלט

באופן אוזד - כדתירץ רבי יצחק אייזיק זובר לעיל לגבי סיבת זורבן בית ראשון. והכא נמי נימא כתירוצו התם לגבי סיבת זורבן בית שני - דיש לומר ששורש השנאת זינם שהיתה ביניהם בסוף בית שני היה משום שעסקו בתורה שלא לשמה, ולכן רבתה המוזלוקת ביניהם. זהו תירוץ ראשון.

ובאופן שני - כצורת התירוץ השני שהצענו לעיל בענף ד כדי ליישב את דברי הבבלי עם הירושלמי. דהכא נמי בנידון דידן נימא שכמו שאז לפני זורבן בית ראשון היה מותר להם הקדוש ברוך הוא על שלושה עבירות זמורות, כן היה מותר להם הקדוש ברוך הוא על השנאת זינם שהיתה ביניהם לפני זורבן בית שני אם רק היו עוסקים בתורה לשמה. וזה בתקוה שעל ידי עסקם בתורה לשמה היו זורבים בהם משנאתם, דהרי התורה היא התכלין ליצר הרע שהיה מסכסך ביניהם.

אבל כיון שראה נותן התורה שלא היו לוקזים את ה-'תורה תכלין' כדבעי (משום שלימודם היה שלא לשמה) הבין הקדוש ברוך הוא שלא יזורו בהם משנאתם, ולכן הפיצם בגלות לפני שאבדו לגמרי על ידי סיכסוכם! אם כן 'אלו ואלו דברי אלוהים זינים!' ודו"ק.

ובמה שזכינו בסייעתא דשמיא ליישב דברי רבותינו זכרונם לברכה גם בסיבת זורבן בית שני ממילא מתבאר שמה שהורגלו המון העם לזשוב שכל גאולתינו תלויה אך ורק בתיקון עוון שנאת זינם על ידי 'אהבת זינם' וכדומה אינה הבנה מדויקת כלל וכלל! וכמובן שאין כוונתינו למעט הענין הנורא של עוון שנאת זינם - דאי הוה מילתא זותרתי לא היה מתעורר בעל הזופץ זינים' זכר צדיק וקדוש לברכה לזובר את ספרו הגדול כדי להשיב רבים מעוון לשון הרע ורכילות, וממילא גם מהשנאת זינם המסתעפת מעבירות אלו - רזומנא ליצלן!

אלא כל כוונתינו בשורות אלו היא להדגיש ולפרסם הא דנתבאר בדברי הזוהר זודש שהעתקנו לעיל, וכן הא דנתבאר בכמה וכמה מקומות אוזרים בספר הזוהר והתיקונים בנוסף למה שהוזכר בכל ספרי המקובלים ובראשם רבינו מהרז"ו שכתב אצלנו בהקדמתו:

'הכל תלוי בעסק הזכמה הזאת, ומניעתנו מלהתעסק בה היא גורמת איזור ועיכוב בגין בית מקדשנו ותפארתנו! הרי שלדעת רבינו מהרז"ו זהו התיקון העיקרי וראש מגמות תשובתינו, כמו שכתב במקום אוזר: 'וכאשר נשוב

אֵילָנָא זולקא - פרק א דְּוִוִּי

קמ

בְּתִשׁוּבָה לְעֶסֶק מֵאַהֲבָה בְּזוֹכְמָה הַזֹּאת יִגָּאָלוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִהְרָה בְּיָמֵינוּ,
אָמֵן!

וְזוּהִי הַמַּטְרָה הַבְּרוּרָה שֶׁהַצִּיּוּב לָנוּ זֹכְמֵי הַזֹּהָר שֶׁאֵלֶּיָּהּ אָנוּ זֹוִיבִים לְשֶׁאוֹף כִּדֵּי
לְצִאָת מַגְלוֹתֵינוּ הָאֲרוּכָה - כְּמוֹ דַּאֲמַר לִיָּהּ אֵלֶּיָּהּ לְרִשְׁבִּי" (בְּרַעֲיָא מֵהֵימְנָא, בְּפִרְשֵׁת נְשֵׂא
- דָּף קַכָּד ע"ב): 'וּבְגִין דְּעֵתִידִין יִשְׂרָאֵל לְמִטְעָם מֵאֵילָנָא דְּוִוִּי דְּאֵיֵהוּ הָאֵי
סִפְר הַזֹּהָר יִפְקֹון בֵּיָּה מִן גְּלוּתָא בְּרוּזָמִי!'

פִּירוּשׁ הַזֹּהָר: וּמִשׁוּם שְׁעֵתִידִים יִשְׂרָאֵל לְטְעָם מִעֵץ הַזֹּוִיִּים שֶׁהוּא סִפְר
הַזֹּהָר הַזֶּה יִצְאוּ בּוֹ מִהַגְּלוּת.

אֵלָּא שֶׁהֵגַם שֶׁהַזִּיּוּסְרוֹן בְּלִימוּד הַקַּבְלָה הוּא אֲבָן הַפִּיעָה בְּדַבְרֵי זֹכְמֵי הַזֹּהָר
וְהַמְקוּבָלִים בְּטַעַם אֲרִיכוֹת הַגְּלוּת, מִכָּל מְקוֹם וְדֵאֵי שִׁמְצוּה גְּדוּלָּה מוּטְלָת עֲלֵינוּ
לְהַבִּין וּלְבַרֵּר מַה זֹּלְקוֹ שֶׁל עוֹן שֶׁנֶּאֱתָת זֹוִינָם שֶׁנִּזְכָּר בְּמַסְכַּת יוֹמָא בְּאֲרִיכוֹת גְּלוּתֵינוּ
הַמְרָה, וְכֵן מַה מְקוּמָה שֶׁל מִדַּת הָאֵהָבָה בֵּינֵנוּ בְּקִירוּב בִּיאַת מִשִּׁיזוֹ צְדָקָנוּ -
בְּמִהְרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן!

וְנֵרָאָה בְּסִייעָתָא דְּשְׂמִיָּא לִישִׁיב וּלְשַׁלֵּב שְׁנֵי הַיְסוּדוֹת גַּם יוֹזֵד בְּמַה שִּׁשְׂמַעְתִּי כְּמוֹה
וְכְמוֹה פְּעַמִּים מִפִּי קְדוּשַׁת הָאֲדַמּוּ"ר מֵהַאֲלָמִין שֶׁלִּיט"א, דְּמִרְגְּלָא בְּפּוּמִיָּה הָא דַּאֲמַר
רַבִּי שְׂמַעוֹן בַּר יוֹזָאִי לְתַלְמִידֵי הַקְּדוּשִׁים (הַזֹּחֲבֵרִיא קְדִישָׁא) בְּכַנִּיסְתָּם לְאֲדַרְא רַבָּא
(כְּמוּבָאָר בְּזוּהָר בְּפִרְשֵׁת נְשֵׂא - דָּף קַכּוֹז ע"א). דְּהָרִי בּוּמֵן שֶׁאֲסַפֵּם רִשְׁבִּי" כִּדֵּי לְגַלוּת לְהַם
רוּי הַרוּזִין הַקְּדִים וְאֲמַר לְהַם:

'אֵינְן בְּזוֹבִיבוּתָא תַּלְמִיָּא מִלְּתָא - דְּכִתְיָב: 'וְאַהֲבַת אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ'
(דְּבָרִים ו' ה'), וְכִתְיָב: "מֵאַהֲבַת יְהוָה אֶתְכֶם" (דְּבָרִים ו' ז'), וְכִתְיָב: "אַהֲבַתִּי
אֶתְכֶם וְגו'" (מִלְּאֲכִי א' ב')! עַד כַּאֵן לְשׁוֹן הָאֲדַרְא רַבָּא.

הָרִי שֶׁלְּפָנַי שֶׁנִּלְחָה לְהַם אֵת כָּל אוֹתָן הַסּוּדוֹת הַנּוֹרָאִים בְּאֲדַרְא רַבָּא רַצָּה רִשְׁבִּי
לְהַזְכִּירָם שֶׁאָנוּ אוֹזוּזִים בְּמִדַּת הָאֵהָבָה. וְאֲכֵן כְּמוֹ שֶׁנִּבְאָר עֵתָהּ, מִדַּת הָאֵהָבָה הִיא
דֶּרֶךְ הַלִּימוּד הַרְצוּיָה וְגַם הַיּוֹזִידָה בְּקִנְיִן זֹכְמַת הַקַּבְלָה מִקְדַּמַּת דְּנָא - כְּדַמוּכּוּז
מִלְּשׁוֹן הַרְבִּי"ק בְּסַפְרוֹ 'אוֹר יָקָר' (הַעֲתִיקוֹ בְּסַפְר שְׁעָרֵי זוּהָר' לְבַעַל 'מוֹתוֹק מִדְּבִשׁ' בְּדָף שְׂמוּ). זֶה
לְשׁוֹנוֹ שֶׁם:

'אֵין הַסּוּד נְמוּסָר כְּדֶרֶךְ שְׁנַמְסָרִים שֶׁאֵר דְּבָרֵי תוֹרָה שְׁנַמְסָרִים בְּפָנִים
זַעֲמוּתָא, כְּדְּפִירְשׁוֹ (רְבוּתֵנוּ זְכוּנוֹם לְבִרְכָה) 'זְרוּק מִרְהָ בְּתַלְמִידִים'. מִפְּנֵי
שֶׁהַתְּלִימוּד בְּבָלִי הוּא בְּסוּד גְּלוּת הַשְּׂכִינָה בְּבוֹזִיעַת מִט"ט.

איִלָּנָא זולק א - פרק א יְדוּזִי קמא

אמעם סודות התורה הם ברו סוד עתיק יומין - ולזה צריך באהבה ודאי. ולזה אין מוסרין רזי תורה אלא 'ברוזימו, דנשיקין דא לדא', "גְּדַבְּרוּ יְרֵאִי הַיְהוָה אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ" (מלאכי ג טו). והלומדים בהם דרך פנים ועומות גורמין דין למעלה. אלא צריך ממש ברוזימו כעין של מעלה! עד כאן לשון הרמ"ק.

אם כן ראו עד היכן מגיעים הדברים - דהרי הרמ"ק הדגיש שלימוד הקבלה 'צריך ממש ברוזימו כעין של מעלה', עד ש'הלומדים בהם דרך פנים ועומות גורמין דין למעלה' - רוזמנא ליצלן!

ומה שהזכיר הרמ"ק ששאר דברי תורה דרכם להמסר בפנים ועומות, כוננתו להא דאמר רבי לפני מותו לרבן גמליאל בנו כשמסר לו את הנשיאות (במסכת כתובות דף קג ע"ב): 'זרוק מרה בתלמידים'.

יום נג - מוקדש לע"ג מרדכי בן רוזל ז"ל

וכעין זה מצינו במסכת שבת (כדף ל ע"ב): 'אמר רב גידל אמר רב - כל תלמיד זוכם שיושב לפני רבו ואין שפתותיו נוטפות מור תכוזנה, שנאמר: "שִׁפְתוֹתַי שׁוֹשְׁנִים נוֹטְפוֹת מִזֶּרַע עֵבֶר" (שיר השירים ה יג). אל תקרי "מזר עֵבֶר" אלא 'מֵר עֵבֶר' (מרירות מוזמת אימה - רש"י), אל תקרי "שׁוֹשְׁנִים" אלא 'שִׁשׁוֹנִים'! עד כאן לשון הגמרא.

וידוע לכל באי בית המדרש, ובפרט לזובשי היכלי הישיבות הקדושות מהודו ועד כוש שאכן זוהי דרך הלימוד המצויה והרצויה בלימוד הפשט מגדול הרבנים ועד קטן התלמידים, ולכן אף גדולי המקובלים נהגו כן בעסקם בש"ס ופוסקים. דמי לנו גדול מרבינו האר"י שהעיד עליו תלמידו מהרז"ו (בשער המצוות - פרשת ואתונן) בזה הלשון:

'גם בענין עסק ההלכה בעיון עם הזוברים ראיתי למורי זכרו לזווי העולם הבא מתגבר כארי בכוז בעת שהיה עוסק בהלכה ודהיינו בש"ס ופוסקים] עד שהיה נלאה ומוזיע זיעה גדולה. ושאלתי את פיו מדוע טורז כל כך?

והשיב לי כי הנזה העיון [הוא] כדי לשבר הקליפות שהם הקושיות שיש בהלכה ההיא שאין מניזוין לאדם להבין אותם, ולכן צריך האדם לטרוזו ולהתיש כזו או. כי לכן נקראת התורה "תושיה" (משלי ז יד) - דמתשת כזו של העוסק בה, ולכן ראוי לטרוזו ולהתיש כזו בהיותו עוסק בהלכה.

גם בענין הפלפול ועיון ההלכה היה מורי זכרו לזויי העולם הבא אומר כי תכלית העיון הוא לשבר הקליפות שהם הקושיות - כי הם גרמו לאותם הקושיות שהם בהלכה שלא יובנו תירוציהם כי אם בקושי ובדווקא גדול כנודע! עד כאן לשונו.

הרי במה שהאריז"ל זוזר והדגיש שעסקנו בש"ס ופוסקים הוא 'כדי להוציא את ההלכה מבין הקליפות', דבריו תואמים עם מה שאמר הרמ"ק לעיל ש'התלמוד בבלי הוא בסוד גלות השכינה בבזינת מט"ט' - דכוונת שניהם לומר שכמו שבני ישראל גלו לבין האומות ולשליטת הקליפות שהם סוד הגלות, כמו כן גלתה השכינה הקדושה (שהיא הכליה שלמעלה - אותיות הלכ"ה. לכן בדרך כלל בענף זה כתבנו הלכ"ה כי האי גוונא לרבוני שהיא באמת סוד השכינה - הכליה של זעיר אנפין שגלתה יחד עם בני ישראל) לבין הקליפות כמונו.

ובאמת שסוד זה נרמז כבר בגמרא (שרבינו מהרוז"ו הביא לקמן בהקדמתו ממשכת סנהדרין - דף כד ע"א). דהתם איתא: "בְּמוֹזְשִׁיכִים הוֹשִׁיבֵנִי כְּמִתֵּי עוֹלָם" (איכה ג 1) - אמר רבי ירמיה: זה תלמודה של בבלי! ופירש רש"י שם את מהות הזושך של התלמוד בבלי בזה הלשון: 'ש'אין נוזוין זה עם זה, ותלמודם ספק בידם! עד כאן לשונו.

ואכן זהו ממש סוד הגלות שביארו האריז"ל והרמ"ק לעיל - דהרי הזושך (שהזכירה הגמרא) וה'ספק' (שהזכיר רש"י) הם הם סוד הקליפות שאנו והשכינה הקדושה הושבנו בתוכם בגלות בעוונותינו הרבים. וממילא מובן שמכיון שהשכינה הקדושה שהיא הכל"ה נמצאת עמנו עתה בגלות בין הקליפות, או אין פלא שגם ההלכ"ה גלתה בין הקליפות שהמה זושך הגלות (כמו שהדגישו האריז"ל והרמ"ק).

ובמה שאין התלמידים נוזוין זה את זה בהלכה (כמו שהזכיר רש"י) הוא פועל יוצא ממצבה של ההלכ"ה שטבעה בין הקליפות באופן שצריך יגיעה רבה כדי לבררה מן הקליפות שהם הספקות הרבות שמסתירים אותה עד שזוכים ללבנה מוזושך הגלות שגפלה גם היא וגם אנוזנו לתוכו בעוונותינו הרבים.

איִלָּנָא זולק א - פרק א יְדוּזַיִי קמוג

ועוד רמז גדול על גלות ההלכה בין הזושר והספק שהמה הקליפות מצינו במסכת שבת (בדף קלז ע"ב - קלט ע"א). דהתם איתא:

תניא, רבי שמעון בן יוזאי אומר - זוס ושלום שתשתכזו תורה מישראל, שנאמר: "כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי זְרַעוֹ" (דברים לא כא). אלא מה אני מקיים "יְשׁוּטְטוּ לְבַבְּךָ אֶת דְּבַר יְהוָה וְלֹא יִמָּצְאוּ" (עמוס זז יב)? שלא ימצאו הלכה ברורה ומשנה ברורה במקום אודד? ופירש רש"י שם: 'הלכה ברורה - בטעמים, שלא היא בה מוזלוקת!'

יום נד - מוקדש לע"ז מרדכי בן רוזל ז"ל

ודע שכל מציאות המוזלוקת והספקות שנפלו בהלכה היא גם כן פועל יוצא מגלות ההלכה בין הקליפות. שהרי ענין גלות ההלכה התזויל כבר באמצע תקופת בית שני בעיצומה של גלות יון דאו נפלה המוזלוקת הראשונה בהלכה לגבי סמיכה על קרבנות ביום טוב בין יוסי בן יעור ויוסי בן יוזון - כמבואר בלשוננו של רש"י על המשנה במסכת זוגיגה (בדף טו ע"א): 'זו היא מוזלוקת ראשונה שהיתה בזוכמי ישראל! עד כאן לשונו.

הרי לנו שמאז משה רבינו עד גלות יון לא נפלה אפילו מוזלוקת אוות בהלכה במישך כל אותם דורות. ואף על פי שהטעם הפשוט למציאות המוזלוקת בהלכה הוא משום שבמשך השנים נתמעטו הדעות עד שלא דקדקו התלמידים בשמועת רבותם כמו שדקדקו התלמידים הראשונים, מכל מקום הסיבה הפנימית לכל האמור הוא משום תוקף הגלויות שקפצו עלינו בעונותינו הרבים ויזוד עמם התגברות הקליפה שהיא מקור כל הספקות!

הרי ידוע שהאריו"ל גילה לנו (בשער המצוות - פרשת ואתוון) שכל ענין השכוחה הוא משום סוד הקליפה, ובפרט כשבעונותינו הרבים הושלכנו מגלות ועל ידי זה תקפה עלינו הקליפה הרעה יותר ויותר - עד שבזורבן בית שני ירדה כבר ההלכה כמעט עד לטמיון בסוד הגלות, מה שנתבטא בזושר והספקות הרבים שנפלו בתלמוד בבלי. וזהו הטעם שגוף גדול של הלכות לא הגיע להכרעה בתלמוד בבלי כאשר אין-ספור סוגיות הסתיימו בתיקו או בעיות דלא אפשיטן. היינו דכתיב: "בְּמוֹזָזְשִׁים הוֹשִׁיבֵנִי כְּמִתֵּי עוֹלָם" - אמר רבי ירמיה: זה תלמודה של בבלי (סנהדרין - דף כד ע"ב):

ועל זה ניבא רבי שמעון בר יוחאי: 'שלא ימצאו הלכ"ה ברורה ומשנה ברורה במקום אוזוד', כמו שפירש רש"י שם: 'הלכ"ה ברורה - בטעמים, שלא יהא בה מוזלוקת!'

אם כן נתבאר לנו בראיות ברורות שטבע לימוד ההלכ"ה (דהיינו ש"ס ופוסקים) הוא בהכרח מתוך מצב זה של הזושך והמוזלוקת - ולכן לא תתברר ההלכ"ה אלא על ידי יגיעה רבה הצריכה לשבור את כל הקליפות הסוככים על אמיתה של הלכ"ה ברורה בסוד גלות ההלכ"ה בתוכם.

ואם כן אין פלא שזוכמי בבל (שאנו ממשיכי דרכם כידוע, התלמוד בבלי הוא תלמודא דידן) לא היו זוזין זה עם זה, וממילא היה תלמודם ספק בידם - כמו שפירש רש"י בסנהדרין. לא שהיו שונאים זה את זה זולילה, אלא שזהו ממש דרך הלימוד הרצוי והנכון בש"ס ופוסקים (כמו שנהג והנהיג כן האריז"ל בעצמו).

והיינו מה שכתב הרמ"ק שפשיטי התורה 'נמסרים בפנים זעומות - כמו שאמרו זוכמינו זכרונם לברכה: 'זרוק מרה בתלמידים', וכן אמרו: 'כל תלמיד זוכם שיושב לפני רבו ואין שפתותיו נוטפות מר תכוינה, שנאמר: "שפתותיו שושנים נוטפות מור עבר" - אל תקרי "מור עבר" אלא 'מר עבר', אל תקרי "שושנים" אלא 'שושנים' - ופירש רש"י: 'מר עבר' - מרירות מוזמת אימה! עד כאן לשונו.

בדומה למה שכתבנו למעלה מצינו גם במסכת קידושין (בדף ל ע"ב), במה דרשו זוכמי הגמרא על הפסוק "אשרי הגבר אשר מלא את אשפתו מזהם, לא יבשו פי ידברו את אויבים בשער" (תהילים קכו ה). דהתם איתא בגמרא:

'מאי "את אויבים בשער"? אמר רבי זייא בר אבא - אפילו האב ובנו, הרב ותלמידו שעוסקין בתורה בשער אוזוד נעשים אויבים זה את זה!'

ופירש רש"י שם: 'נעשו אויבים - מתוך שמקשים זה לזה, ואין זה מקבל דברי זה! עד כאן לשונו. הרי שזוהי דרך הלימוד הרצויה כדי להוציא הלכ"ה ברורה מתוך הקליפות שנופלה לתוכם בסוד הגלות.

וידעתי אָזוי, ידעתי שתקשו עלי מהמשך אותה גמרא במסכת קידושין. דמיד אוזרי זה למדה הגמרא מפסוק "על כן יאמר בספר מלזומות יהוה" (במדבר כא יד) דאיירי במלזומתה של תורה ש'אינם זזים משם עד שנעשים אוהבים זה

איִלָּנָא זולק א - פרק א יְדוּיִי קמה

את זה, שנאמר: "אֵת וְהֵב בְּסוּפָה" - אל תקרי "בְּסוּפָה" אלא בְּסוּפָה!
עד כאן לשונו.

ואם כן לכאורה מסוף אותה גמרא עצמה מוכוז שסופם להיות אוהבים זה את זה:
עם כל זאת, לעניות דעתין לא קשיא סיפא ארישא (כלומר - על מה שדייקנו מהרישא),
מטעם שמסתבר מאוד שהבטוזה זו אמרו רבותינו זכרונם לברכה רק בסוף אותה
מלזומתה של תורה כאשר זכו שני האויבים' לברר וללבן את ההלכ"ה בְּסוּפָה' של
אותה המלזומה שבעבורם נעשו הלומדים מתזוילה אויבים זה את זה - שרק
באופן זה מביילא אין יותר מקום לאיבתם מאזור סוף סוף זכו לטעום ממתק פרי
ההלכ"ה בְּסוּפָה'. דרק אז מטבעם של דברים 'אינם זוים משם עד שנעשים
אוהבים זה את זה, שנאמר: "אֵת וְהֵב בְּסוּפָה" - אל תקרי "בְּסוּפָה"
אלא בְּסוּפָה'.

יום זה - מוקדש לע"ז מרדכי בן רוזל ז"ל

אבל מה נענה אנו יתמי דיתמי בדור אזורן זה?! הרי כל אזור ואזור מאתנו יודע
בתוך תוכו עד כמה רוזוקים אנחנו מללבן אפילו הלכ"ה אזור או סוגיה אזור על
בוריה בסדר לימודנו!

וגם כל אזור ואזור מאתנו יודע בלבו עד כמה רוזוקים אנחנו מטהרת הלב הרצויה
בכניסתנו למלזומתה של תורה. הרי ודאי שכל סטיה קלה בתזוילת המלזומה
מהרצון הטהור והלב השלם לצאת למלזומתה של תורה עם אויבינו אך ורק
למטרה אזור - והיא לשים ידינו ועינינו על אמיתתה של תורה ולהוציא את פרי
ההלכ"ה לאור עולם מהזושר' וה'ספק' שהם הקליפות שגפלה ההלכ"ה לתוכם -
במשך הזמן סטיה קלה זו תגרר ותדרדר ממה שבתזוילה היה נראה כמלזומתה
של תורה עד למלזומה אישית בין שני יהירים הרוצים לנצח זה את זה בהראותם
זכמתם ומתק לשונם המשוזן והמפולפל.

האם גם על מלזומה כזאת בין שני אויבים כאלו הבטיחו רבותינו זכרונם לברכה
בסיפא דאותה גמרא ש'אינם זוים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה' -
אתמהה?!

היפלא אם כן איך נפלה אש שנאת זוינם גם בקרב אלו העוסקים בתורה יומם
ולילה?! ומי יאמר שכיום 'אכשור דרא' ואין תופעת התזורות מצויה גם בינינו?
כמה מאתנו באמת ששים ושמזוים על הצלזות הזולת? כמה מאתנו שמזוים לראות

את ידידנו מגיעים להבנה אמיתית בסוגיה לפנינו? כמה מאתנו רצים בלב שלם
לברך את ידידנו שזכה להוציא ספר זודש לאור?

אמת שאין ברירה אלא להכנס למלחמתה של תורה בש"ס ופוסקים בפנים ועומות
(כמו שכתב הרמ"ק), ואמת שאין דרך אזורת לשבר את הקליפה המרה שגפלה
ההלכ"ה לתוכה אלא על דרך מלחמתה של תורה ביגיעה עצומה (כמו שכתב
האר"ל) - אבל מה יהיה פְּסוּפָה' של אותה מלחמה אם כניסתינו לתוכה מתזוילה
לא היתה בטירת הלב הרצויה?!

היפלא אם כן שהמרידות גוברת גם בינינו אם כולנו מתזוירים זה עם זה בעיון
ופלפול בש"ס ופוסקים מבוקר עד ערב? ואכן לא פוזות מרבינו האר"ל עצמו
הזהיר אותנו על דבר זה (בשער המצוות - פרשת ואתוון) באמרו כי 'תכלית העיון
הוא לשבר הקליפות שהם הקושיות, כי הם גרמו לאותם הקושיות
שהם בהלכ"ה שלא יובנו תירוציהם כי אם בקושי ובדווקא גדול
כנודע! עד כאן לשונו.

והרי כבר העתקנו לעיל לשונו האזור דהדגיש שלכן צריכים את כל היגיעה
ומרידות-שפתיים שממילא באה עם יגיעה כל כך רבה ומתישה עד שמגיעים (אם
בכלל מגיעים!) לפרי ההלכ"ה הטמון מתזות לקליפה המרה הסוככת עליה.

אלא דא עקא - דלא כולנו מגיעים לפרי שמתזות לקליפה המרה, ובפרט בדור
הזה שברוך השם רבו הלומדים (וכן ירבו כהנה וכהנה!) ואין כולנו מזודדים דינו כדי
לטעום מאותו פרי לצערינו, וממילא בסוף יום הלימודים נשארים הרבה מבני
הזבורה רעבים לתורת השם - בלוקזום עמם בסוף היום רק אותו טעם המר של
הקליפה שלא הצריכו לשבור כראוי, בנוסף לרוז התזרות מיום לימודם
שבעבורה נעשו (וגם נשארו!) אויבים זה עם זה!

וידוע שלכן הזהיר רבינו האר"ל בזה הלשון: 'שמי שמכיר בעצמו שהוא
קשה העיון וטורח בו זמן הרבה עד שיעיין ההלכה - לא טוב הוא
עושה, ודומה למי שמשבר כל היום אגוזים ואינו אוכל מה שבתוכם!
ויותר טוב שיעסוק בתורה עצמה ואמר הכותב: רוצה לומר במקרא, ובמשנה, וכמו
גם בגמרא - אבל בבקאות, בדינין, ובמדרשים, ובסודות! עד כאן לשונו.

הרי שהדגיש האר"ל שמי שלא מצליח בעיון הגמרא 'דומה למי שמשבר כל
היום אגוזים ואינו אוכל מה שבתוכם' - והאיך לא יצא אדם כזה עם
מרידות בפיו בסוף יום לימודו?!

קבוצה אילנה זולקא - פרק א' יְהוֹשִׁיעַ

אבל ידוע שגדול מאוד הנסיון (בין ללומדים עצמם, ובין לאביהם ולמוזנכיהם) להודות על האמת שהרבה מוזובשי בית המדרש לא מגיעים לפרי ההלכה - וממילא נשארים מרירים כלפי התורה ולומדיה משום שלא מגיעים למדת האהבה שהבטיחו זוכמינו זכרונם לברכה בסופה של מלזתה של תורה:

ולצערנו ולצער השכינה הקדושה, נראה מן הזווית שהמרירות הזו כלפי התורה הקדושה שבדרך לימוד זו לא מספקת ללומדיה את מתיקותה האמיתית, בנוסף לתזורות שנשארת בין רוב הלומדים גם בסופה של מלזתה של תורה (משני הטעמים שביארנו לעיל) - סוף סוף הרבה פעמים מוכיזה תופעה זו להיות "שְׂרֵשׁ פְּרָה רֵאשׁ וְלִעֲנָה" (דברים כט יז), ומדבר לדבר יכולים בני הזכורה לבוא ללשון הרע ואפילו לשנאה של ממש, זס וזלילה!

אבל כאמור, כל זה נכון רק על דרך הלימוד בש"ס ופוסקים מהטעם כעיקר שכתב הרמ"ק ש'התלמוד בבלי הוא בסוד גלות השכינה בבזינת מט"ט', וכמו שביאר רבינו האר"י ש'העיון הוא כדי לשבר הקליפות שהם הקושיות שיש בהלכה ההיא שאין מניזין לאדם להבין אותה'.

ועוד פעם נדגיש שזלילה אין אנוזנו באים לערער על גישה זו ללימוד הש"ס ועיון ההלכה, דודאי אין דרך אחרת לטעום מפרי ההלכה. מכל מקום, לא יכלנו להתאפק מלעורר בענף זה על מציאות התזורות המשתוללות בין הלומדים היקרים, וכן על המרירות הבלתי ממותקת שנובעת כמעין נובע בין הלומדים היקרים כאשר אין לימודם בש"ס ופוסקים ממוזג במדת האהבה שבאה באופן טבעי מתוך לימוד הקבלה כדרכה בקודש פנימה. אלא ודאי שכל כוונתנו היא אך ורק ש-
"אַל יִזְסַר הַמְּוֶזֶג" (שיר השירים ז ג)!

יום נו - מוקדש לע"ז מרדכי בן רוזל ז"ל

מאידך גיסא, דרך לימוד הקבלה הוא בענין אזור לגמרי - כמו שאמר רשב"י לתלמידיו בכניסתם לאדרא רבא: 'אנן בזוביבותא תל"א' (דהיינו במדת האהבה).

וכן כתב הרמ"ק ש'אין הסוד נמסר כדרך שנמסרים שאר דברי תורה... אמנם סודות התורה הם ברו סוד עתיק יומין - ולזה צריך באהבה ודאי. ולזה אין מוסרין רזי תורה אלא ברוזימו, דנשיקין דא לדא, "גְּדַבְּרוּ יְרֵאֵי יְהוָה אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ". והלומדים בהם דרך פנים ועומות

גורמין דין למעלה. אלא צריך ממש ברזימו כעין של מעלה! עד כאן לשונו.

והטעם לזה הוא משום שסודות התורה לעולם לא ירדו לגלות ולא נפלו לבין הקליפות כדי שנצטרך לשברם ולטעום מרירותם בעוסקנו בהם עד שנזכה לטעום מפרי עץ הזיים - דהרי פרי עץ הזיים שהמה סודות התורה כבר מקולף (כלי קליפות) ומוכן לאכילה. ממילא אין שום צורך ללומדיה זיים זכו להעשות אויבים זה לזה כדי ללבן את דברי הזוהר והאר"י הזוי. ואדרבא כמו שהזהיר הרמ"ק - 'הלומדים בהם דרך פנים ועומות גורמין דין למעלה! אלא צריך ממש ברזימו כעין של מעלה! עד כאן לשונו.

ואין זה משום שאין צורך לעיין ולפלפל בדברי הזוהר והמקובלים כדי לרדת לסוף דעתם. ואדרבא, ידוע לכל מי שאפילו רק דפדף בספרי המקובלים כמה פלפול ו'למודות' ישרה נמצא בספריהם. ואכן אתפלא אם מאז רבינו הרש"ש (ראש ישיבת 'בית אל' בירושלים לפני יותר ממאתים שנה) הלך עלי אדמות אדם עם כוז הפלפול ומוזז עיוני גדול ממנו, כמוכזז לכל מי שזכה לשבת בשיעוריו של אזור מגדולי המקובלים שבדור - רבי מרדכי עטיא שליט"א בישיבת 'הזיים והשלום'.

הרי שמה במוזיצתו שמענו באוזנינו וראינו בעינינו כמה וכמה פעמים איך שהגאון ההוא מנתז שורה אזות (ולפעמים רק זיצי שורה) מסידור הרש"ש ובכך מתרץ דברי האריז"ל שנראים סותרים אלו את אלו מכמה מקומות. ולא רק זאת, אלא לא פעם אזות מוכוז מדברי הרש"ש שרבינו מהרז"ו בכונה כתב דבריו שלא כפשוטן של דברים מטעמים ידועים לזיים - דעל כל אלה התבטא הגאון ההוא שהמה בכלל "לְהַט הַזֶּזֶרֶב הַמִּתְהַפֵּקֶת לְשִׁמּוֹר אֶת דְּרָךְ עֵץ הַזִּימֵי", כדי שלא יכנס מי שאינו ראוי.

סופו של דבר, גם בזכמות הקבלה יש ויש עיון ופלפול ישר! אלא שמעלתה של תורת הקבלה היא כל כך גבוהה שגם בעוסקנו בה בדרך הפלפול והעיון הישר עם הזוהרים' בכל זאת אין צורך ללומדיה זיים זכו להעשות אויבים זה את זה, וגם לא לשבת במרה לפני הרב כדי ללבן הסוגיה על בוריה - וזה מטעם שהזכרנו למעלה שלעולם לא נפלו סודות התורה לתוך הקליפות כמו שנפלה ההלכה. (ובעינינו ראינו איך יושבים לומדי הקבלה בעיון נמרץ כ'שֵׁבֶת אֲזִימֵי גַם יָזֶד' - באהבה ורעות ושמחה, ובלי הבדל בין מעמד אזור לשני)

ובכיון שכך היא דרכה של תורת הקבלה ולומדיה זיים זכו, או בודאי שהיא היא התרופה שדורנו דור דעה (דלא ראינו מספר כה רב של לומדי תורה שהוגים בה מבוקר עד

איִלְנָא זולק א - פרק א יְדוּזִי קמט

ערב מאו דור המדבר - תהילות לאל עליון) זוייב לאכול ולשתות כדי למוטק את אש התזורות היוצאת מטבעה מדרך לימוד הפשט (דסוף סוף אין גישה אורת לעיון ההלכה).

וכמוכן שכמו כל התרופות, גם לימוד הקבלה זוייב להיות במינון הנכון כדי שיועיל - לא פוזות מדי, ולא יותר מדי! באופן שאם כל לוזומי מלזומתה של תורה יעסקו מקצת היום גם בתורת הקבלה בדרכה שהיא בהכרוז בדרך אהבה (כלשון הרמ"ק לעיל: 'ברזוימו, הנשיקין דא לרא, "נדברו יראי יהוה איש אל רעהו", בלא פנים ועמות אלא 'ברזוימו כעין של מעלה), אז אין ספק שתיכבה באופן ניכר אש התזורות המתעוררת בטבעה מבין לומדיה.

ואדרבא, בזכות המינון הנכון תשאר אש התורה הטבעית כאש המערכה שלא פסקה ממוזבוזו הנזושה גם בשעת המסעות, כמו שכתב רש"י בזומוש על הפסוק "וְדַשְׁנוּ אֶת הַמִּזְבֵּחַ וּפָרְשׂוּ עָלָיו בְּגַד אַרְגָּמָן" (במדבר ד יג). זה לשונו שם: 'ואש שירדה מן השמים רבוצה תזות הבגד כארי (ומא כא ע"ב) בשעת המסעות ואינה שורפתו, שהיו כופין עליה פסכת של נזושת' (עירובין קד ע"ב).

ואכן ידוע ששורש כמעט כל המזולוקות שבקרב בני ישראל הוצתו על ידי ניצוץ של אש התורה שפורץ מדי פעם מאליו מכוונות דלכאורה נראים טובות מתזוילה, אלא שמטבעם של דברים ידוע שם "כי תצא אש" (הטבעית ממלזומתה של תורה) "ומצאה קצים" (שהם לומדי תורה המרירים העוקצים זה את זה במרירותם מוזסרון מדת האהבה ביניהם), מבמילא כתוצאה מזה "נאכל גדיש או הקמה או השדה" (שמות כב ה) - ואין "השדה" אלא השכינה הקדושה הנקראת 'שדה תפוזים' (זקל תפוזין), ואין אש האוכלת אותה אלא אש הסכסוך בין בניה.

ולעניות דעתין על סכנה זו כבר רמזו רבותינו זכרונם לברכה במסכת בבא קמא (בדף ס ע"א) באומרם: 'שדה' לבמה לי? לאתויי לזוכה נירו וסכסכה אבניו! עד כאן לשון הגמרא. אמנם לפי דרכנו נוסף לדייק מדבריהם: 'אל תקרי וסכסכה אבניו אלא קרי וסכסכה בין בניו! ודו"ק.

ודברינו כאן אולי כעין מה דאיתא במסכת תענית (בדף ד ע"א), דהתם איתא:

'אמר רבא - האי צורבא מרבנן דרתנו, אורייתא הוא דקא מרתנוזא ליה, שנאמר: "הלא כה דברי פאש נאם יהוה" (ירמיה כג כט). ואמר רב אשי - כל תלמיד זכם שאינו קשה כברזל אינו תלמיד זכם, שנאמר: "וכפטיש יפצץ סלע" (שם). אמר ליה רבי אבא לרב אשי -

אתון מוהתם מותניתו לה, אגן מוהכא מותנינן לה, דכתיב: "אֲבָנֵיהָ בְּרוֹל" (דברים ז' ט) - אל תקרי "אֲבָנֵיהָ", אלא 'בוניה'! עד כאן לשון הגמרא. (פירש רש"י שם: 'בוניה' - תלמידי זכמים מקיימי עולם בבניניהו.)

דו"ק היטב באותה גמרא ותמצא שדרשה זו במסכת תענית אולא ממש כדברינו לעיל על האש הטבעית המתעוררת ומסכסכת בין התלמידי זכמים. דלעיל דייקנו ממסכת בבא קמא שמה שאמרו על נוק האש 'לזוכה נירו וסכסכה אבניו' - אל תקרי 'וסכסכה אבניו' אלא קרי 'וסכסכה בין בניו'!

והרי היקש זה שהיקשנו לעיל בין השורש 'אָבָנִים' לשורש 'בָּנִים' הוזכר כבר במסכת תענית במה שדרשו שם: 'אל תקרי 'אֲבָנֵיהָ', אלא 'בוניה', וכדפירש רש"י: 'בוניה' - תלמידי זכמים מקיימי עולם בבניניהו'.

ועוד יש לומר לפי דרכנו על דרך המליצה שמי שכן יכל למנוע אש זו מלסכסך בין בניו על ידי לקיזת תמצית יומית במינון מדויק של לימוד הקבלה 'ברוזימו כעין של מעלה' ובכל זאת התרשל מלעשות זאת, שעליו נאמר: "שָׁלֵם יִשְׁלָם הַמִּבְעַר אֶת הַבְּעֵרָה" (שמות כ"ב ה) - ואין "הַבְּעֵרָה" הוּא אלא בית מקדשנו השרוף לעינינו כמעט אלפים שנה, שהרי 'כָּל דוֹר שֵׁלָא נִבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּיָמָיו כְּאֵלוֹ נִזְוָרְב בְּיָמָיו'. והבן!

עוד רמו גדול שאין תיקון לעון לשון הרע ושנאת זינים כלימוד סודות התורה בדרך אהבה וזוביבותא מצינו במסכת ערכין (כדף טו ע"ב). דהתם איתא:

'אָמַר רַבִּי זִמְנָא פֶּר רַבִּי זִנְיָנָא: מַה תִּקְנָתָם שֶׁל מְסֻפְרֵי לְשׁוֹן הָרָע? אִם תִּלְמִיד זֶכֶם הוּא יַעֲסֵק בַּתּוֹרָה, שֵׁנְאָמַר: "מִרְפָּא לְשׁוֹן עֵץ זַיִים" (משלי טו ד) - וְאִין עֵץ זַיִים אֵלָא תּוֹרָה, שֵׁנְאָמַר "עֵץ זַיִים הִיא לַמּוֹזְזִיקִים בָּהּ" (משלי ג יז)! עד כאן לשון הגמרא.

וכעין זה כתב מרן ה'זופץ זינים' (בספר 'שמירת הלשון' - שער התורה א): 'מִי שֶׁמְסַפֵּר לְשׁוֹן הָרָע קָנָה לוֹ הַמְּנוֹת הַנְּצוּזִי. לְהַכִּי יַעֲצוּ הַפְּתוּב דְּמִי שְׁרוּצָה לְרַפְּאוֹת אֶת לְשׁוֹנוֹ יֵאָכֵל מֵעֵץ הַזַּיִים דִּהוּא הַתּוֹרָה, וְאָכֵל זֶזִי לְעוֹלָם! עד כאן לשונו. וכוונתו אולא כדברי הגמרא הנזכרת לעיל ממסכת ערכין.

ובמבט ראשון נראה מסתימת הגמרא דאירי בכל זולקי התורה, דלכאורה על כל זולקי התורה אמרו שם דהוּו עלי 'עֵץ זַיִים' המועילים ל"מִרְפָּא לְשׁוֹן" הרע ושנאת זינים שזזדרה גם לבין הלומדים היקרים. אלא דא עקא - דכבר ביארנו לעיל

אֵילָנָא זולק א - פרק א דְיוֹזִי

קנא

מלשונו של הרמ"ק שבדרך הלימוד בעיון הש"ס ללא העסק גם בסודות הקבלה ישנה סכנה טבעית שתבער אש הסכסוך בין לומדיה! ואם כן למעשה לפי דרכנו קשה ללמוד מדברי הגמרא בערכין כפשוטן של דברים דמשמע שכל מקצועות התורה המה "מִרְפָּא לְשׁוֹן".

ובלאו הכי קשה - דהרי רבי זְוִינָא אמר ד'אם תִּלְמִיד זְוֹכֵם הוּא יַעֲסֵק בְּתוֹרָה'. ומאי קא משמע לן? דממילא אם תלמיד זוכם הוא הרי ודאי שהוא כבר עוסק בתורה תדיר, ובכל זאת לא הועיל לו תלמודו להצילו מעוון לשון הרע הזמור!

אלא לפי דרכינו ניזא טפי לומר שכוונת רבותינו זכרונם לברכה באותה גמרא לרמוז לנו:

'מה תקנתם של מספרי לשון הרע? אם תלמיד זוכם הוא ויעוסק רק בפשטי התורה, יַעֲסֵק (גם) בְּתוֹרָתָא והקבלה הנלמדת ברוזימו בלא פנים ועמות, שְׁנַאֲמֵר: "מִרְפָּא לְשׁוֹן עַץ זְוִיִּים". ואין "עץ זְוִיִּים" אלא ספר הזוהר, כמו דאמר ליה אליהו לרשב"י (ברעיא מהימנא, פרשת נשא - דף קכד ע"ב): 'וּבְגִין דְּעֵתִידִין יִשְׂרָאֵל לְמִטְעַם מֵאֵילָנָא דְיוֹזִי דְאִיהוּ הָאֵי סֵפֶר הַזֹּהַר יִפְקֹון בֵּיהּ מִן גְּלוּתָא בְּרוֹזְמִי'.

פִּירוּשׁ הַזֹּהַר: ומשום שיעתידים ישראל לטעם מעץ הזוים שהוא ספר הזוהר הנה יצאו בו מהגלות ברוזמים.

הרי שבזכות העסק ב'עץ הזוים' דהוא ספר הזוהר ושאר ספרי הקבלה המסתעפים ממנו ימצאו התלמידי זוכמים מִרְפָּא לְשׁוֹן הרע ושנאת זינם השורה ביניהם. דודאי שבעוסקנו בסודות התורה בדרך לימודם בְּרוֹזְמִי, ובזוביבותא, בלא פנים ועמות אלא 'ברוזימו כעין של מעלה' שזוכה למידה גדושה של רְוִי ממעלה כנגד מדת האהבה שתשרה בנו למטה - ועל ידי זה נוכה כולנו להבטוות אליהו הנביא: 'וּבִדְא יִפְקֹון בֵּיהּ מִן גְּלוּתָא בְּרוֹזְמִי' - במהרה בימינו, אמן!

יום נו - מוקדש לע"ז מרדכי בן רוזל ז"ל

ענף ז

כל מה שכתבנו בענף הקודם לתרץ מה שלכאורה סותרים זוכמי הזוהר (באומרם שסיבת זורבן בית שני היה משום עון ביטול תורה) את דברי הגמרא במסכת יומא (שהצביעה על סיבת עון שנאת זינים ולשון הרע שהיה ביניהם) הוא רק לפי התירוץ הראשון שבידינו, וכאמור הוא על פי פשטן של דברים. אמנם כבר הזכרנו לעיל שעוד תירץ אווד יש לנו באמתוזהתינו לפי סודן של דברים, ובו נעסוק בענף זה כיד השם הטוב עלינו.

יסוד הדברים שעליו עומד כל הבנין שאנו בעזרת השם עתידים לבנות בתירוץ זה תלוי בהבנה עמוקה וישרה בקשר ההדוק (אמנם נסתר) שבין עון לשון הרע ושנאת זינים מצד אווד, והעסק בזוכמת הקבלה וההתנגדות אליה מצד שני. תזוילה לך נא וראה איך שלכאורה תפס רבינו הזופץ זינים את דברי הגמרא במסכת יומא כסיבה העיקרית לזורבן בית שני, וכן איך שכתב שהוא הטעם כעיקר לעיכוב גאלותינו. זה לשונו בהקדמתו לספרו הגדול להלכות לשון הרע ורכילות:

'אף לביסוף ימי בית שני גברה שנאת זינים ולשון הרע בינינו בעונותינו הרבים, ובעבור זה נזרע הבית וגלנו מארצנו כדאיתא ביומא (דף ט ע"ב) ובירושי'למי (יומא - פרק א הלכה ה)'.
וביאר שם הזופץ זינים את דבריו:

'הגם שהגמרא נקטה שנאת זינים, הפונה הוא על לשון הרע גם כן שיוצאת מצד השנאה - דאי לאו הכי לא היו גענשים כל כף. והינו דסים שם: ללמודה, שקשה שנאת זינים כנגד עבודה זרה וגלוי עריות ושפיכות דמים, וזה מצינו בערכין (דף טו) גבי לשון הרע. ועוד מגופא דשמעתא דיומא מוכוז כמו שכתבנו, מדפריה שם 'ובמקדש ראשון וכו' ודוקרים את זבריהן וכו'. עין שם! עד כאן לשונו על סיבת זורבן בית שני.

וקצת אזורי זה פנה הזופץ זינים לסיבת אורך גלותנו ואמר:

וכאשר נזופשה דרכינו ונזקרה איזה עונות הם מהעקרים הגורמים לאריכת גלותנו, נמצאם הרבה. אף זוטא הקשון הוא על כלו מפני

איִלָּנָא זולק א - פרק א יְדוּיִי קנג

כְּמָה טְעָמִים. אָזוּד, כִּיּוֹן שְׂוָה הָיָה הָעֵקֶר לְסִבַּת גְּלוּתֵנוּ כְּמוֹ שֶׁהִבְאֵנוּ מִגְּמָרָא יוֹמָא וּמִירוּשְׁלָמִי הַגִּיל. אִם כֵּן כָּל כְּמָה שְׁלֵא נִרְאָה לְתַקֵּן זֶה הַזּוּטָא, אִיךָ תוּכַל לְהֵיוֹת גְּאֻלָּה? כִּיּוֹן שְׂוָה הַזּוּטָא פָּגַם כָּל כָּף שְׁעַל יְדֵי זֶה גְּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ, עַל אֲזוּת כְּמָה וְכְמָה שְׂאִינוּ מִנִּיּוּזְנוּ לָבוֹא לְאַרְצֵנוּ! עַד כֵּאן לְשׁוּנוּ.

וּמִפְשֻׁטוֹת דְּבָרֵינוּ שֶׁם הִיָּה גִרְאָה שֶׁסִּבְרַת הַזּוּפֵץ זִיּוּיִם הִיא כַּעֲשֵׂן מִדָּה כִּנְגַד מִדָּה. כְּבִיכּוֹל אִמֵּר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: 'אַתֶּם זֹטְאֵתֶם בַּעֲוֹן לְשׁוֹן הָרַע וְשִׁנְאֵת זִיּוּיִם וּלְכֹן הַזּוֹרְבֵתִי אֵת בֵּית מִקְדָּשִׁי וְשִׁרְפֵתִי אֵת הַיִּכְלִי וְהַגְּלֵתִי אֶתְכֶם מֵאַרְצְכֶם כְּדִי שִׁתַּתְּבוּנְנוּ מִדָּה גִרְמָה לְכֶם מִדָּה רַעָה זֹו שְׁבִינִיכֶם. לְכֹן שׁוּבוּ מִמִּדָּה רַעָה זֹו שֶׁל לְשׁוֹן הָרַע וְשִׁנְאֵת זִיּוּיִם שְׁבִינִיכֶם, וּמִיָּד אֲשִׁיבְכֶם לְאַרְצְכֶם בְּשִׁמּוּזָה וּבְשִׁשׁוּן. כֵּן נִרְאָה לְכֹאֹרָה מִמָּה שְׁכַתֵּב:

'אִם כֵּן, כָּל כְּמָה שְׁלֵא נִרְאָה לְתַקֵּן זֶה הַזּוּטָא אִיךָ תוּכַל לְהֵיוֹת גְּאֻלָּה? כִּיּוֹן שְׂוָה הַזּוּטָא פָּגַם כָּל כָּף שְׁעַל יְדֵי זֶה גְּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ, עַל אֲזוּת כְּמָה וְכְמָה שְׂאִינוּ מִנִּיּוּזְנוּ לָבוֹא לְאַרְצֵנוּ! עַד כֵּאן לְשׁוּנוּ הַטְּהוֹר.

אַלֵּא כְּשִׁנְדִּיק יוֹתֵר בְּדָבָרֵי הַזּוּפֵץ זִיּוּיִם נִמְצָא סִימְנִים מוּבְהָקִים שִׁבְאֵמֵת דַּעְתוֹ דַּעַת זְקִנִים הִרְבָּה יוֹתֵר מוּרְכָבֵת מִמָּה שֶׁהַצַּעֲנוּ לְפָנִיכֶם.

זוּדָא - דָּגָם הוּא כְּתֵב שִׁישׁ טְעָמִים אֲזוּרִים לְאַרְיִכּוֹת הַגְּלוּת, דַּהֲרִי אִמֵּר: 'וְכֹאֲשֶׁר נִזְוָפְשָׁה דְרָכֵינוּ וְנִזְוָקְרָה אִיזָה עֲוֹנוֹת הֵם מוֹהֲעֵקְרִים הַגְּזוּרְמִים לְאַרְיִכֵת גְּלוּתֵנוּ, נִמְצָאֵם הִרְבָּה. אִךְ זּוּטָא הַלְשׁוֹן הוּא עַל כָּלֹו מִפְּנֵי כְּמָה טְעָמִים? עַד כֵּאן לְשׁוּנוּ.

וְעוּד - מִמָּה שִׁטְרוּז הַזּוּפֵץ זִיּוּיִם לְהַעֲתִיק אֵת כָּל לְשׁוֹן הַזּוּהָר הַקְּדוּשׁ בְּטַעַם זּוּמֵר לְשׁוֹן הָרַע מוּכּוּז שִׁגָּם הוּא הַבִּין שְׁעוּן לְשׁוֹן הָרַע הוּא רַק טַעַם הַמֵּתְלוּוָה לְעוּד טַעַם אֲזוּר שִׁמְעַכְב אֵת גְּאוּלְתֵנוּ כְּמוּכּוּז מִלְשׁוֹן הַזּוּהָר עֲצָמוּ (כְּדִלְקָמוּ).

אִם כֵּן, לְמִרּוֹת שְׁכַתֵּב הַזּוּפֵץ זִיּוּיִם לְעִיל שִׁזְוָטָא הַלְשׁוֹן הוּא עַל כָּלֹו מִפְּנֵי כְּמָה טְעָמִים, מוּכָל מִקּוּם מִמָּה שְׁכַתֵּב הַזּוּפֵץ הַזִּיּוּיִם בְּהַמְשַׁךְ דְּבָרֵינוּ (מִיָּד אֲזוּרִי שִׁהַעֲתִיק אֵת לְשׁוֹן הַזּוּהָר בְּפִרְשֵׁת פְּקוּדֵי בַעֲנִין זּוּמֵר עוּן לְשׁוֹן הָרַע) לְכֹאֹרָה מִשְׁבּוּעַ שְׂאוּלֵי גָם הוּא יוֹדָה שִׁישׁ סִיבָה עוּד יוֹתֵר עִיקְרִית לְעִיכּוּב הַגְּאוּלָּה. דַּהֲרִי הוּא עֲצָמוּ כְּתֵב שֶׁם:

'הלא נראה בעליל בזהר הקדוש שכל דברי התורה ותפלה שלנו הם עומדים באויר השמים ואינם עולים למעלה - ומאין תבוא עזרתנו לביאת המשיח? עד כאן לשונו.

וכמו שבעזרת השם נראה בסמוך מלשון הזהר שהוא, באמת מוכוז שם בעליל שעוון לשון הרע מעכב את כל דברי התורה ותפלה שהם בעצם התיקונים והבירורים של הנשמות שנפלו עד רגלי 'אדם דקליפה' (כמו שביארנו לעיל על פי דברי האר"ל) מלעלות למעלה ולהכלל בקודש. והטעם - דכל זמן שפינו ולשונו מגועל בלשון הרע 'כל דברי התורה ותפלה שלנו הם עומדים באויר השמים ואינם עולים למעלה' (כלשון הזופן זי"ם)!

יום זוז - מוקדש לע"ז מרדכי בן רוזל ז"ל

ולפני שנראה יזדו את דברי הזהר הקדוש שהזכיר הזופן זי"ם בהקדמתו, נציע טענה שלישית כסמך לדברינו. והיא - שודאי ידע הזופן זי"ם כל מזה שמבואר בספר הזהר והתיקונים ובכל ספרי המקובלים שהסיבה העיקרית לעיכוב הגאולה היא משום התרשלות הלומדים מלעסוק בזוכמת הקבלה.

דהרי ידוע שמרן הזופן זי"ם זכרנו לברכה היה בקי גדול בספר הזהר, כמוכוז מכל ספריו המלאים בציטוטים מספר הזהר והתיקונים בכל הנוגע להלכה והשקפה. וגם העידו עליו תלמידיו שהוא עצמו היה מורז כל מי שישמע בקולו לקרוא כל שבת ושבת את אותה פרשה מספר הזהר.

וגם הוא בעצמו התבטא שלפי נטיית טבעו היה רוצה להשקיע כוזו בלימוד הקבלה, אלא שלא זכה לעשות זאת מוזמת טורז צרכי הציבור שהיה אז עליו כאוזד מגדולי פוסקי הדור וגם כראש ישיבה. אם כן לא יעלה על הדעת שיניז הזופן זי"ם מזה שכולם יודעים - שכל גאולתינו תלויה בעיקר בעסק בזוכמת הקבלה לשם תיקון השכינה.

אם כן, על כוזוזו צריכים אנו לומר שמה שכתב בהקדמתו לספר 'זופן זי"ם' 'וכאשר נזופשה דרכינו ונזקרה איזה עונות הם מהעקרים הגורמים לאריכת גלותנו, נמצאם הרבה - אך זוטא הלשון הוא על פלו מפני פמה טעמים' הוא רק להמון העם שאינן מוזיבים לעסוק בזוכמת הקבלה.

דודאי שכל עוד המון העם שטופים בוהמת הלשון קשה מאוד ללומדי התורה שעליהם מוטל לעסוק בתורת הסוד ולהתפלל עם כוזנות האר"ל לעלות את בירורי הנשמות שבתיקונם באמת תלויה כל גאולתינו! ודו"ק.

אִילָנָא זולק א - פרק א דְוִיִּי קנה

וכדי להפנים את הקשר ההדוק (אמנם נסתר) שבין עוון לשון הרע ושנאת זוינים מצד אוזר, והצורך לעסוק בזומכת הקבלה מצד שני, נראה עתה מה שכתב הזופן זויים' בהקדמות ספרו להלכות לשון הרע ורכילות. זה לשונו שם:

'נראה פשוט שהטעם שהזומירה התורה כל כף בזה העון משום שמעורר בזה הרבה את המקטרג הגדול על כלל ישראל, ועל ידי זה הורג כמה אנשים בכמה מדינות. וזה לשון הזהר הקדוש פרשת פקיד' (דף רסד ע"ב - רסה ע"א):

אית רוזא וזא דקמא על כל אינון מארי דלישנא בישא. דכד מתערי בני נשא בלישנא בישא, או הוא בר נש דמתער בלישנא בישא, כדין אתער הוא רוזא בישא מסאבא דלעילא דאקרי סכסוכ"א, ואיהו שארי על הוא אתערותא דלישנא בישא דשארן בה בני נשא. ואיהו על לעילא וגרים בההוא אתערן דלישנא בישא מותא וזרבא וקטלא בעלמא. וי לאינון דמתערי להאי סטרא בישא ולא נטרי פומיהו ולשניהון, ולא זוששו על דא, ולא ידעי דהא באתערותא דלתתא תליא אתערן דלעילא בין לטב בין לביש!... וכולהו דלטורין לאתערא להאי זויא רבא למהוי דלטורא על עלמא, וכולהו בגין האי אתערן דלישנא בישא, כד קימא אתערותא דיליה לתתא!

פירוש הזוהר: יש רוזן (רעה) אונת שעומדת על כל אותם בעלי לשון הרע. שכשמתעוררים אנשים בלשון הרע, או (אפילו) כשאדם (זויד) מתעורר בלשון הרע, או מתעוררת הרוזן הרעה הזו הטמאה שלמעלה שנקראת סכסוכ"א - והיא שורה על אותה התעוררות של לשון הרע שהתזילו בה בני אדם. והוא נכנס למעלה וגורם באותה התעוררות של לשון הרע מות וזרב וקטל בעולם. או לאותם שמעוררים את הצד הרע הזה ואין שומרים פיהם ולשונם, ולא זוששים על כף, ולא יודעים שהרי בהתעוררות שלמטה תלויה ההתעוררות שלמעלה, בין לטוב בין לרע!... וככלם מלשינים לעורר את הנזוש הגדול הזה להיות מלשין על העולם - והכל משום ההתעוררות הזו של לשון הרע, כשקימת התעוררות שלו למטה!

ועל פי דברי הזוהר הללו כתב הזופן זויים' בהמשך דבריו:

וְעוֹד טַעַם אֲזוֹר לְגַדְל הַפְּנִים שְׂבָא עַל יְדֵי עוֹן זֶה, כִּי עַל יְדֵי שְׂאָדָם
 הוּא פּוֹגֵם אֶת לְשׁוֹנו בְּדַבּוּרִים אֲסוּרִים הוּא מוֹנֵעַ אֲזוֹר כֶּה כָּל דַּבּוּרִים
 שֶׁל קֹדֶשׁ שֶׁהוּא מְדַבֵּר מִלְּעֻלּוֹת לְמַעַלְהָ. וְזֶה לְשׁוֹן הַזֶּהר הַקְּדוּשׁ
 פְּרִשְׁת פְּקוּדֵי: 'וּבְהֵאֵי רוּזָא בִישָׂא תִלְיָן כַּמָּה גְרַדִּיעִין אֲזוֹרֵנִין, דְּאֵינוֹן
 מְבַמְנִין לְאֲזוּדָא מִלָּה בִישָׂא אוּ מִלָּה טַעוּפָא דְאַפִּיק בַּר נֶשׁ מִפְּמִיָּה,
 וּלְבַתֵּר אַפִּיק מִלִּין קְדִישִׁין. וְיִ לֹון, וְיִ לְזוּזִיָּהוֹן, וְכוּ. וְיִ לֹון בְּהֵאֵי עֲלָמָא,
 וְיִ לֹון בְּעֲלָמָא דְאַתִּי! בְּגִין דְּאֵלִין רוּזוֹן מְסַאָבִין גְּטִלִין הֵהוּא מִלָּה
 מְסַאָבָא, וְכַד אַפִּיק בַּר נֶשׁ לְבַתֵּר מִלִּין קְדִישָׂא, אַקְדִּימִי אֵלִין רוּזִי
 מְסַאָבָא מִלִּי הֵהוּא מְסַאָבָא, וּמְסַאָבִי לְהֵהוּא מִלָּה קְדִישָׂא, וְלֹא זְכִי
 לָהּ בַּר נֶשׁ - וְכַבִּיכּוֹל תִּשְׂשָׂא זְזִילָא קְדִישָׂא!'

פִּירוּשׁ הַזֶּהר: וּמִהֲרוּזוֹ הֵרַע הוּא תְלוּיִים כַּמָּה מַעוּרְרֵי דִין אֲזוּרִים שֶׁהֵם
 מְבוּנִים לְאֲזוּזוֹ בְּדַבּוּר הֵרַע אוּ בְּדַבֵּר הַטִּיעוּף שֶׁהֵאָדָם מוּצִיא מִפִּיו. וְאֲזוֹר
 כֶּךָ (כַּאֲשֶׁר) מוּצִיא (אוֹתוֹ אָדָם) מִפִּיו דַּבְרִים קְדוּשִׁים - אוּי לָהֶם, אוּי לְזוּזִיָּהֶם!
 בְּנֵי אָדָם הָאֵלוֹ גּוֹרְמִים לְאֵלוֹ מַעוּרְרֵי הַדִּין הָאֲזוּרִים לְשַׁלּוֹט וּלְפָגוּם בְּמִקּוּם
 הַקְּדוּשׁ. אוּי לָהֶם בַּעֲלָם הַזֶּה, וְאוּי לָהֶם לְעוֹלָם הַבָּא! כִּי אֵלוֹ רוּזוֹת
 הַטּוֹבָאָה לְקוּזִים אֵת דַּבֵּר הַטּוֹבָאָה הַזֶּה שֶׁהוּצִיא מִפִּיו (שׁוֹמְרִים אוֹתוֹ).
 וְכַשֶּׁהֵאָדָם מוּצִיא אֲזוֹר כֶּךָ מִפִּיו דַּבֵּר קְדוּשָׁה מְקַדִּימִים רוּזוֹת הַטּוֹבָאָה
 הָאֵלוֹ וּלְקוּזִים אֵת דַּבֵּר טוֹבָאָה הַהוּא (שְׂדִיבֵר מְקוּדָם) וּמְטַמְאִים אֵת דַּבֵּר
 הַקְּדוּשָׁה הַהוּא (שְׂמַדְבֵּר עַכְשִׁיו). וְהָאָדָם אֵינוֹ זוֹכֵה בְּאוֹתוֹ דַּבֵּר הַקְּדוּשָׁה -
 וְכַבִּיכּוֹל נִזְלַשׁ כּוֹז הַקְּדוּשָׁה!

וְעַל כָּל הָאִמּוֹר סִיִּים הַזּוֹפֵץ זְזִיִּים וְאִמּוֹר:

'הֲלֹא נִרְאָה בְּעֵלְלִל מוֹזֵהר הַקְּדוּשׁ שֶׁכָּל דַּבְרֵי הַתּוֹרָה וְתַפְּלָה שְׁלָנוּ הֵם
 עוֹמְדִים בְּאֵוִיר הַשָּׁמַיִם וְאֵינָם עוֹלִים לְמַעַלְהָ, וּבְמֵאִין תֵּבּוּא עוֹרְתֵנוּ
 לְבִיאַת הַמְּשִׁיזוֹ?! עַד כֵּן לְשׁוֹן הַזּוֹפֵץ זְזִיִּים הַנוּטָה לְמָה שְׁכַתְּבּוּ לְעֵיל.

הֵרַי בְּרוּר מְמָה שְׁכַתְּב 'הַזּוֹפֵץ זְזִיִּים' שֶׁכָּל דַּבְרֵי הַתּוֹרָה וְתַפְּלָה שְׁלָנוּ הֵם
 עוֹמְדִים בְּאֵוִיר הַשָּׁמַיִם וְאֵינָם עוֹלִים לְמַעַלְהָ וְסִיִּים עַל זֶה 'וּבְמֵאִין תֵּבּוּא
 עוֹרְתֵנוּ לְבִיאַת הַמְּשִׁיזוֹ' שֶׁגַם הוּא סוֹבֵר שְׁעִיקָר הַעוֹר לְבִיאַת הַמְּשִׁיזוֹ הוּא
 בְּדַבְרֵי תוֹרָה וְתַפְּלָה שְׁלָנוּ - אֵלֹא שְׁכַל עוֹד שְׁעוּן לְשׁוֹן הֵרַע מִצִּוִּי בִּיעִינוּ אֵין
 הַדַּבְרֵי תוֹרָה וְהַתַּפְּלָה יְכוּלִים לְעַלּוֹת לְמַעַלְהָ כַּדִּי לְפַעוֹל תִּיקוּן. אִם כֵּן 'בְּמֵאִין
 תֵּבּוּא עוֹרְתֵנוּ לְבִיאַת הַמְּשִׁיזוֹ?' (כַּדַּבְרֵי הַזּוֹפֵץ זְזִיִּים)

איִלָּנָא זולק א - פרק א יְדוּזִי קנו

וכדי להבין מה שאמר ה'זופץ זיים' 'מאין תבוא עֲוֹרְתֵנוּ לְבִיאת הַמְּשִׁיזוּ?'
נוכיר שוב את דברי הרמזו"ל ב'דרך עץ זיים':

וְהִנֵּה כָּלֵל זֶה הוּא בְּיַדֵּנוּ - שְׁכַל דוֹר שְׁלֵא נִבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּיָמָיו
כְּאֵלוֹ נְזוּרָב בְּיָמָיו (ירושלמי יומא - פרק א הלכה א). מאזוֹר שְׁהִמָּה בְּעַלִּי
בְּזוּזִירָה וְהָיוּ יְכוּלִים לְפַעַל בְּמַעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים שֶׁיִּבְנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ
וְלֹא עָשׂוּ, לְכֵן מַעֲלָה עֲלֵיהֶם כְּאֵלוֹ נְזוּרָב בְּיָמֵיהֶם!

כֵּן הַדְּבָר הַזֶּה, מֵאזוֹר שְׁלָנוּ מִשְׁפָּט הַבְּזוּזִירָה לְמֵאֵס בְּרַע וְלְבִזּוֹר בְּטוֹב
וְלַעֲשׂוֹת תִּיקוּנִים גְּדוּלִים עַל יְדֵי עֵסֶק תּוֹרַתֵנוּ וְאִין אָנוּ עוֹסְקִים, נִמְצָא
אָנוּ הַגְּרָמָא בְּנִזְקִין שֶׁהִסְטָרָא אֲזוּרָא מִתְּגַבְּרַת, זֶס וְזוּלִילָה!

בְּפִרְט לְמוֹד זֹכְמוֹת הָאֲמֹת, הוּא לְמוֹד הַקְּבֵלָה הוּא רֵאשׁ לְכָל
הַתִּיקוּנִים, כְּמוֹ שְׁאָמַר הָרַב הַקְּדוּשׁ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹזָאִי וְכְרוֹזוֹ
לְבָרְכָה בְּפִה מְלָא: 'דְּבִיָּה יִפְקוּן יִשְׂרָאֵל מִגְּלוּתָא' - בְּזֹכוֹת לְמוֹד
הַקְּבֵלָה יִצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִן הַגְּלוּת! עַד כֵּאן לְשׁוֹנוּ.

ושזולילה לא יטעו התלמידי זוכמים לדייק ממה שהסקנו שמה שכתב בספר 'זופץ
זיים' בזוהר לשון הרע הוא רק להבין העם - דזה ודאי אינו! אלא אדרבא, ככל
שהוא זוכם בתורה דלא פסיק פומיה מגירסא, וככל שבינתו מביאתו לכלכל
דבריו במשפטי התפילות שיוצאות מפיו בהבנת וכוונות המילים - יותר ויותר הוא
מוזק לעצמו ולעולם כולו אם זולילה פיו ולשונו מגועלים בעוון לשון הרע, רוזמנא
ליצלן! דהרי רק עכשיו לימדנו רבינו ה'זופץ זיים' מה שאמרו בזהר הקדוש על
תלמיד זוכם ובעל תפילה שאינו נוהר בלשונו:

וַי לֹן, וַי לְזוּזִיָּהוּן! ..וַי לֹן בְּהַאי עֲלָמָא, וַי לֹן בְּעֲלָמָא דְהָאֲתִי! בְּגִין
דְּאֵלִין רוּזִין מְסִאָבִין גְּטָלִין הֵהוּא מְלָה מְסִאָבָא, וְכַד אֲפִיק בְּרַ גֵּשׁ
לְבַתֵּר מְלִין קְדִישָׁא אֲקָדִימִי אֵלִין רוּזִין מְסִאָבָא מְלִי הֵהוּא מְסִאָבָא,
וּמְסִאָבִי לְהֵהוּא מְלָה קְדִישָׁא וְלֹא זְכִי לָה בְּרַ גֵּשׁ - וְכַבִּיכּוֹל תְּשִׁשָׁא
זוּלָא קְדִישָׁא!

עד כאן לשון הזהר הצורם לאוון השומעת. הרי נמצא שבמקום לתת "עז
לאֵלֹהִים" בעסק תורתו ותפילותיו, אדרבא מתיש הוא כוז של מעלה אם אינו
נוהר בלשונו!

יום נט - מוקדש לכריאות והצלחות גבריאל בן מרי

והשתא דאתינן להכא, איך לא נזכיר עוד ראייה ברורה שזוכמי הווהר אכן הבינו וגם הוזהירו שהעסק בזוכמת הקבלה והוזהירות מלשון הרע ושנאת זויגם הם 'תרין רעין דלעולם לא מתפרשין מהדרי', בגדר "סור מרע ועשיה טוב" (תהילים לד טו) - הן לתיקון העולם, והן להמשך זורבנו אם אין אנו זריזים וזהירים בהם - זוס וזלילה!

והראייה הגדולה ביותר לדברינו קופצת מדיוק לשונות הווהר - דודאי לא במקרה נקטו זוכמי הווהר לשונות כמעט זהים בהזהירם על התרשלות התלמידי זוכמים מלימוד זוכמת הקבלה מצד אוזר, ועל זומר עוון לשון הרע מצד שני.

מצד אוזר - הא לך לשון התיקוני וזהר (מתיקון ל') שהעתיק מהרוז'ו בפרק ב בזומרת התרשלות התלמידי זוכמים מלעסוק בזוכמת הקבלה:

והאי רוזן דאסתלק איהו רוזן דמשיז... וי לון מאן דגרמין דיזיל ליה מן עלמא ולא יתוב לעלמא! דאלין אינון דעבדין לאורייתא יבשה, ולא בעאן לאשתדלא בזוכמה דקבלה... וי לון דגרמין עניותא וזרפא וביזה והרג ואבדן בעלמא! עד כאן לשונו.

ובמצד שני - כנגד זה אמרו בוזהר (שהעתיקנו לעיל) לשון דומה מאוד על זומרת עוון לשון הרע:

ואיהו על לעילא וגרים בדהוא אתערו דלישנא בישא מותא וזרפא וקטלא בעלמא. וי לאינון דמתערי להאי סטרא בישא ולא נטרי פומיהו ולשניהון ולא זוששו על דא, ולא ידעי דהא באתערוותא דלתתא תלוא אתערו דלעילא בין לטב בין לביש.

ועוד אמר הווהר לשון דומה במקום אוזר בפרשת פקודי:

וי לון, וי לזייהון! ...וי לון בהאי עלמא, וי לון בעלמא דאתי!

הרי שבין על ההתרשלות מלימוד הקבלה ובין על עוון לשון הרע הפליגו בוזהר ובתיקונים על גודל הזורבן דבא לעולם מזומת 'תרין רעין' אלו 'דלא מתפרשין מהדרי' - בבזיגת "סור מרע ועשיה טוב". דהרי על שני סוגי הזוטאים הללו

קוננו בוותר הקדוש וספר התיקונים בלשון הצורם לאוון השומעת על גודל עונשם העתיד משום שהם גורמים כל הפורעניות וההרג שבעולם, רזומנא ליעלן מעונשם!

ואם כן אין שום מזלוקת בדברי רבותינו זכרונם לברכה על סיבת זורבן בית שני וסיבת אריכות גלותינו המרה, אלא שזוכמי הגמרא לא רצו לגלות לדורות הראשונים על גודל הזורבן שבא על ידי המתרשלים מלימוד הקבלה מטעם דאז היו בעיצומה של גזרת האלף שנים שלא יכול משיזו לבוא עד תום האלף הזומישי. וודאי שסמכו זוכמי התלמוד על ספר הזוהר והתיקונים שעתידים להתגלות לקראת האלף השישי שמאז כבר יכול משיזו לבוא 'אי אפשר דרא'. דו"ק היטב בכל מה שכתבנו בענפים הללו ותמצא שהם דברי אמת ללא עיקש ונפתול.

ובסיומו של ענף זה נעמוד על נקודה עמוקה מאוד שישנה בקשר ההדוק שבין לשון הרע ושנאת זוינים מצד אוזר, ולהתנגדות ללימוד זוכמת הקבלה מצד שני. הרי כמו שהארכנו מאוד לפרש ב-'אקדמות בילין' לביאורינו, רבינו מהרז"ו כותב לקבן בהקדמתו שזוטא אדם הראשון בעץ הדעת טוב ורע היה במה שמאס לעבוד את בוראו כבן לאב לפי תורת הקבלה, ובזר במקום זה לעבוד את בוראו עבודת עבד על פי פשטי התורה. דזה לשון רבינו מהרז"ו לקבן:

'הנה נתבאר במקום אוזר כי עון אדם הראשון בעץ הדעת טוב ורע הוא שלא בזר להתעסק בעץ הזויים שהיא זוכמת הקבלה.

וזהו עצמו עון הערב רב האומרים לבישה "דבר אתה עמנו ונשמעה" בעץ הדעת טוב ורע, "ואל ידבר עמנו אלהים פן נמות" בסתרי תורה - בספרת הטועים קצת בני תורה אשר בזמננו זה המוציאים שם רע על זוכמת האמת זוי עולם, ואומרים שכל מי שמתעסק בה ימות בקצרות שנים זס ושלום.

ולכן נשברו הלוחות הראשונות מסטרא דעץ הזויים ונתנו להם מסטרא דעץ הדעת טוב ורע - משנה שפונה דמטרוניתא, וגרם אבודא דזורבן בית ראשון ושני, וגלות האזרון המר והארף אשר אנו ובו בעונותינו הרבים - עד דיתובון בני ישראל בתיובתא ובקשו את השם אלהיהם להפירו ולידעו ברזי תורה וידעו את מי הם עובדים ומי הוא מלכם. וכדין זכו לעסק בזוכמת האמת כמו שאמר הכתוב: "ויורהו השם עץ וימתקו" על ידי המשיזו.

אֵילָנָא זולק א - פרק א דְּוִי

קס

ישמא תאמר - מנא ליה למהרוז'ו דברי נבואה אלו? דע דרבינו מהרוז'ו בעצמו מבאר בהמשך דבריו שדבר זה כבר מפורש בספר הוזהר:

'כמו שכתוב בפרשת נשא ברעיא מהימנא (דף קכד ע"ב), וזה לשונו: וּבְגִין דַּעְתִּידִין יִשְׂרָאֵל לְמַטְעַם מֵאֵילָנָא דְּוִי דְּאִיהוּ הַאי סֵפֶר הַזֶּה וְפָקוּן בֵּיהּ מִן גְּלוּתָא וְכוּ'. וְאֵילָנָא דְּטוֹב וְרַע דְּאִיהוּ אִיסוּר וְהֵתֵר לֹא שְׁלִיט עַל יִשְׂרָאֵל יְתִיר וְכוּ'. כִּי אִזְ וְהִיוּ כְּמִלְאָכִי עֲלִיּוֹן עוֹסְקִים בְּזוֹכְמַת הַתּוֹרָה דְּאֶצִּילוּת וְלֹא בְּתוֹרַת מְטֻטְרוֹן מְלַבְּשֵׁת בְּמִלְבוּשִׁים וְסוֹפְרִים גְּשָׁמִיּים! עַד כֹּאן לְשׁוֹנוּ.

ואזור שלמדנו שזהו גופא זוטא אדם הראשון או דבר הלמד מענינו הוא שפיתוי הנוזש הקדמוני היה במה שהוציא לשון הרע על זוכמת הקבלה עד שהשיאו לאדם הראשון לטעום מעץ הדעת טוב ורע. דהרי פרי עץ הדעת טוב ורע הוא זולק הנגלה שבתורה, כדמוכוז מלשון הוזהר הנזכר לעיל: וְאֵילָנָא דְּטוֹב וְרַע דְּאִיהוּ אִיסוּר וְהֵתֵר שְׁהִיא תּוֹרַת מְטֻטְרוֹן מְלַבְּשֵׁת בְּמִלְבוּשִׁים וְסוֹפְרִים גְּשָׁמִיּים! עַד כֹּאן לְשׁוֹנוּ.

הרי לנו עוד קשר נפלא ועמוק בין עוון לשון הרע וההתרלשות מלימוד זוכמת הקבלה - דרך עכשיו למדנו ששורש כל הלשון הרע שישנו בשיתא אלפי שנה דהוה עלמא (מוזמת זוטא דאם הראשון) בא במה שדיבר הנוזש הקדמוני לשון הרע על זוכמת הקבלה עד שהשיאו לאדם הראשון להזניז את סודות התורה שהמה עץ הזויים (אילנא דְּוִי דְּאִיהוּ הַאי סֵפֶר הַזֶּה) ולטעום במקומו מעץ הדעת טוב ורע דהוה זולק הנגלה שבתורה (אילנא דְּטוֹב וְרַע דְּאִיהוּ אִיסוּר וְהֵתֵר... בְּמִלְבוּשִׁים וְסוֹפְרִים גְּשָׁמִיּים). ולא רק זאת, אלא דמהכא נמצינו למדים שהעסק בזוכמת הקבלה הוא גופא התיקון של (זוטא אדם הראשון דבא לו משום) לשון הרע שהוציא הנוזש על סודות התורה! ואל יקל הקורא הנעים במה שהצענו לפניו בשורות אלו, אלא יקוּם לליבו.

ולא רק זאת ביאר לנו רבינו מהרוז'ו לקמן בהקדמתו, אלא גם הוסיף ללמדנו שהעסק בסודות התורה הוא גם התיקון לזוטא העגל דגם כן בא להם על ידי לשון הרע שהוציא הערב רב על סודות התורה - כמו שכתב מהרוז'ו בלשונו הנזכר לעיל:

'וזהו עצמו עון הערב רב האומרים לְמִשֵּׁה "דְּבַר אֲתָהּ עִמָּנוּ וְנִשְׁמָעָה" בְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע, "וְאֵל יְדַבֵּר עִמָּנוּ אֱלֹהִים פֶּן נִמּוּת" בְּסִתְרֵי תּוֹרָה - כְּסִבְרַת הַטּוֹעִים קִצַּת בְּנֵי תּוֹרָה אֲשֶׁר בּוֹמְנֵי זֶה הַמוֹצִיאִים שֵׁם רַע

אֵילָנָא זולק א - פרק א דְיוֹזִי קסא

על זוכמת האמת זיי עולם ואומרים שכל מי שמתעסק בה ימות בקצרות שנים זס ושלום. ולכן נשברו הלוחות הראשונות מסטרא דעץ הזזים ונתנו להם מסטרא דעץ הדעת טוב ורע - משנה, שפונה דמטרוניתא! עד כאן לשונו.

ואם כן הוא שגם שורש זוטא אדם הראשון וגם שורש זוטא העגל היה הקטרוג נגד לימוד הקבלה, אין פלא שהעסק בזוכמת הקבלה הוא גופא גם התיקון לזורבן בית המקדש השני ולאורך גלותינו המרה - כמו שביאר מהרוז"ו שם בהמשך לשונו: וְגַרְם אַבּוּדָא דְזוּרְבַן בֵּית רֵאשׁוֹן וְשֵׁנִי, וְגָלוּת הָאֲזוּרוֹן הַבַּר וְהָאָרוּךְ אֲשֶׁר אָנוּ [בן] בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים!

הרי שלא הסתיר לנו מהרוז"ו שכמעט כל הרעות שבאות על העולם ובפרט על ראש עם קודש הם משום ההתרשלות מלימוד הקבלה. אמנם מסיים רבינו מהרוז"ו באומרו שיש ויש תקוה לתקן את כל האמור, משום שכל הפורעניות שבאים על ראש עם קודש הם רק:

עַד דִּיתּוּבּוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּתִיּוּבָתָא וּבְקִשׁוֹ אֶת הַשֵּׁם אֱלֹהֵיהֶם לְהַכִּירוֹ וּלְיַדְעוֹ בְּרוּי תּוֹרָה, וְיַדְעוּ אֶת מִי הֵם עוֹבְדִים וּמִי הוּא מְלָכָם. וּכְדִין יִזְכוּ לְעֵסֶק בְּזוֹכְמַת הָאֱמֶת כְּמוֹ שְׁאָמַר הַפְּתוּב: "וַיֹּרְהוּ הַשֵּׁם עַץ וַיִּמְתְּקוּ" עַל יְדֵי הַבְּשִׁיזוֹ! עד כאן לשונו.

והרבה יותר מאשר כתבנו כאן על הקשר העמוק בין לשון הרע שהוציא הנזוש וזוטא אדם הראשון שהאמין לו ולכן מאס בזוכמת הקבלה כתבנו כבר לעיל ב'אקדמות מילין' לביאורינו (עין שם). ולא הזכרנו הדברים כאן אלא כראשי תיבות בלבד כדי להבין ולהפנים את הקשר הבלתי נפרד בין עוון לשון הרע ושנאת זיגם מצד אוזר, להעסק בזוכמת הקבלה וההתנגדות אליה מצד שני.

דעכשיו יודעים אנו ששורש כל ההתנגדות ללימוד הקבלה התזזיל כבר בגן עדן בפי הנזוש הקדמוני וממשיך מדור לדור בפי הערב רב שאמרו לְמִשְׁהָ רַבִּינוּ תּוֹזַת הַר סִינַי: "דְּבַר אֶתְהָ עֲמַנּוּ וְנִשְׁמַעָה" בְּעַץ הַדְּעַת טוֹב וְרַע, "וְאֵל יְדַבֵּר עֲמַנּוּ אֱלֹהִים פֶּן נִמּוֹת" בְּסִתְרֵי תּוֹרָה' (כלשון מהרוז"ו):

והרי תהילה לאל זכינו ליישב את הסתירה שהיתה לנו בדברי רבותינו זכרונם לברכה - בין מה שכתבו זוכמי הזוהר בסיבת זורבן בית שני למה שכתבו זוכמי הגמרא במסכת יומא. ועשינו זאת בכמה וכמה אופנים ברורים למבין - בין על פי פשטן של דברים ובין על פי סודן!

יום ס - מוקדש לבריאות והצלחות גבריאל בן מרי

ענף זז

כבר הזכרנו בענף ג את דברי הירושלמי המפורסמים במסכת זוגיגה (פרק א הלכה ז):
 'רבי זזונה רבי ירמיה בשם רב שמואל בר רב יצזוק - מצאנו שוויתר
 הקדוש ברוך הוא לישראל על עבודת כוכבים ומזלות, וגילוי עריות,
 ועל שפיכות דמים. על מאסם בתורה לא וויתר. מזה טעמא? ויאמר
 יהו"ה על אשר עשו עבודת כוכבים ומזלות, וגילוי עריות, ושפיכות
 דמים' אין כתיב כאן, אלא 'ויאמר יהוה על עֲזָבְם אֶת תּוֹרָתִי! עד כאן
 לשונו.

ואכן ברוך השם זכינו כבר לעיל לעמוד על כמה וכמה פרטים נפלאים והשלכות
 יקרות היוצאים מדברי הירושלמי הללו ולישזם למה שנוגע לענייננו. אמנם בענף
 זה נעמוד על עוד דקדוק נפלא מהמשך אותה גמרא. דמיד אזורי האמור לעיל
 ממשיך הירושלמי ואומר:

'אמר רבי זזינא בר בא - אותי עזבו אוותרה, שמא את תורתני שמרו.
 שאילו אותי עזבו ותורתני שמרו, השאור שבה היה מקרבן אצלי! עד
 כאן לשונו.

וכמו שהזכרנו לעיל, 'השאור שבה' היא הגירסא בדפוסי הירושלמי שלפנינו, וכן
 היא הגירסא בפירוש 'פני משה' שפירש שם:

'אותי עזבו' - לילך אזורי עבודה זרה, ועל זה 'אוותרה' אם לא היו
 עוזבים את תורתני לגמרי. 'שמא את תורתני שמרו' - קיצור לשון הוא,
 כמו שאור ותבלין הנותנין טעם. וכלומר, התורה שהיא שאור ותבלין
 נגד היצר הרע כמאמר זזכמינו זכרונם לברכה 'בראתי יצר הרע
 בראתי לו תורה תבלין. ואם לא היו עוזבים את התורה לגמרי כבר
 השאור והתבלין שבתורה היה מקרבן לזוזור אצלי לעבודתי! עד כאן
 לשון הפני משה. ובודאי שפירושו עולה יפה עם גירסתו.

אִילָנָא זולק א - פרק א דְיוֹזִי

קסג

אלא שבפירוש 'קרבן העדה' על הירושלמי כתב שם: 'ולי נראה שהכי גרסינן - 'המאור שבה', וכן הוא במדרש רבה! עד כאן לשונו.

ואכן לפי פירוש זה משתנים דברי הגמרא לומר: 'שאיילו אותי עזבו ותורתני שבמרו, המאור שבה היה מקרבן אצל'. וכמו שנראה בסמוך, זהו שינוי משמעותי מאוד לענייננו. ובאמת שבמציאות לפירוש איך ששינוי כל כך קטן מ'ש'אור' ל'מאור' מתבטא בהבנתו של 'קרבן העדה' בדברי הירושלמי שהוא בצורה כל כך מאירת עינים - כדי שכולם ידעו שבפירשו של 'קרבן העדה' על שורה זו בירושלמי כתב שזהו: 'רמו לסודות הזכמה!' (עד כאן לשונו)

ואכן מצינו עוד הרבה וטובים שתפסו 'המאור שבה' כגירסא העיקרית בירושלמי - כגון האור הזוהים הקדוש, המצודות, נפש הזוהים, מסיילת ישראל, ועוד. וזה משום שהכי גרסינן במדרש איכה רבתי (כמו שהעיר בקרבן העדה) - 'המאור שבה מזוזין למוטב'.

וגם מה שפירש 'קרבן העדה' שהמאור שבה הוא 'רמו לסודות הזכמה' מצינו בכתבי בעל הסולם בהקדמתו לתלמוד עשר ספירות - פירושו על כתבי הארז"ל. וברוך השם בדבריו שם מצינו הארה גדולה להבנת רבותינו זכרונם לברכה בדברי הירושלמי, דשם לימדונו רבותינו הקדושים שאין שום דבר בעולם המביא את האדם לידי תשובה יותר מהעסק בסודות התורה - כמוכן, כל אווד לפי ערכו ויכולתו. אלו דברי בעל הסולם שם:

'מכל מקום יכולים להצליח על ידי העסק בלימוד הקבלה משום שהמאור שבה מלוכש בלבושין דהקדוש ברוך הוא - דהיינו השמות הקדושים והספירות!'

דבריו הקצרים כאן נתבארו במה שכתב לקראת סוף הקדמתו. זה לשונו שם:

'גם בשעה שזוחרו לו הכלים ולהבין סודות אלו על בריין, הגנה בשעה שהאדם עוסק בזכמה הזאת ומזכיר את השמות של האורות והכלים שיש להם מבוזינת נשמתו שייכות אליו, הגנה הם תיכף מאירים עליו בשיעור מסוים - אלא שהם מאירים לו בלי התלבשות בפנימיות נשמתו מטעם שזוחרים [לו] הכלים המוכשרים לקבלתם [מכיון שהוא עדיין לא בר-הכי להבין סודות אלו על בריין] כאמור.

אמנם ההארה שמקבל פעם אזור פעם בעת העסק (בזכמת הקבלה הגם שהוא עדיין לא מבין הדברים היטב) מושכים עליו זון ממרומים, ומשפיעים בו שפע של קדושה וטהרה שהמה מקרבים את האדם מאוד שיגיע לשלמותו! עד כאן לשונו.

ובזה נבין את דברי הירושלמי במה שאמרו 'המאור שבה מוזזירן למוטב' כפי שפירש 'קרבת העדה' שזהו 'רמז לסודות הזכמה'. דודאי שאין כוונת רבותינו זכרונם לברכה לומר שאין אור התורה אלא בסודותיה - דזלילה מלומר כן:

דפשיטא שגם בפשטי התורה יש ויש מאור - אלא שהוא מלובש בהרבה שכבות של לבושי העולם הגשמי הזה עד שהמאור שבה (שפשיטיה) עמום ביותר ואינו מאיר בלומדים אם לא מבינים אותם על בוריים. דודאי שאם הלומד יעמיק בסוגיות הקשות במסכת בבא קמא (לדוגמא) וירד עד לסוף דעת רבותינו זכרונם לברכה בכל קושיא ובכל תירוץ שבאו שם בגמרא שגם הוא יזכה לראות שכולם דברי אלוהים חיים המה, ועל ידי זה ודאי שיאיר לנשמתו אותו אור האלוהי הטמון תזות כל אותם לבושים ומסכים של עולם הגשמי ויזוירו למוטב:

אמנם דא עקא - ד'המאור שבה' מאיר כך רק אזור עיין גדול וטירוחה עצומה עד שיזכה האדם לשבר את כל המסכים וכל הלבושים שמלבישים את הקדוש ברוך הוא במסכת בבא קמא בעניני העולם הזה כגון: שור, וזמור, ועובר, ונבלה, וגללי הבקר:

אבל מזה יעשו כל אלו שלא זכו (ואולי גם לא יזכו) ללמוד בעיין? מנין יבוא גם להם 'המאור שבה' כדי שיהיה 'מוזזירן למוטב'?! הרי אם לא נרד לעומק הסוגיה בעיין ההלכה האיך נזכה גם אנחנו לראות את האור האלוהי הטמון באותו שור שנגזז את אותה פרה, ולא מבעי את האור הטמון בעובר הנמצא בצד אמו, ואין צריך לומר את האור שודאי נמצא גם בגללי הבקר?! והבן.

לכן רמזו לנו זכמינו זכרונם לברכה כאן בירושלמי תרופה בדוקה לתופעה זו, כמו שפירש 'קרבת העדה' שמה שאמרו 'המאור שבה מקרבן אלי' (או לפי גסוז אזור - 'מוזזירן למוטב') היינו 'רמז לסודות הזכמה' (וכמו שנתנו טעם לדבר בשם בעל הסולם).

שמה תאמר - איפה בדיוק נרמז רמז זה בדברי הירושלמי עד שלקזו 'קרבת העדה' רשות לפרש פירוש מוזזירן כל-כך ש'המאור שבה' הוא 'רמז לסודות הזכמה'? לכאורה סוד זה נרמז בירושלמי במה שאמרו: 'המאור שבה מוזזירן למוטב' ו-'מקרבן אלי'. כלומר ה-'אור' שבתורה דייקא. וידוע ש'אור'

איִלָּנָא זולק א - פרק א דְוִוִי קסה

ו-ר'ו' שניהם עולים מאתים ושבע בגימטריא, כמפורש בתיקוני זוהר וזדש (בדף ענ עמוד ד - בנדפס עם ביאור הגר"א). דהתם איתא:

'קום רְעִיָא מְהִימְנָא לְאַתְעָרָא לְהֵהוּא דְאַתְמַר בֵּיה: "אֲנִי יִשְׁנָה וְלִבִּי עַר" (שיר השירים ה ב). וְכַמּוֹה הֵם יִשְׁנִים וְשִׁנָּה בְּעֵינֵיהֶם - דְּלֹא פְתוּזִין לִוּן לְאַתְעָסְקָא בְּרִזִין דְּאֹרִיָתָא! דְּכָל רִז 'אֹר' אֲתִקְרִי, לְאַנְהָרָא בֵּיה לְבַת עֵינָא וְלְאַתְעָרָא לָהּ בֵּיה לְנַבִּי בְּעֵלָה. דְּאִיהִי דְּמִיכָא בְּגִלְתָּא בֵּין אֵינִין מְאִרִי תוֹרָה. דְּלִית זֹד מְנִיהוּ דְּיִתְעַר לָהּ בְּבְעֵלָה דְּאִיהוּ ר'ו' - אֹר דְּנְהִיר בְּהַ בְּבַת עֵינָא, דְּר'ו' 'אֹר' אִיהוּ בְּוִזְשָׁבִין! עַד כֹּאן לְשׁוּנֵי.

פִּירוּשׁ הַתִּיקוּנִי זוהר וזדש: קום רועה הנאמן להתעורר לאותו שגאמר

בו "אני ישנה ולבי ער" (שיר השירים ה ב). וכמוה הם ישנים ושינה בעיניהם - שלא פתוזים אותם להתעסק בסודות של התורה! שכל רז נקרא 'אור', להאיר בו לנהשכינה הקדושה הנקראת 'בת העין' ולעורר אותה בו אל בעלה. שנהרי השכינה הקדושה היא ישנה בגלות בין אותם בעלי תורה, ואין אזור מהם שיעורר אותה לבעלה שהוא ר'ו' - האור שמאיר בה בבת העין. שדו' 'אור' הוא בְּוִזְשָׁבִין.

ובביאור הגר"א על התיקוני זוהר וזדש (שם) פירש:

'קום רְעִיָא מְהִימְנָא לְאַתְעָרָא לְהֵהוּא' - רועה לומר לשכינה דְאַתְמַר בֵּיה "אֲנִי יִשְׁנָה וְלִבִּי עַר", שהשכינה נקראת "אני", והיא הישנה בגלות כמו שבמושיך המאמר לפרש. ומה שאמר "וְלִבִּי" שהוא "ער" - הוא רְעִיָא מְהִימְנָא בעצמו ודהיינו נשמת משה רבינו שהוא הרועה הנאמן שבא לגלות סתרי תורה לעולם שאינו ישן, ולכן אמר לו: 'קום רְעִיָא מְהִימְנָא לְאַתְעָרָא לְהֵהוּא!'

ומה הטעם שהשכינה ישנה? דְּאִיהִי דְּמִיכָא בְּגִלְתָּא בֵּין אֵינִין מְאִרִי תוֹרָה מְשׁוּם שְׁעוּסְקִים בְּפִשׁוּטֵן שֶׁל הַלְכוּת - וְלֹא בְּרִזִי תוֹרָה! דְּלֹא פְתוּזִין לִוּן לְאַתְעָסְקָא בְּרִזִין דְּאֹרִיָתָא. וזה דייקא מצבם של לומדי התורה שלא פתוזין עיניהם בריז תורה, ולכן אין להם מאור העיניים - דְּר'ו' 'אֹר' אִיהוּ בְּוִזְשָׁבִין, דהרי ר'ו' בגימטריא 'אור'! עד כאן לשונו.

ומזה עוד נותר לנו לומר אזור שראינו את דברי הגר"א הללו בפירושו הגדול על התיקונים?! הרי בזה נפתחו כל העיניים ונסתתמו כל הטענות - דמי יענה אזוריו?! לכן נסיים זולק זה מביאורינו בברכה המצויה בפי כל המקובלים: והשם יאיר עינינו בדברי תורתו - אמון!

וכבר ידוע מזה שאומרים בשם הגר"א שלכן אנו מתפללים כל בוקר ובוקר דְהָאָר עֵינֵינוּ בְּתוֹרַתְךָ - דקאי על סודות פנימיות התורה שהם 'המאור שבה'. ועל ידי זה דְרַבְּךָ לִבֵּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ, וְיִזְוֹד לִבֵּנוּ לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה אֶת שְׁמֶךָ - דבזכות העסק בסודות התורה נוכח כולנו לזוור בתשובה, דהרי 'המאור שבה מוזוירן לבוטב'. וממילא כאשר זוור בתשובה בזכות העסק בסודות התורה, בעת ההיא כולנו נְגִילָה וְנִשְׁמָוָה בְּיִשׁוּעָתְךָ השלמה - במהרה בימינו, אמון! (ראה בדברי המגיה על 'אבן שלמה' - פרק ה ד)

יום סא - מוקדש לבריאות והצלחות גבריאל בן מרי

ענף ט

לפני שנסיים פרק א מביאורינו, ראינו לנכון להרוזיב היריעה בענף זה על הקשר שבין ישוב וזורבן הארץ לעסק התורה. לזאת נעתיק ונבאר (בעיקר על פי פירוש מתוק מדבש) עוד מאמר נכבד מהוזהר הקדוש בפרשת ואתוונן. והמעין בדברים שיתבארו בו ובפירושו יזהה כמה וכמה יסודות שכבר יסד לנו הב"ז במתק לשונו שהעתקנו לעיל בענף ה, אלא ששם בפירושו על הטור הפשיט לנו הב"ז מאוד את הדברים שנתבארו בספר הוזהר. אלו דברי הוזהר בפרשת ואתוונן (מדף רסז ע"א ואילך):

רבי אָזָא הָוָה קָאִים עֲמִיה דְרַבִּי אֶלְעָזָר לִילֵיא זוֹד בְּתַר פְּלָגוֹת לִילֵיא, וְהוּוּ מִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוּרֵייתָא. פְּתוֹז רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר: "כִּי הוּא זוֹיִף וְאוּרֵי קוּדְשָׁא בְרִיף הוּא כַּד עָאֵלוּ לְאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל, גְּזַרָה דְאוּרֵייתָא הָוָה. מַאי טַעְמָא? בְּגִין דְשִׁכְנֵתָא לָא מִתִּישְׁבָּא בְּאַרְעָא אֶלָּא בְּאוּרֵייתָא. וְלָא מִתִּישְׁבָּא לְעֵילָא אֶלָּא בְּאוּרֵייתָא.

פירוש הוזהר: רבי אָזא היה עומד עם רבי אֶלְעָזָר לְלֵילָה אָזוּד אָזוּרִי וְזוּצוֹת הַלְּיָלָה, וְהָיוּ עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה. פְּתוּז רַבִּי אֶלְעָזָר לְפָרֵשׁ אֶת הַפְּסוּק הַבֵּא וְאָמַר: "כִּי הוּא זַוְיָיָה וְאֶרְךָ יְמֵיהָ לְשִׁבְתָּ עַל הָאֲדָמָה" (דברים ל ס). בֵּא וְרָאָה - עַל כָּל הַתְּנָאִים שְׁעוֹר וְהִתְנַה וְהִתְנַה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּשֶׁנִּכְנְסוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בִּימֵי יְהוֹשֻׁעַ, כְּמוֹ בַעֲנִין הַעֲרִיּוֹת דְּכַתִּיב "וְלֹא תִקְיָא הָאֶרֶץ אֶתְכֶם בְּטַמְאָכֶם אֲתָה" (ויקרא יז כז), וַיֵּשׁ עוֹד כְּמוֹהָ וְכְמוֹהָ מִצְוֹת שְׁקִיּוּמָם הֵם תְּנָאִי לִישִׁיבַת הָאֶרֶץ - עִם כָּל זֹאת מוֹדֵגִישׁ הַזוֹהַר כִּאֵן שֶׁהִתְנָאִי הַעוֹלָה עַל כּוֹלָם הָיָה גְּזֵרַת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל לִימוּד הַתּוֹרָה. וְשׂוֹאֵל: מָה הַטַּעַם לְכַךָּ? וּמִבְּאֵר - מִשּׁוּם שֶׁהַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה לֹא מוֹתִישְׁבַת בְּאֶרֶץ לְהַשְׁפִּיעַ שְׁפַע לְמִטָּה לְתוֹתוֹנִים אֲלָא בְּכּוּז לִימוּד הַתּוֹרָה שֶׁל בְּנֵיהֶם לְמִטָּה, וְכֵן לֹא מוֹתִישְׁבַת הַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה לְהַתִּיּוֹד לְמַעֲלָה עִם בַּעֲלָה זְעִיר אֲנַפִּין אֲלָא בּוֹכּוֹת הַתּוֹרָה שְׁלוֹמֵדִים בְּנֵיהֶם לְמִטָּה.

דְּהִכִּי אָמַר אָבָא - תּוֹרָה שְׂבַעֲלָ פָה לֹא אֲשַׁתְּמוּדָע אֲלָא בְּגִין תּוֹרָה שְׂבַכְתָּב. שְׂכִינָתָא לֹא מוֹתִישְׁבַת לְעִילָא אֲלָא עִם תּוֹרָה דְּלִתְתָּא. דְּכָל זְמַנָּא דְּאֹרִייתָא אֲשַׁתְּכוּז עִמִּיהָ יְכָלָא לְמִיָּקָם בְּעַלְמָא. הָדָא הוּא דְּכַתִּיב: "כִּי הוּא זַוְיָיָה וְאֶרְךָ יְמֵיהָ לְשִׁבְתָּ עַל הָאֲדָמָה" (דברים ל ס) - "עַל הָאֲדָמָה" סְתָם. וְאִי לָאוּ, דְּאֶפְסִיק בּוֹלֵי דְּאֹרִייתָא לֹא יְכָלָא לְמִיָּקָם - דְּכַתִּיב: "עַל מָה אֲבָדָה הָאֶרֶץ" (ירמיה ט יא)? וְכַתִּיב: "וַיֹּאמֶר יְהוָה עַל עֲוֹנָם אֶת תּוֹרָתִי" (שם יב).

פירוש הוזהר: שְׂפָה אָמַר אָבָא דְּהֵינּוּ רַבִּי שְׂמַעוֹן - הַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁהִיא הַנוֹקְבָא וְבַת זִוְגוֹ שֶׁל פְּרָצוּף זְעִיר אֲנַפִּין הַנִּקְרָאת גַּם 'תּוֹרָה שְׂבַעֲלָ פָה', לֹא נוֹדַעַת וְלֹא נִזְכַּרַת בַּפְּעוּלָתָהּ לְמִטָּה אֲלָא בְּשִׁבְיָל וּבְגַלְלָ כּוּז הַשְּׁפַע שְׂמֻשְׁפִּיעַ בַּהּ בַּעֲלָה זְעִיר אֲנַפִּין הַנִּקְרָא 'תּוֹרָה שְׂבַכְתָּב'. אִם כֵּן, נִמְצָא שֶׁהַשְּׂכִינָה לֹא מוֹתִישְׁבַת לְמַעֲלָה עִם בַּעֲלָה וְגַם לְמִטָּה בַּעוֹלָם הַזֶּה אֲלָא עִם וּבּוֹכּוֹת הַתּוֹרָה שֶׁבְּנֵיהֶם יִשְׂרָאֵל לּוֹמְדִים לְמִטָּה. וּמִבְּאֵר שְׂפָל זְמַן שְׂכוּז הַתּוֹרָה נִמְצָא עִמָּה, יְכוֹלָה הַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה לְעַמֵּד וְלְהִמְצָא לְמִטָּה בְּעוֹלָם הַזֶּה. זֶהוּ מָה שְׂרַמּוּז בְּכַתּוּב: "כִּי הוּא זַוְיָיָה וְאֶרְךָ יְמֵיהָ לְשִׁבְתָּ עַל הָאֲדָמָה" (דברים ל ס) - וּמִפְּרֵשׁ הַזוֹהַר שְׂרַמּוּז כִּאֵן הַפְּסוּק לְשְׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה הַנִּקְרָאת "אֲדָמָה", דְּלִכְּן כְּתוּב "עַל הָאֲדָמָה" סְתָם - וְלֹא כְּתוּב 'אֲדָמָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל'. וְאִם לֹא - אֲלָא שְׂזוּס וּזוּלִילָה מִפְּסִיקִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִלְּעַסוֹק בְּדְבָרֵי תּוֹרָה לְמִטָּה, אוֹ לֹא יְכוֹלָה הַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה הַמְּכֻנָּה גַּם בְּשֵׁם "אֶרֶץ" לְעַמֵּד וְלְהִמְצָא בַּעוֹלָם הַזֶּה, כְּמוֹ שְׂכַתּוּב: "עַל מָה אֲבָדָה הָאֶרֶץ" (ירמיה ט יא)? רּוּצָה לּוֹמַר - לְמָה נִסְתַּלְקָה מִן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה הַנִּקְרָאת "אֲדָמָה" ו-"אֶרֶץ"? וְהָרִי הַטַּעַם שֶׁאֲבָדָה הָאֶרֶץ כְּתוּב

מיד אזורי זה בפסוק הבא: "וַיֹּאמֶר יְהוָה, עַל עֲוֹנֵיכֶם אֶת תּוֹרַתִי" - כמו שביארנו למעלה באורך בענפים הקודמים.

עד דהוּ יתבי, מאיך רבי אלעזר רישיה. אָמַר - וְדַאי הָכִי הוּא, וְדַא הוּא רַוָּא דְאִשְׁכּוּזְנָא בְּסַפְרָא דְרַב הַמְנוּנָא סְבָא, וְאִוְקִים קָרָא דַּא בְּרַוָּא דְכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. דְּכַתִּיב: "שְׂאֲרָה, כְּסוּתָהּ, וְעֹנֵתָהּ לֹא יִגְרַע" (שמות כא י). וְאִי אֲתַמְנְעוּ מְנָה, מַה כְּתִיב? "וַיַּעֲזָה זֶזְנִים אֵין כְּסָף" (שם יא)! כְּמַה דַּאֲתָ אָמַר: "אִי זֶה סִפֵּר כְּרִיתוֹת אֲמֹכֶם אֲשֶׁר שְׁלֹזְתִיךָ" (ישעיה נ א)? וְכַתִּיב: "זֶזְנִים נִמְכַרְתֶּם וְלֹא בְּכֶסֶף תִּגְאָלוּ" (ישעיה נב ג). וּבִמָּן דְּמִנְע אֲוִרִיתָא מְנָה, כְּמָן דְּנָסַב בְּמָרִי דַּאֲתַתָּא וּבְמִנְע לִיה מְנָה. דַּא אֲשֶׁתְּאַרְת כְּאַרְמִלְתָּא, וְלֹא אַרְמִלְתָּא. הַדָּא הוּא דְכַתִּיב: "הִיתָה כְּאַלְמָנָה" (איכה א א) - וְלֹא אַלְמָנָה!

פירוש הזוהר: בעודם יושבים הנמיה רבי אלעזר את ראשו לכבוד דברי אביו רבי שמעון שהזכיר, ואמר: וְדַאי שְׂפָךְ הוּא כְּדַבְרִיו. וְזֶהוּ הַסּוּד שְׂמִצְאָנוּ בְּסַפְרוֹ שֶׁל רַב הַמְנוּנָא סְבָא, וּבְאֵר שֶׁם אֵת הַפְּסוּק הַזֶּה בְּסוּד שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא הַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה, שְׂהָרִי כְּתוּב: "שְׂאֲרָה, כְּסוּתָהּ, וְעֹנֵתָהּ לֹא יִגְרַע" (שמות כא י). כִּךְ הוּא פִּירוּשׁוֹ שֶׁל פְּסוּק זֶה עַל פִּי סוּדן שֶׁל דַּבְרִים: "שְׂאֲרָה" הוּא הַשְּׂפַע הַבָּא לְשְׂכִינָה בּוֹמֵן שֶׁהִיא מִתְיִיזוּדָת עִם בַּעֲלָה "זְעִיר אֲנִפִּין". כְּסוּתָהּ" הוּא תִּיקוּנִי וְקִישׁוּטִי הַשְּׂכִינָה שֶׁהִיא מִקְבֵּלָת מֵאֲמָא. וְעֹנֵתָהּ" הוּא טִיפַת הַמּוּזָה שֶׁהַשְּׂכִינָה מִקְבֵּלָת מֵאֲבָא כְּדִי לְהַתְיַזוּד עִם בַּעֲלָה. וּמַה שְׂכַתוּב "לֹא יִגְרַע" הוּא אֲזַהֲרָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁאִם זֹלִילָה יִתְרַשְׁלוּ מֵעַסְק הַתּוֹרָה אֲוּ בַּהֲכַרְזוֹ שִׁיגְרַמוּ לְגְרוּעַ מִהַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה אֵת כָּל הַהֲשַׁפְעוֹת הָאֵלוּ. וְאִם מוֹנְעִים מִמֶּנָּה אֵת כָּל זֶה עַל יְדֵי שְׂזוּס וּזְלִילָה מִתְרַשְׁלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִלְעַסוּק בַּתּוֹרָה כְּדַבְעִי, מַה כְּתוּב אֲזַרִּי זֶה? "וַיַּעֲזָה זֶזְנִים" בְּגִלּוֹת "אֵין כְּסָף" (שם יא)! אִם כֵּן מִדָּה כִּנְגַד מִדָּה מוֹכַרְזוֹ שְׁנִים הַגְּאוּלָּה תִּהְיֶה בּוֹזִיגִים וְלֹא בְּכֶסֶף, אֲלֵא דוֹקָא עַל יְדֵי שִׁיזּוּרוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְעַסוּק בַּתּוֹרָה כְּרָאוּי. וְזֶה כְּמֹו שְׂנַאֲמַר בְּפְסוּק: "אִי זֶה סִפֵּר כְּרִיתוֹת אֲמֹכֶם אֲשֶׁר שְׁלֹזְתִיךָ" (ישעיה נ א)? הָרִי שֶׁהַשְּׂכִינָה נְשַׁלְזָה בְּגִלּוֹת וְלֹא נִמְכְּרָה בַּתְּמוּרַת כְּסָף. וְעוֹד יוֹתֵר מְפֹרֵשׁ דְּבַר זֶה בְּמַה שְׂכַתוּב: "זֶזְנִים נִמְכַרְתֶּם וְלֹא בְּכֶסֶף תִּגְאָלוּ" (ישעיה נב ג). וְלִכֵּן יֵשׁ לְכָל אֲזוּד וְאֲזוּד מֵאֲתַנּוּ לְהַפְנִים אֶל לְבוֹ שְׂמִי שְׂמוֹנְעַ מִמֶּנָּה אֵת הַשְּׂפַע הַרְּאוּי לְבּוֹא לְשְׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה עַל יְדֵי עַסְק הַתּוֹרָה, נוֹזֵשׁ לּוֹ דְּבַר זֶה כְּמִי שְׁלֹקְזוּ בַּעֲלָה שֶׁל אֲשֶׁה וּבּוֹנְע אֲוִתוֹ מִמֶּנָּה. הָרִי וְדַאי שֶׁאֲשֶׁה זֶוּ נְשִׂאֲרָת כְּאַלְמָנָה - וְלֹא אַלְמָנָה מִמִּשְׁ. וְזֶהוּ מַה שְׂכַתוּב עַל זְמַן הַזּוֹרְבִין: "אִיכָה וְיִשְׁבָּה בְּדָד הָעִיר רִבְתִּי עִם הִיתָה כְּאַלְמָנָה", וְלֹא אַלְמָנָה מִמִּשְׁ! רּוּצָה לּוֹמַר - הַמְּפַסֵּיק מִלְּיַבּוּד הַתּוֹרָה אֲוּ הַגְּרוּעַ בְּאִיכּוֹת הַלְּיַבּוּד גּוֹרֵם שִׁיסְתַּלְק "זְעִיר אֲנִפִּין"

הנקרא 'תורה של מעלה' מאשתו שהיא השכינה הקדושה, ומבנילא גם היא נסתלקת מלשכון בין בניה ישראל למטה - רוזמנא ליצלן!

יום סב - מוקדש לבריאות והצלחות גבריאל בן מרי

מכל האמור בדברי הוזהר הקדוש הנזכרים לעיל למודנו בבירור איך שישוב ארץ ישראל על ידי בניה תלוי ראשית לכל בריצוי השכינה הקדושה הנקראת "אָרֶץ" על ידי עסקנו בתורה הקדושה - דבעיקר על ידי לימוד התורה שלנו נרצאת השכינה הקדושה לבעלה ומתעורר בזה אהבת דודים בין קודשא בריך הוא ושכינתיה. ואם כן הוא, אז ודאי שמוטל עלינו לברר איך בדיוק ניתן לרצות אותה לבעלה על ידי עסק התורה כדי שישוב גם אנו מגלותינו הארוכה הזאת!

דפשוט שיש תורה ויש תורה! יש תורה באיכות, ויש תורה בכמות. יש תורה בעמקות, ויש תורה בפשטות. יש תורה לשמה, ויש תורה שלא לשמה. יש פנימיות התורה, ויש זיצוניות התורה. סופו של דבר - יש תורה שמרצה מאוד את השכינה הקדושה במה שמיזודת אותה עם בעלה, ויש תורה שפוזות מקרבת אותה לבעלה, ועל ידי זה היא נְשָׁאֶרֶת פְּאֵלְמָנָה - רוזמנא ליצלן!

וכמו שמוכיוז מהרוז"ו לקמן בהקדמתו (פרק ו) בראיות ברורות לאורך ולרוזוב, מהות תורה לשמה היא דוקא כאשר עוסקים לומדי התורה גם בתורת הקבלה - דרק כך מתקשטת השכינה הקדושה בקישוטי כלה כראוי לה ומוצאת זון בעיני בעלה. אם כן, גם אנו נמותין עד שנזכה בעזרת השם לבאר דברי מהרוז"ו בביאורינו לקמן על מקומם - דאז יהיה שעת הכושר לדבר זה. ומכל מקום, כדי ש"אל יוֹזֶסֶר הַבְּנוֹג" (שיר השירים ז ג) נזכיר כאן כמה ראשי תיבות בענין זה.

אכן כמה וכמה מהיסודות שהזכרנו וביארנו בענף זה ובענפים הקודמים מתבארים באר היטב בלשון הרמז"ל בסוף דרך עץ זיזים, ששם ירה בדבריו דברי אש למטרה שגם אנו הצבנו בביאורינו. והגם שכבר העתקנו מקצת לשונו לעיל בפירקין, מכל מקום ראינו לנכון לסיים פרק א בהעתקת לשונו השלם:

והגה תְּרָאָה שׁוֹזֶרֶפֶן בֵּית קִדְשֵׁנו וְתַפְאֶרְתֵּנוּ וְשִׁגְלֵנוּ מֵאַרְצֵנוּ הִיא בְּעוֹן בְּטוֹל תּוֹרָה, כְּמוֹ שְׂמִבְאָר בְּתוֹרְתֵנוּ הַקְּדוּשָׁה: "וְאָמְרוּ כָּל הַגּוֹיִם עַל מָה עָשִׂה הַשֵּׁם כָּכָה לְאַרְץ הַזֹּאת, וְאָמְרוּ עַל אֲשֶׁר עָוְבוּ אֶת בְּרִית יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתָם" (דברים כט כג) - ו"בְּרִית" הָאָמוֹר שֵׁם הִגְנוּ תּוֹרָה.

והגה בְּאֵמֶת מְצִינוּ שְׁוִיתָר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל עֲבוּדָה זָרָה וְגִלּוֹי עֲרִיּוֹת וְשִׁפְיֻכּוֹת דְּמִיִּם, וְלֹא וִיתָר עַל מְאָסָה שֶׁל תּוֹרָה, שְׁנֵאָמַר: "עַל

עֲזַבְכֶם אֶת תּוֹרַתִי" (ירמיה ט יב). וּבְפָרוּשׁ צִוְהַ הַגְּבִי'א: "וְאֵתִי עֲזַבוּ וְאֵת תּוֹרַתִי לֹא שָׁמְרוּ" (שם טו יא). וְדַרְשׁוּ זִכְרֵמֵינוּ זְכוּרֵנוּם לְבִרְכָה: 'הַלּוֹאִי אוֹתִי עֲזַבוּ וְאֵת תּוֹרַתִי שָׁמְרוּ!' (ירושלמי זוגיגה - פרק א הלכה ו)

נִמְצָא כָּל הַפֶּעַס שֶׁפֶּעַס הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל הוּא בְּשִׁבִיל הַתּוֹרָה, כִּי בְּכָל פְּעֻלָּה אֵין מִי שֶׁיִּבִּין שְׂרֵשׁ הַפְּעֻלָּה, אֵיכּוֹתָהּ וּמַהוֹתָהּ, כִּי אִם הַפּוֹעֵל בְּעַצְמוֹ - הוּא מִבִּין הַפְּעֻלָּה, אֵיכּוֹתָהּ, וּלְאִיזָה דָּבָר פֶּעַל הַפְּעֻלָּה הוּא. לְכֵן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא פּוֹעֵל כָּל הַפְּעֻלוֹת יוֹדֵעַ שֶׁעֵסֶק הַתּוֹרָה הוּא רֹאשׁ לְכָל הַתִּיקוּנִים, לְכֵן הוֹדִיר עֲלֶיהָ כַּמּוֹה פְּעָמִים, וְכַעַס עֲלֵינוּ כָּל הַפֶּעַס הַזֶּה עַל אֲשֶׁר עֲזַבוּ אֶת תּוֹרָתוֹ.

וְהִנֵּה כָּלל זֶה הוּא בְּיַדֵּנוּ - שֶׁכָּל דוֹר שֶׁלֹּא נִבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּיַמּוֹ כָּאֵלוּ נְזוּרֵב בְּיַמּוֹ' (ירושלמי יומא - פרק א הלכה א). מֵאֲזוֹר שֶׁהִמָּה בְּעֲלֵי בְּזוּיָרָה וְהָיוּ יְכוּלִים לְפַעַל בְּמַעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים שֶׁיִּבְנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְלֹא עָשׂוּ, לְכֵן מַעֲלָה עֲלֵיהֶם כָּאֵלוּ נְזוּרֵב בְּיַמֵּיהֶם!

כֵּן הַדָּבָר הַזֶּה, מֵאֲזוֹר שֶׁלָּנוּ מִשְׁפֹּט הַבְּזוּיָרָה לְמֵאֵס בְּרַע וְלְבִזּוֹר בְּטוֹב וְלַעֲשׂוֹת תִּיקוּנִים גְּדוּלִים עַל יְדֵי עֵסֶק תּוֹרַתֵנוּ וְאֵין אָנוּ עוֹסְקִים, נִמְצָא אָנוּ הַגְּרָמָא בְּנִזְקִין שֶׁהַסְטֵרָא אֲזוּרָא מִתְגַּבְּרַת, זֶס וְזוֹלִילָה!

בְּפִרְט לְמוֹד זִכְמַת הָאֵמֶת, הוּא לְמוֹד הַקְּבָלָה - הוּא רֹאשׁ לְכָל הַתִּיקוּנִים! כְּמוֹ שֶׁאָמַר הָרַב הַקָּדוֹשׁ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹזָאִי זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה בְּפֶה מְלֵא: 'דְּבִיָּה יִפְקוּן יִשְׂרָאֵל מִנְּגֻלוֹתָא' - בְּזִכּוֹת לְמוֹד הַקְּבָלָה יִצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִן הַנְּגֻלוֹת!

וְהִנֵּה זֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר נִתְּאוּ בָּהּ הַמְּלַאכִים בְּאִמְרָם: "תִּנֵּה הוֹדָךְ עַל הַשָּׁמַיִם" (תהלים זז ב) - עַל הַקְּבָלָה אָמְרוּ. כִּי אֵין לוֹמַר עַל פֶּשֶׁט הַתּוֹרָה - וְכִי לֹא יָדְעוּ שֶׁאֵין שִׁיף בָּהֶם פֶּשֶׁטִי הַתּוֹרָה כְּמוֹ שֶׁהִשִּׁיב לָהֶם מִשֶּׁהָ? וְאָף עַל פִּי כֵן לֹא נִתַּן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לָהֶם אֶלָּא לְיִשְׂרָאֵל.

וְכָל כֶּף לְמַה? רַק שִׁיּוּדֵעַ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁעֵסֶק הַלְּמוֹד זֶה הוּא רֹאשׁ לְכָל הַתִּיקוּנִים, וְהַתִּיקוּן אֵינוֹ יְכוּל לְהִיּוֹת עַל יְדֵי הַמְּלַאכִים, כְּמוֹ

אִילָנָא זולק א - פרק א דוֹזִי

קעא

שׁהאַרְכֵנוּ בַּפְּרָקִים הַקּוֹדְמִים מִזְמַת שְׁאִינָם בְּעַלֵי בְּזוּיָרָה, רַק הַמָּה כַּמְכָרוֹזִים. אֲשֶׁר בְּשִׁבִיל זֶה כְּתִיב: "וְנִתַּתִּי לָךְ מִהַלְכִים בֵּין הָעַמּוּדִים הָאֵלֶּה" (כריה ג ז). וְנִקְרָאִים הַמְּלָאכִים "עוֹמְדִים" מֵאַזּוֹר שְׁהֵם עוֹמְדִים תָּמִיד בְּמִדְרָגָה אֲזוּת. אָבֵל בְּנֵי הָאָדָם הַמָּה בְּעַלֵי בְּזוּיָרָה, לָהֶם יִשְׁתַּנֶּה הַתִּיקוֹן עַל יְדֵי עֶסֶק הַתּוֹרָה, וְלִכֵּן נִתְּנָה הַתּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל דּוֹקָא, שְׁעַל יָדָהּ יִהְיוּ נִתְקָנִים הַתְּקוּנִים הָאֵלֶּה.

...בֶּן אָדָם! בֵּין תִּבִּין אֶת אֲשֶׁר לְפָנֶיךָ, וְהִבֵּט נָא וּרְאֵה שְׁכָל הַתִּיקוּנִים הַגְּדוֹלִים הַמָּה תְּזוּת יְדִיךָ עַל יְדֵי עֶסֶק הַתּוֹרָה וְזִכְמוֹת הָאֲמִת. וְהִנֵּה הַזִּכְמוֹת הַזֹּאת בְּקֶרֶן זְוִית הִיא מוֹנֵזוֹת, וְאִין הוֹרֵשׁ וְאִין מִבְּקֵשׁ.

וְהַכְּתוּב מְכַרְזֵנוּ: "וּבִקְשׁוּ אֶת יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וְאֶת דָּוִד מִלְכָּם" (הושע ג ה) - שְׁלֹא תִהְיֶה אֲעֲלֵכֶם כַּאֲבָדָה שְׁאִינָה מִתְּבַקֶּשֶׁת, רַק כַּאֲבָדָה הַמִּתְּבַקֶּשֶׁת. דְּהִינּוּ - שְׁצָרִיכִים אָנוּ לְבַקֵּשׁ תִּיקוּנִים שְׁיִתְקַנוּ כָּל הַקְּלָקוּלִים, שְׁעַל יְדֵי זֶה יָבֹא מִשְׁיׁוּזֵנוּ. וְהִנֵּה הַתִּיקוֹן הַזֶּה תְּזוּת יְדִינּוּ, וְמַה נַּעֲשֶׂה לְיוֹם פְּקָדָה?!

עד כאן לשון רמז"ל. והמעין היטב בדברינו יראה נאמנה איך שבאמת סיכם שם או לפזוזות נגע בכמעט כל מה שייסדנו בענפים האלו מדברי השני תלמודים וזכמי הזוהר:

וידוע שעוד כמאתים שנה לפני שכתב רמז"ל הגי מיכלי מעלייתא התעורר רבינו מנהרז"ו לזובר הקדמה יקרה זו כדי שנדע בדיוק איך לעסוק בתורה הקדושה לשמה. וכמו שנבאר לקמן בפרק ו מביאורינו, פירוש 'תורה לשמה' היינו לשם ה' - שהיא השכינה הקדושה הרמוזה באות ה' אזורונה דשם הוי"ה. כלומר - שצריכים אנו לעסוק בתורה הקדושה לשם תיקון השכינה, כדי לייזוד קודשא בריך הוא ושכינתיה ביזוד שלם.

ואולי אפשר לומר שעם כל הזידישים הנוראים ועם כל הסיכומים היקרים שהנזויל לנו מנהרז"ו בדפי הקדמה יקרה זו, מכל מקום יבין המבין שתרומתו הגדולה ביותר הוא מה שהוכיזו (תרתו משמע) לקמן בהקדמתו שתלמוד תורה בלי העסק גם בפנימיות התורה (דהיינו זכמת הקבלה) הוא בהכרזו לימוד שלא לשמה - דודאי שכיבוד כזה זוסר מאוד בתיקון השכינה שהוא עושה! וזו אכן משבעות מזודשת ביותר לעומת מה שהורגלנו לזשוב.

קעב

אילנא זולק א - פרק א דזיי

אבל כבר הארכנו יותר מדי בפירקין, ולכן לעת עתה נמשוך ידינו מלבאר דברי רבינו מהרז"ו הקדושים בענין 'תורה לשמה' ומקורם בקודש פנימה עד שנגיע בעזרת השם למקום הראוי לכך בהמשך ביאור הקדמותו בפרק ו, ושם נבאר כלל זה לאורך ולרוזב כיד השם הטובה עלינו לברכה.

פרק ב

הוכחות מהרוז"ו מתיקון ל' שהתרחשות
התלמידים זוכמים מלעסוק בזוכמת
הקבלה גורמת את אריכות העלות

זה המשך לשון הרב זימם ויטאל זכרו לזימ העולם הבא
בפרק ב:

ו"מצאתי און לי" (הושע יב ט), ואנינה בקרבי ולבי דוי, במאמר און
הובא בספר התיקונים תיקון ל' (רפ עג ע"ב - עד ע"א), וזה לשונו:

עתיב תניינא: "רוזן אלהים מרוזפת על פני הבנים" (בראשית א ב). מאי
"רוזן"? אלא, בודאי בזמנא דשכינתא נזנת בגלותא, האי רוזן נשיב
על אינון דמתעסקי באורייתא, בגין שכינתא דאשתפזות בינייהו. והאי
רוזן אתעביד קלא, וימא הכי: אינון דמיכין דשינתא בזוריהון,
סתימין עינין, אטימין דלבא. קובו ואתערו לגבי שכינתא! דאית לכון
לבא בלא סכלתנו למנדע בה, ואיהי ביניכו!

ורוא דמלה: "קול אומר קרא" (ישעיה מ ו), פגון "קרא נא, היש עונך?
ואל מי מקדושים תפנה" (איוב ז א)? והיא אמרת: "מה אקרא, כל
הבשר זוציר" - כללא אינון כבעירן דאכלין זוציר! "וכל זוסדו פציין
השדה!" - כל זוסד דעבדין לגרמייהו עבדין! ואפילו כל אינון
דמשתדלין באורייתא, כל זוסד דעבדין לגרמייהו עבדין!

בַּהֲהוּא זְמַנָּא "וַיִּזְכּוּר כִּי בְשֵׁר הַמָּוֶה, רוּחוֹ הוֹלֵךְ וְלֹא יָשׁוּב" (תהלים עז לט)
 לְעַלְמָא! וְדֹא אִיהוּ רוּחוֹ דְּמִשְׁיָו. וְיִ לֹון מָאן דְּגַרְמִין דְּזוּיל לִיה מִן
 עַלְמָא וְלֹא יָתוּב לְעַלְמָא! דְּאֵלִין אֵינוֹן דְּעַבְדִּין לְאוֹרִייתָא יְבִישָׁה, וְלֹא
 בְּעָאן לְאַשְׁתַּדְלָא בְּזֻכְמָה דְּקַבְלָה, דְּגַרְמִין דְּאַסְתַּלַּק גְּבִיעוֹ דְּזֻכְמָה
 דְּאִיהוּ י' מִינָה - וְאַשְׁתַּאֲרַת ב' יְבִישָׁה. וְיִ לֹון דְּגַרְמִין עֲנִיּוּתָא וְזֻרְבָּא
 וּבִיזָה וְהָרְגִי וְאַבְרָן בְּעַלְמָא!

וְהֵאֵי רוּחוֹ דְּאַסְתַּלַּק אִיהוּ רוּחוֹ דְּמִשְׁיָו כְּמָה דְּאַתְמַר. וְאִיהוּ רוּחוֹ
 הַקָּדְשִׁי, וְאִיהוּ "רוּחוֹ זֻכְמָה וּבִינָה, רוּחוֹ עֲצָה וּגְבוּרָה, רוּחוֹ דַעַת וְיִרְאַת
 יְהוָה" (ישעיה יא ב).

פְּקוּדָא תְּנִינָא: "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר, וַיְהִי אוֹר" (בראשית א ג). וְדֹא
 אֶהְבֵּה דְּאִיהוּ 'אַהֲבַת זִוְסָד'. הֵדָּא הוּא דְּכַתְיִב: "וְאַהֲבַת עוֹלָם
 אֶהְבֵּתִיךָ עַל כֵּן מִשְׁכַּתִּיךָ זִוְסָד" (ירמיה לא ב). וְעַלָּה אֶתְמַר: "אִם תְּעִירוּ
 וְאִם תְּעוֹרְרוּ אֶת הָאַהֲבָה עַד שְׁתַּזְוֹפִין" (שיר השירים ב ז). יִרְאַה אֶתְקַרִיאת
 מִסְטָרָא דְּשְׂמָאֵלָא, וְאַהֲבָה אֶתְקַרִיאת מִסְטָרָא דִּימִינָא.

אִית יִרְאַה וְאִית יִרְאַה, אִית אֶהְבֵּה וְאִית אֶהְבֵּה. יִרְאַה דְּדוּזוּיל בְּרִישׁ
 לְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא בְּגִין דְּלֹא נְזוּיַת מִנְכֻסוּי, אוּ בְּגִין דְּלֹא יְמוּתוֹן בְּגוּי
 בְּזוּיַי - אֶשְׁתַּכּוּזוּ דְּאִם הָוֶה נְזוּיַת מִנְכֻסוּי אוּ אִם יְמוּתוֹן בְּגוּי בְּזוּיַי
 דְּלֹא הָוֶה דוּזוּיל לִיה, וּבְגִין דָּא הָוֶה רְזוּיִם לִיה. הֵאֵי יִרְאַה וְאַהֲבָה לֹא
 שׁוּי לִירְאַת יְהוָה וְלֹא אֶהְבֵּה דִילִיה לְעַקְרָא. אַבְל רְזוּיַמוּ וְדוּזוּילוּ עִיקְרָא
 דִילִיה - בֵּין טַב וּבֵין בִּישׁ. וּבְגִין דָּא אֶתְקַרִיאת הֵאֵי יִרְאַה וְאַהֲבָה עַל
 מְנַת לְקַבַּל פְּרָס.

וּבְגִין דָּא אֶמַר קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא (שם): "הַשְּׁבַעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת
 יְרוּשָׁלַיִם בַּעֲבָאוֹת אוּ בְּאִילוֹת הַשָּׂדֶה, אִם תְּעִירוּ וְאִם תְּעוֹרְרוּ אֶת
 הָאַהֲבָה עַד שְׁתַּזְוֹפִין" - דְּאִיהוּ רְזוּיַמוּ בְּלֹאוּ פְּרָס, וְלֹא עַל מְנַת לְקַבַּל
 פְּרָס. דִירְאַה וְאַהֲבָה עַל מְנַת לְקַבַּל פְּרָס - אִיהוּ שְׁל שְׁפוּזָה! "וְתַנּוֹת
 שְׁלֵשׁ רִגּוּזָה אֶרְץ... תַּנּוֹת עַבְדִּי כִי יִמְלוֹךְ... וְשְׁפוּזָה כִי תִירֵשׁ גְּבִירְתָּה"
 (משלי ל כא-כג)! עַד כָּאן לְשׁוּנוּ.

יום סד - מוקדש לבריאות והצלחות רעיה בת זונה

ביאור 'אילָנָא דוֹזִי' לפרק ב

סעיה א

'וּמְצֵאתִי אֹן לִי'...

"אֹן" - כן צריך לומר, ולא כמו שראיתי בספר אזור שהוסיף הניקוד ויצא לו 'אָן' במקום "אֹן". הפשוט שמהרוז"ו כאן סמך על הפסוק: "וַיֹּאמֶר אֶפְרַיִם אֶף עָשִׂיתִי מְצֵאתִי אֹן לִי וגו'" (הושע יב ט), ולכן פה בהקדמתו דייק רבינו לומר כלשון אותו מקרא וכתב: "מְצֵאתִי אֹן לִי".

ועוד נראה לומר שכוונת מהרוז"ו כאן כמו שיפרש רש"י (שם) על פסוק "מְצֵאתִי אֹן לִי": "אֹן - כוֹז! עד כאן לשונו. כלומר, לאזור דתשש כוֹז של מהרוז"ו בפרק א מוזמת אורך הגלות, נתן הוא דעתו 'לְזַקֵּר וְלִדְעַת "בַּמָּה זֶה וְעַל בַּמָּה זֶה" גִּתְאָרְךָ קִצְנָו וְנִלְוִיתָנוּ, וּמִדְּוַע לֹא בָּא בֶן יִשְׂרָאֵל? ואכן בפירקין מצא מהרוז"ו אֹן לו, רוצה לומר 'כוֹז' ו-'ראיה' למה באמת 'גִּתְאָרְךָ קִצְנָו וְנִלְוִיתָנוּ, וּמִדְּוַע לֹא בָּא בֶן יִשְׂרָאֵל' - כמו שיפרש הוא בסמוך על פי דברי התיקוני זוהר.

עוד יש לומר שכוונת מהרוז"ו כאן כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה על פסוק זה, כמו שהביא רש"י בהמשך פירושו שם: 'ומדרש אנדה היה דורש רבי שמעון זכר צדיק לברכה: "מְצֵאתִי אֹן לִי" - מצאתי לי שטר זוב... "אֹן לִי" - דיני שטר, כמו 'כותבין עליו אונ' (בבא קמא - דף פ ע"ב)! עד כאן לשון רש"י בשם המדרש.

ובאמת עתיד רבינו מהרוז"ו לבאר בסמוך ששטר זוב גדול יש לו להקדוש ברוך הוא על כלל ישראל במה שהם מתרשלים מלעסוק בסודות התורה - דהרי לדעת

קעו

אילנא זולק א - פרק ב דיוני

מהרוז'ו וזכמי הוזהר זהו עיקר הטעם 'למה נתארך קצנו וגלותנו, ומדוע לא בא בן ישי'!

הרי לנו שתי פירושים ללשון מהרוז'ו כאן במה שנקט את לשון הפסוק "מִצְאֲתֵי אֹן לִי". אוזד: מלשון 'כזו' ו-ראיה. והשני: מלשון 'שטר' ו-תביעה.

סעיק ב

ואנינה בקרבי, ולבי דוי...

לכאורה כוונת מהרוז'ו בהני מילי לומר שאף על פי שמוצד אוזד היה לו לשמוז במה שאמר "מִצְאֲתֵי אֹן לִי", דהרי מציאת הסיבה לאורך הגלות הוא בדיוק מה שביקש כל כך רבינו לדעת בפרק הקודם, והרי עכשיו אכן מצא לו "און" - דהיינו 'ראיה' 'כזו' למה אכן נתארכה גלותינו המרה. אבל דא עקא! שדוקא היא הנותנת שבמקום שישמוז רבינו במציאתו הגדולה, אדרבא מצא מהרוז'ו אנינה ושברון בקרבו - מלשון הפסוק: "וְאֶנּוּ וְאֶבְלִי" (שעיה ג כו).

ולכן נאנו מהרוז'ו והתבטא 'אנינה בקרבי ולבי דוי' - משום שעתה שהבין שהסיבה לאורך הגלות היא בעיקר משום התרשלות לומדי התורה מלעסוק בזוכמת הקבלה, מיד השיג מהרוז'ו עד כמה גדול הבילבול בקרב רוב לומדי התורה, ועד כמה יהיה קשה ליישב ולהפנים את זויעות לימוד הקבלה בקרבם! אבל תהילה לאל, למרות זולשתו המיידית התזוק רבינו מהרוז'ו והמשיך להוכיז בעליל איך ולמה התרשלותינו מלימוד הקבלה היא 'סיבת הסיבות ועילת העילות' למה באמת 'נתארך קצנו וגלותנו, ומדוע לא בא בן ישי'!

סעיק ג

ממאמר אוזד הובא בספר

התיקונים תיקון ל...

כאן טרוזנו להעתיק בביאורינו את כל דברי המאמר מתיקוני זוהר (תיקון ל) הנזכר בדברי מהרוז'ו, וגם במקום שלכאורה היה שיך לקצר ולכתוב וכו, וכו. בנוסף, טרוזנו לפרש את כל דברי המאמר על פי גדולי המפרשים ולא הסתפקנו רק לתרגמו ללשון הקודש, כי ידענו בליבנו שלא נבין עומק כוונת מהרוז'ו אלא אם כן נפתח ונערוך כשלזון מלא מעדנים את כל דברי התיקוני זוהר הללו. ולצורך מלאכה זו נעורנו בביאור הגר"א על התיקוני זוהר, וכן בפירוש 'מתוק מדבש'

אילנא זולק א - פרק ב דיווי קע

ופירוש 'באר לזוי ראי'. ומוזמת אריכות המאמר ראינו לנכון לזולקו לענפים ענפים - וזה כדי לתת לקורא הנעים ריוזו בין פרשה לפרשה להתבונן במה שלפניו.

יום סה - מוקדש לבריאות והצלחות רעיה בת זוגה

ענף א

צַתִּיב הַנְּיָנָא: 'רוזוֹן אֱלֹהִים מְרוֹפֵט עַל פְּנֵי הַמַּיִם' (בראשית א ב).
מאי 'רוזוֹן'? אָלָא, בְּנֵדָא בּוֹמְנָא דְשְׂכִינְתָא נְזֻתַת בְּגֻלְתָּא,
הָאֵי רוֹזוֹן נָשִׁיב עַל אֵינֶן דְּמִתְעַסְקִי בְּאִוְרֵיהֶם, בְּגִין שְׂכִינְתָא
דְּאִשְׁתַּבְּחַת בִּינֵיהֶם. וְהָאֵי רוֹזוֹן אֲתַעְבִּיד קָלָא, וְיִימָא הָכִי:
'אֵינֶן דְּבִיכִין דְּשִׂינְתָא בְּזוֹרֵיהֶן, סְתִימִין עֵינֵין אֲטִימִין דְּלִבָּא.
קוּמוּ וְאֲתַעְרוּ לְנַפְשֵׁי שְׂכִינְתָא! דְּאִית לְכוּן לִבָּא בְּלָא סְכֻלְתֵּנוּ
לְמַנְדַּע בָּהּ, וְאִיהִי בִינֵיכוּן?

פירוש התיקוני זוהר: 'הנתיב השני' - עיין ב'פרדס רימונים' לרמ"ק דהנתיב השני ב-ל"ב נתיבות זכמה (שכנגד ל"ב פעמים שכתוב שם אלהים במעשה בראשית - כדאיתא בשער הכוונות דרושי הפסוק, דרוש יא) נקרא 'רוזוֹן אֱלֹהִים מְרוֹפֵט עַל פְּנֵי הַמַּיִם' (בראשית א ב) - משום שהרוזוֹן הזה של שם אלהים השני הכתוב בתורה הוא המשפיע אל השכינה ומאיר אותה, וכביכול מלוזלוז אותה ממימי הזוסד, ועל ידי כך מושפעים בעלי התורה שהשכינה שרויה ביניהם. ועד כאן על פי 'באר לזוי ראי' ושואל התיקוני זוהר: **מה זה 'רוזוֹן'?** רוצה לומר - מה כוונת הפסוק לפי הסוד? ואמר: **אָלָא בְּנֵדָא בּוֹמְנָא שְׂהִשְׂכִּינָה יוֹרְדַת לְגֻלְתָּא הָרוֹזוֹן הָאֵל נִשְׁבְּתָא עַל אוֹתָם שְׂמִתְעַסְקִים בְּתוֹרָה, והנשיבה היא משום שְׂהִשְׂכִּינָה נְמַצָּאת בִּינֵיהֶם.** רוצה לומר - שלומדי התורה בגלות מושפעים מזה הרוזוֹן על ידי השכינה השורה ביניהם. וְהָרוֹזוֹן הָאֵל נַעֲשִׂית קוֹל - כי 'רוזוֹן' היא בזיונת 'עיר אנפין' שמשם שורש הקול. וזה הקול יאמר קף: **אוֹתָם יִשְׁנִים שְׂשִׁנָּה בְּזוֹרֵיהֶם** או אולי יש לפרש 'ששינה בנקבי עיניהם' (בְּזוֹרֵיהֶם יתפרש מלשון זורי עיניהם), **סְתוּמֵי הָעֵינִים** שסתומות עיני שכליהם, וְאֲטוּמֵי הַלֵּב וגם אטומים לבם מלהתבונן! עתה מעורר אותם הקול ואומר: **קוּמוּ וְהִתְעוֹרְרוּ אֵל הַשְּׂכִינָה** - רוצה לומר לכבוד השכינה, שְׂהִירֵי יֵשׁ לְכֶם לֵב שִׁמְכִין בתורה, אבל אתם בְּלֵי הַשְּׂכֵל לְדַעַת אוֹתָהּ ולכן אתם כביכול ללא תבונה, דהיינו בלא התבוננות בסודות התורה, וגם אינכם מתבוננים לדעת בתיקון השכינה על ידי קיום המצוות. אבל עם כל זאת, הגם שאתם מתעלמים מן השכינה וצורך תיקונה - **וְהִיא בִינְכֶם!** ועד כאן על פי 'מתוק

מרבשי'

ובפירוש 'באר לזוי ראי' (לבעל דרכי תשובה) על יורה דעה) מוסיף לבאר מה שאמרו בתיקון ל': שיש לכם לב בלי השכל לדעת אותה, והיא ביניכם. זה לשונו שם:

עיקר תיקון השכינה על ידי עסק התורה הוא בלימוד זוכמת הקבלה, כמו שמופרש בתזוילת הקדמת התיקוני זוהר (דף א ע"ב): 'אבל על מארי קבלה אתמר: "לא תקוז האם על הבנים" (דברים כב ו) - דלית סכלתנו לאשתמודע בשכינתא פאלין מארי קבלה. ואלין עבדין לה דירה ולקודשא בריה הוא, ופרוזין עמה. בכל אתר דאיהי פרוזת כלהו בערדין עמה בשליחותא דילה.'

פירוש התיקוני זוהר: אבל על בעלי קבלה נאמר: "לא תקוז האם על הבנים" (דברים כב ו) - שאין שכל לדעת את השכינה פאותם בעלי קבלה. ואלו עושים לה ולקדוש ברוך הוא דירה, ופרוזים עמה. בכל מקום שהיא פרוזת, כלם נודדים עמה בשליחותה.

נמצא אם כן שאלו שלומדים רק פשטי התורה נראה שאין רוצים לרוזם על השכינה ולתקנה! עד כאן לשון הבאר לזוי ראי.

ובביאור הגר"א על התיקונים מבאר דעל כרוזך מאמר זה מדבר על מצב השכינה בזמן הגלות. 'ורוץ אלהים' הנזכר כאן היא התורה שהיא הסעד לשכינה בגלותה מבעלה זעיר אנפין. ומה שהזכיר ענין השנה, כוונת המאמר כאן לרמוז שהשכינה כביכול ישנה בזמן הגלות כאשר התורה שבעל פה שלומדים למטה היא בלא רוין דאורייתא - בסוד "אני ישנה" (שיר השירים ה ב), כמו שמופרש בתיקוני זוהר זודש (כדף עג עמוד ד - בעדפס עם ביאור הגר"א). זה לשונם שם:

קום רעיא מהימנא לאתערא ליהוא דאתמר ביה "אני ישנה ולבי ער" (שיר השירים ה ב). וכמה אינון דמיכין ושינתא בעיניהון - דלא פתוזין לון לאתעסקא ברוין דאורייתא! דכל רז 'אור' אתקרי, לאנהרא ביה לבת עינא ולאתערא לה ביה לנבי בעלה. דאיהי דמיכא בגלותא בין אינון מארי תורה, דלית זוד בעיהו דיתער לה בעלה דאיהו ר"ז - 'אור' דנהיר בה בבת עינא, דר"ז 'אור' איהו בוזשפן.

אילנא זולק א - פרק ב דיווי קעט

פירוש התיקוני זוהר זודש (לשון הקדוש): קום רועה הנאמן להתעורר לאותו שנאמר בו: "אני ישנה ולבי ער" (שיר השירים ה ב), וכמה הם ישנים ישנה בעיניהם - שלא פותחים אותם להתעסק בסודות של התורה! שכל רז נקרא 'אור', להאיר בו לבת העין ולעורר אותה בו אל בעלה. שהיא ישנה בגלות בין אותם בעלי תורה, שאין אזור מהם שיעורר אותה לבעלה שהוא ר"ז - האור שמאיר בה בבת העין. שר"ז 'אור' הוא בןששון (כלומר - בנימטריא).

והא לך ביאור המאמר על פי ביאור הגר"א לתיקוני זוהר זודש שם:

פירוש: קום רעיא מהימנא לאתערא ליהוא רוצה לומר לכבוד השכינה דאתמר ביה: "אני ישנה ולבי ער" - שהשכינה נקראת "אני", והיא ישנה בגלות כמו שממשיך המאמר לפרש. ומה שאמר "ולבי ער" - ביאר הגר"א שהוא רעיא מהימנא בעצמו (דהיינו נשמת משה רבינו שהוא הרועה הנאמן שבא לגלות סתרי תורה לעולם) שאינו ישן, ולכן אמר לו 'קום רעיא מהימנא לאתערא ליהוא! ומה הטעם שהשכינה ישנה? דאיהי דמיכא בגלותא בין אינו מארי תורה העוסקים בפשוטן של הלכות - ולא ברזי תורה, דלא פתוזין לון לעיניהם לאתעסקא ברזין דאורייתא. וזה דייקא מצבם של לומדי התורה בזמן הגלות שלא פותוזין עיניהם ברזי תורה, ולכן אין להם מאור העיניים - דר"ז 'אור' איהו בןששון! דהרי ר"ז בגמטריא 'אור' (207).

עתה נזוור למה שכתב בביאור הגר"א אצלינו על מאמר תיקון ל' שהעתיק מהרז"ו. דעל מה שאמרו בתיקון ל' - 'פגון קרא נא'... והיא אמרת: 'מה אקרא, כל הפשר וזציר' פירש הגר"א: 'שרוצה לומר דאין מי שיענה לה (להשכינה). וזה בעקבות משיזא שכתוב בו: 'ואביט ואין עזר ואשתומם ואין סומך' (ישעיה סג ה), וכמו שאמרו רבותינו (בסוף מסכת סוטה): 'בעקבות משיזא זועפא יסגא! עד כאן לשון הגר"א.

ובאמת שדברי הגר"א הללו מבוארים היטב היטב במה שכתב רמז"ל ב'מסילת ישרים' (פרק יט). ואף על פי שרמז"ל לא יכל לפרש עומק כוונתו בספרו 'מסילת ישרים' מפני הזרם והרדיפה שהיה אז במדינות אירופה כנגדו בנוגע ללימוד הקבלה (כידוע) ולכן רק רמז שם לכוונתו העמוקה על דרך מוסר ועבודת השם, עם כל זאת כל מי שמכיר אפילו קצת את שאר ספרי הרמז"ל יודע בבירור שכוונתו שם ב'מסילת ישרים' היתה ראשית לכל בנוגע לצורך הגדול המוטל על כל זוסיד לעשות זוסד עם קונו ולייזודו עם השכינה הקדושה על ידי העסק בסודות התורה. זה לשון הרמז"ל לנוגע לענינו ב'מסילת ישרים' (פרק יט):

וזהנה הזוסיד הזה, מלבד העבודה שהוא עובד במעשה מצוותיו על הכוונה הזאת, הנה ודאי צריך שיצטער תמיד צער ממש על הגלות ועל הזורבן, מצד מה שזה גורם מיעוט כביכול לכבודו יתברך. ויתאוה לגאולה - לפי שבה יהיה עילוי לכבוד השם יתברך...

ועל העדר זה הדבר התרעם הנביא: "וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ וַיִּשְׁתַּוְּמֵם כִּי אֵין בַּמִּפְגֵּיעַ" (ישעיה נט טז), ואמר: "וְאֵבִיט וְאֵין עֹזר וְאִשְׁתַּוְּמֵם וְאֵין סוּמָךְ" (שם סג ה), ואמר: "צִיּוֹן הִיא דְרִישׁ אֵין לָהּ" (ירמיה ל יז), ופרשו זכרונם לברכה: (במסכת ראש השנה - דף ל ע"א ; סוכה - דף מא ע"א) 'מוכלל דבעיא דרישה!'

...ואמר עוד הנביא: "אֵין מְנַהֵל לָהּ מִכָּל בְּנִים יְלָדָה וְאֵין מִזְוִיק בְּיָדָהּ מִכָּל בְּנִים גְּדֻלָּה" (ישעיה נא יז), ואמר: "כָּל הַבְּשָׂר וְזָצִיר וְכָל זֶסְדוֹ כְּצִיץ הַשְּׂדֵה" (שם מ ו), ופרשו זכרונם לברכה (עבודה זרה - דף ב ע"ב): 'שכל זוסד שיעושים לעצמם הם עושים' לטובת נפשם ולהנאתם, ואינם מתכוונים לכוונה השלמה הזאת, ולא מבקשים על עילוי הכבוד וגאולתן של ישראל. שהרי אי אפשר לכבוד העליון להתרבות אלא בגאולתן של ישראל וברבוי כבודם שזה תלוי בזה באמת! עד כאן לשון רמז"ל.

דו"ק היטב במה שכתב רמז"ל 'שכל זוסד שיעושים לעצמם הם עושים לטובת נפשם ולהנאתם, ואינם מתכוונים לכוונה השלמה הזאת, ותבין בעצמך דבאמת בהני מילי ציטט רמז"ל את המשך המאמר בתיקון ל' - כמו שנראה יזודו ונבארו בענף הבא בעזרת השם.

מכל האמור כאן בדברי רשב"י בתיקוני הוהר ותיקוני זוהר וזדש וכן בדברי רבינו הגר"א שביאר את דעתו דעת זקנים, האיך לא תיקוז ותשמור "כְּזוֹזְתֵם עַל לְבָבְךָ, כְּזוֹזְתֵם עַל זְרוּעֶךָ" (שיר השירים ז ו) איך שזזכמינו זכרונם לברכה ראו בעין שכליהם וזונו ברזוז קודשם ולכן הורו לנו בדבריהם דברי "אִישׁ שֶׁלֶהֲבַתְיָהּ" (שם) שיכאשר התלמידי זוכמים בדרא בתראה אינם עוסקים בסודות התורה אלא רק בזולק הנגלה שבתורה, או לצערם ולצער השכינה הקדושה דומים הם לעיורים בבזינה מסוימות - או ליתר דיוק כלשון מאמר תיקון ל' אצלינו כ- 'סְתוּמֵי הָעֵינַיִם' שסתומות עיני שכליהם מלהבין. וכן מצינו לשון זה בדברי הגר"א שכתב:

אילנא זולק א - פרק ב דיווי קפא

מצבם של לומדי התורה שלא פותזין עיניהם ברוי תורה, ולכן אין להם מאור העיניים - ד'רו' אור' איהו ב'זש'בן, דהרי ד'רו' בגמטריא אור'! עד כאן לשונו.

ואני תפילה שבדברים אלו שכתבנו יקויים בנו דברי שלמה המלך עליו השלום: "הוכוז ל'זכם ו'אהבך. תן ל'זכם ו'זכם עוד, הודע ל'צדיק ו'וסף לקוז" (משלי ט זז-ט).

יום טו - מוקדש לכריאות והצלוחת רעיה בת זונה

ענף ב

ו'רא דמ'לה: "קול אומר קרא" (ישעיה מ ו), פ'נן "קרא נא, ה'יש עונ'ך? ו'אל מי מקדושים תפ'נה" (איוב ז א)? ו'היא א'מרת: "מה א'קרא, פ'ל ה'ש'ר ו'ציר" - פ'לא אינן פ'ב'ע'רן ד'א'כל'ן ו'ציר! "ו'כל ו'סדו פ'ציץ ה'ש'דה?" - פ'ל ו'סד ד'ע'ב'ד'ין ל'ג'רמ'יהו ע'ב'ד'ין! ו'א'פ'ילו פ'ל אינן ד'מ'ש'ת'ד'ל'ין ב'אור'י'ת'א, פ'ל ו'סד ד'ע'ב'ד'ין ל'ג'רמ'יהו ע'ב'ד'ין!

פירוש התניקוני זוהר: ו'סוד ה'ד'ר של התעוררות הקול הנזכר הוא מה שכתוב: "קול אומר קרא" (ישעיה מ ו) - זהו הקול של התפארת (פרצוף זעיר אנפין שהוא בעלה של השכינה הקדושה) שאומר לבת זוגו - 'תקראי ותכריזי, פ'מו' 'קרא נא' את הקריאה שאומר כך לקרוא ולהכריז. והוא שואל את השכינה: "ה'יש עונ'ך" (איוב ז א)? רוצה לומר - האם יש מי שיענה ויקבל את הקריאה וההכרזה שלך? "ו'אל מי מקדושים תפ'נה"? כלומר, ואל מי מהתלמידי הזוכמים הנקראים 'קדושים' תפני כדי שיתעוררו על ידי קריאתך והכרזתך? ו'היא א'מרת בצער: "מה א'קרא!" רוצה לומר - השכינה צועקת ומבקשת מהתלמידי זוכמים שירוזמו עליה ללמוד זוכמת הקבלה - ואין עונה לה! וזה בעקבות משיוז דכתיב: "ו'א'פיט ו'אין ע'ר" (ישעיה סג ה). ועד כאן על פי 'באר לזוי רא'ין - השתא מבאר הטעם: משום ש"פ'ל ה'ש'ר ו'ציר"! ומפרש - פ'ולם הם פ'בהמות ש'אוכלות ו'ציר - כולם מתנהגים כבהמות שאוכלים עשב. רוצה לומר - משום שהם לומדים רק בפשטי התורה שנמשלו בזהר לעשב ולתבן ולא בסתרי בתורה שנמשלו למאכל אדם ביזוס לפשטי התורה (רבר זה ביאר רבינו מהרו"ו בהמשך הקדמות: 'המשנה אצל סודות התורה נקראת ו'ציר'. וזה נ'ר'נו ב'ספר הזהר פ'רשת פי תצא ב'רע'א מ'ה'קנא (דף רעה ע"ב): א'כל ר'ב'נ'ן! ווי לאינן ד'א'כל'ן ת'בן ד'אור'י'ת'א ולא ד'ע'ין ב'סתרי אור'י'ת'א! ועוד כתוב: "ו'כל

זוסדו קציץ השעדה" - ומפרשי: **כל הזוסד שעושים בני העולם עם הבריות עושים לעצמם** על מנת לקבל פרס, ולכן זכות הזוסד שעושים נובל מיד "קציץ השעדה" (כעשב שמוציץ מעל פני האדמה לשעה אוזת בלבד ומהרה יבש ונכמש). ולא רק זאת אלא **ואפלו כל אלו שמשתדלים בתורה רוצה לומר - כל אלו שעוסקים רק בפשטי התורה, גם כן כל זוסד שעושים לעצמם עושים - כל זוסד שעושים על ידי עסק התורה שנקראת "תורת זוסד" הוא רק לתועלת עצמם! רוצה לומר בעבור שכר בעולם הזה ובעולם הבא, ואין כוונתם בעבור תיקון השכינה! ועד כאן על פי מתוק מדבשי**

ובפירוש 'באר לזוי רא' מוסיף לבאר:

'דאם היה כוונתם [של התלמידי זוכמים] בעיקר לתיקון השכינה היה להם לעסוק ב'אור' התורה שהוא רזין דאורייתא נדהרי אור' בגמטריא דו' - כי רק בזה יכולין להעלותה ולתקנה. וזה כמו דאמר ליה אליהו לרשב"י (ברעיא מהימנא בפרשת נשא - דף דכד ע"ב):

'בהאי זבנורא דילך דאיהו ספר הזוהר מן זוהרא דאימא עלאה תשובה, באלין לא צריף נסיון. ובגין דעתידין ישראל למוטעם מאילנא דיוני, דאיהו האי ספר הזוהר, יפקון ביה מן גלותא ברזומי, ויתקיים בהון 'יהוה בדר יגזנו ואין עמו אל זכר' (דברים לב יב).

פירוש הזוהר: בזבנור הנה שלף שהוא ספר הזוהר שהוא מזהר האם העליונה שהיא בינה הנקראת 'תשובה', באלה לא צריף נסיון! כלומר - לא צריכים לעבור יסורי זבלי משיזו. ומשום שעתידיים ישראל לטעם מעץ הזוים שהוא ספר הזוהר הנה יצאו בו מהגלות ברזומים כלומר - ללא זבלי משיזו, ויתקיים בהם: 'יהוה בדר יגזנו ואין עמו אל זכר' (דברים לב יב).

ובהמשך הקדמתו מאריך מהרזו"ו לפרט ולבאר במילים שלו את תמצית מה שאמר רשב"י: **'כל אלו שמשתדלים בתורה כל זוסד שעושים - לעצמם עושים'**. זה לשון רבינו לקמן:

'ובפרט בזבננו זה בעונותינו הרבים אשר התורה נעשית קרהם לזותף בה אצל קצת בעלי תורה אשר עסקם בתורה על מנת לקבל פרס והספקות יתרות, וגם להיותם מכלל ראשי ישיבות, ודיני סנהדראות - להיות שבים וריוזם נודף בכל הארץ. ודומים במעשיהם לאנשי דור

אילנא זולק א - פרק ב דיווי קפג

הפֿלגה הבונים מגדל וראשו בשמים, ועקר סבת מעשיהם היא מה שכתב אזור פֿך הכתוב "ונעשה לנו שם" (בראשית יא ד)! עד כאן לשונו הצורם לאוון השומעת.

וכבר הזכרנו לעיל בענף א שזהו גופא גם מה שרמזו"ל רמז לנו במסילת ישרים' (בפרק יט) באומרו שם:

"כָּל הַבָּשָׂר זֹצִיר וְכָל זֹסֶדוֹ פְּצִיץ הַשָּׂדֶה" (ישעיה מ ו), ופרשו זכרונם לברכה (עבודה זרה - דף ב ע"ב, וכן במאמר התיקונים שלנו) שכל זוסד שעושים לעצמם הם עושים לטובת נפשים ולהנאתם, ואינם מתכוונים לכוונה השלמה הזאת, ולא מבקשים על עילוי הכבוד וגאולתן של ישראל!

עד כאן לשונו של רמזו"ל. וברור שבמה שהזכיר רמזו"ל בדבריו 'עילוי הכבוד' כוונתו היתה לתיקון השכינה הקדושה הנקראת 'כבוד', כמו שכתוב: "וְכָבוֹד יִהְיֶה בְּלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן" (שמות מ לד).

ובמקום אזור בהקדמתו מבאר רבינו מהרז"ו על פי דברי הוזהר הקדוש מה ראוי זוכמינו זכרונם לברכה להשוות כאן בתיקון ל' את אלו שלומדים רק פשטי התורה לבהמות, וכן מהיכי תיתי להם להשוות את פשטי התורה לעשב בעלמא ורק את סודות התורה למאכל אדם. אמנם אין כאן מקומו ביאורו!

יום סז - מוקדש לבריאות והצלחות רעיה בת זונה

ענף ג בֶּהָהוּא זְמַנָּא וַיִּזְכֹּר פִּי בְּשֵׁר הַמָּה, רוזן הולף ולא

ישוב" (תהלים עז לט) לְעֵלְמָא! וְדָא אִיהוּ רוזן דְּמִשְׁיָן. וַי לֹן מָאן דְּגִרְמִין דִּיזִיל לִיָּה מִן עֵלְמָא וְלֹא יִתּוּב לְעֵלְמָא!

פירוש התיקוני זוהר: בְּאוֹתוֹ יָמֵן שֶׁלִּפְנֵי בֵּיאת הַמִּשְׁיָן נֹאמַר: "וַיִּזְכֹּר" הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא "כִּי בְּשֵׁר הַמָּה" - שְׁבִנֵי הָאָדָם עוֹסְקִים רַק בּוֹיִצְוִנוּת וּפְשֻׁטוֹת הַתּוֹרָה הַגֵּרָאִית לְעִינֵיהֶם כְּמוֹ בֶּשֶׂר הָאָדָם שֶׁנֶּרְאָה לָהֶם מִבּוֹזוּיָן. לָכֵן מִסִּיִּם הַפְּסוּק: "רוזן הוֹלֵף וְלֹא יִשׁוּב" (תהלים עז לט) לְעֵלְמָא! וּמִפְּרֵשׁ - וְזֶה הוּא רוזן שֶׁל מִשְׁיָן שְׁמוֹתָאוֹר לְבֹא כָּל אוֹרֵךְ זְמַן הַגְּלוּת. כִּי רוזן הוּא "רוזן זִכְמָה" - וְכִשְׂאִין לְוִמְדִים זֹכְמַת הַקְּבֵלָה לָכֵן מִתְּאוֹר מִשְׁיָן לְבֹא. אִם כֵּן, אוֹי לָהֶם לְמִי שְׁנֹרְמִים שְׁיִלֵף

לז מן העולם רוצה לומר - איי למי שיגורם שהתעוררות הגאולה תלך ותסתלק מן העולם, ולא ישוב משיזן לעולם עד שיתעסקו בסתרי תורה! ועל פי 'מותק מדבש' ובביאור הגר"א כאן על תיקון ל' ציין שמה שאמרו אצלנו שרוזו של משיזן הוא "רוזן זוכמה" מבואר היטב במקום אזור בוותר הקדוש (באדרא רבא, בפרשת נשא - דף קל ע"ב):

וְיִזְדַּר רוּזָא דְזוּזֵי דְבֵיהּ זְמִין לְזַמְנָא לְבָרִיהּ דְדוּד לְמַעַד זְזַמְתָּא!
 וּבִיהּ הוּא נִזְקָבָא, אֲתַעַר וְנָפִיק רוּזָא מִמוּזָא סְתִימָאָה, וְזְמִין לְאַשְׂרָאָה
 עַל מִלְכָּא מְשִׁיזָא, דְכָתִיב: "וְנִזְזָה עָלָיו רוּזָא יְהוָה, רוּזָא זְזַמְתָּא וּבִינָהּ,
 רוּזָא עֲצָה וּגְבוּרָה, רוּזָא דְעַת יִירָאֵת יְהוָה" (ישעיה יא ב)!

עוד ביאר הגר"א כאן שמה שפשוט אצלנו בתיקוני זוהר שכשאין לומדים זוכמת הקבלה משיזן מתאזור לבוא גם מבואר היטב במקום אזור בוותר הקדוש (ברעיא מהימנא, בפרשת נשא - דף קכד ע"ב):

'בֵּהּ אֵי זְזַבּוּרָא דִּילְךָ דְאִיהוּ סֵפֶר הַזֹּהַר... וּבְגִין דְעַתִּידִין יִשְׂרָאֵל
 לְמִטְעַם מְאִילְנָא דְזוּזֵי דְאִיהוּ הַאי סֵפֶר הַזֹּהַר - יִפְקִין בֵּיהּ מִן גְּלוּתָא
 בְּרוּזָמִי?'

פִּירוּשׁ הַזֹּהַר: בְּזַבּוּר הַזֶּה שָׁלַף שֶׁהוּא סֵפֶר הַזֹּהַר... שְׁעֵתִידִים יִשְׂרָאֵל
 לְמִטְעַם מְעַץ הַזֹּזִים שֶׁהוּא סֵפֶר הַזֹּהַר הַזֶּה - יִצְאוּ בּוֹ מִהַגְּלוּת!

הרי מבואר בדברי רבותינו זכרונם לברכה שזו ולא אזורת תהיה הסיבה שבעבורה נצא מן הגלות ברזומים. ואם לא נעסוק בסתרי תורה, איי בהכרוז שתבוא הגאולה בדרך של יסורים ונסיונות - רוזומנא ליצלן! זה מוכוז ממה שאמרו שם בוותר קצת לעיל מיניה:

'בֵּהּ אֵי זְזַבּוּרָא דִּילְךָ דְאִיהוּ סֵפֶר הַזֹּהַר מִן זְזַבּוּרָא דְאִימָא עֲלָאָה
 'תְּשׁוּבָה' - בְּאֵלִין לֹא צָרִיךְ נְסִיוִן?'

פִּירוּשׁ הַזֹּהַר: בְּזַבּוּר זֶה שָׁלַף שֶׁהוּא סֵפֶר הַזֹּהַר שֶׁהוּא מְזַהֵר הָאָם
 הָעֲלִיזָה שֶׁהִיא בִּינָה הַנִּקְרָאת 'תְּשׁוּבָה', בְּאֵלָה לֹא צָרִיךְ נְסִיוִן! כְּלוּמַר - שִׁלָּא
 צְרִיכִים לַעֲבוּר יִסּוּרֵי זְזַבְלֵי מְשִׁיזָא.

אילנא זולק א - פרק ב דוויי קפה

באופן אזור לגמרי ביאר 'באר לזוי ראי' מיה שאמרו כאן בתיקון ל: 'באותו זמן ויזכר כי בשר המה'. זה לשונו:

רוצה לומר שהקדוש ברוך הוא מלמד זכות עליהם בסוד "ואשר הִרְעֵתִי" (מיכה ד ו) כביכול. כי התרשלותם בלימוד זכמת הקבלה הוא מוזמת מיעוט הבנתם מצד זומר העכור, כי הם בשר ודם וקרוין מוזומר! עד כאן לשונו.

אלא שהגם שמצינו בדבריו לימוד זכות במה דמשווה אותם כשוגגים ולא כמוזדים - סוף סוף הנזק נעשה בהתרשלותם מלעסוק בזכמת הקבלה הגם שהוא רק בגרמא או בשוגג. דהרי זהו גופא מטרת מאמר התיקונים שלנו שבא כאן לעורר עליו - לומר לנו שעל ידי התרשלותם הם מסלקים רוזו של משיזו מן העולם! והגם שהם רק 'גרמא בגזיקין' (כלשון רמז"ל בדרך עץ זויים), מכל מקום רשב"י במאמר התיקונים שלנו (כמו שמבואר בענף הבא) מזהיר שסוף סוף 'אוי לָהֶם, שְׂגוֹרְמִים עֲנִיּוֹת וְזָרְב וּבָזָה וְהָרַג וְאַבְדָן בְּעוֹלָם! עד כאן לשונו.

הרי שדייק רשב"י לומר 'גורמים', ובכל זאת מביאים על ידי גרמא זו 'עניות וזרב ובוזה והרג ואבדן בעולם' - רוזמנא ליצלן! על זה אמר שלמה המלך עליו השלום: "והזוי יתן אל לבו" (קהלת ו ב)!

יום סזו - מוקדש לבריאות והצלחות רעיה בת זונה

ענף ד

דאלין אינן דעבדין לאורייתא יבשה, ולא בעאן לאשתדלא בזכמה דקבלה, דגרמין דאסתלק גביעו דזכמה דאיהי "מיצה - ואשתארת ב' יבשה. וי לון דגרמין ענייתא וזרבא ובזיה והרג ואבדן בעלמא!

פירוש התיקוני זוהר: השתא מבאר שאלו שאינם עוסקים בסתרי תורה הם שעושים את התורה יבשה! רוצה לומר - כאילו לא היה בה אלא פשטות התורה הגראית לעיניהם, ולא רוצים להשתדל בזכמת הקבלה - שלימוד זה מאיר את העינים להתבונן בנשמת ופנימיות התורה, וגורמים שמסתלק מעין

איִלָּנָא זולק א - פרק ב דְּוִי

הַזְּכֻמָּה שְׁהִיא י' מִמְנָה רוצה לומר - שגורמים שיסתלק מן השכינה הארות מקור זוכמה העליונה שהיא סוד אות י' דשם הוי"ה המאירה להשכינה דרך היסוד, וְנִשְׁאַרְתָּ אֹת ב' יְבִשָּׁה רוצה לומר - אות ב' של ב"ראשית שהיא השכינה נשארת יְבִשָּׁה. אם כן, אֹי לָהֶם למותרלשים הללו - משום שְׁהֶם גֹּרְמִים עֲנִיָּה וְזָרָב וּבָזָה וְהָרָג וְאֶבְדָּן בְּעוֹלָם על ידי שגורמים הסתלקות הארת הזוכמה מן השכינה הקדושה במניעתם מלעסוק בסתרי תורה!

גם לקמן בריש תיקון מג' זוזרו התיקוני זוהר ושנו על אזהרה זומורה זו בלשון הצורמות לאוון השומעת. ומשום דהתם בתיקון מג' מתבארים כמה פרטים זוזוצים שיעורו לנו להבין את דברי הגר"א אצלנו בביאורו לתיקון ל', לכן ראינו לנכון להעתיק ולפרש את לשון התיקוני זוהר שם. זה לשון רשב"י בריש תיקון מג':

"בְּרֵאשִׁית" - תַּמָּן אֶת־ר יב"ש. וְדָא אִיהוּ וְנִהָר יוֹזָרָב וְיַבֵּשׁ" (ישעיה יט ה).
בְּהִיא זְמַנָּא דְּאִיהוּ יַבֵּשׁ וְאִיהוּ יְבִשָּׁה, צְוּוּזִין בְּנִין לְתַתָּא בְּיַזּוּדָא
וְאֶמְרִין "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל" - "וְאִין קוֹל וְאִין עוֹנָה" (מלכים א' - יז כו)! הֲדָא
הוּא דְּכַתְיִב: "אִו יִקְרְאוּנֵי וְלֹא אֶעֱנֶה" (משלי א כז)!

פירוש התיקוני זוהר: אמר רבי שמעון - במלת "בְּרֵאשִׁית" - שָׁם יִשְׁנִים אותיות אֶת־ר יב"ש. פירושי: היסוד הנקרא 'מקום' (אֶת־ר) הוא יבש. וממשיך לבאר דבריו - וְהוּא הַסּוּד בַּפְּסוּק: "נִהָר יוֹזָרָב וְיַבֵּשׁ" (ישעיה יט ה)! רוצה לומר - היסוד שנקרא גם "נִהָר", הוא "יוֹזָרָב וְיַבֵּשׁ" בלי מימי השפע המניע לו מלמעלה, ולכן אין לו מזה להשפיע למלכות שהיא בת זוגו. כתוצאה מזה, בְּאוֹתוֹ זְמַן שְׁהוּא יַבֵּשׁ משום שאין לו מזה לתת לה כנוכר לעיל, או גם בת זוגו המלכות היא יְבִשָּׁה - כי הרי לא קבלה שפע מהיסוד. לכן באותו זמן צוּוּזִים הַבְּנִים לְמִטָּה בְּיַזּוּד וְאֶמְרִים "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל" רוצה לומר - בני ישראל למטה צועקים באמירת היזוד של "שמע ישראל" לפני תפילת העמידה כדי שישמע ויבא זעיר אנפין הנקרא ישראל להתייזוד עם המלכות שהיא נוקביה בשעת תפילת העמידה, אבל "וְאִין קוֹל" רוצה לומר - אין קול של הקריאת שמע שלהם נשמע לפני העמידה כדי שיתייזודו זעיר אנפין ונוקביה אזור כך בזמן התפילה, ולכן "וְאִין עוֹנָה" (מלכים א' - יז כו) - אין מי שיענה וימלא את בקשת בני ישראל בתפילתם! וְהוּא הַסּוּד בְּמַה שְׁכַתּוּב: "אִו יִקְרְאוּנֵי" כשישראל הם בצרה וצועקים וקוראים להקדוש ברוך הוא בקריאת שמע, ועם כל זאת "וְלֹא אֶעֱנֶה" (משלי א כז) - כי אומר הקדוש ברוך הוא: 'אני לא אענה אותם בתפילתם!'

אֵילָנָא זולק א - פרק ב דְיוֹזִי קפו

וְהָכִי מֵאן דְגָרִים דְאִסְתַּלַּק קַבְלָה וְזוֹכְמָתָא מֵאוֹרֵייתָא דְבַעַל פֶּה
וּמֵאוֹרֵייתָא דְבִבְכָתָב, וְגָרִים דְלֹא יִשְׁתַּדְּלוּן בְּהוּן, וְאִמְרִין דְלֹא אֵית אֵילָא
פֶּשֶׁט בְּאוֹרֵייתָא וּבִתְלֻמוּדָא - בְּיֹדָאֵי כְּאֵלוּ הוּא יִסְלַק גְּבִיעוּ מִהֵהוּא
נֶהָר וּמִהֵהוּא גָּן. וְוִי לִיה: טַב לִיה דְלֹא אֲתַבְּרִי בְּעַלְמָא וְלֹא יוֹלִיף
הֵהִיא אוֹרֵייתָא דְבִבְכָתָב וְאוֹרֵייתָא דְבַעַל פֶּה, דְאֲתַזְוֹשֵׁב לִיה כְּאֵלוּ
אֲזוּר עַלְמָא לְתַהוּ וּבַהוּ, וְגָרִים עֲזִיזוּתָא בְּעַלְמָא וְאוֹרָה גְלוּתָא!

פִּירוּשׁ הַתִּיקוּנִי זוהר: וְכָף מִי שְׁגוֹרָם שְׁתַּסְתַּלַּק קַבְלָה וְזוֹכְמָה מֵתוֹרָה

שְׂבַעַל פֶּה וּמֵתוֹרָה שְׂבַבְכָתָב עַל יְדֵי שְׂאוּמֵר שְׂאִין צְרִיךְ לְלַמּוּד אִלָּא פֶּשֶׁט,
וְגוֹרָם לְאֲזוּרִים שְׂלֹא יִשְׁתַּדְּלוּ בְּהוּן - מִשּׁוּם שֶׁעַל יְדֵי זֶה הוּא גוֹרָם גַּם לְאֲזוּרִים
שֶׁלֹּא יִתְעַסְקוּ בּוֹכְמוֹת הַקְּבֵלָה, וְלִכֵּן בְּגַלְלוּ אֲזוּרִים אֲזוּרִים שְׂאִין אֵילָא פֶּשֶׁט
בְּתוֹרָה וּבִתְלֻמוּד - וּמִכּוּזִישִׁים שִׁישׁ פְּנִימִיּוֹת וּסְתָרֵי תוֹרָה, בְּיֹדָאֵי כְּאֵלוּ הוּא
יִסְלַק אֶת הַמְּעֵץ מֵאוֹתוֹ "נֶהָר" - דְּנִזְוֹשֵׁב לוֹ כְּאֵילוּ הוּא מִסְלַק אֶת גְּבִיעֵת שִׁפְעָה
הַזּוֹכְמָה וְהַבִּינָה בֵּין הַיִּסוּד הַנִּקְרָא "נֶהָר", וְעַל יְדֵי זֶה גוֹרָם שְׁנַמְנַע הַשִּׁפְעָה גַּם מֵאוֹתוֹ
"גָּן" - בֵּין הַמְּלַכּוֹת הַנִּקְרָא "גָּן". סוּד זֶה רִמּוּז בְּפִסּוּק "אוֹר יִרְעֵ לְצַדִּיק" (תְּהִילִים צו
יא) - וְהָרִי 'אוֹר' בְּגַמְטְרִיא 'רו' (סוּד). רוּצָה לֹבֵר - שֶׁעַל יְדֵי רוּי הַתּוֹרָה הַיִּסוּד
הַנִּקְרָא "צַדִּיק" מֵתַמְלֵא "אוֹר" בֵּין הַמְּוִזְזִין שֶׁהֵם 'זֵרַע קוֹדֵשׁ', וְאוּ הוּא נוֹתֵם לְמַלְכוּת
בְּסוּד וְרִיעֵת הַיִּזּוּר. לִכֵּן אִם זֶס וּזוֹלִילָה גוֹרָמִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְסַלַּק בֵּין הַיִּסוּד אֶת
טִיפַת הַיִּזּוּר אוֹ אִין אִפְשָׁרוֹת שִׁתְּיִזּוּדוֹ 'זַעִיר אֲנַפִּין' וְנִקְבִינָה. וְלִכֵּן מוֹהִיר הַתִּיקוּנִי
זוהר: אוּי לוֹ לֹזֶה הָאָדָם! טוֹב שְׂלֹא גְבָרָא בְּעוֹלָם וְלֹא יִלְמַד אוֹתָהּ תוֹרָה
שְׂבַבְכָתָב וְתוֹרָה שְׂבַעַל פֶּה - דְּבוּדָאֵי שֶׁהִיא עֲדִיף לוֹ שֶׁלֹּא בָּא לְעוֹלָם בְּכֻלָּל וְלֹא
הִיא לֹבֵד לֹא תוֹרָה שְׂבַבְכָתָב וְלֹא תוֹרָה שְׂבַעַל פֶּה! וּמִבְּאֵר הַטַּעַם - כִּי אִם
הִיא עִם הָאָרֶץ שְׂאִין רְאוּי לְלַמּוּד קַבְלָה לֹא הִיא פּוֹגֵם כָּל כָּךְ. אֲבָל מִי שֶׁלֹּבֵד
גְּלוּת הַתּוֹרָה וּמִכּוּזִישׁ שִׁישׁ בַּה פְּנִימִיּוֹת וְנִסְתָּרוֹת הָרִי הוּא מִסְלַק הַשִּׁפְעָה שֶׁל הַיִּסוּד.
וְלֹא רַק זֹאת, אִלָּא שְׁזוֹשֵׁב לוֹ כְּאֵלוּ הוּא הַזּוֹזִיר אֶת הָעוֹלָם לְתַהוּ וּבַהוּ לְפִי
שְׂמַנְבִיר אֶת הַקְּלִיפּוֹת הַרְמוּזִים בְּפִסּוּק 'וְהָאָרֶץ הִיָּתָה תַּהוּ וּבַהוּ וְזוֹשֶׁף עַל פְּנֵי תַּהוּם'
(בְּרֵאשִׁית א ב) בַּעַת שֶׁ"נֶהָר" וְהַ"גָּן" הֵם יְבִשִׁים בְּעוֹנוֹתֵינוּ! וְלֹא רַק זֹאת, אִלָּא וְגוֹרָם
עֲזִי בְּעוֹלָם וְאוֹרָה הַגְּלוּת - כִּי אִם אִין שִׁפְעָה בִּיסוּד וּבְמַלְכוּת, אוֹ מֵאִין יִהְיֶה שִׁפְעָה
לְמַטָּה לְתַזְוִתוֹנִים? וְלַעוֹמֹת זֹאת, מִי שֶׁלֹּבֵד סְתָרֵי תוֹרָה מִקִּיִּים אֶת הָעוֹלָם! [מְבִיאֹר
מֵתוֹק מוֹדֵשׁ עַל תִּיקוּן מוֹג]

עֵתָה נִזְוֹר לְתִיקוּן ל' שֶׁרְבִינוּ מִהַרְזוּ"וּ בְּהַקְדָּמוֹתָו וְאֲנִי בְּבִיאורֵינוּ עוֹסְקִים בּו כַּעַת.
בְּבִיאֹר הַגֵּר"א (כֵּאֵן עַל תִּיקוּן ל') בִּיאֵר מִה שְׂאֵמְרוּ אֲעֲלִינוּ 'שְׂאֵלוּ הֵם שְׂעוֹשִׂים אֶת
הַתּוֹרָה 'בְּיִשָּׁה' בּוֹה הַלְשׁוֹן:

רצונו לומר 'יבשה' - כמו שנאמר: "ועתה נפשונו יבשה" (במדבר יא ו), ועל ידי זה "ראיתי את הארץ והנה תהו ובהו וכו'." (ירמיה ד כג) - דהיינו שבהתרשלותם מלעסוק בזוכמת הקבלה הם פוגמים בכבוד התורה, ולכן מעלה הקדוש ברוך הוא עליהם בזינה של ביטול תורה דבגינה כל הצרות הללו באים.

כמו שאמרו בגמרא (בשבת - דף לג ע"א): 'בעוון ביטול תורה זורב ובזיה רבה, ודבר ובצורת בא, ובני אדם אוכלין ואינן שבעין...דכתיב: "והבאתי עליכם זורב נקמת נקם ברית" (ויקרא כו כה) - ואין ברית אלא תורה שנאמר: "אם לא בריתי יומם וקלילה" (ירמיה לג כה)!

עד כאן פירושו של דברים על פי ביאור הגר"א על תיקון ל'. ולקמן בביאורו לתיקון מג' כתב הגר"א על מה שאמרו אצלנו בתיקון ל' 'גורמים שמסתלק מעין הנוכמה שהיא י' ממנה ונשארת ב' יבשה' בזה הלשון:

'הענין - שקבלה הוא מעין הנוכמה שהיא י' שממנו יוצא הנהר' (דהיינו היסוד של זעיר אנופין הנקרא תורה שבתב) וגם ה'גן' (דהיינו המלכות הנקראת תורה שבעל פה)! עד כאן לשונו.

ומה שאמרו בתיקונים 'נשארת ב' יבשה' ביאר הגר"א (שם):

'כאילו מוזזיר את העולם לתהו ובהו. רוצה לומר - לזמן שהעולם הוא בלא תורה ובלא משיזו, דאינון גרמין דייזיל משיזו! עד כאן לשונו.

ולכאורה יש להביא סמך למה שביאר הגר"א שאילו הם שעושים את התורה יבשה' על ידי התרשלותם מלעסוק בזוכמת האמת, וכן קצת רמז למה שהשווה הגר"א דבר זה לבזינת ביטול תורה, ממאמר אוזד מוזכמינו זכרונם לברכה הידוע לכל. דהרי בגמרא (במסכת זוגיגה - דף יב ע"ב, ומסכת עבודה זרה - דף ג ע"ב) איתא:

'אמר רבי לוי - כל הפוסק מדברי תורה ועוסק בדברי שיזזה מאכילין לו גזולי רתמים, שנאמר: "הקטפים מלונז עלי שיזו ושךש רתמים לזומם" (איוב ל ד); ופירש רש"י (במסכת עבודה זרה): 'הפוסק מדברי תורה - מי שעוסק בתורה ופוסק על דברי שיזזה בטלה. "מלונז" - דברים לזולוזים! עד כאן לשונו.

אֵילָנָא זולק א - פרק ב דוֹזֵי קפט

הרי זויגן מדברי רש"י שהבין שכוונת הגמרא לומר שבמהותם דברי תורה הם בהכרוז דברים לזולזלים (ריצה לומר - מלאים זיוות), ואינם כשאר דברי העולם הזה היבשים ביוזם לדברי תורה. אם כן פשיטא שמי שמוציא מדברי התורה את לזולזלותם מראה בזה שהתורה זשובה בעיניו רק כשאר דברי עולם הזה - רזומנא ליצלן! ואכן מוכוז בהדיא ממאמר זה בתיקון ל' שעל ידי התרשלותם של לומדי התורה מלעסוק בזוכמת האמת 'הם עושים אַת התורה יבשה' - כלומר, רק כשאר דברי עולם הזה - רזומנא ליצלן!

ודע, שיסוד זה שבהתרלשות לומדי התורה מלימוד הקבלה הם 'עושים אַת התורה יבשה' הדגיש רבינו מהרוז"ו גם בהמשך הקדמתו במילים אזורות היוצאת מן הלב כדי שיכנסו לאוון השומעת. זה לשונו לקמן:

'וזה אצלי פירוש המושג (אבות ו ב) - 'אמר רבי יהושע בן לוי: בכל יום ויום פת קול יוצאת מהר זורב ומכרות ואמרת: 'אוי להם לבריות מעלבונה של תורה!'

כי בלי ספק בהיותם עוסקים בפשטיה ובספוריה לבדם היא לובשת בגדי אלמנותה ושק הוישת פסותה וכל האמות יאמרו לישראל "מה הדרך מדוד" (שיר השירים ה ט)? מה תורתכם מתורתנו? הלא גם תורתכם ספורים בהבלי העולם. אין עלבון תורה גדול מזה:

ולכן אוי להם לבריות מעלבונה של תורה ואינם עוסקים בזוכמת הקבלה שהיא נותנת כבוד לתורה - כי הם מאריכים הגלות וכל הרעות המתרגשות לבוא בעולם, כנזכר לעיל במאמר שהתזלנו בהקדמתנו זאת! עד כאן לשונו. ופשוט שכוונתו בסוף דבריו שם למאמר תיקון ל' שאנו כעת עוסקים בו.

וגם הנושא הנרוזב שנגע בו כאן בביאור הגר"א - דהיינו שמניעת לומדי התורה מלעסוק בזוכמת הקבלה נזשב לביטול תורה ראוי לבארו בביאור נרוזב בפני עצמו (אמנם אין כאן מקומו), דהרי גם רבינו מהרוז"ו לקמן בהקדמתו דן בפסוקים שהזכיר כאן הגר"א.

ובאמת כבר התזלנו לעשות זאת לעיל (בפרק א סעיף יב) במה שעסקנו שם לאורך ולרוזב בסיבת זורבן בית שני על פי זכמי הזוהר לאור מה שנתבאר בבבלי

וירושלמי על פסוק "על מִה אֲבָדָה הָאָרֶץ" (ירמיה ט יא) - עיין שם. אמנם לעת עתה כדי להשוות דעת מהרוז"ו עם דברי הגר"א כאן במה שקישר בין ביטולה של לימוד תורת הקבלה עם זורבן הארץ והזזרתה לתהו ובהו נסתפק בהעתקת תמצית לשון מהרוז"ו לקמן:

וְכַאֲשֶׁר נִשְׁוֵב בְּתִשְׁבּוּבָה לְעֵסֶק מֵאֲהָבָה בְּזִכְמוֹת הַזֹּאת וְנֶאֱלוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִהְרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן! שְׂמוּעַ שְׂמִיעָתִי נִאֲקֵת יִרְמְיָהוּ הַנְּבִיא מִתְנַוֶּרֶד וּבִמְתַמְרָמֵר בְּבֹר נִפְשׁוֹ בְּאִמְרוֹ: "עַד מִתִּי אֲרָאָה נִס, אֲשִׁמְעָה קוֹל שׁוֹפָר - כִּי אֲוִיל עַמִּי, אוֹתִי לֹא יִדְעוּ וְגו'. רֵאִיתִי אֶת הָאָרֶץ וְהִנֵּה תִהְיֶה וְבִהוּ וְגו'. רֵאִיתִי וְהִנֵּה הַכְּרָמִל וְגו'. כִּי כֹה אָמַר הַשֵּׁם שְׂמִמָּה תִהְיֶה כָּל הָאָרֶץ וְכֻלָּהּ לֹא אֲעִשֶׂה וְגו'" (ירמיה ד כא-כו).

"הַצִּיָּקָתִי רוּז בְּטֵנִי" (איוב לב יז) לְבָאָר פְּסוּקִים הָאֵלוּ הַנְּאֻמִּים בְּאִמְתַּעַל עַל יְדֵי יִרְמְיָהוּ הַנְּבִיא עָלָיו הַשְּׁלוֹם בְּדֶרֶךְ נְבוֹאָה עַל הַדּוֹר הָאֲזוּרוֹן הַזֶּה בְּהִיוֹתוֹ מִתְמַרֵּר עַל אֶרֶץ גְּלוּתֵנוּ יוֹתֵר מִשְׁעוּרוֹ. וְהוּ מִה שְׂכַתוֹב "עַד מִתִּי אֲרָאָה נִס", הוּא הַנִּס וְהַדְּגֵל שֶׁל הַמְּשִׁיזוֹ כַּנּוֹכַח בְּפִרְשַׁת מִשְׁפָּטִים (דף קב ע"א), וְהוּ לְשׁוֹנוֹ: 'וַיִּתֵּן, נִס דְּמְשִׁיזוֹ בֶּן דְּדוּד'!

...וְכַנְגֵּד פֶּת זִכְמוֹת הַפְּשִׁט, אוֹתָם אֲשֶׁר הֵם מוֹאֲסִים לְעֵסֶק בְּזִכְמוֹת הַאִמְתַּעַל הַנְּקָרָא 'עַץ הַזֵּימִים' וְזוּי עוֹלָם וְעוֹסְקִים בְּסִפּוּרִים הַפְּשִׁטִּים בְּפִשׁוּטָן בְּלִבָּד, וְאוֹמְרִים שְׂאִין בְּתוֹרָה אֶלָּא הַפְּשִׁט בְּלִבָּד - זֶס וְשְׁלוֹם - אֲשֶׁר הוּא נְקָרָא 'עַץ הַדְּעַת טוֹב וְרַע' כַּנּוֹכַח לְעֵיל, עָלֵיהֶם אָמְרוּ: "זִכְמוֹת הַמִּה לְהִרַע וְלְהִטִּיב לֹא יִדְעוּ" (ירמיה שם כב)! עַד כֹּאן לִשׁוֹן מִהְרֹז"ו לְקַמֵּן.

יום סט - מוקדש לזכות זונה בת אמיכל

ענף ה

והאי רוזן דאסתלק איהו רוזן דמשיזן כמה דאתמר.
 ואיהו רוזן הקדש, ואיהו "רוזן זוכמה ובינה, רוזן עצה
 וגבורה, רוזן דעת ויראת יהוה" (שעיה יא ב).

פירוש התיקוני זוהר: והרוזן הוא שמסתלקת - כמו שכתוב: "רוזן הולך
 ולא ישוב" (תהלים עז לט) היא רוזן של המשיזן - כמו שלמדנו (בוהר פרשת נשא
 - דף קל ע"ב) שמשיוזן יוכה להארית רוזן מוזוטמא ד'עתיקא קדישא' שהוא למעלה
 מכל הרוזות כמו שנתבאר (שם). והיא רוזן הקדש רוצה לומר - דוה הרוזן
 ישרה על משיזן על ידי המלכות הנקראת 'רוזן הקדש', והיא "רוזן זוכמה ובינה"
 כמשמעו - שמוקור הרוזן מתזיל מספירות זוכמה ובינה, "רוזן עצה וגבורה"
 ומשם נמשך הרוזן דרך ספירות זוסד (דהיינו 'עצה') וגבורה, "רוזן דעת" הכולל
 ספירות תפארת נצח והוד, "ויראת יהוה" הרובו על ספירות יסוד ומלכות. וכל אלו
 הרוזות מפשטים דרך היסוד ד'זעיר אנפין' בסוד היוזוד למלכות בת זוג הנקראת
 'רוזן הקדש', ומבנה יאירו על מלך המשיזן. ועיקר המשיכת זה הרוזן הוא על ידי
 לימוד הקבלה! ועל פי מותק מדבש!

ענף ו

פקודא תגלינא: "ויאמר אלהים יהי אור, ויהי אור" (בראשית א ג).
 ודא אהבה דאיהו אהבת זוסד. הדיא הוא דכתיב: "ואהבת
 עולם אהבתיה על פן משכתייה זוסד" (ירמיה לא ב). ועלה
 אתמר: "אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ"
 (שיר השירים ב ז). ודא אהבתיה את מסטרא דשמאלא, ואהבה
 אתקריאת מסטרא דימינא.

פירוש התיקוני זוהר: מצוה שניה היא מצות אהבה (דהרי בריש תיקון ל'
 התזילו כבר לבאר מצות יראה, ועתה ממשיך עם ביאור מצות אהבה שהיא המצות
 השניה). וזה מרובו במה שכתוב: "ויאמר אלהים יהי אור, ויהי אור" (בראשית א
 ג). ובפרש כי 'אור' זו אהבה שהיא אהבת זוסד. רוצה לומר - כי יום הראשון
 הוא כנגד ספירת הזוסד הנקרא 'אור' דהרי בו נברא האור, והיינו מידת האהבה.
 וזה שכתוב: "ואהבת עולם אהבתיה על פן משכתייה זוסד" (ירמיה לא ב) -

אילנות זולקא - פרק ב' דיוני

הרי שאהבה וזוסד הם ענין אחד, כי למי שליו אוהבו עושה לו זוסד. ועלֵיה נאמר: "אם תעירו ואם תעוררו את האהבה" שהיא סוד השכינה הנקראת 'אהבה'. ורוצה לומר - אם תרצו להעלותה מן הגלות ולקשרה בזוסד דבעלה 'זעיר אנפין' (שאו היא נקראת 'אהבה' בהיותה קשורה עם בעלה) או תדעו לכם שדבר זה תלוי ב-'עד שתזופין' (שיר השירים ב' ז) - דהיינו עד שיקימו בני ישראל את המצוות מאהבה ולא על מנת לקבל פרס, אלא בזופין וברצון. וביאר כי 'יראה' נקראת מצד השמאל - כלומר, השכינה נקראת 'יראה' כשמקבלת את הגבורות מצד השמאל. 'ואהבה' נקראת מצד הימין - כלומר, השכינה נקראת 'אהבה' כשמקבלת את הזוסדים מצד ימין. (על פי 'מתוק מדבש')

ענף ז

אית יראה ואית יראה, אית אהבה ואית אהבה. יראה דדחיל בר נש לקודשא בריה הוא בגין דלא נזיית מנכסוי, או בגין דלא ימותן בניו בנזייו - אשתכחו דאם הוה נזיית מנכסוי או אם ימותן בניו בנזייו דלא הוה דחיל ליה, ובגין דא הוה רזיזים ליה. האי יראה ואהבה לא שני ליראת יהוה ולא אהבה דיליה לעקרא. אכל רזיזו ודחילו עיקרא דיליה - בין טב ובין ביש. ובגין דא אתקריאת האי יראה ואהבה על מנת לקבל פרס.

פירוש התיקוני זוהר: עתה מבאר שישנם שני אופני אהבה ויראה כלפי הקדוש ברוך הוא. יש יראה ויש יראה, יש אהבה ויש אהבה. ובפרשי: יראה שירא אדם מהקדוש ברוך הוא כדאי שלא ירד מנכסיו שמפוזר שאם יזוטא או יורידו הקדוש ברוך הוא מנכסיו ומעושרו, או כדאי שלא ימותו בניו בנזייו רזומנא ליעלן! כלומר - שירא לזוטא מוזמת אהבת בניו, נמצא שאם היה יורד מנכסיו או אם ימותו בניו בנזייו - שאם זוס וזלילה יבוא לו הדבר שהיה מפוזר שלא יבואהו, או הוא לא היה ירא ממנו עוד, משום שבטל כבר הטעם ליראתו. וכן אם משום זה היה אוהב אותו רוצה לומר - שאם בשביל שהקדוש ברוך הוא הטיב עמו בבנים ובנכסים היה אוהב אותו, ואם זוס וזלילה היה יורד מנכסיו או שמתו בניו או היתה נפסקת אהבתו להקדוש ברוך הוא - דהרי כבר בטל הטעם לאותה אהבה. ומבאר עוד שהיראה והאהבה תללו - שמי שיש לו כלפי הקדוש ברוך הוא רק יראה ואהבה כאלו בודאי לא שם את יראת יהוה ואת האהבה שלו לעיקר. אלא זה מראה שהעיקר אצלו וכל כוונתו באהבת השם או יראת השם היא רק על מנת לקבל פרס. אכל אהבה

אילנא זולק א - פרק ב דוויי קצנ

וירא את העקר שלו רוצה לומר - העיקר באהבת ויראת השם צריך להיות בין טוב ובין רע כלומר - בין כאשר טוב לו בעולם הזה ובין כאשר רע לו, זוס וזולילה: כי רק או מראה שאינו עובד את השם בשביל תועלת עצמו אלא בשביל תיקון השכינה הקדושה. ומשום זה נקראות המדרגות הקודמות שהוכרנו יראת ואהבה על מנת לקבל פרס - משהטעם שביארנו, שהרי אין אהבתו או יראתו להקדיש ברוך הוא אלא לתועלת עצמו ולא לתיקון השכינה! ועל פי מתוק מרבי!

יום ע - מוקדש לזכות זונה בת אמילי

ענף זז

ובגין דא אמר קודשא בריה הוא: "השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות או באילות השדה, אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתזופץ" - דאיהו רזימו בלאו פרס, ולא על מנת לקבל פרס.

פירוש התיקוני זוהר: ומשום זה - משום אהבת השם האמיתית אמר הקדוש ברוך הוא לישראל: "השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות או באילות השדה, אם תעירו ואם תעוררו את האהבה". שכביכול אמר הקדוש ברוך הוא לכנסת ישראל - השבעתי אתכם "אם תעוררו" (רוצה לומר - שתעוררו) את השכינה הקדושה הנקראת "אהבה" בכוונה להעלותה מהגלות ולקשרה בזוסד של בעלה זעיר אנפין "עד שתזופץ". רוצה לומר - עד שיקיימו ישראל את המצוות מאהבה בזופץ ורצון טוב, שזמא אהבה בלי פרס כלומר - שלא על מנת לקבל פרס! שאם בני ישראל יעוררו את השכינה להעלותה מן הגלות בלא אהבה אמיתית להשם יתברך, או זוס וזולילה יתקיים בהם מזה שכתוב: "ולקוותי אתכם אזור מעיר ושנים ממשפחה" (ירמיה ג יד) - ולא גאולה שלמה! אבל אם יתקנו את השכינה הקדושה בלימוד ספר הזוהר ושאר כתבי הקבלה או יבוא משיחו ועמו תבא גאולה שלמה, וברזומים! כמו דאמר ליה אליהו לרשב"י (ברעיא מהימנא פרשת נשא - דף קכד ע"ב): ובגין דעתידין ישראל למטעם מאילנא דוויי דאיהו האי ספר הזוהר יפקון ביה מן גלותא ברוזמי! (פירוש: ומשום שעתידים ישראל למטעם מעץ הזוהר שהוא ספר הזוהר הזה יצאו בו מהגלות ברוזמים). ובדרך אזורת יש לפרש מזה שכתוב "עד שתזופץ", דרוצה לומר - עד שהוא יזופץ! כלומר, עד שיוזופץ הקדוש ברוך הוא ביראה ואהבה של בני ישראל. ומתי יהיה זה? כאשר הם עושים לא על מנת לקבל פרס!

ענף ט

דיראָה וואָהבֿה על מְנַת לְקַבֵּל פֶּרֶס - אֵיהִי שֶׁל שְׁפוּזָה!
 "תַּזוּת שְׁלֹשׁ רְגָזָה אֶרֶץ... תַּזוּת עֶבֶד כִּי יִמְלוֹךְ... וְשְׁפוּזָה כִּי
 תִּירֶשׁ גְּבִירָתָה" (משלי ל כא-כג)!

פירוש התיקוני זוהר: ומבאר שזה משום שִׁירָאָה וְאֵהֶבֶה על מְנַת לְקַבֵּל פֶּרֶס היא של שְׁפוּזָה וְעֶבֶד - מטעם שיראה ואהבה כאלו מותקבלות ועולות על ידי העבד' שהוא המלאך מט"ט ועל ידי השְׁפוּזָה' שהיא בת זוגו - ולא על ידי קודשא בריך הוא ושכינתיה! ועל זה נאמר: "תַּזוּת שְׁלֹשׁ רְגָזָה אֶרֶץ וְגו'" (משלי ל כא-כג). רוצה לומר - אֶרֶץ' הוא כנוי להשכינה. לפי זה כוונת הפסוק לומר שהשכינה מצטערת ורוגזת "תַּזוּת עֶבֶד כִּי יִמְלוֹךְ" - כאשר העבד' שהוא המלאך מט"ט מקבל ומעלה את קיום המצוות של בני ישראל שהם עושים מאהבה על מנת לקבל פרס. ועוד אומר אותו פסוק שהשכינה מצטערת ורוגזת תזוּת "וְשְׁפוּזָה כִּי תִירֶשׁ גְּבִירָתָה" - כאשר השְׁפוּזָה' שהיא בת זוגו של מט"ט מקבלת ומעלה את קיום המצוות שבני ישראל עושים מיראה על מנת לקבל פרס. במילים אחרות - השכינה מצטערת על שהמליכו בניה את מלאך מט"ט במקום בעלה 'עיר אנפין', ואת בת זוגו של מט"ט במקום השכינה! ועל פי 'מתוק מרבש'

אֵילָנָא זולק א - פרק ב דוֹזִי

קצה

וכיון דאתינן להכא נימא מילתא במהות השבועה הזו שהזכירו כאן במאמר תיקון ל' שאנו עוסקים בו כעת, כמו שנאמר: "הַשְּׁבַעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם בְּצַבָּאוֹת אוּ בְּאֵילֹת הַשָּׁדָה, אִם תַּעֲרִינּוּ וְאִם תַּעֲוֲרִינּוּ אֶת הָאֲהָבָה". הרי לעיל פירשנו על פי ביאור 'מתוק מדבש' את דברי התיקוני זוהר הללו באופן שאמר השם יתברך לבני ישראל - 'השבועתי אתכם שתעוררו את השכינה הנקראת "אהבה" בכוונה להעלותה מהגלות ולקשרה בזוסד של בעלה 'זעיר אנפין'.

ויש לשאול על זה - איפה מצינו שהושבענו בשבועה זו לתקן את השכינה הקדושה ולהעלותה מן הגלות, ובפרט לפי מה שידוע שכוונת התיקוני זוהר בשורות אלו לעורר על הזויתרון בלימוד הקבלה בקרב הלומדים?! אכן סוד שבועה זו נתבאר במקום אזור בוזהר הקדוש (בפרשת תרומה - דף קסא ע"ב), ולכך הבאנו לשון הזוהר שם עם פירושו (בעיקר על פי 'מתוק מדבש'):

בְּשַׁעֲתָא דְסַלְיָה בְּרַעֲוִיתָא דְקוֹדְשָׁא בְּרִיָּהּ הוּא לְמַבְרֵי אָדָם, קָאִים קַמִּיָּה בְּדִיּוּקְנִיָּה וְקִיּוּמִיָּה, כְּמָה דְאִיהוּ בְּהָאֵי עֲלָמָא. וְאֶפְיֻלוּ כָּל אֵינּוֹן בְּנֵי עֲלָמָא, עַד לֹא יִיתוּן בְּהָאֵי עֲלָמָא כְּלָהוּ קִיּוּמִין בְּקִיּוּמִיָּהוּ וּבְתַקּוּנִיָּהוּ כְּפִיּוּמִין בְּהָאֵי עֲלָמָא, בְּזוּד אוּצָר דְתַמָּן כָּל נְשֻׁמְתֵין דְעֲלָמָא מִתְלַבְּשֵׁן בְּדִיּוּקְנִיָּהוּ.

פירוש הזוהר: בשעה שעלה ברצונו של הקדוש ברוך הוא לברוא את

הָאָדָם, עָמַד אָדָם הַרְאִישׁוֹן לְפָנָיו בְּדַמְתוֹ וְקִיּוּמוֹ - דהיינו בצלמו, שהוא לבוש הנשמה בעולם הזה (דידוע שנשמת האדם גבוהה מדי להתיישב בגוף הגשמי העכור, ולכן זוייבת הנשמה להתלבש קודם לכן בלבוש רוזני אמצעי הנקרא 'צלם'). וכאן מבואר שגם בגן עדן מלובשת הנשמה בצלם ההוא כְּמוֹ שְׁהוּא נִרְאָה בְּעוֹלָם הַזֶּה - כי הצלם נותן צורה לגוף בעולם הזה. עכשיו מבאר הזוהר שכמו שהיה כן אז בזמן בריאת אדם הראשון, אֶפְלוּ כָּל אוֹתָם בְּנֵי הָעוֹלָם שֶׁהֵם נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל עוֹד טָרָם בּוֹאִים לְעוֹלָם הַזֶּה כְּלָם עוֹמְדִים בְּתִיקוּנָם וְקִיּוּמָם - כלומר בצלם של נשמתם כְּמוֹ שְׁעוֹמְדִים בְּעוֹלָם הַזֶּה. ומקום מציאות הנשמות הוא בְּאוּצָר אֲזוּד שְׁשֵׁם כָּל נְשֻׁמְתֵי הָעוֹלָם מִתְלַבְּשׁוֹת בְּדַמְיֻתֵיהֶן שֶׁתִּיד לִהְיוֹת לָהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה. ועל 'אוצר' זה רמזו רבותינו במסכת גדה (בדף יג ע"ב): 'אין בן-דוד בא עד שיכלו כל הנשמות ש'בגוף', שנאמר: "כִּי לֹא לְעוֹלָם אָרִיב וְלֹא לְנִצְוֹ אֶקְצוֹף, כִּי רִוּן מִלְּפָנָי יַעֲטוֹף וְנִשְׁמוֹת אֲנִי עֲשִׂיתִי" (ישעיהו נז טז).

ובְשַׁעְתָּא דְּוִמִינִין לְנוֹזְתָא בְּהַאי עֲלָמָא, קְרִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְנוֹד מְמַנָּא דִּי מְנֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרִשׁוּתֵיהּ כֹּל נְשַׁמְתִין דְּוִמִינִין לְנוֹזְתָא לְהַאי עֲלָמָא, וְאָמַר לֵיהּ: זֵיל אִיתֵי לִי רוּזוּ פְּלוּנִי. בְּהַהִיא שַׁעְתָּא אֲתָנָא הָהִיא נְשַׁמְתָּא, מִתְּלַבְּשָׁא בְּדִיּוּקְנָא דְּהַאי עֲלָמָא, וְהָהִיא מְמַנָּא אֲזוּזִי לְהַ קְבִי מִלְכָּא קְדִישָׁא.

פִּירוּשׁ הַזּוֹהַר: ובְשַׁעְתָּא שְׁמוֹמֵנִים וּמוֹכְנִים הַנְּשַׁמּוֹת לְרַדְתָּ לְעוֹלָם הַזֶּה, קוּרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַמְנָה אֲזוּד שְׁמִנְהַ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְהַפְּקִיד בְּרִשׁוּתוֹ אֶת כָּל הַנְּשַׁמּוֹת הַעֲתִידוֹת לְרַדְתָּ לְעוֹלָם הַזֶּה, וְאָמַר לוֹ: לֵךְ תְּבִיא לִי רוּזוּ שֶׁל פְּלוּנִי. בְּאוֹתָהּ שַׁעְתָּא בָּאָה אוֹתָהּ נְשִׁמָּה מִלְּבַשְׁתָּ בְּדַמּוֹת שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה שֶׁהוּא הַצֶּלֶם הַנוֹכַח לְעִיל, וְאוֹתוֹ מְמַנָּה מִרְאָה אוֹתָהּ לְפָנָי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.

קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לְהַ, וְאוּמִי לְהַ דְּכַד תִּיּוֹזוּת לְהַאי עֲלָמָא דְּתַשְׁתַּדֵּל בְּאוּרִייתָא לְמַנְדַּע לֵיהּ, וְלְמַנְדַּע בְּרוּזָא דְּמַהִימְנוּתָא. דְּכָל מֵאן דְּהוּי בְּהַאי עֲלָמָא וְלֹא אֲשַׁתַּדֵּל לְמַנְדַּע לֵיהּ, טָב לֵיהּ דְּלֹא יִתְבַּרִי. בְּגִין כֵּךְ אֲתַזְוִי קְבִי מִלְכָּא קְדִישָׁא - לְמַנְדַּע בְּהַאי עֲלָמָא, וְלֹאֲשַׁתַּדֵּלָא בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרוּזָא דְּמַהִימְנוּתָא.

פִּירוּשׁ הַזּוֹהַר: אוּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר לְהַ לְאוֹתָהּ נְשִׁמָּה מִהַ תַּפְקִידָהּ וְתַכְלִיתָהּ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וּמִשְׁפִּיעַ אוֹתָהּ שְׁכֵשֶׁתְרַד לְעוֹלָם הַזֶּה שְׁתַּשְׁתַּדֵּל בְּתוֹרַת לְדַעַת אוֹתוֹ יִתְבַּרְךְ וְלִיּוֹזְדוֹ, וְלְדַעַת אֶת סוּד הָאֲמוּנָה - שֶׁהֵם הַקְּדַמּוֹת הַסּוּדוֹת לְפָרֵשׁ עַל יָדֵם סִתְרֵי תוֹרָה, דְּהָרִי סוּדוֹת הַתּוֹרָה הֵם זוּלְק הַתּוֹרָה הַמְרוּצָה לְמַעֲלָה יוֹתֵר מִזֶּה כֹּל. וּמִבְּאֵר שְׁכָל מִי שֶׁהִיא בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא הִשְׁתַּדֵּל לְדַעַת אוֹתוֹ יִתְבַּרְךְ וְאִיךְ לִיּוֹזְדוֹ בְּכָל הָעוֹלָמוֹת עַל יְדֵי רוּזֵי הַתּוֹרָה טוֹב לוֹ שֶׁלֹּא יִבְרָא מִתּוֹזִילָה כַּדִּי שְׁלֵא יַעֲנֵשׁ עַל כֵּךְ! דְּהָרִי מַשׁוּם כֵּךְ נִרְאִית הַנְּשִׁמָּה לְפָנָי הַמְּקַף הַקְּדוּשׁ עַל יְדֵי הַמְּמוּנָה הַנוֹכַח לְעִיל עוֹד לְפָנָי יִרִידָתָהּ לְעוֹלָם - כַּדִּי שֶׁתְּשִׁיג אֶת יוֹזְדוֹ יִתְבַּרְךְ מִתּוֹזִילָה, וּבֹכּוֹת זֶה תַּתְּעוֹרֵר הַנְּשִׁמָּה לְדַעַת וּלְגַרוּם אֶת יוֹזְדוֹ יִתְבַּרְךְ עִם שְׁכִיעַתוֹ הַקְּדוּשָׁה גַם בְּהִיוֹתָהּ לְמַטָּה בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּתוֹךְ הַגּוֹף הַגִּשְׁמִי, וְכַדִּי לְהוֹדִיעַ לְנְשִׁמָּה שְׁכִיעוּכָה הִיא לְהִשְׁתַּדֵּל בְּקוּדְשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּסוּד הָאֲמוּנָה - שֶׁהוּא הַסּוּד אִיךְ שְׁזַעִיר אֲנַפְיָן הַנִּקְרָא 'הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא' מִתּוֹזְדוֹ עִם בֵּת זוּגוֹ הַמְּלֻכּוֹת וּמִשְׁפִּיעַ עַל יְדֵי יוֹזְדוֹ זֶה שְׁפַע לְמַטָּה עַד סוּף כָּל הָעוֹלָמוֹת. כְּלוּמַר, שְׁכִיעוּתוֹ סוּדוֹת הַתּוֹרָה יַדַּע הָאָדָם אִיךְ לִיּוֹזְדוֹ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׁכִיעַתָּהּ.

אֵילָנָא זולק א - פרק ב דְיוֹזִי קצו

הָדָא הוּא דְכַתְיב: "אַתָּה הָרֵאתָ לְדַעַת" (דברים ד לה) - אַתְּוֹזִיאתָ עַל יְדָא דְהָהוּא מִמְנָא קָמִי קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. "לְדַעַת" - לְמַנְדַּע, וְלֹא־סִתְפְּלָא בְּהַאי עֲלָמָא בְּרֹא דְמַהִימְנוּתָא, בְּרֹא דְאוּרִייתָא. וְכָל מֵאן דְּהָוָה בְּהַאי עֲלָמָא וְלֹא אֲשִׁתְּדַל בְּאוּרִייתָא לְמַנְדַּע לִיהּ, טַב לִיהּ דְּלֹא אַתְּבְּרִי. דְּהָא בְּגִין דָּא אִייתִי לִיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבַר נְשׂ בְּהַאי עֲלָמָא.

פִּירוּשׁ הוֹוֵהָר: זְהוּ הַסּוּד בְּמַה שְׁכַתּוּב: "אַתָּה הָרֵאתָ לְדַעַת" (דברים ד לה). רוצה לומר - אתה בהיותך עדיין נשמה כבר "הָרֵאתָ" עַל יְדֵי אוֹתוֹ הַמְּמַנָּה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹד לְפָנֵי יְרִידתְךָ לְעוֹלָם "לְדַעַת". ומבאר שהטעם ש"הָרֵאתָ" לְפָנֵי אוֹ הֵיָה כְּדֵי לְעוֹרֵר אוֹתְךָ "לְדַעַת" וְלֹא־סִתְפְּלָא בְּעוֹלָם הָהוּא בְּסוּד הַאֲמוּנָה עַל יְדֵי הַלִּימוּד בְּסוּדוֹת הַתּוֹרָה וְאוּפְנֵי תִיקוּן הַשְּׂכִינָה וַיִּזְוֹדָה עִם בַּעֲלָהּ. ועל פי יסוד זה מסיים הוֹוֵהָר ואומר: וְכָל מִי שְׁהֵיָה בְּעוֹלָם הָהוּא וְלֹא הֲשִׁתְּדַל בְּתוֹרָה לְהַכִּירוֹ יִתְבַּרַךְ וְלִלְמוּד אִיךְ לִיזְוֹדוֹ בְּכָל הַעוֹלָמוֹת עַל יְדֵי סוּדוֹת הַתּוֹרָה - טוֹב לוֹ שְׁלֹא נִבְרָא מִתּוֹזִילָה וְלֹא נוֹלַד בְּעוֹלָם הוּא, שְׁהֵיָה בְּשִׂבְלִי זֶה הַבַּיִת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת הָאָדָם לְעוֹלָם הָהוּא:

הרי לנו מפורשות בדברי הוֹוֵהָר הקדוש איך שכל אוֹד ואוֹד מאתנו מושבע ועומד עוֹד לְפָנֵי בּוֹאוֹ לְעוֹלָם הוּא לְהַשְׁתַּדֵּל (כְּפִי יְכוּלָתוֹ) לְדַעַת בְּסוּדוֹת הַתּוֹרָה. דַּרְךְ עַל יְדֵי יְדִיעָה זוֹ יֵדַע הָאָדָם אִיךְ לְגָרוֹם לִיזְוֹד קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא עִם שְׂכִינְתִיהּ וְאִיךְ לְהַעֲלוֹת אֵת הַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה מֵאֲשֵׁפוֹת הַגְּלוּת. ויִתְכַּן מְאֹד שְׂגָם זֹכְמֵי הַגְּמֵרָא וְכַרוּנָם לְבִרְכַּהּ רַמְזוֹ עַל סוּד זֶה בְּמַסְכַּת גְּדָה (דף ל ע"ב), אֲלֵא שְׁלֹא רַצּוֹ לְפַרְשׁוֹ בְּאוֹמְרָם שֵׁם:

וְאִינוּ יוֹצֵא מִשֵּׁם עַד שְׂמִשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ, שְׁנֹאמַר: "כִּי לִי תִכְרַע כָּל בְּרָךְ, תִּשְׁבַּע כָּל לְשׁוֹן" (ישעיהו מה כג) ... "תִּשְׁבַּע כָּל לְשׁוֹן" - זֶה יוֹם הַלִּידָה, שְׁנֹאמַר "נְקִי כַפַּיִם וְבַר לֵבָב אֲשֶׁר לֹא נִשְׂא לְשׁוֹן נִפְשִׁי וְלֹא נִשְׁבַּע לְמַרְמָה" (תהלים כד ד); וּמַה הֵיא הַשְּׂבִיעָה שְׂמִשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ? "תְּהִי צְדִיק וְאֵל תְּהִי רִשְׁעִי".

עד כאן ביארנו בעזרת השם יתברך בשם גדולי המפרשים את מאמר תיקון לִי שְׂהַעֲתִיק רַבִּינוּ מִהַרְזוֹ"ו בְּפִירְקִין לְרֵאִייתוֹ לְסִיבַת אוּרְךָ גְלוּתֵינוּ הַמְּרָה שְׂבַע־בוֹרָה פְּתוּזָא רַבִּינוּ בּוֹזְקִירְתוֹ הַגְּדוּלָה בְּתוֹזִילַת הַקְּדָמוֹת. וְהֵיָה בְּמֵאמְרָא זֶה מִתְּיָקוּן לִי מוֹכּוּז דְּסִיבַת אֲרִיכוֹת הַגְּלוּת הֵיא מִשׁוּם הַתְּרַשְׁלוּת תּוֹפְסֵי הַתּוֹרָה מִלְתַּקֵּן תִּיקוּנֵי הַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה עַל יְדֵי הַעֲסַק לְשִׁמָּה בְּתוֹרַת הַקְּבֵלָה.

קצוז

אִילָנָא זולק א - פרק בּ דְּזִיזִי

ודע שכל מה שכתבנו כאן בפירקין הוא רק 'על רגל אוזת'. אם כן 'ואידך זיל
גבור' (כדאיתא במעשה דהלל הוקן במסכת שבת - דף לא ע"א) - וזה בדיוק מה שבעורת
השם נעשה יזודו בפרקים הבאים עלינו לשלום!

פרק ג

עסק התורה שלא לשמה אלא על מנת לקבל פרס

זה לשון הרב זימם ויטאל זכרו לזימי העולם הבא בפרק ג:

והנה מה שכתב בתולת דבריו: ואפילו כל אינון דמשתדלי באוריתא כול זוסד דעבדין לגרמיהו וכו' - עם היות שפשוטו מבאר, ובפרט בזמננו זה בעונותינו הרבים אשר התורה נעשית קרהם לזותף בה אצל קצת בעלי תורה אשר עסקם בתורה על מנת לקבל פרס והספקות יתרות, וגם להיותם מכלל ראשי ישיבות ודיני סנהדראות - להיות שמים וריזום נודף בכל הארץ.

ודומים במעשיהם לאנשי דור הפלגה הבונים מגדל וראשו בשמים, ועקר סבת מעשיהם היא מה שכתב אזור פה הכתוב: "ונעשה לנו שם" (בראשית יא ד), ככתוב בספר הזהר בפרשת בראשית (דף כה ע"ב). וזה לשונו על פסוק "אלה תולדות השמים והארץ" (בראשית ב ד):

שזומשה מינים יש בערב רב, ומן הג' מינים (לשון זה מגומגם - ראה מה שכתבנו על זה בביאורנו בפירקין) מהם הוא הנקרא 'בת גבורים', דעלייהו אתמר: "המה הגבורים אשר מעולם אנשי השם" (בראשית ו ד). ואינון מסטרא דאלין דאתמר בהון "הבה נבנה לנו עיר ומגדל... ונעשה לנו

ר אילנא זולק א - פרק ג דוויי

שם" בבנין פתי כנסיות ופתי מדרשות. ושויין בהון ספר תורה ועטרה
על רישיה - ולא לשמה, אלא למעבד לון וכו'.
והנה על הכת הזאת אמרו בגמרא: 'כל העוסק בתורה שלא לשמה
נזן לו שנהפכה שליתו על פניו ולא יצא לאויר העולם!'

ביאור 'אילָנָא דְּוִי' לפרק ג

סעיף א

וְהִנֵּה מָה שֶׁכָּתַב בְּתוֹזֵלוֹת דְּדַבְּרֵי וְאַפִּילוּ
כָּל אֵינּוֹן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרֵיתָא כָּל זֶסֶד
דְּעֵבְדִין לְגַרְמִייהוּ וְכוּ.

כוונת רבינו מהרז"ו בתוזילת פרק זה לומר שהשתא זוזור הוא לבאר ולדייק בדברי רשב"י שהאריך להעתיקן מתיקון ל' בפרק הקודם. ותוזילה זוזור הוא לדייק מזה שאמר רשב"י שם בתוזילת אותו מאמר: 'וְאַפִּילוּ כָּל אֵינּוֹן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרֵיתָא כָּל זֶסֶד דְּעֵבְדִין לְגַרְמִייהוּ עֵבְדִין, ולקשר זאת עם יזוסם של לומדי התורה ללימוד הקבלה.

ואף על פי שקיצר כאן מהרז"ו בלשונו ואמר 'כָּל זֶסֶד דְּעֵבְדִין לְגַרְמִייהוּ וְכוּ' - מכל מקום טרוזנו בביאורינו להשלים את דבריו מתיקון ל', וכן העתקנו פירושים של דברים פעם שנית על אתר. דהרי התם בתיקון ל' איתא:

'כָּל זֶסֶד דְּעֵבְדִין לְגַרְמִייהוּ עֵבְדִין! וְאַפִּילוּ כָּל אֵינּוֹן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי
בְּאוֹרֵיתָא, כָּל זֶסֶד דְּעֵבְדִין לְגַרְמִייהוּ עֵבְדִין!'

פירוש התיקוני זוהר: כָּל הַזֶּסֶד שְׁעוֹשִׂים בְּנֵי הָעוֹלָם עִם הַבְּרִיּוֹת עוֹשִׂים

הם לְעַצְמָם על מנת לקבל פרס, ולכן זכות הזוסד הזה שהם עושים יכול "כְּצִיץ הַשָּׁדָה" (כעשב שמציץ מעל פני האדמה לשעה אחת בלבד ומהרה מתייבש ונכמש). ולא רק זאת, אלא וְאַפִּילוּ כָּל אֵלוּ שְׁמִשְׁתַּדְּלִים בְּתוֹרַת רֹעֵזָה לומר - כל אלו שעוסקים רק בפשטי התורה, גם כן כָּל זֶסֶד שְׁעוֹשִׂים לְעַצְמָם עוֹשִׂים - כל הזוסד שהם עושים על ידי עסק התורה הנקראת "תוֹרַת זֶסֶד" (משלי לא כו) הוא רק לתועלת עצמם! רועז לומר - בעבור שכר בעולם הזה ובעולם הבא, ואין כוונתם בעבור תיקון השכינה הקדושה! ועל פי 'מתוק מדבש'

יום עב - מוקדש לזכות מורי בת מרים - לאריכות ימים ובריאות

סעיק ב

עם היות שפשיטו מבאר, ובפרט בזמננו זה
בעונותינו הרבים אשר התורה געשית קרהם
לזוהר בזה אצל קצת בעלי תורה אשר עסקם
בתורה על מנת לקבל פרס...

נראה דכוונת מהרז"ו כאן במה שאמר 'שפשיטו מבאר' לומר שגם מדברי אותו מאמר מתיקון ל' גופא שהעתיק לשונו לעיל בפרק ב מוכזו שלומדי התורה המתרשלים מלעסוק בסודות התורה מסתמא נגועים במדה מסיובת שיל לימוד שלא לשמה (כמו שהולך הוא בעצמו לבאר).

דהרי לא פזוות משלמה המלך מעיד על תורתנו הקדושה שהיא "תורת זוסד" (משיל לא כו) - משום שיש בכזו לימוד התורה לעשות זוסד. ואכן הזוסד שבתורה הקדושה נזלק לתרי אפי:

זוד - עם באי העולם. במה שה"תורת זוסד" מורידה שפע גשמי לתזותונים, ובעצם מקיימת את כל העולם הזה מלזוזור למצב של תהו ובהו, כמו שנאמר: "אם לא בריתי יומם וליילה זקות שמים וארץ לא שמת" (ירמיה לז כה).

ועוד - שיש כזו לאדם בלימוד תורתנו הקדושה לעשות זוסד גם עם קונו, במה שכוז הלימוד מתקן את הפגם שבעולמות העליונים שהטיל בורא העולם על אדם הראשון לתקן כדי שלא יכנס לעולם הבא עם 'נהמא דכיסופא' (ראה תזוילת ספר דרך השם לרמז"ל), ומבילא גם עלינו צאצאיו וממשיכי דרכו של אדם הראשון מוטל לתקן את אותו הפגם.

וכבר מבאר בוזהר הקדוש (רעיא מהימנא, פרשת כי תצא - דף רפא ע"א) שעומק הזוסידות הוא לעשות זוסד עם קונו - כמו שכתב רמז"ל ב'מסילת ישרים' (פרק יט): 'ועל זה אמרו (בוזהר הנזכר לעיל) 'איזהו זוסיד? המתזוסד עם קונו! עד כאן לשונו.

ובשל"ה הקדוש (תולדות אדם, השער הגדול) הוסיף לבאר שיעקר הזוסד שעושה אדם עם קונו הוא בכזו לימוד התורה. דהתם בשל"ה איתא: 'ובמדרש של רבי

זוזניא בן הקנה (ספר הבהיר) אמרו בזה הלשון: 'ובמה מתזוסד עם קונו? בתלמוד תורה. שכל הלומד תורה גומל זוסד לקונו! עד כאן לשונו.

וכבר ביארנו באורך ב-'אקדמות מילין' לביאורינו על פי דברי רבינו מהרז"ו לקמן בהקדמתו והזהר הקדוש בפרשת נשא (דף קכד ע"ב) שזוטא אדם הראשון בעץ הדעת טוב ורע היה מנעיתו מלעשות זוסד עם קונו במה שלא רצה לעסוק בסודות התורה ולעבוד את בוראו על דרך הסוד.

עם כל האמור כאן ולעיל בביאורינו, מובן איך שלצערנו של רבי שמעון בר יוזאי (בתיקון ל' הנזכר לעיל) צפה הוא ברוז קודשו איך שרוב התלמידי זוכמים בדרא בתראה עתידים להתרשל בזובתם לעסוק בזוכמת הקבלה, ולכן נאנו בצער (שהוא באמת צער השכינה) ואמר על לומדי התורה הללו:

'פֿל זֶסֶד דְּעֵבְדִּין לְגַרְמִייהוּ עֵבְדִּין! וְאֶפְּלוּ פֿל אֵינוֹן דְּמִשְׁתַּדְּלִין בְּאוֹרֵייתָא, פֿל זֶסֶד דְּעֵבְדִּין לְגַרְמִייהוּ עֵבְדִּין... וְלֹא בָּעָאן לְאַשְׁתַּדְּלָא בְּזוֹכְמָה דְּקַבְלָה!'

וכבר ראינו לעיל בפרק ב' מה שאמר רשב"י שם בהמשך לשונו על התרשלותם מלימוד הקבלה:

'זי לון - דְּגַרְמִין עֲנִייתָא וְזוֹרְבָא וּבִיזָה וְהָרַג וְאֶבְדָן בְּעֵלְמָא!'

יום עג - מוקדש לזכות רעיה בת זוגה לבריאות והצלחה

סעיף ג על מנת לקבל פֿרס והספקות יתרות...

לכאורה יש לתמוה - על איזה 'הספקות יתרות' של לומדי התורה דיבר כאן רבינו מהרז"ו? דפשיטא ופשיטא שאין כוונת מהרז"ו להשיג ולערער על מנהגן של כמעט כל הלומדי תורה בדורינו ליטול מעט מועיר ממון מהכוללים - דודאי לא סלקא אדעתיה דמהרז"ו שלמלגות הכוללים של דורינו שייך לקרות 'הספקות יתרות!'

אִילָנָא זולק א - פרק ג דְּוִי

הרי ידוע לכולם שאין הספקות אלו אלא כפירור כאן ופירור שם, שאפילו לאזור שספר הבן-תורה בסוף הזודש את כל מה שהצליח ללקט מכל מלגות הכוללים אין זה מתקרב אפילו להזיות את נפשו (ואין צריך לומר את נפשן של אשתו ובני ביתו)!

והגם שמהרוז"ו נקט כאן את לשון המשנה (בפרקי אבות ד ה): **רַבִּי צְדוּקָא אָמַר - אַל תַּעֲשֶׂם עֵטְרָה לְהַתְגַּדֵּל בְּהֶם, וְלֹא קְרָדִים לְזוּפוֹר בְּהֶם; וְכִף הָיָה הַלֵּל אָמַר: וְדֹאשְׁתַּמְשׁ בְּתַנָּא זְוִלָּה! הָא לְמִדְתָּ - כָּל הַנְּהַגָּה מִדְּבְרֵי תוֹרָה נוֹטֵל זְוִי מִן הָעוֹלָם** - מכל מקום אין זה סתירה למה שכתבנו.

והגם שהרמב"ם (בהלכות תלמוד תורה ג י) כתב לפי דברי משנה זו: **'כל המשים על לבו שיעסוק בתורה ולא יעשה מלאכה ויתפרנס מן הצדקה - הרי זה זיילל את השם וביזה את התורה וכבה מאור הדת וגרם רעה לעצמו ונטל זייו מן העולם הבא, לפי שאסור ליהנות מדברי תורה בעולם הזה. אמרו זכמים - 'כל הנהגה מדברי תורה נטל זייו מן העולם'. ועוד צוו ואמרו - 'אל תעשים עטרה להתגדל בהם ולא קרדום לזפור בהם' - מכל מקום אין זה סותר כלל וכלל את מה שכתבנו בהבנת דברי מהרוז"ו אצלינו. וזה מטעם שכבר הסכימו כל הפוסקים שלא כדברי הרמב"ם הללו.**

ובמקום אזור (בספרי הקטן 'אבות ואמונה') הארכתי מאוד לבאר שישנם שלושה גישות שונות בקרב הפוסקים כנגד משמעות דברי הרמב"ם הללו שאוסר ליטול שום מלגה לצורך לימוד התורה:

הגישה הראשונה - כבר ידועים דברי ה'כסף משנה' (בהלכות תלמוד תורה) שיצא לזולק בכל תוקף על דברי הרמב"ם הללו, והאריך שם מאוד כדי לסתור כמה וכמה ראיות מהגמרא שמהם למד הרמב"ם שאסור ללומדי תורה ליטול מלגות מדינא דגמרא. ומסקנת ה'כסף משנה' שבאמת אין ראיה מהגמרא שזכמינו זכרונם לברכה אכן אסרו דבר זה.

הגישה השנייה (והיא באמת הדעה הרווחת) - דמצינו זיילל של ראשונים ואזורנים (רבינו יונה, ש"ך, ב"ז, רש"ל, הזופן זייל - ועוד הרבה) שהגם שלא הבינו כדעת ה'כסף משנה' במה שזולק על הרמב"ם מדינא דגמרא, מכל מקום כתבו כל הפוסקים הללו שאפילו אם אכן מדינא דגמרא ההלכה היתה או כמו שכתב הרמב"ם -

אילנא זולקא - פרק ג' דינאיי

מכל מקום כבר הסכימו פוסקי הדורות האחרונים שעתה "עת לעשות ליהוה הפירו תורתך" (תהלים קיט קכו), ולכן ראו לנכון להפר דין זה.

וטעמים טעם כעיקר - משום שאם לא נתיר וגם נעודד את לומדי התורה בדורות שלנו ליטול מלגות אוי כבר היתה נשכזת התורה הקדושה מישראל - זס וזלילה! וזה משום שאין בקוצר דעתנו כעת הכזו להגיע למעלות התורה בעודנו נהנים מיגיע כפינו - ואין להביא ראיה מדורות הקדמונים שהיה ליבם בריא כאולם, ולכן זה וזה היה עולה בידם למרות השתדלותם בפרנסה.

הגישה השלישית - דמצאנו בשו"ת 'אגרות משה' (יורה דעה - זולקא ד לו) שמד"ק שם מסתירה בדברי הרמב"ם שבאמת לדעת הרמב"ם כל מה שהקפידו זכמינו זכרונם לברכה שלא ליטול צדקה כדי ללמוד תורה הוא אך ורק למי שביכולתו ללמוד רק מקצת היום - וזה משום שאינו שוכח את תלמודו. אמנם מי שמזמנת טבעו זייב תמיד לחזור על תלמודו כל היום כולו כדי שלא ישתכח ממנו - לא רק שמותר לו ליטול צדקה לצורך כך ואינו זיכול השם וביווי התורה, אלא אדרבא כתב שם באגרות משה 'שקידוש השם גדול וכבוד התורה עצום הוא עושה במה שמוכן להתבנות על ידי נטילת צדקה כדי לוודא שלא ישתכח תלמודו ממנו! עיין שם בפנים בכל דברי האגרות משה'.

ואם כן היא דעת הפוסקים, נראה שמהרוז"ו התכוין לבני דורו אשר 'התורה נעשית קרדם לזותך ביה אצל קצת בעלי תורה אשר עסקם בתורה על מנת לקבל פרס והספקות יתרות' (כלשונו).

דידוע שאף על פי שבדורות הקודמים לא היה מספר כה רב של לומדי תורה כל היום כולו כמו שמצינו בדור הכוללים שלנו - עם כל זאת מנהגם היה שמספר העשירים הגדולים בזורו לבנותיהם תלמיד זכם לזותן על ידי שהבטיחו לזנתניהם שלא יצטרכו לטרוז לבוונותיהם כל ימיהם, אלא רק לעסוק בתורה יומם ולילה ללא כל דאגה. ממילא היה אז מצב שמבזור הלומדים המעולים ביותר מצאו בזכות כזו לימודם 'מסלול' לפרנסה קלה.

אמנם כבר אמרו רבותינו זכרונם לברכה (במסכת סוכה - דף נב ע"א): 'הגדול מזזבירו יצרו גדול היבנו! וממילא כל תלמיד זכם שזכה לישא אזת מבנות העשירים ולא היה תוכו כברו היה בסכנה אמיתית ליפול למה שמהרוז"ו הגדיר כאן: 'אשר התורה נעשית קרדם לזותך ביה אצל קצת בעלי תורה אשר עסקם בתורה על מנת לקבל פרס והספקות יתרות!'

ואזורי העיון, אולי בכל זאת יתכן שגם בדורינו נמצא 'קֶצֶת בְּעַלֵי תוֹרָה' אשר זכו מן השמיים להבזור כוזתן 'עילוי' לאוזת מבנות העשירים. דלא מסתבר שמהרוז"ו לא דיבר בתוכוזתו גם לכל הדורות שיבואו אזוריו עד ביאת המשיח?

ואולי אפשר גם לומר שבאמת מהרוז"ו פנה בשורות אלו לבני דורינו בעקבתא דמשיח. דאף על פי שרוב רובם של בני הכוללים שלנו בתזילת דרכם מתפרנסים בדוּזק (ולפעמים גם בדוּזק גדול), עם כל זאת לאזור כמה שנים בעולם התורה ופרט לאזור עוזבם את ספסלי הכולל והכנסם לעולם מְשׁוּרוֹת התורניות למיניהם, באמת שגם בדורינו שמענו על כמה בעלי מְשׁוּרוֹת עם תשלום נאה עד שממילא יוכל הבעל דבר לפתות את הבן-תורה להמשיך במְשׁוּרוֹת אלו ששפיר שייך לקרות להם 'הֶסְפָּקוֹת יְתָרוֹת' במקום להסתפק בפרנסה יותר צנועה שתאפשר לו לעסוק בתורה לשמה - ובפרט בתורת הקבלה:

והגם שסכנה זו שכיחה בעיקר בזוּזן לארץ, עם כל זאת מאן יימא שגם בארץ הקודש אין הלומדים נמלטים מנגיעות אלו לגמרי?! והרואה ללבב יראה שהרבה יותר מאשר יכלנו לפרט בשורות אלו צרור בליבנו, אלא ש"עת לַעֲשׂוֹת לַיהוָה", והמבין יבין.

סעיק ד וְגַם לַהֲיוֹתָם מִפְּלֵל רְאִשֵׁי יְשִׁיבוֹת וְדִינֵי סִנְהֶדְרָאוֹת, לַהֲיוֹת שְׂמֵם וְרִיזוּם נִדְרָף בְּכָל הָאָרֶץ...

לצערינו, הזוּז מוכיזו שעל פי רוב פיתוי זה של רדיפה אזור הכבוד ורצון לעשות שם לעצמנו מצוי בדורינו דרא בתראה יותר מהרדיפה אזור 'הֶסְפָּקוֹת יְתָרוֹת' שהזכיר מהרוז"ו לעיל (שכמעט שלא שמענו עליהם).

ואם כן, כל הבא ליטהר ודאי שירצה לזופש זויפוש אזור זויפוש בזודרי ליבו אזור נטיה כל שהיא אזור פיתוי זה המצוי מאוד בדורינו. שמא תאמרו - האיך נערך זויפוש זה? שמא נעשה זאת לאור הנר?!

זויפוש זה יַעֲשֶׂה לְאֹר' (השווה ר' בגמטריא) מאמר הזוהר הקדוש (בפרשת בראשית דף כה ע"ב) שמוביא רבינו מהרוז"ו בסמוך - דמובטוזני שב'לומדינו מאמר ההוא בעיון ובשימת לב על כל פרטיו (ובפרט על 'פת הגבורים' דעלוי'ו אתמר: "המה הגבורים אשר מעולם

אילנא זולקא - פרק ג' ד'וויי רז

אנשי השם" (בראשית ו ד), דאלין דאתמר בהון "הבה נבנה לנו עיר ומגדל... ונעשה לנו שם" שכל אוזר ואוזר מאתנו יזכה למצוא בעמקי זודרי לבו 'אם' ו-'איר' נגיעות אלו שייכים גם אליו.

ובעורת השם נתוזל לערוך זויפוש זה בדברינו בהמשך פרק זה, וביתר שאת וביתר עזו בפרק ד ובפרק ה מביאורינו שייזודנו כדי לזוקור בעיון עצום את טבעם של הערב רב והשלכותיהם על בני ישראל הכשרים מדור לדור, ובפרט בדורינו דרא בתראה. וכמו שיוכיזו מהרוז"ו מדברי הוהר הללו, הנגיעות האלו הם אשר מונעים אותנו ואת הנשמעים לקולנו מלעסוק בזוכמת הקבלה הממהרת ביאת משייזו צדקינו!

יום עד - מוקדש לזכות רעיה בת זונה לבריאות והצלחה

סעיקה ה' ד'וויים ב'מעשיהם לאנשי דור הפלגה הבונים מגדל וראשו בשמים...'

בתזזילת עיוני מאוד נסתפקתי למה נקט מהרוז"ו לשון זה של 'ד'וויים' במה שאמר על מקצת התלמידי הזוכמים המקולקלים 'ד'וויים ב'מעשיהם לאנשי דור הפלגה הבונים מגדל וראשו בשמים'.

דידוע שהמילה 'ד'וויים' סובל שני פירושים. דיש דיבוי שמראה על היותו מאותו המין ממש. ויש דיבוי בעלמא שמורה על היותו מין אוזר שלא מאותו המין של זובירו, אבל בכל זאת דומה הוא למין זובירו באיוו בזינה. לדוגמא - נזושת קלל ודאי שאינו ממין הזהב (דהרי הוא באמת נזושת), אלא שבכל זאת דומה הוא לזהב במראיתו המזהיב (כמו שמעינו במשנה במסכת מידות ב ג: 'כל השערים שהיו שם נשתנו להיות של זהב, זויין משער ניקנור מפני שנעשה בהן נס. ויש אוקרים, מפני שנזשתן מצהיב).

שמא תאמר - מאי נפקא לן מינה מוזקירה זו? דע, דלולי שהזכיר רבינו מהרוז"ו כאן תיבת 'ד'וויים' היה נראה לפום ריהטא מהמשך לשונו שבאמת דעתו היא שהמתרשלים מולימוד הקבלה הרי זה סימן שהם ממש מכלל המין השלישי של הערב רב. דהרי תוך כדי דיבור אמר מהרוז"ו עליהם:

'עקר סבת מעשיהם (במניעתם מלעסוק בזוכמת הקבלה) היא מה שכתב אזור כך הכתוב: "ונעשה לנו שם", ככתוב בספר הזהר בפרשת בראשית שזומשה מינים יש בערב רב, ומין הג' מהם הוא הנקרא פת 'גבורים', דעלייהו אתמר: "המה הגבורים אשר מעולם אנשי השם". ואינון מסטרא דאלין דאתמר בהון "הבה נבנה לנו עיר ומגדל... ונעשה לנו שם" בבנין בתי כנסיות ופתי מדרשות. ושויין בהון ספר תורה ועטרה על רישיה - ולא לשמה, אלא למעפד לון שם! והנה על הפת הזאת אמרו בגמרא: 'כל העוסק בתורה שלא לשמה נוז לו שנהפכה שליתו על פניו ולא יצא לאויר העולם! עד כאן לשונו.

והרי במה שסיים רבינו 'הנה על הפת הזאת אמרו בגמרא וכו' היה לכאורה משמע שמהרוז"ו באמת משייך את אותם המתרשלים מלימוד זוכמת הקבלה שהזכיר רשב"י בתיקון ל' לבין השלישי של הערב רב - כלומר, שהם בעצם מכלל פת 'גבורים' דעלייהו אתמר: "המה הגבורים אשר מעולם אנשי השם".

וכמו שמוכיז מהרוז"ו באורך בהמשך הקדמתו, הצד שיש לקרוא למתרשלים הללו "אנשי השם" היינו מטעם שעומק סיבת התרשלותם הוא משום שלימודם הוא בבחינת שלא לשמה - אלא לשם 'היות שםם וריזום נודף בכל הארץ' - כלשונו! וזה לכאורה ממש כבין השלישי שבערב רב המצטיירים כ-"אנשי השם"!

אבל עם כל זאת, על כרוזנו זוייבים אנו לומר שאין כוונת מהרוז"ו לומר כן על לומדי התורה היקרים, דהרי סוף סוף פתוז רבינו דבריו בפרקין במה שדייק לומר 'ד'ובים' - דמוה באמת מוכוז שאין רצונו לומר שהמתרשלים מלימוד הקבלה הם ממש מבין השלישי של הערב רב, אלא שבכל זאת הם 'ד'ובים' להם קצת בבחינת דקה מסוימת - והיא המונעת אותם לעסוק בזוכמת הקבלה למען תיקון השכינה (כמו שהתרעם רשב"י על זה בתיקון ל').

ובאמת שבחינה זו היא כל כך דקה עד שגם הם אינם עדיין מודעים לה מרוב דקותה. אבל מכיון שכל גאולת ישראל ברזומים תלויה בעיקר בתיקון בחינה דקה זו, לכן ראה מהרוז"ו לנכון להכנס לעובי הקורה כדי לעורר על בחינה דקה זו לכל לומדי התורה היקרים (וכן אנו בביאורינו).

ולצורך כך, כאן בשורות הללו מהקדמתו מפרש לנו מהרוז"ו מה היא הבזוינה הדקה הזו שמונעת אותם מתיקון השכינה על ידי העסק בסודות התורה. והיא - שכמו שכל מעשיהם של הבין השלישי של הערב רב הם 'לֹא לְשִׁמָּה אֶלָּא לְמַעַבְדַּ לִּזְנוּ שִׁים', כמו כן מעורר אותנו כאן מהרוז"ו שיעקר סיבת התרשלותם של התלמידי זוכמים בדרא בתראה מלעסוק בזוכמות הקבלה גם כן נובעת מבזוינה דקה כמוזט של לימוד של לְשִׁמָּה.

רצונו לומר - שהגם אם יאמרו הלומדים היקרים שהסיבה למניעתם מלעסוק בתורת הקבלה היא משום זהירות וענוה (או אזור משאר התיורצים שעתיד רבינו להפריך אזור לאזור), מכל מקום ביודעים או בלא יודעים שורש מניעתם היא באמת משום שעדיין לא זכו הלומדים היקרים להבין את עומק מהותה של לימוד לְשִׁמָּה.

ובאמת שאין זה פלא שעדיין לא זכו הלומדים היקרים להבין את עומק מהותה של לימוד לְשִׁמָּה. דסוף סוף הפירוש העמוק של לימוד לְשִׁמָּה הוא דבר שנתפרש רק בדברי הקבלה בוהר הקדוש וכתבי הארז"ל - וממילא על כל הלומדים היקרים שעדיין לא למדו סוד זה ודאי שנוכל לומר עליהם: 'כֹּל מִילְתָּא דְּלֹא רַמִּיא עֲלֵיהּ דְּאִינִישׁ לֹא אֲדַעְתֵּיהּ' (כבא בתרא לט ע"א).

ולכן רבינו מהרוז"ו ד- "כֹּל רִז לֹא אָנִס" (דניאל ד ו) ליה רצה לזכות את הרבים בגילוי סוד נעלם זה - מטעם שבדרא בתראה בעקבות המשיזו מי שיודע הסוד של מהות לימוד לְשִׁמָּה ואיך שכל גאולתינו ברזומים תלויה בכך ודאי שלא יכול לעצור את עצמו מללמוד לאזורים, כמו שעשה כאן מהרוז"ו בהקדמתו.

ופשיטא שעל גילוי סוד יקר זה לא אמרו בגמרא 'הנזו להם לישראל, מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מוזדיין' (ביצה דף ל ע"א)! דהרי כבר ראינו בפרק א מה שכתב הרב זייד"א זכרונו לברכה בשם הגדולים' (מערכת א אות ריט) בענין זה:

'אבל אזור שעבר אלף שנים ונתגבר היצר הרע מאוד יען כבר נתברר הרבה ועתה הברירה ברגלים כמו שאמרו 'בעקבות משיזוא זוזפה יסג' (סוף מסכת סוטה) - שהיא התאווה שמתגברת בראותה כי כלתה אליה הרעה ומתגברת להזוטיא - נתגלה אור הזוהר להגן על הדורות, שאם נזכה להתעסק בסתרי תורה כדת מנה לעשות בזכות זה תפרה ישע ישועת ישראל. ונתגלו הזומרות והעונשים למען ישמעו ויראו - כי השעה צריכה בתגבורת התאווה!

ובודאי (שגם בתוך האלף שנים) הדגדולי הדורות היו מקיימים כל הזומרות והקדושות (שבוהר), אך המון העם לא ידעו את כל תוקף הזומרות והעונשים - ומוטב שיהיו שוגגים בעידן עקתא.

אבל עתה בדורות אזורנים כי גבר היצר להזטיא אנו צריכים לכל הזומרות שיתגלו. השומע ישמע, ואשר לא ישמע יענש! כי עונותיו צרוף יצרפו בשבת בגלות, והתגברות התאווה, וזילול שמו - זס וזלילה! עד כאן לשונו הלוהט של הרב זייד"א.

יום עדה - מוקדש לזכות רעיה בת זונה לבריאות והצלחה

וכאמור לעיל בדברינו, מזומת דיוק זה שדייקנו מתיבת 'ד'ומים' גטה ליבנו לפרש כוונת מהרוז"ו כמו שכתבנו למעלה. ולא נכוזש שראינו כמה ספרים שלכאורה הבינו אזורת ולכן במבט ראשון כתבו לשונות שהקורא אותם יכול להבין מהם שהמתרשלים מלעסוק בזוכמת הקבלה הם בעצם מכלל המין השלישי של הערב רב.

והגם שבסופו של דבר לא נוזו ממה שכתבנו לעיל מזומת הדיוק שדייקנו מתיבת 'ד'ומים' (בנוסף לסברה שנציג לפניכם בסמוך), בכל זאת לא נוכל להתעלם מדבריהם של אותם סופרים מזומת גודל מעלת כבוד תורתם.

אלא אדרבא, אנו נשתדל להבין ולפרש דבריהם לאור מה שכתבנו לעיל מדיוק תיבת 'ד'ומים', ובוה נלמד זכות על לומדי התורה היקרים בדרא בתראה שמכמה וכמה סיבות ידועות עדיין לא הפנימו לליבם את גודל התיקון שיש בידם לתקן בלימוד זוכמת הקבלה - לא רק לצורך זיכור נפשם, אלא ראשית לכל לצורך גאולת עם ישראל, במהרה בימינו אמן!

והנראה לעניות דעתן הוא שמי שכתב כן למד זאת ממה שבהמשך הקדמתו מוכיז מהרוז"ו קשות את לומדי התורה המתרשלים מלעסוק בזוכמת הקבלה בזה הלשון:

'הנה נתבאר במקום אזור כי עון אדם הראשון בעץ הדעת טוב ורע הוא שלא בזור להתעסק בעץ הזוים שהיא זוכמת הקבלה. וזהו עצמו עון הערב רב האומרים ל'משה ד'בר אתה עמנו ונשמעה' בעץ הדעת טוב ורע, 'ואל ד'בר עמנו אלהים פן נמות' בסתרי תורה -

אֵילָנָא זולקא א - פרק ג יְדִוּיִי ריא

בְּסִבְרַת הַטּוֹעִים קִצַּת בְּנֵי תוֹרָה אֲשֶׁר בּוֹמְנֵנוּ זֶה! עַד כֵּן לִשׁוֹן מֵהַרְזוּ"ו לְקַמֵּן.

הָרִי שֶׁתּוֹךְ כִּדֵי דִיבּוֹר הַזְכִּיר שֵׁם מֵהַרְזוּ"ו אֵת 'עוֹן אָדָם הָרֵאשִׁי'וֹן בְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע' וְגַם אָמַר 'וְזֶהוּ עֲצָמוֹ עוֹן הָעֶרֶב רַב' בִּיזוּס לְמַאֲסָם מִלְעֶסוֹק בְּסִתְרֵי תוֹרָה, וּמִיֵּד קִישֵׁר זֶה עִם 'סִבְרַת הַטּוֹעִים קִצַּת בְּנֵי תוֹרָה אֲשֶׁר בּוֹמְנֵנוּ!'

הָרִי שְׂמִסְמִיכוֹת דְּבָרֵי מֵהַרְזוּ"ו שֵׁם מִשְׁמַע שֶׁלְכַאוּרָה רוּצָה רַבִּינוּ לֹמַר שֶׁ'סִבְרַת הַטּוֹעִים קִצַּת בְּנֵי תוֹרָה אֲשֶׁר בּוֹמְנֵנוּ' שֶׁלֹּא רוּצִים לְלַמּוּד סוּדוֹת הַתּוֹרָה נוֹבַעַת מוֹזָה שֶׁהֵם מִמְשִׁיכֵי דְרַכָּם בְּדָרָא בְּתַרְאָה שֶׁל אוֹתָם הָעֶרֶב רַב שֶׁהִבִּיאוּ לְזוּטָא הָעֵגֶל בְּמִדְבַר מֵאוֹתוֹ טַעַם גּוֹפָא דְמַאֲסוּ מִלְעֶסוֹק בְּסִתְרֵי תוֹרָה.

וּבִאֲמַת שֶׁלֹּא פּוֹזוֹת מֵאֲזוּד מִן הַקְּדוּשִׁים מִבְּשֵׁי, מִי שֶׁהִיָּה אֲזוּד מִגְּדוּלֵי הַמְּקוּבָּלִים שֶׁל דוּרוּ - לֹא פּוֹזוֹת מִן הָאֲדַמּוּ"ר מִקְמַאֲרָנָא וְכוּתוֹ תִּגְן עֲלֵינוּ כְּתַב לְכַאוּרָה לֹא כְמוֹנוּ בְּהַבְנַת דְּבָרֵי מֵהַרְזוּ"ו. דְּהָרִי בְּסַפְרוֹ הַגְּדוּל (הֵיכַל הַבְּרַכָּה פְּרִשְׁתָּ עֲקָב ז' ט) כְּתַב הָאֲדַמּוּ"ר הֵהוּא בּוֹהַ הַלְשׁוֹן:

'בְּדוֹר הַזֶּה הָאֲזוּרוֹן, מִי שֶׁאִינוּ עוֹסְקִים בְּסִפְרֵי הַזֵּהר וְתִיקוּנֵיהֶם וְכִתְבֵי מִרְן הָאֲר"י שֶׁהֵם זִיִּים מִמֶּשׁ לְנַפְשׁ, בְּלוּלָה בְּמִקְרָא וּבְמִשְׁנָה וּבְתַלְמוּד וּפּוֹסְקִים, יִדַּע נְאֻמָּנָה שֶׁכָּל תּוֹרָתוֹ שֶׁעוֹסְקֵהּ הוּא מִשְׁפָּה וְלִזְוִיָּה כְּדוֹאֲנָה (הָאֲדוּמִי) - וְאִין לּוֹ עֵסֶק בְּזִיִּים וְהָאֲרָה לְנַפְשׁ. וְהוּא כָּל טְעוֹת וְרַמְאוֹת, וְאִינוּ עוֹסְקֵי בְּתוֹרָה אֶלָּא לְהִיּוֹת בְּאֲנָשֵׁי שֵׁם, לְהִיּוֹת רַב וְרֵאשׁ גְּדוּל הַדּוֹר, וְלְהִשְׁתַּרְרַר עַל הַבְּרִיּוֹת - וְאִין לּוֹ זִיִּים וְלֹא זִלְקָ בְּזִיִּים! עַד כֵּן לִשְׁוֵנו הַטְּהוֹר.

עִם כָּל זֹאת וְלִמְרוֹת דְּבָרֵי קוֹדְשׁוֹ, וְאֵף שֶׁבּוֹדָאֵי שְׁאִין בִּי לֹא דַעָה וְלֹא זִכְמוּנָה לְהַשִּׁיג עַל דְּבָרֵי הַצְּדִיק וְהַקְּדוּשׁ הַהוּא, בְּכָל זֹאת רֵאשִׁיתִי לְנַכּוֹן לְטְרוּזוֹ וְלְהַלְיִין עֵבוֹר כָּל לֹמְדֵי הַתּוֹרָה בְּדָרָא בְּתַרְאָה שֶׁעֲדִיין לֹא לְקוּזוֹ לְלִיבָם אֵת גּוֹדֵל הַתִּיקוּן שֶׁבִּידָם לְפַעוּל בְּכוֹז הָעֵסֶק בְּסוּדוֹת הַתּוֹרָה לְשִׁמְהָ.

וְטַעַמֵי כַּעִיקָר הוּא מִשׁוּם שֶׁהַזְּוִשׁ מוֹכִיזוֹ שְׁאִין הֵם עוֹשִׂים זֹאת מִטַּעַמֵי זְדוּן כְּמוֹ כָּל מַעֲשֵׂי הָעֶרֶב רַב שֶׁהִמָּה רַק לְהַרְעָה. אֲלֵא שְׂמִטְעַמִּים הַיְדוּעִים לָהֶם, הַרְבֵּה מִגְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת הָאֲזוּרוּנִים רֵאוּ לְנַכּוֹן לֹא לְדְרוּשׁ בְּרַבִּים אֹדוֹת הַתִּיקוּן הַגְּדוּל שֶׁנַּעֲשֶׂה עַל יְדֵי לִמּוּד הַקְּבֵלָה - וְאֵף עַל פִּי שֶׁהֵם עֲצָמָם וְדָאֵי שֶׁעֲסָקוּ בְּקַבְלָה בְּצַנְעָה.

שמא תאמר - 'מה יהיה עם משיזו והגאולה אם לא נדרוש על זה ברבים?' צריכים
 אנו לומר שגדולי הדורות הללו סמכו ש'הבא ליטהר מסייעים אודתו' (מסכת
 יומא - דף לז ע"ב), ומסתמא כל ירא שמים הבא ליטהר ימצא מעצמו במשך הזמן
 את מקומו וזלקו בסודות התורה. ואם כן לשיטתם לא היה צורך לדרוש ברבים
 על כך, דלדעתם על זה נאמר "כְּבֹד אֱלֹהִים הִסְתֵּר דְּבָר" (משילי כה ב)!

לכן אין לתמוה ש'ה'הוא אמינא' של רוב בני-תורה בדורינו דרא בתראה היא שלא
 רק שפטורים הם מלעסוק בסודות התורה, אלא שגם זיקו הם לעצמם
 ולמשפוחותם עם יעסקו בתורה זו.

ואכן שמענו בשם אוזד מגדולי מורי ההוראה בירושלים שליט"א שנשאל על ידי
 אברך יקר אודות הלימוד בסודות התורה ותזוילה השיבו שאין לו ללמוד קבלה.
 ורק לאזור שאותו אברך יקר הזכיר לפני אותו מורה הוראה שליט"א מה שראה
 בספרי הקודש על גודל התיקון שבידנו לתקן בלימוד קדוש זה, ורק לאזור שהבין
 הרב מדבריו שאכן הוא על צער השכינה - רק אז נענה המורה ההוא וגילה
 לאברך שאכן כל הדברים שהזכיר אמתיים הם, ובכל זאת לא הורה לו כן
 מתזוילה משום שלדעתו הדברים הללו הם בגדר של 'הלכה ואין מורין כן'!

ואם כן היא דרכם בהוראה של הרבה מהרבנים, זוייבים אנו לומר שודאי שסמכו
 גדולי הדורות האזורנים שכל מאן דבר-הכי לעסוק בסודות התורה ימצא דרכו
 בקודש ללימוד וזשוב זה גם אם לא יצקו על כך בכל זוזיות ירושלים.

ואכן זוהי דייקא מטרטנו בכתיבת ספר קטן זה, ולכן עלה בליבנו לבאר דברי
 רבינו מהרוז"ו בלשון הנשמעת לבני תורה הראויים לעסוק בזוכמה זו - כדי
 שדברי מהרוז"ו שהמה כולם דברי אש היוצאים מליבו יכנסו לליבם של הבן
 תורה בצניעות - ד'אין יפה בצניעות'. ואכן מובטזני שכל בן תורה שזכה כבר
 או שיזכה ללמוד בספר זה ודאי כבר נמצא בגדר של 'הבא ליטהר', ולכן
 סייעוהו מן השמים לעסוק בפשטי התורה כבר עשרות בשנים עד שעתה בעזרת
 השם יתעורר להוסיף עוד כתר על כתר התורה שכבר זכה לו ביגיעה רבה מעודו
 עומד על דעתו עד היום הזה.

ולכן נראה לי ברור שאף שמהרוז"ו התבטא באופן כה זורץ באומרו בהמשך
 הקדמתו: 'וְזֶהוּ עֲצָמוּ עֹן הָעָרֵב רַב הָאוֹמְרִים לְמִשָּׁה "דְּבַר אֲתָה עֲמֵנו
 וְנִשְׁמָעָה" בְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע, "וְאֵל דְּבַר עֲמֵנו אֱלֹהִים פֶּן נָמוּת"
 בְּסִתְרֵי תוֹרָה - כְּסִבְרַת הַטּוֹעִים קֶצֶת בְּנֵי תוֹרָה אֲשֶׁר בּוֹמֵנֵנו זֶה' -
 מכל מקום אפשר לומר שלא אמר רבינו כן אלא לבני דורו, דאו היו דברי הוזהר

אילנא זולקא - פרק ג' דיזיילי ריג

עדיין זודשים (יוזסית) לעולם התורה, ובפרט שעדיין לא נתפרסמו כתבי הארז"ל וממילא היה או ספר הזוהר כספר זותום וסתום.

והגם שכבר נתגלה וגם נדפס ספר הזוהר בימיו - בכל זאת עדיין לא נתגלו לעולם התורה דרכי הלימוד בסודות התורה ואופן העבודה התמימה לאור ההלכות והזומורות שנתבארו על פי סודן של דברים עד שגם אור תורת הארז"ל זרוז על העולם לאוזר פטירת מהרז"ו ופירסום כתביו.

ממילא מובן שכל מי שהתנגד או ללימוד סודות התורה עשה כן משיקולי דעתו ולא על פי דעת גדולי הדור - דמאי מום זווז בה גדולי דורו של מהרז"ו?! והרי מהרז"ו כתב הקדמה זו הרבה לפני פרוץ פרשת שבתי צבי השבור שמאז התזילו גדולי הדורות בעיקר במדינות אשכנז להסתייג מעידוד לימוד הקבלה! לכן אין פלא שדיבר מהרז"ו על המתרשלים מלימוד הקבלה בכל תוקף - כמו שהבין דבריו הקדוש מקמארנא בספרו הגדול 'היכל הברכה'!

אמנם לאוזר פרשת שבתי צבי השבור ועדתו הרעה שאז התקבצו גדולי רבני מדינות אירופה והגבילו לזמן מה את לימוד הקבלה (רהרי ההגבלה של גיל ארבעים ללימוד הקבלה היתה הוראת יעה מוזמת פרשת הצבי הרשע - דלא שמענו על הגבלה זו לפני כן, וגם לא נתקבלה במדינות ספרד), השתלשלה והשתרשה גישה זו כלפי הצורך ללימוד הקבלה מדור לדור בכמה מדינות עד שגם בימינו הרבה מורי הוראה ממשיכים בדרך זו שקיבלו מרבותיהם הקדושים. וממילא, מה יעשה הבן-תורה היקר השומע יותר הרזקות מרבותיו מאשר עידודים לעסוק בסודות התורה?!

הרי רק אם יעמיק עיון עמוק בסוגיה זו (כמו שאנו עושים בביאורינו) יבין מדעתו לא רק את גודל התיקון שבידו לתקן על ידי לימוד זה - אלא גם הטעמים הכנים של רבותיו שלא הורו לו עד עתה לעסוק בתיקון השכינה על ידי לימוד קדוש זה.

ואם כן הוא - האיך יעלה על הדעת שכל הבני תורה היקרים ששומעים לרבותיהם ישתייכו לגדר של הערב רב? זזס מלומר כן! ופרט לאור מה שהוכזנו שישפיר אפשר לומר שגם רבינו מהרז"ו לא אמר כן בדוקא, אלא שהם רק 'דומים' לערב רב במניעתם מלימוד הקבלה - ולא הם ממש!

וגם מה שכתב האדמו"ר מקמארנא זכותו תגן עלינו ש-'בדור הזה האזרון מי שאינו עוסק בספר הזהר ותיקונים וכתבי מרן האר"י ידע נאמנה שכל תורתו שעוסק הוא משפחה ולזוין פדואג (האדמו"ר), ואין לו עסק בזוים והארה לנפש. והוא כלו טעות ורמאות, ואינו עוסק בתורה אלא להיות מאנשי שם, להיות רב וראש גדול הדור, ולהשתרר על

הַבְּרִיּוֹת וְכוּ' - מסתמא לא כתב כן אלא כזולק מהמלזומה הידועה שהיתה אז בדורות הקודמים בין זסידי הבעל שם טוב והמתנגדים להם.

דהרי ידוע שעומק מלזומתם סבבה על גילוי סודות התורה לרבים ודרכי העבודה שנתבארו בתורת הקבלה שהציגו שינויים מהותיים מהנהוג מקדמת דנא במדינות אירופה. ואם כן, מסתמא ראה הקדוש מקמארנא את מלזומתם של המתנגדים נגד זסידי הבעל שם טוב כמלזומה כנגד סודות התורה, ולכן לא יכל לעצור את עצמו מלהשיב באש לזהטת כדי להגין על מקומו של רשב"י ותורתו.

אבל מה לנו בדור הזה מהמלזומה ההיא?! וכבר מרגלא בפומיהו דכל איניש שתמה כבר אותה המלזומה. ואדרבא, לא זו שני הצדדים משם 'עד שנעשו אוהבים זה את זה, כמו שנאמר: "אֶת וְהָב בְּסוּפָה" - אל תקרי "בְּסוּפָה" אלא בְּסוּפָה' (קידושין - דף ל ע"ב)! והרי כיום כל צד למד מוזבירו, עד שאפשר לומר שבימינו אין בין זסידים ומתנגדים אלא אורך הפאות ונוסוז התפילה! והבן.

ובלאו הכי, הטעם כעיקר לכל מה שכתבנו בסימן זה בנוי על הסברא האמיתית שיסדנו לעיל, והיא שמכיון שכמעט כל הנמנעים עד עתה מלימוד הקבלה עשו זאת על פי הנהגת הרבנים במקומם (מטעמים שרמזנו עליהם לעיל) ודאי וודאי שלא זוכל לומר עליהם שהם מכלל הערב רב - זולילה!

יום עו - מוקדש לזכות רעיה בת זונה לבריאות והצלחה

עם כל זאת, לא זוכל להתעלם ממה שימערור רבינו מהרז"ו בהקדמתו אודות הקשר האמין שבין לימוד הקבלה להגדרת מהות עסק התורה לשמה. ולכן בעזרת השם אנו נעמוד בעיון רב על כל דיבור ודיבור שלו בנושא זזשוב זה בפרק ו מביאורינו - דסוף סוף מי יכול לקרוא לעצמו 'בן-תורה' ולא ירצה להטות אוון לשמוע מוהי מהותה העמוקה של לימוד לשמה.

וגם אם אינו בר הכי עדיין לעסוק בכתבי הארז"ל, בכל זאת על ידי העיון הזה בדברי מהרז"ו ובביאורינו את דבריו ודאי שיתמלא הקורא הנעים ביראת שמים ויאמר לעצמו 'מתי אזכה גם אני ללמוד לגמרי לשמה?! 'והבא ליטהר מסייעים אותו מן השמים' (יומא - דף לז ע"ב)!

ויתכן שכמה קוראים יטענו שמה שכתבנו בסימן זה רזזוקים מדי מפשטות דברי מהרז"ו וגדולי האדמו"רים (בדורות הקודמים ועד הדור הזה) שדיברו בלשון זזריפה יותר נגד הנמנעים מלימוד הקבלה, בכל זאת העדפנו להליץ ולקרב את אוזי ורעי ולא

אֵילָנָא זולקא - פרק ג' ד'וֹזִי

רטו

להרוזיקם. דהרי אמרו רבותינו בירושלמי ש'פֿל הוֹר שְׁלֵא נְבִנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּיָמָיו כְּאֵלוֹ נְזֹרֵב בְּיָמָיו, ולכן יראתי להכשל במה שנכשל רבי זכריה בן אבקולס במה שדקדק יותר מדי על האמת וגרם לזורבן בית שני.

דאיתא במסכת גיטין (בדף נ"א) במעשה דקמצא ובר קמצא ששלוח הקיסר קרבן עם בר קמצא להקריב בבית המקדש כדי לנסות את היהודים האם ימרדו בו או לא. ואזור שאותו רשע הטיל מום בקרבן כדי להכשיל את אוזיו היהודים אמרו שם בגמרא:

'סבור רבנן לקרוביה משום שלום מלכות. אמר להו רבי זכריה בן אבקולס - יאמרו בעלי מומין קריבין לגבי מוזבז! סבור לביקטליה דלא ליוזל ולימא. אמר להו רבי זכריה - יאמרו מטייל מום בקדשים יהרג!'

בין כך ובין כך לא הקריבו את הקרבן בעל המום - מה שהצית את הקיסר לבוא ולהזריב את ירושלים. ועל זה אמר רבי יוזנן בגמרא שם: 'ענוותנותו של רבי זכריה בן אבקולס הזריבה את ביתנו, ושרפה את היכלנו, והגליתנו מארצנו!' עד כאן לשון הגמרא.

וכן התריע רמז"ל על דבר זה במסילת ישרים' (פרק כ) בזה הלשון:

'והנה מה שצריך להבין הוא כי אין לדון דברי הווסידות על מראיהן הראשון, אלא צריך לעיין ולהתבונן עד היכן תולדות המעשה מגיעות. כי לפעמים המעשה בעצמו יראה טוב, ולפי שהתולדות רעות יתזייב להניזו, ולו יעשה אותו יהיה זוטא ולא זוסיד.'

הנה מעשה גדליה בן אוזיקם גלוי לעינינו שמפני רוב זוסידותו שלא לדון את ישמעאל לכף זוכה או שלא לקבל לשון הרע אמר ליוזנן בן קרוז "שְׁקַר אֶתָּה דְבַר אֶל יִשְׁמַעֵאל" (ירמיה מ טו). ומה גרם? גרם שמת הוא ונפזרו ישראל וכבה גזולתם הנשארה. וכבר יוזס הכתוב הריגת האנשים אשר נהרגו אליו כאילו הרגם הוא, ובמאמרם זכרונם לברכה (גדה - דף סא ע"א) על הפסוק "את כל פגרי האנשים אשר הפה ביד גדליהו" (ירמיהו מא ט).

והבית השני גם הוא זורב על ידי זוסידות כזה אשר לא נשקל במשקל צדק - במעשה דבר קמצא אמרו (גיטין - דף נו ע"א): 'סבור רבנן לקרוביה. אמר להו רבי זכריה בן אבקולס - יאמרו בעלי מומין קריבין לגבי מזבזז וכו'. עיין שם! עד כאן לשון 'מסילת ישרים'.

ובפרק שלפני זה במסילת ישרים' הדגיש רמז"ל את גודל הזויב ללמד סניגוריא על הדור כולו - כמו שאנו עושים כאן במה שאנו יוצאים מגדרינו ללמד סניגוריא על לומדי התורה היקרים כנגד פשטות לשון מהרוז"ו. דזה לשון 'מסילת ישרים' (בפרק יט):

'וכבר אמרו זכרונם לברכה (יומא - דף עו ע"א) על הפסוק "וְאֲנִי בְּאֵתִי בְּדַבְרֵיךָ" (דניאל י"ב) שלא זוזר גבריאל ונכנס לפנים מן הפרגוד אלא כשלימד סניגוריא על ישראל. וגדעון נאמר לו: "לָךְ בְּכֹזֶף זֶה" (שופטים ו יד) לפי שלימד סניגוריא על ישראל - כי אין הקדוש ברוך הוא אוהב אלא למי שאוהב את ישראל. וכל מה שאדם מגדיל אהבתו לישראל, גם הקדוש ברוך הוא מגדיל עליו.

ואלה הם הרועים האמתים של ישראל שהקדוש ברוך הוא זופן בהם הרבה, שמוסרים עצמם על צאנו, ודורשים ומשתדלים על שלומם וטובתם בכל הדרכים, ועומדים תמיד בפרץ להתפלל עליהם ולבטל הגזירות הקשות ולפתוז עליהם שערי הברכה. הא למה זה דומה? לאב שאינו אוהב שום אדם יותר ממי שהוא רואה שאוהב את בניו אהבה נאמנת! עד כאן לשונו.

אם כן כל שכן בענייננו! דאזור שרבינו מהרוז"ו פתוז הקדמתו בדברי רבותינו זכרונם לברכה ש'כל דור שלא נבנה בית המקדש ב'מינו כאלו גוזר ב'מינו, ובהמשך הקדמתו התריע והצריז מהרוז"ו ש'הכל תלוי בעסק הזוכמה הזאת, ומניעתנו מלהתעסק בה היא גורמת אזור ועכוב בגין בית מקדשנו ותפארתנו! ועוד כתב: 'וכאשר נשוב בתשובה לעסק מאהבה בזוכמה הזאת נאלו ישראל במהרה ב'מינו, אמן!'

אם כן האיך נניז דרך האהבה והקירוב אזורי שכל כך הרבה תלוי בכך! והשם יראה ללבב, והמבין יבין.

סעיקא ו

זעקאר סיבת מעשיהם היא מה שכתב
אזר פך הפתוב: "זעשה לנו שם"...

כוונת מהרוז'ו כאן לומר שיעקר סיבת מעשיהם של לומדי התורה הנמנעים מלעסוק בזכמות הקבלה היא מה שאמר הכתוב: "זעשה לנו שם וכו"! רוצה לומר - שעדיין לא למדו ולא לקוּזו לליבם את עומק מהות תלמוד תורה לשמה המבואר בדברי הוזהר והתיקונים (ראה פרק ו' בביאורינו). וממילא, כל עוד שאינם לומדים לגמרי לשמה צריכים אנו לומר שבבזינה מסוימת לימודם הוא עדיין לשם דבר אזר - והוא על מנת לקבל פרס או כדי לעשות לעצמם שם (כדברי מהרוז'ו אצלנו בהקדמתו).

עם כל זאת, כבר כתבנו לעיל שעל פי רוב בזינה זו של שלא לשמה היא כל כך דקה אצלם עד שעל פי רוב אין הלומדים היקרים מודעים לה מרוב דקותה - עד שיזכו גם הם ללימוד ולהפנים סוד זה דמנלה לנו רבינו מהרוז'ו בהקדמתו.

וממילא, מכיון דסוף סוף עומק הפירוש של לימוד לשמה הוא דבר שנתפרש רק בדברי הקבלה, לכן אנו נמשיך להליץ על כל הלומדים היקרים שעדיין לא למדו סוד זה, ונמשיך לומר שעליהם שפיר אמרו זכמינו וזכרונם לברכה: 'כל מיילתא דלא רמיא עליה דאיניש לאו אדעתיה'. ובעזרת השם בזכות לימודנו יזדו את דברי מהרוז'ו בעיון נוסף כולנו מעלה על מעלה בלימוד לשמה.

יום עז - מוקדש לזכות הורי אליהו בן אסתר ו- פייגא בת שיינה

סעיקא ז

שזזמשה מינים יש בערב רב, ובזן הג'
מינים מהם הוא הנקרא פת גבורים'..

לכאורה דיקדוקם של דברי מהרוז'ו כאן קצת מגובגבים לפי הנוסח שזכרנו (וכן הוא הנוסח המודפס בספרי כתבי הארז'ל). דיש לתמוה - מה כוונתו לומר כאן בתיבות 'ובזן הג' מינים'?

דאם כוונת רבינו לבנין מיני הערב רב שבנו בווהר הקדוש (בפרשת בראשית - דף כה ע"א), הרי הווהר שם מנה זמשה מינים של ערב רב - ולא שלושה. דזה לשונו שם: 'וְזָמַשׁ מִיִּזְיָן אֵינֹן בְּעֶרְבֵי רַב, וְאֵינֹן (סימן נ"ע ר"ע) - זְפִילִים גְּבוּרִים עֲזָקִים רְפָאִים עֲמֻלָּקִים! עד כאן לשונו. הרי הם זמשה מינים ולא שלושה:

ויותר נראה שכוונת רבינו מהרוז"ו כאן לבין השלישי מן הזמשה מינים שהוזכרו שם בווהר. ואף על פי שהלשון 'ובין הג' מינים' עדיין לא מתיישב לגמרי גם לאור פירושו זה, מכל מקום יש להכריז שבודאי לבין השלישי של הערב רב התכוין כאן מהרוז"ו, דהרי המין השלישי שם הוא מין הגְּבוּרִים שגם נודעים כ'אֲנָשֵׁי הַשָּׁמַי' שבהם איירי רבינו בהקדמתו.

ואכן פירושו זה בדבריו ממש מוכרוז לאור דברי הווהר (בפרשת בראשית דף כה ע"ב). דהם איתא:

'גְּבוּרִים' - מִיִּנְא תְלִיתָא. עֲלִיָּהוּ אֶתְמַר: "הָבָה הַגְּבוּרִים וְגו'. אֲנָשֵׁי הַשָּׁמַי'. וְאֵנֹן מִסְטָרָא דְאֵלִין דְאֶתְמַר בְּהוֹן: "הָבָה נִבְנָה לָנוּ עִיר וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם" (בראשית יא ד). וּבְנִין בְּתֵי כְּנַסְיוֹת וּמְדַרְשׁוֹת וְשׁוּיִין בְּהוֹן סִפְר תוֹרָה וְעֵטְרָה עַל רִישׁוֹ, וְלֹא לְשֵׁמָא דְ-יְהוָה, אֶלָּא לְמַעַבְדַּד לֹון שֵׁם. הֵדָּא הוּא דְכְּתִיב "וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם".

פירוש הווהר: הגְּבוּרִים - מין שלישי. עליהם נאמר: "הבנה הגְּבוּרִים וגו'. אֲנָשֵׁי הַשָּׁמַי'. והם מצד אלה שנאמר בהם: "הבנה נבנה לנו עיר וגו'. וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם" (בראשית יא ד). ובונים בְּתֵי כְּנַסְיוֹת וּמְדַרְשׁוֹת, וְשׁוּיִים בְּהֵם סִפְר תוֹרָה וְעֵטְרָה עַל רִישׁוֹ, וְלֹא לְשֵׁם יְהוָה, אֶלָּא לְעֵשׂוֹת לָהֶם שֵׁם! זהו שכתוב: "וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם!"

ומכיון שיש להכריז שזו באמת היתה כוונת מהרוז"ו בשורה זו, אם כן לפי דקדוק הלשון היה צריך לומר: ובין הג' (כלומר המין השלישי) ולא 'ובין הג' מינים' - מטעם שהסברנו. ומסתבר שתיבת 'מינים' שיבוש הוא שהשתבש בזמן העריכה לדפוס ויש למוזקה, וכן העדר היו"ד בתיבת 'ובין' שיבוש הוא ויש להוסיפה - דצריך לומר 'ובין' ולא 'ובין'.

סעיף זז

בפתיח בפרק הזהר בפרשת בראשית (דף כה ע"ב).
 וזה לשונו על פסוק "אלה תולדות השמים והארץ" -

שזומשה מינים יש בערב רב, ומן הג' מינים מהם הוא הנקרא 'בת גבורים',
 דעלייהו אתמר: "המה הגבורים אשר מעולם אנשי השם". ואינו מסטרא
 דאלין דאתמר בהון "הבה נבנה לנו עיר ומגדל... ונעשה לנו שם" בבנין בתי
 כנסיות ובתי מדרשות. ושניין בהון ספר תורה ועטרה על רישיה - ולא
 לשמה, אלא למעבד לון וכו'.

לפום ריהטת דברי מהרוז"ו בהקדמתו היה צריך כאן להיות המקום להאריך
 בביאור דברי מאמר הוזהר בפרשת בראשית (דף כה ע"ב) שהזכיר רבינו בשלב זה
 בהקדמתו. אמנם אנו ראינו לנכון להמתין על זאת עד לפרקים הבאים בביאורינו,
 מטעם שראינו צורך גדול לייחוד שני פרקים שלמים כדי לזקור עד מקום שידינו
 מגעת את סוגיית הערב רב על כל פרטיה כדי לפרסם לדורינו דרא בתראה את
 מהותם של הערב רב וזקם הגדול לבני ישראל הכשרים.

לכן בפרק ד ובפרק ה מביאורינו נעסוק בעזרת השם לא רק בביאור עמוק על
 מאמר הוזהר הזה שהזכיר כאן רבינו מפרשת בראשית (דף כה ע"ב) שעוסק בביאור
 הזומשה מינים שיש בערב רב ומקום אזויותם בסטרא אורא, אלא גם נרוזיב
 הדיבור בזיקרות על נושאים מסתעפים כגון:

- א) מקורם של נשמות הערב רב בזרע לבטלה שיצא מאדם הראשון במאה
 ושלושים שנה שהיה פרוש מאשתו.
- ב) גלגול הנשמות הללו מדור לדור עד יציאת מצרים.
- ג) גיורם של הערב רב על ידי משה רבינו כנגד רצון השם יתברך.
- ד) מעשה הערב רב בזוטא העגל.
- ה) הערב רב בדרא בתראה.
- ו) גלות בני ישראל הכשרים תזת שלטון הערב רב.
- ז) גלות תורת הקבלה בדרא בתראה.

יום עוז - מוקדש לזכות הורי אליהו בן אסתר ו- פּיגָא בת שיינה

סעיק ט

וְהִנֵּה עַל הַפֶּת הַזֹּאת אָמְרוּ בְּמִרְאָה: 'כָּל הָעוֹסֵק
בַּתּוֹרָה שְׂלֵמָה גִּזָּז לֹא שְׁנֵהֲפֹכָה שְׁלִיתוֹ עַל
פָּנָיו וְלֹא יֵצֵא לְאֹיֵר הָעוֹלָם...'.

ענף א

בענף זה נעמוד על שתי גדריו השלֵא-לְשִׁמָּה שימציעו בדברי רבותינו זכרונם
לברכה, ובפרט על מה שתפס רבינו מהרוז"ו כאן בפשיטות ש'על הפת הזאת
אָמְרוּ בְּמִרְאָה (בירושלמי ברכות א ב; וירושלמי שבת א ב): 'כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה שְׂלֵמָה
לְשִׁמָּה גִּזָּז לֹא שְׁנֵהֲפֹכָה שְׁלִיתוֹ עַל פָּנָיו וְלֹא יֵצֵא לְאֹיֵר הָעוֹלָם'.

דלולי דברי קודשו היה לכאורה יותר נראה לומר שהתלמידי זכמים שהם כבר
בר-הכי לעסוק בתורת הקבלה ובכל זאת נמנעים מלעשות זאת (בכוונה או שלא
בכוונה), וממילא כל עוד שאינם עוסקים בסודות התורה אי אפשר לומר עליהם
שהם הגיעו כבר למדרגה השלמה של לימוד לְשִׁמָּה מכיון שאינם יודעים עדיין
מהות לְשִׁמָּה על פי סודן של דברים (כמו שנבאר בפרק ו מביאורינו) - עם כל זאת
במבט ראשון לכאורה יותר מסתבר לומר שבינתים לימודם נזשב רק בגדר
הפזוזה זמור של לא-לְשִׁמָּה שעליהם אמרו רבותינו (במסכת פסוים- דף ג ע"ב):
'לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות ואפילו שלא לשמה, שמתוך
שלא לשמה בא לשמה!'

ואם כן יש לעיין טובא למה באמת כלל מהרוז"ו את התלמידי זכמים שלא רוצים
ללמוד תורת הקבלה בגדר היותר זמור של לא-לְשִׁמָּה, דהיינו 'גִּזָּז לֹא שְׁנֵהֲפֹכָה
שְׁלִיתוֹ עַל פָּנָיו וְלֹא יֵצֵא לְאֹיֵר הָעוֹלָם'?

דלכאורה אף על פי שכעת תורתם היא עדיין לא בגדר של 'לְשִׁמָּה' הרצוי כל עוד
שאינם עוסקים גם בזכמת הקבלה (משום ד'כל מילתא דלא רמיא עליה דאינש לאו
אדעתיה, ומכיון שהם אינם יודעים עדיין עומק פירוש של 'לְשִׁמָּה' האיך יוכלו לקיימו?), מכל מוקום
עדיין יש לקוות שמתוך שלֵא-לְשִׁמָּה יבואו בהמשך הזמן לעסוק גם בתורת
הקבלה ואז לימודם באמת יהיה 'לְשִׁמָּה'.

אִילָנָא זולקא א - פרק ג' ד'ז"י רכא

ולכן לכאורה היה יותר מסתבר לומר שעליהם שפיר אמרו רבותינו: 'לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות ואפילו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה'. אם כן מצוה ליישב את דברי קודשיו של רבינו מהרז"ו שהזכיר עליהם כל כך, וזה הזיכנו בעזרת השם יתברך:

זיכור זה בגדרי הלומדים שלא לשמה נתבאר היטב בדברי המסילת ישרים' (בפרק טו). זה לשון רמז"ל שם:

'ואולם כבר נתבארו דברי הזכמים זכרונם לברכה שיש מינים שונים של שלא לשמה. הרע מכולם הוא שאיננו עובד לשם עבודה כלל, אלא לרמות בני האדם ולהרויז כבוד או ממון. וזהו שאמרו בו: 'זוז לו שנהפכה שלייתו על פניו, ועליו אמר הנביא: "וְנָהִי כְטֹמֵא כְלָנִי וְכִבְּדָה עֲדִים כָּל צִדְקָתִינוּ" (ישעיה סד ה).

ויש מין אזור של שלא לשמה, שהוא העבודה על מנת לקבל פרס, ועליו אמרו: 'לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות ואפילו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה! אך על כל פנים, מי שלא הגיע עדיין מתוך שלא לשמה אל לשמה, הרי רוזוק הוא משלמותו! עד כאן לשונו.

הרי שדברי רמז"ל ב'מסילת ישרים' לכאורה לא כמו שכתב מהרז"ו כאן בהקדמתו. דהרי רמז"ל כתב בפירושו שרק מי 'שאיננו עובד לשם עבודה כלל, אלא לרמות בני האדם ולהרויז כבוד או ממון' אמרו עליו זכמינו זכרונם לברכה ש'זוז לו שנהפכה שלייתו על פניו'. אבל לגבי מי שעובד את השם אפילו על מנת לקבל פרס, הדגיש רמז"ל שעליו אמרו זכמים: 'לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות ואפילו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה!'

לעומת זאת רבינו מהרז"ו דיבר כאן בהקדמתו על מה ש'בְּמִנְנוּ זֶה בְּעֻזְתֵּינוּ הַרְבִּים אֲשֶׁר הַתּוֹרָה נַעֲשִׂית קָרְדָם לְזוֹתָהּ בְּהָ אֶצֶל קִצַּת בְּעַלֵּי תוֹרָה אֲשֶׁר עִסְקָם בַּתּוֹרָה עַל מְנַת לְקַבֵּל פְּרָס וְהַסְפָּקוֹת יְתָרוֹת, וְגַם לְהִיזְתָּם

מַכְלָל רְאִשֵׁי יְשִׁיבוֹת, וְדַעֲנִי סִנְהֶדְרָאוֹת - לְהִיּוֹת שְׁמִם וְרִיזוּם נוֹדֵף
בְּכָל הָאָרֶץ' (כלשונו)!

והרי מוכוז מדברי מהרז"ו הלכו שהקפדתו היא על מזה שלימודם הוא 'על מנת
לקבל פרס והספקות יתרות, וגם להיותם מכלל ראשי ישיבות, ודיני
סנהדראות' (ולכן אינם רוצים לעסוק בזוכמת הקבלה), ובכל זאת בהמשך דבריו כתב
עליהם מהרז"ו: 'והנה על הפת הזאת אמרו בגמרא: 'כל העוסק בתורה
שלא לשמה נזן לו שנהפכה שליטו על פניו ולא יצא לאויר העולם!
עד כאן לשונו.

וזה לא כמו שכתב רמז"ל ב'מסילת ישרים' על הלומדים על מנת לקבל פרס -
דלדעתו עליהם אמרו זכמינו זכרונם לברכה: 'לעולם יעסוק אדם בתורה
ובמצוות ואפילו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה! ומצווה
ליישב דברי רבינו.

יום עט - מוקדש לזכות הורי אליהו בן אסתר ו- פייגא בת שיינא

ענף ב

הגם שקשה להשוות דברי מהרז"ו כאן עם הזילוק שזילק רמז"ל ב'מסילת
ישרים' בדוגות שבלומדים לא לשמה, מכל מקום בדברי זוהר הקדוש כן מצינו
סימוכין לדברי מהרז"ו שאכן על הכת הזאת שלא רוצים ללמוד זוכמת הקבלה
משום שלימודם הוא על מנת לקבל פרס שפיר אמרו עליהם בתלמוד ירושלמי:
נזן לו שנהפכה שליטו על פניו ולא יצא לאויר העולם!

לך נא וראה מזה שאמרו בתיקונים (ברייתא תיקון מג) על המתרשלים מלימוד הקבלה:

וְהָכִי מֵאֵן דְּגָרִים דְּאִסְתַּלְק קַבְלָה וְזוֹכְמָתָא מְאֻרֵייתָא דְּבַעַל פָּה
וּמְאֻרֵייתָא דְּבַכְתָּב, וְגָרִים דְּלֹא יִשְׁתַּדְּלוּן בְּהוֹן, וְאִמְרִין דְּלֹא אֵית אֵילָא
פְּשִׁט בְּאֻרֵייתָא וּבְתַלְמוּדָא, בְּוֵדָאֵי כְּאֵלוּ הוּא יִסְלַק גְּבִיעוּ מִהֵוּא
נִהָר וּמִהֵוּא גָּן. וְיֵי לֵיהּ! טַב לֵיהּ דְּלֹא אִתְּפְרִי בְּעֵלְמָא וְלֹא יוֹלִיף הֵהִיא
אֻרֵייתָא דְּבַכְתָּב וְאֻרֵייתָא דְּבַעַל פָּה - דְּאִתְּוֹשֵׁב לֵיהּ כְּאֵלוּ אֻזְזֹר
עֵלְמָא לְתַהוּ וּבְהוּ, וְגָרִים עֲנִייתָא בְּעֵלְמָא וְאֻרֵי גְלוּתָא!

פירוש התיקוני זוהר: וכך מי שגורם שתסתלק קבֵּלָה וְזִכְמוֹה מִתּוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה וּמִתּוֹרָה שֶׁבְּכֶתֶב, וְגוֹרֵם שְׁלֵא יִשְׁתַּדְּלוּ בְּהֵן, וְאוֹמְרִים שְׂאִין אֶלָּא פֶּשֶׁט בִּתּוֹרָה וּבִתְלֻמוֹד, בְּוִדְאֵי כְּאֵלוּ הוּא יִסְלַק אֶת הַמַּעֲיָן מֵאוֹתוֹ נְהַר וּמֵאוֹתוֹ גֵּן. אוי לוי! טוב שלא נברא בעולם ולא ילמד אותה תורה שֶׁבְּכֶתֶב וְתוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה - שְׁנַזְוֹשֵׁב לוֹ כְּאֵלוּ הַזְוֹזִיר הָעוֹלָם לְתַהוּ וְבַהוּ, וְגוֹרֵם עֲנֵי בְּעוֹלָם וְאַרְךָ הַגְּלוּת!

ואם כך היא דעתו דעת זקנים של רשב"י הקדוש בספר התיקונים, או פקוז עיניך וראה כמה מדייקים דברי מהרז"ו כאן בהקדמתו במה שאמר על מי שלא רוצה ללמוד זכמת הקבלה ש'נזן לו שנהפכה שליטתו על פניו ולא יצא לאויר העולם'!

הרי דבר זה ממש מפורש בדברי הרשב"י הקדוש בספר התיקונים. דתזוילה דיבר שם על 'מֵאֵן דְּגָרִים דְּאִסְתַּלַּק קַבְּלָה וְזִכְמוֹתָא מֵאוֹרִייתָא דְּבַעַל פֶּה וּמֵאוֹרִייתָא דְּבְכֶתֶב, וְגָרִים דְּלֵא יִשְׁתַּדְּלוּן בְּהוֹן, וְאִמְרִין דְּלֵא אֵית אֶלָּא פֶּשֶׁט בְּאוֹרִייתָא וּבִתְלֻמוֹדָא', ובהמשך דבריו אמר עליהם רשב"י בלשון הצורמת לאוזן השומעת ובלב המבין: 'וְיֵי לֵיה! טב ליה דְּלֵא אִתְּבְּרִי בְּעֻלְמָא וְלֵא יוֹלִיף הֵהִיא אוֹרִייתָא דְּבְכֶתֶב וְאוֹרִייתָא דְּבַעַל פֶּה! עַד כֵּאֵן לִשְׁוֹן הַתִּיקוּנֵי זוֹהַר לְפִי הַגִּירסָא הַמוֹדַפְסָת בַּסְּפָרִים.

הרי קמין שמה שאמרו בירושלמי 'נזן לו שנהפכה שליטתו על פניו ולא יצא לאויר העולם' אמר רשב"י כאן בתיקון מג' בלשון כמעט שווה: 'וְיֵי לֵיה! טב ליה דְּלֵא אִתְּבְּרִי בְּעֻלְמָא'!

פירוש: אוי לוי! טוב שלא נברא בעולם!

כלומר, שיהיה עדיף לו ליפול ממעי אמו ולא לצאת לאויר העולם. דאיכו לא היו נוכלי לא היה נענש על מה שלא לא רצה לעסוק בזכמת הקבלה!

ושמעתי שיש שרוצים לדייק שלא אמר רשב"י 'וְיֵי לֵיה! טב ליה דְּלֵא אִתְּבְּרִי בְּעֻלְמָא' אלא על 'מי שגורם שתסתלק קבֵּלָה וְזִכְמוֹה מִתּוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה וּמִתּוֹרָה שֶׁבְּכֶתֶב', ועל אדם ש'גורם שלא ישתדלו בהן, וְאוֹמְרִים שְׂאִין אֶלָּא פֶּשֶׁט בִּתּוֹרָה וּבִתְלֻמוֹד'.

ולפי דיוק זה הם מפרשים את דברי הרשב"י באופן שאין הדברים הזורפים שאמר שם מכוונים כלפי אותם תלמידי זוכמים שרק אינם לומדים - כל עוד שהם לא גורמים לאזורים לא ללמוד במה שהם אומרים 'שאיין אלא פשט בתורה ובתלמוד'. דלדעת המדייקים הללו בדברי הרשב"י, כל עוד שהנמנעים מלימוד הקבלה לא מונעים אזורים מללמוד זוכמות הקבלה כמוותם, לא עליהם אמר רשב"י 'אוי לו! טוב שלא נברא בעולם!'

אבל דע שגם אם יתעקשו לדייק כן לפי הגירסא שיבספרים שלפנינו, מכל מקום כבר סתר הגר"א את דיוקם בביאורו הגדול על תיקוני זוהר. דזה לשון ביאור הגר"א על תיקון מג':

'זהכי מאן דגרים דאסתלק כו' ומאורייתא דבכתב ולא משתדל בהון ואמר דלא כו' - כצ"ל, ול"ג וגרים!' עד כאן לשונו.

אם כן לפי גירסת הגר"א כך הם דברי הרשב"י המתוקנים:

'זהכי מאן דגרים דאסתלק קבלה וזוכמותא מאורייתא דבעל פה ומאורייתא דבכתב, ולא משתדל בהון ואמר דלא אית אלא פשט באורייתא ובתלמודא, (על אנשים כאלו אמר רשב"י בהמשך דבריו): 'בןדאי פאלו הוא יסלק נביעו מיהוא נהר ומיהוא גן. וי ליה! טוב ליה דלא אתברי בעלמא וקלא יוליף יהיא אורייתא דבכתב ואורייתא דבעל פה - דאתוושב ליה פאלו אוזור עלמא לתהו ובהו, וגרים עניותא בעלמא ואורף גלותא!'

פירוש התיקוני זוהר: וקה מי שגורם שתסתלק קבלה וזוכמה מתורה

שיבעל פה ומתורה שבכתב, ולא משתדל בהם ואומר שאין אלא פשט בתורה ובתלמוד, בןדאי פאלו הוא יסלק את המעין מאותו נהר ומאותו גן. אוי לו! טוב שלא נברא בעולם ולא ילמד אותה תורה שבכתב ותורה שבעל פה - שגוזזשב לו פאלו הזויר העולם לתהו ובהו, וגרים עני בעולם וארף הגלות!

הרי שלפי גירסת הגר"א יוצא שכל יזייד ויזייד שבר הכי להשתדל בסודות התורה ואינו עושה כן, בעצם מניעתו מלהשתדל בסודות התורה הרי הוא כאומר לאזורים שאין צורך ללמוד סודות התורה. ממילא, הגם שאינו אומר בפיו 'שאיין אלא

אֵילָנָא זֹלְקָא - פֶּרֶק ג' דְּיוֹזֵי רַחֵם

פֶּשֶׁט בְּתוֹרַת וּבִתְלֻמוֹד' הָרִי הוּא כְּאוֹמֵר כֵּן - דְּאוֹזֶרֶת הִיא עוֹסֵק גַּם בְּאוֹתָם סוּדוֹת מֵהֵיחֵתוֹ כִּבְר תְּלֻמוֹד זֹכֵם!

וְאִכּוּן לְפִי גִירֶסֶת הַגֵּר"א נִמְצְעִינוּ לְמוֹדִים שְׁגָם עַל יוֹזֵיד כּוֹה אִמֵּר הַרְשֵׁב"י בְּתִיקוֹן מִנְג': 'אֹי לֹ! טוֹב שְׂלֵא נִבְרָא בְּעוֹלָם'. וְטַעֲמוֹ שֶׁל רֶשֶׁב"י עִמּוֹ (כְּמוֹ שְׁפִירֶשׁ בְּסִמּוּךְ) - דְּבִיּוֹדָעִים אוֹ בְּלֵא יוֹדָעִים מוֹזֹמֹת מִנְעִיעֶתֶם מוֹלֶתֶקֶן אֶת שְׁבִידָם לֶתֶקֶן בְּהִשְׁכִּינָה הַקְּדוּשָׁה עַל יְדֵי הַלִּימוֹד הַקְּדוּשָׁה הוּא 'צוֹשֵׁב לֹ כְּאֵלוֹ הַיּוֹזֵיר הָעוֹלָם לְתַהוֹ וְבַהוֹ, וְגוֹרֵם עֲנֵי בְּעוֹלָם וְאַרְךָ הַגְּלוּת' - כְּדֵאִיתָא שֵׁם בְּסִיּוֹם דְּבִרֵי רֶשֶׁב"י.

וְאִם כֵּן נִסְתַּלְקָה קוֹשִׁייתָם! וְלִכֵּן שְׁפִיר אִמֵּר רַבֵּינוּ מֵהַרְזוֹ"ו כֵּאֵן בְּהַקְּדַמְתּוֹ עַל מִי שִׁיכּוֹל וּבְכֹל זֹאת לֹא רוּצָה לְלַמּוֹד זֹכְמַת הַקְּבֻלָּה שְׁגָם עֲלֵיו נִאֵמֵר בִּירוּשְׁלַמִּי: 'צוֹ לֹ שְׁנֵהֲפֹכָה שְׁלִיתּוֹ עַל פְּנֵיו וְלֹא יֵצֵא לְאֹיֵר הָעוֹלָם'.

וְהֵאֵמַת שְׁגָם בְּתִיקוֹן ל' שִׁכְבֵּר הַזְּכוֹר מֵהַרְזוֹ"ו בְּפֶרֶק ב' מִהַקְּדַמְתּוֹ מִצְעִנוּ סִמּוּךְ גְּדוּל לְמַה שֶׁאִמֵּר רַבֵּינוּ כֵּאֵן בְּפִירְקִין. דוּחַ לְשׁוֹן הַתִּיקוֹנִי זוּהַר (שֵׁם):

"וְכֹל זֹסֶדוֹ כְּצִיץ הַשְּׂדֵה" - כָּל זֹסֶד דְּעֵבְדִין לְגַרְמִייהוּ עֵבְדִין! וְאַפִּילוּ כָּל אֵינֹן דְּמִשְׁתַּדְּלִין בְּאוֹרֵייתָא, כָּל זֹסֶד דְּעֵבְדִין לְגַרְמִייהוּ עֵבְדִין. בְּהַהוּא זְמַנָּא "וַיִּזְכֹּר כִּי בְּשֵׁר הַבַּיִת רוּזוֹ הוֹלֵךְ וְלֹא יָשׁוּב" לְעֵלְמָא, וְדָא אִיהוּ רוּזוֹא דְּמִשְׁיִזוֹ. וַי לֹן מֵאֵן דְּגַרְמִין דִּיזִיל לִיה מִן עֵלְמָא וְלֹא יָתוּב לְעֵלְמָא! דְּאֵלִין אֵינֹן דְּעֵבְדִין לְאוֹרֵייתָא יְבִשָׁה, וְלֹא בְּעָאן לְאַשְׁתַּדְּלָא בְּזֹכְמַת דְּקְבֻלָּה... וַי לֹן דְּגַרְמִין עֲנִיּוֹתָא וְזוֹרְבָא וּבִיזָה וְהָרַג וְאַבְדִין בְּעֵלְמָא!

פִּירוּשׁ הַתִּיקוֹנִי זוּהַר: "וְכֹל זֹסֶדוֹ כְּצִיץ הַשְּׂדֵה" - כָּל הַזֹּסֶד שְׁעוֹשִׂים עוֹשִׂים לְעֵצְמָם! וְאַפִּילוּ כָּל אֵלוֹ שְׁמִשְׁתַּדְּלִים בְּתוֹרָה, כָּל זֹסֶד שְׁעוֹשִׂים - לְעֵצְמָם עוֹשִׂים! בְּאוֹתוֹ זְמַן "וַיִּזְכֹּר כִּי בְּשֵׁר הַבַּיִת רוּזוֹ הוֹלֵךְ וְלֹא יָשׁוּב" לְעוֹלָם - זוּהַי רוּזוֹ שֶׁל מִשְׁיִזוֹ. אוֹי לָהֶם מִי שְׁגוֹרְמִים שִׁיכְף לֹ מִן הָעוֹלָם וְלֹא יָשׁוּב לְעוֹלָם! שְׂאֵלוֹ הֵם שְׁעוֹשִׂים אֶת הַתּוֹרָה יְבִשָׁה, וְלֹא רוּצִים לְהִשְׁתַּדֵּל בְּזֹכְמַת הַקְּבֻלָּה... אוֹי לָהֶם שְׁגוֹרְמִים עֲנִיּוֹת וְזוֹרְב וּבִיזָה וְהָרַג וְאַבְדִין בְּעוֹלָם!

הרי שבמאמר זה מתיקון ל' ביאר רשב"י שעצם התרשלותם של התלמידי זוכמים מלימוד הקבלה גורם 'עניות וזרוב ובוזה והרג ואבדן בעולם' (כלשונו), וגם שהם מרבים בכך את אורך גלותינו המרה על ידי שהם מרזזיקים את רוזוז של משיזן מלבוא לעולם ולגאלינו, דלכן אמר עליהם רשב"י: 'אוי לָהֶם - לָמוּ שְׂגוֹרְמִים שְׂיִלְךָ לוֹ מִן הָעוֹלָם וְלֹא יָשׁוּב לְעוֹלָם!'

והמעין הישר יראה בעיניו עד כמה קרובים דברי רשב"י בתיקון ל' למה שאמר בתיקון מג: 'אוי לו! ...שְׂגוֹזֶשֶׁב לוֹ פְּאֵלוּ הַזְּזוּזִיר הָעוֹלָם לְתַהוּ וְבַהוּ, וְגוֹרֵם עֲזֵי בְּעוֹלָם וְאַרְךָ הַגְּלוּת! עד כאן לשונו. ודו"ק.

הרי שדברי רשב"י בתיקון ל' וכן בתיקון מג' משלמים אלו את אלו בגודל הזורבן שמביאים התלמידי זוכמים הללו בהתרלשותם מלימוד הקבלה. וישים הקורא ליבו איך שבתיקון ל' בכלל לא הזכיר רשב"י שהמתרשלים הללו מונעים אזורים מלימוד הקבלה, אלא רק 'לֹא רוֹצִים לְהִשְׁתַּדֵּל בְּזִכְמוֹת הַקְּבָלָה' - דאפילו על מניעתם בלבד מקונן עליהם רשב"י שם ואומר: 'אוי לָהֶם שְׂגוֹרְמִים עֲנִיּוֹת וְזָרֵב וּבּוּזָה וְהָרֵג וְאַבְדָּן בְּעוֹלָם!'

ואם כך הם דבריו בתיקון ל' על אלו שרק לא רוצים ללמוד, מסתמא שגם עליהם אמר רשב"י לקמן בתיקון מג: 'אוי לו! טוב שְׂלֵא נִבְרָא בְּעוֹלָם' - מטעם שגם אם אינו מונע אזורים מלימוד זה מכל מקום בהתרשלותו בלבד 'נְזוֹזֶשֶׁב לוֹ פְּאֵלוּ הַזְּזוּזִיר הָעוֹלָם לְתַהוּ וְבַהוּ, וְגוֹרֵם עֲזֵי בְּעוֹלָם וְאַרְךָ הַגְּלוּת' כדסיים שם רשב"י.

והרי דברי מהרוז"ו כאן מיושבים מאוד במה שאמר על המתרלשים מלימוד הקבלה 'נְזוֹזֶשֶׁב לוֹ שְׂנֵהֶפְכָּה שְׂלִיתוּ עַל פְּנֵיו וְלֹא יָצָא לְאֹיִר הָעוֹלָם'. דודאי שהם שווים לדברי רשב"י בתיקון מג' ותיקון ל'!

יום פ - מוקדש לזכות הורי אליהו בן אסתר ו- פייגא בת שיינדה

ענף ג

בענף הקודם מצינו סימוכין "מִיִּסְדִּים עַל אֲדָנֵי פֶּז" (שיר השירים ה טו) מדברי רשב"י בתיקון מג' למה שכתב מהרוז"ו אצלינו בהקדמתו על התלמידי זוכמים

שיכולים אבל לא רוצים ללמוד זוכמות הקבלה (וממילא על ידי זה גם אזורים לומדים מהם להתרשל מלימוד זה) שלא רק שלימודם בודאי לא הגיע עדיין למדרגת 'לשמה', אלא שזהם גם בגדר של 'זו' לו שְׁנֵהֶפְכָּה שְׁלִיתוּ עַל פָּנָיו וְלֹא יֵצֵא לְאוּר הָעוֹלָם' (כלשון מהרוז"ו על פי התלמוד ירושלמי)?

עם כל זאת, בענף זה לא נכוזיש עד כמה קשים הדברים הללו להולמן. דהגם שתהלה לאל מצינו סיוע לדברי מהרוז"ו שאכן מבוססים הם על דעת רבי שמעון בר יוחאי עליו השלום, מכל מקום קשה מאוד ללב לקבל טענה זו שגם מי שעדיין לא הבין כמה גדולה זובתו לעסוק בזוכמות הקבלה למוען תיקון השכינה הקדושה וכמה גדול הקילקול שנעשה במניעתו - שיוכל רשב"י לומר עליו: 'טוב נְשָׂא נְבָרָא בְּעוֹלָם', או כלשון מהרוז"ו על פי הירושלמי: 'זו' לו שְׁנֵהֶפְכָּה שְׁלִיתוּ עַל פָּנָיו וְלֹא יֵצֵא לְאוּר הָעוֹלָם'.

דלכאורה הסברא מכרזות לומר שהגם שבינתים תורתם היא עדיין לא לגמרי 'לשמה' כל עוד שלא עוסקים גם בזוכמות הקבלה - אבל מכל מקום עדיין יש לקוות שמתוך שלא לשמה יבואו בהמשך הזמן לעסוק גם בתורת הקבלה ואז לימוד תורתם באמת יהיה 'לשמה'. ואם כן קשה מאוד להבין מדוע לא יותר נכון לומר עליהם 'לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות ואפילו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה'?

במילים אזרות - 'אם קבלה נקבל, אבל אם לדין יש תשובה'!

לכן, הגם שבינינו כמה סימוכין "מְיֻסְדִים עַל אֲדָנֵי פִּז" לדברי מהרוז"ו, עם כל זאת בענף זה לא נוכל להתעלם מהקושי הגדול הנפול ביישוב הדברים האמורים בענף הקודם עם השכל הישר! ולא רק זאת, אלא שגם בדברי מהרוז"ו עצמו לקמן בהקדמתו מצינו קצת ראייה שגם הוא הבין שרוב הנמנעים מלימוד זוכמות הקבלה עושים זאת משום שלמדו כן מהתלמידי זוכמים הגדולים והטובים. דהרי לקמן בהקדמתו כתב מהרוז"ו:

"וְכָל הַגְּבֻעוֹת הַתְּקַלְקְלוּ" (ירמיה ד כד) - כִּי "הַגְּבֻעוֹת" הֵם הַתְּלַמִּידֵי זֻכְמִים הַבְּזוּזִים הַנִּקְרָאִים "גְּבֻעוֹת" אֲצֵל בְּזִינּוֹת "הַהָרִים" הַנִּזְכָּר. הַיְנָה "הַגְּבֻעוֹת" וְהָאֵלוּ נִתְקַלְקְלוּ לְגַמְרֵי, כִּי בְּרֹאוֹת הַתְּלַמִּידִים הַקְּטַנִּים אֵת הַגְּדוֹלִים הַהָרִים הָרְבִים רֹדְפִים יוֹמָם וְלַיְלָה אֲזוּרֵי הַפְּשָׁטִים וְאֵינֶם עֹסְקִים בְּזֻכְמָה הַזֹּאת וְכוּ! עַד כֵּאן לְשׁוֹנוּ.

ואמת שיעקר כוונת מהרוז'ו שם היא להוכיח את התלמידים במה שגם הם לא עוסקים בקבלה, מכל מקום מתוך דברי תוכחותו מצינו קצת ראייה שגם מהרוז'ו הבין שמניעת רובם ככולם מלעסוק בזוכמת הקבלה באה להם 'בְּרֵאוֹת הַתְּלָמִידִים הַקְּטָנִים אֶת הַגְּדֹלִים הַהָרִים הָרְבִים' רוֹדְפִים יוֹמָם וְלַיְלָה אֲזוּרֵי הַפְּשָׁטִים וְאֵינָם עֹסְקִים בְּזוֹכְמַת הַזֹּאת! עד כאן לשונו.

איך שיהיה, צריכים אנו לעיין האיך באמת נוכל ליישב דברי מהרוז'ו אצלנו במה שאמר עליהם 'נִזְוֹ לֹו שְׁנֵהֶפְכָּה שְׁלִיתוּ עַל פְּנֵיו וְלֹא יֵצֵא לְאֹוִיר הָעוֹלָם' עם השכל הישר!

וברוך השם, אזור העיון נראה לעניות דעתן שיש לתרץ ולומר שבאמת גם רבינו מהרוז'ו לא היתה כוונתו לומר שכל מי שאינו עוסק בתורת הקבלה הרי הוא בגדר של 'נִזְוֹ לֹו שְׁנֵהֶפְכָּה שְׁלִיתוּ עַל פְּנֵיו וְלֹא יֵצֵא לְאֹוִיר הָעוֹלָם'.

דהגם שבאמת כל עוד שאינו עוסק בתורת הקבלה אי אפשר לומר עליו שתורתו היא כבר בגדר של 'לְשִׁמָּה' (כמו שיתבאר), אבל מסתבר מאוד שעל רובם של לומדי התורה שעדיין אינם עוסקים בקבלה שפיר יש לומר 'לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות ואפילו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה'.

אבל אם כך היא דעתו של רבינו (במה שמשמע מלשונו לקמן), אז למי נתכוון מהרוז'ו במה שאמר כאן 'נִזְוֹ לֹו שְׁנֵהֶפְכָּה שְׁלִיתוּ עַל פְּנֵיו וְלֹא יֵצֵא לְאֹוִיר הָעוֹלָם'?

זוילוק זה מתבאר היטב-היטב בזוילוק המוכרח שיש לזולק בין הערב רב האמיתיים ובין אלו שלצערנו נמשכים באופן טבעי אזור עצתם הרעה. כי באמת כל זה 'בשיקול אל דעות ולו נתכנו עלילות, ולא מוזשבותיו מוזשבותינו' (כלשון הרב זייד"א בשם הגדולים).

דאנו עתידים לבאר לאורך ולרוזוב בפרק ד' ובפרק ה' בביאורינו ששם הקדוש ברוך הוא את הערב רב בראש ובשררה עלינו בגלות הרביעית הזאת - כמבואר בספר הזוהר (בפרשת בראשית - דף כה ע"א): 'וּבְמֵאֲלֵיךָ דְאִשְׁתְּאָרוּ מְנַהֲזִין בְּגִלְוֹתָא רְבִיעָאָה אֵינֻן רִישֵׁין בְּקִיּוּמָא סְגִי'!

פירושי: ומאֵלָה שְׁנֵשְׁאָרוּ מֵהֶם בְּגִלְוֹת רְבִיעִית, הֵם רְאִשִׁים בְּקִיּוּם רַב;

אֵילָנָא זולקא - פרק ג' יְזִיזִי רכט

והגם ששם דיבר הוזהר על המין הראשון שבערב רב הנקראים 'עֲמֻלָקִים', מכל מקום נראה פשוט שכל מין ומין בבחינתו הרעה שולט ומשפיע עלינו בדרא בתראה באותה בוזינה הרעה שבו.

לדוגמא - כמו שמין הַנְּפִילִים שבכוונתם הזיונית פורצים פרצות בדורינו בגדרי הצניעות של בנות ישראל הקדושות, הוא הדין גם בנידון דידן לגבי מין הַגְּבֻרִים שעליהם אמרו בווהר: "הַמָּה הַגְּבֻרִים וְגו' אֲנִשֵׁי הַשָּׁמַיִם" ... ובזנים בְּתֵי כְּנָסִיּוֹת וּמִדְרָשׁוֹת, וְשָׂמִים בָּהֶם סֵפֶר תּוֹרָה וְעֵטְרָה עַל רֵאשׁוֹ, וְלֹא לְשֵׁם הַשָּׁמַיִם אֲלָא לְעֵשׂוֹת לָהֶם שָׁם! עד כאן פירוש הוזהר בלשון הקדוש.

והגם שרק לגדולי הדור יש רשות להצביע על אלו יזיזים נאמרו דברי הוזהר הללו ולגלות את הזנופים שבדור שכל מעשיהם 'לֹא לְשֵׁם הַשָּׁמַיִם אֲלָא לְעֵשׂוֹת לָהֶם שָׁם' - מכל מקום פשוט הדבר שכמו שלצערינו כיום מין הַנְּפִילִים משפיעים לרעה על בנות יעקב הכשרות, כמו כן לצערינו ולצער השכינה הקדושה גם מין הַגְּבֻרִים הנקראים 'אֲנִשֵׁי הַשָּׁמַיִם' ודאי משפיעים ברעתם על המון לומדי התורה הכשרים שבדורינו שבאופן טבעי נמשכים אזור עצתם - דלא ימלטו הרבים כל כך בנקל מהטישטוש שהמה ברשעתם המכוונת מטשטשים בגדרי העבודה התמימה ולימוד התורה לשמה!

דהרי מהרזו"ו בעצמו מעיד לקמן בהקדמתו שיעקר המניעה מלימוד הקבלה מתזילה ראשית לכל מהערב רב שבכל דור ודור. דזה לשונו לקמן:

'וזהו עֲצָמוֹ עוֹן הָעֶרְב רַב הָאוֹמְרִים לְמִשְׁתֵּה "דְּבַר אֶתְהָ עֲבָנוּ וְנִשְׁמָעָה" בְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע, "וְאֵל יְדַבֵּר עִמָּנוּ אֱלֹהִים פֶּן נָמוּת" בְּסִתְרֵי תּוֹרָה - כְּסִבְרַת הַטּוֹעִים קָצַת בְּנֵי תּוֹרָה אֲשֶׁר בּוֹמְנֵנוּ זֶה הַמוֹצִיאִים שָׁם רַע עַל זִכְמַת הָאֱמֶת זִיזֵי עוֹלָם, וְאוֹמְרִים שְׁכָל מִי שְׁמִתְעַסֵּק בָּהּ יָמוּת בְּקָצְרוֹת שְׁנַיִם זִס וְשָׁלוֹם! עד כאן לשונו.

אבל כאמור, אין הדברים הללו אמורים אלא על הערב רב 'הַמוֹצִיאִים שָׁם רַע עַל זִכְמַת הָאֱמֶת זִיזֵי עוֹלָם, וְאוֹמְרִים שְׁכָל מִי שְׁמִתְעַסֵּק בָּהּ יָמוּת בְּקָצְרוֹת שְׁנַיִם זִס וְשָׁלוֹם' (כלשון מהרזו"ו) - ולא על רוב עולם הלומדים הכשרים שלצערינו נמשכים אזוריהם לתומם!

ובאמת שכמעט שמוכרזים אנו לומר זילוק זה. דבדאי שרבינו מהרזו"ו מדבר ופונה בהקדמתו לכל התלמידי זוכמים הכשרים שהוא רוצה לקרב לצד הקדושה

ולעבודת השם התמימה - ובוה להצילם מעצת הערב רב שרוצים למנוע אותם מללמוד תורת הקבלה שבה תלויה כל גאולתינו.

ואם כן זייבים אנו לומר שמהרוז"ו סבר בזמן כתיבת הקדמתו היקרה שאם לומדי התורה הכשרים ישמעו לדבריו או מתוך שלא לשמה יבואו בעזרת השם לשמה. ואם כן שפיר יש לומר על רוב הלומדים הללו (הגם שעדיין לא לומדים זכמות קבלה) שגם עליהם אמרו זכמינו זכרונם לברכה: 'לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות ואפילו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה'.

ולפי תירוץ זה נמצינו למדים שמה שאמרו זכמיים בתלמוד ירושלמי: 'כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה שְׂלֵמָה נֵזֶז לֹא שְׁנֵהֲפֹכָה שְׁלִיתוֹ עַל פָּנָיו וְלֹא יֵצֵא לְאֹיֵר הָעוֹלָם' שייך לומר רק על הערב רב האמיתיים שהמה מין השלישי שבערב רב הנקראים 'כת הגברים' ו-'אנשי השם' שבלוזמתם נגד תורת הקבלה היא באמת מלזומה נגד השם ומשיזו! ודו"ק.

יום פא - מוקדש לזכות הורי אליהו בן אסתר ו- פייגא בת שיינה

ענף ד

בסייעתא דשמיא, בענף זה נתרץ באופן אזור לגמרי מה שהיה כל כך קשה לנו ליישב עם השכל הישר - והוא משמעות דברי מהרוז"ו ורשב"י שכל התלמידי זכמיים המתרשלים מלעסוק בזכמות הקבלה נאמר עליהם בגמרא: 'נֵזֶז לֹא שְׁנֵהֲפֹכָה שְׁלִיתוֹ עַל פָּנָיו וְלֹא יֵצֵא לְאֹיֵר הָעוֹלָם'! וזה יתורץ על פי דברי מהרוז"ו לקמן בהקדמתו:

"וְכָל הַגְּבֻעוֹת הַתְּקַלְקְלוֹ" - פִּי "הַגְּבֻעוֹת" הֵם הַתְּלַמִּידֵי זֻכְמִיִּם הַבּוֹזוּרִים הַנְּקָרָאִים "גְּבֻעוֹת" אֲצֵל בּוֹזִיעוֹת "הַהָרִים" הַנּוֹכַר. הֵינָה "הַגְּבֻעוֹת" וְהֵאלוֹ נִתְקַלְקְלוּ לְגַמְרֵי! פִּי בְּרֵאוֹת הַתְּלַמִּידִים הַקְּטִינִים אֶת הַגְּדוֹלִים "הַהָרִים" הָרַמִּים רוֹדְפִים יוֹמָם וְלַיְלָה אֲזוּרֵי הַפְּשָׁטִים וְאֵינָם עֲסוּקִים בְּזֻכְמוֹת הַזֹּאת, וְאֵינָם יוֹדְעִים פִּי מִיִּרְאָתָם לְפָנֵס בָּהֶם נִמְנָעִים מִלְּהַתְּעַסֵּק בָּהֶם כְּנֹכַר.

אִילָנָא זֹלְקָא - פֶּרֶק ג' דְּוִזְיִי רַלָא

וְעַל כֵּן "גְּבֻעוֹת" אֵלּוּ גְּתַקְלְקְלוּ וְלִבָּם שָׂרֵשׁ פְּוֶרָה רֵאשׁ וְלַעֲנָה וְעַלְתָּה בָּהֶם זֹלְוֹדֵת טִיט וְרִפְשׁ לְכֹפֶר בְּזֹכְמַת הָאָמֶת, וְאוֹמְרִים שְׂאִין בְּתוֹרָה אֶלָּא פְּשִׁטִּיהַּ וְלִבּוֹשִׁיָּהּ בְּלִבָּד עַל דְּרָךְ הַנְּזַכֵּר לְעִיל בְּפֶרֶשֶׁת בְּהַעֲלֵתָךְ. וְאִין סָפֵק כִּי לֹא יִהְיֶה לָהֶם זֹלְקָ בְּעוֹלָם הַבָּא, כַּנְּזַכֵּר שָׁם בְּזִהְרָה!

וְכִבֵּר גְּתַבְאָר לְמַעֲלָה הַסִּבָּה - כִּי תוֹרַת עוֹלָם הַבָּא אֵינְנָה כַּפְּשִׁטָּה, רַק שָׁם עוֹסְקִים בְּרִזֵּי הַתּוֹרָה וְסוֹדוֹתֶיהָ. וְזֶה שְׂלָא בְּזוֹר בְּהַ וְלֹא טְרוֹז בְּעוֹלָם הַזֶּה מְעַרְבֵי שֶׁבֶת לֹא יֵאכֹל בְּשֶׁבֶת, וְעַלִּיהֶם נֶאֱמַר: "הִנֵּה עֲבָדֵי יֵאכְלוּ וְאַתֶּם תִּרְעָבוּ" (ישעיה סה יג)! עַד כֹּאן לִשְׁוֹן רַבִּיעוּ מִהַרְזוֹ"ו לְקַמֵּן בַּהֲקַדְמָתוֹ.

הָרִי מוֹכּוֹז מִדְּבָרֵי שֵׁם שְׁמֵהַרְזוֹ"ו דִּיבֵר עַל שֵׁם סוֹפֵן שֶׁל כָּל הַתַּלְמִידִים אִם זֶה וְזוֹלִילָה לֹא יִתְעוֹרְרוּ לְמַלְאוֹת זֹוֹבְתָם לְעַסוֹק בְּזֹכְמַת הַקְּבֵלָה - מֵאִיזָה טַעַם שִׂיחִיָּה! וְהַגַּם שְׁלַעִיל בַּעֲנַף הַקּוֹדֵם דִּיִּקְנֵוּ קֶצֶת לִימוּד זְכוּת מִדְּבָרֵי מִהַרְזוֹ"ו הַלְּלוּ, מִכָּל מְקוֹם בְּסוֹפּוֹ שֶׁל דְּבַר כּוֹנֵנַת מִהַרְזוֹ"ו בְּרוּרָה - שְׁמוֹזְמַת מְנִיעַתָם מִלְּעַסוֹק בְּזֹכְמַת הַקְּבֵלָה בְּזִיזֵי זִוּיָתָם עֵתִידִים הֵם זֶה וְזוֹלִילָה לְעוֹזֵב אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה עֲרוּמִים מִסּוֹדוֹת הַתּוֹרָה!

לְכֵן מִהֵאֵי טַעֲמָא הַזֶּהִיר אוֹתָם מִהַרְזוֹ"ו שִׁגַּם אִם בִּאֲמַת יֵשׁ לְלַמֵּד עַל רוֹבָם זְכוּת כְּמוֹ שֶׁעֲשִׂינוּ בַּעֲנַף הַקּוֹדֵם, מִכָּל מְקוֹם 'תּוֹרַת עוֹלָם הַבָּא אֵינְנָה כַּפְּשִׁטָּה, אֶלָּא שָׁם עוֹסְקִים בְּרִזֵּי הַתּוֹרָה וְסוֹדוֹתֶיהָ. וְזֶה שְׂלָא בְּזוֹר בְּהַ וְלֹא טְרוֹז בְּעוֹלָם הַזֶּה מְעַרְבֵי שֶׁבֶת לֹא יֵאכֹל בְּשֶׁבֶת. וְעַלִּיהֶם נֶאֱמַר "הִנֵּה עֲבָדֵי יֵאכְלוּ וְאַתֶּם תִּרְעָבוּ" - כִּלְשׁוֹן רַבִּיעוּ שֵׁם.

לְמַה הַדְּבַר דּוּמָה? לְמִי שְׂלָא יָדַע בְּעַרְבֵי שֶׁבֶת שְׁמוֹזֵר יוֹם שֶׁבֶת, וְלִכֵּן לֹא טְרוֹז לְבִשֵׁל וְלִאֲפוֹת כִּדֵּי לֹאֲכוֹל לְתַאֲבוֹן בְּשֶׁבֶת. מִה יֵאמַר כִּשְׁתַּבּוֹא הַשֶּׁבֶת - לֹא יָדַעְתִּי?! וְהֵבֵן.

אִם כֵּן, בְּסִייעַתָּא דְּשִׁמְיָא לְפִי דְּרָךְ זֶה יֵשׁ לְתַרְץ דְּבָרֵי מִהַרְזוֹ"ו בְּאוֹפֵן שִׁיתְקַבְּלוּ עַל הַשֶּׁכֶל הַיִּשֵּׁר בּוֹהַ הָאוֹפֵן:

מִצַּד אֲזוּד - בִּאֲמַת כָּל עוֹד שֶׁהַתַּלְמִידֵי זֹכְמִים הִיקָרִים הַלְּלוּ עַדִּין בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּזִיזֵי זִוּיָתָם אוֹ וְדֵאֵי שֶׁעַלִּיהֶם אִמְרוּ זֹכְמִינוּ וְכִרּוֹנָם לְבִרְכָה בְּתַלְמוּד בְּבִלִּי:

'לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות ואפילו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה'.

והטעם פשוט - דיתכן מאוד שבעורת השם במשך הזמן יזכו גם הם לעמוד על האמת ולחזור בתשובה במילוי זובתן בעסק בזוכמת הקבלה, ועל ידי זה יבואו גם הם ללמוד 'לְשִׁמָּה פְּהִלְכְתָּה' (כלשון מהרוז"ו לקמן בהקדמות). דאם לא להם כתב מהרוז"ו הקדמה זו או למי כן כתב?!

מצד שני - מדברי מהרוז"ו לקמן זכינו להבין למה כתב מהרוז"ו כאן בפרקין שהתלמידי זוכמים המתרשלים מלעסוק בזוכמת הקבלה הם בגדר של 'זוֹז לֹא שְׁנַהֲפְכָה שְׁלִיתוּ עַל פָּנָיו וְלֹא יָצָא לְאוֹר הָעוֹלָם'.

דוזה אמר מהרוז"ו רק על אלו שכבר עזבו את העולם ללא צידה לדרך! אי נמי, רבינו מהרוז"ו אמר כן על שם העתיד - על אלו שזוללה עתידים לעזוב את העולם ריקים מסודות התורה. דלכך ביאר הוא לקמן על תורת עולם הבא:

'שם עוסקים בְּרֵוֵי הַתּוֹרָה וְסוֹדוֹתֶיהָ. וְזֶה שְׁלֹא בְּזוֹר בָּהּ וְלֹא טְרוֹז בְּעוֹלָם הַזֶּה מֵעֶרֶב שִׁבְתָּ לֹא יֵאָכֵל בְּשִׁבְתָּ, וְעַלֵּיהֶם נֶאֱמַר "הִנֵּה עֲבָדֵי יֹאכְלוּ וְאַתֶּם תִּרְעָבוּ" עַד כֵּן לְשׁוֹנוּ.'

ואם כן, מכיון שהתלמידי זוכמים הלכו עתידים להעניש ולהפסיד בעולם הבא במה שלא למדו כאן 'לְשִׁמָּה פְּהִלְכְתָּה' (כלשון מהרוז"ו לקמן בהקדמות) אלא אם כן יתזוילו לעסוק בזוכמת הקבלה בזוי זזיותם - לכן עפיר אמרו עליהם בירושלמי: 'כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה שְׁלֹא לְשִׁמָּה זוֹז לֹא שְׁנַהֲפְכָה שְׁלִיתוּ עַל פָּנָיו וְלֹא יָצָא לְאוֹר הָעוֹלָם'! עד כאן לשונו.

דהרי אם לא היה בא לעולם אלא שהפילתו אמו ממעיה היה עדיף לו - דלא היה נענש! אמנם עתה שכן נולד בעולם הזה...

והרי זהו ממש מיה שאמר רשב"י בתיקון מג' שהעתקנו למעלה בענף ב (כפי גירסת הגר"א):

'וְהָכִי מֵאֵן דְּגָרִים דְּאִסְתַּלַּק קַבְלָה וְזוֹכְמָתָא מְאוֹרֵיתָא דְּבַעַל פָּה וּמְאוֹרֵיתָא דְּבִכְתָּב, וְלֹא מִשְׁתַּדֵּל בְּהוֹן וְאִמַר דְּלֹא אֵית אֵלָא פְּשִׁט בְּאוֹרֵיתָא וּבִתְלִמוּדָא... וְוֵי לִיה: טב לִיה דְּלֹא אֲתַבְּרֵי בְּעֵלְמָא וְלֹא

אִילָנָא זולקא - פרק ג' ד'וֹזִי

רלג

יולף הדיא אורייתא דבכתב ואורייתא דבעל פה - דאתוושב ליה כאלו אזור עלמא לתהו ובהו, וגרים עניותא בעלמא ואורף גלותא?

פירוש התיקוני זוהר: וקף מי שיגורם שתסתלק קבלה וזכמה מתורה שבעל פה ומתורה שבכתב, ולא משתדל בהם ואומר שאין אלא פשיט בתורה ובתלמוד... **אוי לו! טוב שלא נברא בעולם ולא ילמד אותה תורה שבכתב ותורה שבעל פה - שנושב לו כאלו הזויר העולם לתהו ובהו, וגורם עני בעולם וארף הגלות!**

והטעם פשוט - דאיכו לא היה בא לעולם בכלל או לא היתה עליו טענה זו של 'למה לא עסקת בתיקון השכינה על ידי לימוד הקבלה?' ולא רק זאת, אלא שגם עכשיו שכבר בא לעולם היה טוב לו אם לא היה לומד 'אותה תורה שבכתב ותורה שבעל פה' (כלשון רשב"י בתיקון מג), ובמילא מכיון שהיה נשאר עם הארץ לא היו באים אליו בטענה זו של 'למה לא עסקת בתיקון השכינה על ידי לימוד הקבלה?' - דידוע שאין טוענים טענה זו אלא על מי שעסק תזילה בזולק הנגלה שבתורה!

אבל עכשיו שזה זכה כבר לעסוק שנים רבות ב'תורה שבכתב ותורה שבעל פה' בישיבות וברשת הכוללים וגושא עליו תואר של 'בן תורה', וכל שכן אם כבר זכה לעשות לו שם של 'תלמיד זוכם' - אליו במיוחד פונות עיני השכינה הקדושה וטוענת: 'מתי תעשה גם לשמי? מתי תעלה בלימודך לדרגת 'לשמה פהלקתה'?

ואמת שכתבנו לעיל שודאי שלא נוכל לשייך את רוב רובם של התלמידי זוכמים שעדיין לא לומדים זוכמת הקבלה עם הערב רב משום שסוף סוף אינם מודעים לגודל התיקון שיש בידם לעשות לנפשם ולהקמת השכינה הקדושה מאשפות הגלות (שלא כמו הערב רב שעושים הכל בדרך נגד השם ומשיחו). ואמת שכתבנו לעיל שכמו שגם עליהם אמרו זוכמינו וזכרונם לברכה: 'לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות ואפילו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה'. עם כל זאת, אם לא יקוּוּ הלומדים היקרים לליבם את אזהרת רשב"י ומהרוז"ו ויתחילו בזווי זויותם לעשות לשם השכינה הקדושה על ידי העסק בזוכמת הקבלה הרי הם בסכנה של ממש לעזוב את העולם ערומים מסודות התורה - וזלילה!

וכמו שהזהיר מהרוז"ו לקמן בהקדמות: 'תורת עולם הפא איננה פפשטה', אלא 'שם עוסקים ברוי התורה וסודותיה. וזה שלא בזור פה ולא טרוז

בְּעוֹלָם הַיּוֹם מְעַרְבֵי שַׁבָּת לֹא יֹאכְל בְּשַׁבָּת. וְעַלֵּיהֶם נֹאמַר: "הַיּוֹם עֲבַדֵי יֹאכְלוּ וְאַתֶּם תִּרְעָבוּ!" עַד כֵּן לִשְׁנוֹנוֹ.

וּכְבֵר הַטַּעֲמוֹנוֹ דְּבִרְיוֹ לַעִיל בְּמִשְׁלַל לְמוֹהַ דְּדַבֵּר דּוּמָה? לְמוֹי שְׁלֵא יָדַע בְּעַרְבֵי שַׁבָּת שְׂמוּזָר שַׁבָּת קוֹדֵשׁ וּלְכֵן לֹא טָרוּז לְבַשֵּׁל וּלְאַפּוֹת כְּדֵי לֹאכּוֹל בְּשַׁבָּת לְתַאֲבוֹן. מַה יֹאמֵר כְּשֶׁתְּבוֹא הַשַּׁבָּת - לֹא יִדְעֵתִי?! הָרִי מִכֹּל מְקוֹם יִשְׂאָר רַעֲבֵי! וְהוּא הָרִין בְּנִמְשַׁל שְׁלֵנוֹ לְגַבֵי הַיּוֹם שְׂכוּלוֹ שַׁבָּת! וְהַבֵּן.

הָרִי שַׁבְּתִירוֹן זֶה יוֹבֵן עַל נִכּוֹן לְמוֹהַ הַתְּבַטָּא מִהַרְזוֹ"וֹ אֲצִלְנוּ בְּהַקְדַּמְתּוֹ: וְהַיּוֹם עַל הַכֶּתֶה הַזֹּאת אָמְרוּ בְּגִמְרָא: 'כָּל הָעוֹסֵק בְּתוֹרָה שְׁלֵא לְשַׁמָּה נִזְוֹ לֹו שְׁנֵהֲפָכָה שְׁלִיתּוֹ עַל פָּנָיו וְלֹא יֵצֵא לְאֹוִיר הָעוֹלָם!' עַד כֵּן לִשְׁנוֹנוֹ.

וּמִמּוֹלָא בּוּזָה גַם יוֹבֵן לְמוֹהַ הַתְּבַטָּא רִשְׁבֵי בְּתִיקוֹן מַגֵּי עַל הַנִּמְנָעִים מִלִּימוּד הַקַּבְלָה:

'אוֹי לֹו! טוֹב שְׁלֵא נִבְרָא בְּעוֹלָם וְלֹא יִלְמַד אוֹתָהּ תוֹרָה שְׁבַכְתָּב וְתוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה! עַד כֵּן לִשְׁנוֹנוֹ. דּוּדָאֵי שֶׁהִיָּה עַדִּיף לֹו אִם 'נֵהֲפָכָה שְׁלִיתּוֹ עַל פָּנָיו וְלֹא יֵצֵא לְאֹוִיר הָעוֹלָם' (כִּלְשׁוֹן הִירוּשְׁלַמִי) מֵאֲשֶׁר עַכְשֵׁי שְׂבֵא לְעוֹלָם הַזֶּה כְּדֵי לְהַעֲנִשׁ וּלְהַפְסִיד בְּעוֹלָם הַבָּא אִם לֹא יַעֲסוּק בְּסוּדוֹת הַתּוֹרָה!

פרק ד

'זומנשה מיני הערב רב'

בפרק ד נעמוד על לשון זה של הרב זימם ויטאל זכרו לזימי
העולם הבא:

ככתוב בספר הזהר בפרשת בראשית (דף כה ע"ב) - וזה לשונו על
פסוק "אלה תולדות השמים והארץ" (בראשית ב ד):

שזומנשה מינים יש בערב רב, ומן הג' מינים (לשון זה מגומגם - ראה מה
שכתבנו על זה בפרק ג מביאורינו) מהם הוא הנקרא 'בת גבורים', דעלייהו
אתמר: "המה הגבורים אשר מעולם אנשי השם" (בראשית ו ד). ואינון
מסטר א דאלין דאתמר בהון "הבה נבנה לנו עיר ומגדל... ונעשה לנו
שם" בבנין פתי כנסיות ופתי מדרשות. ושויין בהון ספר תורה ועטרה
על רישיה - ולא לשמה, אלא למעבד לון וכו'.

בִּיאֹר 'אִילָנָא דִּזְיִי'

לפרק ד

- הקדמה -

אמת שבביאורינו 'אִילָנָא דִּזְיִי' (לפרק ג) כבר התזלנו לעסוק בביאור מאמר הזהר בְּפִרְשֵׁת בְּרֵאשִׁית (דף כה ע"ב) שהזכיר רבינו מוהרז"ו כאן בהקדמותו, ואמת שגם התזלנו שם לזקור על כמה וכמה השלכות זמורות של הערב רב על כלל לומדי התורה הכשרים - מכל מקום ראינו לנכון להמתין על ביאור מאמר יקר זה מספר הזוהר מטעם שראינו צורך גדול לייזוד פרק ד ופרק ה בפני עצמן כדי לזקור עד מקום שידינו מגעת בסוגיית הערב רב על כל פרטיה.

וזה כדי לפרסם לדורינו דרא בתראה את מהותם של הערב רב ונקם הגדול לבני ישראל הכשרים - ובפרט בעקבתא דמשייזא בדרא בתראה!

לכן בפרק זה וכן בפרק הבא מביאורינו נעסוק בעזרת השם לא רק בביאור עמוק על מאמר הזוהר בְּפִרְשֵׁת בְּרֵאשִׁית (דף כה ע"ב) שעוסק בביאור 'זְמִינֵי מִינֵי שְׂעִיר בְּעֶרְב רֵב' ומקום אוזיותם בסטרא אוזרא, אלא גם נרזיב הדיבור בזיקרות על נושאים מסתעפים כגון:

- א. מקורם של נשמות הערב רב בורע לבטלה שיצא מאדם הראשון במאה ושלושים שנה שהיה פרוש מאשתו.
- ב. גלגול הנשמות הללו מדור לדור עד יציאת מצרים.
- ג. גיורם של הערב רב על ידי משה רבינו כנגד רצון השם יתברך.
- ד. מעשה הערב רב בזטא העגל.
- ה. הערב רב בדרא בתראה.
- ו. גלות בני ישראל הכשרים תזות שלטון הערב רב.
- ז. גלות תורת הקבלה בדרא בתראה - ועוד, ועוד!

וכמו שיראה הקורא הנעים, בביאור מאמר זה לא נזסוך נייר ולא דיו עד שנבאר את דברי הזוהר הללו עד מקום שידינו מגעת (בעיקר בעזרת פירושי 'מתוק מדבש' והסולם' עם תוספת נופך מדיכין) - דהרי הרבה מעיקרי דברי רבינו מוהרז"ו בהקדמה זו תלויים

אילנא זולקא - פרק ד' דינא

בהבנת דברי הרשב"י במאמר נכבד זה בפרשת בראשית (דף כה ע"ב). וכדי להקל על הקורא הנעים זולקנו מאמר ארוך זה לכמה זולקים, ובוה ינתן לקורא ריוז בין פרשה לפרשה להתבונן בדברים.

יום פג - מוקדש לרפואת אסתר בת יוכבד בתשז"ז

סעיקא א נפילת השכינה הקדושה על ידי גיורם של הערב רב בידי משה רבינו

זה לשון הוזהר בפרשת בראשית (דף כה ע"א):

ואורייתא איהי ישובא דעלמא. ואומין דעלמא עובדי כוכבים ומזלות דלא קבילו לה אשתארו זורבין ויבשין. ודא איהו דקודשא בריה הוא ברא עלמין ומזריבין - אלין דלא נטרי פקודי אורייתא. לא דישיצי איהו עובדי פמה דזושבין בני נשא. ולמה ישיצי לון לבגוי דאתמר בהון "בהבראם" (בראשית ב' יד) ב-ה' בראם?!

פירוש הוזהר: והתורה היא הגורמת לשוב העולם רוצה לומר - עם ישראל שקבלו את התורה הם ישוב וקיום העולם. ואמות העולם שהם עובדי כוכבים ומזלות שלא קבלו אותה משום שלא רצו לקבל את התורה נשארו זורבים ויבשים. כוונתו לומר שמשום שרק בני ישראל קבלו את התורה ולא האומות, לכן אומות העולם נשארו זורבים ויבשים, ולא פסקה וזהמתן מוזטא אדם הראשון. וזהו הסוד כמה שאמרו זכמנינו וכרוגם לברכה (בכמה מקומות במדרש רבה) שהקדוש ברוך הוא היה בורא עולמות ומזריבין - והכוונה היא לעולמות של הקליפות הנקראים 'זורבים'. ומבאר: אלו העולמות שהזריבין הם השורש של אומות העולם שלא שומרים מצוות התורה - משום שהם לא רצו לקבל ולשמור את התורה, ולכן לא בויגם היה צריך הקדוש ברוך הוא לברוא את העולמות הללו ולהזריבין. כלומר - שבכוונה השאירם זורבים, לפי שמהם עתידים לצאת הנשמות של אומות העולם שאין להם אוזיה בקדושה אלא רק בסטרא אורא. עתה מבאר הוזהר טעות גדולה שזושבים הרבה בני אדם, והיא שלעתיד לבוא הקדוש ברוך הוא יזריב את השמים והארץ וכל תולדותם. לכן מבחיר הוזהר: לא ישמיד ויזריב הקדוש ברוך הוא את מעשיו כמו שזושבים בני אדם - כי בודאי שלא ישוית ויזריב את מעשה ידיו לזויגם כמו שזושבים הטועים. ולמה ישמיד גם את בני

שהם בני ישראל הכשרים?! דהרי על בני ישראל נאמר בָּהֶם: "בְּהַבְרָאִים" (בראשית ב יד) - רוצה לומר בְּ-ה' בְּרָאִים!

כוונת הזוהר כאן לומר שגשמות בני ישראל הם תולדות פרצופי זעיר-אנפין ונזקביה דעולם האצילות. וידוע שיזעיר-אנפין מרובו באות ו' של שם הוי"ה, וכת זוגו השכינה הקדושה הידוע כ-נזקביה רמוזה באות ה' אזורנה של שם הוי"ה. נמצא אם כן שגשמות ישראל הקדושים נבראו (או נולדו) מנזקבא דזעיר-אנפין שהיא סוד אות ה' - וזהו ממש כוונת הזוהר באומרו אצלינו על בני ישראל: בְּ-ה' בְּרָאִים דייקא!

ולפי זה צריכים אנו לומר שמה שניבא הנביא "כִּי שָׁמַיִם כָּעֵשֶׂן נִמְלָאוּ וְהָאָרֶץ כִּכְפֹּרֵת תִּבְלֶה וַיִּשְׁפְּיֶהָ כִּמּוֹ כֵּן יִמּוּתוּן" (ישעיה נא ה) לא אמר כן על בני ישראל הקדושים ששורשם מזעיר-אנפין ונזקביה דצד הקדושה, אלא דוקא על זעיר-אנפין ונזקביה דסטרא אזורא (שגם כן נקראים שמים וארץ דצד הקליפה) שהמה שורש הגשמות של אומות העולם. ולפי שבזורו אומות העולם ברע ומאסו בטוב לכן עתידים הם להיזורב לעתיד לבוא!

כדי להבין את המשך המאמר שלנו הקדים מותק מדבש' הקדמה יקרה על ענין הגרים על פי ספר כתבם פז'. זה לשונו:

לא כל הגשמות של הגרים שוות - כי יש גרים הנקראים 'גרי צדק' שהם היו גשמות של ישראל, אלא שזוטאו בזוטאים גדולים עד שנתגלגלה גשמתם בגוי. ויש גרים שאינם נקראים 'גרי צדק' - כמו 'גרי אריות' והערב רב שגשמתן היא מן הקליפה ממש ואין להם זולק בקדושה.

והזילוק ביניהם - כי אם הגרים מתגיירים לא משום פוזד ולא משום תאוה גופנית כי אם לאהבת ויראת הקדוש ברוך הוא, זה יורה כי גשמתם נאצלה משורש גשמת ישראל ולכן הם משתוקקים לשוב לעמם ולמולדתם ולא יזושו לשפלות עם ישראל, ולכן הם נקראים 'גרי צדק'. אבל אלו שמתגיירים מזומת תאוה גופנית או פוזד ולא לאהבת ויראת השם - זה יורה שגשמתן היא מן הקליפה ולכן אינם נזשבים לגרי צדק! עד כאן לשונו.

יום פד - מוקדש לרפואת גבריאל בן יעל בתשזז"י

ממשיך הוזהר הקדוש:

וְאֵלֵין אֵינִין דְּמִתְגַּיְרִין מֵאֻמִּין דְּעַלְמָא, בְּגִינֵיהוּ נְפֻלַת ה' וְעִירָא
דְּאַבְרָהָם בְּאַלְפָּה הַזּוֹמִישָׁא דְהוּא ה', דְּאִיהוּ זָרַב וְיָבֵשׁ - 'זָרַב' בְּבֵית
רֵאשׁוֹן, וְיָבֵשׁ בְּבֵית שְׁנִי.

פירוש הוזהר: וְאֵלָה הגרים שמצטרפים אלינו **מֵאֻמִּין** העולם שמתגירים
לא לשם שמים אלא מזומת תאוה גופנית או פוזד, **בְּגִלְלָם נְפֻלַת** אות ה' קטנה
שָׁל אַבְרָהָם - דהיינו ה' ועירא שנתוספה בשמו של אברהם כשנעשה אברהם. וה'
זו רובות על השכינה הקדושה שנפלה בגללם וירדה בגלות **בְּאַלְפָּה הַזּוֹמִישָׁא**
שְׁהוּא ה'! רוצה לומר - האלף הזומישי הוא כנגד ספירת ה'הוד' שנהפכה ל'דָה'
בסוד "כָּל הַיּוֹם דָּהָה" (איכה א יג) - והוא יומו הזומישי של הקדוש ברוך הוא שהוא
אלף שנים שלנו (כמו שהרוזנו הדיבור בזה לעיל בפרק א מביאורנו) שבו היתה עיקר
גלות השכינה משום שנגזר עלינו שלא יבוא משיח בכל אותם האלף שנים. ואומר
הוזהר כאן על האלף הזומישי **שְׁהוּא** האלף שנים שהיה העולם כבר **זָרַב וְיָבֵשׁ**
בו לגמרי. פירוש - דהרי היה העולם כבר **'זָרַב' בְּבֵית רֵאשׁוֹן** שזורב בית
המוקדש הראשון בשנת שלושת אלפים של"ז (3333), וגם היה העולם כבר **יָבֵשׁ**
בְּבֵית שְׁנִי כאשר נתייבשו מימי שפע של העולם בזורבן בית שני בשנת שלושת
אלפים תתכ"ז (3328). ואם כן, נמצא שבתוולת האלף הזומישי היה העולם כבר
'זָרַב וְיָבֵשׁ' על ידי שתי הזורבנות שנגרמו על ידי אלו שנתגירו שלא לשם שמים
- דעל ידי זה ירדה השכינה (שהיא סוד ה' ועירא) בגלות.

ובמשה, **בְּגִין דְּבָעָא לְאַעְלָא גִיּוּרִין תְּנוּזוֹת גְּדַפְוֵי דְשִׁכְיֵתָא, וְזָזֵיב דְּהוּוּ**
מֵאֵלֵין דְּאַתְבְּרִיאוּ בְּה' וְהָב בְּהוֹן אֶת ה' דְּאַבְרָהָם, גְּרַמּוּ לִיהּ יְרִידָה.
כְּמָא דְאַתְ אָמַר: "לָךְ רַד כִּי שְׁזוֹת עֲמָךְ" (שמות לב ז).

פירוש הוזהר: ומשה רבינו עליו השלום, משום שרצה להכניס את המון
הערב רב שהיו באמת גרים שלא לשם שמים ששורש נשמתם היא מבני ישראל. רוצה לומר -
שזושב משה שהערב רב הם גם כן **מֵאֵלָה שְׁזַבְרָאוּ בְּ-ה'** הקטנה של
"בְּהַבְרָאָם" שהיא השכינה הקדושה, ולכן זושב שגם הם ראויים שתשרה עליהם
השכינה. וזהו הטעם שבימשה **נָתַן בָּהֶם אוֹת ה' שָׁל אַבְרָהָם** על ידי שזותם בהם
אות ברית מילה שהיא סוד אות ה' שנתוספה לאברהם אבינו כשינמול - דזהו סוד
השראת השכינה השורה על כל הנזותם באות ברית קודש. אבל משום שלא

אֵילָנָא זולקא - פרק ד' ד'וֹזִי

גמלך משה עם הקדוש ברוך הוא לפני שגירם והכניסם תזות כנפי השכינה, בסוף הם גָּרְמוּ לוֹ יְרִידָה כשעשו את העגל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר לוֹ בְּהַר סִינַי: "לָךְ רַד כִּי שְׂזוֹת עֲמֹךְ" (שמות לב ו); ופירש רש"י בזומוש: "לָךְ רַד" - רד מגדולתך. לא נתתי לך גדולה אלא בשבילם (כמו שמבואר במסכת ברכות - דף לב ע"א). באותה שעה נתגדה משה מפי בית דין של מעלה. "שְׂזוֹת עֲמֹךְ" - שזות העם לא נאמר, אלא "עֲמֹךְ". ערב רב שקבלת מעצמך וגיירתם ולא נמלכת בי, ואמרת טוב שידבקו גרים בשכינה, הם שיוזתו והשזויתו! עד כאן לשון רש"י.

בְּגִין דְּלֹא קִבְּלוּ לְאֵת ה' בְּדוֹזְלוֹ דְּ-יו"ד וּבְרִזְמוֹ דְּ-ה', נְזוּיַת אִיהוּ מִדְּרָגִיָּה דְּאִיהוּ ו'. וְאֵת ו' נְזוּיַת עַמִּיָּה בְּגִין דְּלֹא יִתְאַבֵּיד בִּינֵייהוּ - דְּעֵתִיד אִיהוּ בְּרָזָא דְּגִלְגוּלָא לְאֵתְעֲרַבָא בִּינֵייהוּ בְּגִלְגוּתָא בִּין עֲרַב רַב דְּאֵינוּן נְשַׁמְתִּיָּהוּ מִסְטְרָא דְּאֵלִין דְּאֵתְמַר בְּהוּן: "כִּי שְׁמַיִם כְּעֵשֶׂן נִמְלִזּוּ וְהָאָרֶץ כְּבַגְדָא תִּבְלָה וְיִשְׁבִּיָּהָ כְּמוֹ כֵּן יְמוּתָן" (ישעיה נא ו).

פִּירוּשׁ הַזוּהָר: השתא מבאר הזוהר שהערב רב הם שגרמו למשה רבינו את הירידה הוֹ מִשׁוּם שְׁלֹא קִבְּלוּ אֵת הָאוֹת ה' בּוֹמֵן שְׂמֹל אוֹתָם בְּיָרְאָה שְׁל יו"ד וּבְאֵהָבָה שְׁל ה'. רוצה לומר - שלא נכנסו תזות כנפי השכינה (שהיא סוד ה' אוזרונה דשם הוי"ה - שכנגד המלכות) מיראה (שהיא סוד י' דשם הוי"ה - שכנגד הזכמה) ומאהבה (שהיא סוד ה' ראשונה דשם הוי"ה - שכנגד הבינה). אלא הסיבה שרצו הערב רב להתגייר היתה משום שראו את מפלתן של המצרים וגדולתן של ישראל ביציאת מצרים, וזה עורר בהם רק אהבה ויראה וזיזנות ולא לשם שמים! ומבאר הזוהר שלכן גם משה רבינו הוא יָרַד מִדְּרָגָתוֹ שְׁהוּא במדת התפארת, בסוד אות ו' דשם הוי"ה, ומשום הכי גם אוֹת ו' שהיא מדת התפארת עצמה יָרְדָה עִמוֹ. רוצה לומר - מכיון שמשה רבינו שהיה אוֹזוּו במדת התפארת היה צריך לרדת ממקומו, או כביכול גם מדת התפארת עצמה ירדה ממקומה אוזריו. והטעם לירידת מדת התפארת אוזרי משה הוא כְּדִי שְׁלֹא יֵאבֵד מִשֵּׁה רַבֵּינוּ בִּינֵיהֶם רוצה לומר - בין הערב רב והסטרא אוזרא שהם אוזוים בה. והטעם לירידת משה רבינו הוא משום שְׁעֵתִיד הוּא בְּסוּד הַגִּלְגוּל לְהִתְעַרְבֵי בִּינֵיהֶם בְּמִשְׁךְ כָּל הַדּוֹרוֹת הַבָּאִים אוֹזְרֵינוּ (ובעיקר בדרא בתראה בעקבתא דמשיחא כמו שנתבאר בכתבי האר"ז) בְּגִלְגוּל בִּין הָעֲרַב רַב כְּדִי לְתַקֵּן אֵת נִיצוּצוֹת הַקְּדוּשָׁה שְׁבָהֶם (שבכל זאת גם בהם יש קצת ניצוצי קדושה, כמו שנבאר לקמן מדברי האר"ז"ל). אבל משום שְׁסוּף סוּף רַב רַבֵּם שְׁל הָעֲרַב רַב נְשַׁמְתִּיָּהֶם הֵם מִצַּד הַסְטְרָא אוֹזְרָא, לִכֵּן אֵלָּה הָעֲרַב רַב סוּפֵם יֵהִי כְּסוּפֵם שְׁל שאר אומות העולם שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם הַפְּסוּק: "כִּי שְׁמַיִם כְּעֵשֶׂן נִמְלִזּוּ וְהָאָרֶץ כְּבַגְדָא תִּבְלָה וְיִשְׁבִּיָּהָ כְּמוֹ כֵּן יְמוּתָן" (ישעיה נא ו); ולפי שגם הערב רב זוייבים להכרת לעתיד לבוא עם שאר אומות העולם, לכן צריך משה רבינו להוציא ולברר את כל ניצוצות הקדושה המעורבים בהם - דעל ידי ברור זה מוציא משה רבינו את כל זויזותם מהם עד שיתבטלו הערב רב

אֵילָנָא זולקא - פרק ד' ד'יז"י רמא

מאליהם לעתיד לבוא. ונמצא שלא רק אומות העולם יאבדו לעתיד לבוא, אלא גם כל אלו הגרים שנתגיירו שלא לשם שמים כגון הערב רב עתידים הם להמוזות (כמו שיבאר הוזהר לקמן). גם עתיד הוזהר לבאר שזה הטעם שנקבר משה רבינו בזוין לארץ).

וְאֵלֵינוּ אֵינוֹן דְּלֵא בְּעָא נִזְו רִזְמוֹי עֲלֵיהוּ, וְאֵתְמַר בְּהוֹן: "וְיִמְזוּ מִן הָאָרֶץ" (בראשית ז כג) - בְּגִין דְּהוּוּ מֵאֵלֵינוּ דְּאֵתְמַר בְּהוֹן: "תִּמְזוּהָ אֶת זְכָר עֲמֹלֵק" (דברים כה יט).

פִּירוּשׁ הוּזְהַר: לאזור שלמדנו שיהערב רב עתידים בהכרוז להמוזות, מבאר הוזהר שְׂאֵלוּ הנשמות של הערב רב הם אֲוֹתָם הנשמות שְׂבַגְלוּל קודם לֵא בְּקֵשׁ נִזְו רִזְמוֹי עֲלֵיהֶם לפני המבול כדי שינצלו. והטעם שלא התפלל נזו עליהם היה משום שידע שאין להם אוזויה בצד הקדושה משום שישורש נשמתן הוא מהעולמות שנוזרבו, כנזכר במסכת זוזיגה (בדף יג ע"ב - יד ע"א). דהתם 'אמר רבי שמעון הזוסיד: אלו תשע מאות ושבעים וארבע דורות שקומטו להיבראות קודם שנברא העולם ולא נבראו. עמד הקדוש ברוך הוא ושתלן בכל דור ודור, והן הן עוי פנים שבדור! עד כאן לשון הגמרא. ולכן שפיר נִאָמַר בְּהֶם בזמן המבול: "וְיִמְזוּ מִן הָאָרֶץ" (בראשית ז כג) - בְּגִלְל שְׂדֵהוּ דוֹר המבול והערב רב מאותו השורש, אֵלֵהָ שְׂנִאָמַר בְּהֶם: "תִּמְזוּהָ אֶת זְכָר עֲמֹלֵק" (דברים כה יט) - שהרי גם עמלק שורשם באותם העולמות הוזרבים כמו דור המבול והערב רב. (הקשר ההדוק בין דור המבול והערב רב יתבאר באורך לקמן בשם הארז"ל. וגם לקמן יבאר הוזהר שהמין הראשון והכי גרוע שבערב רב נקרא 'עמלקים')

וּבְמִשָּׁה לָא אֵסְתְּמַר מְנִיָּהּ וְאֵפִיל ה' בְּיַנְיָהּ. וּבְגִין דָּא אֵיְהוּ לָא יְעוּל לְאָרְעָא דְיִשְׂרָאֵל עַד דִּיתוּב ה' לְאֵתְרָהּ. וּבְגִין דָּא נְזוּת אֵיְהוּ מִדְּרָגִיְהָ, וְנְזוּת בֵּית ו'. וּבְגִין דָּא ה' נְפִלַת, ו' יוֹקִים לָהּ - ו' דְּמִשָּׁה.

פִּירוּשׁ הוּזְהַר: וּבְמִשָּׁה לָא נִשְׁמַר מִהֶם, אלא אדרבא וזשב שיוכל להכניסם תזות כנפי השכינה לצד הקדושה, ולכן זותם בהם על ידי ברית מילה את האות ה' שהיא סוד השכינה הקדושה ואות ברית קודש. ונמצא אם כן שבמקום לתקן את השכינה הקדושה בגיורם של הערב רב אדרבא משה רבינו הִפִּיל את השכינה הקדושה שהיא סוד אות ה' בְּיַנְיָהּ - לפי שבאמת לא היו ראויים שתשרה עליהם השכינה. וְלִכֵּן נגזר על משה רבינו שהוא לָא יְכַנֵּס לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, אלא יקבר בזוין לארץ ביוזר עם השכינה הקדושה שהפיל ביניהם בגלות כדי שיברר מתוכם את ניצוצי הקדושה שהפיל לתוך קליפת הערב רב בזמן גיורם. וזה יהיה עַד שְׂתֵּשׁוּב השכינה הקדושה שהיא סוד אות ה' לְמִקוּמָהּ לארץ ישראל לעתיד לבוא (כידוע שסוד גלות השכינה הוא בזוין לארץ). השתא מסכם הוזהר ואומר: וְלִכֵּן

אִילָנָא זולקא - פרק ד' ד'וֹזְזִי

משום שמישה הפיל את השכינה מדרגתה העליונה לתוך קליפת הערב רב יָרַד גם הוא מִדְרָגָתוֹ שבמדת התפארת כדי לתקן את אשר עיית. ומכיון שהוא ירד מדרגתו שבתפארת היה צריך שגם יָרַד בּוֹ (כלומר עמו או אזוריו) מדת התפארת עצמה שהיא סוד אות ו' דשם הוי"ה. במלים אזורות - וְלִכְן אֹת ה' נִפְלָה או בגלל הערב רב, אבל לעתיד לבוא אות ו' הנקראת כביכול אות ו' שֶׁל מִשְׁה משום שמישה רבינו אוזוּו במדת התפארת שירדה למטה כדי לסייע אותו וְקִים אֹתָהּ את השכינה הרמוזה באות ה' הנפולה. הרי שעתיד הקדוש ברוך הוא להקים את 'סוכת דוד הנפולה' שהיא סוד השכינה הקדושה שנפלה כבר בימי משה לתוך קליפת הערב רב.

וּבְגִין דְ-ה"א זְעִירָא ה' דְאֶבְרָהִם דְאִיְהִי דְ-הַבְּרָאָם" אֲתַעֲוֵר אִיהוּ בְּגִינָה, וְאֲתַמָּר בֵּיה: "מוֹלִיף לִימִין מִשְׁה זְרוּעַ תַּפְאָרְתוֹ" (ישעיה סג יב), וְאֶפִיק לָהּ מִתַּמָּן בְּזִילָא דְ-ו' וְאִיְתִי לָהּ עֲמִיה.

פִּירוּשׁ הַזּוּהַר: ומשום שאות ה"א הקטנה (שהיא סוד השכינה הקדושה שכנגד אות ה' אזורנה של שם הוי"ה) רמוזה גם באות ה' שֶׁל אֶבְרָהִם שנתוספה לו כשנמל את עצמו, וגם רמוזה הִיא באות ה' זְעִירָא שֶׁל "בְּהַבְּרָאָם" (בראשית ב ד), לכן נִקְטָן הוּא בְּגִלְגָּלָה רוצה לומר - לכן נתמעטה מדרגתו של משה וירד בגלות לתועלת תיקון השכינה הקדושה. וְלִכְן נֶאֱמַר בּוֹ (על משה): "מוֹלִיף לִימִין מִשְׁה זְרוּעַ תַּפְאָרְתוֹ" (ישעיה סג יב). פִּירוּשׁ הַפְּסוּק לְפִי הַסוּד לַעֲנִינֵנו כִּך הוּא: הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹלִיךְ אֶת מִשְׁה בְּגִלְגָּלֹת בֵּין הָעֶרֶב כְּדִי לְהַעֲלוֹת אֶת אֹת ה' דְ-אֶבְרָהִם" שהיא סוד השכינה הקדושה הנקראת "ימין", ומשה רבינו בסוד הגלגול בכל דור ודור מוֹצִיא אֹתָהּ מִשָּׁם מִקְלִיפַת הָעֶרֶב רַב בְּכּוֹז שֶׁל מִדַּת הַתַּפְאָרֵת שְׂמִשְׁה רְבִיעוֹ אוֹזוּו בַּה שִׁירְדָה גַם הִיא כְּדִי לְסַיֵּעַ אוֹתוֹ, כְּמִדּוּק בַּפְּסוּק שֶׁאֵמַר "זְרוּעַ תַּפְאָרְתוֹ". רוצה לומר - בכוז מדת התפארת שהוא סוד אות ו' דשם הוי"ה משה רבינו "מוֹלִיף" ומתקן את השכינה הקדושה הנקראת "ימין". ועל ידי זה לעתיד לבוא כשיגאל משה את ישראל מן הגלות ויכניסם לארץ ישראל, או הוא יִבְיֵא אֹתָהּ (את השכינה) עִמּוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. ואו יהיה יוֹזֵד אוֹת ו' וְאוֹת ה', שהיא סוד יוֹזֵד תְּדִיר שֶׁל קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׂכִינְתָּהּ - בְּמַהֲרָה בִּימֵינוּ, אֲמֵן!

מִיַּד שְׂרִיא עֲלֶיהָ י"ה וְאֲשֵׁתָלִים אוֹמָאָה: "כִּי יָד עַל פֶּס יָהּ מִלְּזוֹמָה לִיהוּהָ בְּעַמְלֵק מִדֶּר דֶּר" (שמות יז טו).

פִּירוּשׁ הַזּוּהַר: עכשיו מבאר הזוהר שכאשר יגיע הזמן לייזוד הנזכר לעיל מִיַּד שְׂרִתָּה עֲלֵיו כְּלוֹמֵר - על מדת התפארת המכונה 'קודשא בריך הוא', שהוא סוד אות ו' של שם הוי"ה. ואמר שאו לעתיד לבוא ישרו על מדת התפארת שהוא זְעִיר אֲנַפִּין' מוֹזְזִין דְּגִלְגָּלוֹת לְצוּרַךְ הַיּוֹזֵד עִם הַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁהִיא בַּת זּוּגוֹ. וּמוֹזְזִין אִלוֹ

ישירו עליו מפרצוף 'אבא' (הידוע כזכמה) ופרצוף 'אמא' (הידועה כבינה) שהם סוד אות י' ואות ה' של שם הוי"ה (דאות י' הוא סוד 'אבא, ואות ה' ראשונה הוא סוד 'אמא). ועל ידי זה יושלמו ארבע אותיות של שם הוי"ה ברוך הוא ביוזרא שלים, כמו שנאמר: "ביום ההוא יהיה יהוה אֵזר וְשֵׁמוֹ אֵזר" (וכריה יד ט). ועל כוונה זו תיקן הארז"ל לומר לפני כל מצוה 'לשם יוזר קודשא בריך הוא (שהוא סוד אות ו') ושכינתה (שהיא סוד אות ה' אזורנה), בְּדוּחֵי וְדוּחֵי וְדוּחֵי וְדוּחֵי (על ידי המשכת מוזון גדלות לצורך היוזר מ'אבא' שהוא סוד ד'חיל' דהיינו 'ראה' שהוא סוד אות י', ומ'אמא' שהיא סוד ד'חיל' דהיינו 'אבה' שהוא סוד ה' ראשונה), לְיוֹזֵרָא שֵׁם יוֹד ה"י בְּ- נ"א ו' ה"י בְּיוֹזֵרָא שְׁלִים (דהיינו שם יהו"ה השלם) וכו'. ומבאר הוזהר שלא יהיה שם הוי"ה שלם עד שישלמה השְׁבוּעָה שנישבע הקדוש ברוך הוא בתורה למוזות את זרע עמלק, כמו שכתוב: "כִּי יָד עַל פֶּסֶחַ מְלֻחָמָה לִיהוָה בְּעַמְלֵק מִדֶּרֶךְ הַדֶּרֶךְ" (שמות יז טז). ופירש רש"י בזומוש: "ידו של הקדוש ברוך הוא הורמה לישבע בכסאו להיות לו מלחמה ואיבה בעמלק עולמית. ומהו "פס" ולא נאמר "כסא"? אף השם זולק לזונו, שנישבע הקדוש ברוך הוא שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימוזה שמו של עמלק כולו. וכשימוזה שמו, יהיה השם שלם והכסא שלם! עד כאן לשון רש"י בזומוש. ולענינו, סוד הפסוק רומז עזה יהיה על ידי שמישה רבינו בסוד הגלגול יוציא את השכינה הקדושה מתוך קליפת הערב רב ששורשם משורש עמלק. ואו, כאשר לא ישאר להם זיוות מצד הקדושה, על ידי זה הערב רב ימוז ויכלו מאליהם.

מאי "מדר דר"? דא משה דאתמר ביה: "דור הלך ודור בא" (קהלת א ד). והא אוקמוה דלית דור פוזות משישים רבוא. ודא משה דאתמר ביה דאתתא וזרא ילדה ששים רבוא בכרס אזת.

פירוש הוזהר: מה זה "מדר דר" הרבנו בפסוק הנזכר לעיל? ומשיב הוזהר:
 זה משה רבינו הנקרא "דור" במקום אזור במקרא, שְׁנַאֲמַר בו: "דור הלך ודור בא" (קהלת א ד), וְהָרִי פְּרִשְׁתָּהּ זֹכְמִינוּ זְכֻרָנָם לְבִרְכָה (במדרש רבה): שְׁאֵין דוֹר פְּזוֹת מְשִׁיִּים רְבּוּא - כמו שהיה בדור המדבר שנקראו "דור", דהרי נאמר עליהם: "הדור הרע הזה" (דברים א לה), וידוע שהם היו ששים רבוא במדבר. ומכאן ש"דור הלך ודור בא" הוא ששים רבוא. ואזור שביארנו כל זאת, נוכל גם כן לדרוש על הפסוק "מדר דר" שְׁנָה מְשִׁיִּים רְבּוּא שְׁנַאֲמַר בו (במדרש רבה) שְׁאֵינָה אֲזוֹת יְלָדָה שְׁשִׁים רְבּוּא בְּכָרְס אֲזוֹת - וכוונתם ליוכבד שילדה את משה שהיה שקול כנגד ששים רבוא של ישראל. וזהו סוד הפסוק "דור הלך ודור בא" - כי משה רבינו הנקרא "דור" מתגלגל והולך בכל דור ודור לצורכם של ישראל, כדי להתפלל עליהם ולהצילם מרעת הערב רב. אם כן, זהו גם סוד הפסוק "מְלֻחָמָה לִיהוָה בְּעַמְלֵק מִדֶּרֶךְ הַדֶּרֶךְ" - כי על ידי משה רבינו הנקרא "דור" עתיד הקדוש ברוך הוא למוזות את הערב רב שהם משורש עמלק.

יום פה - מוקדש להצלחת שלום בן נזומה ומשפוחתו

סעיף ב

מיין ראשון שבערב רב - עמלקים

ממשיך הוזהר בפרשת בראשית (דף כה ע"א) ואומר:

וְזָמַשׁ מִיַּיִן אֵינֹן בְּעֶרְב רֶב. וְאֵינֹן - זְפִילִים, גְּבוּרִים, עֲנָקִים, רְפָאִים, עֲמֻלְקִים (סימן - נג"ע ר"ע). וּבְגִינֵיהֶוּ נִפְלֵת ה' וְעִירָא מֵאַתְרָהָא.

פירוש הוזהר: וְזָמַשׁ מִיַּיִן של קליפות הם מעורבות בְּעֶרְב רֶב. רוצה לומר - הגם שהוזהר יזס אותם לעיל לשורש קליפת עמלק, מכל מקום ישנם עוד ארבעה מינים של ערב רב, וְהֵם (סימן - נג"ע ר"ע): זְפִילִים גְּבוּרִים עֲנָקִים רְפָאִים עֲמֻלְקִים. ומסביר הסולם שהטעם שישנם זומשה מינים בערב רב הוא משום ש"את זה לעמת זה עשה האלהים" (קהלת ז' יד). ולכן כמו שיש זומשה בזויות או פרצופים בצד הקדושה שהם: כתר, זוכמה, בינה, תפארת, ומלכות (או אריך אנפין, אבא, אמא, זעיר אנפין, ונקבא דזעיר אנפין), כמו כן יש כנגדן בצד של הקליפות זומשה דרגות של טומאה. והם הזומשה מינים דושיב הוזהר כאן, שראשי תיבות שלהם הוא נג"ע ר"ע (או ענ"ג ר"ע כמו שזושיב אותם כסדרן לקמן - לומר כי על ידי הרע שבהם מותפך ענ"ג להיות נג"ע). ומכיון שהערב רב מעורבים בישראל ומוזטאים אותם, לכן בְּנִלְלָם נִפְלֵת אות ה' קְטֻנָה שהיא סוד השכינה הקדושה - סוד ה' אזורונה דשם הוי"ה מִמְקוֹמָה וירדה בגלות.

בְּלָעַם וּבְלָק מִסְטָרָא דְעַמְלֵק הָוּוּ. טוֹל ע"ם מִן בְּלָעַם, ל"ק מִן בְּלָק - אֲשֶׁתָּאֵר בְּבֵל, "כִּי שָׁם בְּלָל יְהוָה שְׂפֹת כָּל הָאָרֶץ" (בראשית יא ט).

פירוש הוזהר: עתה מתזיל הוזהר לבאר את המין הראשון והגרוע ביותר שבערב רב הנקראים עמלקים, ואומר: בְּלָעַם וּבְלָק הָיוּ מֵצַד ושורש שְׁל עַמְלֵק. וסימן לדבר: תַּקְוָה ותוריד אותיות ע"ם מִן בְּלָעַם, וגם תוריד אותיות ל"ק מִן בְּלָק ותמצא שהם ביזוד אותיות עמל"ק הגרמוזות בשמם של בְּלָעַם וּבְלָק. וזה בא ללמד שקליפת עמלק שהיא "ראשית גוים עמלק" (במדבר כד כ) שבאו להלחום עם ישראל בצאתם ממצרים נמשכה אזור כך בסוף הארבעים שנה במדבר גם על בְּלָעַם וּבְלָק, ולכן עוררה אותם להכוזיד את ישראל. מוסיף הסולם לומר שהוזהר משמיענו כאן שעמלק היא בזונית הרישא והכתר של הקליפות. לכן לאזור שהורדנו אותיות עמל"ק משמם של בְּלָעַם וּבְלָק וְשֵׁאֵר משמם רק אותיות ב"ל מן

אֵילָנָא זולק א - פרק ד' ד'יז"י רמה

בְּלָעָם, ואות ב' מן בְּלָק, שביוזר הם בב"ל. וזה רובו על שורשם של בְּלָעָם וּבְלָק בעיר בְּבֶל ששם בנו דור הפלגה את המגדל ורצו להלחום עם יוצרם. ומבאר הוזהר שהעיר ההיא נקראת 'בְּבֶל' מהטעם "כִּי שָׁם בְּבֶל יְהוָה שָׁפַת כָּל הָאָרֶץ" (בראשית יא ט). וכאן למדנו ששורש טומאת בְּלָעָם וּבְלָק היה כבר מושרש בטומאת דור הפלגה המקולקלים שהיו בבבל, ועוד למדנו ששורש כולם הוא באמת קליפת עמלק! מוסיף 'הסולם' שגם בבבל רומזת על בזיגת הרישא והכתר של הקליפות כמו עמלק, דהרי כתוב על בבל: "רֵאשִׁיה דִּי דְהַב טַב" (דניאל ב לב) - כי לולא שהיו שניהם מבזיגות שוות לא היו יכולים להתזכר בְּלָעָם וּבְלָק בזיבור אוזר. (ולקמן בביאורינו נבאר בעזרת השם לאורך ולרוזב על פי כתבי הארז"ל איך ששורש הערב רב הוא בטיפות הזרע לבטלה שייצא מאדם הראשון, וכן ענין גלגולם בדור המבול, ודור הפלגה, ואנשי סדום, וכן בדור שעבור מצרים ודור המדבר - ועד לדרא בתראה שלנו בעקבתא דמשיח)

וְאֵלֵין אֵינוֹן דְּאִשְׁתְּאֵרוֹ מֵאֵלֵין דְּאִתְמַר בְּהוֹן: "וַיִּמְזוּ אֶת כָּל הַיְקוּם" (בראשית ז כג). **וּמֵאֵלֵין דְּאִשְׁתְּאֵרוֹ מֵנְהוֹן בְּגִלְתָּא רְבִיעֵאָה - אֵינוֹן רִישֵׁין בְּקִיּוּמָא סְגִי, וְאֵינוֹן קִיּוּמִין עַל יִשְׂרָאֵל כְּלִי זָמַס. וְעַלִּיהוּ אִתְמַר:** "כִּי מִלְּאָה הָאָרֶץ זָמַס מִפְּנֵיהֶם" (בראשית ו יג) - אֵלֵין אֵינוֹן עֵבְלֵקִים!

פִּירוּשׁ הַזּוּהַר: והנשמות האלה של דור הפלגה הם אותם הנשמות שִׁנְשָׂאָרוּ מדור המבול, שהם **אוֹתָם שִׁנְשָׂאָרוּ בְּהֶם:** "וַיִּמְזוּ אֶת כָּל הַיְקוּם" (בראשית ז כג) - כי על ידי שנתגלגלו הנצוצות של זרע לבטלה שייצאו מאדם הראשון (כאותם מאה ושלושים שנה שפרש מאשתו עד שנולד שת - כמו שנבאר לקמן מכתבי הארז"ל) בדור המבול כדי להמוזות במי המבול, על ידי זה הנשמות הללו נתבררו ונודככו ונתקנו קצת על ידי שנפרדו מהם מקצת הסיגים הרעים שנמוזו לגמרי בזמן המבול. אמנם זולק הקדושה שבא מאותו זרע שייצא מאדם הראשון שנותר מן הסיגים שנימוזו במבול נתגלגל עוד פעם בדור הפלגה כדי להזדכך עוד יותר (וענין יתר הגלגולים יתבאר לקמן מהארז"ל). סוף סוף, **מֵאֵלָה** הערב רב ששורשם הוא מקליפת עמלק שנתערבו בישראל, וְשִׁעֲרִין וְשִׁעֲרִין מֵהֶם עד היום הזה **בְּגִלְתָּא רְבִיעֵית** שהיא גלות אדום (ולפי דברי הארז"ל לא רק שנשארו עד היום הזה אלא גם נתגלגלו ביתר שאת וביתר עוז בדרא בתראה שלנו בעקבתא דמשיחא. ודע - שהעיר הארז"ל שיעתה רוב הדור מהם!) - כיום הערב רב **הֶם רְאִשִׁים** הממונים על הציבור ורודים בהם בפרך (כמו שאנו רואים בעינינו כיום הזה בשלטון הכופרים בארץ ישראל - רוזמנא ליעלן מהם ומעצתם), עד שקיומם וממשלתם עלינו בגלות רביעית הוא **בְּקִיּוּם רַב** וזוהק גדול! וזה משיום שקליפת עמלק היא בזיגת הראש והכתר של הקליפות, ולכן הֶם רְאִשִׁים עלינו. וְלֹא רַק זֹאת, אלא שֶׁהֶם גַּם מְעַמִּידִים עַל יִשְׂרָאֵל כְּלִי זָמַס! רוצה לומר - שהערב רב זומסים את ממונן של ישראל הכשרים בכוח ממשלתם. וְעַלִּיהֶם וְשִׁרְשֵׁם נֶאֱמַר כבר בדור המבול: "כִּי מִלְּאָה הָאָרֶץ זָמַס מִפְּנֵיהֶם"

(בראשית ו יג) - כמו שביארנו שישורשי נשמותם של הערב רב הוא מדור המבול שלא נודככו (לעומת נשמות בני ישראל שכן נודככו ביציאתם ממצרים - מכור הברזל). ולכן כמו אנשי דור המבול הזומסים גם הערב רב שבדור האזורן שלנו אינם מנהיגים את ישראל ברזומים. ומסכם הוזהר פסקא זו ואומר: **אֵלֶּה הֵם אוֹתֵם** הערב רב שבמין הראשון הנקראים **'עֲמֻלָּקִים'**!

יום פו - מוקדש לרפואת אסתר בת מסודי בתשזז"י

סעיף ג

מין השני שבערב רב - 'נפילים'

ממשיך הוזהר בפרשת בראשית (דף כה ע"א - כה ע"ב) ואומר:

"נפילים" - עליהו אתמור: "ויראו בני האלהים את בנות האדם כי טובות הנה" (בראשית ו ב). ואלין אינון מינא תניינא מאלין נפילים מלעילא. דכד בעא קודשא ברוך הוא למעבד אדם דאמר "נעשה אדם בצלמנו וגו'" (בראשית א כו). בעא למעבד ליה רישא על עלאין למהוי איהו פקיד על כלהו ולמהוי אינון פקידין על ידוי - פגוונא דיוסף דאתמור ביה: "ויפקד פקידים על הארץ" (בראשית מא לד).

פירוש הוזהר: הנפילים - שעליהם נאמר: "ויראו בני האלהים את בנות האדם כי טובות הנה" (בראשית ו ב) דהרי הם זוטאו בנות - אלה הם המין השני מוזמשה מיני הערב רב. כתב הסולם שהם בוזינת זוכמה של הקליפות, שישורשי נשמתן הוא מהנפילים האלה רוצה לומר - שורשם הוא באותם המלאכים שנפלו בדור אנוש מלמעלה מן השמים, ועל ידי זה נפלו מקדושתם וזוטאו בנות. ומבאר שזה היה פשרצה הקדוש ברוך הוא לעשות את האדם, שאו אמר: "נעשה אדם בצלמנו וגו'" (בראשית א כו) - כמו שפירש רש"י בוזומש שמה שאמר "נעשה" בלשון רבים הוא משום שתזזילה נמלך הקדוש ברוך הוא במלאכים מטעם שהאדם הוא בדמות המלאכים וזישש שיתקנאו בו. ובאמת רצה הקדוש ברוך הוא לעשות אותו ראש לכל המלאכים העליונים להיות האדם מנהג על כלם, וגם שיהיו כולם מתמנים על ידו - כמו שביענו אצל יוסף הצדיק שהיה מושל בכל ארץ מצרים שנאמר בו: "ויפקד פקידים על הארץ" (בראשית מא לד).

איִלָּנָא זולקא - פרק ד' ד'וויי רמו

אינון פֿעו לִקְטָרְנָא ליה וְאָמְרוּ: "מָה אָנוּשׁ כִּי תִפְרְנוּ וְגו'" (תהלים זז ה) - דַּעֲתִיד לְמוֹזְטִי קַמָּךְ. אָמַר לוֹן קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא: אִי אַתּוֹן הַוִּיתוֹן לְתַתָּא פּוֹתִיחָה, יְתִיר הַוִּיתוֹן זֻבִין מֵנִיחָה! מִיָּד "וַיֵּרְאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם וְגו'" (בראשית ו ב) - זֻשְׁקוּ בְּהוֹן, וְקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא אִפִּיל לוֹן לְתַתָּא בְּשִׁלְשָׁלָאן! וְאִינוּן עוֹ"א וְעוֹ"ל דְּמַעֲמִיחוּ גִשְׁמַתְהוֹן דְּעֵרַב רַב דְּאִינוּן 'נְפִילִים' - דְּאִפִּילוּ דְּרַבִּימִיחוּ לְזוֹנוֹת בְּתַר גְּשִׁי'א דְּאִינוּן טָבָאן. וּבְגִין דָּא אִפִּיל לוֹן קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא מַעֲלָמָא דְּאִתִּי דְּלֹא יְהֵא לוֹן זוּלְקָא תַּמָּן, וְיִהִיב לוֹן אַנְרִיחוּ בְּהֵאִי עֲלָמָא כְּמָא דְּאִתִּי אָמַר: "וּבְשִׁלְשָׁלָאן לְשׁוֹנְאִיו אֶל פְּנֵיו לְהֶאֱבִידוּ וְגו'" (דברים ז י).

פירוש הזוהר: וכשהמלאכים הַנְּפִילִים הלכו שמעו שרועה הקדוש ברוך הוא לברוא את האדם הֵם רָצוּ לִקְטָרְנוּ כדי למונע את בריאתו, וְאָמְרוּ לפני הקדוש ברוך הוא: "מָה אָנוּשׁ כִּי תִפְרְנוּ וְגו'" (תהלים זז ה). וטענו כנגד האדם שְׁהוּא עֲתִיד לְזוּטָא לְפָנֶיךָ - ואם כן למה אתה הקדוש ברוך הוא משפיל אותנו להיות תוֹזְתִינָא? מִיָּד אָמַר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא - אִם אַתֶּם הַיִּיתֶם לְמַטָּה כְּמוֹתוֹ בְּעוֹלָם הַגִּשְׁמִי עִם כָּל הַתְּאוֹוֹת וְהַפִּיטוּיִם שִׁישׁ בּוּ הַיִּיתֶם זוּטָאִים כְּמוֹ הָאָדָם, וְעוֹד יוֹתֵר מִמֶּנּוּ! לִכֵּן הִפִּיל אוֹתָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַטָּה מִקְּדוּשָׁתָם לְאֹזֶר זְמַן בְּדוֹר אָנוּשׁ. וּבְמִיָּד שִׁירְדוּ הַמְּלָאכִים הַלְלוּ לְעוֹלָם הַגִּשְׁמִי הוּא כְּתוּב עֲלֵיהֶם: "וַיֵּרְאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם כִּי טוֹבוֹת הָיָה" (בראשית ו ב) וְזֻשְׁקוּ בְּהוֹן - מִשּׁוּם שֶׁלֹּא יִכְלוּ לְעַצֹּר אֶת עַצְמָם מִלְּזוֹנוֹת אֹזֶרֵיהֶם. וְלִכֵּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַעֲנִישׁ עַל יְדֵי שֶׁהִפִּילָם וְהַשְׁלִיכָם לְמַטָּה אֹזֶרֵי הַרִי הַזּוֹשֵׁךְ, וְגַם קִשַׁר אוֹתָם בְּשִׁלְשָׁלָאוֹת שֶׁל בְּרוּךְ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטְעוּ אֶת בְּנֵי הָעוֹלָם לְזוֹנוֹת כְּמוֹתָם. וְהַמְּלָאכִים הָאֵלֶּם שֶׁנִּפְלוּ נִקְרְאוּ עוֹ"א וְעוֹ"ל, שְׁמֵיהֶם נִמְשָׁכִים הַנְּשִׁמוֹת שֶׁל מִן הַשָּׁמַיִם שֶׁל הָעֵרֶב רַב שֶׁהֵם הַנּוֹאֲפִים הַנּוֹמְצִים בְּיִשְׂרָאֵל. וּבְכֻלָּם גַּם כָּל אֱלוֹ שִׁמְפִּיעִים אֲבִירִיחוּ דוֹנוֹת בּוֹזְזוּיּוֹת וּבְטַכְנוֹלוֹגִיָּה בּוֹמְנֵנוּ. וּוְדֹאִי שֶׁכָּל אֱלוֹ הַפּוֹרְצִים פּרֻצוֹת בְּגַדְרֵי הַצְּנִיעוּת שֶׁהִנְהִיגוּ גְּדוּלֵי הַדּוֹר בְּלִבּוֹשׁ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל וּבְכִיסוּי שַׁעֲרוֹת רֹאשָׁן גַּם כֵּן נִמְנִים עִם אוֹתוֹ הַשּׁוֹרֵשׁ שֶׁל הַמִּין הַשָּׁמַיִם שֶׁל הָעֵרֶב רַב הַנִּקְרָאִים 'נְפִילִים' עַל שֵׁם עוֹ"א וְעוֹ"ל שֶׁבָּאוּ מֵהֶם, שֶׁהִרִי גַם הֵם הִפִּילוּ עַצְמָם לְזוֹנוֹת אֹזֶר גְּשִׁי'ם שֶׁהֵן טוֹבוֹת בְּדוֹר אָנוּשׁ - וּבְמִילָא הַעֲנִפִים שֶׁל הָעֵרֶב רַב הַלְלוּ שֶׁבְּדוֹרֵנוּ נִמְשָׁכִים אֹזֶר הַטְּבַע שֶׁל הַשּׁוֹרֵשִׁים שֶׁלָּהֶם. וּמִסַּכְּם הַזּוֹהַר וְאֹמַר - וְלִכֵּן מוֹדָה כְּנֶגֶד מוֹדָה הַפִּילָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְטִרְדֵּן מִהָעוֹלָם הַבָּא כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָהֶם זוּלְקָא שָׁם כָּלֵל וְכָלֵל. וְאִפִּילוּ אִם הֵם יַעֲשׂוּ אִיזָה מִצְוָה בְּעוֹלָם הַזֶּה, מִכָּל מְקוֹם זוֹתָן לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁכָרָם בְּעוֹלָם הַהֵן בּוֹזִיזֵיהֶם כְּדֵי שֶׁלֹּא יִזְקַף לָהֶם שׁוֹם זְכוֹת לְעוֹלָם הַבָּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: "וּבְשִׁלְשָׁלָאן אֶל פְּנֵיו לְהֶאֱבִידוּ וְגו'"

(דברים ז' י) - כמו שתרגם אונקלוס: וּמְשַׁלֵּם לְסִנְאוֹהֵי טָבָן דִּי אֵינֵן עֲבָדִין קְדָמוּהֵי בְּזוּיָהוֹן לְאוּבְדִיהוֹן מִן הָעוֹלָם הַבֵּא.

יום פז - מוקדש להצלחות וזנה בת פייגה

סעיף ד'

מין השלישי שבערב רב - 'גבורים'

ממשיך הוזהר בפרשת בראשית (דף כה ע"ב) ואומר:

"גבורים" - מינא תליתא. עליהו אתמר: "המה הגבורים אשר מעולם אנשי השם" (בראשית ו' ד). ואינון מסטרא דאלין דאתמר בהון: "הבה נבנה לנו עיר... ונעשה לנו שם" (בראשית יא ד). ובגין פתי כנסיות ומדרשות, ושויין בהון ספר תורה ועטרה על רישוי. ולא לשמא ד- יהו"ה, אלא למעבד לון שם! הךא הוא דכתיב: "ונעשה לנו שם".

- **פירוש הוזהר:** עתה מבאר את מין הגבורים' שהם המין השלישי שבערב רב שנתערבו בתוך כלל ישראל הכשרים, והם בזונית בינה של הקליפות, שעליהם נאמר: "המה הגבורים אשר מעולם אנשי השם" (בראשית ו' ד). והם נקראים "גבורים" לפי שהם גבורים ומורדים במקום, וגם נקראים "אנשי השם" משום שהם בשורש נשמתן מצד בני דור הפלגה המקולקלים, אלה שזאמר בהם: "הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים". ותכלית כוונתם בבניית המגדל כידוע היה משום "ונעשה לנו שם" (בראשית יא ד) כמפורש שם בסוף אותו פסוק - כדי לעשות עבודה זרה בראש המגדל להיות להם לשם, לכבוד, ולתפארת. לכן כמו שהשורשים המושזזותם בדור הפלגה רצו כל כך לעשות לעצמם שם, כמו כן ענפיהם הערב רב עושים מעשיהם למטרה דומה. ולכן מביש כמו אנשי דור הפלגה גם מין השלישי שבערב רב בזים פתי כנסיות ומדרשות דוגמת המגדל שבנו אנשי דור הפלגה לעשות להם שם. ולא רק זאת, אלא הם גם שמים בהם ספר תורה ועטרה על ראשו לכאורה לכבוד השם ולכבוד התורה. אמנם הוזהר מעיד עליהם נאמנה שכל מעשיהם הם לא לשם השם כמו שהם מטעים את העולם לחשוב, אלא שבאמת כל כוונתם היא כדי לעשות להם שם וכבוד - כדי שיהיה להם על ידי זה כוז וזורב בידם לעשות זופצם ורצונם, והוא להתגבר על העם כשמים "גבורים"! והו שכתוב: "ונעשה לנו שם"!

אִלְכָנָא זולקא - פרק ד' ד'יז"י רמט

וְסִטְרָא אֲזוּרָא מִתְגַּבְרִין עַל יִשְׂרָאֵל דְּאֵינוּן כְּעַפְרָא דְּאַרְעָא, וְגִזְלִין לֹון, וְאַתְבַּרְת עֲבִידְתָּא. וְעֲלִיָּהוּ אֲתֵמַר: "וְהַמִּים גָּבְרוּ מְאֹד מְאֹד עַל הָאָרֶץ" (בראשית ז' יט).

פִּירוּשׁ הַזוּהַר: ממשִׁיךְ הַזוּהַר לְבָאָר שְׂאֵלוֹ "אֲנִשֵּׁי הַשָּׁם" שִׁשׁוּרְשֵׁם מִהַצֵּד הָאֲזוּר דְּהֵיִינוּ מִהַסְטְרָא אֲזוּרָא מִתְגַּבְרִים עַל יִשְׂרָאֵל הַעֲנִיִּים שְׁתֵּם נִשְׁלִים עֵתָה בְּדוּזוּק הַגְּלוּת כְּעַפְרָא הָאָרֶץ בְּשִׁפְלוּתָם, וְהַגְּבוּרִים הַלְלוּ גִזְלִים אֹתָם בְּמֹה שְׂמֵרְמִים אֶת הַצִּיּוּר לְתֵת לָהֶם תְּרוּמוֹת גְּדוּלוֹת עַל יְדֵי שְׂמֵרָאִים אֶת עֲצָמָם כְּעוֹסְקִים בְּהַרְבַּצַת הַתּוֹרָה בְּרַבִּים וְכַעֲסֻקִּים בְּצִיּוּר בְּאִמּוּנָה. וְלִצְעָרֵינוּ וְלִצְעָר הַשְּׂכִינָה (וְאֵף שְׂמִדוּבָר עַל מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא דְּכַמְעוּט דְּבִטְלֵי בְּמִיעוּטֵייהוּ), סוּף סוּף עַל יְדֵי תְּרַמִּייתָם מִתְבַּטְּלֵת עֲבוּדַת הַשָּׁם שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמֹה שְׂנִמְשִׁכִּים אֲזוּרֵי אֹתָם מִקְצַת אֲנִשֵּׁי צִיּוּר וּמְלַמְדֵי תּוֹרָה הַמְרַמִּים אֶת הַצִּיּוּר כְּדֵי לַעֲשׂוֹת לַעֲצָמָם שֵׁם וְלֵאסוּף מִמּוֹן. וְעֲלִיָּהֶם נֶאֱמַר: "וְהַמִּים גָּבְרוּ מְאֹד מְאֹד עַל הָאָרֶץ" (בראשית ז' יט) - הִיא קְלִיפַת הָעֵרֶב רַב וְהַסְטְרָא אֲזוּרָא הַנִּקְרָאִים "הַמִּים הַיְדוּזִים" (תְּהִלִּים קַדָּר ה') שְׂמֵתִגְבְּרִים עַל הָאָרֶץ וּמְזוּרְבִים אֹתָהּ, לְפִי שְׂבַגְלָלָם מִתְמַעֲטַת עֲבוּדַת הַשָּׁם יִתְבַּרַךְ מִן הָעוֹלָם. וְזֶה עוֹד טַעַם נוֹסֵף לְמֹה הֵם נִקְרָאִים "גְּבוּרִים" - עַל שֵׁם שֶׁהֵם גּוֹרְמִים הַתְּגַבְרוּת הַטּוֹמָאָה בְּעוֹלָם!

יום פּוּז - מוֹקֵדֶשׁ לְהַצְלוּת יוֹנָה אֲלֶכְסַנְדֵּר בֶּן שֵׁרָה
ובת זוגו - אֲלִישֶׁבַע בַּת שֵׁרָה

סַעִיף הַ מִין הַרְבִּיעִי שְׂבַעֲרַב רַב - רְפָאִים

מִמְשִׁיךְ הַזוּהַר בְּפִרְשַׁת בְּרֵאשִׁית (דף כה ע"ב) וְאוֹמַר:

"רְפָאִים" - מִיָּנָא רְבִיעָאָה. אִם יִזְוֹן לְיִשְׂרָאֵל בְּדוּזוּקָא - מִתְרַפֵּין מִנִּיָּהוּ. וְאִית לֹון רְשׁוֹ לְשׁוּבָא לֹון, וְלֹא בְּעָאן! וּמִתְרַפֵּין מִאֲזוּרֵיָתָא וּבִמְאֵלִין דְּמִשְׁתַּדְּלִין בָּהּ לְמַעַבְד טַב עִם עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּבְזוֹלוֹת. עֲלִיָּהוּ אֲתֵמַר: "רְפָאִים בַּל יִקּוּמוּ" (ישעיה כו' יד)! בְּזִמְנָא דִּיִּיתֵי פְקִידָה לְיִשְׂרָאֵל, אֲתֵמַר בְּהוּן: "וְתֵאבְד כָּל זְכָר לְמוֹ" (שם)!

פִּירוּשׁ הַזוּהַר: הַרְפָּאִים - הֵם הַמִּין הַרְבִּיעִי מִהַזּוּמְשִׁיָּה מִיָּנָא עֵרֶב רַב שְׂנַתְעַרְבוּ בֵּין כָּלִל יִשְׂרָאֵל הַכְּשֵׁרִים, וְהֵם בּוּזִיגַת תְּפִאֲרַת (או זְעִיר אֲנַפִּין) דְּקְלִיפָה. וְהַטַּעַם שֶׁהֵם נִקְרָאִים "רְפָאִים" הוּא מִשׁוּם שְׂאֵם יִרְאוּ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּדוּזוּק וְצְרוּת

איכָנָא זולק א - פרק ד דִּיזִי

הם מוֹתְרִפִּין מִדָּהֶם ועוזבים אותם, ואינם משתתפים בצערם. וְלֹא משום שאין לאל ידם לעזור להם, אלא אפילו אם יש לָהֶם רְשׁוּת לְהַצִּילָם בכל זאת הם לא עושים מאומה - וְזֶה משום שהם לא רוצים לעזור! וזה סימן מובהק שאינם מבני ישראל שדרכם בקודש למסור נפשם על צרות הציבור. ולא רק זאת, אלא שהם גם מוֹתְרִפִּים מִתְּמִיכַת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה וּמֵאַלֶּה שְׂמִשְׁתַּדְּלִים לעסוק בָּהּ - כמו שאנו רואים בדורנו עד כמה משתדלים מספר רשעים בארץ ישראל להסית את העולם נגד התורה ולומדיה. ולעומת מה שהם מתעלמים מלעשות טובה עם בני ישראל, כל רצונם של אלו הַרְפָּאִים הוא רק לַעֲשׂוֹת טוֹב עִם עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים וּמְזֻלּוֹת. לכן עֲלֵיהֶם שפיר נֶאֱמַר: "רְפָאִים בָּל יִקְמוּ" (ישעיה כו יד) - משום שעונשם של אלו הוא שלא יקומו בתחיית המתים. ולעומת מה שצָבִימָן שֶׁתְּבֹא פְקִידָה, אורה, ושמחה לְיִשְׂרָאֵל הכשרים בזמן הגאולה, מכל מקום על אלו הַרְפָּאִים נֶאֱמַר בָּהֶם לעתיד לבוא: "וְהִתְאַבְּדוּ כָּל יְכָר לָמוֹ" (שם) - משום שהם כולם יאבדו עד שלא ישאר מהם שום זכרון. והטעם לכך הוא משום שהערב רב הם תולדות הקליפה והזושק, ואם כן בהכרח יאבדו עם ביאת האור הגדול לישראל - במהרה בימינו, אמן!

סעִיף ו

מִין הַזּוֹמִיִּשִׁי שֶׁבְּעֶרְב רַב - 'עֲנָקִים'

ממשיך הוזהר בפרשת בראשית (דף כה ע"ב) ואומר:

"עֲנָקִים" - מִיֵּנָא זּוֹמִישְׁאָה. דְּאֵינוּן מְזַלְזִין לְאַלְפִין דְּאֵתְמַר בְּהוּן: "וְעֲנָקִים לְגַרְזוּתֵיהּ" (משלי א ט). וְעֲלִיָּהּ אֵתְמַר: "רְפָאִים יִזְשְׁבוּ אִף הֵם כְּעֲנָקִים" (דברים ב יא) - שְׂקִילִין דָּא לְדָא. אֲלִין אֵינוּן דְּאֵתְדְּרוּ עַלְמָא לְתַהוּ וְבַהוּ!

פירוש הוזהר: העֲנָקִים - הם המין הַזּוֹמִיִּשִׁי שֶׁבְּעֶרְב רַב שֶׁנִּתְעַרְבוּ בֵּין יִשְׂרָאֵל הַכְּשָׁרִים (ולפום ריהטא צריך לומר שהם בזיגת מלכות דקליפה), שְׁתֵּם מְזַלְזִלִים ומבזים לְהַתְלַמְּדֵי זֻכְמִים לומדי התורה, לְאוֹתָם שְׁנֶאֱמַר בָּהֶם: "וְעֲנָקִים לְגַרְזוּתֵיהּ" (משלי א ט) - לפי שהתורה הקדושה שלמדו בעמל ויגיעה הם להתלמדי זכמים כְּעֵנֶק של עדי זהב ותכשיט לצואר. והערב רב הלכו הנקראים "עֲנָקִים" לא רק שאינם מכבדים אותם אלא גם עושים את עצמם כְּעֲנָקִים כּלְפִיהֶם, במה שהם מבזים את כבוד התלמדי זכמים שנאמר בהם: "וְעֲנָקִים לְגַרְזוּתֵיהּ" - ולכן הם שפיר נקראים 'עֲנָקִים'. וְעֲלֵיהֶם רוצה לומר - על שני מיני הערב רב האזורנים נֶאֱמַר: "רְפָאִים יִזְשְׁבוּ אִף הֵם כְּעֲנָקִים" (דברים ב

אילנא זולקא - פרק ד' דיזיי רנא

יא) משום שהם שקולים זה לזה - בין בזוטאם במיעוט כבוד התורה ולומדיה, ובין בעונשם - דהרי עתידין שניהם להמוזות מן העולם.

יום פט - מוקדש להצלחת יונה אלכסנדר בן שרה
ובת זוגו - אלישבע בת שרה

מזוייט עמלק והערב רב

סעיף ז

ממשיך הוזהר בפרשת בראשית (דף כה ע"ב) ואומר:

וְרָא דְמַלְכָּה - זָרַב בֵּי מִקְדָּשָׁא, "וְהָאֲרִץ הַיְתֵנָּה תִּהְיֶה וְבָהּוּ" (בראשית א ב)
- דַּאִיהִי עֲקָרָא וְיִשׁוּבָא דְעַלְמָא.

פירוש הוזהר: עכשיו מבאר שכל הזמשה מינים של הערב רב הם אלו

שמוזזרים את העולם לתהו ובהו בעונותיהם הרבים. וְסוּד הַדְּבָר הרמוז בפסוק זה הוא שעל ידי הערב רב נִזְוָר בֵּית הַמִּקְדָּשׁ - כי הם אלו שקילקלו את עם קודש להתנהג כמותם. וזה היה בין לפני זורבן בית ראשון בשלושה עברות זמורות (עבודה זרה, גילוי עריות, ושפיכות דמים) ובין לפני זורבן בית שני בשנאת זינים (כמבואר במסכת יומא דף ט ע"ב) וביטול תורה באיכות (כמו שהארכנו בכך בפרק א מביארינו). עוד מבואר בדברי רבינו מהרז"ו בהמשך הקדמתו שערך היום הזה ממשיכים הערב רב לבטל אותנו מלעסוק בזכמת הקבלה שזהו ביטול תורה באיכות - ולכן שפיר אמרו זכמינו זכרונם לברכה בירושלמי גם על דורינו שְׂכַל דוּר שְׂלֵא נִבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּיָמָיו כְּאֵלּוּ נִזְוָר בְּיָמָיו. לכן מתריע ומצריז מהרז"ו שיהכל תלוי בעסק הזכמה הזאת, ומניעתנו מלהתעסק בה היא גורמת אוור ועוב בנין בית מקדשנו ותפארתנו! ועוד כתב: וְכַאֲשֶׁר נִשׁוּב בְּתִשׁוּבָה לְעֵסֶק מֵאֲהָבָה בְּזִכְמָה הַזֹּאת יִגָּאֲלוּ יִשְׂרָאֵל בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן! ומבאר הוזהר שכתוצאה מהזורבן זור העולם למצב של "תהו ובהו" כמו שכתוב: "וְהָאֲרִץ הַיְתֵנָּה תִּהְיֶה וְבָהּוּ" (בראשית א ב). וזה לפי שבית המקדש הוא עקר ושוב העולם שמשם נמשך שפע זויים וקיום לעולם, ולכן כשזורב בית המקדש פסק השפע וזור העולם ל-"תהו ובהו".

מִיָּד דִּיִּיְתִי 'אוּר' דַּאִיהוּ קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא, יִתְמַזְזוּן מִן עַלְמָא וְיִתְאַבְדוּן.
אָבֵל פּוֹרְקָנָא לָאו אִיהִי תִלְיָא אֶלָּא בְּעַמְלֵק עַד דִּיִּתְמַזְזִי, דְּבִיָּה אוּמָאָה
- וְהָא אוּקְמוּהָ!

אִילָנָא זולק א - פרק ד יְהוֹזִיאִי

פירוש הזוהר: ואמר עוד שמיך פְּשִׁיבָא דְאֹר ליהודים בזמן הגאולה שהוא הקדוש ברוך הוא בעצמו הנקרא "אור" כמו שכתוב: "קומי אורי כי בא אורך וכבוד יהוה עליך ורוז" (ישעיה ס א), וגם נרמו בפסוק: "ויאמר אלהים יהי אור" (בראשית א ג) הכתוב בתורה מיד לאזור הפסוק "והארץ היתה תהו ובהו" הרובנו על זמן הזורבן והזושך והתגברות הקליפות. אבל מדגיש הזוהר שעם ביאת האור והגאולה לבני ישראל הכשרים, לעומת זאת באותו זמן כל זומשה מיני הערב רב ימוזו מן העולם ויאבדו כמו שכתבנו הטעם למעלה - כי להיות הערב רב תולדות הזושך הם בהכרוז יאבדו עם ביאת האור הגדול לישראל - במהרה בימינו, אמון! עם כל זאת, ואף על פי שבודאי שכל הזומשה מיני ערב רב עתידין להמוזות מן העולם, מכל מקום מדגיש הזוהר כאן: אָבֵל הַגְּאֻלָּה של עם ישראל אינה תלוייה אלא בעמלק עד שימוזה ולא במוזיית שאר מיני הערב רב. והטעם לכך הוא משום שדוקא בו בעמלק היתה השבועה שנישבע הקדוש ברוך הוא שכביכול אין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימוזה שמו של עמלק מן העולם - וְהָרִי כִּבְר פְּרִשׁוּתָּה ודרשוה זוכמינו זכרונו לברכה על הפסוק בסוף פרשת בשלזו: "ויאמר כי יד על כס יה מלזומה ליהוה בעמלק מודר דר" (שמות יז טז), ופירש רש"י שם: ידו של הקדוש ברוך הוא הורמה לישבע בכסאו להיות לו מלזומה ואיבה בעמלק עולמית. ומהו "כס" ולא נאמר "כסא"? אף השם זולק לוזציו, שנישבע הקדוש ברוך הוא שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימוזה שמו של עמלק כולו. וכשימוזה שמו, יהיה השם שלם והכסא שלם - במהרה בימינו, אמון!

יום צ - מוקדש לרפואת נפתלי בן אלגרא בתשז"ו

סעיף זז

"תנוזת שלש רגזה ארץ" (משלי ל כא) - הקשר של הערב רב עם עץ הדעת טוב ורע ועץ הזוהרים, וכן עם תורת הנגלה ותורת הנסתר.

זהו סוף מאמר הזוהר בפרשת בראשית (בדף כו ע"ב - כז ע"א):

וּבְגִין דָּא אָמַר קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא: "לֹא טוֹב הַיּוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ, אֲעִשֶׂה לּוֹ עֵצַר כְּנַגְדּוֹ" (בראשית ב יז) - דָּא מְשַׁנְהַ, אֲתַתָּא דְהַהוּא נַעַר, וְאִיהִי שְׁפוּזָה דְשְׂכִינְתָּא. וְאִי זְכוּ יִשְׂרָאֵל אִיהִי "עֵצַר" לֹן בְּגֻלְתָּא מְסֻטְרָא

דְּהֵתֵר-טְהוֹר-כְּשֵׁר. וְאִי לָאוּ, אִיהִי "כְּנַגְדּוֹ" מִסְטְרָא דְטְמָא-פְסוּל-אָסוּר.

פִּירוּשׁ הַזּוּהַר: לפי שרק על ידי עסק התורה מתדבקים בני ישראל הנקראים 'אדם' במלכות דאצילות, לכן אָמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כשברא את האדם למטה: "לֹא טוֹב הָיִיתָ הָאָדָם לְבַדּוֹ" (בראשית ב יז). כלומר - לא טוב שישראל הנקראים 'אדם' יתקיימו לבדם בלי עזר רוזני. לכך אמר הבורא: "אֶעֱשֶׂה לוֹ עֹז כְּנַגְדּוֹ". ומפרש מהו העזר שעשה לישראל הנקראים 'אדם'? זו מִשְׁנָה - דהרי העסק בששה סדרי משנה (הכלולה מאיסור והיתר, פסול וכשר, טמא וטהור) הוא סוד עין הדעת טוב ורע. ומתבאר כאן שישורשם של הששה סדרי משנה הוא במלכות דעולם היצירה שהיא אִשְׁתּוֹ שֶׁל מִלְאָךְ מִטְטְרוּן הנקרא 'אוֹתוֹ נָעַר' לפי שהוא בזיגת 'זעיר אנפין' דעולם היצירה, והמשנה היא נקראת 'שְׁפּוֹזַת הַשְּׂכִינָה' לגבי מלכות דאצילות הנקראת ה'גְּבִירָה'. ואמר הוזהר שְׁאֵם זְכוּ וְיִשְׂרָאֵל לַעֲסוֹק בששה סדרי משנה לשמה (רוצה לומר: ביזוד עם לימוד זוכמת הקבלה שהיא תורת האצילות - כמו שמוכיח מהרז"ו בהקדמתו שמי שלא עוסק בזוכמת הקבלה 'הנה זה יורה שאינו עוסק בתורה לשמה כהלקטה' - כלשוננו), או המשנה היא באמת "עוֹר" לָהֶם לישראל בְּנִגְלוֹת לברר את זולק הטוב שבקליפת נוגה (שהיא הקליפה הכי קרובה לצד הקדושה, ולכן יש בקליפת נוגה גם זולק טוב וגם זולק רע) - שזהו הזולק הטוב שבששה סדרי משנה שהוא מִצַּד שֶׁל הֵתֵר-טְהוֹר-כְּשֵׁר, ועל ידי זה זוכים בני ישראל לדבוק בלימוד המשנה בזולק הטוב שבה. וְאֵם לֹא יַעֲסֻקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הנקראים 'אדם' בששה סדרי משנה לשמה (רוצה לומר - אם לומדים בני ישראל רק משנה וש"ס ופוסקים כדי לעשות להם שם ולא עוסקים בזוכמת הקבלה) או אדרבא המשנה היא נהפכת "כְּנַגְדּוֹ"! כלומר - לא רק שלא עוררת המשנה לבני ישראל הנקראים 'אדם' בגלות אלא שהיא גם מתנגדת להם ומוזיקה להם, ואו הם מתדבקים מִצַּד הרע שבה, שהוא שֶׁל טְמָא-פְסוּל-אָסוּר.

טְהוֹר-הֵתֵר-כְּשֵׁר אִיהוּ יַעַר הַטּוֹב. פְּסוּל-טְמָא-אָסוּר אִיהוּ יַעַר הָרַע. וְאַתְתָּא, דְּאִית לָהּ דָּם טוֹהַר וְדָם נְדָה מִסְטְרָא דְּמִשְׁנָה.

פִּירוּשׁ הַזּוּהַר: מבאר הוזהר כאן שההלכות שבמשניות שהם 'טְהוֹר-הֵתֵר-וְכְשֵׁר' הם מושרשים בצד הטוב של עין הדעת, ולכן אם ישראל עוסקים בששה סדרי משנה לשמה (ביזוד עם זוכמת הקבלה - כאמור לעיל) או נמשך עליהם יַעַר הַטּוֹב מאותו צד הטוב של עין הדעת. עוד יש לפרש שכוונת הוזהר לומר שהיאַר טוב של האדם מושך אותו לצד ה'טְהוֹר-הֵתֵר-וְכְשֵׁר' שבעולם שהם משה שציוותה אותנו התורה הקדושה בהלכותיה המבוארות במשנה. אבל ההלכות שהם 'פְּסוּל-טְמָא-אָסוּר' הם מושרשים בצד הרע של עין הדעת, ואם אין ישראל עוסקים בששה סדרי משנה לשמה (שלא לומדים גם זוכמת הקבלה) או נמשך עליהם

אִילָנָא זולק א - פרק ד דְּזוּזִי

יָצַר הָרַע מאותו צד הרע של עץ הדעת. עוד צריך לומר שכלוא שהיה יָצַר הָרַע בעולם לא היה שום מקום ל'פסול-טמא-אסור' בהלכות התורה, דהרי מציאותם בעולם הזה הוא רק כדי לנסות אותנו האם נקשים ליצר הרע או לא! ומה שמצינו בהלכות הקשורות ל'אֵשֶׁה שְׂיֵשׁ לָהּ דָם טוֹהַר וְדָם נִדְהָה' גם זה בא מַצַּד שֶׁל הַמְשַׁנָּה רוצה לומר - מצד המלכות היצירה שהיא סוד עץ הדעת טוב ורע.

ועכשיו שביארנו שהמשנה היא סוד עץ הדעת טוב ורע, ממילא נבין שלעומת זאת זוכמת הקבלה היא בהכרח עץ הזוים - כמו שמוכיחו מהרז"ו בהמשך הקדמותו מדברי הוהר הקדוש בפרשת נשא (דף קכד ע"ב):

וּבְגִין דְּעֵתִידִין יִשְׂרָאֵל לְמַטְעַם מֵאִילָנָא דְּזוּזִי דְּאִיהוּ הָאִי סִפְרָה הַזֹּהַר, יִפְקֹן בֵּיהּ בִּין גְּלוּתָא בְּרִזְזִימִי.

פירוש הוהר: ומשום שעתידים ישראל לטעם מעץ הזוים שהוא ספר הזהר הנה יצאו בו מהגלות ברזזימים!

וכבר הארכנו הרבה בזה ב'אקדמות מילין' לביאורינו - עיין שם!

ממשיך הוהר (בפרשת בראשית) ואומר:

אִיהִי שְׂוִיָּא לִיהּ וְלֹאֵו אִיהִי בֵּת זַוְגִיָּה זְוֹזְדָּא דִּילִיהּ. דְּלִית זְוֹזְדָּא עַד דְּעַרְב רַב יִתְמַזְזִין מֵעַלְמָא. וּבְגִין דָּא אֲתַקְבֵּר מִשְׁה לְבַר מֵאַרְעָא קַדְיָשָׁא.

פירוש הוהר: מבאר הוהר שהמשנה שהיא כנגד מלכות דעולם היצירה היא שְׂוִיָּה ודומה לו' למלאך מטטרוין, ועם כל זאת אִינָה נִזְשַׁבֵּת בֵּת זַוְגִיָּה וְזְוֹזְדָּא שְׁלוֹ. והטעם לכך הוא משום שְׂאִין זְוֹזְדָּא עַד שֶׁעַרְב רַב יִמְזַזוּ מֵהָעוֹלָם, משום שבעודם קיימים יש להם שליטה וכוח לינק משפע היוזוד. וְלָכֵן גַּם נִקְבֵּר מִשְׁה מִזְזִין לְאַרְץ הַקְּדוּשָׁה - משום שגם זוזן לארץ היא בזינת סוד עץ הדעת טוב ורע, ששם שליטת הערב רב והזיזונים. והטעם שמשנה רבינו נקבר שם הוא כדי להכניעם ולבטלם.

יום צא - מוקדש לע"ז בנימין בן עליזה ז"ל

וּקְבוּרָתָא דִּילִיהּ מִשְׁנָה אִיהִי, וְלֹא יָדַע גְּבַר יֵת קְבוּרָתֶיהָ עַד יוֹמָא הַדִּין. קְבוּרָתָא דִּילִיהּ מִשְׁנָה דְּשִׁלְטָא עַל מִטְרוֹנִיתָא דְּאִיהִי קְבֻלָּה לְמִשְׁה וּמְלָכָא.

אֵילָנָא זולקא - פרק ד' ד'וֹזִינִי רנה

פירוש הוזהר: עכשיו ממשיך הוזהר לבאר בעומק את סוד ענין קבורתו וגניזתו של משה, ואמר שקבורת משה היא בזינת פנימיות התורה הגנוזה בתוך ששה סדרי משנה. ומוזה הטעם כתוב בתורה "לא ידע איש את קבורתו עד היום הזה" (דברים לד ו). ופירוש סוד קבורתו של משה הוא לימוד ששה סדרי משנה שהם מושרשים במלכות דעולם האצילות שביזוס אל המשנה שפיר נקראת בזמן הגלות על מלכות דעולם האצילות שביזוס אל המשנה שפיר נקראת הגבירה, שהיא זכמת הקבלה. והגבירה היא מקבלת מהשפעת דעת עליון הנקרא 'משה', ומהתפארת (שהוא זעיר אנפין) הנקרא 'מלך' (דהרי המלכות עצמה היא המלכה של אותו מלך). רוצה לומר - בזינת 'משה' שהם הסודות שבתורה המושרשים במלכות דאצילות הם גנוזים ונעלמים בתוך הששה סדרי משנה שביצירה - והיינו סוד 'קבורת משה'. ולכך אמר הוזהר כאן שכביכול המשנה שולטת על המלכות - דהרי המלכות גנוזה בה. במילים אחרות: סודות התורה קבורים וגנוזים במשנה על ידי המלכות. וסודות אלו לא יתגלו עד ביאת משיח צדקנו ולא לפני כן כל זמן שבני ישראל עדיין עשוקים בגלות - משום שבזמן הגלות סודות התורה הללו עדיין נעלמים מעיני בני אדם (ואפילו מה שגילה לנו רשב"י בספר הוזהר וכן מה שנתבאר בכתבי הארז"ל הם אפס קצה המזלג לעומת הגלויים שיתגלו בתורתו של משיח - במהרה בימינו, אמן).

ואמר הכותב - הוסיף ה'סולם': משום הערב רב נקבר משה מוזין לארץ הקדושה. 'קבורה' פירושו העלם - ו'תוויית המותים' היא הגילוי. לפי זה אומר הוזהר כאן שמה שזעלם משה ונקבר בוזין לארץ הוא משום שלטת המשנה בעולם בזמן הגלות, ועל כן "לא ידע איש את קבורתו", רוצה לומר - "עד היום הזה" של גמר התניקון. דלעתיד לבוא יתגלה משה עם תרין משיחין, ואז תשלוט זכמת הקבלה שהיא תורתו של משיח!

ולמודנו כאן שהקבורה שכו (שהיא העלם נשמת משה) בא בזמן המשנה (שהיא השפחה שכנגד מלכות דיצירה) ששולטת בזמן הזה על זכמת הקבלה למשה (שהיא הגבירה שכנגד מלכות דאצילות). ועתה בגלות מופרשת המלכות מבעלה מוזהש שאם הם כן יתניזדו או זלילה ינקו הערב רב מאותו השפע. וממילא מובן למה "תזות שכוש רגזה ארץ וכו" - כמו שממשיך הוזהר לבאר.

ובמטרוניקתא מתפרשא מבעלה. בגין דא: "תזות שכוש רגזה ארץ וכו" (משלי ל כא). "תזות עבד פי ומלוך" (שם כב) - דא איהו עבדא ידיעא. "ושפחה" - דא משנה. "ונבל פי ישבע לזם" (שם) - דא ערב רב, עם נבל ולא זכם" (דברים לב ו)!

אֵילָנָא זולק א - פרק ד דְּוִי

פירוש הוזהר: עכשיו מסיים הוזהר מאמר נכבד זה במה שיזוור למה שאמר קצת למעלה - שאין בזמן הזה יזוור בין מלאך מטטרו"ן (שהוא בזינת זעיר אנפין דעולם היצירה) ונקביה (שהיא בזינת מלכות דעולם היצירה) מטעם ש'אין יזוור עד שיערב רב ימוזו מהעולם, דהרי כל זמן שיעודם קיימים בעולם יש להם שליטה וכוז לינק משפע היזוור של עולם היצירה. אלא שעכשיו מוסיף הוזהר לומר שממש מאותו הוזהר הזה של יניקת הערב רב לו יהיה יזוור בעולם היצירה גם המלכות דעולם האצילות הנקראת 'גְּבִירָה' (לעומת מלכות היצירה שהיא שפוחתה) **מתפרדת מבעלה** זעיר אנפין דאצילות כל ימי הזוול בזמן הגלות. וְלִכֵּן אמר שלמה המלך "תִּזְוֹת שְׁלוֹשׁ רְגָזָה אֶרֶץ וְכוּ" (משלי ל כא). דישנם שלושה דברים הגורמים רוגז רב למלכות דאצילות הנקראת "אֶרֶץ", וכשהיא רוגזת או צרות רבות באות לעולם. הטעם הראשון הוא "תִּזְוֹת עָבַד כִּי יִמְלוֹךְ" (שם כב) - זְהוּ מִלְאֲךְ מִטְטְרוּ"ן שהוא בזינת זעיר אנפין דעולם היצירה הנקרא ה'עֶבֶד' ה'דוֹעַ' השולט בימי הזוול בזמן הגלות. ואמר כאן שהשכינה הקדושה הנקראת "אֶרֶץ" רוגזת בראותה את מלאך מטטרו"ן שהוא עבדו של בעלה זעיר אנפין דאצילות שולט במקום בעלה שהוא המלך והשליט האמיתי. הטעם השני הוא משום "יִשְׁפֹּזָה" - זו מְשִׁנָּה (היא מלכות היצירה שבה מושרשים ששה סדרי משנה) "כִּי תִירֵשׁ" בזמן הגלות את "גְּבִרְתָּה" שהיא מלכות דאצילות שבה מושרשת זכמות הקבלה. רוצה לומר - השכינה הקדושה רוגזת בזמן הגלות בראותה את לומדי התורה מהפכים הקערה על פיה. דעל ידי שהתלמידי זכמים נמנעים מלעסוק בסודות התורה הם עושים את הטפל עיקר ואת העיקר טפל - דהרי תורת הקבלה שהיא תורת האצילות היא באמת "גְּבִרְתָּה" של תורת הפשט שהיא תורת העולמות שתזוהת האצילות (דמקרא בעולם העשירה, משנה בעולם היצירה, וגמרא בעולם הבריאה) שהם כולם בזינת "שְׁפֹזָה" לעומת תורת הקבלה שבאצילות. והטעם השלישי שהשכינה הקדושה רוגזת בזמן הגלות הוא משום "וְנָבַל כִּי יִשְׁבַּע לְזָוִם" (שם). ומבאר הוזהר שה'נָבַל' הנזכר בפסוק ההוא זְהוּ הָעֶרֶב רַב הַנִּקְרָאִים "נָבַל", כמו שכתוב: "עַם נָבַל וְלֹא זָכָם" (דברים לב ו). ואומר הוזהר שהשכינה הקדושה רוגזת בזמן הגלות משום שמיצאותם של הערב רב בין בניה ובנותיה גורם לפירוד בין השכינה ובעלה זעיר אנפין - וזהו מוזשש שאם כן יהיה יזוור ביניהם או זולילה הערב רב ה'נָבַל' יינקו מאותו שפע היזוור! ועל יניקה זו של ה'נָבַל' רמו שלמה המלך באומרו "כִּי יִשְׁבַּע לְזָוִם".

ואזורי שברוך השם זכינו ללמוד כל זאת מדברי הוזהר הקדוש ומפרשיו, רצינו בסייעתא דשמיא להוסיף ולומר שענין רוגז השכינה הקדושה על מציאות הערב רב בין בניה הקדושים בזמן הגלות הוא דבר הלמוד מעניינו. כלומר - שענין "וְנָבַל כִּי יִשְׁבַּע לְזָוִם" שהיא הסיבה השלישית שהזכיר שלמה המלך שבעבורה "רְגָזָה אֶרֶץ" ודאי שלמוד מענין שתי הסיבות הראשונות שהזכרו בפסוק, שהם: "תִּזְוֹת עָבַד כִּי יִמְלוֹךְ" ו-"תִּזְוֹת שְׁפֹזָה כִּי תִירֵשׁ גְּבִרְתָּה".

והרי הוזהר ביאר אצלינו שענין "תַּזְזַת שִׁפְזוּתָהּ כִּי תִירַשׁ גְּבֻרָתָהּ" איירי בצער ורוגז השכינה הקדושה בראותה את גודל השפלת תורת האצילות שהם סודות התורה תזזת שליטת תורת היצירה שהיא המשיגה ושיאר פשטי התורה - דעל ידי זה כביכול גם עולם האצילות נעשה טפל לעולמות התזזותונים, זס וזלילה! וזהו הטעם שכביכול ה'עבד' וה'שפוזת' (שהם זעיר אנפין ונקביה דעולם היצירה) מולכים תזזת המלך' והמלכה' האמיתיים (שהם זעיר אנפין ונקביה דאצילות).

ואם כן הוא שטעם הוזהר הקדוש בשתי הסיבות הראשונות שבעבורם "רַגְזָה אֶרְצָן" הוא משום הזסרון בלימוד הקבלה, נימא אןן בודאות שמכיון שמיד אזורי זה ממשיך הוזהר לבאר שגם משום "וְנָבַל כִּי יִשְׁבַּע לְאִוֶּם" שהם הערב רב הנקראים "נָבַל" רַגְזָה השכינה הקדושה הנקראת "אֶרְצָן", או פשיטא דדבר נוסף הלמד מעניינו הוא דאשמועינן הוזהר הכא בסיבה השלישית שהזכרה בדברי שלמה המלך.

והוא - שהערב רב ה"נָבַל" מרגזו את השכינה הקדושה הנקראת "אֶרְצָן" במה שהוא מונע את הלומדים היקרים מלעסוק בזכמת הקבלה המסוגל לתיקון השכינה הקדושה. ומכיון שבגלל הערב רב ה"נָבַל" יש זסרון כל כך גדול בתיקון השכינה הקדושה והמתקת דיניה, אין פלא שלכן "רַגְזָה אֶרְצָן" ובאים עלינו כל היסורים הללו מסיבת אריכות הגלות!

ומי אלו המרגזים אותה? כבר כתבנו לעיל שרוב התלמידים הנמנעים מלעסוק בזכמת הקבלה בימינו עושים זאת בתומם, וממילא קשה מאוד לייזסם עם הערב רב שכל מעשיהם הם לא לשם שמים. מכל מקום בודעים או בלא יודעים, ללא סודות התורה לא יוכלו הלומדים היקרים הללו לזכות למדרגת עבודת השם התמימה שהיא כל כולה לשם שמים או כלשון מהרז"ו בהקדמתו: 'לשמה כהלכתה'. סוף סוף, הרי נתבאר כאן בזהר שהשכינה הקדושה הנקראת "אֶרְצָן" רוגזת על השפלת תורת הקבלה על ידי מניעת הלומדים מלעסוק בה!

ולמרות שאנו כדרכנו נמנעו כמה שאפשר בביאורינו (בפרט בפרק ג) מלייזס את כללות לומדי התורה שעדיין לא עוסקים בזכמת הקבלה עם הערב רב, ולכן אנו יוצאים מגדרנו תמיד לומר שהם רק דומים בבחינה זו של לימוד לא לשמה למעשי הערב רב, מכל מקום בודאי שכוז' הערב רב האמיתי עדיין מצוי גם בימינו. והמה ה"נָבַל" המרגזו את השכינה הקדושה הנקראת "אֶרְצָן" במה שהם מונעים את הלומדים היקרים מלעסוק בזכמת הקבלה המסוגל לתיקון השכינה הקדושה.

ואליבא דאמת, הגם שעל פי רוב המתרלשים מלימוד הקבלה עושים זאת בלא יודעים מוזמות שהם נמשכים בתומם אוזר עצת הערב רב האמיתיים, סוף סוף הקערה מתהפכת על פיה! דמכיון שהם כבר בר-הכי לעסוק בסודות התורה ובכל זאת נמנעים מלעסוק בקבלה הרי הם עושים את הטפל עיקר ואת העיקר טפל! דודאי שסודות התורה בהיותם תורת האצילות הם העיקר שבתורה ובזיגת 'מלך' וגבירה' לעומת פשטי התורה שהם רק תורת היצירה ושאר העולמות התזתונים שהם ודאי הטפל ובזיגת 'עבד' ו'שפחה' לעומת הקבלה. ממילא, אין פלא שלכן "רְגֻזָה אֶרֶץ" - היא השכינה הקדושה!

וראיה לדברינו שבאמת שייך לפרש סוד "וְנָבֵל כִּי יִשְׁבַּע לְזֹמ" על תלמידי זוכמים המרגזים את השכינה הקדושה מצינו בהקדמה לתיקוני זוהר (בדף ב ע"א), דגם שם הוזכר הענין של "תְּזוֹת שְׁלוֹשׁ רְגֻזָה אֶרֶץ" - שהיא השכינה הקדושה.

המעייין שם בהקדמת התיקונים יראה בעיניו איך שמיד אוזרי שביארו את ענין "תְּזוֹת עֶבֶד כִּי יְמַלֹּךְ" ו"שְׁפֹחָה כִּי תִירֶשׁ גְּבִירָתָה" אמרו: וְאִוָּף הָכִי אֵיזִי רְגֻזָה יִתֵּיר עַל "נָבֵל כִּי יִשְׁבַּע לְזֹמ", דְּאֵתְמַר בֵּיהּ: "לְכוּ לְזַמּוּ בְּלִזְמוּ"!

פירוש תיקוני הזוהר: ואף כף היא רוגזת יותר על "נָבֵל כִּי יִשְׁבַּע לְזֹמ", שְׁנֶאמַר בו: "לְכוּ לְזַמּוּ בְּלִזְמוּ"!

וידוע לכל תופסי התורה שהפסוק "לְכוּ לְזַמּוּ בְּלִזְמוּ" (משלי ט ו) איירי בדברי תורה, כמו שפירש ב'מצודת דוד' תיבות "לְכוּ לְזַמּוּ":

'אם אין לכם משל עצמכם, בואו הנה ואכלו בלזמוי ושיתו היין אשר מוגתי אני. והוא ענין מליצה לומר: הלא זוכמת התורה היא נזומדת מאירת עינים וזוננת דעת להוגים בה, וכאילו מכרות ואומרת: 'כל הרוצה ללמוד יבוא וילמוד'. ואם צפון לבו משכל, אני אשכילו דעה! עד כאן לשונו. וכן מצינו בגמרא במסכת זוגיגה (בדף יד ע"א) במה שדרשו על הפסוק "כֹּל מִשְׁעַן לְזֹמ" (ישעיה ג א) - אלו בעלי תלמוד, שנאמר "לְכוּ לְזַמּוּ בְּלִזְמוּ"! עד כאן לשונו.

ואף שהמאמר הנזכר לעיל מהקדמת תיקוני הזוהר איירי בגנות התלמידי זוכמים שממלאים את כריסם בלזום התורה ולא עוזרים לתמוך בממונם בלומדי תורה אוזרים (כדמוכז שם באומרים: דְּאֵיהּ קְמָצָן, נָבֵל בְּמִמּוֹנִיהָ - נָבֵל שְׂמִייהּ), מכל מקום ראייה גדולה מצינו לדידן מהתם שדרכם של זוכמי הזוהר לקרוא לתלמידי זוכמים

שלמרות עסקם בתורה מרגיזים את השכינה הקדושה הנקראת "אֶרֶץ" בגדר של
 "נָבַל כִּי יִשְׁבַּע לָזָם". דו"ק היטב ותמצא כדברינו!

יום צב - מוקדש לע"ז ויקטוריא בת יפה ז"ל

הערב רב לאור כתבי האריז"ל

סעיק ט

לאזור שזכינו כיד השם הטובה עלינו להציג ולבאר ביאור נרוזב על מאמר הזוהר
 מפרשת בראשית שהזכיר מהרוז"ו בהקדמותו, נמשיך כעת לעיין בעוד כמה וכמה
 נושאים בסוגיית הערב רב לאור דברי רבינו האריז"ל.

דמי כרבינו האריז"ל דיכול לבאר לנו את מקורם של נשמות הערב רב והקשר
 ההדוק שיש להם עם נשמות כלל ישראל הכשרים? ומי כהאריז"ל דיכול לבאר
 לנו מדוע רצו הערב רב לצאת עמנו ממצרים למדבר? ובזקירה זו על מקורם של
 הערב רב נראה נפלאות בתורת השם הקדושה מדור לדור, ומגלגול לגלגול - עד
 שנבין מדוע הגיעו כלל ישראל הקדושים וגם הערב רב למצרים, וכן למה דוקא
 משה רבינו עליו השלום היה צריך לטרוז להוציא את כלל ישראל ממצרים. וכן
 נבין הטעם העמוק למה משה רבינו רצה כל כך לקרב את הערב רב תזת כנפי
 השכינה, כזכר במאמר הזוהר לעיל. וכן נבין טעם נכון מדוע נתאוו הערב רב
 לעשות את עגל הזהב. ובעוסקנו בזה נביא כמה ענינים נפלאים מהזוהר הקדוש
 בפרשת כי תשא אודות עשיית העגל על ידי הערב רב.

והגם שכבר נגענו על קצה המזלג בכמה וכמה ענינים מעין אלו לעיל בפירוש אותו
 מאמר הזוהר מפרשת בראשית, מכל מקום רבינו האריז"ל פתז הדברים קמון
 וערכם כשלזון ערוך בשביל גוריו בדרא בתראה שיבואו ויסעדו ממטעמי סודות
 התורה על שולזנו. ואם כן, עתה "עַתָּה הֶאֱסַף" (בראשית כט ז).

שורשם של הערב רב בזרע לבטלה

ענף א

שיצא מאדם הראשון במאה ושלושים

שנה שהיה פרוש מזוה אשתו

אֵילָנָא זולק א - פרק ד דְּוִי

זה לשון האריו"ל בשער הפסוקים (על פרשת שמות. ומה שמוציין בסוגריים מרובעות כאלו) [הם הגהות מדיקן]:

ועתה נבאר עניינם [של הערב רב] בקיצור. הנה נתבאר לעיל בפסוק "וַיֹּאמֶר פְּרַעֲהַ לְכָל מִצְרַיִם לָכוּ אֵל יוֹסֵף אֲשֶׁר יֹאמַר לָכֶם תַּעֲשׂוּ" (בראשית מא נה) כי צפה [יוסף] ברווז הקודש שהיו [במצרים] ניצוצות קרי של נשמות קדושות שהוליד אדם הראשון במאה ושלושים שנים הראשונים וענין מאה ושלושים שנים הללו הזכר בפירוש רש"י בזומבש (בראשית ד כה): 'אמרו לו קשוט עצמך תזולה - והלא פרשת מאשתך זה מאה ושלושים שנה משנקנסה מיתה על ידך', הנקראים "נְגַעֵי בְּנֵי אָדָם" (שמואל ב' - ז יד) - רוצה לומר: [שהם בני] אדם הראשון. ועל ידי עינוג שהיה מתענג בהוצאתם - בסוד "וַתַּעֲנוּגֶת בְּנֵי הָאָדָם שְׂדֵה וְיִשְׁדֵּהוּ" (קהלת ב ז) - הם לילי"ת ונעמ"ה וכו' [שהם שידות נקבות]. ונתהפכו ונעשו 'נגעים', תמורת 'עינוגים'.

והנה הענין הוא במה שנתבאר אצלנו בענין קין והבל בפרשת בראשית - שרוב הנשמות באות מבזוינת זוסדים וגבורות המתפשטות בגופא ד'עיר אנפין, ולא מן הדעת עצמו. אמנם הטיפות הנזרקות על ידי שכבת זרע לבטלה הם מתאוות הזכר לבדו שנתעורר דעתו אל הזווג והוציא הטיפות ההם מלבמעלה, מן הדעת עצמו העליון ולא מצא את נוקביה מוכנת לכך בעולם האצילות כי ירדה למוטה על ידי הפגם.

ואז יצאו לזוין, ולקוזום הנקבות של הקליפות, ונצטיירו בגופם והולידום - והם שדין ורוזין וליילין, ונקראים "נְגַעֵי בְּנֵי אָדָם" כמבואר אצלנו באורך בענין הקריאת שמע של זמן השכיבה, ועיין שם היטב.

[ובשער הכוונות (דרושי הפסוק - דרוש א) ביאר האריו"ל בזה הלשון:] כל הנה נודע שכל הנשמות באות מן הזוסדים והגבורות אשר במוזז הדעת, כי שם תלוי סוד הזווג כמו שאומר הכתוב: "וְהָאָדָם יָדַע אֶת זִוְגָה אִשְׁתּוֹ" (בראשית ד א), "אִישׁ לֹא יָדְעָה" (בראשית כד טו). לכן נקרא 'דעת' - להורות כי משם נמשכת טיפת הזווג הנקרא בלשון 'ידיעה' כנוכר? ועד כאן לשינוי משער הכוונות]

אֵילָנָא זולקא - פרק ד' ד'וֹזִי

רסא

נמצא כי כל אותם השדין ורוזין שנבראו באותם מאה ושלושים שנה שפירש אדם מזוהה כנודע, כולם נשמות עליונות קדושות מבזינת הדעת, ונתערבו בקליפות - וצריכות גלגולים רבים לצרפם וללבנם עד תום זולאתם מזהם על ידי גלגולים רבים.

תמצא כי לא נולדה אומת ישראל עד יעקב ואילך, כי כל רוב הנשמות [עד א] היו מעורבות בקליפות, והיו הולכות ומתבררות ומתגלגלות מדור לדור, ולא התזוילו תיקונם עד יעקב בזויר שבאבות שתיקן את אדם הראשון. וגם אז התזויל תיקון בניו, הם הנשמות הנזכרות, והיו מתבררים והולכים בגלות מצרים עד שיצאו ישראל ממצרים.

וזה סוד פסוק: "או הנסה אלהים לבוא לקנות לו גוי מקרב גוי" (דברים ד לד). ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (בפסיקתא): "עם מקרב גוי לא נאמר, אלא "גוי מקרב גוי". והבן זה מאד - כי היו [בני ישראל במצרים] ממש בתוך קרבם של הקליפות, והיו גוים כמוהם - ונצטרפו ונתלבנו ונלקחו מקרב הגוים ההם ממש.

יום צג - מוקדש לע"ג גבריאל בן שמוזה ז"ל

גלגולם הראשון בדור המבול

ענף ב

[וממשיך הארז"ל (בשער הפסוקים) ואומר:] התזולת גלגולם היה בדור המבול. ולהיותם משורש הבר הוא שיצאו על ידי השזזתת הזרע של "נְעִיעֵי בְּנֵי אָדָם" הראשון, לכן היו מורדים וכופרים בהשם יתברך. ועיקר זוטאם היה בהשזזתת זרעם על הארץ, וכמו שאמר הכתוב: "כִּי הִשְׁזִיזַת כָּל בְּשָׂר אֶת דְּרָכּוֹ עַל הָאָרֶץ" (בראשית ו יב).

וזה סוד: "וַיִּנְצְוּם יְהוָה כִּי עָשָׂה אֶת הָאָדָם בְּאָרֶץ" (שם ו ז) הנאמר בדור המבול - לרמוז כי הם בזיזת בני אדם הראשון עצמו שיצאו

בהשוזתת זרעו באותם מאה ושלושים שנים. גם זה סוד: "וַיֵּרָא יְהוָה כִּי רַבָּה רָעַת הָאָדָם בְּאָרֶץ" (שם ו ה) - ונודע כי המשוזתת זרעו נקרא "רַע", בסוד: "וַיְהִי עַר בְּכוֹר יְהוּדָה רַע בְּעֵינֵי יְהוָה" (שם לו ז), כנזכר בספר הזוהר בפרשת ויזוי, כי זה סוד: "לֹא יִגְרַף רַע" (תהלים ה ה).

ונמצא כי דור המבול שיצאו בהשוזתת זרע אדם נקראים "רַעַת הָאָדָם" ממש ודשורשם מורע לבטלה הנקרא "רַע" של אדם הראשון. גם זהו אומרו: "וַיֹּאמֶר יְהוָה אֲמֹנָה אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר בָּרָאתִי" (בראשית ו ז) - לרמוז כי הם הם בזינת נשימות השוזתת זרע אדם הראשון עצמו - שנברא והיה יציר כפיו יתברך ממש ["אֲשֶׁר בָּרָאתִי" דייקא].

וזה שאמר: "וְכָל יֵצֵר מְוֹזֵשֶׁבֶת לִבּוֹ רַק רַע כָּל הַיּוֹם" (בראשית ו ה) - כי כל תגבורת יצרם היה השוזתת זרע הנקרא "רַע", לפי שמשם נמשכו גם הם. ואז נמוזו גופם במבול תמורת טיפת רותזון של השוזתת זרעם על הארץ, וכמו שאמרו זכמינו זכרונם לברכה ובמסכת ראש השנה - דף יב ע"א ובעוד מקומות] 'ברותזון קלקלו וברותזון נדונו'. ופירש ביד רמ"ה (על מסכת סנהדרין - דף קז ע"ב): 'בשכבת זרע שהיא רותזת!'

ענף ג

גלגולם בדור הפלגה

(במשיך הארז"ל (בשער הפסוקים) ואומר:] אזור כך נתגלגלו פעם שנית בדור הפלגה. וגם הם הרעו כאבותם, אך לא בהשוזתת זרע. וזה שאמר הכתוב: "וַיֵּרֶד יְהוָה לִרְאוֹת אֶת הָעִיר וְאֶת הַמְּגִדָּל אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם" (בראשית יא ה) - ודרשו בספר הזוהר ובמדרשי רבותינו זכרונם לברכה: "בְּנֵי הָאָדָם" ממש - זה אדם הראשון. לרמוז כי הם הם בני ממש שיצאו בהשוזתת זרע.

ולקמן כתב הארז"ל:] והנה מצינו גם כן שזוטא אדם הראשון הוא שכפר בעיקר כנזכר בגמרא [במסכת] סנהדרין [בדף לו ע"ב]. וכנגדם היו דור הפלגה - שבנו מגדל, וכפרו בעיקר, ורצו לעלות בקרדובות לרקיע להלחום בעיקרו של עולם כנודע!

ועד כאן לשונו. ויש לציין שכמו שטיפת הזרע שורשה בדעת כידוע, כמו כן שורש הכפירה ושאר הדעות המקולקלות שורשם בדעת. ואם כן זהו הצד השווה בין דור הפלגה לדור המבול - דשניהם פגמו בדעת!]

גלגולם באנשי סדום

ענף ד'

ובמשיך הארז"ל (בשער הפסוקים) ואומר: 'אזור כך נתגלגלו פעם שלישית באנשי סדום. ולכן נאמר בהם: "וְאֲנָשֵׁי סְדוֹם רָעִים וְזוֹטָאִים לִיהוָה מְאֹד" (בראשית יג יג) - לרמוז כי היו רעים מבחינת השזותת זרעו של אדם, הנקרא "רע" כנוכר!'

[ולקמן כתב הארז"ל: גם מצינו שאדם הראשון עבר על הדינים שנצטווה עליהם, כנודע כי [דינים] היא אזות משיבעה מצוות שנצטווה עליהם ועבר על כולם. וכנגד זה היו אנשי סדום מרשיעים במצוה זו - להעמיד עליהם דינים ויפנים שקרנים, כנוכר בתלמוד (במסכת סנהדרין - דף קט ע"ב) ובמדרשי רבותינו זכרונם לברכה!]

ועד כאן לשונו. גם מוכוז מפסוקי התורה בפרשת אנשי סדום שבנוסף לקלקול הדין ודאי שהיה בהם גם עוון גילוי עריות ושאר קלקולי זרע המושרשים בדעת, כמו שנאמר: "וַיִּקְרָאוּ אֶל לוֹט וַיֹּאמְרוּ לוֹ אֵיךְ הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר בָּאוּ אֵלֶיךָ הַלַּיְלָה? הוֹצִיאֵם אֵלֵינוּ וְנַדְעָה אֲתָם!" (בראשית יט ה) ופירש רש"י שם: "במשכב זכור!"]

יום צד - מוקדש לע"ז טויבה בת אליה ז"ל

גלגולם של הנשמות הללו בארץ מצרים - זולקם בבני ישראל, וזולקם במצריים

ענף ה'

וכתב הארז"ל בשער הכוונות (דרושי הפסוק - דרוש א): וצריך שתדע כי ענין הנשמות הם כענין הזהב הנוצר בבטן האדמה. וכשמוציאין אותו הוא מלא טינוף וסיגים - דבר אשר לא ישוער, ולא תואר זהב לו ולא

הדר. עד יתזכר הצורף להגות סיגים מכסף פעם אזור פעם, זיכור אזור זיכור - לא ראי זה כראי זה. ובכל זיכור מזדכך לאט לאט, עד אשר כל הסיגים נפרדים מן הזהב, ואזור כך ניכר היותו זהב. וכן הענין בנשמות. כי בזטאו של אדם הראשון נתערב טוב ברע, ובפרט בניצוצות האלו של הקרי שהוליד במאה ושלושים שנים [שפירש מאשתו].

וכבר נתבאר אצלנו בדרוש שכיבת הלילה ובקריאת שמע שעל המטה כי ניצוצות הקרי הם זושבות מאד וקדושות אלא שיוצאים ומתערבים בקליפות, ולכן צריכים בירור אזור בירור לתקנם. ועל דרך זה היו אלו הניצוצות [קרי של אדם הראשון] הולכות ונתקנות לאט לאט, עד אשר התזוילו להתתקן ולהראות בזינת הזהב שבהם - וזה היה בדור מצרים! [עד כאן לשון הארז"ל בשער הכוונות].

ועתה נזוור לדברי הארז"ל בשער הפסוקים (על פרשת שמות): [והנה אזור שנתגלגלו שלושה פעמים בשלושה דורות הנזכרים, וכתיב: "הן כל אלה יפעל אל פעמים שלוש עם גבר" (איוב לג כט) - אז זוורו להתגלגל פעם רביעית במצרים, בבני ישראל שהיו נולדים אז בדור הגלות ההוא, ואז התזוילו ליתקן.

ובזה יתורץ לך קושיא אזת גדולה שנתזבטו בה גדולי עולם, ואפילו בספר הזוהר בפרשת שמות שאל רבי אלעזר לרשב"י אביו טעם לגלות מצרים - למה היתה הגלות ההיא? ועוד, למה במצרים יותר משאר ארצות? ועוד יש תוספת שאלה. והיא - למה היתה הגלות באופן השעבוד המכוער ההוא - "וימרו את זמיהם בעבדה קשה בזמר ובלבנים וגו'" (שמות א יד)?!

והענין מבואר עם הנזכר לעיל - כי והגשמות והאלו נטבעו בקליפות באומות מצרים. ולכן לפי שבתזולה בדור המבול זטאו בהשזזת זרעם אשר לכן נמוזו אז בימי המבול ובמים רותזין, לכן גם עתה זור עליהם פרעה: "כל הין הילוד היארה תשליכהו" (שם א כב). ולא זור אלא על הזכרים לפי שהם זטאו בהשזזת הזרע, ולא הנקבות.

אֵילָנָא זולק א - פרק ד דִּיזִימִי רסה

וכנגד מה שזוטאו בגלגול דור הפלגה: "הִבֵּה גִלְבָּנָה לְבָנִים וְנִשְׂרָפָה לְשִׂרְפָּה" (בראשית יא ד) לבנות את העיר ואת המגדל [כדי] לעלות ולכפור בעיקר להלזום בו, לכן עתה נאמר במקומו: "הִבֵּה גִתּוֹזְכָּמָה לוֹ" (שמות א י). כנגד "הִבֵּה גִלְבָּנָה לְבָנִים" [נזור עליהם במצרים] וְיִמָּרְרוּ אֶת זִימֵיהֶם - לבנות [את] פיתום ורעמסס כנגד העיר והמגדל ההם [שרצו לבנות בדור הפלגה].

ודע כי שתי בוזינות היו [שם במצרים]. כי יש נשמות שנתקנו לגמרי ונתגלגלו בבני ישראל ההם שיבדור ההוא אזור שירדו למצרים. ויש בהם נשמות שלא נתקנו, ונתגלגלו בבני המצריים עצמם - אותם שמל יוסף, כנזכר לעיל בפסוק: "לָכוּ אֵל יוֹסֵף אֲשֶׁר יֹאמַר לָכֶם תַּעֲשׂוּ" (בראשית מא נה).

וזה שאמר הכתוב: "וַיֹּאמֶר אֵל עַמּוֹ הִנֵּה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (שמות א ט). והנה תזלח קראם "עם בני ישראל", ואזור כך "וַיִּקְצֹוּ מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל" (שם יב) - ולא הזכיר "עם". ושאלה זו נשאלה בספר הזוהר בפרשת שמות.

והענין הוא כי הנה יוסף גזר מילה על אותם המצריים כנזכר. וגם יעקב אביו, אמרו רבותינו זכרונם לברכה שגם הוא היה מגייר גיורים במצרים, והם בוזינת הנשמות הנזכרים שלא נתקנו.

[הנה"ה - אמר שמואל (בן המהרז"ו): נזכר זה בדברי רבותינו זכרונם לברכה בפסוק: "וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אָבִיו" (בראשית לו א) - קרי ביה 'מִצְרַיִם אָבִיו, שהיה מגייר גיורים כאבותיו אברהם ויצחק].

והאנשים האלה לא נתערבו עם שאר המצריים, והיו בעריהם נוהגים מנהג בני ישראל, וכמו שכתוב בפסוק: "וְאֵת הָעָם הָעֵבֶר אֲתוֹ לְעָרִים" (שמות מז כא) - שהם אותם הגרים שקיימו מצות המילה, והפרישים [יוסף] בערים מיוזדות, והיו ניכרים משאר המצריים ולא היו מעורבים בהם.

ופרעה ראה שתי בזזיות אלו. וכנגד הגרים אמר: "הִנֵּה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעַצוֹם מִמֶּנּוּ" (שמות א ט) - כי הם בזזיות הערב רב שעלו ולאזור זמן] עם ישראל שהיו כפלי כפלים מישראל, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה. והם העם של "בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" ואינם "בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" עצמם - והם היו "רַב וְעַצוֹם" משאר המצרים הנקראים] עמו של פרעה. מזה שאין כן בישראל [שלא היו רבים כל כך], כנודע מפסוק: "וְיִשְׁלַשׁם עַל כָּלֹ" (שמות יד ז) - שהיו שלושים מצריים כנגד כל אוזד ואוזד מישראל.

וכנגד ישראל עצמם אמר: "וַיִּקְצוּ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (שמות א יב), ולא נאמר 'מִפְּנֵי עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' - כי עיקר שנאתו היתה [וכלפי] 'עם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל', שהם העיקר. ולכן [אמר פרעה:] "הֲבֵינָה נִתְּנוּזְכָּמָה לָ" (שמות א י) - לישראל עצמו, ועל ידי כן יתבטלו הגרים הנקראים "עם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל".

והרי נתבאר טעם שעבוד וגלות ישראל בדור ההוא, וגם למה היה במצרים, וגם למה היו אותם השעבודים ואותם הגזרות המשוונות. ובספר הזוהר פרשת וכן תשא על פסוק "כְּשֹׁשְׁנָה בֵּין הַזּוֹזוּזִים" (שיר השירים ב ב) יש רבנו גדול למה שביארנו! [עד כאן לשון האר"ל]

ולתולעת הקורא העתקנו את לשון הזוהר בפרשת כי תשא (ברך קפט ע"א - ע"ב) שזהו כיר האר"ל, וכן את פירושו ללשון הקודש:

כִּף יִשְׂרָאֵל, בְּנֵי הַמְּלָכָא קְדִישָׁא אֵינֻן, אֲזוּזִית לִוְן לְמִצְרַיִם. וְאִי תִימָא בְּהָהוּא זְמַנָּא לָא זָאבוּ - גְּזֵרָה דְּגֵזֵר קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא בֵּין הַבְּתָרִים הָיָה אֲתוּזוּזֵי לְמִהוּי קַיִם. וְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא אֲשֻׁזוּז לְתַרִין מְלִין - זוּד בְּגִין הָהוּא מְלָה דְּאָמַר אֲבָרְהָם: "בְּמָה אֲדַע כִּי אֵירָשְׁנָה" (בראשית טו ז), דָּא הוּא סְבָה וְעִילָה. אֲבָל עַד דְּנִפְקוּ מִמִּצְרַיִם לָא הָיוּ גֵזִי, וְלָא אֲתוּזוּז כְּדָקָא יְאוּת.

פירוש הזוהר: כִּף יִשְׂרָאֵל בְּנֵי הַמְּלָכָא קְדִישָׁא הֵם, הוֹרִיד אוֹתָם לְמִצְרַיִם.

וְאִם תֹּאמַר שֶׁבְּאוֹתוֹ זְמַן לָא זָאבוּ - הַגְּזֵרָה שֶׁגֵּזֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּבִרְיַת בֵּין הַבְּתָרִים הִיְתָה רְאוּיָה לְהִתְקַיֵּם. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִשְׁגִּיחוּ (כלומר - הקפיד) עַל שְׁנֵי דְבָרִים: אֲזוּד - עַל אוֹתוֹ דְּבוּר שֶׁאָמַר אֲבָרְהָם: "בְּמָה אֲדַע

אילנות זולקא - פרק ד' ד'וי

רסו

כי אירשנה" (בראשית טו ז), זוהי סבה ועלה. אבל עד שיצאו ממצרים לא היה גוי ולא היו ראויים פראוי.

פתחו ואמר - "כשושנה בין הזוזים כן רעיתי בין הבנות" (שיר השירים ב ט). בעא קודשא בריה הוא למעבד לון לישראל כנונא דלעילא, ולמהוי שושנה זודא בארעא כנונא עלאה. ושושנה דסלקא ריווא ואתבריר מכל שאר ורדין דעלמא לא הוי אלא ההיא דסלקא בין הזוזים. ודא ארנא כדקא יאות. ועל דא זרע שבעין זוגין, דהו שבעין נפש, ואעיל לון בין הזוזים. ואינון זוזים, מיד דהו אינון זוגין תמן, סליקו ענפין וטרפין ושליטו על עלמא, וכדין פרוזת שושנה ביניהו. כיון דבעא קודשא בריה הוא לאפקא שושנה ולקיט לה מביניהו, כדין יבשו זוזים, ואודריקו, ואשתציאו, ולא אתזשבו לכלום.

פירוש הזוהר: פתחו ואמר - "כשושנה בין הזוזים כן רעיתי בין הבנות" (שיר השירים ב ט). רצה הקדוש ברוך הוא לעשות את ישראל (דוגמא) כמו שלמעלה, ולהיות שושנה אמת בארץ כמו שלמעלה. והשושנה שהיא מעלה ריווא ונבזרה מכל שאר הנרדים שבעולם אינה אלא אותה שעולה בין הזוזים. וזו הדרך פראוי ולכן זרע (הקדוש ברוך הוא) שבעים זוגות שהיו שבעים נפש, והכניסם לבין הזוזים. ואותם זוזים, מיד שהיו שם הזוגות העלו ענפים ועלים ושליטו על העולם - ואז פרוזה ביניהם השושנה. כיון שרצה הקדוש ברוך הוא להוציא את השושנה וללקט אותה מביניהם, אז יבשו הזוזים ונזרקו והתכלו - ולא נזשבו לכלום!

יום צה - מוקדש לרפואת אהרן בן אירה בתשז"ו

נשמת משה רבינו עליו השלום

ענף ו

ונזוור לדברי הארז"ל בשער הפסוקים: ועתה נבאר ענין גאולתם ושל בני ישראל, ולמה היתה נדוקא על ידי משה רבינו עליו השלום, ולכן נבאר ענין משה רבינו עליו השלום. הנה משה רבינו עליו השלום הוא

בוזינת הדעת עצמו ד'זעיר אנפין' אשר ממנו יצאו טיפי השוזתת הזרע של אדם הראשון, שהם בוזינת כל בני ישראל שבאותו הדור דגלות מצרים כנוכר.

ונמצאו כי כל ישראל וגם כל הערב רב שיצאו ממצרים כולם ענפים וניצוצות טיפי הזרע שיצאו מן הדעת עצמו העליון - והם [גם בני ישראל וגם הערב רב] ענפיו של משה רבינו עליו השלום [שהוא בוזינת הדעת עצמו, והם כולם ענפי הדעת]. אלא שישראל היו [נשמות] נתקנים, והערב רב לא היו נשמות נתקנים עדיין כפי הראוי להם כנוכר.

והנה נתבאר לעיל בענין קין והבל, איך משה רבינו עליו השלום נרמזו בו שלושה גלגולים, והם ממטה למעלה: משה, שת, הבל - ראשי תיבות מ-ש-ה. ונתבאר שם כי קין והבל הם מן הדעת עצמו דאדם הראשון שהוא כנגד 'זעיר אנפין', אלא שזה [הבל היה] מן הזוסדים [שבדעת], וזה [קין היה] מן הגבורות [שבדעת].

ונניח עתה מלבאר ענין קין, ונבאר ענין הבל. והנה כשאדם הראשון הוליד כל אותם "נְגַעֵי בְּנֵי אָדָם" (שמואל ב' - ז יד) [על ידי זרע לבטלה] אזור שגולד [ומת] הבל במאה ושלושים שנים הראשונים, [דע] כי [אותם] "נְגַעֵי בְּנֵי אָדָם" כולם היו נצוצות וענפים של הבל. ולהיות שהבל היה מעורב גם הוא מטוב ורע אלא שהטוב [שבן] היה מרובה על הרע [שבן] להיותו זוסדים [מה שאין כן בקין להיותו גבורות], ולכן גם ענפיו [של הבל] נתערבו ברע באותם מאה ושלושים שנים הראשונים שפירש [אדם] מאשתו.

ואזור כך, שכבר פסקו [לצאת ממנו] תולדות ההם של השוזתת זרע, אז זוזר [אדם הראשון] ונדבק באשתו זווה אזור מאה ושלושים שנה והוליד את שת בנו [וכתוב: "וַיְוֹזֵי אָדָם שְׁלֹשִׁים וּמֵאָת שָׁנָה וַיֻּלְדַּד בְּדָמוֹתוֹ כְּצֶלְמוֹ וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שֵׁת" (בראשית ה ג)]. והיה [שת] טוב ולא רע כמו הבל, והתזויל הבל להתקן בו בשת.

אֵילָנָא זולק א - פרק ד' ד' יי

רסט

והנה אותם הענפים ש'לו של השוזתת הזרע נתגלגלו בכל אותם הגלגולים הנזכרים לעיל [בדור המבול, בדור הפלגה, ובאנשי סדום] עד שבאו למצרים ונתגלגלו שם כנזכר. והנה זמן גלות מצרים משנכנסו לה בני ישראל היו רד"ו [מאתים ועשר] שנים. ובמאה ושלושים שנים הראשונים [שהיו במצרים] התזוילו הענפים להתגלגל בבני ישראל [גם] בערב רב כנזכר, והיו נצרפים ומתלבנים ומתבררים הטוב מן הרע, ולא נגמר בירורם עד תשלום מאה ושלושים שנים ההם - כדוגמת מאה ושלושים שנים שפירש אדם והולידם כנזכר.

ואזור שנשלם גלגולם ובירורם, אז נולד משה רבינו עליו השלום כנודע - כי משה היה בן שמונים שנה בצאתם ממצרים. והנה מאה ושלושים ושמונים הם מאתים ועשר - [מטעם] כי לא יכול משה שהוא הדעת עצמו הטוב לבוא [לעולם] עד שיתבררו ניצוצותיו הטובים מן הרע. ולכן כשנשלם בירורם [לאזור מאה ושלושים שנה, מיד] נולד הוא.

וזהו טעם מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה כי בו ביום שהושלך משה נתבטלה גורת השלכת הזכרים ליאורה - לפי שכבר נשלמו כולם לבוא כנזכר. וזהו טעם נכון בענין עמרם שפירש מיוכבד עד היותה בת מאה ושלושים שנים ואז הוליד את משה - על דרך שפירש אדם מוזוה עד שיתבררו ממנו כל אותם הסיגים של השוזתת זרע במאה ושלושים שנה, ואזור כך הוליד את שתי בהיות זוה בת מאה ושלושים שנה.

[ממשיך הארז"ל:] 'ובזה יתורץ טעם למה הוצרכו [להיות] כל כך [הרבה] שינויים בלידת משה. כי הרי אהרן אזור נולד מיוכבד [רק] שלוש שנים קודם משה, ואם כן למה פירש [עמרם] אז מאשתו ולא קודם שנולד אהרן?

ועוד, למה הוצרך [הגס] ההוא שאמרו רבותינו זכרונם לברכה שלכן נקראת "בַּת לֵוִי" (שמות ב' א)? רוצה לומר שזוהרה לנערותה קודם שתלד למשה [ונחיתה כבת]. והרי [רק] שלוש שנים קודם זה ילדה את אהרן, ולא הוצרכה לכל זה!

אֵילָנָא זולקא - פרק ד' ד'וויי

רע

ועוד, למה הוצרך עמרם לקדשה ולעשות לה לקוויזין זודשים קודם שתלך למושה.

אבל הענין הוא זה - כי עתה שיהוצרך הבל להתגלגל ולהתתקן אזור שנתקנו ענפיו במאה ושלושים [שנים ראשונים במצרים], לכן הוצרכה זוה אשת אדם הראשון שהיא גרמה להיות הבל בנה מעורב מזוהמת הנזוש על ידי פיתוייה לאדם שיאכל מעץ הדעת, והוכרזה להתעבר נשמתה בסוד העיבור (כנודע אצלנו) [בשער הגלגולים] ביוכבד אשת עמרם בסוף מאה ושלושים שנים [כדין] לתקן את אשר עייתה בתזולה. וכמו שילדה [זוה] לשת אזור מאה ושלושים שנה, כך עתה היה אזור מאה ושלושים שנה כזוכר. ולכן אז זוורה [יוכבד] לנערותה על ידי עיבור [נשמת זוה] הנזכר. גם לכן הוצרכו בה לקוויזין זודשים [על ידי עמרם, כדין] לקוויזין [גם את] העיבור הזה של זוה.

וזה סוד פסוק: "וַתֵּהָרֵה הָאִשָּׁה וַתֵּלֶד בֵּן" (שמות ב' ב), היא "הָאִשָּׁה" הראשונה - זוה שנאמר בה: "הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נִתְּתָה עִמָּדִי הִיא נִתְּנָה לִי מִן הָעֵץ" (בראשית ג' יב), וזוטאה והזוטיאה. ועתה "הָאִשָּׁה" ההיא עצמה נתקנה עתה, והיא עצמה הרתה ותלך את מושה - שהוא גלגול [של] הבל ושת בניה.

ולזה רמזו בספר הזוהר בפרשת שמות, וזה לשונם: "וַתֵּהָרֵה הָאִשָּׁה וַתֵּלֶד בֵּן" - "הָאִשָּׁה" ודאי! כדאת אמרת: "לָזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה כִּי מְאִישׁ לִקְוֹזָה זֹאת" (בראשית ב' כג). [עד כאן מהזוהר]

וזה סוד "וַתֵּרָא אֶתוֹ כִּי טוֹב הוּא" (שמות ב' ב) רוצה לומר [הוא] - לשון מיעוט] - כי כל האזורים [שבאו לעולם לפני משה] היו [מ]טיפות רע דהשזותת הזרע, אבל זה [משה] לבדו היה מן הטוב - שלא היה מהשזותת הזרע.

ודע, כי כמו שטיפות השזותת הזרע [שהם] ענפיו של הבל שהיו כלולות מטוב ורע נתבררו (והטוב שבהם ניתן אל בני ישראל שנוכחו באותם מאה ושלושים שנים [ראשונים שהיו במצרים] ולכן נקראו דור

אִילָנָא זולק א - פרק ד' ד' יי

רעא

דעה', ו[לעומת זאת] הרע שבהם ניתן אל הערב רב אשר גם בהם היו קצת ניצוצות טובות כמו שנבאר), כן הבל עצמו שהוא שורש הדעת עצמו שהיה כלול מטוב ורע נברר גם הוא - והטוב שבו היה משה, והרע שבו היה בלעם!

וגם בו [בבלעם] היה קצת ניצוצות טובות כמו שנבאר. ונמצא כי משה היה שורש הדעת עצמו בבחינת הטוב של הקדושה, וענפיו הם בני ישראל שיצאו ממצרים הנקראים 'דור דעה'. ובלעם הוא שורש הדעת של הקליפה מעורב בקצת טוב, והערב רב הם ענפיו של בלעם מעורבים גם הם בקצת טוב.

וזה סוד פסוק: "מַעֲלָה נְשָׂאִים מִקְצֵה הָאָרֶץ, בְּרָקִים לְמִטֵּר עֲשֵׂה, מוֹצֵא רִוּוֵן מֵאוֹצְרוֹתָיו" (תהילים קלה ז). והנה בפסוק זה נרמזו [כל] אלו הגלגולים הנזכרים לעיל בראשי תיבות וסופי תיבות.

וזה פרטם: הָאָרֶץ בְּרָקִים לְמִטֵּר - [הם] סופי תיבות צמ"ר. הָאָרֶץ בְּרָקִים לְמִטֵּר - [הם] ראשי תיבות הב"ל. בְּרָקִים לְמִטֵּר עֲשֵׂה, מוֹצֵא - [הם] ראשי תיבות בלע"ם. עֲשֵׂה מוֹצֵא רִוּוֵן מֵאוֹצְרוֹתָיו - [הם] ראשי תיבות עמר"ם.

והענין הוא כי גם עמרם הוא משורש של הבל, כמשה בנו. ונודע כי קרבנו של הבל היה צמר ושל קין היה פשתן - כמו שאמרו זכמינו זכרונם לברכה, וכמו שפירשנו בפרשת בראשית על ענין זה כי הבל שורשו בצמר העליון, ועיין שם.

ולכן נרמז בפסוק זה שם הבל, ושם קרבנו שהוא הצמר - כי משם זוצבה נשמתו כנזכר, וממנו נמשך גם כן עמרם הנרמז בפסוק זה כנזכר. ולכן אותיות צמ"ר שבהם [ש]בלשון תרגום [הוא] 'עמרא' - גם הם נתזלפו ונעשו עמרם. ולהיות כי הבל היה כלול מטוב ורע, ועתה אזור מאה ושלושים שנים [של גלות מצרים] נתגלגל להתקן והוברר הטוב שבו לצד אזור [במשה], והרע שבו לצד אזור.

והנה הרע שבו הוא בלעם שהיה בימי משה, ולכן נרמז גם הוא בפסוק הזה כנזכר. והטוב שבו נברר על ידי עמרם וניתן במשה - שהוא סוד הדעת, הנקרא 'רוז' כנודע. ורמז [הפסוק לדבר זה] באומרו: "מוצא רוז' מאוצרותיו" - כי עמרם הוציא רוז'ו של משה הטוב שהיה גנוז באוצרות העליונים, כנזכר בפסוק "אז ישיר ב'שה" (שמות טו א) בספר הזוהר.

וזהו הטעם שהיה בלעם שונא את ישראל בתכלית - כי הוא הסיגים שהפרישוהו מהם. ודע כי גם בניו יונס וימברוס היו מבזיגה זו גם כן, ולכן הם היו הראשים של הערב רב והם היו העיקרים - כנזכר בספר הזוהר בפרשת כי תשא [שהעתיקנו לשונו וגם פירשנו אותו לקמן].

ונמצא כי כיון שנזדככו ונתלבנו הנשמות ההם באותם מאה ושלושים שנה [ראשונים במצרים], אז מן הסיגים שנפרדו ונשתיירו מהם יצא בלעם - ראשית המובזר שבכל הרע ההוא והשורש שלהם. וכל הערב רב הם הענפים שלו, וכנזכר לעיל.

והנה בזיגת הערב רב [שיצאו ממצרים] הם הסיגים שנשתיירו מדור המדבר. כי כמו שבלעם היה הרע הניטל במשה, כן הערב רב הם הרע של דור המדבר. וכמו שבלעם עדיין היה בו טוב מועט, כן היה עדיין קצת טוב מעורב בערב רב - אבל הם יותר מתוקנים הערב רב מבלעם.

יום צו - מוקדש להצלחת בניהם ובנותיהם של
דניאל בן רזול ו- רוגית בת ביילה

ענף ז הטעם שמושה רבינו עליו השלום רצה כל כך להוציא את הערב רב ממצרים

[עוד כתב הארז"ל בשער הפסוקים:] ובוה תבין טעם למה משה רבינו עליו השלום השתדל להוציא את הערב רב שלא כרצונו [של השם] יתברך. והטעם הוא כי היה בהם תערובת ניצוצות קדושות - [שהם] ענפיו של משה עצמו מן הדעת, ולכן מסר עצמו עליהם כמה פעמים. ולא עוד, אלא שנקבר [משה] בזוון לארץ בעבורם [כדי] להביאם עמו - כנזכר בספר הזוהר [בפרשת בראשית שהעתקנו ופירשנו לשונו היטב לעיל].

גם בזה תבין כמה פעמים שזכרו הערב רב על שם עמו של משה, כמו שאומר הכתוב: "כִּף רַד כִּי שִׁזֹּת עִמָּךְ אֲשֶׁר הָעֲלִית מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם" (שמות לז ז) - לפי שכל דור המדבר וכל הערב רב כולם הם ענפיו וניצוציו [של משה], והוא [היה] להם כנשמה לגוף. וזה סוד פסוק: "שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף רִגְלֵי הָעָם אֲשֶׁר אָנֹכִי בְּקִרְבּוֹ" (במדבר יא כא) - "בְּקִרְבּוֹ" ממש, כנשמה בתוך הגוף.

גם זה סוד הפסוק: "וַיְהִי הָעָם כְּמִתְאַנְנִים רַע בְּאֵינֵי יְהוָה" (שם יא א) - כי הערב רב הם מבוזינת הרע שהוברר מסיני "נִגְעֵי בְּנֵי אָדָם" דהשזזתת הזרע הנקרא "רע" - בסוד: "וַיְהִי עַר בְּכוֹר יְהוָה רַע בְּעֵינֵי יְהוָה" (בראשית לז ז). וזה שאמר הכתוב גם כן: "וּבְעֵינֵי מִלְּשֵׁה רַע" (במדבר יא ט) - כי גם משה ראה בעיני שכלו כי כולם היו מבוזינת הרע שלו אשר לא נתקן עדיין.

[ולקמן בשער הפסוקים על פרשת כי תשא ביאר הארז"ל עוד טעם למה השתדל משה רבינו להוציא את הערב רב ממצרים ולקרבת תזות כנפי השכינה. זה לשונו שם:]

אבל זה יובן במה שנתבאר בספר התיקונים בתיקון ס"ט כי משה הוא שם בן נזו. והענין נתבאר אצלנו כי משה הוא גלגול הבל בן אדם, ואזר כך נתגלגל בשת אוזיו, ואזר כך בנזו הצדיק שהיו בדורו דור המבול שהם עצמם בזינת הערב רב שבדורו של משה, כנזכר לעיל בפסוק "וַיִּקָּם מִלֶּךָּ זֹדֵשׁ עַל מִצְרַיִם" (שמות א' זז). ולפי שזו הניזום ל[ה]מוזות בדור המבול [כנזכר בוהר פרשת בראשית שהעתיקו ופירשו לעיל] וזטא בזה, לכן נתקן במשה שמסר עצמו עליהם ואמר: "וְאִם אֵין מִזֵּנִי נָא מִסְפָּרָה אֲשֶׁר כְּתִבָּה" (שמות לב לב); ועד כאן לשון האריו"ל לקבן על פרשת כי תשא.]

[הרי שהטעם שמושה רבינו מסר נפשו עליהם במדבר והיה זופן כל כך בתקנת הערב רב הוא משום שלא עשה כן בגלגלו הקודם בהיותו נזו שלא התפלל על דור המבול. ועתה נזוזר לדברי האריו"ל על פרשת שמות:]

ואמנם מזה שלקה משה ונענש על ידם הוא לפי שעדיין לא היה זמן תיקונם, ורצה [הוא] לתקנם קודם זמנם. ונודע כי עיקר גלות מצרים הי[ת]ה לסבתם כנזכר לעיל, לכפר [על] ענין הרע שנתערב בטוב של הבל ושל "נְגַעֵי בְּנֵי אֲדָם". ולא די [בזוה], אלא שבשבילם [גם] לא נכנסו ישראל לארץ - כי הזוטיאום [הערב רב] בעגל ובעשר הנסיונות. [וזהו הטעם שהערב רב] זוטאו והזוטיאו - להיותם בלתי מתוקנים!

ובזה תבין למה נקראו 'ערב רב', וכמו שאמרו בוהר [ב]פרשת [כ] תשא כי יש ערב רב' וערב זעיר'. והענין הוא כי יש נשמות דהשוזות זרע מן הזוסדים התזותונים המתפשטים בגופא ד'זעיר אנפין', ויוצאים דרך יסוד הנקרא ו' זעירא - ואז אווזים בהם הקליפות ומתערבים טוב ברע, ונקרא 'ערב זעירא'. ואלו שבדורו של משה היו מן הדעת העליון עצמו כנזכר לעיל. והנה הדעת [הוא בזינת] ו' רברבא, והתפארת [הוא בזינת] ו' בינונית, והיסוד [הוא בזינת] ו' זעירא. ולכן היו נקראים ערב רב' [משום שהיו מן הדעת], ולכן [גם] 'ערב רב' הם בגימטריא 'דעת' (474).

וזה סוד שנקראו: "עם קְשֵׁה עֲרָף" (שמות לב ט) - כי העורף הם [ה]אוזוריים של הדעת [הוא מקום הנזות קשר תפילין של ראש] ונתערבו ברע.

אִלְכָנָא זולקא - פרק ד' ד' יי

רעה

ולכן נקראים "עם קשה ערף" - כי שם זוטאו למעלה [בעורף], כמבואר אצלנו [בשער הפסוקים] בפרשת עקב, ועיין שם. והנה שתי בוזינות אלו שהם ערב רב' וערב 'קטן' נקראים 'בין הערבים', כנוצר בזוהר פרשת [כין] תשא [שנעתיק לשינוי לקמן וגם נפרשו בעזרת השם].

[ובשער הכוונות הוסיף האריז"ל בזה הלשון:] ולכן ירדו ישראל למצרים שהם סוד הקליפה היושבת באזוריים של דעת העליון, וכמו שנתבאר אצלנו בענין מצרים שהוא מיצר העליון שהוא הגרון [שהוא הזולק הכי צר שבכל הגוף - כנראה בוזיש], ופרעה הוא העורף הקשה שבאזורי הדעת [דהרי פרע"ה היינו אותיות הער"ף].

והיו אותם הקליפות נאזוזים ויונקים [את] כל [ה]שפע הנמשך מן הדעת ד'זעיר אנפין, ולכן ישראל שבאותו הדור שהם מן הדעת אלא שהיו בסוד הפנים שהיו בוזינת הנצוצות קרי, לכן נשתעבדו לפרעה ולמצרים היונקים [את] כל שפע הדעת - יען כי הם גרמו לכל זה.

וכל ענין הגלות הזה של מצרים היה לצרף ולתקן בוזינות ניצוצות הקדושות ההם בסוד "וַיִּצַא אֶתְכֶם מִכּוּר הַבְּרֹזֶל מִמִּצְרַיִם" (דברים ד' טו. והבן זה, כי נדמה מצרים אל הכור אשר בתוכו ניתך הזהב ונפרד מן הסיגים ונתקן! ועד כאן לשינוי בשער הכוונות. עתה נזוור לדבריו בשער הפסוקים:]

ואמנם בוזינת דור המדבר כבר נתבאר כי הם בוזינת הטוב שהובררו מאותם "נִגְעֵי בְּנֵי אָדָם" שהם נשמות עליונות בתכלית - כי הם משורש הדעת העליון ברישא ד'זעיר אנפין. וזהו טעם שנקראו 'דור דעה' - בסוד הדעת. ולהיותם ענפים של משה, לכן הוצרך להיות משה הגואל שלהם.

ולכן הפציר בו הקדוש ברוך הוא בשבעת הימים של מראות הסנה כנוצר במדרש רבה - לפי שהי[ת]ה [הגאולה] מוכרז[ת] להיות על ידו, כי כולם [היו] בניו ממש ונקראו 'דורו של משה'. גם זה סוד פסוק: "הָאֲנֹכִי הָרִיתִי אֶת כָּל הָעָם הַזֶּה, אִם אֲנֹכִי יִלְדֶתֶיהוּ [כי תאמר אלי שֶׁאֵהוּ בְּזוּיָקָר] כִּי אֲשֶׁר יֵשׂא הָאֱמִן אֶת הַיֶּלֶק" (במדבר יא יב). וכל המזונות שלהם

היו על ידי משה, כ"אֲמַן אֶת הַיַּעֲקֹב" המוכרזו לגדלו ולהטריפו לזום זוקו.

אבל הענין הוא - כי הנה אף על פי שדור המדבר היו נתקנים ונבררים טוב מן הרע כנזכר, עדיין לא פסקה זוהמתם הראשון לגמרי מהם עד שעמדו על הר סיני, כמו שאמרו זכמינו זכרונם לברכה. וסוד הענין הוא כי עדיין לא נתקנו עבירות של אדם הראשון, ונאם עבירות שלהם בהיותם בגלגול דור המבול ודור הפלגה ואנשי סדום כנזכר לעיל. ואף על פי שקבלו ענשם בגלות מצרים, [עדיין] היו צריכים ב'קום עשה' לזוזור ולקיים [את] המצוות ההם אשר עברו עליהם - ולכן הוכרזו לתקנם ולקיימם טרם נתינת התורה בהר סיני.

יום צו - מוקדש לע"ז שלמה בן רוזל ז"ל

סעיק י

הערב רב ובני ישראל במדבר - סוד זטא העגל

כידוע מפסוקי התורה, תזוילת התקשרותם של הערב רב עם בני ישראל היה מיד בצאתם מארץ מצרים, כמו שכתוב בפרשת בא: "וְגַם עָרַב רַב עִלָּה אֲתָם" (שמות יב לז). עם כל זאת לא ניכר הנזק הגדול של התקשרותם של הערב רב עם זרע עם קודש עד מעשה עגל הזהב.

וראוי לציין שפסוקי התורה לא פירשו לנו בגלוי את גודל קילקולם של הערב רב במעשה העגל, ורק רבונה לנו התורה על כך. לכן ראינו לנכון לגלות ולפרסם את גודל רשעותם של הערב רב באותה פרשה, ועם זה גם את גודל המניעה שמאז זטא העגל מונעים הם אותנו מלהתקרב אל אבינו שבשמים (כמו שנבאר בפרק ה).

והגם שרבותינו הקדושים כבר התזוילו לבאר נקודות אלו במדרשים, מכל מקום בעיקר זכמי הזוהר והארז"ל הם שהאריכו מאוד לגלות ערוותן של הערב רב במדבר. ובעזרת השם, מכל האמור בסעיק זה נלמד על גודל הנזק שעד היום הזה מויקים אותנו הערב רב במה שהם מרוזיקים את בני ישראל הכשרים מעבודת השם יתברך.

אילנא זולקא - פרק ד' די זיי

ואכן גם מהרז"ו לקמן בהקדמתו מלמדנו שכבר במדבר בזמן מתן תורה ניכר טבעם של הערב להרזיקנו מעבודת השם התמימה בלימוד סודות התורה. והגם שאין כאן המקום להעמיק הביאור בדברי מהרז"ו הללו, מכל מקום נזכיר כאן את דברי קודשו כדי למשוך את צומת ליבו של הקורא הנעים לשים לב לכל מה שיתבאר בסמוך על טבעם של הערב רב במעשה העגל. זה לשון מהרז"ו לקמן:

וזהו עצמו עון הערב רב האומרים לַמִּשֶׁה "דַּבֵּר אֵתָּה עִמָּנוּ וְנִשְׁמָעָה" (שמות כ טו) בְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע, "וְאֵל יְדַבֵּר עִמָּנוּ אֱלֹהִים פֶּן נָמוּת" בְּסִתְרֵי תוֹרָה - כְּסִבְרַת הַטּוֹעִים קִצַּת בְּנֵי תוֹרָה אֲשֶׁר בְּזַמְנֵנוּ זֶה הַמוֹצֵיאִים שֵׁם רַע עַל זִכְמוֹת הָאֱמֶת זַיִי עוֹלָם, וְאֹמְרִים שְׁכַל מִי שְׂמוֹתֵעֶסֶק בְּהַ יְמוֹת בְּקִצְרוֹת שְׁנַיִם - זֶס וְשְׁלוֹם! וְלָכֵן נִשְׁבְּרוּ הַלּוֹזוֹת הָרֵאשׁוֹנוֹת מִסְטֵרָא דְעֵץ הַזַּיִיִם וְנִתְּנוּ לָהֶם מִסְטֵרָא דְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע - מִשְׁנָה, שְׁפוּזָה דְּמִטְרוֹנִיתָא! עַד כֵּן לִשׁוֹנוֹ.

ענף א' דברי האריז"ל על סוד זטא העגל

זה לשון האריז"ל בשער הפסוקים (על פרשת כי תשא):

ענין העגל - צריך לדעת כוונת הערב רב מה היתה בעשותם עתה זה העגל. כבר הודעתוך בפסוק "וַיִּקֶם מֶלֶךְ זֹדִישׁ עַל מִצְרַיִם" (שמות א ז) ענין בלעם וענין הערב רב - איך הם מן הסינים והזוהמא של משה רבינו עליו השלום אשר נשמתו היתה מן הדעת עצמו ד'זעיר אנפין, מבזינת מוזזין ד'אבא. אבל עדיין היה בהם תערובת ניצוצות קדושה, ולכן נודרו משה בכל כוונת להכניס [את] הערב רב תזות כנפי השכינה.

וכן מצינו בבלעם, שאמרו רבותינו זכרונם לברכה עליו (במדבר רבה יד ט): "וְלֹא קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמִשֶׁה" (דברים לד י) - בישראל לא קם, ובאומות העולם קם. ומנו? בלעם. גם הודעתוך בפסוק: "וַתִּגְנֹב רֶזֶל אֶת הַתְּרָפִים אֲשֶׁר לְאַבְיָה" (בראשית לא יט) - כי לבן הארמי נתגלגל בבלעם בן בעור - כי בעור הוא בנו של לבן ואביו של בלעם.

והנה כל אותה המשפחה הם משורש אזור הנזכר - שהם סיגי נשמת משה רבינו עליו השלום, והם: לבן, ובעור, ובלעם, ובניו - [הם] יונס ויובברוס הנזכרים [בווהר] בסוף בפרשת [כי] תשא. ולכן כולם היו קוסמים ומנוזשים גדולים, לא היו כמוהם בעולם!

וכבר הודעתך בשער הגלגולים, וכן בשער המצוות על מצות ברכת המזון בפרשת עקב ענין המגולגלים בכל ארבע בזיונות שהם: דומם, צומז, זוי, מדבר. גם הודעתך שם כי לכל בזיונה מאלו [הארבע] יש זמן קצוב להם לעלות משם למעלה [הזיתרה] [ממנה]. והנה זמן המגולגלים בצומז הוא בארבע זודשים ראשונים שהם: ניסן, אייר, סיון, תמוז, ואזור כן הם עולים ומתגלגלים בבעל זוי.

והנה בעור אביו של בלעם היה [אז] מגולגל בצומז ולא היה לו עדיין תיקון לעלות [במדרגת] בעל זוי מרוב זוהמת הרע אשר בו [מזומת] רוע מעשיו. ובלי ספק כי [בעור] הוא בזיונה עליונה אשר בכל הסיגים שבשורש ההוא, ולכן יונס ויובברוס בני בניו שהיו ראשי הערב רב כנודע [מהוהר] וכן הערב רב עצמם כולם היו זופצים בתיקונו [של בעור] - כי בעליהו תהיה עלייה להם [גם כן].

ויביטו [הערב רב] ויבינו בקסמים שלהם כי אין לו יכולת לעלות משם אלא על ידי שיזטיאו [הם את] ישראל, ועל ידי כן תתגבר הקליפה ותוכל להוציא את נפש בעור [אבי] אביהם מן בזיונת הצומז. ויצורף לזה היות הזוטא הזה נעשה על ידי אהרן הכהן קדוש השם, ויצורף גם כן לזה היות בידם אותו טס של זהב שכתוב בו 'עלה שור'. ואז נתזכמו [הערב רב] לעשות [את] העגל ההוא של זהב הנקרא 'שור' על ידי הכשפים העצומים אשר בפיהם המכוזישים פמליא של מעלה.

ונתזכרו כל הסיועים הנזכרים יזודיו: של הקליפה, והכשפים, והקדושה של כוז אהרן, ושל השם הקדוש שעל הטס ההוא שבו העלו את יוסף מן היאור - ועל ידי כן יצא משם שור הזהב ובתוכו רוזניות וזיות של נפש בעור [אבי] אביהם - ועלה [על ידי זה] מצומז

אִלְכָנָא זולקא א - פרק ד' ד'ז"י רעט

לזוי. וקבלוהו [הערב רב] עליהם למנהיג שיודיעם עתידות וכל הצריך אליהם - וכל זה על ידי מה שהזטיאו לישראל כנוכר לעיל.

ונפש בעור הרשע אשר בשור ההוא, הוא שהיה צווח ואומר: "אֵלֶּה אֵלֶּיךָ יִשְׂרָאֵל" (שמות לב ד), כמו שאמרו זכמינו זכרונם לברכה. גם זה סוד מה שאמרו זכמינו זכרונם לברכה שהאכילוהו עשבים, כמו שאומר הכתוב: "בְּתִבְנִית שׁוֹר אֲכַל עֵשֶׂב" (תהלים קו כ).

והענין הוא כי כיון שהיה [בעור עד א] מגולגל בצומז ובשבים, היה אוכל [השור] מהם להעתיק משם בזוינת נפשו המגולגלת שם. ועל ידי אכילתו אותם יזזרו [אותם זולקי הצומז להיות] אבר מאברי השור הזוי ההוא, ויעלה [על ידי כך בעור] מצומז לבעל זוי. וכל זה על ידי כזו הקסמים שלהם, ולכן עשו [את] העגל הזה [דוקא] בזודש תמוז שהוא הזודש האזרון של זמן גלגול עליית הצומז אל מדרגת בעל זוי [עד כאן דברי האריז"ל].

יום צוּז - מוקדש לע"ז רוזה בת פורטוני ז"ל

ענף ב דברי הזוהר על זמטא העגל שעשו הערב רב

עתה נעתיק את מאמר הזוהר הקדוש מפרשת כי תשא (מדף קצא ע"א ואילך) עם ביאור קל בלשון הקודש (בעיקר מפירוש 'מותק מדבש'). המעיין היטב במאמר זה ישים לב לכמה נקודות שביאור האריז"ל בענף הקודם בין שאר הזיידושים הנפלאים על פרשה זו. זה לשון הזוהר:

זוּבָא דְעֵבְרוּ עִמָּא דְלִבְר וְאַשְׁתַּתְּפוּ בֵּיה עִמָּא קְדִישָׁא - בְּאִמָּא זֹאבוּ, דְכְתִיב: "קוֹם עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים" (שמות לב א). אֱלֹהִים וְדָאִי - כְּבוֹד יִשְׂרָאֵל. דָּא אִיהוּ דְשָׂרְיָא עֲלֵיהּ כְּאִמָּא עַל בְּנִין, וְדָא הוּא רִזָּא דְכְתִיב: "וַיִּמְרוּ אֶת כְּבוֹדָם בְּתִבְנִית שׁוֹר" (תהלים קו כ) - דָּא כְּבוֹדָם דְיִשְׂרָאֵל, אִמָּא דְלָהוּן. וְדָא הוּא דְכְתִיב: "צִלָּה כְּבוֹד" (שמואל א - ד כא)

- דְּגֵרְמוּ לְשִׁכְנֵתָא דְּאִתְגְּלִי בְּגִלְוֵתָא עִמָּהוּן. וְעַל דָּא "וַיְמִירוּ אֶת כְּבוֹדָם". בְּמָה? "בְּתַבְּנִית שׁוֹר"!

פִּירוּשׁ הַזּוּהַר: הַזּוּטָא שְׁעָשׂוּ הָעֵרֶב רַב שְׂהֵם הָעָם שְׁמֻזְזִין לַעֲנֵי הַכְּבוֹד, וְגֵרְמוּ בִּכְר שְׁוִהֲשִׁתְּתֻפוּ בּוּ גַם הָעָם הַקְּדוּשׁ בְּלִיבָם (ועל כל פנים היה להם למזוזות בערב רב ולא מיזוז) פְּאָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שְׁהִיא הַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה הֵם זֻטָּאוּ וּפְגַמוּ בִּכְר, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב: "קוֹם עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים" (שמות לב א) - אֱלֹהִים אוֹזְרִים וְדָאֵי בִקְשׁוּ לָהֶם הָעֵרֶב רַב. דַּהֲרֵי הַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה הַנִּקְרָאת 'כְּבוֹד יִשְׂרָאֵל הִיא הִיתָה שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם פְּאָם עַל פְּנִים, וּבְכָל זֹאת הֵם בְּעוֹת פְּנִים שְׁלָהֶם רָצוּ לַהֲזוּלִיפָה. וְזֵהוּ סוּד הַפְּתוֹב: "וַיְמִירוּ אֶת כְּבוֹדָם בְּתַבְּנִית שׁוֹר" (תהלים קו כ) - זֵה כְּבוֹדָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל הִיא הַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה הַנִּקְרָאת 'הָאֲמָא שְׁלָהֶם. וְזֵהוּ מָה שְׁרֻמוֹ בְּפָתוֹב: "גְּלָה כְּבוֹד" (שמואל א - ד כא), פִּירוּשׁ: שְׁרַמְמוּ לְשִׁכְנָה הַנִּקְרָאת 'כְּבוֹד' לְגִלְוֵת בְּגִלְוֵת עִמָּהֶם. הֲרֵי מְצִינוּ רֵאִיָּה שְׁהַשְּׂכִינָה נִקְרָאת 'כְּבוֹד'. וְעַל הַזּוּטָא הַזֶּה שֶׁל הָעֵרֶב רַב אִמֹר הַפְּסוּק (בְּתִהִלִּים קו כ): "וַיְמִירוּ אֶת כְּבוֹדָם" שְׁהִיא הַשְּׂכִינָה. וּפְמָה הַמִּירוּ אוֹתָהּ? הֲרֵי מְבוֹאֵר בְּסוּף הַפְּסוּק הַזֶּה שְׁהַמִּירוּ אוֹתָהּ בַּעֲגַל הַזֶּהב שְׁהוּא "בְּתַבְּנִית שׁוֹר".

הָכָא אִיהוּ רְזָא דְּמַלְכָּה. תָּא זְוִי - לְתַתָּא גּוֹ שְׂמֵרִים דְּזוּמְרָא דְּוִרְדִּין בִּישִׁין, נִפְק זֹד עֲרֵעוּרָא מְקַטְרָגָא מוֹיָקָא קְדַמָּאָה, וְאִיהוּ בְּרָא דְּיוֹקְנָא דְּאָדָם כַּד קָרִיב לָנוּ קְדָשָׁא. כִּיּוֹן דְּאִתְעַבְּר מִתַּמְּן וּבְעֵי לְנוֹזְתָא לְתַתָּא, בְּעֵי לְאִתְלַבְּשָׁא בְּלְבוּשָׁא לְנוֹקָא עֲלָמָא, וְנוֹזִית הוּא וְרִתִּיכוּי. וּלְבוּשָׁא קְדַמָּאָה דְּקָא נְקִיט - "תַּבְּנִית שׁוֹר", דְּיוֹקְנָא דְּשׁוֹר. וְקְדַמָּאָה לְנוֹיָקִין מֵאִינוּן אַרְבַּע שׁוֹר אִיהוּ. וְאִינוּן אַרְבַּע אָבוֹת לְנוֹקָא עֲלָמָא. וְכִלְהוּ תַלְתָּא דְּאָבוֹת זְוִיָּקִין בְּר שׁוֹר כְּלָהוּ דִּילִיָּה. וְעַל דָּא כְּתִיב: "וַיְמִירוּ אֶת כְּבוֹדָם בְּתַבְּנִית שׁוֹר" (תהלים קו כ).

פִּירוּשׁ הַזּוּהַר: פְּאָן הוּא סוּד הַדְּבָר שְׁרֻמוֹ בַּפְּסוּק: "וַיְמִירוּ אֶת כְּבוֹדָם בְּתַבְּנִית שׁוֹר" (תהלים קו כ). בָּא וְרָאָה - לְמַטָּה בְּתוֹף שְׂמֵרֵי הַיָּין שְׂהֵם הַקְּלִיפּוֹת הַנִּמְשָׁלִים לְשִׁמְרִים (הַנִּמְצָאִים בְּסוּף וּבְתוֹזְתֵי הַגְּבוּרֹת הַנִּמְשָׁלִים לִיָּין), יִשְׁנִם גַּם הַשְּׂמֵרִים הָרַעִים וְהַטְּמָאִים בִּיּוֹתֵר. מִתּוֹכָם יִצְא מְפָגִיעַ (כְּלוֹמֵר מוֹיָק) אֲזוּד שְׁהוּא מְקַטְרָג וּמוֹיָק קְדַמוֹן וְנִקְרָא 'קְדַמוֹן' מִשּׁוּם שְׁהוּא הֲרָאשׁוֹן לְאַרְבַּעָה אָבוֹת זְוִיָּקִין - הוּא הַס' מ' בַּעֲצָמוֹ, וְהוּא בְּסוּד דְּיָמוֹת אָדָם קוֹדָם הַתְּלַבְּשׁוֹתוֹ בַּעֲזָרָה אוֹזֶרֶת (בְּסוּד אָדָם מוֹעֵד לְעוֹלָם) שְׁאִמְרוּ בְּמִשְׁנָה בְּמַסְכַּת בְּבֵא קְמוֹא - דָּף כו ע"א), אִלָּא שְׁהוּא מִתְּלַבְּשׁ בַּעֲזָרָה אוֹזֶרֶת כְּדִי לְהַסְתִּיר אֶת מַעֲשָׂיו כְּשֶׁהוּא קָרִיב לְתוֹף הַקְּדָשׁ. וְכַבֵּר בִּיאֲרֵנוּ לְעִיל מִדְּבֵרֵי הָאֲרִיז'ל שְׁקִלִּיפָה זֵו שְׁנַתְּלַבְּשָׁה בַּעֲגַל הַזֶּהב הִיתָה נִשְׁמַתוֹ שֶׁל בַּעוּר

אִילָנָא זולק א - פרק ד דִּיזִי

רפא

(כן לכן הארמי ואבי בלעם הרשע) המפורשת בסיגים שמצד הס"מ. ומבאר הוהר שפין שהס"מ מְעַבְר מִשָּׁם מצד הטומאה וְרוּצָה לְרֵדֶת לְמַטָּה לצד הקדושה, הוא רוּצָה לְהִתְלַבֵּשׁ בְּלִבּוֹשׁ הַמִּסְתִּיר כדי שיוכל לְהִיזֵק אֶת הָעוֹלָם, ואזורי זה יורד הוא ומְרַכְבּוֹתָיו. וְהִלְבוֹשׁ הָרֵאשׁוֹן שֶׁהוּא לֹקְחוֹ לאזור שהוא משתנה מצורת אדם הוא "תַּבְּנִית שׁוֹר" רוצה לומר - דְמוּת של שׁוֹר, וְהוּא רֵאשׁוֹן מֵאוֹתָם אֲרֻבָּעָה זְיֻקִין הידועים. סוד זה נרמז במשנה הראשונה במסכת בבא קמא - ארבעה אבות זיקין: השור, והבור, והמבעה, וההבער - הרומזים על ארבעה קליפות קשות שהס"מ מתלבש בהם בירידתו לעולם כדי להזיק. הרי שהקליפה והתבנית הראשונה שלו הוא דמות שׁוֹר. וְהֵם אֲרֻבָּעָה אָבוֹת של קליפות מוזיקות המוכנים לְהִיזֵק לְעוֹלָם. ומבאר הוהר שגם כָּל שְׁלֹשֶׁת אָבוֹת הַזְיֻקִין האזורים שנרמזו במשנה פָּרַט לְשׁוֹר גם הם פָּלְטוּ וברשותו של ס"מ, אלא שבתווילה מתלבש הוא בצורת שׁוֹר המזיק. וְעַל זֶה הַסוּד פְּתוּב: 'וְיִמְרוּ אֶת כְּבוֹדָם' היא השכינה הקדושה שהמירו הערב רב ב-ס"מ שהוא "תַּבְּנִית שׁוֹר".

ממשיך הוהר קצת לקמן:

תָּא זִיזִי - פְּתִיב: "וַיֵּרָא הָעָם כִּי בִשְׁשׁ מִלְּשָׁה" (שמות ל כ). מֵאֵן "הָעָם"? אֵינֶן עֲרַב רַב. מֵאֵן עֲרַב רַב? וְכִי לֹדִים וְכוּשִׁים וְכַפְתּוּרִים וְתוֹגְרַמִּים הֵוּ דְקִרְאֵן לֹן 'עֲרַב רַב' וְהֵלֵא מִצְרַיִם הֵוּ, וּמִמִּצְרַיִם נִטְלוּ! וְאֵלוּ הֵוּ עֲרַבּוּבָיָא דְעַמִּין סַגִּיאִין, הָכִי הָוֵה לִיָּה לְמִכְתַּב: 'עֲרַב רַב עָלוּ אִתְּם' לְפִי עֲרַבּוּבָיָא דְלָהוֹן.

פִּירוּשׁ הַזוּהַר: בֵּא וְרָאָה - פְּתוּב בַּמַּעֲשֵׂה הַעֲגֹל: "וַיֵּרָא הָעָם כִּי בִשְׁשׁ מִלְּשָׁה" (שמות ל כ). מִי זֶה "הָעָם" האמור בפסוק ההוא? הֵם הַ"עֲרַב רַב". אם כן צריכין אנו לשאול מִי הֵם הַ"עֲרַב רַב" הללו? וְכִי לֹדִים וְכוּשִׁים וְכַפְתּוּרִים וְתוֹגְרַמִּים הֵוּ שְׂבֵאוּ מִכָּל מִינֵי אוֹמוֹת עַד שֶׁקִּרְאוּ לָהֶם "עֲרַב רַב" - מלשון ערבוביה? וְהֵלֵא מִצְרַיִם הֵוּ כוֹלָם, וּמִמִּצְרַיִם נִסְעוּ ויצאו עם כלל ישראל למדבר. וְאֵלוּ הֵוּ הֵם בְּאֵמֹת עֲרַבּוּבָיָא שֶׁל עַמִּים רַבִּים אוּ כֶּף הָיָה לוֹ לְכַתֵּב: עֲרַב רַב עָלוּ אִתְּם - בלשון רבים לְפִי הָעֲרַבּוּבָיָא שְׁלָהֶם. אבל לשון הפסוק מעיד שהם היו רק עם אחד, שנאמר עליהם בלשון יחיד: 'וְגַם עֲרַב רַב עָלָה אִתְּם' (שמות יב לו).

אָלֵא "עֲרַב רַב עָלָה אִתְּם" (שמות יב לו) - עָמָא זוּד הָוֵה, וְלִישַׁן זוּד. אָבֵל כָּל זוּרְשֵׁי מִצְרַיִם וְכָל זוּרְטוּבֵי דְלָהוֹן הֵוּ, דְכְּתִיב בְּהוּ: 'וַיַּעֲשׂוּ גַם הֵם זוּרְטוּבֵי מִצְרַיִם' (שמות ז כג), דְּבָעוּ לְמִיָּקָם לְקַבֵּל פְּלִיאָן

הַקּוֹדֶשׁ אַרְיָה הוּא. בִּיּוֹן דְּוִזְמוּ נָסִין וּפְלִיאָן דְּעַבְדַּ מִשֵּׁה בְּמִצְרַיִם
אֶהְדְּרוּ לְגַבֵּי מִשֵּׁה. אָמַר לִיה קוֹדֶשׁ אַרְיָה הוּא לְמִשֵּׁה: לֹא תִקְבַּל
לוֹן! אָמַר מִשֵּׁה: מֵאַרְיָה דְּעַלְמָא, בִּיּוֹן דְּוִזְמוּ גְבוּרְתָא דִּילָךְ בְּעָאן
לְאַתְגְּזִירָא. יְוִזְמוּן גְבוּרְתָךְ בְּכָל יוֹמָא וְיַגְדְּעוּן דְּלִית אֶלְהָא בַר מִנָּךְ!
וְקַבַּל לוֹן מִשֵּׁה.

פִּירוּשׁ הַזּוּהַר: אֵלָא מומה שכתוב בלשון יוויד: "עַרְב רַב עֵלָה אַתֶּם" (שמות יב לו) - מוכוז שרק עם אַזְזַד הִיָּה וְלִשׁוֹן אַזְזַת דְּבָרוּ בִּינֵיהֶם, דְּהָרִי כּוֹלֵם רַק
מִצְרַיִים הִיוּ. אֵבָל באמת שפּל מִכְשָׁפֵי מִצְרַיִם וְכָל זִרְטָמִיָּהֶם הִיוּ הָעַרְב רַב
הָאֵלָה, אוֹתֶם שְׁכַתּוּב בָּהֶם "וַיַּעֲשׂוּ גַם הֵם זִרְטָמֵי מִצְרַיִם" (שמות 1 כג), הֵם
שְׂרָצוּ אוּ בּוֹמֵן עֶשֶׂר הַמְכוֹת לְעַמֵּד כְּנַגַּד נְפִלְאוֹת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. כּלוּמַר,
שְׂרָצוּ לְהַתְנַגֵּד וּלְוַמַּר שִׁכְל מוֹה שַׁעֲשֵׂה מִשֵּׁה לְעֵינֵי פְרַעֲה הִיָּה בְּכוֹז הַכְּשָׁפִים, דְּהָרִי
גַם הֵם הַצְּלִיזוּ בַתּוֹזִילָה לְעֵשׂוֹת בְּלִטִּיָּהֶם וּבְלִהֲטִיָּהֶם מוֹה שַׁעֲשֵׂה מִשֵּׁה בְּשֵׁם
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אֲבָל בִּיּוֹן שְׂרָאוּ אֵת כָּל הַנְּסִיִּים וְהַנְּפִלְאוֹת שַׁעֲשֵׂה מִשֵּׁה
בְּמִצְרַיִם וְהוֹדוּ שֶׁלֹּא יִכְלוּ הֵם לְעֵשׂוֹת כְּמוֹתֵן מִשׁוּם שֶׁהִיוּ הַעֲשִׂיר מוֹכוֹת לְמוֹעֵלָה מִן
הַטְּבַע, וְזָזְרוּ לְעַדוּ שֶׁל מִשֵּׁה וּבִקְשׁוּ מִבְּנֵי לְגִיר אוֹתֶם כִּי רָאוּ שִׁמְשֵׁה אוֹזוּז בְּמִקּוֹר
הַכוֹזוֹת וְלֹא פְרַעֲה. בַּעַת הַהִיא אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשֵּׁה: אֵל תִּקְבַּל
אוֹתֶם! וְלֹא פִירַשׁ לְמִשֵּׁה הַטַּעַם לְמָה לֹא. וּמִשֵּׁה זֹשֵׁב שֶׁהַטַּעַם הוּא כְּדִי שֶׁלֹּא יֵהֲנוּ
הָעַרְב רַב מֵהַנְּאֻתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל דְּהָרִי לֹא נִשְׁתַּתְּפוּ בַּעֲרַם, וְאִם כֵּן מִשֵּׁה זֹשֵׁב
לְעַצְמוֹ דְּלֹא גִרְעוּ אִלּוּ מִיִּתְרוֹ זֹזְתְּנוּ שִׁכֵּן קְבֻלוֹהוּ הַגַּם שֶׁלֹּא הִיָּה בְּשַׁעֲבוּד מִצְרַיִם.
לִכֵּן אָמַר מִשֵּׁה: רַבּוֹן הָעוֹלָם - בִּיּוֹן שְׂרָאוּ גְבוּרְתָךְ בַּעֲשִׂיר מוֹכוֹת לִכֵּן הֵם
רוֹצִים לְהַתְגַּיֵּר. כּלוּמַר, וְלֹא מִשׁוּם שֶׁהֵם רוֹצִים לְהַנִּית מֵהַצְּלוּזוֹת יִשְׂרָאֵל. וְאִם כֵּן
טַעַן מִשֵּׁה: הֲלֹא יוֹתֵר טוֹב שְׂרָאוּ גְבוּרְתָךְ בְּכָל יוֹם וְעַל יְדֵי זֶה הֵם יִדְּעוּ שְׂאִין
אֵלוֹהַ מִבְּלַעֲדִיךָ? וְלֹא הִשִּׁיבּוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִמּוּלָא קַבַּל אוֹתֶם מִשֵּׁה
וּגִיירָם. וְכִבֵּר בִּיאֲרֵנוּ לְעִיל בְּשֵׁם הָאֲרִיז'ל טַעַם יוֹתֵר עֲמוּק עַל פִּי הַסּוּד לְמָה מִשֵּׁה
הִיָּה כָּל כֵּךְ זֹזְפֵן לְגִיירָם - דְּהָרִי הִיוּ הָעַרְב רַב מִסִּיגֵי נִשְׁמַתּוֹ שֶׁל מִשֵּׁה רַבִּינוּ, וְלִכֵּן
רַצָּה לְתַקֵּן עַל יְדֵי הַגִּיּוּר. אֲבָל מִכִּיּוֹן שֶׁלֹּא הִיָּתָה כּוֹנֵתָן לְשֵׁם שְׁמַיִם, לִכֵּן אֲדַרְבֵּא
בְּמָה שֶׁמֵּל אוֹתֶם מִשֵּׁה וּזְזוֹתֶם בְּבִרְיָתֶם אוֹת בְּרִית קוֹדֶשׁ פְּגַמּוֹ הֵם בְּשִׁכְנֵה הַקְּדוּשָׁה
וּמִנְעוּ מִמִּנְהָ אֵת הַשְּׁפַע הַמְּנִיעַ לָהּ מִלְּמוֹעֵלָה.

יום צט - מוקדש לע"ז זי"ם בן שמוזה ז"ל

אַמַּי קָרָא לוֹן "עַרְב רַב"? אֵלָא כָּל זִרְשִׁין דְּמִצְרַיִם הָיוּ, וּבְרִישִׁיהוּן
יוֹנָס וְיַמְבְּרוּס, וּבְשַׁעֲתֵי דִּיּוֹמָא הָיוּ עַבְדֵי תְדִיר זִרְשִׁיהוּ. וְכָל אֵלִין

וְרִשִׁין עֲלָיִן הֵווּ מִסְתַּכְלִי מִכִּי נָטִי שִׁמְשָׂא, מִשִּׁירוּתָא דְשִׁית שְׁעוֹת
וּמְוֹצָה עַד שִׁירוּתָא דְתַשַּׁע וּמְוֹצָה - דְּהִינּוּ עֲרַב רַבְרָבָא. כָּל אֵינּוֹן
וְרִשִׁין וְעִירִין מִשִּׁירוּתָא דְתַשַּׁע וּמְוֹצָה עַד פְּלָגוֹת לִילָא.

פִּירוּשׁ הַזּוּהָר: לָמָּה אִם כֵּן קָרָא לָהֶם הַפְּסוּק "עֲרַב רַב" אִם בִּאֲמֹת לֹא הָיוּ
הֵם תַּעֲרֹבֶת שֶׁל עַמִּים? אֲלָא כָּל מְכַשְׁפֵי מִצְרַיִם הָיוּ הֵם, וּבְרֵאשִׁים שֶׁל הָעֲרַב
רַב הָיוּ שְׁנֵי בָנָיו שֶׁל בַּלְעָם הַרְשִׁיעַ - יִזְנוֹס וְיִמְבָּרוֹס. וּבְשִׁעוֹת הַיּוֹם קְבוּעוֹת הָיוּ
עוֹשִׂים הֵם אֶת כְּשָׁפֵיהֶם תָּמִיד. וְכָל הַמְכַשְׁפִּים הַלְלוּ הָעֲלִיזִים (כְּלוֹמֵר - יִזְנוֹס
וְיִמְבָּרוֹס) הָיוּ מִסְתַּכְלִים מִכַּאֲשֶׁר נֹטָה הַשְּׂמֵשׁ לְמַעְרָב - שֶׁהוּא מְרֵאשִׁית שֶׁשׁ
שְׁעוֹת וְחֻצֵי עַד רֵאשִׁית תַּשַּׁע שְׁעוֹת וְחֻצֵי וְאוּ הָיוּ עוֹשִׂים תָּמִיד אֶת כְּשָׁפֵיהֶם, שְׂאוּ
הֵינּוּ 'עֲרַב הַגְּדוֹל' כְּלוֹמֵר - זְמַן מַנּוּחָה גְּדוֹלָה. וּמִכּוּיִן שְׂאוּ בַּמַּנּוּחָה גְּדוֹלָה רַק
מִתְוַזְלִים הַדִּינִים לְשִׁלּוֹט בַּעוֹלָם, לְכֵן רַק הַמְכַשְׁפִּים הַגְּדוֹלִים בְּיוֹתֵר הָיוּ יְכוּלִים
לַעֲשׂוֹת כְּשָׁפֵיהֶם אִז. וְעַל זֶה נִקְרָאוּ הַמְכַשְׁפִּים הַגְּדוֹלִים "עֲרַב רַב" - עַל שֵׁם כּוֹזֵם
הַגְּדוֹל לְכַשֵּׁף אֶפִּילוֹ בַּתְּוִיֶּלֶת הָעֲרַב בְּהִיוֹתוֹ עַדִּיין רַב' (כְּלוֹמֵר - אֶפִּילוֹ בַּמַּנּוּחָה גְּדוֹלָה).
אֲבָל כָּל אֹתָם שִׂאֵר הַמְכַשְׁפִּים הַקְּטָנִים הָיוּ יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת אֶת כְּשָׁפֵיהֶם רַק
מִתְוַזְלֵת תַּשַּׁע וְחֻצֵי שְׁעוֹת עַד וְחֻצוֹת הַלֵּילָה - רַק מִזְמַן מַנּוּחָה קְטַנָּה וְאֵילֶךְ שְׂאוּ
כִּבְר מִתְוַזֵּל הַיּוֹם לְהֵאֲדִים וּלְהַשְׁזוּר, דּוּחַ מוֹרָה עַל הַתְּגַבְרוֹת הַגְּבוּרוֹת בַּעוֹלָם.
וּבְחֻצוֹת הַלֵּילָה כִּבְר תֵּשׁ כּוֹזֵם מִשׁוּם שְׂאוּ זְוֹט שֶׁל זֹסֵד נִמְשָׁךְ עַל הָעוֹלָם.

אֵינּוֹן עֲלָיִן דְּבָהּוּ הֵווּ מִסְתַּכְלִי מִכִּי נָטִי שִׁמְשָׂא, דְּהָא כְּדִין שְׂרָאן
תַּשַּׁע מָאָה וְתַשַּׁעִין וְחֻמֵּשׁ דְּרִגִין לְמִשְׁטָטָא עַל טוּרֵי זִשְׁוֹרָה, וְרוּזָא
דְּלָהוֹן הָוּה מִשְׁטָטָא עַל כָּל אֵינּוֹן וְרִשִׁין בְּזִרְשִׁייהוּ. וְאֵלִין הֵווּ עַבְדֵי
כָּל מַה דְּאֵינּוֹן בְּעָאן, עַד דְּכָל מִצְרָאֵי רְוֹצְנֵי דְּלָהוֹן בְּאֵלִין הָוּה. וְקָרָאן
לֵוִן: "עֲרַב רַב", בְּגִין דְּאֵית 'עֲרַב וְעִירָא'. מִתַּשַּׁע שְׁעוֹת וּמְוֹצָה וּלְתַתָּא
- דָּא 'עֲרַב וְעִירָא'. וְתַרֵי עֲרַבֵי אֵינּוֹן, וְעַל דָּא "וְגַם עֲרַב רַב עָלָה אֹתָם"
(שְׂמוֹת יב לז).

פִּירוּשׁ הַזּוּהָר: אֹתָם שְׁנֵי מְכַשְׁפִּים הָעֲלִיזִים שְׂבָהֶם הָיוּ מִסְתַּכְלִים מִיַּד
מִכְּשֻׁטָּה הַשְּׂמֵשׁ לְכּוּיִן מַעְרַב בְּשִׁשׁ שְׁעוֹת וּמְוֹצָה, שְׂהָרֵי אֲזַ מִתְוַזְלִים תַּשַּׁע
מָאוֹת וְתַשַּׁעִים וְחֻמֵּשׁ דְּרִגוֹת שֶׁל קְלִיפּוֹת לְשׁוֹטֵט עַל תְּרֵי הַזְּשָׁף שִׁמְשָׁם מִקּוּר
כּוֹז הַכְּשָׁפִים, וְרוּזָם שֶׁל אֹתָם הַקְּלִיפּוֹת הִיָּתָה מְשׁוֹטְטָת עַל כָּל אֹתָם
מְכַשְׁפִּים בְּכְשָׁפֵיהֶם. וְעַל יְדֵי כּוֹז זֶה הָיוּ הָעֲרַב רַב עוֹשִׂים כָּל מַה שְׂבָהֶם
רוּצִים, עַד שְׂכָל הַמִּצְרַיִם בְּאֵלוֹ הַמְכַשְׁפִּים הָיָה כָּל מְבֻטָּחִים. וְלְכֵן קָרָאוּ
לָהֶם 'עֲרַב רַב' - מִשׁוּם שִׁישׁ גַּם עֲרַב קְטָן, דְּהָרֵי מִתַּשַּׁע שְׁעוֹת וְחֻצֵי וּמְוֹצָה

אִילָנָא זולק א - פרק ד דוֹזִיין

וְהוּ עֲרַב קָטָן. וְשֵׁנִי עֲרַבִּים הֵם, וְעַל כֵּן נֹאמַר בְּפִסּוּקֵי: 'זָנַם עֲרַב רַב עִלָּה אֲתָם' (שמות יב לז).

וּזְכַמְתָּא דְלִהּוֹן הָוָה סָגִי. וְאִינּוֹן אִסְתַּכְּלוּ בְּשַׁעֲתֵי דְיוֹמָא וְאִסְתַּכְּלוּ בְּדַרְגָּא דְבוּשָׁה, וְזָמְנוּ דְהָא בְּכָל סְטָרִין בְּשֵׁשׁ בּוּשָׁה - בְּשֵׁשׁ שַׁעֲתֵי קַדְמָאִין דְיוֹמָא דְאִינּוֹן לֹא יִכְלִין לְשַׁלְטָאָה בְּהוּ, בְּשֵׁית דְרַגְזִין עַלְמָאִין דְאִזְדִּינְן בֵּיהּ. וּבְכָל סְטָרִין בְּשֵׁית הָוָה, וּבְעֵטְרִין דְאֶלְמִין שֵׁית הָוָה וּמִין לְרֵדֵת מִן הָהָר, דְכָתִיב: "כִּי בְשֵׁשׁ בּוּשָׁה לְרֵדֵת מִן הָהָר" (שמות לב א).

פִּירוּשׁ הַזֹּהָר: וּזְכַמְתָּם שֶׁל מִכְשָׁפֵי הָעֲרַב רַב הִיָּתָה רַבָּה. וְהֵם הִסְתַּכְּלוּ וְהִתְבּוֹנְנוּ בְּשַׁעֲוֹת הַיּוֹם, וְהִסְתַּכְּלוּ בְּדַרְגָּת הַקְּדוּשָׁה שֶׁל בּוּשָׁה רַבִּינָא וְרָאוּ שְׁהָרִי בְּכָל הַצְּדָדִים בְּבוּזִינָת מִסְפָּר שֵׁשׁ הִיָּה בּוּשָׁה אֲזוּזוּ - דְהָרִי בּוּשָׁה הִיָּה מִרְכַּבְתָּה לְזַעִיר אַנְפִּין וְשֵׁשׁ קְצוּוֹתָיו (זֹסֵד גְּבוּרָה תְּפָאֵרַת נְצוּזוּ הוּד יִסוּד) שְׁהֵם כִּנְגַד שֵׁשׁ שַׁעֲוֹת הָרֵאשׁוֹנוֹת שֶׁל הַיּוֹם. לִכֵּן הִבִּינּוּ הָעֲרַב רַבִּי שֶׁבְּשֵׁשׁ שַׁעֲוֹת הָרֵאשׁוֹנוֹת שֶׁל הַיּוֹם הֵם לֹא יִכְוִלִים לְשַׁלֵּט בָּהֶם - דְאִו עֲדִינּוּן הוּא הוּמָן שְׁהוּסוּד שֶׁל הַבּוֹקֵר שׁוֹלֵט בְּעוֹלָם וּלְכֵן אִי אִפְשָׁר לַעֲשׂוֹת אוֹ כְּשִׁפִּים. וְעוֹד הֵם רָאוּ בְּבוּשָׁה שֶׁבְּשֵׁשׁ דְרַגּוֹת עַלְיוֹנוֹת שֶׁבְּרַעַת דְזַעִיר אַנְפִּין הִיָּה הוּא אֲזוּזוּ בָּהֶם. וּבְנוֹסָף הֵם רָאוּ שְׁגַם בְּכָל הַצְּדָדִים וּבְכָל בּוּזִינָת נֶפֶשׁ-רוּזוּ-נִשְׁמָה שֶׁלּוֹ הִיָּה מִשָּׁה רַבִּינָא אֲזוּזוּ בְּשֵׁשׁ הַקְּצוּוֹת שֶׁל זַעִיר אַנְפִּין, וּבְעֵטְרוֹת שֶׁל הַשֵּׁשׁ קְצוּוֹת הִלְלוּ הִיָּה עֲתִיד בּוּשָׁה לְרֵדֵת מִן הָהָר, כְּמוֹ שְׁכָתוּב: "כִּי בְשֵׁשׁ בּוּשָׁה לְרֵדֵת מִן הָהָר" (שמות לב א) - אֵל תִּקְרִי "בְּשֵׁשׁ" אֵלֶּא "בְּשֵׁשׁ" הַעֲטָרוֹת שֶׁל הַשֵּׁשׁ קְצוּוֹת שֶׁהִיָּה מִשָּׁה מְזוּמָן לְרֵדֵת מִן הָהָר.

מְבוּשִׁיךְ הַזֹּהָר קִצַּת לְקָמָן:

"אֲשֶׁר יִלְכוּ לְפָנֵינוּ" (שמות לב א) - מֵאִי אָמְרוּ? אֶלְמָא הִכִּי אָמְרוּ: 'זָמִינּוּן דְאֵתוּן יִשְׂרָאֵל כָּל טוֹב וְכָל יָקָר דְעַלְמָא לְכוּ, וְאַנְן דְוִזִינּוּן לְבַר. דְלְכוּ "וַיְהִי הוּלְךָ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם" (שמות יג כא). אוֹף הִכִּי "אֶלֶּהִים אֲשֶׁר יִלְכוּ לְפָנֵינוּ" - כְּמוֹ דְאִזִּיל קְבִינְכוּ יְהוֹ"ה. דְהָא רְשׁוּ אֵית לְסִטְרָא דִיכֵן לְמַהֲרָא אוֹף הִכִּי לְקָמָנָא אִי זָמִינּוּן לִיה עוּבְדָא.

פִּירוּשׁ הַזֹּהָר: "אֲשֶׁר יִלְכוּ לְפָנֵינוּ" (שמות לב א) - מֵה אָמְרוּ הָעֲרַב רַב בְּבִקְשָׁה זוּ? אֶלְמָא כֵּן אָמְרוּ - אָנוּ רוֹאִים שְׁאֲתָם יִשְׂרָאֵל כָּל הַטוֹב וְכָל הַכְּבוֹד שֶׁל הָעוֹלָם יֵשׁ לָכֶם, וְלַעֲבוּמֵת זֹאת אָנוּ דְוִזִינּוּן בּוּזִינּוּן. וְעוֹד שְׁהָרִי הָאֵלֹהִים שְׁלָכְכֶם הוּלְךָ לְפָנֵיכֶם, כְּמוֹ שְׁכָתוּב: "וַיְהִי הוּלְךָ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם" (שמות יג כא). אָף אָנוּ רוֹצִים כֵּן - שִׁיְהִיָּה גַם לָנוּ "אֶלֶּהִים אֲשֶׁר יִלְכוּ לְפָנֵינוּ" כְּמוֹ שְׁהֵם הוּלְךָ לְפָנֵיכֶם. שְׁהָרִי יֵשׁ רְשׁוּת גַם לְצַד הַטּוֹמָאָה שְׁלָנוּ לְלָכַת אָף כֵּן לְפָנֵינוּ, אִם

אילנות זולקא - פרק ד' ד'וי

רפה

רק נזמן לו מעשה של גוף גשמי כעין העגל כדי שתוכל הסטרא אזורא לשרות עליו.

תא זוזי - כל ענני יקר דאזלו במדברא לא הוו זופיין אלא לבני ישראל לזודדייהו, ויהוא עננא דיקר דכתיב "ויהוה הולך לפניהם יומם" אלא לקבלייהו. ואלין ערב רב וכל אינון בעירי, עאנין, ותורין הוו אזלו לבר ממישרייתא לבתרייתא. ותא זוזי - כל אינון ארבעין שנין דקא אזלו ישראל במדברא שום לכלוכא וטנופא לא הוה גו ענני לגו. ועל דא עאני ותורי דהוו אכלי עשב לבר הוו, וכל אינון דנטרי לון.

פירוש הזוהר: בא וראה - כל ענני הכבוד שהלכו במדבר עם ישראל לא היו מכסים אלא רק את בני ישראל לבדם. ואותו ענן כבוד שכתוב בו "ויהוה הולך לפניהם יומם" היה הולך רק לפניהם. והערב רב הללו, וכן כל אותן בהמות, צאן ושורים לא היו הולכים אלא מזוין למזונה באזורונה. ובא ראה - כל אותם ארבעים שנים שהלכו ישראל במדבר שום לכלוך ושום טנוף לא היה בתוך העננים בשפנים. ועל זה הטעם כל הצאן ובקר שהיו אוכלים עשב והיה דרכם ללכת ולטנוף היו בהכרחו תמיד בזוין, וכן כל אותם הרועים ששומרים אותם.

יום ק - מוקדש לע"ז מרצלה בת מסעודה ז"ל

'אמר רבי אלעזר - אבא! אי הכי אינון ערב רב לא הוו אכלי מן מנא. אמר ליה - ודאי הכי הוא. אלא מיה דיהבין לון ישראל, כמאן דיהיב לעבדיה. וממה הוו אכלי? מתמצית, מיה דאשתאר מבתר ריזויא - פסולת. וקרא אכריו ואמר: "ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה" (שמות טו לה) - בני ישראל, ולא אזורא. "ויראו בני ישראל ויאמרו מן הוא" (שם טו) - ולא שאר ערב רב, עאני, ותורי דהוו בעיניהו.

פירוש הזוהר: אמר רבי אלעזר לרבי שמעון בר יוחאי - אבא, אם כף היה שלא היו הערב רב בתוך ענני הכבוד או צריכים אנו לומר שאותם הערב רב לא היו אוכלים מן המן במדבר, דהרי המן ירד רק בתוך העננים! אמר לו רבי שמעון אביו: ודאי כף הוא כמו שדייקת. לא היה לערב רב זולק במן אלא רק

אילנא זולקא - פרק ד' ד'ז"י

מה שנותנים להם ישראל כמי שנותן לעבדו לאכול. וממה היו אוכלים הערב רב - כלומר מה היו נותנים להם בני ישראל לאכול? רק מתמציית המון, מה ששאר מן המון אזור שטונו אותו הרזים, כלומר - מן הפסלות. וכן באמת הפתוב מכריו ואומר: "ובני ישראל אכלו את המון ארבעים שנה" (שמות טו לה) - הרי מדויק שרק בני ישראל אכלו מן המון במדבר ולא אחרים. וכן מוכח מפסוק אזור, שנאמר: "ויראו בני ישראל ויאמרו מן הוא" (שם טו) - הרי מדויק שרק בני ישראל ראו את המון ולא שאר הערב רב, וגם לא הצאן ובקר שהיו ביניהם.

עד השתא הווי אתכפין אינון ערב רב, והשתא קמו ובעו עובדא לאתקפא לסטרא אורא. אמרו - או נהא פלנא עמא זודא ונהוי בכללא עמכון, או יהא לן מאן דיהך קמנא כמה דיהך אלהכון קמיכון. אמר אהרן - זוס ושלום דאלין ישתתפו בעמא קדישא למהוי כללא זודא, ולא יתערבון עמא קדישא בעמא דא כללא זודא! אלא טב איהו לאפרשא לון בוגו עמא קדישא עד דייתי משה.

פירוש הוזהר: עד עכשו היו פנועים וכנעים אותם הערב רב לפני בני ישראל, ועכשו עמדו ורצו לעשות מעשה לזוזק את הצד האזור שלהם שהוא הסטרא אורא. ולכן אמרו בעת ההיא לישראל: או שיהיה פלנו עם אזור ונהיה בכלל אזור עמכם, או שיהיה לנו מי שילך לפנינו כמו שהולך אלהיכם לפניכם. אמר אהרן - זוס ושלום שאלה ישתתפו בעם הקדוש להיות הפל כלל אזור עמנו, ולא יתכן שיתערבו העם הקדוש בעם הטמא הזה להיות כולם בכלל אזור. אבל מצד שני מכיון שלא יכל להתעלב מהם ומבקשתם לגמרי, לכן אמר אהרן לעצמו - אלא טוב להפרידם מתוך העם הקדוש ולדווחם במעשה העגל עד שיבא משה.

ואהרן לטב אתפון, אלא סיגאין הווי מישראל דאשתתפו בהדייהו בלבא. ובגין כך פד אתא משה, אצטריך לבררא וללבנא לעמא קדישא מההוא זובא, ואשקי לון שקיו עד דאתברירו פלהו ולא אשתאר בהו פסולת כלל.

פירוש הוזהר: ואהרן באמת התפון לטוב במה שאמר להם לאסוף זהב לצורך העגל, אלא שהיו רבים מישראל שהשתתפו עמהם בלב - אבל לא שהשתתפו במעשה העגל עצמו. ומשום כך, פשיבא משה זורה לבוונה הצטרף לברר וללבן את העם הקדוש מאותו זוטא שהשתתפו בו על כל פנים בליבם,

ולכן השקפה אותם משה רבינו השקפה מן המים שפור בהם את אפר שריפת העגל, כמו שכתוב: "ויקח את העגל אשר עשו וישרף באש ויטונו עד אשר דק, ויזר על פני המים וישק את בני ישראל" (שמות לב כ). ובוה נתכיון משה לבדקם כסוטה עד שפלים נבררו ולא נשארה בהם פסלת כלל - דהרי המים הללו המיתו את כל הזוטאים בליבם.

אמר לון אהרן - "פרקו נזמי הזהב" (שמות לב ב)! וכי לא היה לון דהבא אזור? אלא אמר אהרן - בעוד דאית לון קטטה בבנייהו ובנשייהו יתעבבו, ובין כף ייתי משה. תא זוי - תנינן קשים גרים לישראל כספנות בבשר הזוי. כל שכן אלין דלא הוו גרים כדקא יאות. אינון מה עברו? ויתפרקו כל העם את נזמי הזהב אשר באזניהם" (שם ג). כמה אלפי ורבון הוו מנזמיהו תמן.

- פירוש הוזהר: אמר להם אהרן לערב רב כדי לעכבן ולדווחן בקש - "פרקו נזמי הזהב" (שמות לב ב)! שואל הוזהר: וכי לא היה להם לערב רב זהב אזור זוי מנזמי הזהב? אלא אמר אהרן בליבו - בעוד שיש להם קטטה עם בנייהם ונשייהם שמסתמא לא ירצו לתת את נזמי הזהב הזוביבים עליהם, על ידי זה יתעבבו וישתהו הערב רב מלעשות את העגל, ובין כף יבא משה וימנע מהם לעשות את העגל לגמרי. אבל בא וראה מה ששנינו במסכת קדושין (בדף ע"ב): קשים גרים לישראל כספנות בבשר הזוי - ופירש רש"י שם: לפי שאינם זהרים במצוות, והרגילים אצלם נמשכים אזוריהם ולמדים ממועשיהם? עד כאן לשונו. ואם כן הוא בשאר גרים הכשרים, אז כל שכן באלה הערב רב שלא היו גרים כראוי - דהרי לא נתגיירו לשם שמים. מה עשו הערב רב כאשר שמעו את אהרן אומר "פרקו נזמי הזהב"? מיד "ויתפרקו כל העם את נזמי הזהב אשר באזניהם" - ולא המתינו אנשי הערב רב כלל לנזמי הזהב שבאזני נשיהם ובניהם, ומיד קבצו את כל הנזמים שלהם לערימה אחת עד שפמה אלפים ורבות היו מנזמיהם של האנשים שם.

יום קא - מוקדש לע"י יעקב בן מרצ'לה ז"ל

מה פתיב "ויקח מנחם ויצר אותו בוזרט וגו'" (שמות לב ד)? אהרן לא אסתמר מאינון תרין זוכימין דהוו ברישיהו דהוא ערב רב. זוד מנייהו היה קמיה, ואזורא היה עבד בוזרשוי. פיון דתרווייהו אתייעטו

פּוֹדָא, נְטֹלוּ הֵיא דְהַבָּא - תְּרִין שְׁלִישֵׁי בִידָא דְוֹד וְשְׁלִישֵׁי בִידָא
דְּאֹזְרָא. בְּגִין דְּהֵכִי אֶצְטְרִיךְ בְּהֵיא וְיָנָא דְוֹרְשָׁא.

פירוש הזוהר: שואל מהו הענין הרבון בכתוב: 'ויקח מידם ויצר אתו
בזרט וגו' (שמות לב ד)? משם נלמד איך שאהרן לא נשמר ולא נזהר מאותם
שני זכמים שהיו בראשיהם של אותו ערב רב - הם יגוס וימכרוס בני בלעם
הרשע. מה עשו? אָזְד מַהֵם הָיָה לְפָנָיו עִם אַהֲרֹן וְסִייע אֹתוֹ בְּמַעֲשֵׂיו, וְהָאֹז
הָאֹזֵר הָיָה עוֹשֶׂה בְּכַשְׁפִּים לְמַעַן יוֹעִילוּ מַעֲשֵׂי הָרָשׁוֹן. בֵּין שְׁשִׁנְיָהֶם הִתְיַעֲצוּ
בְּאֹזֵד, לְקַוּוּ אֶת כָּל אֹתוֹ וְהָב - שְׁנֵי שְׁלִישֵׁי הוֹהֵב בְּיָדוֹ שֶׁל אֹזֵד מֵהֵם,
וְשְׁלִישֵׁי הוֹהֵב בְּיָדוֹ שֶׁל הָאֹזֵר. וְהַטַּעַם שֶׁדִּקְדָּקוֹ לַעֲשׂוֹת כֵּךְ הוּא מִשׁוֹם שְׁפָרָה
צְרִיף לַעֲשׂוֹת בְּאֹתוֹ מִן שֶׁל פְּשׁוּף. דַּהֲרִי הֵם רְצוּ לַעֲשׂוֹת שְׁתֵּי צוּרוֹת - אֹזֵד שֶׁל
שׁוֹר וְאֹזֵד שֶׁל זֹמּוֹר, כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ עֲלֵיהֶם מִכּוֹז הוֹכֵר דְּקַלִּיפָה וּמִכּוֹז הַנּוֹקְבָא
דְּקַלִּיפָה. וְיִדְוֵע לִיִּדְוֵעֵי זֹזִין (זוֹכְמַת צ'סֶתֶר) שֶׁבְּצַד הַקְּדוּשָׁה הַנּוֹקְבָא הִיא שְׁלִישֵׁי
מְגוּבָהוּ שֶׁל בַּעֲלָה זְעִיר אֲנַפִּין (כַּנְגַד הַנְּצוּז-הוֹד-יֶסוּד שֶׁלוֹ), וּמִמִּילָא יִדְעוּ שְׁנֵי
הַמְכַשְׁפִּים שֶׁכֵּךְ רָאוּ לִהְיוֹת גַּם בְּצַד הַטּוֹמָאָה, מִשׁוֹם שֶׁ"אֶת זֶה לְעַמֵּת זֶה עֲשֵׂה
הָאֱלֹהִים" (קַהֲלַת ז' יד) - כְּלוֹמֵר שֶׁמִּבְּנֵה צַד הַטּוֹמָאָה דּוֹמָה וּמִגְבִּיל לְמִבְּנֵה צַד
הַקְּדוּשָׁה.

בְּכָה רַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר - 'אִי זֹסִידָא קְדִישָׁא אַהֲרֹן, מִשְׁיִזְוָא דְּאֱלֹהָא
רַבָּא! בְּזִסִידוֹתָךְ נְפֹלוּ כְּמָה מַעֲמָא קְדִישָׁא, וְאַנְתָּ לָא הוֹיֵת יָדַע
לְאַסְתְּמָרָא! מַה עֲבַדְוּ? כֵּד מָטוּ שִׁית שְׁעֵתִין, וְיוֹמָא הָוָה בְּמִתְקַלָּא,
נְטֹלוּ הֵיא דְּהַבָּא דְּפִרְקוֹ מְאוּדְנִיהוֹן. מַאי טַעֲמָא? בְּגִין דְּמֵאֵן
דְּאֶצְטְרִיךְ לְמַעַבְד זֹרְשָׁא לָא בְּעֵי לְמִיזוּס עֵינְוֵי עַל מְמוּזָא. וְאַיִנוּן
אֲמַרִי - 'שְׁעֵתָא קְיָיְמָא לָן אִי אָנָן לָא מַעַכְבִּין. לָאוּ שְׁעֵתָא לְמִיזוּס עַל
דְּהַבָּא! מִיָּד "וְיִתְפָּרְקוּ כָּל הָעָם" (שְׁמוֹת לֵב ג). מַאי "וְיִתְפָּרְקוּ"? כְּמָה דְּאֶת
אָמַר: "מְפָרְקֵי הָרִים וּמְשַׁבְּרֵי סְלָעִים" (מִלְכִים א' יט יא) - דְּוֹזְבִילוֹ וְתַבְּרוֹ
אוּדְנִיָּהוּ. בְּכָה כְּמִלְקָדְמִין וְאָמַר - 'אִי עֲמָא קְדִישָׁא! אִי עֲמָא קְדִישָׁא
דְּקוֹדְשָׁא בְּרִיף הוּא!'

פירוש הזוהר: בְּכָה רַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר: 'אִי זֹסִיד וְקְדוּשָׁא אַהֲרֹן, מְשׁוֹזֵן שֶׁל
הָאֵל הַגְּדוֹל! בְּזִסִידוֹתָךְ שְׂרַצִּיתָה לְהַבְדִּיל אֶת הָעֶרְב רַב מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי
שִׁיתֵּסְקוּ בְּמַעֲשֵׂה הַעֲגָל עַד שִׁיבּוֹא מִשָּׁה נְפֹלוּ כְּמָה אֲלָפִים מֵהָעָם הַקְּדוּשָׁה,
וְאַתָּה לָא הָיִיתָ יוֹדֵעַ לְהַשְׁמֵר וּלְהוֹהֵר מֵהַמְכַשְׁפִּים שְׁלָהֵם. מַה עָשׂוּ שְׁנֵי
הַמְכַשְׁפִּים? כְּשֶׁהֲגִיעוּ שֵׁשׁ שְׁעוֹת וְהַיּוֹם הָיָה בְּמִשְׁקַל שׁוּוֹה - מִמִּשׁ בְּאַמְצַע
הַיּוֹם בְּנִקּוּדַת זֹצוּת, בְּדִיוֹק אוֹ לְקַוּוּ יוֹגוֹס וְיוֹמְכְרוֹס אֶת אֹתוֹ וְהָב שְׁפָרְקוּ אֲנִשֵׁי

הערב רב מאזניהם. מה הטעם שפרקו אותו מאזניהם? משום שמי שצריך לעשות פשוט אין לו לחוס עינו על ממון. והם היו אומרים לאנשיהם בנקודת זוזות - 'השעה עומדת לנו אם איננו מעבדים! לכן אין זו שעה לחוס על הזהב'. מיד אזרי זה התורה מותעדת איך ש- 'ותפרקו כל העם' של הערב את הזהב מאזניהם. ושואל מה זה לשון 'ותפרקו'? ומשיב כמו שצאמר: 'מפרק הרים ומשבר סלעים' (מלכים א' יט) - מלמד שהשזייתו ושברו אנשי הערב רב את אזניהם בהוצאת הנזמים כדי שלא לעכב את עשיית העגל במעשה הכישוף אפילו רגע אחד. על זה בכה רבי שמעון כמקדם ואמר - 'אוי עם קדוש של הקדוש ברוך הוא שגשתתפו בליבם עם הערב רב בעון העגל!

פתחו רבי שמעון בבכיה, ואמר - 'והגישו אדניו אל האלהים וגו' (שמות כא ו). הא אוקבונה זובריא - און דשמע בסיני 'כי לי בני ישראל עבדים וגו' (ויקרא כה נה) ואיהו פריק עול מלכות שמים מעליה וזבין גרמיה לאזור - תרצעו ואלין זוייבין רשיעין, גוברין בישין, בתיאובתא דלהון למהדר לסרוזנייהו לא בעו מנשיהון ובניהון, אלא זובילו אודנייהו ואתפרקו מעול שמא דפקיד להו משה. ותברו אודנייהו, דלית לון זולקא בשמא קדישא ועמא קדישא.

פירוש הזוהר: פתחו רבי שמעון בבכיה, ואמר על מה שכתוב בעבד עברי: 'והגישו אדניו אל האלהים וגו' (שמות כא ו). הרי פשוט הזוברים על פי הפשט במסכת קידושין (ברך כב ע"א) - האון ששמעה בסיני 'כי לי בני ישראל עבדים וגו' (ויקרא כה נה), והוא בכל זאת פרק על מלכות שמים מעליו ומכר את עצמו לאדון אזור - תרצע אונו ותפגם! ואלו הערב רב הרשעים הזוברים שהם אנשים רעים ביותר, בתשוקתם הגדולה לאזור לסרוזונם ולעבוד את כוזות הטומאה כמו שעשו במצרים לא רצו לבקש את הוהב מנשיהם ובניהם מפני שזששו שמא לא ירצו לתת את זהבם ויתעכב על ידי זה מעשה העגל, אלא במקום זה השזייתו וזבלו את אזניהם במה שתלשו את הנזמים מן אזניהם בכזו. ועל ידי זה התפרקו הערב רב מעל של שמים שצוה אותם משה כאשר גיירם ושברו את אזניהם - ובוה הראו בעליל שאין להם זולק בשם הקדוש והעם הקדוש. ואכן על ידי תלישת הנזמים בכזו עשו על עצמם פצע ורושם ניכר באזניהם המראה על גופם שהערב רב אכן נפרדים מבני ישראל (שהרי אין אזניהם של בני ישראל פגומים כאזני הערב רב), ושהם זזרו בהם ממה שאמרו בסיני 'נעשה ונשמע' (שמות כד ז)!

מה עבדו? פליגו תרווייהו ההוא דהבא - זוד נטיל תרין שלישיין וזוד שלישי. קמו לקבל שמשא בשית שעתין, עבדו זרשייהו ובלטו בלטיהון בזרשא דפומא. כיון דמטא שירותא דשבע ארימו תרווייהו ידיהו על ידי דאהרן, דכתוב: "ויקח מידם" (שמות לב ד) - תרווייהו הוו ולא יתיר. כיון דאיהו קביל מידם קלא נפק ואמר: "יד ליד לא יגקה רע" (משלי יא ד), דכתוב "כי ברע הוא" (שמות לב כב). אייתי רע לעלבא.

פירוש הזוהר: מה עשו שני המכשפים בני בלעם הרשע? זולקו שניהם את אותו הזהב בין שניהם - אזור נטל שני שלישים ואזור שלישי כמו שפירשנו לעיל. אזור כך עמדו כנגד השמש בתחילת שש שעות של היום שהוא בזויות היום. עשו או כשפיהם וגם כשפנו בלהטיהם שהם מעשה שדים, וגם פעלו בפשוף של הפה. כיון שהגיעה ראשית השעה השביעית, שניהם הרימו ידיהם על ידי אהרן כמו שכתוב: "ויקח מידם" (שמות לב ד) בלשון רבים. עוד נלמד מלשון זה שרק שניהם היו שם מהערב רב לפני אהרן ולא יזתר. רוצה לומר - ששני המכשפים הללו בני בלעם הרשע היו העיקר בעשיית העגל מכל הערב רב. כיון שהוא קביל מידם את הזהב יצא קול מן השמים ואמר: "יד ליד לא יגקה רע" (משלי יא ד)! כלומר, לאזור שאהרן קיבל את הזהב מידם לא יוכל להנקה מהרע שבא לעולם על ידו, כמו שכתוב בתורה איך שאמר אהרן למשה לאזור שירד מן ההר: "כי ברע הוא" (שמות לב כב) - דעל ידי עשיית העגל הביא רע לעולם! ואפשר לפרש דהני מיכלי "כי ברע הוא" קאי גם על הערב רב וגם על הרע שהביא אהרן לעולם (למרות שאהרן בעצמו אמר את הדברים הללו למשה).

יום קב - מוקדש לע"ז בתיה בת ירוזמיאל ז"ל

רוא דמלה - אינון רשעים זויבין זרשין בני דבלעם זויבא, בני בני דלבן רשיעא, זמו דכוס של ברכה בימין איהו, ובין ימינא אנתקף תדיר. אמרו - אי יהא בסטר דא ההוא רישא דימינא, הא תוקפא דילן כדקא יאות.

פירוש הזוהר: סוד הדבר הוא - כי אותם הזוטאים הרשעים, אותם המכשפים שהם בני בלעם הזוטא, בני בניו של לבן הרשע, ראו שהכוס של ברכה (הוא כינוי למלכות והשכינה הקדושה) היא אווזה בצד הוסד שבימין, ולכן מהוסד שבצד הימין היא מתנוקת תמיד. לכן ינוס ויוברוס אמרו -

אִילָנָא זולק א - פרק ד' ד'וֹזְיִי רצא

אם יִהְיֶה גם בַּצַּד הַזֶּה שְׁלֵנוּ שְׁהוּא צַד הַטּוֹמָאָה קֶשֶׁר וַיִּנְקָה מִקְדוּשַׁת אַהֲרֹן שֶׁהוּא אֲזוּזוּ בְּאוֹתוֹ רֵאשׁ שֶׁל הַיָּמִין (דִּהְרִי הַכַּהֲנִים אֲזוּזִים בְּמִדַּת הַזּוֹסֵד שִׁבְיָמִין), הָרִי עַל יְדֵי קִישׁוֹר זֶה עִם צַד הַזּוֹסֵד תִּהְיֶה הַעֲצָמָה שְׁלֵנוּ בְּמַעֲשֵׂה הַעֲגָל כְּרֵאִי. רֹצֵה לֹמֵר - שְׂאֵם אַהֲרֹן הָאֲזוּזוּ בְּמִדַּת הַזּוֹסֵד יִשְׁתַּף פְּעוּלָה בְּמַעֲשֵׂה הַעֲגָל (גַּם לֹלֵא דַעֲתוּ) אִז צַד הַטּוֹמָאָה יִינַק וַיִּתְזַוֵּק הַרְבֵּה מִן הַזּוֹסֵד שִׁבּוּ אַהֲרֹן אֲזוּזוּ, וּבֹזֵה וַיִּצְלִיזוּ מַעֲשֵׂה הַעֲגָל.

כִּיּוֹן דְּמִטָּא שְׁבַע שְׁעֵתִין דְּיוֹמָא, יְהִיבוּ לִיהּ לְאַהֲרֹן מִיַּד. אִי אִיהוּ הָהּ אָמַר לֹן שְׂוִי לִיהּ בְּאַרְעָא בְּקַדְמִיתָא וְאַנָּא אֶטוּל לָא הוּוּ יִכְלִין בְּזוֹרְשֵׁיהּ כְּלוּם. אֶלָּא מִיַּדְם נָטַל, וְקָרָא מִתְרַעַם וְאָמַר: "וַיִּקְחוּ מִיַּדְם" (שְׁמוֹת ל"ב ד'). זָמְנוּ מַה עָבַד אַהֲרֹן - גָּבַר גְּבִיָּאָה גָּבַר זֻכִּים לָא יָדַע לְאַסְתַּמְרָא. דְּאִילוּ נָטַל מִאַרְעָא, כָּל זֹרְשֵׁין דְּעַלְמָא לָא הוּוּ יִכְלִין לְאַעְלָזוּא. אָבַל בְּמַה אַעְלָזוּוּ בְּעוֹבְדָא דָּא? בְּגִין דְּ"וַיִּקְחוּ מִיַּדְם" - וְלָא מִאַרְעָא.

פִּירוּשׁ הַזֹּהָר: כִּיּוֹן שְׁהִיַּע שְׁבַע שְׁעוֹת שֶׁל הַיּוֹם שֶׁהוּא הַזְּמַן שֶׁהֵיוּ יְכוּלִים כֹּבֵר לַעֲשׂוֹת כְּשִׁפְיָהֶם, מִיַּד נִתְּנוּ לוֹ לְאַהֲרֹן אֶת הַזֹּהָב. אִם הָיָה הוּא אֹמֵר לְהֵם שִׁימוּ אוֹתוֹ בְּאַרְץ תְּזוּלָה וְאַנִּי אֶטַל אֶת הַזֹּהָב מִן הָאָרֶץ וְלֹא יִשִּׁירוּ מִיַּדְכֶם לָא הֵיוּ יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת כְּלוּם בְּכִשְׁפֵיהֶם. אֶלָּא שֶׁאַהֲרֹן נָטַל יִשִּׁירוֹת מִיַּדְם וְלֹכַן הִצְלִיזוּ בְּכִשְׁפֵיהֶם - דְּבִמְתָּה שֶׁנָּטַל מִיַּדְם הִתְקַשְּׂרוּ כְּשִׁפֵי הָעֶרֶב רַב בְּמִדַּת הַזּוֹסֵד שֶׁאַהֲרֹן הִכְהִין הֵיךְ אֲזוּזוּ בַּהּ. וְעַל דְּבַר זֶה הִכְתּוּב מִתְרַעַם וְאָמַר: "וַיִּקְחוּ מִיַּדְם" כְּלוּמַר - יִשִּׁירוֹת מִיַּדְם. רָאוּ מַה עָשָׂה אַהֲרֹן - שֶׁהִיָּה אִישׁ גְּבִיָּא וְאִישׁ זֻכִּים, וּבְכָל זֹאת לָא יָדַע לְהַשְׁמֵר מִהֵם! שְׂאִילוּ נָטַל אֶת הַזֹּהָב מִן הָאָרֶץ וְלֹא יִשִּׁירוֹת מִיַּדְם כָּל הַכְּשָׁפִים שֶׁבְּעוֹלָם לָא הֵיוּ יְכוּלִים לְהַצְלִיזוּ. אָבַל בְּמַה הִצְלִיזוּ בְּמַעֲשֵׂה הַזֶּה? מִשּׁוּם שֶׁ"וַיִּקְחוּ מִיַּדְם" - וְלֹא מִן הָאָרֶץ. דְּאִילוּ הֵיוּ מְעִיזִים אֶת הַזֹּהָב עַל הָאָרֶץ בְּאַמְצַע הַפְּעוּלָה הִיךְ מִתְבַּטֵּל כָּל מַה שֶׁעָשׂוּ בְּכִשְׁפֵיהֶם, וְהֵיוּ צְרִיכִים לְהַתְזוּל מִזֹּדֶשׁ אֶת כָּל פְּעוּלָתָם.

"וַיִּצַר אוֹתוֹ בְּזוֹרְט" (שְׁמוֹת ל"ב ד') - לָאוּ כְּמַה דְּזוֹשְׁבִין בְּנֵי נִשְׂא דְּעָבַד צִיּוּרִין בְּמִזְזוּגָה אוּ בְּמִלָּה אֲזוּרָא, אֶלָּא אֶתָּא קָרָא לְאוֹכְזוּא מְלָה - דְּאַהֲרֹן לָא יָדַע לְאַסְתַּמְרָא. אִילוּ כֹּד נָטַל מִיַּדְהוֹן הָהּ שְׂדֵי לְאַרְעָא, וְאַף עַל גַּב דְּיִטוּל לִיהּ לְבַתֵּר לָא הָיָה אַעְלָזוּ עוֹבְדָא בִּישָׂא דָּא. אָבַל בְּכָלֵא סִיּוּעָא בִּישָׂא הָהּ - דְּנִקִּיט דְּהָבָא, וְטַמְרִיהּ מַעֲיָנָא - בִּישׁ בְּתַר

ביש. מאי "ויצר אותו בזרט"? דשוי פל דהבא בכיסא זודא, ואסתמר מעינא. כדין סליק כלל לעובדא.

פירוש הוזהר: "ויצר אתו בזרט" (שמות לב ד) - לא כמו שזושיבים בני אדם שפירושו הוא שעשה אהרן ציורים במוזיגה או בדבר אזור, אלא בא הכתוב להוכיח את הדבר שאהרן לא ידע להשמר ממכשפי הערב רב. משום שאילו פשוטל אהרן מידיהם היה זרק את הוהב לארץ תזילה, אף על גב שאזור קף יטל אותו בן הארץ לא היה מצליח המעשה הרע הזה. אבל בכל הענין הזה היה סיע רע מהסטרא אזורא במעשה העגל - תזילה במה שלקח את הוהב ישירות מידם, וגם במה שאזור כך סמנו מהעין בזרט, דזה היה רע אזור רע! כלומר - גם מה שלקח את הוהב מידם, וגם מה שלא השליכו לארץ אזרי כן, וגם מה שהיה הוהב נסתר אזור כך מן העין. ושואל: מה זה האמור בפסוק "ויצר אתו בזרט"? ומשיב: שעם אהרן את כל הוהב בכיס אזור הנקרא זרט, ועל ידי זה נשמר ונתכסה הוהב מראיית העין, ואז הכל עלה בהצלחה למעשה העגל!

ממשיך הוזהר קצת לקמן:

השתא אית למימר - וכי לא פתיב: "ואשליכהו באש" (שמות לב כד) ולא יתיר, וכדין "ויצא העגל הזה"? והשתא את אמרת "ויעשהו עגל מסכה" (שמות לב ד)? אלא זוס ושלום דאהרן עבד, וקרא אוכוז דכתיב: "ויקח את העגל אשר עשו" (שמות לב כ). אבל ממה דכתיב "ויקח מידם", וכתיב "ויצר אותו" - מוזילא דתרין אלין אתעביד כלל, כביכול הוא עביד ליה. דאי תרין אלין לא הוו לא אתעביד ולא נפק לאומנותא. אבל מאן גרם דאתעביד? אינון תרין. בעוד דאיהו לקח מידם אינהו עבדי זרשייהו, ומלוזשי בפומייהו, ומשכי רוזא לתתא מן סטרא אזורא.

פירוש הוזהר: אמר רבי שמעון - עכשיו יש להקשות ולומר: וכי לא כתוב שאהרן אמר לבישה "ואשליכהו באש" (שמות לב כד) ולא עשיתי יזתר מזה עם הוהב, ואז "ויצא העגל הזה" מאלו? וזה לכאורה מנגד מה שעכשיו אתה מוצא בפסוק אזור שלכאורה אומר שאהרן אכן עשה את העגל, דכתיב: "ויעשהו עגל מסכה" (שמות לב ד)? אלא זוס ושלום שנוכל לומר שאהרן עשה את העגל, והכתוב מוכיח זאת כמו שכתוב: "ויקח את העגל אשר עשו" (שמות לב כ) - דממה שכתוב "אשר עשו" מוכח שהערב רב הם שעשו את העגל ולא אהרן -

דלא כתוב 'אשר עשה. אכל בכל זאת ממה שכתוב 'ויקח מקדם' ולא הגיזו את הזהב על הקרקע תזוילה, וכן ממה שכתוב 'ויצר אתו' וכיסהו בכיס הנקרא 'זרט', מלמדת אותנו התורה שמכון שני טעויות אלו שטעה אהרן ועשה הכל. נמצא שמושם שאהרן לא נזהר מזהר רב מעלה עליו הכתוב שפככול הוא עשה אותו. שאם שני הטעויות האלו לא היו נעשים, לא היה נעשה העגל ולא היה יוצא האמנות שלהם בהצלחה. אכל מי גרם שנעשה העגל בסופו של דבר? שני הטעויות האלו שעשה אהרן, ומפרשי: שבעוד שהוא היה לקח את הזהב מקדם הם עשו את כשפיהם והיו לזושים בפיהם דברי כישוף ומושכים רוזן מהצד האזר של הטומאה למטה - ולכן הצליחו מעשיהם ונעשה העגל מאליו.

יום קג - מוקדש לע"ז מנוזם בן יעקב ז"ל

ומשכו תרין רוזין פונדא - זוד מן דכר, וזוד מן נוקבא. דכר אתלכש בדיוקנא דשור, נוקבא בדיוקנא דזמור - תרווייהו הוו פליכן פונדא. אמאי תרין אלין? אלא שור הא אתמר, זמור אמאי? בגין דזורשין אלין דמצראי פתיב בהו: "אשר בשר זמורים בשרם" (יוזקאל כג כ).

פירוש הזוהר: ומכשפי הערב רב משכו שתי רוזות מהסטרא אזורא פאנות - רוז אנות מצד הנקר דקליפה שהוא הס"מ, ועוד רוז אנות מצד הנקבה דקליפה שהיא הלילית. מבאר הזוהר שהתלכש רוז הנקר בדמות השור, ורוז הנקבה התלכשה בדמות זמור. ולא שהיו השור והזמור שני גופים שונים, דהרי שניהם היו כלולים פאוד באותו עגל שעשו מכשפי הערב רב. אלא שרוזו הפנימית של העגל היתה מורכבת משני רוזות - זכר ונקבה. שואל הזוהר: למה בזרו מכשפי הערב רב בשני צורות אלו? אלא לגבי דמות הזכר שהוא השור דהרי נאמר כבר הטעם לעיל - דהס"מ בהיותו למעלה היה בצורת אדם המזיק, וכשירד אדם בליעל הוא למטה להזיק לבושו הראשון שלקחו היה דמות השור - דשור המזיק הוא המזיק הראשון מארבעה אבות נזיקין (השור, הבור, המבעה, וההבער). אבל מה שכן יש לשאול הוא: וזמור למה? ומשיב: משום שבמכשפים המצריים הללו כתוב בהם: "אשר בשר זמורים בשרם" (יוזקאל כג כ) - ובקליפה הזו של 'זמור' היתה מושרשת האומה המצרית שממנה יצאו הערב רב, וממילא נמשכו אליה בטבעם.

ועל דא כל אינון דישראל דמיתו אתזכרו בהדייהו בלבהון. ובגין דהו תרין דיוקנין פתיב: "אלה אלהיה ישראל" (שמות לב וז), ולא פתיב

ז'ה' אָלָא "אלה" - תרין הוו פונדא. "אשר העלוקה מארץ מצרים" - "העלוקה" וְלֹא הָעֵלֶקָה. כתיב: "ויעשהו עגל מסכה ויאמרו" (שמות לב ד) - ויאמר' לֹא כתיב אָלָא "ויאמרו", דאָהָרן לֹא אָמַר מְדִי. תנינן - מאה ועשרים וזומש קנטרין הוו ביה. הִיךְ כתיב "ויקחו במידם" (שם)? וכי בידם הוו כל אלין קנטרין? אָלָא מִכְּלָלָא דַּאֲיִנוּן קִנְטְרִין נְטֹלוּ מִכְּלִי דַּיִיהוּ, וְהָהוּא זְעִיר אֶסְתַּלַּק עַל כָּלָא - כַּאֲלוּ הָיָה כָּלָא בַּיְדֵיהוּ.

פירוש הזוהר: ומשום שבעגל הזהב היו רווחות טמאות מצד הזכר ומצד הנקבה של הסטרא אורא שהיה בעבודתם איסור של עבודה זרה, לכן כל אלו מיִשְׁתַּאֲלִי שְׁמֵתוּ בַּהֲדְרוֹקֵן (הוא זולי הזונק את האדם למוות) אזרי שבדקום המים שהשקם משה, היה עונשם כן משום שיהִתְּנוּ בְּרֵי עִמָּהֶם (עם הערב רב) בַּהֲרַהוּר לָבָם וְהֶאֱמִינוּ שֵׁישׁ לַעֲגֹל הַזֶּהב אִיזָה כּוּז עֲלִיּוֹן - וידוע שבעבודה זרה גם ההרהור בו אסור ופוגם מאוד. ומשום שְׁהָיוּ בַּעֲגֹל שְׁתֵּי דְמִיּוֹת שֶׁל שׂוֹר וְזוּמֹר, לְכֹן כְּתוּב: "אֵלֶּה אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל" (שמות לב ז) בלשון רבים - וְלֹא כְּתוּב זֶה אֱלֹהֵיךָ בלשון יחיד, אָלָא "אֵלֶּה אֱלֹהֵיךָ" בלשון רבים - לְהוֹרֹת שְׁנַיִם הָיוּ הֵם פְּאֻזֵּר. ועוד כתוב: "אֲשֶׁר הָעֵלֶקָה מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם" - הרי כתוב "הָעֵלֶקָה" בלשון רבים וְלֹא כְּתוּב "הָעֵלֶקָה" בלשון יחיד. וממה שכתוב: "ויעשהו עגל מסכה ויאמרו" (שמות לב ד) - וְלֹא כְּתוּב "וַיֹּאמְרוּ" בלשון יחיד אָלָא כְּתוּב "וַיֹּאמְרוּ" בלשון רבים, זֶה מוֹרָה שֶׁהָעֶרֶב רַב הֵם שֶׁאֲמָרוּ "אֵלֶּה אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל" וְלֹא אֶהְרֵן - זֶס וְזוֹלִילָהּ! מִשׁוּם שְׁאֶהְרֵן לֹא אָמַר דְּבָר! עוֹד שְׁנַיִם בְּבִרְיִיתָא - מֵאָה וְעֶשְׂרִים וְזוּמֵשׁ קִנְטְרִים שֶׁל זֶהב הָיוּ בּוֹ בְּאוֹתוֹ הָעֲגֹל כַּמִּסְפָּר מִסְכָּה שֶׁהוּא מֵאָה וְעֶשְׂרִים וְזוּמֵשׁ בְּגִימְטְרִיא. ואם כן הרי היה זהב העגל כבד מאוד. ויש לתמוה, אִיךָ כְּתוּב "וַיִּקְחוּ מִיָּדָם" אֶהְרֵן אֶת כֹּל הַזֶּהב בְּבֵת אֹזֹתָ? וְכִי בַּיָּדָם הָיוּ כָּל הַקִּנְטְרִים הַלְלוּ? אָלָא צְרִיכִים אֲנוּ לֹמַר שֶׁמִּכְּלָל שֶׁל כֹּל אוֹתָם קִנְטְרִים לְקַזּוּ רַק מִלֵּא יְדֵיהֶם זֶהב, וְאוֹתוֹ מַעֲט עָלָה וְנוֹשֵׁב עַל הַכֹּל פְּאֲלוּ הַכֹּל הָיָה בַּיְדֵיהֶם - דַּעַל מַעֲט הַזֶּהב זֹל מַעֲשֵׂה הַכְּשִׁיפִים עֲבוּר כֹּל הַזֶּהב.

תָּא זֹוִי - מָה כְּתִיב "וַיִּרְא אֶהְרֵן וַיִּבֶן מוֹזְבֵּז לְפָנָיו" (שמות לב ה)? אִי זֹוִסִידָא קַדִּישָׁא, פְּמָה רְעוּתָהּ הָיָה לְטָב וְלֹא יָדַעַת לְאַסְתַּמְרָא! כִּיּוֹן דַּאֲרַמִי לִיהַ בְּנוֹרָא אֶתְתַּקַּף זֹוִילָא דְסִטְרָא אֹזֹרָא תַמְן בְּנוֹרָא וְנַפְקַ דִּינְקָא דְשׂוֹר, כְּמָה דַּאֲתַמַּר - בְּתֵרִין מְשִׁיכִין דְסִטְרָא אֹזֹרָא. מִיַּד "וַיִּרְא אֶהְרֵן". מָהוּ "וַיִּרְא אֶהְרֵן"? זֹוּמָא דְסִטְרָא אֹזֹרָא אֶתְתַּקַּף, מִיַּד "וַיִּבֶן מוֹזְבֵּז לְפָנָיו" - דַּאֲלִמְלָא דַּאֲקָרִים וּבְנָה מוֹזְבֵּז דַּא, עֲלִמָּא אֶתְהַדָּר לְזוּרְבָנָא.

אילכנא זולקא - פרק ד' דינאיי רצה

פירוש הזוהר: בא וראה - מה שרמוז בכתוב: "וירא אהרן ויבן מזבחו לפניו" (שמות לב ה)? אמר רבי שמעון על אהרן: "אוי זסיד קדוש, פמה רצונה היתה לטוב כדי להבדיל את הערב רב מבני ישראל, אבל בכל זאת ולא ידעת להשמר ולהזהר מן המכשפים האלו. ומבאר שפיון שזרקו אהרן לזהב לתוך האש, מיד התזזק כוז הצד האזר שם באש ויצאה דמות של שור, פמו שגאמר כבר לעיל שפנימיות העגל היה בשתי המשכות של הצד האזר. רוצה לומר - שני רוזות שנמשכו מהסטרא אזרא, אזוד של זכר ואזוד של נקבה שהם שור' וזמור' כנגד ס"מ וליכ"ת. מיד "וירא אהרן". מה רמוז כאן בפסוק "וירא אהרן"? כלומר, מה ראה אהרן? ראה אהרן איך שיצא העגל מן האש ומיד הבין שהצד האזר של הטומאה התזזק עד מאוד, מה שלא עלה בליבו שיוכל להתזזק כל כך! לכן מיד נתן אהרן את נפשו וכל דעתו לתקן ולהניגן על כל העולם מפני התגברות הסטרא אזרא על ידי מעשה העגל. מה עשה אהרן? מיד "ויבן מזבחו לפניו" הרמוז על המלכות דקדושה הנקראת 'מזבחו'. ומעיד כאן הזוהר שאלמלא שהקדים אהרן ובנה מיד את המזבחו הנה לצד הקדושה עוד לפני שהתזזלו הערב רב לעבוד את העגל או העולם הנה זוזר לזרפנו זס וזולילה - כלומר, לתוהו ובהו!

ללסטים דהיה נפיק לקפוזא ולקטלא בני נשא. זומא לגיונא דמלכא דההוא לסטים נפק בזוילא תקיף. מה עבד ההוא לגיונא? אשתדל בהדי מלכא לנפקא בארזא, ומשיף ליה ההוא לגיונא בההוא ארזא. עד דאזיל ההוא לסטים בההוא ארזא, זומא דיוקנא דמלכא קאים קמיה. פיון דזומא ליה למלכא דהיה אזיל קמיה בארזא, מיד גרתיע ואהדר לאזוזרא.

פירוש הזוהר: משל לבנה הדבר דומה - ללסטים שהיה יוצא לזול ולאבד ולהרג בני אדם. ראה לגיון המלך (הוא שר הצבא של המלך) שאותו הלסטים היה יוצא בכוז זוק נגדם ושאינם יכולים לעמוד כנגדו. לכן מה עשה אותו לגיון זוכם? שדל את המלך לצאת לדירה אתם, ומשיף אותו הלגיון למלך לאותה הדירה שהיה בו אותו לסטים. ואכן, כשערין הלסטים היה הזלף באותה הדירה, ראה את דמות המלך עומדת לפניו. פיון שראה את המלך שהיה הזלף לפניו בדירה, מיד גרתיע הלסטים וזוזר לאזוזריו - הגם שהיה בכוזו להרוג את כולם.

כף "וירא אהרן" דסטרא אזרא אתקף. אזויד באסוותא, ואתקף בסטר קדושה ושוי ליה קמיה. פיון דזומא סטרא בישא דיוקנא דמלכא

דקאים קמיה, מיד אהדר לאוזורא ואתזולש תקפיה וזיליה - דהא אתתקף. ובזבז דא אתגבר, ואתזולש סטרא אוזרא.

פירוש הזוהר: כף הוא הנמשל באהרן - "וירא אהרן" והבין שיהצד האזור של הטומאה מתגבר מאוד, ולכן מיד אָזוּוּ בְּרִפּוּאָה זו וְהַזְזִיק בְּצַד הַקְדוּשָׁה במה שבנה את המזבז וְשָׁם אוֹתוֹ לְפָנָיו רוצה לומר - לפני העגל, כי דרך הקליפה להתמעט ולהתבטל בפני הקדושה. ואכן, פִּינּוּן שְׂרָאָה הַצַּד הָרַע שבעגל אֵת דְּיוֹקָן הַמִּלְכָּה שהוא המזבז שרובו על מלכות דקדושה שְׁעוּמַד לְפָנָיו, מִיַּד זוּר לְאֻזוּרָיו וְנִזְזוּלְשׁ כּוּזוּ וְזִילוּ, שְׁהָרִי עַד אוּ הִיָּה הַסְטְרָא אוזרא הולך ומתזזק. וְהַמְזִבְזוּ הָיָה הַרְוּמוֹ עַל מַלְכוּת דַּקְדוּשָׁה הַתְּגַבֵּר בַּמְקוּמוֹ, וְנִזְזוּלְשׁ עַל יְדֵי זֶה הַצַּד הָאֻזוּר בַּמִּדָּה רַבָּה.

יום קד - מוקדש לע"ז פייגה בת ישראל ז"ל

תא זוזי - מה כתיב: "ויקרא אהרן ויאמר זוג ליהוה מזוזר" (שמות לב ה)? "זוג ליהוה" - ולא לעגל! ולסטר קדושה עבד, ולסטר קדושה קרא ואמר. ודא אסותא אקדים, דאלמלא דעבד דא לא קאים עלמא על קיובמיה. ועם כל דא לא שכיף רוגזיה מאהרן, אף על גב דלא אתכזון לביש.

פירוש הזוהר: בא וראה - מה רבונו בכתוב: "ויקרא אהרן ויאמר זוג ליהוה מזוזר" (שמות לב ה)? הרי שדייק אהרן לומר "זוג ליהוה" - ולא לעגל! ומכאן ראה ברורה שלצד הקדושה עשה אהרן את המזבז, ולצד הקדושה קרא ואמר: "זוג ליהוה מזוזר" - ולא לעגל, זולילה! ועוד ראה מציענו ממה שדייק אהרן לומר "מזוזר" ולא "היום" - לפי שהיה מצפה שיבוא משה רבינו עם הלוחות עד מזוזר ולכן רצה לדחוקם. והעגל נעשה בט"ז בתמוז, ומשה ירד למזוזרתו ושבר את הלוחות בי"ז בתמוז. וזו הַרְפּוּאָה הגדולה שֶׁהַקְדוּשָׁה אהרן במה שבנה את המזבז קודם שהערב רב השתזזו וזבזו זבזיהם לעגל. שְׂאֵלְמַלְא עֲשֵׂה אהרן אֵת המזבז הַזֶּה כְּדֵי לזוּק אֵת צַד הַקְדוּשָׁה, לֹא הִיָּה עוֹמֵד הָעוֹלָם עַל מְקוּמוֹ אִלָּא הִיָּה זוּזוּר לְתוּתוֹ וּבְדוּ - זֶס וּזְלִילָה! וְעַם כָּל זֶה לֹא שְׂכַף רְגִזוֹ שֶׁל אֵף הַשֵּׁם מֵאֵהָרֹן - אֵף עַל גַּב שְׂלֵא הַתְּכַוֵּן לְרַע מִטַּעַם שִׁשְׁגַּת תַּלְמוּד עוֹלָה זְרוּן.

אִילָנָא זולקא א - פרק ד' ד' יי

רצו

אמנם כדי להבין טעם יותר עמוק על פי סודן של דברים לעונשו הקשה של אהרן משום מעשה העגל, נראה יוזרו מזה שכתב האריז"ל בספר הליקוטים (בפרשת כי תשא). זה לשונו:

אהרן הוא גלגול הרן [בן תרוז - דהרי אהרן הוא הרן בגימטריא (עם הכולל)]. והנה [הרן] הוא גלגול אדם הראשון שעבד עבודה זרה וכמו שאמרו במסכת סנהדרין, והרן כדי לתקן [את] זה בא בגלגול אהרן כנוצר לעיל. וגם אז לא נתקן - כי היה אז צריך [אהרן למסור נפשו] ליהרג כשאמרו לו הערב רב לעשות [את] העגל לעבודה זרה, כי התזילו למסור נפשו למיתה! עד כאן לשון האריז"ל.

ולעניות דעתין כוונת האריז"ל לומר שבמה שזוטא אדם הראשון בעץ הדעת טוב ורע בעצם עבר גם על עבודה זרה, כמו שאמרו זכמינו זכרונם לברכה במסכת סנהדרין (דף לז ע"ב): 'אמר רב יהודה אמר רב: אדם הראשון מין היה, שנאמר "וַיִּקְרָא יְהוָה אֱלֹהִים אֶל הָאָדָם וַיֹּאמֶר לוֹ אֵיכָה (בראשית ג ט)!' אן נטה לבך?! עד כאן לשון הגמרא. ופירש רש"י (שם): 'מין היה - נוטה לעבודה כוכבים! עד כאן לשונו.

ואם כן, אז ודאי שהיה צריך אדם הראשון למסור נפשו למוות כדי שלא לעבור על בזיגת עוון עבודה זרה שהיתה באכילת פרי עץ הדעת. ומכיון שלא מסר אז נפשו, גילה לנו האריז"ל כאן שאדם הראשון נתגלגל בהרן בן תרוז כדי שיתוקן דבר זה במה שהרן ימסור נפשו למוות בשריפה בכבשן האש על ידי נמרוד הרשע במה שיכפור בעבודה זרה.

שמה תאמר - הרי אכן עשה הרן כן, כמו שכתוב: "וַיִּמָּת הָרָן עַל פְּנֵי תְרוֹז אָבִיו בְּאֶרֶץ מוֹלְדָתוֹ בְּאוֹר פְּשָׁדִים" (בראשית יא כז). והרי רש"י זכרונם לברכה הביא שם בדרש אנדה (מבראשית רבה לז יג), וזה לשונו:

יש אומרים שעל ידי אביו מת. שקבל תרוז על אברם בנו לפני נמרוד על שכיתת את צלמיו והשליכם לכבשן האש. והרן יושב ואומר בליבו - 'אם אברם נוצו אני משלו, ואם נמרוד נוצו אני משלו'. וכשניצול אברם אמרו לו להרן 'משל מי אתה? אמר להם הרן 'משל אברם אני'. השליכוהו לכבשן האש ונשרף, וזהו "אוֹר פְּשָׁדִים"! עד כאן לשון רש"י.

עם כל זאת, הגם שהושלך הרן לכבשן האש לא תיקן בזה את זוטא אדם הראשון בעץ הדעת בבזוינת העבודה זרה שהיתה בו (כמבואר במסכת סנהדרין), דהרי מוכוז מאותו מדרש שלא עשה הרן כן בכוונה שלימה לימסר למיתה על כפירתו בעבודת אלילים. ראה מזה שכתב על זה בספר 'משיבת נפש' (בראשית פרק ט). זה לשונו:

פירש רש"י שהשליך הרן לכבשן אש על קידוש השם ונשרף. וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה 'המוסר עצמו למיתה על מנת שעושין לו נס אין עושין לו נס'. וכן עשה הרן - כשראה שניצל אברהם וזשב שגם הוא יהיה ניצל. אכן ומי ש'ימסור עצמו על קדושת השם' צריך לעשות כן בכוונה שלימה בין יוצל או לא יוצל - כמו שאמרו זונגיה מישאל ועזריה 'הן או לא, לית אנן פלזיזין' - פירושי: 'יציל ולא יציל אין אנן עובדין לאלהיך! עד כאן לשונו.

ממילא מובן שמשום שהרן לא הושלך לכבשן האש על מנת למות אלא על מנת להנצל, לא נזוּשָׁב לו זה כמסירות נפש שלמה - ובוה לא זכתה נשמות אדם הראשון לתיקון. וכמו שגילה לנו האריז"ל כאן, שוב נתגלגלה אותה נשמה באהרן הכהן על מנת שהוא ימסור את נפשו למות כדי למוזות על העבודה זרה שעשו הערב רב בעגל הזהב - אבל גם אהרן לא עשה כן!

לכן מעיד הזוהר הקדוש כאן ש'עם פל זה' שודאי שנתכיון אהרן לשם שמים, בכל זאת 'לא שִׁכַּף רְגֵזוֹ' של אף השם 'מֵאֲהָרֵן אָף עַל גַּב שְׁלֵא הִתְכַּוֵּן לְרַע' - ולמרות שלכאורה היה אנוס במעשה זה! והטעם שנענש אהרן על כך מובן לפי דברי האריז"ל - דהיה צריך למסור נפשו למות במוזאה על העבודה זרה:

יום קה - מוקדש לע"נ שלמה בן זאב ז"ל

ממשיך הזוהר:

אמר ליה קודשא בריה הוא - 'אהרן! תרין זרשין אלין משכו לך למה דבעו. זניף - תרין בנה פלון, ועל זוזבא דא יתפסון. הדא הוא דכתיב: "ובאהרן התאנף יהוה מאד להשמידו" (דברים ט כ). מאי

אילכנא זולקא - פרק ד' ד'ז"י רצט

"להשמידו"? אלין בניו. כמה דאת אמר: "ואשמיד פרוי מומעל" (עמוס ב ט) - דפרי דבר נש בניו אינון.

פירוש הזוהר: אמר לו הקדוש ברוך הוא - אהרן! שני המכשפים הללו משכו אותך למה שרצו. וזייה שישני בניך יפלו, ועל הזוטא הזה ימותו! זהו שכתוב: "ובאהרן התאנף יהוה מאד להשמידו" (דברים ט כ). מה זה "להשמידו"? אלו הם בני נדב ואביהו שנתפסו ומתו בעוונם, כמו שצאמר: "ואשמיד פרוי מומעל" (עמוס ב ט) כלומר - משום הגזירה שנגזרה עליו "מומעל" אשמיד את "פריו". ומהו "פריו"? שהרי פרוי של אדם אלו הם בניו.

ממשיך הזוהר קצת לקמן:

אהרן וזשב דבין כה ייתי משה, ועל דא ההוא מוצבון לא סתיר ליה משה. דאלו היה כמה דזושבין בני נשא, מלה קדמא דאבעי למשה לנתצא לההוא מוצבון אצטריה... אבל הכא מלה אזורא היה כמה דאתמר. וכתוב: "ויקח את העגל אשר עשו" (שמות לב כ) - ולא כתוב: וינתץ את המוצבון.

פירוש הזוהר: והטעם שאמר להם אהרן "זוג ליהוה מזור" היה משום שזושב שבינתים יבא משה, ורצה לעכב את הערב רב על ידי בני המוצבון. ולכן את אותו מוצבון לא הרס משה בירידתו מן ההר - משום שבנה אותו אהרן לשם השם. שאלו היה כמו שזושבים בני אדם שאהרן בנה את המוצבון לכבוד העגל, או הדבר הראשון שהצטרף משה לעשות בירידתו מן ההר לנתץ את אותו מוצבון היה צריה... אבל פאן היה דבר אזור כמו שנתבאר - שבאמת בנאו אהרן לצד הקדושה. וכן מוכח ממה שכתוב: "ויקח את העגל אשר עשו" (שמות לב כ), ולא כתוב: וינתץ את המוצבון - כי לא בנאו אהרן לסטרא אזורא זוס וזלילה, ולכן כמה למשה לנתצו?

תא זזי - "ויקרא אהרן" (שמות לב ה), אכריז איהו בקלא ואמר. כתיב הכא: "ויקרא"..."ויאמר", וכתוב ביונה: "ויקרא ויאמר" (יונה ג ד) - מה להלן פרוי לדינא, אוף הכא פרוי לדינא. "זוג ליהוה מזור" (שמות לב ה) - נבי גבואה בההוא ריון דמוצבון דומין דינא לשריא עלייהו. "זוג ליהוה" - למעבד בכו דינא.

פירוש הזוהר: בא וראה - ממה שכתוב: "ויקרא אהרן" (שמות לב ה) אנו למדים שהוא הכריז בקול ואמר: "זוג ליהוה מזור" (שם). דהרי כתוב פאן

אילנא זולקא - פרק ד' ד'ווי

בפרשת העגל: **וַיִּקְרָא... וַיֹּאמֶר**, וכמו כן כתוב בַּיּוֹנָה: **וַיִּקְרָא וַיֹּאמֶר** עוד אַרְבָּעִים יוֹם וַיִּנְוֶה נְהַפְּכֵת" (יונה ג ד). ובגזירה שווה זו אנו למדים שמה שם הַכְרִיז יונה הנביא לְדִין על אנשי נינוה, אף פֶּאן הַכְרִיז אהרן לְדִין על כל מי שהשתתף בעוון עגל הזהב. וזה הטעם שאהרן הכריז: **זֹז לַיהוָה מְזוֹר** (שמות לב ה) - דאָהרן נָבֵא נְבוּאָה זו בְּאוֹתָהּ רוּחַ הַקּוֹדֵשׁ שֶׁל הַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה הַנִּקְרָאת **מְזֻבֹּז** והוהירם שְׁעֵתִיד הַדִּין לְשֵׁרוֹת עֲלֵיהֶם. והיינו דר״ק אהרן לומר להם: **זֹז לַיהוָה** - כלומר, לַיהוָה לַעֲשׂוֹת בְּכֶם דִּין. זה נדרש כמו שכתוב: **וְהִיִּתָּה אֲדַמַּת יְהוָה לְמַצְרַיִם לְזֹזָא** (ישעיה יט יז), דפירש רש"י (שם): **זֹזָא** - לשון שבר ואימה ופחד. לשון **זֹזָא** וַיִּנְעוּ כְּשִׁכּוֹר" (תהלים קו כז), וכן **זֹזָא** הַסֵּלַע" (שיר השירים ב יד)! עד כאן לשונו.

ותלת דִּינֵין הָיוּ: זֹד - **וַיִּגַּף יְהוָה אֶת הָעָם** (שמות לב לה), וְזֹד - בְּבִנֵי לֵוִי, וְזֹד - דְּאִשְׁקֵי לְבִנֵי יִשְׂרָאֵל. וְהֵינּוּ **זֹז** - דְּבִנֵי לֵוִי, **לַיהוָה** - דְּוַיִּגַּף יְהוָה, **מְזוֹר** - דְּאִשְׁקֵי לֹן מִשָּׁה. וביתו בְּהֵהוּא לִילֵא, וּלְמְזוֹר אֲשֶׁתְּכֹזוּ נְפִיזוּן וּמִתִּין. וְאִינּוּן מִיִּין הָיוּ מְכַשְׁפֵּיין בְּמַעֲיָהוּן כָּל לִילֵא, וּבְצַפְרָא אֲשֶׁתְּכֹזוּ מִתִּין. ועל דָּא: **זֹז לַיהוָה מְזוֹר**. וְכָל אֲסוּתָא דְעַבְד אַהֲרֹן בְּגִין דְּכִתִּיב: **וַיִּבֶן מְזֻבֹּז לְפָנָיו**.

פירוש הזוהר: ושלושה דינים ועונשים היו או בבני ישראל בעבור זולקם בזוטא העגל. אָזֹד - וַיִּגַּף יְהוָה אֶת הָעָם (שמות לב לה) במגפה, את אלו שזוטאו בעדים בלא התראה. וְאָזֹד - בְּיַדֵי בְנֵי לֵוִי, שבצווי משה הרגו בני לוי לפי זורב כל מי שזוטאו בעדים והתראה. וְאָזֹד - שְׁהִשְׁקָה מִשָּׁה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל את אפר שריפת העגל כדי לברוק מי מזהם זוטא ללא עדים (כדאיתא לזוד מאן דאמר במסכת יומא - ב"ב. ב"ב. ב"ב). ושלושת הדינים הללו רמוזים בפסוק אָזֹד, כמו שמפרש הזוהר: וְהֵינּוּ מִה שְׁכֵתוֹב: **זֹז** - הרובו על ההרוגים שֶׁל בְּנֵי לֵוִי דִּזֹּזָא הוא לשון שבר ומיתה (כמו שביארנו לעיל בשם רש"י). ומה שכתוב: **לַיהוָה** רובו על המתים במגפה שֶׁל **וַיִּגַּף יְהוָה**, דלשון זה מורה על אלו שהקדוש ברוך הוא בעצמו נגף אותם במגפה. ומה שכתוב: **מְזוֹר** רובו על אלו שְׁהִשְׁקָה אוֹתָם מִשָּׁה כסוטה. ומפרש שאזור שהשקה משה את בני ישראל מאפר שריפת העגל לְנו כּוֹלָם בְּאוֹתוֹ לִילָה, וּלְמְזוֹר כל הזוטאים נְמַצְאוּ נְפִיזוּן וּמִתִּים. וְאוֹתָם הַמִּים הָיוּ מְכַשְׁפֵּיין בְּמַעֲיָהֶם כָּל אוֹתוֹ הַלִּילָה, וּבְבִקְרָא נְמַצְאוּ מִתִּים. וְלִכְן דִּיִּק אהרן לומר: **זֹז לַיהוָה מְזוֹר**. ועל כל האמור לעיל בענין הזוהר ואומר לזכותו של אהרן: וְכָל הַרְפּוּאָה שְׁעֵשָׂה אַהֲרֹן הִיָּה מַשׁוּם שְׁכֵתוֹב וַיִּבֶן מְזֻבֹּז לְפָנָיו" כלומר - לצד הקדושה, ולאפוקי ממי שזוושב שזוס וזולילה אהרן בנה את המזבז לכבוד העגל.

אילכנא זולקא - פרק ד' ד'ויי שא

תא זוי - דכתיב: "וירא את העגל ומוזולות" (שמות לב יט), ואלו מוזון לא כתיב. דהא אהרן מנדע הוה ידע דכתיב: "זבון לאלהים יזרם בלתי ליהוה לבהו" (שמות כב יט). ודאי אשתויב אהרן בעיטא טבא דדבר לנפשיה, וכלא ברעותא שלים טב - דלא אתכפין לבישי.

פירוש הזוהר: בא וראת עוד ראייה שאהרן בנה את המוזבון לצד הקדושה. שהרי כתוב: "וירא" משה בירידתו מן ההר "את העגל ומוזולת" (שמות לב יט) שזוטאו בהם ומיד כעס. ואלו מוזבון לא כתוב שכעס בעבורו משה - מטעם שלא זוטאו בו. שהרי אהרן היה יודע את ההוהרה הזמורה במה שכתוב בתורה: "זבון לאלהים" אזורים "יזרם, בלתי ליהוה לבהו" (שמות כב יט). אם כן ודאי שנצל אהרן באותה עצה טובה שהנהיג לנפשו במה שבנה את המוזבון ההוא לשם השם. והכל עשה אהרן ברצון שלם וטוב - שלא התכפן לרע זס וזלילה. ועם כל זאת כבר הזכרנו לעיל מדברי הארז"ל שלכתזוילה היה צריך אהרן למסור נפשו להריגה במוזאה על עון עבודה זרה, ומשום שלא עשה כן נענש במיתת שני בניו נדב ואביהו.

עד כאן העתקנו ופירשנו את מאמר הזוהר הנכבד בפרשת כי תשא על רשעות הערב רב במעשה העגל. ובעוסקיננו במאמר זה למדנו ולימדנו זכות על בני ישראל הכשרים, דעתה ידעין שזולקם בזוטא העגל היה בעיקר במה שלא מיוזו בערב רב, או שעבדו את העגל בליבם. ואכן מקצת בני ישראל שכן עבדו עבודה זרה מתו בשלושת העונשים הנזכרים לעיל (לפי פשט דברי זכמינו זכרונם לברכה).

ודע שבזוהר הקדוש בפרשת בלק (רף קצד ע"א) איתא:

"ויפול מן העם ביום ההוא כשילשת אלפי איש" (שמות לב כז). וכי לא הווי ידעי זושבנא ועירא דא? והרי כמה זושבנין אזורנין רמאין עלאין ורברבנין ידע קרא לממני, והכא "כשילשת אלפי איש"? אלא אינון בניי דבלעם - יונס ויומברוס דהווי שקלי כשילשת אלפי איש!

- **פירוש הזוהר:** "ויפול מן העם ביום ההוא כשילשת אלפי איש" (שמות לב כז). וכי לא היו יודעים זושבון קטן זה? והרי כמה זושבנות רמים עליונים וגדולים ידע הכתוב למנות, וכאן "כשילשת אלפי איש" (כלומר - כמה לא דייקה התורה לומר את המספר המדויק)? אלא, אלו בניי בלעם - יונס ויומברוס שהיו שקולים כשילשת אלפי איש!

הרי שבדברי הזוהר הללו מבואר שרק ראשי הערב רב יונס ויזמֶרוס עבדו את העגל בעדים והתראה ולכן הרגום בני לוי לפי זרב. ומכאן עוד לימוד זכות גדול על בני ישראל שבכלל לא השתתפו במעשה העגל בפועל - אלא רק בליבם!

גם למודנו ולימודנו בסעיף זה זכות על מקומו של אותו צדיק וקדוש - אהרן הכהן. והגם שלא נמלט לגמרי מוזרון אף השם עליו במיתת שני בניו, מכל מקום ממאמר הזוהר הזה למודנו עד כמה אנוס או על כל פנים שוגג היה - דמעשה העגל מתזילתו עד סופו היה מעשה השטן וכשפי הערב רב!

תהלה לאל עליון תם ונשלם זולק א מביאורינו

'אֵילָנָא דִּזְזִי!'

הַקָּדוֹת
הָרַב זְאִילִים וְיִטְאֵל אֵלֶיךָ

עִם בִּיאֹר
'אֵילָנָא דְזֵילֵי

זְאִלְקָ ב

מֵאֵת
שֵׁבְתֵי בֶן ר' אֶלְיָהוּ בֶן
אֶלֶל הַתְּשֵׁעִי

©

כל הזכויות שמורות

מוזכר הספר זופץ לזכות את הרבים
בשיעורים וזבורות בספר 'אילנא דזויל'
וכן בנושאים קשורים

כמו כן ניתן להשיג את הספר אצל המוזכר
רוז' נוזל דולב 31/7 בית שמש
לפרטים: 02 999 6868 פל' 0548 474 401

הדפסה ועיצוב גרפיקה וכריכה:

"כתרים" 0504-150477

אילנא תוכן ענינים בזולק ב דוויי עמוד

פרק ה הערב רב בדרא בתרא ונלות זכמת הקבלה

יום קו הערב רב בדרא בתרא - הקדמה א

יום קז דרא בתרא הם גלגול של דור המדבר - דברי הארז"ל ב

יום קזז ועתה רוב הדור מהם (כלומר, מן הערב רב) - דברי הארז"ל ד

יום קט וישם את השפוזות ואת ילדיהן ראשנה ו

יום קי ואמאי אתגליא ליה בסנה? לאונואה דהות בדווקא בין הקוצים, ועם כל דא 'והסנה איננו אכל' (שמות ג ב). בגין שושנים דאינון בנהא דאינון ישראל דהו עתידין למהו בגלותא בין ערב רב דאינון קוצים - דברי התיקוני זוהר על צורך הדווקא של הערב רב בגלות רביעית ט

יום קיא ודווקא דגלותא דערב רב לישראל ממהר לון פורקנא, ורפיון דילהון מעכב לון לישראל פורקנא - דברי התיקוני זוהר יב

יום קיב ואת לאה וילדיה אזורנים, ואת רזול ואת יוסף אזורנים טז

יום קיג שפלות התלמידי זכמים בעיני עמי הארץ בדורנו מקרב את הגאולה - דהו הטעם שישם יעקב אבינו "את לאה וילדיה אזורנים" שהם עמי הארץ טבין לפני ובראש הזשיבות של "רזול ואת יוסף אזורנים" שהם התלמידי זכמים הנבזים בדרא בתרא. על ידי נשיכת הנזוש לתלמידי זכמים בעניות, היא (השכינה) יולדת משיח. שדווקא דתלמידי זכמים ממהר הגאולה, כמו שאמרו 'אגרא דכלה דווקא' - לשון הגר"א יט

יום קיד ואת רזול ואת יוסף אזורנים: גלות לומדי הקבלה בדרא בתרא. השפוזות וילדיהן ראשנה: הן אלו שאין עיקר עסקם בתורה, אלא במשא ומתן. אזוריהם בזינת "לאה וילדיה" הרובו על התלמידי זכמים העוסקים רק בפשטי התורה ולא בסוד. ואזרון אזורן זביב הם בזינת "רזול ויוסף" שהם הצדיקים העוסקים גם ברוי התורה - מפירוש 'מתוק מדבש' על הוהר כג

יום קטו מסורת היא שאין עשו נופל אלא ביד בניה של רזול שנאמר: "אם לא יסובבום צעירי הצאן" - צעיריהם של שבטים. כי עשו נמשל לזוהר פושט טלפיו ומראה שהוא טהור, ורשעותו היתה בהסתר ובהעלם - דברי השם משמואל כט

אֵילָנָא תּוֹכַן עֲנִינִים בּוֹזֵלֵךְ בְּ יְדֵי יְיָ עֲמוּד

יום קטז הצעת כוונת הוזהר בשילוב דברי ביאור הגר"א עם פירושי 'מתוק מדבש'. בוזינת "רְוֹל יוֹסֵף" שהמה לומדי הקבלה שבדורינו נמצאים "אֲזוּרִים" בתזותית הכבוד ושפּל השררה בעיני עולם התורה בדרא בתראה - אמנם השפּלתן היא באמת הצלתן מקליפת אדום, והצלת כל כלל ישראל _____ **לא**

יום קיז לשונות מדברי מהרז"ו המדגישים שתורת הנגלה היא רק הוויצוניות שבתורה. **לד**

יום קיזז "יִשְׂרָאֵל אֶהֱבֶה אֶת יוֹסֵף מִכָּל בְּנָיו כִּי בֶן זְקֵנִים הוּא לוֹ... וַיֵּרָאוּ אֲזוּיו כִּי אֵתו אֶהֱבֶה אֲבֵיהֶם מִכָּל אֲזוּיו וַיִּשְׁנְאוּ אֹתוֹ" - "יוסף" זו תורת הקבלה. _____ **לו**

יום קיט את סודות התורה שהם בוזינת "יוסף" אוהב אבינו שבשמים יותר מכל בְּנָיו (שהם בוזינת 'בני לאה', וכל שכן יותר מבוזינת 'בני השפּזות') מטעם "כִּי בֶן זְקֵנִים הוּא לוֹ" עוד לפני בריאת העולם. ואין הכי נמי שגם אזור בריאת העולם אוהב אבינו שבשמים את פנימיות התורה יותר משאר זולקיה הוויצונים, מטעם דבעיקר בבוזינת "יוסף" מתגלה כבודו יתברך בעולם הזה. _____ **לט**

יום קכ שטנו של עשו - תורת הקבלה. _____ **מד**

יום קכא פנימיות וזיציניות - הקדמה היסטורית. _____ **מו**

יום קכב דע שבכל דבר יש פנימיות וזיציניות. ובכללות העולם נזשבים ישראל - זרע אברהם יצוק ויעקב לפנימיות העולם, ושבעים אומות נזשבים לזיציניות העולם. וכן בישראל עצמם יש פנימיות שהם עובדי השם יתברך השלמים [בוזינת 'בני לאה ורזול'], וכן יש זיציניות שאינם מתמסרים לעבודת השם יתברך [בוזינת 'בני השפּזות'] - הקשר עם לימוד הקבלה. _____ **מט**

יום קכג אבל אם זוס וזולילה האדם מישראל משפּיל מעלת פנימיות התורה וסודותיה הדנה בדרכי נשמותינו ומדרגותיהן וכן בוזלך השכל וטעמי מצוה כלפי מעלת זיציניות התורה הדנה בוזלך המעשה בלבד... הוא נמצא גורם בזה להשפּיל ולהוריד מטה מטה את פנימיות העולם שהם בני ישראל, ולהגביר את זיציניות העולם עליהם שהם אומות העולם. וישפּילו ויבזו את בני ישראל, ויזשבו את ישראל כמו שהיו דבר מיותר בעולם ואין לעולם זפּץ בהם, זז"ו! _____ **נא**

אילנא תוכן ענינים בזולק ב דווימי עמוד

פרק ו ראית מהרוז'ו שכלי העסק גם בסודות התורה אין העסק בתורה נזושב לשמה

יום קכד לשון הרב זויים ויטאל זכרו לזווי העולם הבא בפרק ו נה

יום קכה ואננים האנשים האלה מראים תימה ועונה באמרם כי כל עסקם בתורה הוא לשמה - דברי מהרוז'ו נו

יום קכו מהיכי תיתי לכללות כל התלמודי וזכמים העוסקים בתורה תדיר שגם בלי העסק בזוכמת הקבלה עסקם בתורה נזושב כבר לשמה עד שצריך רבינו מהרוז'ו לבוא בשורות אלו בהקדמתו להוכיחו אזורת מדעתם ולומר שעדיין לא הגיעו לדרגת לימוד לשמה? הגדרת תורה לשמה של 'נפש הזויים' ס

יום קכז הגדרת תורה לשמה של האגלי טל סג

יום קכז עומק כוונת לימוד לשמה הוא סוד שנתבאר רק בזוכמת הקבלה. לשון האריז'ל על לימוד לשמה סז

יום קכט לשון התיקוני זוהר והוזהר זודש בפירוש לימוד לשמה ע

יום קל אית דלא משתדלין באורייתא דבעל פה לשמה, ואתמר בהון: "וימררו את זוייהם בעבדה קשה" - דא קושיא. "בזומר" - דא קל וזומר. "ובלבנים" - בלבון ההלכות, דעליהו אתמר: "ותכן לבנים תתנו" - דברי התיקוני זוהר זודש עד

יום קלא אבל על לומדי הקבלה נאמר: "אית אזורנין דאיעון מארי תריסין דבי מדרשא דאתמר בהון: "אדם כי ימות באהל" ... ועליהו אתמר: "זווי בתיק", אלין דאתמר בהון "אדם כי ימות באהל". דודאי בהון אתקימת שכינתא! (תיקוני זוהר זודש) עו

יום קלב לשון מהרוז'ו בהקדמתו בענין לימוד לשמה. מדוע לא גילו זוכמי התלמוד את מהותה העמוקה של לימוד לשמה? עט

יום קלג "ביצים": מארי מקרא. "אפרוזים": מארי משנה. "בנים": מארי קבלה... אבל על מארי קבלה אתמר: "לא תקחו האם על הבנים", דלית סכלתנו לאשתמוצע בשכינתא פאלין מארי קבלה... אבל "אפרוזי", לית גרפיין דלהון שלמין דפרוזין בהון, דאיעון פקודי דעשה. כל שכן "ביצים"! ובינין דא אתמר עליהו לגבי אימא: "שלוז תשלוז את האם" - תיקוני זוהר פד

יום קלד הגדרה נוספת של לימוד לשמה על פי הסוד ממהרוז'ו פז

אֵילָנָא תוֹכַן עֲנִינִים בּוֹזֵק בְּ דְיוֹיִי עֲמוּד

יום קלה יהנה הוֹכֵם הַדּוֹל הַתֵּנָא רַבִּי מֵאִיר עֲלֵיו הַשְּׁלוֹם הַעִיד עֲלֵיהֶם שְׁלֵא כֶּף הוּא בְּאִמְרו לְשׁוֹן כְּלָלוֹת: כֹּל הַעוֹסֵק בְּתוֹרָה לְשִׁמּוֹה זוֹכֵה לְדַבְרִים הַרְבֵּה וְכוּ' וּמְנַלִּים לוֹ רוֹי תוֹרָה, וְנַעֲשֶׂה כְּנֶהֱר שְׂאִינוּ פוֹסֵק וְהוֹלֵךְ, וְכַמְעַן הַמְתַּנְּבֵר מֵאֲלֵיו' (מהרוז"ו) צא

יום קלוֹ יהנה זה יורה שְׂאִינוּ עוֹסֵק בְּתוֹרָה לְשִׁמּוֹה כְּהַלְכֶתָהּ - דְּבַרִי מֵהַרוֹז"ו צד

יום קלוֹ מֵהַרוֹז"ו לומד שְׂדַבְרֵי רַשְׁבִּי בְּתִיקוֹן לִי בְּאֵמֶת מוֹפְנִים לְכְלָלוֹת כֹּל הַתְּלַמִּידֵי וְזֻכְמִים הַעוֹסְקִים בְּתוֹרָה תְּדִיר. אִם כֵּן וְדֹאֵי שֶׁכֵּל אֲזוּד וְאֲזוּד מֵאֵתְנוּ זוּיִב לַתַּת לִיבּוֹ לַהֲמִשֵּׁךְ דְּבַרִי רַשְׁבִּי בְּתִיקוֹן לִי, דְּהַרִי לְכוֹלְנוּ הוּא פוֹנֵה שֵׁם בְּאוֹמְרוֹ: 'בְּהַהוּא זְמַנָּא וְיִזְכּוֹר כִּי בְּשֵׁר הַמֵּת, רוּזוּ הוֹלֵךְ וְלֹא יָשׁוּב" לְעֵלְמָא: וְדֹא אִיהוּ רוּזוּא דְּמִשְׁיִזוּ. וְי לִזוֹן מֵאֵן דְּגִרְמִין דְּיוֹיִל לִיה מִן עֵלְמָא וְלֹא יָתוּב לְעֵלְמָא: דְּאֵלִין אֵינּוּן דְּעַבְדִּין לְאוֹרִיִּיתָא יְבִשָּׁה, וְלֹא בְּעָאן לְאִשְׁתַּדְלָא בְּזוֹכְמָה דְּקַבְלָה... וְי לִזוֹן דְּגִרְמִין עֲנִינִיתָא וְזוֹרְבָא וּבִיזָה וְהַרְג וְאֶבְדִּין בְּעֵלְמָא!" צט

יום קלוֹז אָבֵל בְּאוֹר לְשׁוֹן הַנְּזַכֵּר לְעֵיל יוֹבֵן רֵאשִׁיתוֹ מֵאֲזוֹרִיתוֹ בְּאִמְרו וְיִרְאֵה וְאֶהְבֵּה עַל מַעַת לְקַבֵּל פְּרַס אִיהִי שְׁפוּזָה, "וְתַנּוֹת שְׁלֵשׁ רֵגוּה אֶרֶץ" - דְּבַרִי מֵהַרוֹז"ו קא

יום קלטֵי וְהַעֲנִין יוֹבֵן בְּמָה שְׁכַתְב בְּסִפֵּר הַזֶּהר בְּפִרְשֵׁת בְּרֵאשִׁית (דף כו:י) - מֵהַרוֹז"ו קד

פֶּרֶק ז הֵיָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְבִיט בְּתוֹרָה וּבּוֹרָא עוֹלָמוֹת

יום קבֵי לְשׁוֹן הַרְבַּ זוּיִים וְיִטְאֵל וְכִרוּ לְזוּיִי הַעוֹלָם הַבָּא בְּפֶרֶק ז קב

יום קבֵימָא יהנה מְבַאָר כִּי תוֹרַתְנוּ הַקְּדוּשָׁה כְּלוּלָה וְנִמְצָאת בְּכֹל אַרְבַּע עוֹלָמוֹת אֲבִי"ע וְאֲ"צִילוֹת בְּ"רִיָּאָה וְ"צִירָה עִ"שִׁיָּה: - לְשׁוֹן מֵהַרוֹז"ו קיא

יום קבֵימָב לְמַדְנוּ עַד כְּמֵה גְדוּלִים מֵאֵרִי הַקְּבֵלָה, שְׁלֵא רַק בְּשַׁעָה שְׁהֵם עוֹסְקִים בְּתוֹרַת הַקְּבֵלָה הֵם זוֹכִים לַתַּקֵּן אֶת עוֹלָם הַאֲצִילוֹת, אִלָּא אֶפִּילוּ בְּעוֹסְקֵם בְּתַלְמוּד אוֹ אֶפִּילוּ בְּמִשְׁנָה אוֹ רַק בְּמִקְרָא מִתְקַנִּים הֵם אֶת עוֹלָם הַאֲצִילוֹת קטז

יום קבֵימָג וְלִכֵּן צִרִיךְ הָאֵדָם שֶׁבְּכֹל יוֹם יִדְבֵק נַפְשׁוֹ וְיִכְלּוֹל אוֹתָהּ בְּאַרְבַּע עוֹלָמוֹת. וְיִקְרָא מִקְרָא כְּנֶגֶד עֲשִׂיָּה, וְאֲזוּר כֶּךָ מִשְׁנָה נֶגֶד יִצִירָה, וְאֲזוּר כֶּךָ תַלְמוּד נֶגֶד בְּרִיָּאָה, וְאֲזוּר כֶּךָ קְבֵלָה נֶגֶד אֲצִילוֹת - לְשׁוֹן הָאֵרִיז"ל קכ

אֵילָנָא תוֹכַן עֵינַיִם בּוֹזֵלֵק בִּי דְרֵיזִי עֵמוּד

יום קבמד יבזה תבין [כוונת המשנה] רבי מאיר אומר כל העוסק בתורה לשמחה. רצונו לומר: לשם זמנשה דברים שבה [והיינו פירוש 'לשמחה': לשם ה' - לשם זמנשה (ה) זולקי התורה], כאשר כתבתי שהם: [א] מקרא [ב] משנה [ג] תלמוד [ד] קבלה [ה] ופנימיות הקבלה - דברי מהרז"ו. קכד

יום קבמה ובהיותה בעולם האצילות או נקראת 'קבלה', כי שם היא מופשטת מכל הלבושים הנקראים] 'פשט' מלשון 'פשטתי את בתנתי' - שהוא בזנית המלבושים הזניזונים שהוא על גבי עור אדם המופשט מעליו לפעמים, וזהו עקר מלת 'פשט' - דברי מהרז"ו. קכז

יום קבמו 'משלי הסודות העליונים שנזכרו בדברי הארז"ל הנה המה בעצם ענף ממש של מציאות אותם הסודות כפי שהם במצבם האמיתי למעלה. רוצה לומר: [שהם] עצם הסוד המופשט לאזור שנתפשט והשתלשל דרך העולמות עד הגיענו לעולמינו השפל' - דברי הרב יעקב הלל שליט"א. קלא

יום קבמו 'היה משתעשע בהם הקדוש ברוך הוא אלפים שנה קדם שנברא העולם' - דברי מהרז"ו. קלו

יום קבמו ודאי שאין לנו להבין את מהות התורה אלפים שנה לפני בריאת העולם כמות שהיא עתה כתובה לפנינו. אלא שבהכרח היתה או 'בעל פה' (כלשון רש"י) או 'כתובה או באש שזורה על גבי אש לבנה שהוא נסתר של התורה, כולה שמותיו של הקדוש ברוך הוא' (כדברי מהרש"א). קלט

יום קבמו 'אמרו רז"ל: 'התורה קדמה לעולם אלפים שנה'. והוא ידוע שקודם הבריאה לא היה זמן כלל, ואיך שייך אלפים שנה?' - דברי המאור עיניים. קמג

יום קנז וקמו שאמר הכתוב 'ואהיה אצל אמן וגו'. הנדרש לרז"ל על בריאת העולם, שהיה הקדוש ברוך הוא מביט בתורה ובורא עולמות' - דברי מהרז"ו. קמוז

יום קנא רבי הושעיה רבה פתחו: 'ואהיה אצל אמן ואהיה שעשעים יום יום'. 'אמן' פדגוג, 'אמן' מכוסה, 'אמן' מוצנע. ואית דאמר 'אמן' רבתא (מדרש רבה) קנב

יום קנב 'ומה שכתוב: 'ואהיה שעשעים יום יום' - הן שתי אלפים שנה שקדמה תורה לעולם... למה [התורה] פיה פתוחה בנאות] ב"ת? על שם השתי אלפים שקדמה לעולם' - דברי האגרא דכלה'. קנא

יום קנג 'עשרים ושתים אותיות יסוד קבועות בגלגל ב-רל"א שערים, וזוהר הגלגל פנים ואזור' - דברי ספר יצירה עם ביאור הרמ"ק. קנט

אֵילָנָא תּוֹכֵן עֵינֵינִים בּוֹזֵלֵק בְּ דְרִיזִי עמוּד

יום קנד' מפני שהקדוש ברוך הוא הסתכל בתורה, וזווק התורה הוא שדברים אלו אסורים המה, ברא כן העולם שהנהגתו היא שזורבן העולם יהיה אם ירצו ויגנבו וכדומה... מפני שמצוות אלו צריכות להיות זכר ליציאת מצרים, לכן הוא דהיה יציאת מצרים' - דברי הגר"ז הלוי קסד

יום קנז' קודשא בריך הוא הסתכל באורייתא וברא 'עלמא זעירא'. כלומר, ברא את האדם שהוא בעצמו נקרא 'עולם קטן'. בוזקירה זו נבין עומק בביאור אוזד מפסוקי התורה שרבים נשתבשו בהבנתו: וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ (בראשית א כו) קסז

יום קנו' וְסֹד - דְרוּעָא יְמִינָא. גְבוּרָה - דְרוּעָא שְׂמֵאלָא. תְּפָאֶרֶת - גּוּפָא. נְצוּן וְהוּד - תְּרִין שׁוּקִין. וְיִסוּד - סִימָא דְגּוּפָא, אוֹת פְּרִיַת קְדִישׁ. מְלָכּוֹת - פָּה, תּוֹרָה שִׁבְעֵל פֶּה קְרִינָן לִיהַ. (ביאור על 'פתוז אליהו' זכור לטוב) קעג

יום קנז' ענין גדול וגורא, ועצה טובה ויקרה גילה לנו רבינו האריז"ל בשער רוזן הקודש יוזד כ"א, והוא: ראוי לאדם תמיד לכון ולהעריך את עצמו [במזושתו] כאילו הוא מדור וכסא אל [עשר ספירות דעולם] האצילות הקדוש, ובפרט בזמן שהאדם מתפלל הוא יותר ראוי ומוכרוז שייכוין בכך, ועל ידי כן תשרה ותזול עליו קדושה עליונה' (בן איש חי). ציור תבנית האדם כמרכבה לצלם העשר ספירות. קעז

יום קנז' מצינו בכתבי האריז"ל דצורת 'אדם העליון' הוא לא פוזות מ-רמ"ז איברים רוזוניים דוגמת רמ"ז איברי 'אדם התוזתון' קפא

יום קנט' זאמנם דבר גלוי הוא כי אין למעלה גוף ולא כוז בגוף זולילה. וכל הדמיונות והציורים [ה]אלו לא מפני שהם כך זוס וזולילה. אמנם לשכך את האוון לכשיוכל האדם להבין הדברים העליונים הרוזוניים בלתי נתפסים ונרשמים בשכל האנושי, לכן ניתן רשות לדבר בבזינת ציורים ודמיונים כאשר הוא פשוט בכל ספרי הזוהר. וגם בפסוקי התורה עצמם כולם כאוזד עונים ואומרים בדבר הזה' - דברי האריז"ל בהזרת הגשמה במשלי המקובלים קפג

יום קס' וּמְשָׁרֵי אֲזוּזָה אֱלֹהִים נמשך עד לפרטי פרטות בגוף האדם התוזתון, לא רק לדוגמת רמ"ז אבריו אלא גם לצורת פניו וזקנו - דברי האריז"ל על הדיקנא קפוז

יום קסא' תְּקִנָּא קְדָמָא' עד 'תְּקִנָּא תְּלִיסָר' - דברי הזוהר על הדיקנא קדישא קצ

אֵילָנָא תוֹקֵן עֲנִינִים בּוֹזֵלֵק בִּי דְרִיזִי עֲמוּד

יום קסב' וְהִיא מוֹרֵי זְלָה'ה נֹהֵר מֵאֵד שֶׁלֹּא לֹזְתוֹךְ שֶׁעַר הוֹקֵן כֻּלָּל - לֹא בִתְעַר וְלֹא בִמִסְפָּרִים, לֹא לִמְעַלָּה וְלֹא לִמְטָה, וְלֹא בְשׁוּם מִקוּם מִן הוֹקֵן, אֲפִילוֹ לִמְטָה תּוֹזֵת הוֹקֵן בְּאוֹתָם שְׁעֵרוֹת קִטְנִים הַזּוֹפְפִים עַל הַגְּרוֹן מִמֶּשׁ... וְלֹא עוֹד אֲלֵא שֶׁהִיא אוֹמֵר שְׁאִיסוֹר גְּדוֹל מֵאֵד הוּא לְעִקּוֹר אוֹ לְתִלּוּשׁ בִּידוֹ אֲפִילוֹ שֶׁעַר אוֹזֵד בִּלְבָד בְּכָל מִקוּם זְקֵנוּ, כִּי הֵם צִינּוֹרוֹת שֶׁל שְׁפַע. וְלִכֵּן צָרִיךְ הָאֵדִם לִיֹּהֵר שֶׁלֹּא יִשִּׁים יָדוֹ בּוֹקֵנוּ לְמִשְׁמֵשׁ בַּה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִעֲקוֹר וְיִתְלַוֵּשׁ אִיזָה שֶׁעַר - דְּבָרֵי מֵהַרְזוֹ"ו קצד

פָּרָק ז' אֵין הַתּוֹרָה בְּהִיֹּתָהּ כְּפִשְׁוִטָה הַשְּׁעִשְׁוֹעוֹת שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא

אֵלֵא רַק בְּהִיֹּתוֹ עוֹסֵק בְּתוֹרָה בְּבוֹזֵיגַת הַנְּשִׁמָּה הַפְּנִימִית שְׁבָה

הַנְּקָרָא דְרִי תוֹרָה?

יום קסג' לְשׁוֹן הַרְבַּ זִינִים וְיִטְאֵל זְכָרוֹ לְזִינֵי הָעוֹלָם הַבָּא בְּפָרָק ז' קצו

יום קסד' אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה בֶּן אֶלְעָזָר: דּוּ-פְרָצוּפִין בְּרַא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאֵדִם הַרְאִשׁוֹן, שְׁנֵאמַר: "אֲזוֹזֵר וְקָדֵם צִרְתָּנִי" - בִּיאוֹר דְּבָרֵי זוֹ"ל עַל פִּי סוּדָן שֶׁל דְּבָרִים ר

יום קסה' וַיִּפְּלֵ יְהוָה אֱלֹהִים תְּרַדְמָה עַל הָאָדָם וַיִּישָׁן וַיִּקְוֹז אֲנֹת מִצְלָעֲתָיו וַיִּסְגֵר בְּשֵׁר תְּנֻזְתָּנָה: וַיִּבֶן יְהוָה אֱלֹהִים אֶת הַצְּלָע אֲשֶׁר לְקוֹז מִן הָאָדָם לְאִשָּׁה וַיִּבְרָא אֶל הָאָדָם" - יֵשׁ לֹזְקוֹר: מִיֵּהוּ "יֵהוּה" מִיֵּהוּ "אֱלֹהִים"? מִה מֵהוֹת הַתְּרַדְמָה? מִהוּ "וַיִּבֶן"? מִהוּ "הַצְּלָע"? מִהוּ "וַיִּבְרָא"? מִיֵּהוּ "הָאָדָם"? - בִּיאוֹר הַפְּסוּקִים ע"פ הָאֲרִיזוֹ"ל רז

יום קסו' דּוֹגְמוֹת בְּמַעֲשֵׂה אָדָם הָרִאשׁוֹן זּוֹזוֹר עַל עֲצָמוֹ בְּתוֹזִילַת כָּל שְׁנָה וְשְׁנָה בְּסוּד הַיּוֹם הַרְת עוֹלָם שְׁאֵנו אוֹמְרִים בְּרֵאשׁ הַשְּׁנָה. דְּמָה שֶׁהַזְּכִיר הָאֲרִיזוֹ"ל בְּשֶׁעַר הַפְּסוּקִים הוּא עֲנִין הַנְּסִירָה הַנְּעִשִׂית בְּיוֹם רֵאשׁ הַשְּׁנָה בְּזַעִיר אֲנַפִּין וְנֹקְבִיָּה, כְּמִבּוֹאֵר אֲצִלוֹ בְּשֶׁעַר הַכּוֹוֹנוֹת ח

יום קסז' בְּאֵמֶת אֵנו עוֹשִׂים אֶת עֲנִין הַנְּסִירָה הַרְמוּזָה בְּמַעֲשֵׂה אָדָם הָרִאשׁוֹן שְׁלוֹשׁ פְּעָמִים בְּכָל יוֹם וְיוֹם בְּתַפִּילַת הַעֲמִידָה בְּבִרְכַת אֲבוֹת' בַּהֲגִיעֵנו לְתִיבַת 'בְּאֵהְבָה' חל

יום קסח' וְלֹא בְּמַעֲשֵׂה דְבָנֵי זֹרֵי - לְשׁוֹן מֵהַרְזוֹ"ו חג

אֵילָנָא תוכן ענינים בזולק ב דְּזִימִי עמוד

יום קסט לעניית דעתין נראה דכוונת מהרז"ו היתה באמת למעשה דבני עשו ומלכי אדום הכתוב מיד אזרי 'מעשה דבני זרי'. פרשת 'ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום וגו' - ודאי המעשה שהיה כך היה, אבל נכתב בתורה להלביש בו סודות עולם התהוה. ולהיות שעצם הכוונה היא הסודות, לכן בא הסיפור בפרטים שונים. כגון שבקצתם נאמר 'ישם עירו', ובקצתם בלתי זה - אלא פלוני 'מבצרה' ו'מארץ התימני', ובקצתם לא נזכר שם מקומו כלל. וכן בקצתם נזכר שם אביהם, ובאזורים שמם לבד. וכן [במלך] האזורון נזכרה אשתו, ולא באזורים. ועוד שינויים אזורים שלענין הסיפור לא מעלין ולא מורידין, ולענין הסוד יש בו דברים מופלאים, כנודע מספרי מרן האר"י זכרו לזווי העולם הבא' (שומר אמונים) רטו

יום קע הקדמה קצרה מתורת הארז"ל על סדר השתלשלות העולמות שתשמש לנו המתזילים כרקע זיוני לדברי הארז"ל בענין מיתת מלכי אדום, ודברי הארז"ל בספר 'עץ זיים' על סוד מיתת מלכין קדמאין ריט

יום קעא מדוע בקצת מלכי אדום נאמר 'ישם עירו', ובקצתם לא נזכר שם עירו אלא פלוני 'מבצרה' או 'מארץ התימני', ובקצתם לא נזכר שם מקומו כלל? רכו

יום קעב מדוע בקצת מלכי אדום נזכר שם אביהם, ובאזורים שמם בלבד? רכט

יום קעג מדוע במלך האזורון נזכרה אשתו ולא באזורים? רלא

יום קעד 'ולא כמעשה אתונו דבלעם' - לשון מהרז"ו. ביאור הפרשה על פי הזוהר וכתבי הארז"ל רלה

יום קעה 'זוכמינו זכונם לברכה (במדבר רבה כ יד) אמרו שביקש [בלעם הרשע] לעקור שלש רגלים מישראל - ואין בדברים אלו יזוס עם כוונת בלעם כפי הפשט! אבל הענין יובן [על פי סודם של דברים] עם הנזכר לעיל - כי הגה שלשה הרגלים הם שלושת האבות כנודע... בהיות בלעם מקללם בפיו מבזינת [ה]הבל הזה, נמצא שהיה עוקר שלושת האבות המתלכשים בה הנקראים] 'שלשה רגלים' - פירוש נוסף מכתבי הארז"ל רלו

פרק ה

הערב רב בדרא בתרא וגלות זכמת הקבלה

ביאור 'אילנא דיזי'

לאזור שביארנו ביאור נרזוב על שורשם של הערב רב בורע לבטלה שייצא מאדם הראשון ונלגול נשמתן מדור לדור עד הגיעם למצרים באותו זמן שגם בני ישראל היו משובדים שם לפרעה, ולאזור שסקרנו את התזכרות הערב רב לבני ישראל בצאתם ממצרים והנוק הגדול שהביאו עלינו הערב רב בזוטא העגל, מן הראוי עתה לבאר בפרטי פרטות את מצבם של בני ישראל בדורינו דרא בתרא בעקבות משייזא ביוזם לערב רב שבדור האזורון.

דהרי הערב רב כבר אינם מוזון לענני הכבוד כאשר היו במדבר. ואם כן, מכיון שכבר התערבו אותם נשמות הערב רב עירוב אזור עירוב בתוך בני ישראל הכשרים, כיום יותר מתמיד שכיזא היזקן - דמאוד קשה לזהותן כאשר הם כה מעורבים בתוכנו!

ובכל זאת אמונתנו שלמה שודאי 'הכל בשיקול אל דעות ולו נתכנו עלילות' - ואם כך הוא שכיום נשמות הערב רב מעורבים שתי וערב בתוכנו ודאי שרצונו יתברך שיהיה כך. מבמילא, מי לא ירצה לבאר עד מקום שידו מגעת את אשר הנזילו לנו רבותינו הקדושים במסורת על מצבינו בדרא בתרא ביוזם לאותו ערב רב המושזות והמושזית שבתוכנו?!

וברוך השם, כיד השם הטובה עלינו כבר התזילו כמה סופרים לאסוף אל הגורן כמה וכמה מקורות בדברי זכמינו זכרונם לברכה, ובפרט מדברי זוהרה

ב אילנות זולק ב - פרק ה' דיוני

ב

והמקובלים על הערבוב הרב שבדורינו - הוא דרא בתראה. (ראה ספר 'הערב רב' לאדמו"ר מהאלמין שליט"א שאסף למעלה משלוש מאות מקורות נאמנים מספרי הקודש על הערב רב) וכמו שבעזרת השם נראה בהמשך סעיף זה, בזולק נרזוב מדברינו נעסוק ביוזום שיל הערב רב ללומדי התורה שבימינו - ובפרט ללימוד זוכמת הקבלה. וכבר ראינו בדברי רבינו מהרז"ו בהקדמתו איך שהוא קישר בין מניעת לומדי התורה היקרים מלעסוק בזוכמת הקבלה לזוסרון של לימוד לשמה בדורינו. והרי הוא עצמו התבטא שבוה הם:

דומים במעשיהם לאנשי דור הפלגה הבונים מגדל וראשו בשמים. ועקר סבת מעשיהם היא מה שפנתב אזור פה הפתוב: "ונעשה לנו שם", פכתוב בספר הזהר בפרשת בראשית (דף כה ע"ב). וזה לשונו על פסוק "אלה תולדות השמים והארץ":

שזומשה מינים יש בערב רב, ובין הג' מהם הוא הנקרא 'בת גבורים', דעליהו אתמר: "המה הגבורים אשר מעולם אנשי השם". ואינון מסטרא דאלין דאתמר בהון: "הבה נבנה לנו עיר ומגדל... ונעשה לנו שם" (בראשית יא ד) בבנין בתי כנסיות ובתי מדרשות. ושנין בהון ספר תורה ועטרה על רישיה - ולא לשמה, אלא למעבד לון שם! עד כאן לשון מהרז"ו.

ומזומת אריכות הדברים וכובד הנושאים זולקנו זוקירה זו לכמה ענפים - וזה הזולנו בעזר השם יתברך.

יום קז - מוקדש לע"ז מאיר בן עישה ז"ל

סעיף א דרא בתראה הם גלזול של דור המדבר

המפתוז הראשי לכל מה שאנו עתידים לבאר בענפים הבאים נמצא בכתבי הארז"ל. זה לשונו בספר הליקוטים (פרשת שמות):

גם עם זה תבין מה שאמר הפסוק בפרשת וילך: "ויאמר יהוה אל משה הנך שכב עם אבותיה וקם העם הזה ונגה אזורי אלהי נכר הארץ אשר הוא בא שמה בקרבנו, ועובני והפר את בריתי אשר

אֵילָנָא זולק ב - פרק ה דְּוַיִּי

פְּרַתִּי אֶתּוֹ" (דברים לא טו). והוא מהמקראות שאין להם הכרע - כי מלת "יָקָם" תוכל לזוזר עם שלפניו ורועה לומר - עם "הִנֵּף שָׁכַב עִם אֲבֹתָיִךְ יָקָם" ועם שלאזוריו ועם "יָקָם הָעַם הַזֶּה וַיָּנֶה אֲזָרֵי אֱלֹהֵי נֹכַח הָאָרֶץ אֲשֶׁר הוּא בָּא שָׁמָּה בְּקֶרְבוֹ", והכל אמת.

והוא, כי משה יקום הוא בעצמו אזור כך ווהיינו מה שנדרש מלפניו - "וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה הִנֵּף שָׁכַב עִם אֲבֹתָיִךְ יָקָם", כלומר שמושה עצמו עתיד לקום]. פִּירוּשׁ - שיתגלגל בימים ההם בדרא בתראה עם והערב רב עצמו. וזהו ומה שנדרש לאזוריו "יָקָם הָעַם" - שהם הערב רב. וזהו ומה שכתוב בהמשך הפסוק "אֲשֶׁר הוּא בָּא שָׁמָּה" - שבו"ה אותיות מש"ה, כי ממש משה יתגלגל בתוכם, כי כולם מסוד הדעת.

ואמנם סוד הגלגול הזה הוא דבר נעלם. והענין הוא כי אין לך דור ודור שמושה אינו בתוכו להשלים הדור ההוא של המדבר - כי גם דור המדבר והם יזוזרו להתגלגל בדורינו זה דרא בתראה. ובוה תבין כי רוב אנשי דורינו נשותיהם מושלות עליהם - ובפרט הבעלי תורה.

והטעם הוא לפי שהיו והגברים בלבד בומן העגל שלא מיוזו בערב רב, ולפי שהנשים לא רצו לתת זומי זהב לכן הנשים שולטים בהם. נמצא כי בדורינו זה הוא גלגול דור המדבר, וגם הערב רב גם כן, ומשה בתוך כולם! עד כאן לשון הארז"ל.

וזהו הכלל הגדול זה שגילה לנו רבינו האר"י על דורנו דרא בתראה: בדורינו זה הוא גלגול דור המדבר, וגם הערב רב גם כן, ומשה בתוך כולם! עד כאן לשונו. ולפי זה אין פלא שבמקום אזור באותו ספר הליקוטים (פרשת ואתחנן) כתב הארז"ל על פסוק "וַיִּתְעַבֵּר יְהוָה בִּי לְמַעַנְכֶם" (דברים ג כו) בזה הלשון:

דע, כי בכל דור בא משה בסוד עיבור ווהיינו סוד הפסוק "וַיִּתְעַבֵּר יְהוָה בִּי" - לשון עיבור]. לפי שהקדוש ברוך הוא לא היה רועה לקבל ואת הערב רב... והוא משה בכל זאת קבלם בוזשבו כי טוב הוא להכניסם

בקדושה ובפרט שהיו נוגעים לו קצת, כמו שכתוב: "הָעַם אֲשֶׁר אָנֹכִי בְּקִרְבּוֹ" (במדבר יא כא), וכתוב: "וְכָל הָעַם אֲשֶׁר בְּרַגְלֶיךָ" (שמות יא ז). ולזה רצה [משה] לתקנם, ואדרבה קלקלו לישראל. וזה סוד מה שכתוב: "כִּי יֵרֶד רַד כִּי שִׁוּזוֹת עֲמֹךָ" (שמות לב ז) - 'שזוזת' לא נאמר אלא "שזוזת". פירוש - שזוזת לישראל.

ועתה רוב הדור מהם - ולזה הוצרך לבוא משה בעיבור אזת לזומישים שנה לפי שהוא שורש ישראל לתקנם שלא יטעו [ואתם] הערב רב. וקודם שזוטאו ישראל היה משה בתכלית השלמות, והיה משיג שער הזומישים של זומישים שערי בינה - הגדול מכולם. וכשזוטאו ישראל נעלם ממנו! עד כאן לשונו.

יום קוז - מוקדש לרפואת רזול בת זונה בתשזז"י

סעיף ב

'זעתה רוב הדור מהם'

ועל יתמה הקורא אהא דהדגיש הארז"ל (בספר הלוקטים פרשת ואתחזן) ד'זעתה רוב הדור בזהם' (כלשונו). דאזר שגילה לנו הארז"ל (שם בפרשת שמות) ש'דורינו זה הוא גלגול דור המדבר וגם הערב רב גם כן, אם כן פשוט הוא שכמו שבמדבר רבו הערב רב על בני ישראל הכשרים שהוא הדין שגם עתה בדרא בתראה שהם רוב הדור.

מקורו של הארז"ל הוא בדברי הוהר בפרשת בשלז (בדף מו ע"א). דהתם איתא: "וְזוֹמְשִׁים עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם" (שמות יג יז) - וְזָד מִזּוֹמְשֵׁה הָיוּ. וְרַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: זּוֹמְשֵׁה מִיִּשְׂרָאֵל וְזָד מִנִּיִּהוּ. רַבִּי יְהוֹנָדָה אוֹמֵר: "וְזוֹמְשִׁים" - אָזָד מִזּוֹמְשִׁים! כִּי הֵיא הַגִּירָסָא בְּסַפְרֵי הוּוּהַר שְׁלַפְנִיעוּ. ואכן לפי גירסא זו יתפרשו דברי הוהר כך:

"וְזוֹמְשִׁים עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם" - אָזָד מִזּוֹמְשֵׁה הָיוּ הָעֶרֶב רַב, וְיִשְׂרָאֵל הָיוּ אַרְבַּעַה זּוֹמְשִׁים, וְהֵיִינוּ "וְזוֹמְשִׁים". וְרַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: זּוֹמְשֵׁה מִיִּשְׂרָאֵל וְאָזָד מֵהֶם כְּלוּמַר - הָעֶרֶב רַב הָיוּ רַק זּוֹלֵק הַשְּׁשִׁית. וְפְלִיגָא אִי

ה איִלָּנָא זולק ב - פרק ה דְּוַיִּי

זוּמְשָׁא לְבַר אִו זּוּמְשָׁא לְגוּ. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: מִמּוֹה דְכַתִּיב "וַיִּזְמְשִׁים"
דְּרִשִׁינָן כִּי אָזוּד מִיִּזְמְשִׁים מִיִּשְׂרָאֵל הִיוּ הָעֲרָבִים רַבִּי!

עַד כַּאֵן בִּיאֹר הַגִּירְסָא שְׁבַסְפְּרִים שְׁלַפְנִינֵנוּ לְפִי פִירוּשׁ 'מִתּוֹק מִדְּבִשׁ'. וְהָרִי שְׁלַפִּי
גִּירְסָא זֶה הִיוּ הָעֲרָבִים רַבִּי בְּנֵי הַמִּיעוּטִים בְּמִדְבַּר - שְׁלֹא כְּדַבְרֵי הָאֲרִיז"ל שֶׁהִמָּה הִיוּ
הָרֹב.

אֲמַנְם מִיַּד אָזוּרִי שְׁבִיאָר בַּעַל 'מִתּוֹק מִדְּבִשׁ' גִּירְסָה זֶה הָעֲתִיק גַּם אֵת דְּבַרֵי הַמְּקַדֵּשׁ
מֶלֶךְ שֶׁהוּא פִירוּשׁ קְדָמוֹן עַל הַזּוּהָר, וְלַפִּי גִירְסַת הַמְּקַדֵּשׁ מֶלֶךְ כּוֹנֵת הַזּוּהָר
מִתְהַפֵּכֶת מִן הַקְּצָה אֶל הַקְּצָה. זֶה גִירְסַת הַמְּקַדֵּשׁ מֶלֶךְ בּוֹזְהָר:

**'זוּד מִיִּזְמְשִׁים' - אָזוּד מִיִּשְׂרָאֵל וְאַרְבַּעַה מִעֲרָבִים רַבִּי. וְכֵן אָזוּד
מִיִּזְמְשִׁים' - אָזוּד מִיִּשְׂרָאֵל וְאַרְבַּעִים וְתִשְׁעָה מִעֲרָבִים רַבִּי! עַד כַּאֵן לְשׁוֹנוּ.**

וְהָרִי דְגִירְסָא אָזוּרִת הִיתָה לוֹ לְמִקְדֵּשׁ מֶלֶךְ בּוֹזְהָר הַקְּדוּשׁ, וְהִיא גִירְסַת הָאֲרִיז"ל -
דְּהָרִי בְּשַׁעַר הַפְּסוּקִים (פְּרִשְׁתָּ שְׁמוֹת) כְּתִב הָאֲר"י בּוֹהַ הַלְשׁוֹן: 'הָעֲרָבִים רַבִּי שְׁעָלוּ
עִם יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיוּ כְּפָלִי כְּפָלִים מִיִּשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוּם
לְבִרְכָה! עַד כַּאֵן לְשׁוֹנוּ.

וְמוֹה שֶׁהִזְכִּיר הָאֲרִיז"ל שֶׁהִיא דַּעַת רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוּם לְבִרְכָה, כּוֹנֵנָתוּ לְהָא דְאִיתָא
בְּמִכְלִתָא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן בַּר יוֹזָאִי (פְּרָק יב) עַל פְּסוּק: "וְגַם עָרַב רַבִּי עָלָה אִתָּם"
(שְׁמוֹת יב לז) - מִלְּמִד שְׁעָלוּ מִזֶּהֵן גִּירְסָה וְעַבְדִּים שְׁלֹשָׁה כִּיּוֹצָא בְּהֵן! עַד כַּאֵן
לְשׁוֹנוּ. וְאִם כֵּן, מִכּוּיִן שֶׁהִיא דַּעַת רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוּם לְבִרְכָה בְּמִכְלִתָא וְכֵן דַּעַת
הָאֲרִיז"ל, אֵין פְּלֵא שְׁלַכְן פִּירֵשׁ בַּעַל הַמְּקַדֵּשׁ מֶלֶךְ אֵת דְּבַרֵי הַזּוּהָר לְפִי דַּעַת זֶה -
דְּהִיא הָעִיקָר בְּעֵינֵי הָאֲרִיז"ל.

סוּף סוּף נְתַבָּאָר שְׁבַמְדַּבְּרָא אַכֵּן הִיוּ הָעֲרָבִים רַבִּי רַבִּים עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְאִם כֵּן, לְאָזוּר
שְׁגִילָה לְגוּ רַבִּינוּ הָאֲר"י שֶׁבְּדוּרֵינוּ זֶה הוּא גְּלָגוּל דּוֹר הַמְּדַבְּרָא וְגַם הָעֲרָבִים
רַבִּי גַם כֵּן, אִו דְּבַר פְּשׁוּט הוּא שְׁכִמוּ שְׁאִו בְּמִדְבַּר הִיוּ הָעֲרָבִים רַבִּי הָרֹב, דְּהוּא
הָרִין שְׁגַם עֵתָה בְּדָרָא בְּתִרְאָה מוֹכְרוֹז שִׁיְהִיָּה כֵּן. וְלַכֵּן הִדְגִישׁ הָאֲרִיז"ל שֶׁעֵתָה
רַבִּי הַדּוֹר מִהֵם!

יום קט - מוקדש להצלחות משפחות דניאל כהן ברווז ובגשמי

סעיק ג "ישם את השפוזות ואת ילדיהן ראשנה"

בענפים הקודמים ביארנו על פי דברי הארז"ל שדורינו דרא בתראה הוא בעצם גלגול של דור המדבר. דעתה בדורינו נשמות בני ישראל הם הם נשמות דור דעה שיצאו ממצרים שבאו בגלגול בעקבתא דמשיזא, וכן נשמות הערב רב הטמאות שיצאו אתנו למדבר גם הם עתה בגלגול אתנו בדור זה. וכמו שהדגיש הארז"ל, כמו שאו במדבר רבו עלינו הערב רב, הוא הדין שגם בדרא בתראה מוכרוז הוא ש'ענתה רוב הדור מהם' (כלשונו)!

אלא שלמרות שגם אנו וגם הם זורנו בגלגול בדור אזורון זה, בכל זאת נפקא מינה טובא יש בין דורינו לבין דור המדבר. דהרי בזמן לכתנו במדבר היו אז הערב רב מזוזין לענני הכבוד במזויצה בפני עצמם, כמבואר בדברי הוהר הקדוש שהעתקנו לעיל מפרשת כי תשא (דף קצא ע"ב):

כָּל עַנְנֵי יָקָר דְּאֵלוֹ בְּמִדְבָּרָא לָא הִוּוּ זֻפְיִין אֶלָּא לְבַנֵּי יִשְׂרָאֵל לְזוּדֵיהוּ. וְהָהוּא עַנְנָא דִּיקָר, דְּכִתְיִב: "וַיְהִי הַלֶּבֶת לְפָנֵיהֶם יוֹמָם" (שמות יג כא) אֶלָּא לְקַמֵּיהוּ. וְאֵלִין עֵרַב רַב וְכָל אִינוּן בְּעִירֵי עֲאִינִין וְתוֹרִין, הִוּוּ אֵלוֹ לְבַר מִמְשַׁרְיֵתָא, לְבַתְרֵיִתָּא.

פירוש הוהר: כל ענני הכבוד שהלכו במדבר לא היו מכסים אלא רק את בני ישראל לבדם. ואותו ענן כבוד שכתוב בו: "ויהיה הלב לפניהם יומם" (שמות יג כא) היה הולך רק לפניהם. והערב רב הלכו וכל אותן בהמות צאן ושורים היו הולכים מזוזין למזוזנה באזורונה.

אלא שעתה בדרא בתראה אין לנו לא ענני כבוד ולא הבזנה ברורה בין עמא קדישא והערב רב שנתערבו בנו שתי וערב. ואכן העירבוביא כל כך זזקה בימינו עד שבמשפוזת אזות מקצת הנולדים להם הם מנשמות בני ישראל הטהורים ומקצתם מנשמות הערב רב. דעל מזה שהתבטא רבינו האר"י ש'ענתה רוב הדור מהם' כתב בספר 'ויאל משה' (לאדמו"ר מסאטמאר זכר צדיק לברכה) בזה הלשון: 'ואף שנולדו אצל ישראל, אבל הנשמות הם מערב רב כמו שביאר באור הזמבה' (הוא פירוש עתיק על הוהר)! עד כאן לשונו.

עוד מצאתי בפירושי 'מתוק מדבש' על מאמר הזוהר בפרשת כי תצא (בדף רעט ע"ב) שכתב בזה הלשון: כי על ידי שישראל לא מקדשים עצמם בשעת תשמיש מביאים נשמות של ערב רב לעולם - והם עזי פנים שבדור! עד כאן לשונו.

אמנם כמו שעתה בסייעתא דשמיא נראה יודו, גם זה בהשגחה עליונה לצורך גבוה. דוה לשון הזוהר הקדוש המובא בכמה מקומות (בפרשת בראשית - דף כג ע"ב, ובתיקוני זוהר וזרש - דף עט ע"ב):

וַיַּעֲקֹב בְּגִין דְּזֻמָּא בְּרוּזָא דְּקוּדְשָׁא דְּזוּזְקָא דְּגְלוּתָא בְּתַרְאָה בְּסוּף יוּמִיָּא - "וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֵר לוֹ" (בראשית לב). וּפְלִיג עֲמָא קְדִישָׁא בְּגְלוּתָא לְג' סְטָרִין - כְּמָא דְּאֵת אָמַר: "וַיֵּשֶׁם אֶת הַשְּׁפוּזוֹת וְאֵת יְלָדֵיהֶן רֵאשׁוּנָה" - בְּרִישָׁא בְּגְלוּתָא דְּאָדוּם, "וְאֵת לֵאָה וְיְלָדֵיהָ אֲזוּרוּנִים, וְאֵת רוּזַל וְאֵת יוֹסֵף אֲזוּרוּנִים" (בראשית לג). וּבְגִין דְּזֻמָּא בְּתַר כֵּן עֲזִיזָא וַצְעָרָא דְּלַהוֹן אָמַר: "וַיִּשְׁבְּתִי בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי" וְאָמַר: "וְנָתַן לִי לְזוּם לְאֶכּוֹל וּבְגָד לְלְבוֹשׁ" (בראשית כז).

והגם שניתן לפרש מאמר זה על פי פשוטן של דברים, מכל מקום הפירושי הנוגע ביותר לענייננו נמצא בביאור הגר"א לתיקוני זוהר (תיקון יא מתיקונים אזורונים). וכך הוא ביאור המאמר לפי הגר"א:

וַיַּעֲקֹב, בְּגִלְל שְׂרָאָה בְּרוּזָא דְּקוּדְשָׁא וְאֵת הַדְּוּזְקָא שֶׁל הַגְּלוּת הָאֲזוּרוּנָה בְּסוּף הַיָּמִים בּוֹמֵן זֹבְלֵי מְשִׁיזָא, לְכֵן "וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֵר לוֹ" (בראשית לב זז) בַּגְּלוּת מִפְּנֵי עֲשׂוֹ אֲזוּיָא, מוּזְרִיבֵי הַבַּיִת. שֶׁכֵּל הַפְּרִשָׁה הוּוּ גַם כֵּן רַמְזוֹ לַגְּלוּת, כְּמוֹ שֶׁמְבֹאֵר קֶצֶת בַּמְדְּרָשׁ. [וְלִכְּן זֹלְקָא] וַיַּעֲקֹב אֶת הָעַם הַקְּדוֹשׁ בְּגְלוּת לְשִׁלְשָׁה צְדָדִים - הָעֶרֶב רַב שִׁבְחָן, וְעַמֵּי הָאֶרֶץ טוֹבִים שִׁבְחָן, וְתַלְמוּדֵי זֹכְמִים שִׁבְחָן - כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּרַעֲיָא מִהִימְנָא שֶׁהֵן שְׁלוּשָׁה סְטָרִין: 'הַעַם', וְעַמֵּי, וְיִשְׂרָאֵל. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר: "וַיֵּשֶׁם אֶת הַשְּׁפוּזוֹת וְאֵת יְלָדֵיהֶן רֵאשׁוּנָה" (שם לג ב) - הֵן הָעֶרֶב רַב, בְּנוֹי דְּלִילִית שְׁפוּזָה בִּישָׁא, דְּעַלְיָה נֶאֱמַר: "שְׁפוּזָה כִּי תִירֵשׁ גְּבַרְתָּה" (משלי ל כג), וְכֵן בְּנֵיהּ (הָעֶרֶב רַב) שֶׁהֵן רִישֵׁין דְּעַמָּא קְדִישָׁא בַּגְּלוּת בְּתַרְאָה שֶׁנֶּאֱמַר: "הָיוּ צְרִיָּה לְרֵאשִׁי" (איכה א ה), כְּמוֹ שֶׁאֱמָרוּ בְּרַעֲיָא מִהִימְנָא. [לְכֵן כִּיּוֹם הָעֶרֶב רַב] הֵם בְּרֵאשִׁי בְּגְלוּת אָדוּם.

אִלְנָא זולק ב - פרק ה דִּיזִי

"וְאֵת לֶאֱה וּלְדִיָּה אֲזֹרָנִים" - הן עמי הארץ טבין. "וְאֵת רִזּוּל וְאֵת יוֹסֵף אֲזֹרָנִים" - הן התלמידי זוכמים. שרזול עקרת הבית, ולכן הקדימה התורה בכמה מקומות רזול ללאה - כדכתיב: "כְּרִזּוּל וּכְלֶאֱה כו" (רות ד יא). והן אזורונים - שהן שפלים ונבזים, כמו שאמרו (בסוף מסכת סוטה): "רֵאֵי זֹטָא ימאסו וזוכמת סופרים תסרוז' כמו שהאריך ברעיא מהימנא, עיין שם. וכן נקראו ישראל על שם יוסף, וזהו "וְאֵת יוֹסֵף". וּבְגִלְל שְׂרָאָה וַיַּעֲקֵב אֲבִינוּ אֲזֹר כֶּף עֲנִיּוֹת וַצֵּעַר שְׂלָהֶם בְּגִלְל שֶׁהַתְּלַמִּידֵי זֹכְמִים שֶׁהֵן בְּגִלְוֹת זֹסְרִין מִכֹּל טוֹב כְּמוֹ שֶׁאִמְרוּ בְרַעֲיָא מִהֵימְנָא, לִכֵּן אָמַר: "וַיִּשְׁבְּתִי בְּשִׁלּוֹם אֶל בֵּית אָבִי" (בראשית כז כא). וְאָמַר: "וְנָתַן לִי לֶזֶם לֶאֱכֹל וּבְגָד לְלַבֵּשׁ" (שם כ);

הרי שביאר לנו הגר"א לפי דברי הוזהר הלכו שיעקב אבינו ראה ברוזו הקודש את תוקף גלות אדום בעקבתא דמשיחא, ולכן הקדים תרופה למכה במה שעשה מעשה אבות שיהיה סימן לבנים בדרא בתראה. מה עשה יעקב? כמו שאז במפגשו עם עשו הרשע בפרשת וישלח ראה יעקב אבינו לנכון לעשות השתדלות להצלת בניו, שנאמר: "וַיֵּשֶׁם אֶת הַשְּׁפוֹזוֹת וְאֵת יְלָדֵיהֶן רֵאשׁוּנָה, וְאֵת לֶאֱה וּלְדִיָּה אֲזֹרָנִים, וְאֵת רִזּוּל וְאֵת יוֹסֵף אֲזֹרָנִים" - כמו כן תיקן יעקב אבינו תיקון גדול להצלת בניו בדרא בתראה, דואת היתה ההשתדלות שעשה יעקב אבינו למען נוכל גם אנו לעמוד בתוקף גלות עשו בדרא בתראה.

מה עשה יעקב? יעקב אבינו שם את הגרועים ביותר בראשי. ומי הם? הם הערב רב שעליהם אמרו בוזהר במקום אזור (בפרשת בראשית דף כה ע"א):

וּזְמִישׁ מִיִּנְיָ אֲנֹן בְּעֶרְב רַב - וְאֲנֹן: זְפִילִים, גְּבוּרִים, עֲנָקִים, רִפְאִים, עֲמֻלְקִים (סימן נ"ע ר"ע)... וּמֵאֲלִין דְּאִשְׁתְּאָרוּ מִנְהוֹן בְּגִלְוֹתָא רְבִיעָא - אֲנֹן רִישִׁין בְּקִיּוּמָא סְגִי, וְאִינוּן קִיּוּמִין עַל יִשְׂרָאֵל כְּלִי זֻמָּס!

פירוש הוזהר: וּזְמִישׁ מִיִּנְיָ אֲנֹן בְּעֶרְב רַב, וְהֵם: זְפִילִים גְּבוּרִים עֲנָקִים רִפְאִים עֲמֻלְקִים... וּמֵאֲלִין שְׁנֵשְׁאָרוּ מִהֵם בְּגִלְוֹת רְבִיעִית - הֵם רֵאשִׁים בְּקִיּוּם רַב, וְהֵם מְעַמִּידִים עַל יִשְׂרָאֵל כְּלִי זֻמָּס!

יום קי - מוקדש להצלחות משפחות דניאל כהן ברוז' ובגשמי'

הרי שם (בפרשת בראשית) מצינו עוד מאמר בזהר הקדוש שניבא לנו איך שבדרא בתראה הערב רב יהיו בראש וישלטו עלינו ביד זוזקה - כמו שאנו רואים יותר ויותר בזווש בשלטון הכופרים בארץ הקודש, רוזמנא ליצלן מעצתן הרשעה!

אמנם זהו הסוד הגדול שזווייבים בני האמונה לדעת ולהפנים - שהערב רב באמת צריכים להיות בראש בדורינו, ושככה אכן ימשיך להיות ואפילו עוד יותר ויותר עד ביאת משיח צדקנו, במהרה בימינו אמון. והגם שברור כחומה שזווייבים אנוזנו להגין על עצמינו ועל טהרת התורה הקדושה לכל יבטלו הערב רב אותנו מלימוד וקיום התורה הקדושה זוס וזולילה, מכל מקום באותו זמן שאנו נלזומים אתם את מלזומת הקודש עלינו לזכור באמונה שלימה שסוף סוף צורך גבוה יש במה שהם בראש בדרא בתראה ואנו נתונים למרמס תוזת רגליהם.

ואם כן שכך בהכרח צריך להיות, אז ודאי שמוטל עלינו לבאר מהו הצורך גבוה הזה שלכך שם יעקב אבינו את הערב רב בראש בדרא בתראה. אכן סוד זה נרמזו בתיקוני זוהר (תיקון יב - דף כו ע"א). זה לשון התיקונים שם:

וְאִמְרֵי אֲתִנְלִיא לִיָּה בְּסִנְהָה? לְאִזְוֹאָה דְהוּת בְּדוֹזְקָא בֵּין הַקּוֹצִים, וְעַם כָּל דָּא וְהִסְנָה אִינְנוּ אֲכָל" (שמות ג ב). בְּגִין שׁוֹשְׁנִים דְאִינוּן בְּנֵהָ דְאִינוּן יִשְׂרָאֵל דְהוּוּ עֲתִידִין לְמַהוּי בְּגִלּוּתָא בֵּין עַרְב רַב דְאִינוּן קוֹצִים.

פירוש התיקוני זוהר (בעקר על פי מדת מדבש וביאור הגר"א): לְמַה נְתַנְלִיָּה

לו השכינה הקדושה למשה דוקא בְּסִנְהָה ולא במראה של אילן אוזר? כדי לְהִרְאוֹת למשה שְׁהִיָּתָה השכינה הקדושה בְּדוֹזְקָא בֵּין הַקּוֹצִים שהם הגוים והזויזונים שבמצרים, דהרי סְנֵה - פירושו צמוז קטן קוצני. וראיה לדבר שהסנה הוא אכן צמוז כזה - דמשום שדרכם של קוצים לִישַׁרְף מֵהָר, לכן כאשר ראה משה את צמוז הקוצים הבעיר מאוד בטבעו שאינו נשרף באש, מיד וְיִאמַר מִשֵּׁה אֲסֵרָה נָא וְאֶרְאֶה אֶת הַמִּרְאָה הַגְּדֹל הַזֶּה - מִדּוּעַ לֹא יִשַׁרְף הַסְנֵה" (שמות ג ג)? כוונת התיקוני זוהר כאן לומר שהיתה השכינה עם בני ישראל בגלות - כדכתיב "עמו אנכי בצרה" (תהילים צא טו), וְעַם כָּל זֶה רוצה לומר - הגם שהשכינה הקדושה היתה עמם בגלות, מכל מקום הקוצים שהם הערב רב לא נתבטלו, שנאמר: "וְהִסְנָה אִינְנוּ אֲכָל" (שמות ג ב). והטעם להמשך קיומם של הערב רב הוא בְּשִׁבְלֵי הַשׁוֹשְׁנִים שֶׁהֵם בְּנֵיהֶם שֶׁהֵם יִשְׂרָאֵל, שְׁהֵיוּ עֲתִידִים לְהִיֹּת בְּגִלּוּת בֵּין הָעַרְב רַב שֶׁהֵם קוֹצִים הַעוֹקְצִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּגוֹרוֹת וְשִׁמְדוֹת - דוהו באמת לתיקונם, כדלקמן.

אֵילָנָא זולק ב - פרק ה דְּוִי

י

וְדָא אֵיהוּ רְוָא: "כִּי אַעֲשֶׂה כָּלָה בְּכָל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִדְוֹתִיהָ שְׁמָה, וְאוֹתָהּ לֹא אַעֲשֶׂה כָּלָה" (ירמיהו מו כז).

פִּירוּשׁ הַתִּיקוּנִי זוהר: וְהוּוּ הַסּוּד שֶׁבַּפְּסוּק "כִּי אַעֲשֶׂה כָּלָה" - כְּלוּמַר, כִּבְר הֵייתִי עוֹשֶׂה כְּלִיה "בְּכָל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִדְוֹתִיהָ שְׁמָה", וְעַם כָּל זֹאת "וְאוֹתָהּ" רוּצָה לֹמַר - בְּשִׁבְלֶךְ "לֹא אַעֲשֶׂה כָּלָה" (ירמיהו מו כז) לֹא אַעֲשֶׂה כְּלָה בְּעַרְב רַב שְׂאֵתָם שְׂרוּיִים בְּתוֹכָם. וְהַטַּעַם שְׂאֵינוּ מַכְלִה אֶת הָעַרְב רַב הַרְשָׁעִים הוּא: שְׂכַמוּ שְׂבִשׁוּשֵׁנִים הַנּוֹרְעִין בֵּין הַקּוֹצִים שֶׁהַקּוֹצִים נֹתְנִין שְׂמִירָה לְשׁוֹשֵׁנִים שֶׁלֹּא יִכְנָסוּ זָרִים, כִּן יִשְׂרָאֵל נִשְׂמָרִים בַּגְּלוּתָא בֵּין הָעַרְבִים הַנְּמִשְׁלִים לְקוֹצִים - דּוּחַ מִמּוֹהַר גְּאוּלְתָּם, כְּדִלְקָמֵן. עַכְשֵׁיו דּוֹרֵשׁ הַתִּיקוּנִי זוהר הָא דְכַתִּיב: "לֹא אַעֲשֶׂה כָּלָה" בְּאוֹת כִּי רְפוּיָה וְנִקּוּדָה בְּקַמִּין. וּמַכִּיּוֹן שֶׁצּוֹרֵת 'קַמִּין' הוּא צּוֹרֵת 'פְּתוּן' בְּתוֹסַפֵּת נִקּוּדָה תּוֹזַת קוּ הַפְּתוּן, יֵשׁ לְדַרְוֵשׁ כְּאִילוּ הֵיטָה הָאוֹת כִּי נִקּוּדָה בְּפְתוּן אֲבָל דְּגוּשָׁה (דְּנִקּוּדָה הַדְּגִישׁ הַזּוֹלִיפָה אֶת הַנִּקּוּדָה שֶׁתּוֹזַת הַפְּתוּן). וְלִפְי זֶה הַפְּסוּק נִדְרֵשׁ כְּאִילוּ הֵיטָה כְּתוּב: "כִּי אַעֲשֶׂה כָּלָה" - דּוּחַ רֹמְנוּ עַל הַשְׂכִּינָה הַקְּדוּשָׁה הַנִּקְרָאת 'כָּלָה'.

אֲזוּזִי לִיה אֲגָרָא דְכָלָה, דְּאֵיהִי "לְבַת אֵשׁ" בֵּין הַקּוֹצִים דְּאֵינוֹן זְוִיבִיא כִּד דְּוִזְקִין לְשְׂכִינְתָא וְיִשְׂרָאֵל - אֲגָרָא דְלָהוֹן כָּלָה, נִפְקָא שְׂכִינְתָא כָּלָה מִבְּיַעֲרָה וְיֵיתִי זְוִתָּן בְּגִינְתָה. וְדָא אֵיהוּ אֲגָרָא דְכָלָה - דְּוִזְקָא, וְיִפְרוּק לֹון מִן גְּלוּתָא בְּגִינְתָה.

פִּירוּשׁ הַתִּיקוּנִי זוהר: לְפִי זֶה אֹמַר הַתִּיקוּנִי זוהר שֶׁהָרָאָה לֹו הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמוֹשֶׁה בְּמִרְאָה הַסְּנֵה אֶת שְׂכָר הַכָּלָה רוּצָה לֹמַר - אֶת שְׂכָר הַשְׂכִּינָה הַקְּדוּשָׁה הַנִּקְרָאת 'כָּלָה'. דְּעַל יְדֵי הַשְׂעִבּוּד וְדוּזְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל תּוֹזַת הָעַרְב רַב בַּגְּלוּת מוֹתְבָרִים כָּל הַבִּירוּרִים שֶׁל נִיצוּצֵי הַקְּדוּשָׁה שְׂעִדִּין צְרִיכִים לְהַתְּבַרֵר מִתּוֹזַת רְשׁוּת הַקְּלִיפָה, וְהַשְׂכִּינָה נִשְׂכַּרְתָּ בּוּזָה. וּמִבְּאֵר: וְהֵיא הַשְׂכִּינָה לְבַת אֵשׁ בֵּין הַקּוֹצִים שְׂהֵם הָרְשָׁעִים - וְכַמוֹ אֵשׁ, גַּם הַשְׂכִּינָה הַקְּדוּשָׁה בְּנִקְל יִכְלָה לְשִׂרּוֹף וּלְכַלּוֹת אֶת כָּל הָעַרְב רַב כְּרַגַּע. אֲמַנָּם הַטַּעַם שְׂאֵין הַשְׂכִּינָה מַכְלִה אֶת הָעַרְב רַב הוּא מִשּׁוּם שֶׁשְׂפָשְׁתָּם הָעַרְב רַב הוֹזְקִים אֶת הַשְׂכִּינָה וְאֶת יִשְׂרָאֵל בְּתוֹקֶף הַגְּלוּת, אוּ הַשְׂכָּר שְׂלָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל יֵהִי הַכָּלָה. כְּלוּמַר, שְׂעַל יְדֵי הַדּוּזְקָא שֶׁדוּזְקִים הָעַרְב רַב אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּגְּלוּת יוֹצֵאת הַשְׂכִּינָה שֶׁהִיא הַכָּלָה מִבְּיַעֲרָה - דּוּחַ מִבְּרַר אֶת נִיצוּצֵי הַקְּדוּשָׁה מִבֵּין הַקְּלִיפּוֹת. וְאִז כְּשֶׁתִּצָּא הַשְׂכִּינָה מִבְּיַעֲרָה יִבָּא הַזְּוִתָּן שֶׁהוּא בְּעַלְה שֶׁל הַשְׂכִּינָה הַנִּקְרָא זְעִיר אֲנִפִין בְּשִׁבְלִיָּה כְּדִי לְפָרְוֵתָה וּלְהַתִּיּוֹד עִמָּה כְּמוֹ שֶׁהִיָּה בּוֹמֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וְזֶהוּ הַסּוּד שֶׁרַמְבוּ עֲלֵיו בְּגִמְרָא (בְּמִסְכַּת בְּרֻכּוֹת - דָּף ו ע"ב): 'אֲמַר אֲבִי אֲגָרָא דְכָלָה דוּזְקָא' - שֶׁפִּירוּשׁוֹ הַפְּשׁוּט הוּא שֶׁשְׂכָר הַהוֹלְכִים לְשִׂמּוּעַ אֶת הַדְּרָשָׁה בְּשַׁבַּת לְפָנֵי הַמוֹעֵד הוּא מִשּׁוּם הַדּוּזְקָא שֶׁהֵם סוֹבְלִים שֶׁם מוֹזְמַת רַב הַצִּיבּוֹר, דְּהָרִי לֹא כּוֹלֵם מִבְּיַעֲרָה אֶת דְּרֵשֶׁת הָרַב לְקַבֵּל שְׂכָר עַל הַלִּימוּד עֲצֵמוֹ. אֲמַנָּם לְפִי הַסּוּד יִתְפָּרְשׁוּ דְּבִרֵי הַגְּמָרָא לֹמַר

אֵילָנָא זולק ב - פרק ה דְּוִיִּי יא

שְׂכַר הַדּוּזָק הוּא הַפְּלָה. כְּלוּמַר, שְׁעַל יְדֵי דוּזָק הַגְּלוּת בֵּין הָעַרְב רַב שְׂכַרְם שִׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׂבוּכוֹת זֹאת תְּבוּא יִשׁוּעָתֶם עַל יְדֵי תִיקוּן הַשְׂכִּינָה, וְיִנָּאֵל אֹתָם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִן הַגְּלוּת בְּשִׁבְלָה.

וְדוּזָקָא דְגְלוּתָא דְעַרְב רַב לְיִשְׂרָאֵל מִמַּהַר לֹון פּוּרְקָנָא, וְרַפְיוֹן דִּילְהוֹן מְעַכְב לֹון לְיִשְׂרָאֵל פּוּרְקָנָא. בְּגִין דָּא אֲתוּזוּי לִיה לַמַּשָּׁה בְּלַבַּת אֵשׁ מִתּוּף הַסְּנָה, מַגּו כּוּבִין.

פִּירוּשׁ הַתִּיקוּנִי זֹהָר: אִם כֵּן כֻּלְּלוּ שֵׁל דְבַר הוּא: הַדּוּזָק שֵׁל הָעַרְב רַב שֶׁהֵם דוּזָקִים אֵת יִשְׂרָאֵל בְּגְלוּת מִמַּהַר לָהֶם אֵת הַגְּאֻלָּה. רֹוצָה לֹומַר - שְׁעַל יְדֵי דוּזָק הָעַרְב רַב בְּגְלוּת מִתְעוֹרְרִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַדּוּזָקִים לְשׁוּב בַּתְּשׁוּבָה וּמְבַרְרִים אֵת הַנְּצִיצוֹן קְדִישִׁין מִבֵּין הַקְּלִיפּוֹת, זֹה גֹורֵם לְמַהַר אֵת הַגְּאֻלָּה. וְכֵן בַּהִפְּךָ: וְהַרְפְּיוֹן שְׁלָהֶם שֵׁל הָעַרְב רַב מִלְּדוּזָק אֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּגְלוּת מְעַכְב לְיִשְׂרָאֵל אֵת הַגְּאֻלָּה! כִּי יֵשׁ שִׁיעוֹר כַּמַּה דוּזָק צְרִיכִים יִשְׂרָאֵל לְסַבּוֹל בְּגְלוּת כְּדֵי לְבַרֵר אֵת הַנְּצִיצוֹן קְדִישִׁין מִבֵּין הַקְּלִיפּוֹת. בְּסִיכּוּם: בְּגֻלָּל זֶה נִרְאִית הַשְׂכִּינָה הַקְּדוּשָׁה לְמַשָּׁה בְּלַבַּת אֵשׁ מִתּוּף הַסְּנָה, דַּהֲיֵינוּ מִתּוּף הַקּוּצִים הַרְבוּמִים עַל צְרוּת וְדוּזָק הַגְּלוּת בִּיְדֵי הָעַרְב רַב הַנְּמַשְׁלִים לְקוּצִים!

וְדַע שְׁגַם רַשׁ"י זְכוּרֵנוּ לְבַרְכָּה בְּפִירוּשׁוֹ הַגְּדוֹל עַל הַתּוֹרָה רַמְזוּ לָנוּ שֶׁבְּמַרְאֵה הַסְּנָה הַרְאָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַשָּׁה רַבֵּינוּ אֵת צְרוּת הַגְּלוּת עַד סוּף הַיָּמִים. דַּהֲרֵי בְּמַרְאֵה הַסְּנָה כְּתוּב:

"וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָאֱלֹהִים - הֲנִי אֲנֹכִי בָּא אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתִּי לָהֶם: אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם שְׁלֹוּנִי אֲלֵיכֶם, וְאָמְרוּ לִי: מַה שְּׁמוֹ? מַה אָמַר אֲלֵהֶם? מִיֵּד: "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה - "אֱהִיָּה אֲשֶׁר אֱהִיָּה". וַיֹּאמֶר: כֹּה תֹאמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל "אֱהִיָּה" שְׁלֹוּנִי אֲלֵיכֶם" (שְׂמוֹת ג' יג' יד)!

וְעַל פְּסוּק זֶה פִּירַשׁ רַשׁ"י בּוֹה הַלְשׁוֹן: "אֱהִיָּה אֲשֶׁר אֱהִיָּה" - אֱהִיָּה עַמּוּם בְּצַרָה זֹאת, אֲשֶׁר אֱהִיָּה עַמּוּם בְּשִׁיעְבוֹד שְׂאֵר מַלְכוּיּוֹת. אָמַר לְפָנָיו: רִיבּוֹנוּ שֵׁל עוֹלָם, מַה אֲנִי מוֹכִיר לָהֶם צַרָה אֲזוּרְתָּ? דַּיִם בְּצַרָה זוּ! אָמַר לּוֹ: יִפָּה אֲמַרְתָּ. כֹּה תֹאמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל - "אֱהִיָּה" שְׁלֹוּנִי אֲלֵיכֶם! עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ.

יום קיא - מוקדש להצלחות משפחות דניאל כהן ברווז ובגשמי

הרי למדנו שיעקב אבינו תיקן תקנה גדולה לסוף יומיא במה ששם את הערב רב הרמוזים בפסוק וַיִּשֶׂם אֶת הַשְּׁפֹזוֹת וְאֶת יְלָדֵיהֶן רֵאשׁוֹנָה בראש ובשררה על בני ישראל הכשרים.

דאף על פי שבני השפוזות הם באמת ארבעה שבטים מורע קודש של יעקב אבינו עליו השלום, מכל מקום למדנו כאן על דרך רמז ממה שבערך לבני לאה ורוזל בני השפוזות הם הפוזותים ביותר מכל זרעו, שיעקב אבינו ראה צורך גבוה לתיקון השכינה הקדושה ולגאולה מהרה במה ששם את הערב רב בראש ובשררה עלינו בדרא בתראה. וטעמו כמו שנתבאר במאמר התיקוני זוהר הנזכר לעיל:

הדווק של הערב רב שהם דווקים את ישראל בגלות ממהר להם את הגאולה - דעל ידי הדווק של הערב רב בגלות מתעוררים בני ישראל לשוב בתשובה ומבררים את הנצוצין קדישין מבין הקליפות וגורמים למהר את הגאולה. וכן בהיפך וְהַרְפִּיּוֹן שֶׁלָּהֶם מלדווק את בני ישראל בגלות מעכב לישראל את הגאולה!

וכמו שציין הגר"א בביאורו לתיקונים, זהו סוד הפסוק "היו צריה לראש" (איכה א ה). ומה שציין הגר"א שכן מוכח ברעיא מהימנא מצאתי בשתי מקומות. תזילתה לך נא וראה מה שאמר הרעיא מהימנא בזהר פרשת פנזוס (בדף רלוז ע"א):

דלא אתקריאו קהלה וזבור עד דאתערב ערב רב. כפיכול בזמנא דמתערבין ביניהו פאילו לא הוו גוי אזור... ולא עוד, אלא פד ערב רב מעורבין אינון בישראל מה פתיב? "היו צריה לראש" (איכה א ה)!

פירוש הזוהר: שלא נקראים בני ישראל קהלה אזור וזבור אזור עד שעבר ונסתלק מהם הערב רב. אם כן, כפיכול בזמן שמתערבים ביניהם הערב רב פאילו לא היו בני ישראל גוי אזור... ולא עוד, אלא פאשר הערב רב הם מערבים בישראל, מה פתיב? "היו צריה לראש" (איכה א ה) - הם הערב רב שבראש ובשררה עלינו בגלות רביעית של אדום, ולכן כיום הם שולטים ומצירין לישראל.

וישראל בתר דמתערבי מנייהו אלין מה פתיב? "שאו את ראש כל עדת בני ישראל" (במדבר א ב). ולא עוד, אלא דאמר קודשא בריך הוא - אנא בעי לדירא עמכון, הדא הוא דפתיב: "ועשו לי מקדש

וְשִׁכְנֵתִי בְּתוֹכְכֶם" (שמות כה ז). וְלֹא עוֹד, אֲלֵא פֶד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּגִלוּתָא, עֲלִיָּהוּ אֲתָמַר מִי מַעֲכַב? שְׂאוּר שְׂבַעֲסָה! וְהָא אוֹקְמוּהָ מֵאֲרִי מִתְנִיתִין. בּוֹמְנָא דְעֶרְב רַב אֵינוֹן רְאִשִׁים עַל יִשְׂרָאֵל, כְּבִיכּוּל פְּאִילוּ עֲבָרִין שׁוֹלְטָנוּ דְקוֹדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְיִיעֲלוֹן בְּמִשְׁפָּטֵי כֹכְבֵיָא וּמְזִלֵי. וּבְגִין דָּא צְוּזוּן וְאִמְרִין: "יְהוּה אֱלֹהֵינוּ בְּעֲלוֹנוּ אֲדוֹנִים זולְתָךְ" (ישעיה כו יג)!

פִּירוּשׁ הַזּוּהַר: וְיִשְׂרָאֵל לַעֲתִיד לַבּוֹא, אֲזוּר שְׂכַבַר עוֹבְרִים וְכֹלִים מֵהֶם אֵלוּ
הערב רב, מזה פתוב עליהם? שְׂאוּ אֵת רֵאשׁ כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (במדבר א ב) - דלעתיד לבוא בני ישראל הכשרים יהיו לראש ולא לזנב. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שְׂאֹמֵר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: אֲנִי רוּצָה לְדוֹר עַמְכֶם, זְהוּ שְׂכַתוֹב: "וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנֵתִי בְּתוֹכְכֶם" (שמות כה ז). וְלֹא עוֹד, אֲלֵא פְּאִשׁוּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּגִלוּתָא, עֲלִיָּהֶם נְאֻמַּר: מִי מַעֲכַב אֵת הַשְׂכִּינָה מִלְּשִׁכּוֹן בְּתוֹכְכֶם? הוּא אוֹמַר שֶׁהָעֶרֶב רַב שֶׁהֵם הַשְׂאוּר שְׂבַעֲסָה מַעֲכָבִים אֵת שְׂרִיית הַשְׂכִּינָה! וְהָרִי בְּאַרְוָהוּ בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה לְסוּד זֶה (במסכת ברכות - דף יז ע"א). כְּתוּצָאָה, בּוֹמֵן שְׂהָעֶרֶב רַב הֵם רְאִשִׁים עַל יִשְׂרָאֵל וְלִכְן כְּבִיכּוּל אֵין הַשְׂכִּינָה שׁוֹכְנַת בְּקֶרֶב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כְּבִיכּוּל פְּאִילוּ הָעֶרֶב רַב מַעֲבִירִים וּמְסַלְקִים אֵת הַשְּׁלִטוֹן שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִמִּילָא כְּבִיכּוּל נְכַנְסִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִשְׁפָּטֵי כֹכְבֵיָם וּמְזִלוֹתָא. וְזֶהוּ הַטַּעַם שֶׁהַכְּפִירָה וּפְרִיקַת עוֹל מִלְּכוּת שְׂמִים נַעֲשׂוּ צוּרוֹת הַזּוּיִים שְׂכִיּוֹם נַתְפַּשְׁטוּ כָּל כַּךְ בְּקֶרֶב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים! וּמִשּׁוֹם זֶה צוּעֲקִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַכְּשֵׁרִים בְּרִאוּתָם אֵת רוּזוּ הַכְּפִירָה וּפְרִיקַת עוֹל מִלְּכוּת שְׂמִים שֶׁנַּתְפַּשְׁטוּ בִּימֵינוּ וְאִמְרִים: "יְהוּה אֱלֹהֵינוּ, בְּעֲלוֹנוּ אֲדוֹנִים זולְתָךְ" (ישעיה כו יג)!

וגם במקום אזור תיאר לנו הרעיא מזהימנא איך שפני הדור עתידים ליראות בסוף גלות הרביעית בזמן שהערב רב "היו צְרִיָה לְרֵאשׁ". זה לשון הזוהר בפרשת כי תצא (דף רעט ע"א):

גְּלוּתָא רְבִיעִיָּה - תְּהוּם רַבָּה, זולְל דְּאֵגְזוּא. וְהָא אִיהוּ: "וְזוֹשֶׁף עַל פְּנֵי תְּהוּם" (בראשית א ב). וְאֲתֵקְרִי 'בוֹר' דְּנִפְלֵ שְׂמָה 'שׁוֹר' דָּא, דְּכַתִּיב בְּיוֹסֵף: "בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הִדְרָר לוֹ" (דברים לג יז), דְּאֲתָמַר בֵּיתָ: "וַיִּשְׁלִיכוּ אוֹתוֹ הַבוֹרָה" (בראשית לו כד) - נוֹקְבָא בִישָׂא. "וְהַבוֹר רֵק" (שם) - דְּבוֹרָא רֵק בְּלֵא תוֹרָה, אֲבָל נְזוּשִׁים וְעַקְרָבִים יֵשׁ בּוֹ.

פִּירוּשׁ הַזּוּהַר (בַּעֲקָר לְפִי מַתְק מַדְבָּשׁ): גְּלוּת הַרְבִּיעִית תּוֹזַת מִלְּכוּת אַדוּם
הרשעה נמשלה לתְּהוּם רַבָּה רוצה לומר - תְּהוּם רַב וְאֲרוּךְ מְאוֹד הַמּוֹרָה עַל אֲרוּךְ גְּלוּת הַרְבִּיעִית. וְגַם נִמְשְׁלָה לְזולְל דְּאֵגְזוּ (מטעם שַׁעֲסַק בּוֹ הַזּוּהַר לְעִיל). וְזֶהוּ

מה שכתוב: "וּזְשָׁף עַל פְּנֵי תְהוֹם" (בראשית א ב) - דבפסוק "תהו ובהו וזשף על פני תהום" נרמזו ארבע הקליפות שכנגדם הם ארבע המלכויות שבני ישראל עתידים להיות בגלות תזותם - ותהום היא הקליפה הרביעית שכנגד השעבוד האזרון תזות מלכות אדום. וְגַם נִקְרְאת קליפה זו על שם 'בור' שְׁנֶפֶל שְׁמָה שׁוֹר' - סוד זֶה פְּתוּב בְּיוֹסֵף וְרִמּוֹזוֹ עַל מִשִּׁיזוֹ בֶּן יוֹסֵף הַנִּקְרָא שׁוֹר, שְׁנֵאמַר: "בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָרָר לוֹ" (דברים לג יז). ומה שהזכיר כאן נפילת יוסף לבור הוא משום שְׁנֵאמַר בּוֹ בְיוֹסֵף: "וַיִּשְׁלְכּוּ אֹתוֹ הַבְּרָה" (בראשית לו כד) - דבמה שכתוב "הבְּרָה" בלשון נקבה רמזו לנו הפסוק שעתידה לשלוט עלינו הקליפה הַנְּקֵבָה הַרְעָה הידועה בשם לילית - היא אמם של הערב רב, כמו שביארנו לעיל על פי כתבי הארז"ל שנתעברה לילית מטיפות קרי לבטלה שיצאו מאדם הראשון במאה ושלושים שנה שפרש מוזה אשתו, ובוה הולידה את נשמות הערב רב. ובמה שכתוב: "וְהַבּוֹר רַק" בלשון זכר רמזו לנו הפסוק שגם עתידה לשלוט עלינו קליפת ס"מ שהוא בן זוגה של לילית - והוא שרו של עשו כידוע, הנתן כוז למלכות אדום הוא עשו לשלוט ולרדות בנו בגלות רביעית. ומה שכתוב: "הַבּוֹר רַק אֵין בּוֹ מִים" נדרש כך: 'מים אין בו' - כלומר שהוא דור כְּלִי תוֹרָה הנמשלה למים. כמו שכתוב: "הוֹי כָּל צִמָּא לְכוּ לַמַּיִם" (ישעיה נה א), ופירש רש"י: "לכו למים" - לתורה. אמנם מים שהם תורה אין בבור, אֲבָל נְזוּשִׁים וְעַקְרָבִים כֵּן יֵשׁ בּוֹ.

וְדָא גְלוּתָא רְבִיעָא - דוֹר דְּרִשְׁעִים, מְלֵא נְזוּשִׁים וְעַקְרָבִים - רְמָאִים כְּנְזוּשִׁים וְעַקְרָבִים, דְּעַקְרִין מְלֵי דְרַבְּנָן וְדִינִין לְשַׁקְרָא. עֲלִיהוּ אִתְמַר: "הוֹי צְרִיָה לְרֵאשׁ" (איכה א ה).

פירוש הזוהר: וזו היא הגלות הרביעית שבה שולטים עלינו הערב רב, כמו שאמרו בוזהר הקדוש בפרשת בראשית (דף כה ע"א): וְזוֹמְשָׁה מִיָּנִים הֵם בְּעַרְב רַב, וְהֵם נְפִילִים גְּבוּרִים עֲזֻקִים רְפָאִים עֲמֻלְקִים... וּמֵאֵלָה שִׁנְשָׁרוּ מִהֵם בְּגִלוֹת רְבִיעִית - הֵם רֵאשִׁים בְּקִיּוֹם רַב, וְהֵם מְעַמִּידִים עַל יִשְׂרָאֵל כְּלֵי זִמְסָ! עַד כֵּן לְשׁוֹנוֹ. וְאִמַר עַל שְׁלִטוֹן הָעַרְב רַב שֶׁהוּא דוֹר שֶׁל רִשְׁעִים, שֶׁהוּא מְלֵא נְזוּשִׁים וְעַקְרָבִים - וְאִמַר כֵּן עַל הָעַרְב רַב שֶׁהֵם רְמָאִים כְּנְזוּשִׁים וְעַקְרָבִים בְּמַה שֶׁעוֹקְרִים דְּבָרֵי רְבוּתֵינוּ בְּכַפִּירָתָם וְדִינֵם לְשַׁקְרָא בְּעַרְכָּאוֹת הַשַּׁקְרָא (כּוּזָן בְּבִתֵּי הַמִּשְׁפָּט שִׁבְמִינוּ הַדִּינִים לֹא לְפִי דִינֵי הַתּוֹרָה). עֲלֵיהֶם נֵאמַר: "הוֹי צְרִיָה לְרֵאשׁ" (איכה א ה).

במשיך הזוהר:

"וַיִּפֶן כֹּה וְכֹה וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ" (שמות ב יב) דְּיִשְׂרָאֵל בְּאֵלֵין רְשִׁיעִיא עַרְב רַב - וְדָא בְּסוּף גְלוּתָא. וּבְגִין דָּא קָץ דְּפוּרְקָנָא נִקְבַּע עַד הַתְּהוֹם רַבָּה. וְרַעֲיָא מֵהִימְנָא, תְּהוֹ"ם הוּא הַמְּנִ"ת בְּהִיפוּף אֲתָנוּן - וְלִית מוֹת

אָלָא עֲנִייתָא. אַנְתָּ נְזוּייתָ תַּמָּן. וְהָא קָא אַתְּפְרִיר לְעִילָא קַמִּי תַּנְאִים
וְאִמּוּרָאִים, וְכִלְהוּ נְזוּתִין בְּגִינָה בַתְּהוּמָא לְסִייעָא לָהּ.

פִּירוּשׁ הַזּוּהַר: על הדור ההוא שבסוף יומיא רובו הפסוק: "וַיִּקָּן כַּה נְכַה וַיִּרְא
כִּי אֵין אִישׁ" (שמות ב יב) **שֶׁל יִשְׂרָאֵל** שִׁיכּוּל לְהַמְלִיט לְגַמְרֵי מִהַדְוּוּק שִׁדְוּוּזִיקִים
אוֹתָם הָעֵרֶב רַב, מִשּׁוּם שֶׁסּוֹף סוֹף כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵם כַּנְגַד רְצוּנָם מְעַרְבִים
בְּרִשְׁעִים הַלְלוּ - הָעֵרֶב רַב, וְזֶה יִהְיֶה בְּסוֹף הַגְּלוּת הַרְבִּיעִית. וּמִשּׁוּם כֶּף קָץ
הַגְּלוּת נִקְבַּ וְיִרְדַּד עַד תְּהוּם רַבָּה - דַּהֲרֵי הַשְׂכִּינָה הַקְּדוּשָׁה יִרְדָּה פְּלֹאֲת
מִזְמַת אֹרֶךְ הַגְּלוּת הַרְבִּיעִית תּוֹזַת שֶׁלְטוֹן מַלְכוּת אֲדוּם וְהָעֵרֶב רַב. וְעַכְשֵׁי אֹמַר
רַב הַמְנוּנָא סְבָא שֶׁהוּא בַעַל הַמַּאמֵר לְנִשְׁמַת מִשָּׁה רַבִּינוּ שֶׁהוּא דְּוִיעָה הַנְּאָמֵן:
הֲרֵי תְּהוּ"ם הוּא הַמְנוּ"ת בְּהַפְּוֹף אוֹתֵינִי, וְאֵין מְנוֹת אָלָא עֲנִייתָ כִּמוּ שֶׁאִמְרוּ
רְבוּתֵינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָה בְּמִסְכַּת נְדָרִים (דף סד ע"ב): אַרְבַּעַה זְשׁוּבִין כְּמוֹת - עֲנִי,
וּמִצְוֹרַע, וְסוּמָא, וּמִי שִׁאֵין לוֹ בְּנִים. עֲנִי - דְּכַתִּיב: "כִּי מִתּוֹ כָּל הָאֲנָשִׁים" (שמות ד יט).
וְעַתָּה בְּדוּוּק הַגְּלוּת הַרְבִּיעִית, הָעֲנִייתָ לְתַלְמִידֵי זֻכְמִים הֲרֵי הִיא כְּמוֹת לָהֶם.
וְאֹמַר עוֹד רַב הַמְנוּנָא סְבָא לְנִשְׁמַת מִשָּׁה רַבִּינוּ הַרְוֵעָה הַנְּאָמֵן: אַתָּה יִרְדֶּתָ שָׁם
לְהַתְנוּצֵץ בְּתוֹךְ נִשְׁמוֹת הַתַּלְמִידֵי זֻכְמִים הָעוֹסְקִים בְּתוֹרָה מִתּוֹךְ הַדּוּוּק וְהָעֲנִי
שֶׁמְכַבְּדִים עֲלֵיהֶם הָעֵרֶב רַב כְּדִי לְעוֹר לָהֶם וּלְתַמּוֹךְ בָּהֶם, וְהֲרֵי זֶה נְתַבְרַר
לְמַעַלְהָ לְפָנֵי הַתַּנְאִים וְהָאִמּוּרָאִים. וְכָלֵם יוֹרְדִים בְּגִלְגָּלָהּ בִּיזוּד אַתָּךְ לְתַהוּם
בֵּין אוֹתָם הַתַּלְמִידֵי זֻכְמִים בְּגִלוּת כְּדִי לְסִיעָא לָהּ לְעִלּוּת אֶת הַשְׂכִּינָה הַקְּדוּשָׁה
לְמִקְוָמָה - דַּעַל יְדֵי סוּדוֹת הַתּוֹרָה שֶׁגִּילּוּ הָרַעִיא מִהִימָנָא וְכָל הַתַּנְאִים וְנִשְׁמוֹת
הַצְּדִיקִים בְּדוּרוֹ שֶׁל רַשְׁב"י סִיעֵנוּ בּוֹה לְתַקֵּן וּלְעִלּוּת אֶת הַשְׂכִּינָה מִתּוֹךְ הַקְּלִיפָה.
אִמְנֵם לֹא יִהְיֶה עִילּוּי לְשְׂכִינָה בְּפִועַל עַד שִׁיעִסְקוּ בְּנִי הַקְּדוּשִׁים בְּסוּדוֹת הַזּוּהַר
הַקְּדוּשׁ בְּדָרָא בְּתַרְאָה - ד' בֵּיה יִפְקוּן מִגְּלוּתָא בְּרוּזְמִי, בְּמַהֲרָה בִּימֵינוּ אִמּוּן!

וְקִצַּת לְקַמֵּן אִמְרוּ בּוּוּהַר:

וּבִמָּן גָּרַם דָּא? עֵרֶב רַב! דְּבְּגִינִייהוּ "וַיִּשְׁלַף מִיָּדֵי אֶת הַלּוּזוֹת" (שמות לב
יט). וּמַהֲהִיא שְׁעֵתָא נְפִלָה, וְלֹא אַתְּפְרַקַת מִעֵרֶב רַב דְּאַתְמַר בְּהוּן:
"וְגַם עֵרֶב רַב עָלָה אִתָּם" (שמות יב לוז). בְּכָל דָּא לֹא אַתְּפְרַשֵׁן מִיִּשְׂרָאֵל,
וְשִׁפּוּזָה מִגְּבַרְתָּה - עַד פּוֹרְקָנָא בְּתַרְיִיתָא.

פִּירוּשׁ הַזּוּהַר: וּמִי גָרַם אֶת זֶה? הָעֵרֶב רַב הַמְעוֹרְבִים בִּישְׂרָאֵל כְּשֶׁאֹר
בְּעִיסָה. דַּהֵם עָשׂוּ אֶת הָעַגְל בְּמַדְבַּר וְשִׁבְגְלָלָם נִשְׁבְּרוּ הַלּוּזוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּשְׁלַף
מִיָּדֵי אֶת הַלּוּזוֹת" (שמות לב יט). וּמֵאוֹתָהּ שְׁעָה נְפִלָה הַשְׂכִּינָה הַקְּדוּשָׁה וְעִדִּין
לֹא נִגְאָלָה מִתּוֹךְ הָעֵרֶב רַב שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם: "וְגַם עֵרֶב רַב עָלָה אִתָּם" (שמות יב
לוז). וּמִסִּיִּים בַּעַל הַמַּאמֵר וְאֹמַר שֶׁעַם כָּל זֶה שֶׁעֲבָרוּ פּוֹרְעֵנוֹת עַל כָּלֵל יִשְׂרָאֵל
מִזְמַת הָעַגְל וְעַד הַיּוֹם, בְּכָל זֹאת לֹא נְפָרְדּוּ הָעֵרֶב רַב מִיִּשְׂרָאֵל - מִשּׁוּם

שכאשר בני ישראל לא מקדשים את עצמם בשעת השמיש הם מורידים את נשמות הערב רב לעולם הזה בורעם. ולא רק זאת אלא שמיאות הערב רב ביניהם גורמות לקליפה הנקראת "שפוזת" להמשיך ליעוק מן השכינה הקדושה הנקראת "גברתנה"! ואמר שזוה יהיה כך עד הנאקה האזורנים - דעד אז כבר יכלו ויתבררו כל הנשמות הקדושות מן הגוף המזוהם המכונה 'אדם דקליפה' (כמו שיבארנו בפרק א על פי דברי הארז"ל), ואז יתבררו ויתלבנו בני ישראל מן הערב רב ויקיים: "ואת ריוז הטמאה אעביר מן הארץ" (וכריה יג ב) - במהרה בימינו, אמן!

יום קיב - מוקדש להצלחות תהילה רוזל בת אסתר

סעיף ד

"ואת לאה וילדיה אזורנים, ואת רוזל ואת יוסף אזורנים"

בענף הקודם ביארנו מזה שתיקן יעקב אבינו לדרא בתראה במה ששם "את השפוזות ואת ילדיהן ראשנה" (בראשית לג ב). ולמדנו שעשה יעקב אבינו מעשה אבות שיהיה סימן לבניו במה ששם את בני השפוזות שהם פוזותים יותר בערך שאר בניו שהם בני לאה ורוזל בראש במפגש עם עשו אזויו.

דבמעשה אבות זה עשה יעקב אבינו סימן לבניו בדרא בתראה במה שפוזותי העם ואפילו הפסולת שבעם שהם הערב רב 'שנשארו מהם בגלות רביעית - הם (ועתידים להיות) ראשים בקיום רב, והם מעמידים על ישראל כלי זומס' בדרא בתראה (כלשון זוהר בפרשת בראשית דף כה ע"ב) בסוף גלות "עשו הוא אדם" (בראשית לו א)! וכמו שציין הגר"א בביאורו לתיקוני זוהר, זהו סוד הפסוק: "היו צריה לראש" (איכה א ה).

ענתה נשאר לנו לעמוד על הסוד הרמוז בהמשך אותו פסוק בפרשת וישלח. דביד אזורי שלמדנו איך שיעקב אבינו שם את הערב רב הרמוזים בתיבות "את השפוזות ואת ילדיהן ראשנה" בגדולה ובשלטון על בני ישראל הכשרים הרמוזים בבני לאה ורוזל, מיד אזורי זה תיארה התורה איך שדקדק יעקב אבינו לשם דוקא "את לאה וילדיה אזורנים" לפני "ואת רוזל ואת יוסף אזורנים" - כלומר, ששם דוקא את "רוזל ואת יוסף" אזורנים אזורנים.

איִלָּנָא זולק ב - פרק ה' דְיוֹזִי יז

והגם שרש"י זכרנו לברכה פירש על תיבות: "וְאֵת רְזוּל וְאֵת יוֹסֵף אֲזוּרוֹנִים" - 'אזרון אזרון זוביב' (עד כאן לשונו), מכל מקום לענייננו נצטרך בענף זה לנתח נקודה יותר עמוקה ממה שכתב כאן רש"י בפירושו הגדול על התורה.

דהרי במה שאמר רש"י: 'אזרון אזרון זוביב' לכאורה כוונתו היתה לפרש את מבנה הפסוק בכללותו - כלומר, למה "אֵת הַשְּׁפוֹזוֹת וְאֵת יִלְדֵיהֶן רֵאשֵׁנָה" לפני לאה ורזול וילדיהן? וגם למה "אֵת לֵאָה ויִלְדֵיהָ" שניים לפני "וְאֵת רְזוּל וְאֵת יוֹסֵף" שהיו בסוף השורה?

על זה פירש רש"י: 'אזרון אזרון זוביב!' (עד כאן לשונו) כלומר - הפוזות זוביבים בראש, והיותר זוביבים לאזריהם, והכי זוביבים בסוף.

אלא שהגם שפירושו של רש"י תמיד אמת ויציב, אנו לענייננו צריכים לזקוק ולבאר את כל פרטי הערכין שנרמזו לנו בפסוק זה, ולא נוכל להסתפק במבנה הכללי של הפסוק שהציע לנו רש"י זכרנו לברכה בפירושו.

דהרי עד כמה שהתזלזלנו לבאר לאורך ולרווזב בענף הקודם על פי דברי הגר"א איך שבתבות "אֵת הַשְּׁפוֹזוֹת וְאֵת יִלְדֵיהֶן רֵאשֵׁנָה" רבו לנו הכתוב על הערב רב שמוזמת נשמתן הטמאה דוזקים את בני ישראל הכשרים בדרא בתראה (כמו שאמרו בוהר פרשת בראשית דף כה ע"א: וְזוֹמְשָׁה מֵיָנִים הֵם בְּעָרְב רַב... ומאלה שנשארו מהם בגלות רביעית - הם ראשים בקיום רב, והם מעמידים על ישראל כלי זִמְסָה, כן צריכים אנו עתה לרדת לסוף דעתו של יעקב אבינו במה שדקדק עוד לשים גם "אֵת לֵאָה ויִלְדֵיהָ" שניים לפני "רְזוּל וְאֵת יוֹסֵף" אזריהם. וכמוכן, לכך נצטרך לבאר מהו ערך "לֵאָה ויִלְדֵיהָ"? וכן, מהו ערך "רְזוּל וְאֵת יוֹסֵף"?

וכמו שהיה בענף הקודם, גם בענף זה ראש המדברים ופוזתו השערים יהיה רבינו הגר"א במה שכתב בביאורו הגדול על התיקונים. והגם שכבר העתקנו לשונו לעיל, נעתיקו שוב מוזמת זוביבות דברי קודשיו. כך הוא ביאור מאמר התיקוני וזהר (בתיקון יא מתיקונים אזרונים) לפי ביאור הגר"א:

ויעקב, בגלל שראת ברונז הקדש ואת הודוזק של הגלות האזרונה בסוף הימים בוזמן זובלי משיז, לכן "ויירא יעקב מאד ויצר לו" (בראשית לב ז) בראותו את הגלות הרביעית תזת עשו אזוי, מוזריבי הבית. שכל הפרשה הזו גם כן רמוז לגלות, כמו שמבואר קצת במדרש. [ולכן] זולק [יעקב] את העם הקדוש בגלות לשלשה צדדים - הערב רב שבהן, ועמי הארץ טובים שבהן, ותלמידי זכמים שבהן - כמו שכתוב ברעיא מהימנא שהן שלושה סטריני:

אֵילָנָא זולק ב - פרק ה דְּוַיִּי

העם, ועמי, וישראל. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר: "וַיֵּשֶׁם אֶת הַשְּׁפוּזוֹת וְאֶת יַלְדֵיהֶן רֵאשֻׁנָה" (שם לג ב) - הן הערב רב, בניו דלילית שפוזת בישא, דעליה נאמר: "שְׁפוּזָה כִּי תִירֵשׁ גְּבֻרָתָהּ" (משלי ל כג), וכן בניה (הערב רב) שהן רישין דעמא קדישא בגלות בתראה שנאמר: "הָיוּ צְרִיחַ לְרֵאשׁ" (איכה א ה), כמו שאמרו ברעיא מהימנא. ולכן כיום הערב רב הם בְּרֵאשׁ בְּגָלוֹת אָדוּם.

"וְאֶת לָאָה וַיְלַדְיָהּ אֲזוּרָנִים" - הן עמי הארץ טבין. "וְאֶת רְוּזֹל וְאֶת יוֹסֵף אֲזוּרָנִים" - הן התלמידי זכמים. שרזול עקרת הבית, ולכן הקדימה התורה בכמה מקומות (את) רזול ללאה - כדכתיב: "כְּרְוּזֹל וּכְלָאָה כו" (רות ד יא). והן אזורנים - שהן שפלים ונבזים, כמו שאמרו (בסוף מסכת סוטה): "ראי זוטא ימאסו וזכמת סופרים תסרוזו" כמו שהאריך ברעיא מהימנא, עיין שם. וכן נקראו ישראל על שם יוסף, וזהו: "וְאֶת יוֹסֵף. וּבְגָלְלָ שְׂרָאָה וַיַּעֲקֵב אֲבִינוּ אֲזוּר כָּף עֲנִיּוֹת וַצֵּעַר שְׁלָקָהּם בְּגָלְלָ שְׁהַתְּלַמִּידֵי זֹכְמִים שֶׁהֵן בְּגָלוֹת זוֹסְרִין מִכֹּל טוֹב כְּמוֹ שֶׁאֱמָרוּ בְּרַעֲיָא מִהֵימְנָא, לִכֵּן אָמְרִי: "וַיִּשְׁבְּתֵי בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי" (בראשית כז כא). וְאָמְרִי: "וַיִּנְתֵּן לִי לְזוּם לְאָכֹל וּבְגָד לְלַבֵּשׁ" (שם כ)!

הרי שדייק הגר"א לבאר לא רק שיעקב אבינו שם את הערב רב בראש בדרא בתראה כדי שידזוקו את בני ישראל הכשרים במה שמבטלים אותם מעבודת השם בגזרות כלכליות ופוליטיות שונות ומשונות (כמו שאנו רואים ושומעים יותר ויותר מיום ליום בארץ הקודש הנשלטת כיום על ידי אותם הערב רב לזמשה מיניהם) - אלא שבד בבד תיקן יעקב אבינו עוד תיקון גדול במה ששם את עמי הארץ בדורינו בראש ובזשיבות בעיני העם היהודי יותר מהתלמידי זכמים שבדור. וכמו שנראה, זהו זיודוש גדול שנתזודש בדרא בתראה.

אם כן, אזור שביארנו לעיל על פי התיקוני זוהר (תיקון יב) ש'הדזוק של הערב רב שהם דוזקים אֶת יִשְׂרָאֵל בְּגָלוֹת מְמַהַר לָהֶם אֶת הַגְּאֻלָּה, וכן בהיפך: וְהַרְפִּיּוֹן שְׁלָקָהּם מִלְּדוּזוֹק אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּגָלוֹת מְעַכְבֵּ לְיִשְׂרָאֵל אֶת הַגְּאֻלָּה, בהכרוז צריכים אנו לומר שגם שפלות התלמידי זכמים בעיני עמי הארץ בדורנו מקרב את הגאולה - דזהו הטעם ששם יעקב אבינו "אֶת לָאָה וַיְלַדְיָהּ אֲזוּרָנִים" שהם עמי הארץ טבין, לפני ובראש הזשיבות של "רְוּזֹל וְאֶת יוֹסֵף אֲזוּרָנִים" שהם התלמידי זכמים הנבזים בדרא בתראה.

ואכן הדבר טעון ביאור גרוזב, וזה הזוילנו בעזר השם יתברך:

יום קי"ג - מוקדש להצלחת יעקב ישראל בן אסתר

דברי הגר"א הקצרים בביאורו לתיקוני הוהר נתבארו הדק היטב על ידי אוזד מגדולי המקובלים בדורינו - הוא הרב אליהו ווינטרויב וזכר צדיק לברכה בספרו 'התקופה בסערת אליהו, ביאורו הרזוב והעמוק על תקופת עקבתא דמשייזא לאור דברי הגר"א.

והגם שהרב ווינטרויב זכרונו לברכה הסתיר בספרו את דברי הגר"א שבאו בכתבי הקבלה שזיכר הגאון, מכל מקום גם מלשון הגר"א בליקוטיו שכן הזכיר הרב ווינטרויב בספרו נתבארו דברי הגר"א הקצרים על מאמר התיקוני זוהר שהעתקנו לשונו לעיל. זה לשון הרב ווינטרויב בדף ד':

גילו לנו זכמינו זכרונם לברכה שישורש תקופתינו במעשה אבות נעוץ בפגישה האזורונה שהיתה ליעקב אבינו עם עשו בבואו זזורה לארץ ישראל. וזילק את הכלל באופן זה: "וַיֵּשֶׁב אֶת הַשְּׁפֹזוֹת וְאֶת יְלָדֵיהֶן רֵאשֻׁנָה, וְאֶת לָאָה וְיְלָדֵיהָ אֲזוּרָנִים, וְאֶת רְזוּל וְאֶת יוֹסֵף אֲזוּרָנִים". ובאו בזה דבריהם זכרונם לברכה [אמר הכותב - לא רצה המזכיר לגלות שכוונתו לתיקוני הוהר] דככה תהיה צורת הכלל ישראל בסוף גלות אדום.

ופירש זה הגר"א זכרונו לברכה ד"השְׁפֹזוֹת וְיְלָדֵיהֶן רֵאשֻׁנָה" מרבו שהאפורופוסים יהיו הפוזותי דרגא של העם, אשר זכותם לשלוט הוא מהקללה ד"היו צְרִיחָה לְרֵאשׁ".

"לָאָה וְיְלָדֵיהָ" מרבו על עמי הארץ הטובים הנמצאים אזריהם בתפיסת מקום בעם ונגררין אזריהן.

"וְאֶת רְזוּל וְאֶת יוֹסֵף אֲזוּרָנִים" - הם התלמידי זכמיים, ויהיו השטוז התזוזתון בתפיסת מקום הכלל. כי זכמת סופרים תסרוז ויראי זוטא ימאסו' - עד כאן דברי קודשו [של הגר"א בליקוטיו]. [אמר הכותב - המעיין יראה שהרי אלו הם ממש תוכן דברי הגר"א על התיקונים, אמנם בשינוי צורה]

וכן באו דבריו במקום אזור, כי זה שאמרו 'בעקבתא דמשייזא זוזפא יסגא' מוסב ביזוד על תקופת זו, שאז יהיו השפוזות וילדיהן בראש העם, והם יהיו האפורופוסים שלו! עד כאן דברי קודשו של הגר"א כמו שהביאם הרב ווינטרויב זכרונו לברכה בספרו.

אמנם עד כאן הושים הדגש בדבריו בעיקר על מה שביארנו בענף הקודם את משמעות "וישים את השפוזות ואת ילדיהן ראשונה" לפני בני לאה ורזול. אבל כאמור, בענף זה רצוננו לבאר משמעות התיקון שתיקן יעקב אבינו במה שישם "את לאה וילדיה אזורנים" אזרי "השפוזות וילדיהן", אבל לפני "רזול ויוסף" שהיו אזורנים יותר מכולם בפגישתו עם עשו הרשע - הפגישה זו רומזת על מצב בני ישראל בדרא בתראה תזות מלכות עשו הוא אדום.

ואכן בנידון זה מצאנו תרומה גדולה מאוד לזיקרתינו בספרו של הרב ווינטרויב זכרונו לברכה. זה לשונו בדרך ה:

אמנם האמת הברורה בזה היא מה שגילו לנו זכמינו זכרונם לברכה במדרשם סיבת הסבל של תלמידי זכמים בדורות אלו. כי הרי מובן מאליה דתזות הלזון הנוצר במצב זה הנקרא 'זכמת סופרים תסרוז ויראי זוטא ימאסו' הרי עיקר הסובלים הם התלמידי זכמים שבדור.

ונצרה כאן גלות מיוזדת וזדשה שלא טעמה כנסת ישראל כל ימי גלותה בין אומות העולם - דוהי גלות המיוזדת רק לתלמידי זכמים שהם עיקר הסובלים בה! עד כאן לשונו.

כוונתו בפסקא זו להדגיש איך שהתלמידי זכמים (שהם בזינת "רזול ויוסף") נתונים למרמס בדרא בתראה תזות המון העם (שהם בזינת "לאה וילדיה"). שלמרות שבאופן כללי גם המון העם מקיימים מצוות השם יתברך, בכל זאת בדרא בתראה התעוררו המון העם לעשות שם לעצמם כהעיקר בעם במקום התלמידי זכמים - וזה היפך ממה שהיה מקדמת דנא בעמא קדישא.

וכזכור, זהו ממש כמו שפירש הגר"א בביאורו לתיקוני זוהר: "ואת לאה וילדיה אזורנים" - הן עמי הארץ טבין. "ואת רזול ואת יוסף אזורנים" - הן התלמידי זכמים! עד כאן לשון הגר"א.

ובהמשך ספרו הרב ווינטרויב זכרונו לברכה הרזיב הדיבור בתופעה זו שתיקן יעקב אבינו בדרא בתראה. זה לשונו:

בדורינו זה שהגענו לשפל המדרגות במצב התורה, נהפכו עליונים למטה ותזותונים למעלה. תלמידי זכמים אמיתיים הדבוקים בכל נפשם ומאודם לתורה הקדושה בלי שום פניה צדדית הם במדרגה

כא אִילָנָא זולק ב - פרק ה' ד'וֹזִי

התזוזתונה של העם. ותזוזתונים שהם התזוזתני דרגא של העם בכל המובנים הם למעלה בראש העם בכל ענינו.

הרי נודייפה צורת כל ההנהגה של העם בכל המובנים, והועמדו כאן פנים כאילו יתכן שתי דרכים להנהיג את הכלל - דרך התורה, ולהבדיל - גם דרך המשוללים ממנה. לפנים ההנהגה היתה רק על פי זכמים ותלמידיהם, והיום עברה לדרך זודשה...

ובמילא היות שנזולשה כללות המשמעת לדעתם של תלמידי זכמים, זאת אומרת שיתכן כבר דעה אוזרת מלכד דעתם. אזי הוכשר מעתה לשאוב הדעות היום יומיים גם ממקורות אוזרים, הגם שיהיו בורות נשברים אשר לא יכילו מימיהם... גם ביותר טובים שבהם לא יצאו הדעות מתזוזת ידי תלמידי זכמים מובהקים האזורים על השמעת דעתה של תורה! עד כאן לשונו.

הרי לנו איך שכבר התזזילה להתקיים נבואת זכמינו וזכרונם לברכה (בסוף מסכת סוטה) שבעקבות המשייזו 'זוכמות זוכמים תסרוז'!

וכוכור, בענף הקודם ביארנו על פי דברי התיקוני זוהר איך ש'הדוזק של הערב רב שהם דוזקים את ישראל בגלות ממהר להם את הגאלה. דעל ידי דוזק הערב רב בגלות שבים בני ישראל בתשובה ומבררים את הנצוצין קדישין מבין הקליפות וגורמים למהר את הגאולה. וכן בהיפך, הרפיון שלקדם מלדוזק את בני ישראל בגלות מעכב לישראל את הגאלה' - מטעם שיש שיעור כמה דוזק צריכים בני ישראל לסבול בגלות כדי לברר את הנצוצין קדישין מבין הקליפות! עד כאן לשון התיקונים וביאורו. הרי שדוזק בני ישראל הכשרים בידי הערב רב בגלות הרביעית שלנו מתקן את השכינה הקדושה וממהר גאולתינו.

ובמילים אוזרות ביארו שם בתיקונים איך ש-'הראתה לו הקדוש ברוך הוא למשה במראה הסנה את שִׁכְרֵה פְּלֶה רוצה לומר - את שכר השכינה הקדושה. דעל ידי השעבוד ודוזקם של ישראל תזוזת הערב רב בגלות יתבררו כל הבירורים של ניצוצי הקדושה שעדיין צריכים להתברר מתזוזת רשות הקליפה. והיא השכינה נקראת 'לפת איש' בין הקוצים שהם הרשעים - וכמו איש, גם היא ננקל יכולה לשרוף ולכלות את כל הערב רב כרגע. אבל הטעם שאין השכינה מכלה את הערב רב הוא משום שִׁכְּשֵׁהם דוזקים את השכינה ואת ישראל

בתוקף הגלות אז הַשְּׂכָר שְׁלָהֶם יהיה הַכֶּלֶה. כלומר - שעל ידי הדוּזוֹק יוֹצֵאת הַשְּׂכִינָה שהיא הַכֶּלֶה מִבְּיַנְיָהֶם, דהדוּזוֹק מברר את ניצוצי הקדושה מבין הקליפות. ואז כשתצא השכינה מביניהם יבא הַזֶּזֶתָן שהוא בעלה של השכינה הנקרא 'עיר אנפין' בְּשִׁבְלָה כלומר - לפדותה ולהתייזוד עמה כמו שהיה בזמן בית המקדש.

וְזֶהוּ הַסוּד שרמזו עליו בגמרא (במסכת ברכות - דף ו ע"ב): 'אמר אביי אגרא דכלה דוּזוֹקָא - פירוש: שְׂכָר הַדְּיוֹזֶק הוא הַכֶּלֶה. כלומר, שעל ידי דוּזוֹק הגלות בין הערב רב שחרם של בני ישראל יהיה שבוכות זאת תבוא ישועתם, וְיִצָּאֵל אוֹתָם הקדוש ברוך הוא מן הַגְּלוּת בְּשִׁבְלָה' - במהרה בימינו, אמן!

טרזנו להעתיק את ההקדמות הללו גם בענף זה כדי שימהם נוכל להקיש לגידון דידן - דהיינו לענין גלות התלמידי זוכמים בדרא בתראה תזות ידי עמי הארץ (טבין - כלשון הגר"א). דמתוך ההקדמות הללו נלמד שאף על פי שהני 'עמי הארץ' טבין אינם מכלל הערב רב, בכל זאת גם הם דוּזוֹקִים ומשפילים את לומדי התורה בדורינו זה - כמו שכתב הגר"א (הובאו דבריו בסערת אליהו דף ה-ו):

והשכינה צועקת בשבעים שנים האזורנות על לומדי התורה, על והדוּזוֹק והגדול שיהא בהם... והשכינה נקראת 'אילה'. ורובו אל מה שאמרו (במסכת בבא בתרא - דף טו ע"ב) דאילה בשעה דכורעת לילד מכנסת ראשה בין ברכיה וצועקת עד שבא נוזש ונושך לה ברזומה, ונפתוז ויולדת.

והאילה - היא השכינה. וצועקת בעת לידתה - הן שבעים שנים האזורנות של הגלות. ועל ידי נשיכת הנזוש לתלמידי זוכמים בעניות היא יולדת משיזו - שדוּזוֹקָא דתלמידי זוכמים ממהר הגאולה, כמו שאמרו 'אגרא דכלה דוּזוֹקָא'! עד כאן לשון הגר"א כמובא בסערת אליהו.

ופשוט שדברי הגר"א הללו שאובים משני המאמרים בזהר ובתיקונים שכבר העתקנו לשונם וביארנום לעיל וגם בענף זה, אלא שכאן בלשונו בליקוטי הגר"א (שהובאו בסערת אליהו) הפשיט את אותם המושגים יותר - אבל מכל מקום היינו דר. וכדבריו של הרב ווינטרויב זכרוננו לברכה (כדילוג לשון):

כג אֵילָנָא זולק ב - פרק ה' ד'וֹזִי

והרי לנו דברים ברורים ובהירים מתורתו של הגר"א זכרנו לברכה בענין העמדתם של השפוזות וילדיהם בראש העם, ואת יוסף ורזל האזורנים שבעם [כלומר - אזורנים אזורנים].

דיצירת מצב זה להניזו כל הסבל על התלמידי זכמים הוא מעצת יעקב אבינו למהר הסוף. 'ובזבורתם נרפא' לכל הכלל שיהיו נצולים מידי עשו, כי ביצירת גלות וזדשה המיוזדת אך לתלמידי זכמים כנזכר לעיל, אז עוברים הזובלי לידה לצורה זו גם כן בכדי למהר הגאולה - ד'נרפא לנו! עד כאן לשונו הטהור.

אם כן אפשר לומר שבדרא בתראה מצינו גלות בתוך גלות - דהיינו גלות התלמידי זכמים (שהם בזינת 'רזל ויוסף') תזות עמי הארץ הכשרים המקיימים מצוות השם (שהם בזינת 'לאה וילדיה'), בתוך גלות של שניהם תזות שלטון הערב רב (שהם בזינת 'השפוזות וילדיהן ראשנה') ששורש נשמתן מצד הטובאה.

והרי כבר העיד הרב אלזון וסרמן זכר צדיק וקדוש לברכה (הובאו דבריו בסערת אליהו - דף נד) שרבו הזופץ זזיים אמר לו אודות רודפי הדת מבין עם ישראל בימיו: "ברור לי שהם מזרע עמלק!" ומשם ניקוז גם לדורינו.

יום קיד - מוקדש להצלזות שלמה זלמן בן אסתר

סעיף ה' ד'אָת רְזוּל וְאָת יוֹסֵף אֲזוּרוּנִים" - גלות תורת הקבלה ולומדיה בדרא בתראה

בענפים הקודמים עמלנו לבאר מה שתיקן יעקב אבינו עליו השלום במה ששם את "השפוזות וילדיהן ראשנה" לפני בני לאה ורזל בדרא בתראה במפגש האזורן עם בני עשו הרשע, וכן ביארנו מה שתיקן יעקב אבינו במה ששם את "לאה וילדיה" לפני "רזל ויוסף". וכל זה עשינו על פי ביאור הגר"א לתיקוני הזוהר, במה שכתב שיעקב אבינו שם את הערב רב בראש ההצלזות והשררה בדרא בתראה, ואזריהם שם את עמי הארץ הטבין (יוסית לערב רב), ואזורנים אזורנים בשפל המדרגה שם יעקב אבינו את התלמידי זכמים שבדור האזורן.

אמנם בענף זה נציע הבנה נוספת בדברי הוזהר הנזכרים לעיל (בפרשת בראשית דף כג ע"ב, ובעוד כמה מקומות) - לא לסתור זוס וזלילה את כל מה שכתבנו לעיל בענף הקודם על פי דברי הגר"א, אלא שמתוך דברי קודשו נוכל ללמוד כעין 'בנין אב' לעוד כמה השלכות נזוצות.

דמפשיטות מעשיו של יעקב אבינו למדנו שכדי להצליח נגד עשו הרשע צריכים בני ישראל להפוך את הקערה על פיה, ולגשת לקראת המפגש עם עשו במה ששמים בני ישראל כביכול 'את הזנב בראש ואת הראש בזנב'.

דהרי לפי כלל זה פירש הגר"א שבזינת "השפוזות וְיִלְדֵיהֶן רֵאשֵׁנָה" הם הערב רב ששם יעקב אבינו לפני בני לאה ורוזל בדרא בתראה.

וכן מהאי כללא גופא פירש הגר"א הטעם שלבזינת "לָאָה וְיִלְדֵיהֶּ" שהם עמי הארץ השומרים מצוות השם יש יותר כבוד ושררה בדור האזרון מבזינת "רְוֹזֶל וְיוֹסֵף" שהם התלמידי זוכמים העניים והדוזוקים והמושפלים על ידי אותם עמי הארץ בדרא בתראה.

אמנם בסייעתא דשמיא אנו בענף זה נלמד מאותו הכלל או ה'בנין-אב' הנזכר לעיל שגם בתורה הקדושה עצמה ניכרת בדרא בתראה תופעת 'והיה הזנב לראש והראש לזנב' - כלומר שהזולק הכי פנימי והכי נעלה בתורתנו הקדושה נעשה הכי מוזנז והכי פוזות מכובד בעיני הבריות, וממילא גם 'לומדיה מצאו זינים' לא זוכים לכבוד ולהערצה כדבעי לתלמידי זוכמים העוסקים בכתר שבתורתנו הקדושה.

ומאידך גיסא, זוזינ איך שהזשיבות של הזויצניות שבתורה (ולצערינו אפילו הזויצניות שבזויצניות שבתורה) תיפסו לראש האילן בעיני הבריות בדורינו דרא בתראה. אבל כמובן, ידענו נאמנה שגם תופעה זו ודאי היא מעצת יעקב אבינו עליו השלום למען תיקון השכינה ומיהור קץ הגאולה.

ולפני שנציע הדברים דבר דבור על אופניו, נביא סמך לדברינו שאכן יש ללמוד את שלושת הבזינות הנזכרות לעיל (שהם "השפוזות וְיִלְדֵיהֶן רֵאשֵׁנָה", "לָאָה וְיִלְדֵיהֶּ", ו"רְוֹזֶל וְיוֹסֵף") בקשר לדרגות השונות שבתורתנו הקדושה ובלומדיה.

סמך זה נמצא בפירושי 'מתוק מדבש' לאותו מאמר הוזהר בפרשת בראשית (דף כג ע"ב) שפירשנו לעיל לאור ביאור הגר"א על התיקונים. עתה נפרשו על פי הבנתוק מדבש' (שפירש כן על פי 'דמשק אליעזר' ושאר מפרשים):

כּה אִילָנָא זולק ב - פּרקה ה' דְּוַיִּי

וַיַּעֲקֹב, בְּגִלְל שְׂרָאָה בְּרוּזֵה הַקֶּדֶשׁ אֶת הַדְּוִזֵק שֶׁל הַגְּלוּת הָאֲזוּרֹנָה בְּסוּף הַיָּמִים, לְכֹן כְּתוּב שׁ"וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד, וַיֵּצֵר לוֹ" עַל הַדְּוִזֵק וְהַצֵּעַר שֶׁיִּהְיֶה לְבָנָיו תּוֹזַת מַלְכוּת אָדוּם בְּדָרָא בְּתֵרָאָה. מַה עָשָׂה יַעֲקֹב? זֹלֵק אֶת הָעַם הַקְּדוֹשׁ בְּגִלְלוֹת לְשִׁלְשָׁה צְדָדִים רוּצָה לֹמֵר - לְשִׁלְשָׁה זֹלְקִים וּבְזוּיָנוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר: "וַיֵּשֶׁם אֶת הַשְּׁפוּזוֹת וְאֶת יִלְדֵיהֶן רְאשֵׁינָה". מוֹתֵי יֵהִיָּה זֶה? הֵם יֵהִיוּ בְּרֵאשׁ בְּגִלְלוֹת אָדוּם - וּבָהֶם עִיקַר אוֹזוּיֹת הַקְּלִיפּוֹת. וְהֵם רוֹמוּזִים עַל פְּשוּטֵי הָעַם הָעוֹסְקִים בְּמוֹשָׁא וּמוֹתָן, וְהַתְּפִלָּה עֲלֵיהֶם שֶׁיִּצְלִיזוּ בְּעִסְקָם כִּדֵי שִׁיפְרַנְסוּ אֶת לֹמְדֵי הַתּוֹרָה.

וְמוֹה שֵׁשׁ יַעֲקֹב אֲבִינוּ "אֶת לֵאָה וַיְלֵדֶיהָ אֲזוּרִיָּים" אֲזוּרֵי פְּשוּטֵי הָעַם, הוּא מְשׁוּם שֶׁבָּהֶם אֵין כָּךְ אוֹזוּיֹת הַקְּלִיפּוֹת כְּמוֹ בְּפְּשׁוּטֵי הָעַם. וְהֵם רוֹמוּזִים עַל הַתְּלַמִּידֵי זֹכְמִים הָעוֹסְקִים בְּפְּשׁוּטֵי הַתּוֹרָה, וְהַתְּפִלָּה עֲלֵיהֶם שֶׁיִּצְלִיזוּ בְּלִימוּדָם. וְמוֹה שֵׁשׁ יַעֲקֹב אֲבִינוּ "אֶת רְזוּל וְאֶת יוֹסֵף אֲזוּרִיָּים" הוּא מְשׁוּם שֶׁבָּהֶם אֵין כְּמוֹעַט אוֹזוּיֹת הַקְּלִיפּוֹת, וְהֵם רוֹמוּזִים עַל הַצְּדִיקִים הָעוֹסְקִים בְּרוֹזֵי הַתּוֹרָה. וְהַתְּפִלָּה עֲלֵיהֶם שֶׁיִּשְׁיֻצוּ לְהַבִּין בְּסוּדוֹת הַתּוֹרָה. וּבְגִלְל שְׂרָאָה אֲזוּרֵי כָּה עֲנִיּוֹת וַיַּעֲר שְׁלֵהֶם, אָמַר: "וְשִׁבְתֵי בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי". וְאָמַר: "וְנָתַן לִי לָזֶם לְאָכֹל וּבְגָד לְלַבֵּשׁ" עַד כֵּאֵן לְשׁוֹן הַזוֹהָר לְפִי פִירוּשׁ 'מֵתוֹק מִדְּבִשׁ'.

הֵרִי קִבְּן אֵיךְ שֶׁאֵת שְׁלוֹשֶׁת הַבְּזוּיָנוֹת הַנּוֹכְרוֹת לְעִיל (שֵׁהֶם "הַשְּׁפוּזוֹת וַיְלֵדֵיהֶן רְאשֵׁינָה", לֵאָה וַיְלֵדֵיהָ", וְרְזוּל וַיֹּסֵף") נִתֵּן לִיזוּס לְדִרְגוֹת וּמַעֲלוֹת בְּתוֹרָה הַקְּדוּשָׁה וּבְלֹמְדִיהָ. וְלְפִי פִירוּשׁ זֶה לְמִדְּנוּ שֶׁיַּעֲקֹב אֲבִינוּ שֶׁם בְּדָרָא בְּתֵרָאָה אֶת פְּשוּטֵי הָעַם שֶׁלֹּא עוֹסְקִים בְּתוֹרָה בְּקִבְּיֹת רֵאשׁוֹנָה, וְאֲזוּרִיָּהֶם שֵׁם יַעֲקֹב אֲבִינוּ אֶת הַתְּלַמִּידֵי זֹכְמִים הָעוֹסְקִים בְּתוֹרָה בְּקִבְּיֹת אֲבָל רַק בְּפְּשׁוּטֵי הַתּוֹרָה, וְאֲזוּרִיָּים אֲזוּרִיָּים בְּקִצָּה הַזּוּבֵל נִמְצָאִים אוֹתָם הַצְּדִיקִים הָעוֹסְקִים גַּם בְּרוֹזֵי תּוֹרָה.

שְׁמַא תֵּאֱמַר - 'מִדּוּעַ אֲמַרְתֶּם שֶׁמִּפִּירוּשׁ 'מֵתוֹק מִדְּבִשׁ' יֵשׁ רַק 'סִמְךְ' לְדְּבִרְכִים?!

דְּלִכְאוּרָה הֵן הֵן אוֹתָם הַדְּבִרְכִים שֶׁאֲמַר הַגֵּר"א אֲלֵא בְּעִרְכִים אֲזוּרִיָּים?!

הָאֲמֵת הִיא שֶׁהַמְעִיין הֵיטֵב בְּשֵׁנֵי הַפִּירוּשִׁים לֹא בְּנִקְל יוֹכֵל לְשַׁלֵּב אֶת פִּירוּשׁ הַגֵּר"א עִם פִּירוּשׁוֹ שֶׁל 'מֵתוֹק מִדְּבִשׁ', וְעַם כָּל זֹאת סִמְךְ לְדְּבִרְנוּ וְדֵאֵי מְצִינוּ בְּדְּבִרֵי הַ'מֵּתוֹק מִדְּבִשׁ' בְּמַה שֶׁנֶּפְרֵשׁ בְּעִנְף זֶה אֶת שְׁלוֹשֶׁת הַבְּזוּיָנוֹת הַנּוֹכְרוֹת לְעִיל בְּקִשֵּׁר לְדִרְגוֹת בְּתוֹרָה הַקְּדוּשָׁה וּבְלֹמְדִיהָ.

הֵרִי מְצִינוּ אֵיךְ שֶׁבְּעַל 'מֵתוֹק מִדְּבִשׁ' פִּירֵשׁ בְּהֵדִיא שׁ"הַשְּׁפוּזוֹת וַיְלֵדֵיהֶן רְאשֵׁינָה" רוֹמוּז עַל אֲלוֹ שֶׁאֵין עִיקַר עִסְקָם בְּתוֹרָה אֲלֵא בְּמוֹשָׁא וּמוֹתָן. מִמִּילָא, מִכִּיּוֹן שֶׁאֵינֶם שְׁקוּעִים בְּמֵאוּר הַתּוֹרָה יוֹמָם וְלַיְלָה אֵין הַתּוֹרָה מֵאִירָה בָּהֶם כְּדְּבִעֵי, וְלִכֵּן כְּתֵב שֶׁבָּהֶם עִיקַר אוֹזוּיֹת הַקְּלִיפּוֹת.

אֲזוּרִיָּהֶם בְּזוּיָנוֹת "לֵאָה וַיְלֵדֵיהָ" הַרוֹמוּז עַל הַתְּלַמִּידֵי זֹכְמִים שֶׁעִיקַר עִסְקָם הוּא בְּתוֹרָה, וְלִכֵּן כְּתֵב שֶׁאֵין בָּהֶם כָּךְ אוֹזוּיֹת הַקְּלִיפּוֹת כְּמוֹ בְּאֲלוֹ שֶׁלֹּא עוֹשִׂים

תורתם קבע ומלאכתן עראי. עם כל זאת, מכיון שהם עוסקים רק בפשטי התורה ממילא הם נשארים אזוריים במדה מסיימת בתוך אזוריות הקליפות. ואכן על בזיגת "רְוֹזֵל וְיוֹסֵף" כתב שהם הצדיקים העוסקים ברזי התורה, ולכן אין בהם כמעט אזוריות הקליפות.

ויש לעיין היטב בזילוק הזה שבין התלמידי זכמים הפשטנים שגם הם עוסקים בתורה הקדושה יומם ולילה, ובכל זאת רק הצדיקים העוסקים ברזי התורה ניצולים כמעט לגמרי מאזוריות הקליפות.

אמנם הטעם לזה כבר ביארנו לעיל בפרק א בביאור דברי הירושלמי (במסכת זוגיגה א ז): 'שאיילו אותי עזבו ותורתני שמרו המאור שבה היה מקרבן אצלי' - עד כאן לשון הירושלמי כפי גירסת הקרבן העדה שם. וכבר עמדנו שם על מה שיש ללמוד מפירושו של הקרבן העדה על גירסתו 'המאור שבה': פירוש - רמוז לסודות הזוכמה! עד כאן לשונו.

וכתבנו שלכאורה פירש הקרבן העדה כן ממה שדייק הירושלמי לומר: המאור שבה מוזזירם למוטב ומקרבן אלי. כלומר: ה'אור' שבתורה דייקא, וידוע ש'אור' ו-'רו' שניהם מאתים ושבע בגימטריא! ובאמת שסוד זה המקשר בין 'אור' ו-'רו' בגימטריא מפורש היטב בתיקוני זוהר וזדש (דף עג עמוד ד - בנדפס עם ביאור הגר"א). דתהם אמרו (לפי ביאור הגר"א):

קום רְעִיָא מְהִיבְנָא לְאֶתְעָרָא לְהָהוּא! ומה הטעם שהשכינה ישנה? דְּאִיהִי דְּמִיָּקָא בְּגֻלְתָּא בֵּין אֵינון מְאָרִי תוֹרָה מְשׁוּם שְׁעוֹסְקִים בְּפִשׁוּטֵן שֶׁל הַלְכוּת וְלֹא בְּרִזֵי תוֹרָה, דְּלָא פְתִיזִין לֹון לְאֶתְעָסְקָא בְּרִזֵין דְּאֹרִיָּתָא. וזה דייקא מצבם של לומדי התורה שלא פותזין עיניהם ברזי תורה, ולכן אין להם מאור העיניים - דְּרִזֵין 'אור' אִיהוּ בְּוִזְשָׁן דְּהָרִי רִזֵין בְּגִמְטְרִיא שׁוּוה 'אור'!

לכן על תתמה על מה שכתב אצלנו המתוק מדבש' שהתלמידי זכמים העוסקים רק בפשטי התורה אזוריים בקליפות יותר מהצדיקים העוסקים ברזי התורה שבהם כמעט ואין אזוריות הקליפות - דסוף סוף אין המאור שבתורה מאיר בפשטנים כמו באלו שעוסקים גם בסודות התורה, דהרי רִזֵין היינו 'אור' בגמטריא.

כז אִילָנָא זולק ב - פרק ה' דְּוַיִּי

וידוע הכלל הגדול שכל מקום שאין אור יש זושך - הוא זושך הקליפות ויצר הרע המזושיך פניהם של הבריות. וידוע מאמרם וזכונם לברכה: 'הוא יצר הרע, הוא שטן, הוא מלאך המות' (בבא בתרא - דף טז ע"א).

על כל פנים, הנוגע ביותר לדין מפירושו של 'מתוק מדבש' הוא זולקת המדרגות שבתורתנו הקדושה ובלומדיה לשלושה הבזינות הידועות: "השפוזות וְלִדְיָהָן רֵאשֵׁנָה" - הן אלו שאין עיקר עסקם בתורה אלא במשא ומתן. אזריהם בזינות "לֵאמֹר וְלִדְיָהָן" - הרובו על התלמידי זוכמים העוסקים רק בפשטי התורה ולא בסוד. ואזרון אזרון זוכים בזינות "רְוֹזֵל וְיוֹסֵף" - שהם הצדיקים העוסקים גם ברוי התורה.

ואזרי ראי כל זאת בפירושו היקר של 'מתוק מדבש', לא יכולתי להתאפק מללמוד דברי הזוהר הנזכרים לעיל כפי אותה צורה שפירשה הגר"א בביאורו על התיקונים, אמנם לפי השלושה בזינות שנתבארו בפירושי 'מתוק מדבש':

וישוב נצהיר שאין כוונתנו לומר שפירושי 'מתוק מדבש' תואם עם ביאורו של הגר"א, דוה אינו! אלא כוונתנו בענף זה ללמוד לפי הכלל או ה'בנין אב' שיסד הגר"א בביאורו לדרא בתראה 'שהזנב נהיה לראש והראש לזנב' בהתאם לשלושת הבזינות (שהם "השפוזות וְלִדְיָהָן רֵאשֵׁנָה", "לֵאמֹר וְלִדְיָהָן", ו"רְוֹזֵל וְיוֹסֵף") ביזוס לדרגות בתורה הקדושה ובלומדיה כמבואר ב'מתוק מדבש'.

ובעזרת השם בזה נבין טעם כעיקר וישוב הלב לתופעה שמצינו בדורינו דרא בתראה - מדוע פשוטי העם שלא עוסקים בתורה בקביעות, וגם מה שהם כן לומדים הוא על פי רוב רק הזיזוניות שבזיזוניות שבתורה המה ראשונה בזשיבות בעיני הבריות?

וכן מדוע התלמידי זוכמים שכן עוסקים בתורה בקביעות אבל רק בפשטי התורה ולא בפנימיות התורה המה אזריהם בכבוד וזשיבות?

וכן מדוע אזרונים אזרונים בקצה הזנב נמצאים אותם הצדיקים העוסקים ברוי התורה שהיא ודאי הפנימיות והעיקר שבתורתנו הקדושה (כמו שהאריך בזה רבינו מהרז"ו לקמן בהקדמתו)?

ונראה לעניות דעתן לפרש את דברי הזוהר הללו על פי שני הקדמות זוזיות. תזילה נתבונן בטבעה של מלכות אדום שאנו מצויים תזיתה בגלות רביעית, ובפרט בעולם המערבי המודרני בימינו. הרי אין דבר שמאפיין את מלכות אדום יותר ממדת הזיזוניות, כידוע לכולם שעשו הרשע וצאצאיו נמשלו לזוהר (כראיתא

אֵילָנָא זולק ב - פרק ה דְּוִי

במסכת פסוּזים - דף קיז ע"ב, וכמבואר בדברי רש"י על התורה (בראשית כו לד). זה לשונו שם:

עשו היה נמשל לזוזיר, שנאמר: "יְכַרְסֶנָּה זְוִיר מִיַּעַר" (תהלים פ יד). הזוזיר הזה כשהוא שוכב פושט טלפיו לומר ראו שאני טהור - כך אלו [אלופי עשו] גוזלים וזוזומסים ומראים עצמם כשרים! עד כאן לשון רש"י, ומקורו מבראשית רבה (פרשה סה).

וגם ידוע שכל מהותה של מלכות רומי הוא זיוף אזור גדול של מלכות יון - דהרי ארצם נקראת 'איטליה של יון'. וכן דרשו במסכת גיטין (דף פ ע"ב): 'מאי מלכות שאינה הוגנת? מלכות הרומיים. ואמאי קרי לה מלכות שאינה הוגנת? משום דאין להם לא כתב ולא לשון! עד כאן לשונם. ולא רק זאת, אלא שידוע שאפילו אלילי הרומיים המה אלילי היוונים ממש אלא בזילופי שמות.

וכן הוא ממש עד היום הזה. דהגם שהרומיים כיום נזכרים רק בתמונות ובפסלים במוזיאון, מכל מקום אנו עדיין משועבדים תזות צאצאיהם וממשיכי דרכם בעולם המערבי המודרני - ובפרט באמריקא של היום. לך נא וראה מה שכתב רבינו יוסף קארו מבבל בספרו 'בן יהודע' על מסכת עבודה זרה (דף י ע"א) על הוויצונות והזיוף של אמריקא. דעל מה שאמרו שם בגמרא 'שאין להם לא כתב ולא לשון' כתב בספר 'בן יהודע' בזה הלשון:

נראה עיקר כפירוש רש"י זכרונו לברכה שפירש [ש]הכתב והלשון שלהם לקזזו מאומה אזורת, וכך הוא קים להו לרבנן באותו זמן. וכאשר תמצא [גם] עתה כי מלכות של אמריקאן [אמריקה] אין להם לשון משלהם אלא לקזזו הלשון ממלכות של אנגליז [אנגליה] דקדים להו, והם מדברים עתה בלשון אנגליז מלכות בריטאניה. וכך קים להו לרבנן דאותם רומאים שהיו בזמן הקודם לקזזו הלשון והמכתב שלהם ממלכות אזורת! עד כאן לשונו. והיינו כדאמרי אינשי על אמריקא: עַם-רִיק ודאי!

יום קטו - מוקדש להצלוח מרים ביילה בת אסתר

עוד הקדמה נזוצה לענייננו מבוארת בדברי קודשו של השם משמואל על פרשת וישלח. זה לשונו שם:

נראה לפרש על פי מה שהגיד כבוד קודשו אבי אדמו"ר זצלה"ה (הוא בעל האבני נור) במה שאמרו זכרונם לברכה (בבראשית רבה פרשה עג) 'מסורת היא שאין עשו נופל אלא ביד בניה של רזל שנאמר: "אם לא יִסְוֹבוּם צְעִירֵי הַצֹּאן" (רמיה מט כ) - צעיריהם של שבטים. כי עשו נמשל לזוהר פושט טלפיו ומראה שהוא טהור, ורשעותו היתה בהסתר ובהעלם.

וכל מדרגה נסתרת ונעלמת מן העין היא יותר גבוהה, ובסטרא הקדושה אין הברכה שורה אלא בדבר הסמוי מן העין, ו"את זה לעומת זה עשה האלהים" (קהלת יד). וכל מדרגת הטומאה היא בנגלה כדכתיב: "וַיִּקְרָאוּ בְּקוֹל גְּדוֹל" (מלכים א' - יז כז), ואילו כל שהוא בנסתר יש לו קירוב בצד מה אל הקדושה.

ומזה נתיירא יעקב עד שנולד יוסף שמדרגתו פנימית נעלמת, בנה של רזל שתפסה פלך שתיקה. אף כי כל ישראל הם פנימים, יוסף הוא פנימיות שבפנימיות, ועל כן הוא קטן של שבטים - כי כל דבר שהוא פנימי ביותר נברא באזורונה ביותר כמו שנברא האדם באזורונה. ו"דְּבָרֵי פִי זֶכֶם וְזָן" (קהלת יב):

וכעין דברים אלו כתב השם משמואל גם בפרשת דברים. זה לשונו שם:

כמו שהגיד כבוד קודשו אבי אדמו"ר זצלה"ה שיגודל כוז הרע של עשו היה באשר הרע שבו היה בהסתר, ובזויצוניותו היה מראה את עצמו לכשר ולצדיק. ושעל כן נמשל לזוהר שפושט טלפיו ומראה שהוא טהור וסימן טומאה שלו הוא בפנים.

וכן היו האמוריים, שעם כל גודל רשעתם ושהיו כל שבע המדות אצלם בתכלית הרוע, מכל מקום היו מראין את עצמם כבעלי מדות

טובות - וזה עוד גרוע יותר מאם היה כן בהתגלות, והיו מעין עשו. ועל כן עשו נמי נקרא "אמרי" כמו שכתוב: "אֲשֶׁר לְקוֹזְתֵי מִיד הָאֲמֹרִי בְּזוֹרְבֵי וּבְקִשְׁתֵּי" (בראשית מז כב). וברשי" שם: 'מיד עשו שעשה מעשה אמורי. דבר אזור - שהיה צד אביו באמרי פיו' ועד כאן לשון רש"י. והיינו שבענין זה הושוה [עשו] לאמורי - שהזויצוניות דהיינו 'אמרי פיו' היתה טובה אבל הרשעות היתה טמונה בליבו, וזה גרוע עוד יותר...

ודבר זה נוקב והולך גם בכל הדורות. אף שבהשקפה ראשונה נראים הם אנשי מדות מתוקנים, נדע מראש שתוכם מלא סף רעל ומפני סיבה מועטת אתגלי בהתתייהו [כלומר - בושתם] כאשר נראה בזמנינו! עד כאן לשונו.

ופשוט שכוונת השם משמואל' בסוף דבריו לאנשי גרמניה, שבדורו הראו לכולם את בושת תכונת נפשם האמיתית בזמן שואת אירופה.

ובכן, מכל האמור לעיל נראה לעניות דעתין שכך הם הצעת דברי הזוהר הקדוש כאשר נשיבין את פרטי השלושה בזיונות שבפירוש 'מתוק מדבש' בתוך הצורתא דשמעתתא שמיצנו בביאור הגר"א:

ויעקב, בגלל שראה ברוזן הקדוש [את ה]דִּיזִי שֶׁל הַגְּלוּת הָאֲזוּרָה בְּסוֹף הַיָּמִים בּוֹבְלֵי מְשִׁיזוּ תוֹזֵת מַלְכוּת עֵשׂוּ הוּא אֲדוּם הַנִּמְשָׁל לְזוּזִיר הַפּוֹשֵׁט טַלְפִּי וּמְרָאָה שֶׁהוּא טָהוּר - דְּזֵהוּ גוֹדֵל כּוֹז הַרְעָה שֶׁל עֵשׂוּ בְּאִשְׁרֵי הַרְעָה שֶׁבּוּ בַּהֲסַתֵּר, וּבּוֹזִיזוֹנִיּוֹת מְרָאָה אֵת עֲצָמוֹ לְכֶשֶׁר וּלְצִדִּיק, וְשֶׁעַל כֵּן נִמְשָׁל לְזוּזִיר שֶׁפּוֹשֵׁט טַלְפִּי וּמְרָאָה שֶׁהוּא טָהוּר וְסִימָן טוֹמָאָה שֶׁלּוֹ (שֶׁאִינוּ מַעֲלָה גְרָה) טְמוּן בְּפָנִים.

לכן כתוב: "וַיִּרְא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֵר לוֹ" - דושיש מאוד שמא כל צאצאיו יפלו לרשתו של עשו וימשכו אזור הזויצוניות שלו בסוף יומיא, ואם כן איך יגאלו בניו מידי מלכות עשו הרשעה?! מה עשה יעקב אבינו לתקנתן? ידע יעקב אבינו מה שנתבאר בזוהר וזדש (בפרשת בראשית שהעתקנו לשונו בפרק א): 'לֹא גָלוּ יִשְׂרָאֵל אֲלָא עַל וַעֲוִין בְּטוֹל תּוֹרָה, שְׁנֵאמַר: "וַיֹּאמֶר יְהוָה עַל עֲוֹנָם אֵת תּוֹרָתִי" (ירמיה ט יב). אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא - בְּגָלוּת הָרָאשׁוֹנוֹת זָזְרוּ בְּזִכּוֹת אַבְרָהָם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב, אֲבָל עָכְשׁוּ הֵם זֹטָאוּ בְּתוֹרָה שְׁנֵתֵתִי לְמוֹשֶׁה וְנִקְרָאתָ עַל שְׁמוֹ, שְׁנֵאמַר: "זָכְרוּ תּוֹרַת מוֹשֶׁה עַבְדִּי" (מלאכי ג כג). וְאֵם כֵּן מִדָּה כִּנְגַד מִדָּה [כְּשִׁישִׁיבוּ וַיִּתְעַסְקוּ בְּתוֹרָתוֹ] (כראוי), בְּזִכּוֹת מוֹשֶׁה אֲנִי גוֹאֲלָם! עַד כֵּאֵן לְשׁוֹן הַזוּהַר זוֹדֵשׁ.

אִילָנָא זולק ב - פרק ה' דְּוִיִּי לֵא

וכיון שידע יעקב אבינו שנאולת בניו מידי עשו הרשע תבוא בעיקר בזכות לימוד התורה, לכן זולק את העם הקדוש בגלות לשלשה בוזינות ודרגות בלומדי התורה.

כמו שנאמר: "וַיֵּשֶׁב אֶת הַשְּׁפֹזוֹת וְאֶת יְלָדֵיהֶן רֵאשֻׁנָה" - המה פשוטי העם שאינם רואים כל כך זשיבות בלימוד התורה ומעדיפים לעסוק במשא ומתן, וגם כאשר הם מתפנים מעסקיהם קובעים עתיהם בתורה בעיקר בלימוד שטחי ומהיר בפשטי התורה - דהיינו הוזינות שבוזינות שבתורה. דהרי ידוע שתורת הנגלה נזשבת לוזינות לעומת סודות התורה שהם פנימיות התורה. ולא רק זאת, אלא מכיון שהמון העם על פי רוב לומדים במהירות ולא בעיון - כעין הספקי הדף היומי בשעה קלה ביום וממילא רק 'מגדדים' את פני תורת הנגלה שהיא בעצמה זוינות התורה, לכן שפיר יש לומר שעסקם בתורה על פי רוב הוא רק בוזינות של הוזינות של התורה.

יום קט"ז - מוקדש להצלוח שושנה עליזה בת אסתר

שוא תאמר, מה תיקן יעקב אבינו בכך? תדע שיעקב אבינו תיקן תקנה גדולה, והיא שהמון העם וצורת לימודם יהיו בראש בגלות אדום. כלומר - שפולזן הוזינות של תרבות מלכות אדום הרודפת ממון יומם ולילה ותוקף הוזינות והגשמיית שבא עם רדיפת הממון ימשכו את המון העם אליהם משום שגם הם רודפים ממון כמוהם. ומכיון שבעצת יעקב אבינו המון העם האלו יהיו בראש עם קודש בדרא בתראה וקרובים בדעתם לתרבות אדום, ממילא יהיו הם המושפעים ביותר מוזהמת מלכות אדום. אכן במה שבהם תהיה עיקר אוזיות קליפת אדום, ממילא תהיה הצלה לשאר העם. דסוף סוף, מכיון שאין מאיר בהמון העם אלא הוזינות שבוזינות של המאור שבתורה, מטבעם של דברים נשאים המון העם ברמה גדולה של זושך - וזושך זה הוא המשיכה הטבעית לקליפת מלכות אדום שאי אפשר להנצל ממנה אלא על ידי התורה הקדושה.

וואין הכי נמי, גם אלו שלא זוכים לעסוק בתורה יומם ולילה יכולים להנצל מקליפת אדום על ידי שיצאו לעבודתם עדי ערב על מנת להרויז לא רק טרף לביתם אלא בכוונה להזויק 'הני ברכי רבנן דשלה' מתוך העוני והדווק שצריכים עובלי התורה להיות תזותיו בדרא בתראה. דפשוט הדבר שככל שימסרו נפשם על הזוקת התורה (ובפרט הזוקת לומדי סודות התורה) כך יאיר אור גדול בנפשם ובוה ינצלו במדה רבה מקליפת אדום - דזה גופא מראה לאן אתר ליבם פונה.].

וזהו גופא איך שיעקב אבינו תיקן את הצלת התלמידי זוכמים העוסקים בתורה תדיר מתוקף קליפת אדום - דמכיון שאינן בראש העם בדרא בתראה לא תשלוט בהם תוקף קליפת אדום, וממילא לא יתפתו כלל התלמידי זוכמים להמשך אזור הזויצוניות והגשמיות של עשו. וזהו ממש כמו שהסביר הגר"א שכללות לומדי התורה יהיו בגלות ובשפלות תזות המון העם בדרא בתראה. וכל זה תיקן יעקב אבינו כדי להרוזיק את לומדי התורה משררה וזשיבות, מטעם דכל הגדול מוזבירו בכבוד ממילא נתון יותר בסכנה להסוזף אזור הזויצוניות של קליפת עשו.

לכן ביאר הוזהר שאזוריהם שם יעקב אבינו "אֵת לָאָה וְיִלְדֵיהָ אֲזֻרָיִם" - הם העוסקים בתורה בקביעות יומם ולילה, אבל אין עיסקם אלא בתורת הנגלה שהיא רק הזויצוניות שבתורה.

ומה תקנה תיקן יעקב אבינו עבור בזוינת "לָאָה וְיִלְדֵיהָ אֲזֻרָיִם" שהם העוסקים בתורה בקביעות יומם ולילה אלא שאין עיסקם אלא בתורת הנגלה שהיא רק הזויצוניות שבתורה? יובן שבמה שהמון העם נמשכים בטבעם אזור דעתם של אדום, ממילא ניצר הזלוול בעיניהם כלפי כללות לומדי התורה (כמו שהארכונו לעיל על פי דברי הגר"א והרב ווינטרויב זכרונו לברכה) שנוטים בדעתם יותר אל הפנימיות - שלא כמלכות אדום.

וכך היא תקנתם של התלמידי זוכמים בדרא בתראה - שבמה שהמון העם נמשכים יותר ויותר אזור תרבות וקליפת אדום ועולים יותר ויותר לראש ושררה, אף על פי שבוזה נשפלים התלמידי זוכמים יותר ויותר בעיניהם מכל מקום באותה מדה ממש נדוזים אותם התלמידי זוכמים לטובתם יותר יותר רוזוק מתרבות וקליפת אדום ונשארין יותר ויותר טהורים בדעתם ונשמותם לערכי התורה!

אלא שלמרות שבזוינת "לָאָה וְיִלְדֵיהָ" עוסקים בתורה יומם ולילה ובוזה הם בבזוינת "אֲזֻרָיִם" להמון העם שעוסקים רק בזויצוניות שבזויצוניות שבתורה, ולמרות שבכללות גם בזוינת "לָאָה וְיִלְדֵיהָ" נתונים ברמה של שפלות בעיני המון העם הנמשכים בדעתם אזור הזויצוניות של תרבות אדום במקום אזור דעת תורה, מכל מקום מכיון שסוף סוף אין התלמידי זוכמים הללו עוסקים בפנימיות התורה לכן אינם ניצולים לגמרי מוזושך קליפת אדום הנאוזות בטבעה בכל מי שאין המ'אור' שבתורה מאיר בנשמותו כראוי - דידוע שרק אור יכול לסלק זושך!

ויעקב אבינו ידע סוד זה, ולכן אמרו בוזהר שמהאי טעמא שם יעקב אבינו "אֵת רְזוּל וְאֵת יוֹסֵף אֲזֻרָיִם" - דהם הצדיקים העוסקים בכל זולקי התורה, ובעיקר בסודותיה שהם הפנימיות והנשמה שבתורה. דהרי ידע יעקב אבינו שדוקא מתוך

אִילָנָא זולק ב - פרק ה דְּוַיִּי לז

שפלותם ינצלו הצדיקים הלכו לגמרי מקליפת אדום, ורק כך תפירה ישע ישועת כלל ישראל - מטעם שנבאר בסמוך:

ומכיון שידענו שלא יובן מיד מדוע קרינו לתורת הנגלה רק הזויצונית שבתורה, לכן ראינו לנכון להעתיק כמה מלשונות רבינו מהרוז"ו מהמשך הקדמתו כדי לבאר ענין זה 'באר היטב'. זה לשונו לקבון:

הנה מבאר כי תורתנו הקדושה כלולה ונמצאת בכל ארבע עולמות אבי"ע ואצילות פריאה יצירה עשיה. ובהיותה בעולם האצילות או נקראה 'קבלה', כי שם היא מפשטת מכל הלבושים הנקראים 'פשיט' מלשון "פשיטתי את כתנתי" (שיר השירים ה ג) - שהוא בזוינת המלבוש הזויצוני שהוא על גבי עור אדם המתפשט מעליו לפעמים, וזהו עקר מכלת 'פשיט'.

אמנם שעשועות של הקדוש ברוך הוא בתורה והיותו בורא בה את עולמו היתה בהיותו עוסק בתורה בזוינת הנשמה הפנימית שבה הנקרא רוי תורה, הנקרא 'מעשה מרובה' - היא זכמת הקבלה כנדע אל היודעים. וטעם הדבר הוא להיותו עולם האצילות העליון מאד טוב ולא רע, דלא יכיל להתערבא עמיה קליפה, ועליה אתמר "וכבודי לאזור לא אתן" (ישעיה מב כ).

עוד כתב מהרוז"ו:

ורבן דמתניתין ואמוראין, כל תלמודא דלהון על רזין דאורייתא סדרו ליה (כדאיתא בוהר פרשת פינחס). ונמצא כי המשנה והש"ס הם הנקראים 'גופי תורה'.

והנה דבריהם כולום כלי פתרון, ורויה וסתריה הפנימיים הנקראים 'נשמת התורה' הם הם פתרון הכולום הנפתר בהקיץ בסוד "אני ישנה ולבי ער" (שיר השירים ה ב), וכמו שכתבו זכמים זכרונם לברכה (במסכת סנהדרין - דף כד ע"א): "במזושים הושיבני כמותי עולם" (איכה ג ו) - זה תלמוד בבלי אשר איננו מאיר אלא על ידי ספר הזהר, הם הם רוי תורה וסתריה אשר עליהם נאמר "ותורה אור" (משלי ו כג)...

ואם כן אין לתמה כי התורה אשר שם שהיא המשנה תהיה נקראת 'שפחה' וקליפין התורה דאצילות. וזה סוד "כל הבשר זאיר" (ישעיה מו) הנזכר לעיל במאמר הראשון (הוא תיקון ל' שהעתיקו מהרוז"ו לעיל בפרק ב) - כי כמו שהזכרתי שהיא בגימטריא כמנין כ"ב אותיות התורה הגנוזה תורה כמה קליפין ולבושין שהם הסבין והמרסן והתבן והקש והעשב הנקרא "זאיר", כן המשנה אצל סודות התורה נקראת "זאיר".

וזה נרמז בספר הזהר ובפרשת כי תצא ברעיא מהימנא (דף רעה ע"ב): 'אבל רבנו, וי לאינו דאכלין תבן דאורייתא ולא ידעין בסתרי אורייתא! אלא קלין וזמורין דאורייתא - 'קלין' אינו תבן דאורייתא, וזמורין אינו זטה דאורייתא!

יום קיז - מוקדש לרפואת שרה בת פינגה רוזל בתשז"ז

על כל האמור שם סיים מהרוז"ו בזה הלשון:

ואלו באתי להרוזיב דרוש זה לא יספיקו מאה קנטרסין בלי ספק בלי שום גזומא. האמנם הוזכר עיניו בראשו כי דברי אמת אני אומר, ואל יתמה האדם בראותו ספר הזהר איך קורא אל המשנה 'שפחה' וקליפין - כי עסק המשנה כפי פשטיה אין ספק שהם לבושין וקליפין וזיצונים בתכלית אצל סודות התורה הגנוזים ונרמזים בפנימיותה, כי כל פשטיה הם בעולם הזה בדברים וזמרים תנזותונים!

עד כאן לשונו הבהיר של רבינו מהרוז"ו לעניינו. ואם כן, נסתלקה התמיה מדוע קרינו לתורת הנגלה רק הזיצוניות שבתורה!

הגם שזכינו בזסדי השם להתזויל לבאר את דברי הזהר הנזכרים לעיל לפי דרכנו, מכל מקום עדיין נשאר לנו לבאר בדיוק מה תיקן יעקב אבינו עליו השלום במה ששם את הצדיקים העוסקים ברזי התורה שהם בזיגת "רוזל ויוסף אורזים" בתזותית הכבוד ושפל השררה בדרא בתראה.

וכמו שעתה נראה, גם דבר זה נלמד מעניינו ממה שכתבנו לעיל לבאר האריך בזיגת "לאה וילדיה" ניצולין במדה רבה מקליפת אדום על ידי שהם ועסק

אִילָנָא זולק ב - פרק ה' דְיוֹזִי

תורתם נעשו נשפלין בעיני המון העם הקרובים יותר לקליפת אדום - דהשפלתן היא באמת הצלתן והרוזקתן מקליפת אדום ורדיפת הזויצוניות שבאה עמה.

וזהו גופא גם הטעם שבזויגת "רְוֹזֶל וְיוֹסֵף" שהמה לומדי הקבלה בדורינו נמצאים "אֲזוּרָיִם", בתזותית הכבוד ושפל השררה בדרא בתראה - דגם כאן השפלתן היא באמת הצלתן.

שימא תאמר - האיך יתכן שהזולק הפנימי ביותר בתורתנו הקדושה ימצא אזרון בכבוד בדרא בתראה?! דלכאורה היה יותר ראוי שנשמת התורה שהיא העיקר שבתורה תהיה בראש סולם הכבוד ולא זולק הנגלה שבתורה שזוכמי הזוהר כינו בלשון 'שפֹּזָה' ו'לבושין' ו'קליפין' זויצונים' בערך סודות התורה.

אמנם לפי מה שיכתבנו לעיל ניזוא. דהרי אנו בגלות רביעית זו תזות גלות אדום, ובפרט בדרא בתראה דנתגברה הקליפה מאוד להזטיא יען ראתה כי כבר כלתה אליה הרעה (כדברי הזויד"א בשם הגדלים). וממילא אין פלא שגם בדרגות שבתורתנו הקדושה יש מדה רבה של 'והיה הראש לזנב' והזנב לראש'. דהרי כבר ביארנו למעלה שגם כללות התלמודי זוכמים אינן ניצולים לגמרי מקליפת אדום והזויצוניות שבאה עמה.

והגם שברוך השם רוב עומלי התורה בדורינו אינם נמשכים אזור הנאות העולם הזויצוני כמו המון העם שעל פי רוב מנסים להתדמות לתרבות אדום וביריעים או בלא יודעים, אלא שמנסים להתזכר ולעשות זאת כמה שאפשר בגדרי ההלכה, מכל מקום גם אצל התלמודי זוכמים שהם בזויגת "לְאֵה וְיִלְדֵיהָ" מצויה כיום המשיכה אזור הזויצוניות שבעולם הזה.

דהגם שאינם רצים אזור תאוות הגוף כמו המון העם, מכל מקום רדיפתם אזור הזויצוניות שבעולם הזה נבזזת במה שהם רודפים יומם ולילה אזור זולק הנגלה שבתורה העוסק על פי רוב בענייני העולם הגשמי הזה. סוף סוף, גם בזויגת "לְאֵה וְיִלְדֵיהָ" נותנין דעתם לעולם הגשמי הזה כל היום וכל הלילה כמו המון העם - אלא שהם עושים זאת בבזויגת דקה יותר.

וכבר ביאר רבינו מהרוז"ו היטב היטב בהמשך הקדמתו איך שתורת הנגלה עוסקת בעיקר בזויצוניות וגשמיות העולם הזה. דזה לשונו לקבון:

וְאֵל יִתְמָה הָאָדָם בְּרֵאוּתוֹ סִפֵּר הַזֶּהר אֵיךְ קוֹרָא אֵל הַמִּשְׁנָה 'שְׁפֹזָה' וְקִלְפִין. כִּי עֵסֶק הַמִּשְׁנָה כְּפִי פִשְׁטֵיהָ אֵין סִפֵּק שֶׁהֵם לְבוֹשִׁין וְקִלְפִין זֵי צוֹנִים בְּתַכְלִית אֲצֵל סוּדוֹת הַתּוֹרָה הַנִּגְזָוִים וְנִרְמָזִים בְּפִנְיֵמִיתָהּ - כִּי

כָּל פְּשִׁיטָהּ הֵם בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּדַבָּרִים וְזוֹמְרִים תּוֹזְתוֹנִים. אֲמֵנָם הֵם קְלִיפִין טוֹבִים לְמֵאֲכָל כְּקִלְפֹת קִנְיָה הַבְּשִׂים.

וְלָכֵן בְּהִיוֹתָם מִבִּינֵי פְּשִׁיטֵי הַמְּשִׁנָּה כְּהַלְכָתָא בְּלִיתֵי טְעוֹת נְקִרְאוּתוֹ עֵץ הַדַּעַת טוֹב, אֲבָל כְּאֲשֶׁר זֶס וְשָׁלוֹם שׁוֹנִים בָּהּ וּמִטְמָאִים אֶת הַטְּהוֹר וּמְכַשִּׁירִין אֶת הַפְּסוּל וּמְהַיִרִין אֶת הָאֲסוּר, אִזְ נְהַפְכֵת לְעֵץ הַדַּעַת רַע וְיִמַר לָהֶם...

הַעוֹסְקִים בְּפְשִׁיטָהּ הַגּוֹפְנִים הַטוֹבִים, עֲלִיהֶם נֶאֱמַר "בְּשִׁמְאֻלָּה עֲשֶׂה וְכַבּוֹד" (משלי ג טו) - הוּא הַפָּרֶס הַנִּתּוֹן לָהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה, כִּי כֵן עוֹסְקִים בְּתוֹרָה הוּא בְּבוֹזִיעַת הַיּוֹתֵם בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּדִינֵי אֲסוּר וְהַתֵּר טְמֵאָה וְטְהוֹרָה וְכוּ! עַד כֵּן לְשׁוֹנוֹ.

אֲמֵנָם כֹּל זֶה כָּתוּב מִהַרְזוֹ"ו לְגַבֵּי הַעוֹסְקִים רַק בְּזוֹלָק הַנִּגְלָה שִׁבְתוֹרָה שֶׁהִמָּה בּוֹזִיעַת "לֵאמֹה וְיִכְדִּיָּהּ". אֲבָל עַל הַצְדִּיקִים הַעוֹסְקִים גַּם בְּפִנְיֵימִיּוֹת הַתּוֹרָה שֶׁהִמָּה בּוֹזִיעַת "רְזוּל וְיוֹסֵף אֲזוֹרָנִים" כָּתוּב מִהַרְזוֹ"ו בּוֹה הַלְשׁוֹן:

'אֲמֵנָם הַעוֹסְקִים בְּרֹוֹי הַתּוֹרָה שֶׁהֵם בּוֹזִיעַת הַתּוֹרָה כְּפִי מַה שֶׁעוֹסְקִים בָּהּ בְּעוֹלָם הַבָּא, עֲלִיהֶם נֶאֱמַר אַרְךָ יָמִים בִּימֵינָה" (שם)!

יום קיזו - מוקדש לע"ג אשר זליג בן מאיר ז"ל

סעיקה ו

"וְיִשְׂרָאֵל אָהַב אֶת יוֹסֵף מִכָּל בְּנָיו כִּי בֶן זְקֵנִים הוּא לוֹ... וַיֵּרְאוּ אֲזוּזֵי כִי אֶתוֹ אָהַב

אֲבִיהֶם מִכָּל אֲזוּזֵי וַיִּשְׁנְאוּ אֹתוֹ?"

תַּדְעוּ שֶׁבַּהֲבַדֵּל בֵּין בּוֹזִיעַת "רְזוּל וְיוֹסֵף אֲזוֹרָנִים" לְבוֹזִיעַת "לֵאמֹה וְיִכְדִּיָּהּ" יֵשׁ עוֹד דְּבָרִים בְּגוֹ, כִּמּוֹ שֶׁרַמְבוֹ עֲלִיהֶם בְּשֵׁם מִשְׁמוּאֵל בַּלְשׁוֹן שֶׁהֶעֱתִקְנוּ כִּבְר לַעֲיֵל בַּעֲנַף הַקּוֹרֵם (בְּפִרְשַׁת וַיִּשְׁלַח בְּשֵׁם אֲבִיו הָאֲבִי נֹר). זֶה לְשׁוֹנוֹ שֵׁם:

אִילָנָא זולק ב - פרק ה' ד'וֹזִי

וכל מדרגה נסתרת ונעלמת מן העין היא יותר גבוהה. ובסטרא דקדושה אין הברכה שורה אלא בדבר הסמוי מן העין... וכל מדרגת הטומאה היא בנגלה כדכתיב: "וַיִּקְרָאוּ בְּקוֹל גְּדוֹל" (מלכים א' - י"ז כ"ז), ואילו כל שהוא בנסתר יש לו קירוב בצד מזה אל הקדושה.

ומזה נתיירא יעקב ודהרי מלכות עשו הנמשלים לחזיר עושים בהיפך במה שמראין כלפי זוזין את סימני הטהרה שלהם. עד שזולד יוסף שמדרגתו פנימית נעלמת, בנה של רזול שתפסה פלך שתיקה. אף כי כל ישראל הם פנימיים, יוסף הוא פנימיות שבפנימיות. ועל כן הוא קטנן של שבטים - כי כל דבר שהוא פנימי ביותר נברא באזורונה ביותר כמו שנברא האדם באזורונה, ו"דְּבָרֵי פִי זֶזְכֶם זֶזֶן" (קהלת י"ב):

הרי שהדגיש אביו האבני נור' זכר צדיק לברכה שכל ישראל הכשרים הם בבחינת פנימיות, ולכן בטבעם נוטין בבחינת מסוימות לצד הקדושה. אמנם רק בחינת יוסף בן רזול שהוא בחינת פנימיות נעלמת נזשב פנימיות שבפנימיות יותר מכל אזויו, ולכן הוא הכי קרוב לצד הקדושה יותר מכל אזויו.

ולא רק זאת, אלא שגם הדגיש הגאון ההוא שיוסף הוא קטנן של השבטים. וזה מורה על מעלתו - כי כל דבר שהוא פנימי יותר נברא יותר אזורון, כמו האדם שנברא אזורון לכל מעשה בראשית.

אם כן, לענייננו כך הם הצעת הדברים במאמר הזוהר שעסקנו בו בענף הקודם לאור דברי קודשו של האבני נור':

בראות יעקב אבינו ברוז קודשו איך שבדרא בתראה תגבר כל כך השפעת מלכות אדום על כללות עם ישראל, ואיך שכל הקודם למלכות בהיותו בראש ובזשיבות בישראל בהכרוז יושפע קשות ממשרכת הזויצוניות של קליפת אדום - מטעם זה יעקב אבינו כביכול תיקן 'גלות' מיוחדת לתורת הקבלה ולומדיה.

המושג 'גלות' אינו דוקא גלות גופנית כמו שמצינו אין ספור פעמים בזוהר הקדוש איך שהתנאים הקדושים עזבו את הישוב להשתתף עם השכינה הגולה בדרך. אלא שכאן נתבאר איך שיעקב אבינו תיקן שבדרא בתראה דוקא תורת הקבלה שהיא בחינת "רְזוּל וְיוֹסֵף אֶזְרָזִים" תהיה הכי מונוזות לפי ערכה הגדול לעומת תורת הנגלה שהיא הזויצוניות שבתורה ומכל מקום כולם רצים אזוריה.

אמנם במה שהשפיל יעקב אבינו את תורת הקבלה ולומדיה בעיני כללות לומדי התורה באמת הציל את הצדיקים העוסקים בפנימיות שבפנימיות שבתורה מקליפת אדום עוד יותר מלומדי נגלות התורה.

ולפי דברי האבני נור' יש לומר שזהו הטעם שהוהר הקדוש רמז על גלות זו של פנימיות התורה ולומדיה בדרא בתראה דוקא בבזוינת "רְוֹזֶל וְיוֹסֵף אֲזוֹרָנִים". דהרי רזל אמנו 'תפסה פלך שתיקה', כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (במסכת מגילה - דף יג ע"ב):

'בשכר צניעות שהיתה בה ברזל זכתה ויצא ממנה שאול... ומאי צניעות היתה בה ברזל? אלא, מתוך סימנין שמסרה רזל ללאה לא הוה ידע עד השתא, לפיכך זכתה ויצא ממנה שאול! עד כאן לשון הגמרא. ופירש רש"י: 'הוא צניעות - שלא יתפרסם הדבר שמסר לה סימנין! עד כאן לשונו.

למדנו אם כן שבזוינת הפנימיות של רזל אמנו היינו טבעה לשמור הסוד פנימה שלא יתגלה הווצה. וזהו גם בזוינת בנה יוסף הצדיק, שגם מדרגתו היא פנימית נעלמת. דכבר אז בפגישתו הראשונה עם עשו הרשע וקליפתו אוזו יוסף הצדיק בבזוינת ההעלם והפנימיות, כמו שהדגיש רש"י על הפסוק "וְאֲזוֹר נָגַשׁ יוֹסֵף וְרְוֹזֶל וְיִשְׁתַּנְּזוּ" (בראשית לג ז). זה לשונו שם:

בכולן האמהות נגשות לפני הבנים. אבל ברזל, יוסף נגש לפני. אמר - אמי יפת תואר. שמא יתלה בה עיניו אותו רשע. אעמוד כנגדה ואעכבנו מלהסתכל בה. מכאן זכה יוסף לברכת "עלי עין" (בראשית מט כב)! עד כאן לשון רש"י.

ומכאן נלמד ונקיש לדרגות שבתורתנו הקדושה ובלומדיה, ובפרט כדי להבין מדוע פנימיות התורה ולומדיה נמשלו בוהר לבזוינת "רְוֹזֶל וְיוֹסֵף אֲזוֹרָנִים" - דוגמת יוסף הצדיק שהיה קטן של השבטים.

דהגם שהיה יוסף הזבוב ביותר בעיני אביו (דוגמת תורת הקבלה הזבובה למעלה יותר מכל זולקי התורה), כמו שנאמר: "וְיִשְׂרָאֵל אָהַב אֶת יוֹסֵף מִכָּל בְּנָיו כִּי בֶן יָקָרִים הוּא לֹו וְעֵשָׂה לֹו כְּתָנֶת פָּסִים" (בראשית לו ג), מכל מקום זהו גופא הטעם שבעיני בני לאה הגדולים ממנו היה יוסף מושפל (דוגמת תורת הקבלה המוונזת והנשפלת בעיני רוב לומדי התורה שהם בזוינת "לאה וילדיה") וגם שנאו, כמו שכתוב בפסוק מיד

אֵילָנָא זולק ב - פרק ה דְּוַיִּי לט

אזורי זה: "וַיֵּרְאוּ אֲזוּזֵי כִי אֶתֹו אֹהֵב אֲבֵיהֶם מִכָּל אֲזוּזֵי וַיִּשְׁנְאוּ אֶתֹו וְלֹא יָכֹלוּ דַבְּרוּ לְשָׁלֹם".

ואכן את סודות התורה שהם בזוינת "יוסף" אוהב אבינו שבשמים יותר מכל בני (שהם בזוינת בני לאה, וכל שכן יותר מבזוינת בני השפוזות) מטעם "כי בן זקנים הוא לו" עוד לפני בריאת העולם, כמו שמדגיש רבינו מהרוז"ו בהמשך הקדמתו. זה לשונו לקמן (ברילוגים):

וְאִמְנֵם בְּעוֹלָם הָאֲצִילוֹת אֲשֶׁר שָׁם הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה כַּנּוֹכַח בְּמִדְרָשֵׁי רַבּוֹתֵינוּ וְכַרּוֹנָם לְבָרְכָה עַל בְּרִיאַת הָעוֹלָם, שֶׁהִיא הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִבֵּיט בַּתּוֹרָה וּבּוֹרָא עוֹלָמוֹת.

וְאִין סִפֵּק כִּי לֹא כִמְעַשֶׂה אָדָם הָרֵאשׁוֹן וְלֹא כִמְעַשֶׂה דְבְנֵי זוּרֵי וְכִמְעַשֶׂה אֶתֹנוּ דְּבַלְעָם וְכִיּוֹצֵא בָהֶם, בְּהִיוֹתָם כִּפְּשׁוּטָם הִיא מִשְׁתַּעֲשֵׂע בָהֶם הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲלָפִים שָׁנָה קָדָם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם וּבּוֹרָא בָהֶם עוֹלָמוֹת.

אִמְנֵם שֶׁעֲשׂוּעוֹת שֶׁל הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בַּתּוֹרָה וְהִיוֹתוּ בּוֹרָא בָהּ אֶת עוֹלָמוֹ הִיָּתָה בְּהִיוֹתוֹ עוֹסֵק בַּתּוֹרָה בְּבּוֹזֵינָת הַנְּשֻׁמָה הַפְּנִימִית שֶׁבָהּ, הַנִּקְרָא רְוֵי תוֹרָה, הַנִּקְרָא 'מַעֲשֵׂה מְרַכְבָּה' - הִיא זֹכְמַת הַקְּבָלָה כַּנּוֹדַע אֶל הַיּוֹדְעִים.

וְטַעַם הַדְּבָר הוּא לְהִיוֹתוֹ עוֹלָם הָאֲצִילוֹת הָעֲלִיּוֹן מְאֹד טוֹב וְלֹא רַע, דְּלֹא יָכִיל לְהַתְעַרְבָּא עִמִּיהָ קְלִיפָה, וְלָכֵן גַּם הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׁם אֵינְנָה רַק מִפְּשׁוּטָת מִכָּל לְבוּשֵׁי הַזּוֹפָנִים! עַד כֹּאן לְשׁוֹנוֹ.

יום קיט - מוקדש לע"י יצוזק אלזונ בן נזו ז"ל

ודע שלא רק לפני בריאת העולם היה כן, אלא שגם עתה לאזור שנברא העולם הזה עדיין אוהב אבינו שבשמים את פנימיות התורה יותר משאר זולקיה הוויצונים, מטעם דבעיקר בבזוינת "יוסף" מתגלה כבודו יתברך בעולם הזה. גם את זה מדגיש רבינו מהרוז"ו לקמן בהקדמתו:

וְזוּה אַצְלֵי פִירוּשׁ הַמִּשְׁנָה (במסכת אבות ו ב): 'אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי - בְּכָל יוֹם וַיּוֹם בֵּית קוֹל יוֹצֵאת מִהָר זוֹרֵב וּמְכַרֵּזִת וְאוֹמְרַת: אוֹי לָהֶם לְבָרִיּוֹת מֵעַלְבוּנָה שֶׁל תּוֹרָה.'

כִּי בְּלִי סִפֵּק בְּהִיוֹתָם עוֹסְקִים בַּפְּשָׁטִיָּה וּבַסְּפוּרִיָּה לְבָדָם הִיא לּוֹבֶשֶׁת בַּגְּדֵי אֲלֻמְנוּתָהּ וְשֶׁק הוֹשֵׁת כְּסוּתָהּ וְכָל הָאֲמוּת יֹאמְרוּ לְיִשְׂרָאֵל "מַה הַדֶּרֶךְ מִדּוֹד" (שִׁיר הַשִּׁירִים ה ט), מַה תּוֹרַתְכֶם מִתּוֹרַתְנוּ? הֲלֹא גַם תּוֹרַתְכֶם סְפוּרִים בְּהַבְּלִי הָעוֹלָם!

אִין עֲלֻבוֹן תּוֹרָה גְּדוֹל מוֹה! וְלָכֵן 'אוֹי לָהֶם לְבָרִיּוֹת מֵעַלְבוּנָה שֶׁל תּוֹרָה וְאֵינֶם עוֹסְקִים בְּזוֹכְמוֹת הַקְּבָלָה שֶׁהִיא נוֹתֶנֶת כְּבוֹד לַתּוֹרָה...'

וְכִמוֹ שֶׁכְּתוּב בַּמִּדְרָשׁ מוֹשִׁלִּי (פִּרְשֵׁי י) עַל פְּסוּק: "לֹא יִרְעִיב הַשֵּׁם נֶפֶשׁ צַדִּיק" (מִשְׁלֵי י ג). וְזוּה לְשׁוֹנוֹ: 'אָמַר רַבִּי יִשְׁמַעֵאל - בָּא וּרְאֵה כַּמָּה קֶשֶׁה יוֹם הַדִּין וְכוּ. הָיָה רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר, אוֹי לָה לְאוֹתָהּ בּוֹשָׁה אוֹי לָה לְאוֹתָהּ כְּלִימָה וְכוּ. בָּא מִי שֵׁישׁ בְּיָדוֹ מִקְרָא וְאִין בְּיָדוֹ מִשְׁנָה וְכוּ, בָּא מִי שֵׁישׁ בְּיָדוֹ בִּי סְדָרִים וְכוּ, בָּא מִי שֵׁישׁ בְּיָדוֹ הַלְּכוֹת וְכוּ, בָּא מִי שֵׁישׁ בְּיָדוֹ תּוֹרַת כְּהֻנִּים וְכוּ, בָּא מִי שֵׁישׁ בְּיָדוֹ זִמְשָׁה זִמְשֵׁי תּוֹרָה וְכוּ, בָּא מִי שֵׁישׁ בְּיָדוֹ אֲגָדָה, בָּא מִי שֵׁישׁ בְּיָדוֹ תִּלְמוּד וְכוּ.

וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר לוֹ: בְּנֵי הוֹאִיל וְנִתְעַסְקֶת בְּתִלְמוּד, צְפִית בְּמִרְכָּבָה? צְפִית בְּגֵאוֹת שְׁלִי? שְׁאִין הִנָּאָה לִי בְּעוֹלָם אֲלֵא בְּשַׁעֲה שֶׁתִּלְמִידֵי זֹכְבִּים יוֹשְׁבִים וְעוֹסְקִים וּמְבִיטִים וּמְצִיצִים וְרוֹאִים וְהוֹגִים הַבּוֹן הַתִּלְמוּד הַזֶּה! כִּסָּא כְּבוֹדֵי הַיָּאָה עוֹמֵד וְכוּ? זִשְׁמַל הַיָּאָה עוֹמֵד וְכוּ? בְּרַק הַיָּאָה עוֹמֵד וְכוּ? כְּרוּב וְכוּ? וְגִדּוּלָה מְכַלֵּם, מְצַפְרֵנִי וְעַד קְדָקְדֵי וְכוּ. וְכִי לֹא זֶה הוּא הַדְּרִי? זֶה הוּא גְּדַלְתִּי זֶהוּ הַדֶּרֶךְ יְפוֹי - שֶׁבְּנֵי מְכִירִין אֶת כְּבוֹדֵי וְכוּ.

הָרִי מְבֹאָר בַּפְּרוּשׁ אַף בְּדַבְרֵי הַתְּנָאִים, שְׁאִין הָאָדָם יוֹצֵא יָדֵי זוּבָתוֹ לְגַמְרֵי בְּעַסְק הַמְּקָרָא וְהַמִּשְׁנָה וְהַאֲגָדָה וְהַתִּלְמוּד בְּלִבָּד. אֲלֵא הוּא מוֹזֵיב לְעַסְק בְּכָל יְכָלָתוֹ בְּסִתְרֵי תּוֹרָה וּבְמַעֲשֵׂה מִרְכָּבָה.

אֵילָנָא זולק ב - פרק ה דְּוַיִּי מא

כי אין הנאה להקדוש ברוך הוא מכל מה שברא בעולמו רק להיות בגיו למטה עוסקים ברוי התורה להכיר גדלתו ויפיו ומעלתו. כי בפשטי התורה ובספוריה ובדיניה ובמצוותיה, בהיותם בפשטם אין בהם שום הכר וידיעה לידע את בוראם יתברך.

אדרבה, יש בהם מצוות וזקים שאין הדעת סובלם וכל אמות העולם מונין את ישראל ואומרים להם: 'כי מה התורה הזאת אשר צוה אלהיכם אתכם? דברים שגראין כזוידות ומשלים. לקוז קרן פרה ולתקע בו ביום ראש השנה, ואתם אומרים שעל ידי פן שטן הרוזני המקטרג העליון מתערב, וכיוצא מדברים אלו כמעט רב מצוות התורה, ובפרט פרטי דיניהם אין השכל סובלם!

ואם כן היכן הוא הדר התורה ויפיה וגדלתה? ועל כיוצא בזה נאמר: "אם צדקת מה נתת לו ואם זוטאת מה תפעל בו" (איוב לה ו-ז). כי השכר והעניש אשר עליהם הוא לה לבדה וכלומר, שאין ריוז או זוזת רוז לקדוש ברוך הוא בזה. אמנם בסודות התורה ובעסק פונת המצוות, על זה נאמר בהפך. אם בטובה נאמר: "תנו עז לאלהים" (תהלים סוז לה)... ודברי אלו מבארים לאשר נגע אלהים בלבבו! עד כאן דברי מהרוז"ו. ומי יענה אזוריו?

עוד נראה לעניות דעתין לפרש בדרך אזורת למה שם יעקב אבינו את "את רזול ואת יוסף אזורנים" לפני שאר אזויו בני לאה ובני השפוזות - דכבר אז הראה בזה לא רק לעשו אזויו אלא גם לשאר בניו מי הוא האזורן אזורן זוביב' בעיני ישראל אביהם. ואין הכי נמי, זו היתה תזוילת התופעה שהביאה לגלותו של יוסף על ידי אזויו בפרשת וישב. דמיד לאזור פרידת יעקב מעשו אזויו כתוב:

"וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען... וישאל אהב את יוסף מכל בגיו כי בן זקנים הוא לו ועשה לו כתנת פסים. ויראו אזויו כי אתו אהב אביהם מכל אזויו וישנאו אתו" (בראשית לו א-ד)!

הרי ששנאת האזוים כלפי יוסף היתה בהם עוד לפני זלומותיו ודבתם הרעה שהיה מביא לאביו כדמוכוז מפסוקי התורה שבאו לאזור כן (מפסוק ה ואילך).

אם כן, למדנו עוד פן זודש בכוונת המעשה אבות שעשה יעקב אבינו למען יהיה סימן לבניו בדרא בתראה. דהרי כבר במפגש עם עשו הרשע התזויל יעקב אבינו להעדיף את 'בוזינת יוסף' על 'בוזינת בני לאה', וכל שכן על 'בוזינת בני השפוזות' במה שהפקיר את שאר האזוים לעשו לו תפרוץ מלזומה - דומיא להא דאמר רבי יוזנן בן זכאי לקיסר במסכת גיטין (דף נז ע"ב): 'דן לי יבנה וזוכמיה!'

ואכן לפי דרכנו נימא דזהו גם כן כוונת מאמר הזוהר הנזכר לעיל לפי מה שפירשנו שיעקב אבינו תיקן את הצלת 'בוזינת יוסף' שהם הצדיקים העוסקים ברוי התורה תדיר מקליפת מלכות אדום במה ששם אותם אזורנים ושפלים בעיני שאר אזויו שהמה ראשונים לפניו.

דבמה ששם יעקב אבינו את בוזינת 'בני לאה' וכל שכן את בוזינת 'בני השפוזות' לפנייהם ראשונים בכבוד ושררה בדרא בתראה, ממילא לפי טבע העולם בסוף הגלות הרביעית יהיו בוזינת 'אזוי יוסף' קרובים יותר לקליפת אדום וידבקו בה, ובוה ינצלו הצדיקים העוסקים בקבלה מאותה קליפת הזזקה - קליפת אדום.

ואם כן נמצא שאדרבא 'נהפוך הוא' - דדוקא שפלותם של לומדי הקבלה היא הצלתם, דבוה ימשיכו לעסוק ברוי התורה בטהרה מקליפת אדום!

אננם דע דבאמת זוהי תקנה גדולה להצלת כולנו (ולא רק להצלת המקובלים), כמו שהדגיש מהרז"ו לקמן בהקדמותו: 'הכל תלוי בעסק הזזקמה הזאת, ומניעתנו מלהתעסק בה היא גזרמת אזור ועפוב בגין בית מקדשנו ונתפארתנו! ועוד כתב: 'וכאשר נשוב בתשובה לעסק מאהבה בזזקמה הזאת ינאלו ישראל במהרה בגימנו, אמון! עד כאן לשונו.

וכמו שאמר בעל האבני נור' לבנו השם משמואל: 'אף כי כל ישראל הם פנימיים, יוסף הוא פנימיות שבפנימיות. ועל כן הוא קטן של שבטים - כי כל דבר שהוא פנימי ביותר נברא באזורנה ביותר כמו שנברא האדם באזורנה! עד כאן לשונו.

הרא הוא דאמרת 'אזרון אזרון זזביב' - כדמצינו בדוד המלך שהיה קטן מכל אזויו ובכל זאת מלך עליהם בסוף, שנאמר: "אָבֵן מְאֹסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פְּנֵה" (תהילים קיז כב), ופירשו שם ב'מצודות': עם כי הייתי אני דוד כמו האבן אשר מאסו הבונים לתתו בבנין, עתה אני אבן הניתן בראש הזויות' (כי הדרך לתת האבן המשובז ביותר בפנינת הכותל להיות נראה משתי הרזויות)! עד כאן לשונו.

אִילָנָא זולק ב - פרק ה' דְּוִיִּי מִג

וכך גם היתה תזוילת דרכו של יוסף הצדיק. דבתזוילתה כתוב בו: "וַיֵּרְאוּ אֹזְזֵי כִּי אֶתֹּו אֱהָב אֲבִיהֶם מִכָּל אֹזְזֵי וַיִּשְׁנְאוּ אֹתֹו" (בראשית לו ד) מרוב קנאתם. אבל בסוף 'גהפוך הוא' - דדוקא מתוך שנאתם אליו באה הצלתו. ולא רק זאת, אלא שמתוך שנאתם אליו באה הצלת כולם בסופו של דבר! דהרי מתוך קנאתם ושנאתם הכתיבו לו גלות, כמו שנאמר: "וַיִּמְשְׁכוּ וַיַּעֲלוּ אֶת יוֹסֵף מִן הַבּוֹר וַיִּמְכְּרוּ אֶת יוֹסֵף" (בראשית לו כז).

אמנם 'הכל בשיקול אל דעות ולו נתכנו עלילות' (כלשון הרב זייד"א בשם הגדולים). לכן מתוך דוּזק גלותו בתזוילת דרכו התגלגל יוסף מדוּזי אל דוּזי במצרים עד שעלה שם לשיא הגדולה, כמו שנאמר: "וַיֹּאמֶר פֶּרְעֹה אֶל יוֹסֵף רְאֵה נָתַתִּי אֶתְךָ עַל כָּל אֶרֶץ מִצְרָיִם. וַיֹּסֶר פֶּרְעֹה אֶת טַבַּעְתּוֹ מֵעַל יָדוֹ וַיִּתֵּן אֶתָּהּ עַל יַד יוֹסֵף וַיִּלְבַּשׁ אֹתֹו בְּגָדֵי שֵׁשׁ וַיִּשֶׂם רֶבֶד הַזֹּהָב עַל צַוְאָרוֹ. וַיִּרְכַּב אֹתֹו בְּמִרְכָּבֹת הַמִּשְׁנָה אֲשֶׁר לוֹ וַיִּקְרָאוּ לְפָנָיו אֲבִרְךָ וַנְתֹן אֹתֹו עַל כָּל אֶרֶץ מִצְרָיִם" (בראשית מא מא-מג).

והטעם לכל הכבוד הזה שבא על 'ראש יוסף' הוא כי באמת לו יאה המלוכה - תזוילתה "על כל ארץ מצרים" (שם מג), ובסופו של דבר גם על אוּזי. הדא הוא דכתיב: "וַיֹּאמֶר יְהוָה - מַה נֹּאמֵר לְאֲדֹנָי, מַה נְדַבֵּר וּמַה נַּצְטַדֵּק?! הָאֱלֹהִים מָצָא אֶת עֹון עַבְדֵּיךָ. הֲנִנּוּ עַבְדִּים לְאֲדֹנָי, גַּם אֲנַזְנוּ גַם אֲשֶׁר נִמְצָא הַגִּבְעַת בְּיָדוֹ" (בראשית מד טז).

ובודאי שיוסף ידע שאכן 'הכל בשיקול אל דעות ולו נתכנו עלילות' כדי להביא על ידי גדולתו ריוּז והצלה לכלל ישראל. לכן אמר יוסף הצדיק בפה מלא: "וַעֲתָה אֵל תַּעֲצֹבוּ וְאֵל יִזְזַר בְּעֵינֵיכֶם כִּי מִכֶּרְתֶּם אֹתִי הִנֵּה, כִּי לְמִזְזִיָּה שְׁלֹזְזֵי אֱלֹהִים לְפָנֵיכֶם" (בראשית מה ה)! ועוד אמר יוסף: "וְאַתֶּם זֹזְשִׁבְתֶּם עָלַי רָעָה, אֱלֹהִים זֹזְשִׁבָה לְטַבָּה לְמַעַן עֲשֶׂה כַּיּוֹם הַזֶּה לְהַזְזִית עִם רַב" (בראשית נ ט). הוי אומר: "אֲבָן מֵאִסוּ הַבּוֹנִים הִיָּתָה לְרֹאשׁ פְּנָה" (תהילים קיז כב)!

וכל זה צריכים לובדי הקבלה 'הַיְקָרִים הַמְּסַלְּאִים בְּפִו' (איכה ד ב) שהמה בזוּזת "רְזוּל וַיֹּסֵף" בדרא בתראה להפנים - שודאי שצורך גבוה הוא מה שהם ותורתם תורת הסוד מושפלים כעת בעיני המון העם (שהם בזוּזת "הַשְּׁפֹזוֹת וְלִדְיוֹן

ראשונה) ואפילו בעיני רוב התלמידי זוכמים (שהם בזיגת "לאה וילדיה") שאין רואים צורך בלימוד זה, וגם בורזוים מסודות התורה כמו שבורזוים מן האשי. ומהו הצורך גבוה בהשפלתן? דכמו שהיתה גלות יוסף לצורך הצלת שאר אזויו, הוא הדין שמתוך ההשפלה והדווחק של בזיגת "רְנוּל וְיוֹסֵף" בדרא בתראה תבוא תקנתן והצלתן של כלל ישראל משעבוד עשו הוא אדום! ודו"ק.

יום קכ - מוקדש לע"נ יצוק אלזונ בן זוז ז"ל

סעיה ז

שטנו של עשו - תורת הקבלה

וכיון דאתיגן להכא זימא עוד מילתא בגו. דידוע שרמוז רבותינו זכרונם לברכה (בפסיקתא זוטרתא) שיוסף הוא שטנו של עשו הרשע, כמו שדרשו על הפסוק: "וְהָיָה בֵּית יַעֲקֹב אִשׁ, וּבֵית יוֹסֵף לְהַבָּה, וּבֵית עֵשָׂו לְקֵשׁ - וְדָלְקוּ בָהֶם וְאָכְלוּם וְלֹא יִהְיֶה שְׂרִיד לְבֵית עֵשָׂו כִּי יִהְיֶה דְבַר" (עובדיה א יז)!

ואף על פי שפשוטן של דברי רבותינו זכרונם לברכה בודאי מדברים על מלזומה ממשית בזורב וזיגת עם מלכות רומי (כדאיתא באוצר המדרשים' אייזנשטיין בעמוד 389: זיבא משיז בן יוסף ויתגרה מלזומתו עם מלך אדום וינצו את אדום, ויהרוג מהם תילי תילים. ויהרוג את מלך אדום, ויזריב מדינת רומי), מכל מקום לעניות דעתין נראה דבעומק כוונתם רמוז לנו זוכמינו זכרונם לברכה על אותו ענין שביארנו בדברי הזוהר שעסקנו בו לעיל. כלומר, שמה שאמרו במדרש ש'יוסף הוא שטנו של עשו הרשע' היינו לומר שישועת כלל ישראל בדרא בתראה מגלות עשו הרשע תהיה דוקא על ידי בזיגת "רְנוּל וְיוֹסֵף" שהמה הצדיקים העוסקים ברזי התורה. דבמה שבלומודם הם מזלשים את כוזם הרוזני של בני עשו, בזכות זאת תפרע ישע ישועת ישראל.

דפשוט לנו שרק כאשר יפול שרו של עשו בשמים יוכל משיז בן יוסף להרים ראשו למטה ולהלזום עם מלכות רומי כדאיתא במדרשים. דרק אז תקום גבואת עובדיה הנביא: "וְלֹא יִהְיֶה שְׂרִיד לְבֵית עֵשָׂו" - במהרה בימינו, אמון!

והטעם לזה פשוט - דהרי ידוע שכל כוזם של ישראל הוא בפה ולא בזורב, כדכתיב: "הַקֵּל קוֹל יַעֲקֹב, וְהַיְדִים יְדֵי עֵשָׂו" (בראשית כו כב). אמת שדבר זה נתבאר כמה וכמה פעמים בדברי רבותינו זכרונם לברכה, אבל הלשון הכי נוגע

אִילָנָא זולק ב - פרק ה' ד'וויי מה

לענייננו בהדגשת כוז התורה (או זוללה ביטולה) נמצא בדברי רבותינו בפתיונה לאיכה רבתי. זה לשון המדרש שם:

כל זמן שקולו של יעקב בבתי כנסיות ובתי מדרשות, אין הידים ידי עשו. וכל זמן שאין קולו מצפצף בבתי כנסיות ובתי מדרשות הידים ידי עשו. וכן הוא אומר: "לִכֶּן פֶּאֶכֶל קֵשׁ לְשׁוֹן אֵשׁ וְוֹזֵשׁ לְהֶבֶה יְרָפָה, שְׂרָשָׁם כַּמָּקֵה יְהִיָּה וּפְרוֹזָם כַּאֲבָק יַעֲלֶה - כִּי מֵאֲסוּ אֶת תּוֹרַת יְהוָה צְבָאוֹת וְאֶת אִמְרַת קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל נֶאֱצוּ. עַל כֵּן זָרָה אָף יְהוָה בְּעֵמוֹ וַיֵּט יָדוֹ עָלָיו וַיִּכְהוּ, וַיִּרְגְּזוּ הַהָרִים וַתֵּהִי גְבֻלְתָּם כְּסוּזָה בְּקֶרֶב זוּזוֹת - בְּכֹל זֹאת לֹא שָׁב אָפּוֹ וְעוֹד יָדוֹ גְּטוּיָה. וְנִשְׂא גַם לְגוֹיִם מִרוֹזוֹק וְשָׂרַק לֹו מִקְצֵה הָאָרֶץ, וְהִנֵּה מִהֲרָה קֵל יָבוֹא" (ישעיה ה' כד-כו).

ועל הפסוקים הללו דרשו רבותינו זכרונם לברכה שם בזה הלשון:

"לִכֶּן פֶּאֶכֶל קֵשׁ לְשׁוֹן אֵשׁ" - וכי יש קש אוכל אש? והלא דרכה של אש אוכלת קש, ואתה אומר "לִכֶּן פֶּאֶכֶל קֵשׁ לְשׁוֹן אֵשׁ"? אלא, "קש" זה ביתו של עשו שנאמר: "וְהִיָּה בֵּית יַעֲקֹב אֵשׁ, וּבֵית יוֹסֵף לְהֶבֶה, וּבֵית עֵשׂוֹ לְקֵשׁ" (עובדיה א יז). "לְשׁוֹן אֵשׁ" - זה ביתו של יעקב. "וְוֹזֵשׁ לְהֶבֶה יְרָפָה" - זה ביתו של יוסף. "שְׂרָשָׁם כַּמָּקֵה יְהִיָּה" - אלו האבות שהם שורשיהם של ישראל. "וּפְרוֹזָם כַּאֲבָק יַעֲלֶה" - אלו השבטים שהם פרוזיהם של ישראל. מפני מה? "כִּי מֵאֲסוּ אֶת תּוֹרַת יְהוָה צְבָאוֹת וְאֶת אִמְרַת קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל נֶאֱצוּ. עַל כֵּן זָרָה אָף יְהוָה בְּעֵמוֹ!" עד כאן לשון המדרש.

הרי קמן במדרש איך שזוכמינו זכרונם לברכה ביארו לנו כלל גדול בתורה - והוא שרפיונם של בני ישראל מתלמוד תורה בהכרוז מוזק את ידי עשו ובניו. ומאידך גיסא מכלל 'לאו' נדרש 'הן' - שכאשר מוזזקים בני יעקב בתלמוד תורה או בטבע של העולם שידי עשו מתרפין ובני יעקב מתגברין עליהם.

אמנם הכלל הגדול הזה כבר ידוע בספרותם של רבותינו זכרונם לברכה בכמה מקומות, אבל לצערינו פרטיו הדקין של כלל זה עדיין לא נתגלו לכלל הלומדים היקרים. דהרי כבר הוכחנו מכמה לשונות של רבותינו הקדושים מספר הזוהר והתיקונים וכן מדברי רבינו מהרז"ו בהקדמתו שכל גאולתינו מידי עשו תלויה בלימוד סודות התורה.

כללו של דבר - נמצינו למדים שאף על פי שהורו לנו זוכמינו זכרונם לברכה במדרשים שלעתיד לבוא תהיה מלזומה גשמית עם עשו ובניו, מכל מקום הכז שכלנו להזולשי את ידי עשו הוא בעיקר בזכות לימוד הקבלה.

והטעם לכך כבר ביארנו לעיל בפרק א על פי דברי האריז"ל על מה שאמרו בגמרא (במסכת נדה - דף יג ע"ב, ועד מקומות) 'אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף' - שכוונת רבותינו על פי סודן של דברים לומר שלא יבוא משיוז צדקיני עד שיכלו כל בירורי הקדושה להברר מתוך הגוף של אותו אדם בליעל שהוא כללות הקליפה שנופל אדם הקדושה לתוכו בזורבן בית שני.

ושמה בפרק א כתבנו שדברי האריז"ל נתבארו היטב בהקדמת השד"ה זכרונם לברכה לספרו 'איפה שלימה'. זה לשונו שם (בדילוגים):

'עיקר הגאולה תלויה באם יתבררו נציצי הקדושה שנמצאים בתוך הקליפות. וכל הבירור הזה נעשה בעיקר על ידי לימוד התורה, ועוד יותר ויותר על ידי לימוד סודות התורה!

כי על ידי זוכמת האמת נציצי הקדושה מתבררים יותר ומתקרבת הגאולה - וכמו שכתב מהרז"ו זכותו יגן עלינו אמין בהקדמתו לשער ההקדמות (היא הקדמת מהרז"ו שאנו עוסקים בביאורה) והביא לזה ראיות ברורות מן הוזהר הקדוש. והלימוד בזה הקדוש ובסודות התורה הנה הוא שורף ומשמיד ומבטל כל עכירות הקליפות.

לכן מובא בזהר הקדוש כי העוסקים בזהר הקדוש ובקבלה נקראים 'מוֹצְדֵי זִוְקָא' (פירוש: קוצרי השדה) - שפירושו שהם מבערים הקוצים שהם הקליפות מן הכרם שלא יתאזזו בכרם. ואז, על ידי העברת והסרת הקליפות יתקיים בנו 'להעביר גלולים מן הארץ והאילנים פרות יפרתון, ולתקן עולם במלכות שדי, ויהיה יהיה און ושמו און!'

עד כאן תורף דברי קודשו כמו שהעתיקן הרב בניהו שמואלי שליט"א בזוברת שזיבר לפתיחה ללימוד הקבלה. עוד העתקנו שם בפרק א את דברי הרב בניהו שמואלי שליט"א (ראש ישיבת נהר שלום) על פי תיקוני הוזהר (תיקון ל' שהעתיק מהרז"ו בפרק ב). זה לשונו בפתיחה ללימוד הקבלה:

אִילָנָא זולק ב - פרק ה' ד'וֹזִי

כל הצער והצרות שבאות לעולם מוזמת אורך הגלות היינו משום שכוח הקליפה גובר - ואז יש מוזלות, עניות, תאונות וכדומה. וכל זה למה? כי ניצוצי הקדושה תובעים דין ומקטרגים עלינו מוזמת שהם רוצים לצאת מהקליפה. ואם אין את הלימוד הזה אז הם יוצאים אך ורק על ידי יסורים.

אבל אם לומדים כל יום כמה דפי זוהר הקדוש, או מי שהוא כבר נשוי ועסק בתורה בש"ס ופוסקים שכבר יכול ללמוד קבלה בכתבי האר"ז"ל ויושב ועוסק בה זוכה לברר ניצוצי קדושה - כי על ידי שהוא לומד ועוסק בזכמה הזאת ניצוצי קדושה יוצאים מתוך הקליפות וממילא הקליפות מתבטלות ונכרתות מן העולם - כי אין להם זיות. ואז יש עושר, ושמחה, וזוים, ובריאות! עד כאן לשוננו.

יום קכא - מוקדש לע"נ יצוק אלזון בן זוז ז"ל

סעיף זז

פנימיות וזיצוניות

בסיום זקירה עמוקה זו ראינו זוכה רבה להציג לפני הקורא הנעים דרך יותר פשוטה בנידון דידן שעל ידה נוכל להבין ולסכם כמעט כל מה שכתבנו לעיל, אמנם במילים ומושגים יותר מופשטים ושווים לכל נפש - ערוכים כשלוזן ערוך ובזכמה רבה מעטו של בעל הסולם' זכר צדיק לברכה בסוף הקדמתו לספר הזוהר.

ישים הקורא ליבו לאיך שגם בעל הסולם' זילק את לומדי התורה בדרא בתראה לכמה וכמה דרגות, כל אזור לפני מן השני - כעין מה שכתבנו לעיל על "וישם את השפוזות ואת ילדיהן ראשנה, ואת לאה וילדיה אזורנים, ואת רזל ואת יוסף אזורנים". כן ישים הקורא ליבו לאיך שגם בעל הסולם' תלה את כל התזוקות של אומות העולם נגדינו דוקא בביטולה של לימוד הקבלה, ומאידך איך שתלה את כל התזוקות של ישראל דוקא בלימוד הקבלה - דסוף סוף זהו עומק כוונת זכמינו זכרונם לברכה במה שאמרו: "יוסף הוא שטנו של עשו" (כמו שביארנו לעיל).

ודע הקדמה קטנה - והיא שבעל הסולם כתב כל זאת סמוך מאוד לשואה הנוראה שפקדה את יהודי אירופה במאה האזורונה בידי זרעו של עמלק בגרמניה, בן בנו של עשו הרשע.

ואכן בהיות בעל הסולם עדיין רב צעיר באירופה, כבר מיד אזור מלחמות עולם הראשונה (עוד הרבה לפני שזכר שמו של היטלר הרשע בעולם - ימוז שמו וזכרו!) זווה המקובל הצעיר ברוז קודשו את האסון הנורא המרוזף מעל ראשי יהודי אירופה, ומיד הזול במסע מייגע לכל גדולי אירופה להתזון בפניהם שיורו לנשבעים להם להגביר את לימוד הווהר והקבלה כדי למנוע את האסון המרוזף. ומסופר שבקשתו נדוזהת בנימוס מטעם אזור אזור השני על ידי גדולי הדור ההוא - ולכן זוזר על עקבותיו בפזי נפש.

ולאזור כמה שנים זווה בעל הסולם שיכבר נכתבה ונזתמה בדם הגזירה הנוראה של השמדת יהודי אירופה עוד לפני פרוץ מלחמות עולם השניה. מיד זוזר בעל הסולם על עקבותיו והתזון לפני כל גדולי אירופה - אבל הפעם בקשתו היתה שונה. הפעם התזון להם שיורו לנשבעים להם לברוז מהרה לארץ ישראל פן תדבק בהם הרעה. וגם הפעם נדוזה דבריו - וכמה אפילו הזולו לזשוד בו שהוא אזור מ'הציונים'!

בפזי נפש עלה בעל הסולם לארץ הקודש ונתישב בירושלים עיר הקודש - ומה שקרה באירופה קרה לצערנו, ועוד יותר לצערנו! אכן בשנים אלו של שואת אירופה עסק המקובל ההוא בזיבורו הגדול על ספר הווהר בבהלה להוציאו לאור לזיכוי הרבים כדי להציל את שארית הפליטה בארץ הקודש מידי עשו הרשע שיצבאו הגדול (ברשות הנגרל רומל - ימוז שמו וזכרו!) היו כבר במרוזף יום או יומיים מירושלים בזופי מצרים.

ואכן בדיוק באותו פרק שפוזד אימים שרה על בני ארץ ישראל עלה על מזוז הדפוס ספר הווהר עם פירוש הסולם שהיה הראשון ממנינו שאיפשר לכל איש ואשה בישראל, מנער ועד זקן למלל את דברי הרשב"י עם פירוש בלשון הקודש על כל ספר הווהר וזודש - דעד או הרבה נמענו מלימוד זה מזוזמת לשון הארמית הזר להם. ואין פלא שבתוך כמה ימים הביסו צבא הבריטים את זיילו של עמלק והרזיקו אותם הרזוק מזופי ארץ ישראל.

ואם כן היה אז בדורו, נתפלל שמי שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם בזכות העסק בסודות התורה יעשה גם לנו ניסים בזמן הזה. והי רצון שניקוז כולנו ללב כמה גדולה תהיה הישועה כאשר יתווספו יותר ויותר צדיקים לזילות של 'בזינת יוסף' במלחמה בפיהם נגד זורבו של עשו - דבוה תקוים נבואת עובדיה הנביא: **'וְהָיָה בֵּית יַעֲקֹב אִישׁ, וּבֵית יוֹסֵף לְהַבְהֵא, וּבֵית עֵשָׂו לְקַשׁ - וְדָלְקוּ בָהֶם**

וְאָכְלוּם וְלֹא יָהִי שְׂרִיד לְבֵית עֲשׂוּ כִּי יִהְיֶה דְּבָר׃ (עובדיה א יז) - במהרה בימינו, אמן! עד כאן ההקדמה הקצרה לדברי בעל ה'סולם'.

יום קכב - מוקדש לע"ג לאה בת וולף ז"ל

עתה ניגש לדברי קודשו שיכתב בהקדמתו לספר הזוהר וימה שהוספנו בסוגריים מרבעות הם הגהות מדין על מנת להשוות את דבריו עם מה שביארנו לעיל בענפים הקודמים על פי ביאור הגר"א והמתוק מרבי'ז:

ודע שבכל דבר יש פנימיות וזיצוניות. ובכללות העולם נזשבים ישראל - זרע אברהם יצוק ויעקב לפנימיות העולם, ושבעים אומות נזשבים לזיצוניות העולם. וכן בישראל עצמם יש פנימיות - שהם עובדי השם יתברך השלמים [בוזינת 'בני לאה ורזול', וכן יש זיצוניות - שאינם מתמסרים לעבודת השם יתברך [בוזינת 'בני השפוזות']].

וכן באומות העולם עצמם יש פנימיות - שהם זסידי אומות העולם, ויש זיצוניות - שהם הגסים והמזיקים שבהם. וכן בעובדי השם יתברך שבבני ישראל יש פנימיות - שהם הזוכים להבין נשמת פנימיות התורה וסודותיה [בוזינת 'וסף ורזול', וזיצוניות - שהם אותם שאינם עוסקים אלא בזולק המעשה שבתורה [בוזינת 'לאה וילדיה']].

וכן בכל אדם מישראל יש בו פנימיות - שהיא בוזינת 'ישראל' שבו שהוא סוד הנקודה שבלב, וזיצוניות - שהיא בוזינת 'אומות העולם' שבו שהוא הגוף עצמו, אלא שאפילו בוזינת 'אומות העולם' שבו נזשבים בו כמו גרים. כי להיותם דבוקים על הפנימיות הם דומים לגרי צדק מאומות העולם שבאו והתדבקו בכלל ישראל.

ובהיות האדם מישראל מגביר ומכבד את בוזינת פנימיותו שהיא בוזינת 'ישראל' שבו על זיצוניותו שהיא בוזינת 'אומות העולם' שבו - דהיינו שנותן רוב טירוזתו ויגיעתו להגדיל ולהעלות [את] בוזינת [ה]פנימיות שבו לתועלת נפשו, ורק טרזזה מועטת בשיעור המוכרז הוא נותן לקיום בוזינת 'אומות העולם' שבו - דהיינו לצרכי הגוף כמו שאמרו "עשה תורתך קבע ומלאכתך עראי" (אבות א טו), הגה או גורם

במעשיו גם בפנימיות וזיצוניות דכללות העולם שבני ישראל עולים בשלמותם מעלה מעלה, ואומות העולם שהם הזיצוניות שבכללות יכירו ויזשיבו את ערך בני ישראל.

ואם זס וזלילה להיפך, שהאדם הפרטי מישראל מגביר ומוזשיב את בזינת זיצוניותו שהיא בזינת 'אומות העולם' שבו על בזינת 'ישראל' שבו, וכמו שכתוב "הַגֵּר אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ" (דברים כז מג) דהיינו הזיצוניות שבו "עֲלֵה עִלְיָהּ מֵעֲלֵהּ מֵעֲלֵהּ", וְאַתָּה" בעצמך דהיינו הפנימיות שהיא בזינת 'ישראל' שבך "תֵּרַד מִטָּה מִטָּה" - אז גורם במעשיו שגם הזיצוניות שבכללות העולם שהם אומות העולם עולים מעלה מעלה ומתגברים על ישראל ומשפילים אותם עד לעפר, ובני ישראל שהם הפנימיות שבעולם ירדו מטה מטה זס וזלילה!

ואל תתמה על זה שאדם פרטי יגרום במעשיו מעלה או ירידה לכל העולם. כי זהו זוק ולא יעבור אשר הכלל והפרט שוים כשתי טיפות מים, וכל שנוהג בכלל כולו נוהג גם בפרט. ואדרבה, הפרטים עושים כל מה שבכלל כולו - כי לא יתגלה הכלל אלא לאזור גילוי הפרטים שבו, ולפי מדרתם ואיכותם של הפרטים. וודאי שמעשה הפרט לפי ערכו מוריד או מעלה את הכלל כולו.

ובזה יתבאר לך מה שכתוב בזוהר שמתוך העסק בספר הזוהר ובזכמות האמת יזכו לצאת מתוך הגלות לגאולה שלימה (תיקוני הזוהר - סוף תיקון ו'). שלכאורה, מה ענין לימוד הזוהר לגאולתם של ישראל מבין האומות?

ובהמבואר מובן היטב - כי גם התורה יש בה פנימיות וזיצוניות, כמו כללות העולם כולו. ולפיכך גם העוסק בתורה יש לו אלו שתי המדרגות. ובהיותו מגביר טרזותו בפנימיות התורה וסודותיה נמצא גורם בשיעור הזה שמעלת פנימיות העולם שהם ישראל תעלה מעלה מעלה על זיצוניות העולם שהם אומות העולם, וכל האומות יודו ויכירו בשבחם של ישראל עליהם, עד שיקוים הכתוב: "וְלִקְוֹזוֹם עַמִּים וְהִבְיְאוֹם אֶל מְקוֹמָם וְהִתְנַזְּלוּם בֵּית יִשְׂרָאֵל עַל אֲרָמֵת יְהוָה"

(ישעיה יד ב). וכמו כן הכתוב: "כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה, הִנֵּה אֲשָׂא אֶל גּוֹיִם יָדַי וְאֶל עַמִּים אָרִים נְסִי וְהֵבִיאוּ בְּנֵיךָ בְּזוּזָן וּבְנִתְיָךְ עַל פֶּתַח תַּנְשֵׂאנָה" (ישעיה מט כב).

יום קכג - מוקדש לע"ז לאה בת וולף ז"ל

אבל אם זוס וזלילה להיפך - שהאדם מישראל משפיל מעלת פנימיות התורה וסודותיה הדנה בדרכי נשמותינו ומדרגותיהן וכן בזולק השכל וטעמי מצוה כלפי מעלת זויצוניות התורה הדנה בזולק המעשה בלבד. ואפילו אם עוסק 'פעם' בפנימיות התורה - הריהו מקציב לה שעה מועטת מזמנו בשעה שלא יום ולא לילה כמו שהיתה זוס וזלילה דבר שאין צורך בו - הוא נמצא גורם בזה להשפיל ולהוריד מטה מטה את פנימיות העולם שהם בני ישראל, ולהגביר את זויצוניות העולם עליהם שהם אומות העולם. וישפילו ויבזו את בני ישראל, ויחשיבו את ישראל כמו שהיו דבר מיותר בעולם ואין לעולם חפץ בהם, זוס וזלילה!

ולא עוד, אלא גורמים בזה שאפילו הזויצוניות שבאומות העולם מתגברת על פנימיות שלהן עצמן. כי הגרועים שבאומות העולם שהם המזיקים ומזריבי העולם מתגברים ועולים מעלה מעלה על הפנימיות שלהם שהם זסידי אומות העולם, ואז הם עושים כל הזורבנות והשזויטות האימים שבני דורנו היו עדי ראיה להם ואמר הכותב: כבר הקדמנו לכם שדברים אלו כתב המוזבר סמוך לשואת אירופה הנוראה, השם ישמרנו מכאן ואילך!

הרי לעיניך שגאולת ישראל וכל מעלת ישראל תלוי בלימוד הזוהר ובפנימיות התורה, ולהיפך כל הזורבנות וכל ירידתם של בני ישראל הם מזומת שעזבו את פנימיות התורה והשפילו מעלתה מטה מטה, ועשו אותה כמו שהיתה זוס וזלילה דבר שאין צורך בו כלל!

וזה שאמרו בתיקונים... ואמר הכותב: כוונתו לתיקון ל' שרבינו מהרז"ו העתיק בפרק ב, ושמה פירשנו אותו מאמר בעומק - עיין שם. והגם שבעל הסולם העתיקו וביארו

כאן על אתר, מכל מקום אנו דילגנו זולק זה מדבריו. וכשם שקיבלנו שכר על הדרישה בפרק ב, כן נקבל כאן שכר על הפרישה בפרק ד - דהם כפל דברים. לכן נדלג עד למה שכתב בעל ה'סולם' אזורי זה:]

וטעם דבריהם הוא כמו שביארנו - שבהיות כל עוסקי התורה מזלזלים בפנימיות שלהם ובפנימיות התורה, ומניזזים אותה כמו דבר שאין צורך בו בעולם ויעסקו בה רק בשעה שלא יום ולא לילה והמה בה כעיוורים מגששים קיר, שבוה המה מגבירים את זיזונות עצמם דהיינו תועלת גופם, וכן זיזונות התורה המה מזושיבים יותר על פנימיות התורה - ואז המה גורמים במעשיהם הללו שכל בזיזות הזיזונות שישנן בעולם מגבירות את עצמן על כל זולקי הפנימיות שבעולם, כל אזת לפי מהותה.

כי הזיזונות שבכלל ישראל דהיינו עמי הארצות שבהם [בזיזת בני השפלות] מתגברת ומבטלת את הפנימיות שבכלל ישראל שהם גדולי התורה [בזיזת בני לאה ויוסף], וכן הזיזונות שבאומות העולם שהם בעלי הזורבן שבהם מתגברת ומבטלת את הפנימיות שבהם שהם זסידי אומות העולם. וכן זיזונות כל העולם שהם אומות העולם מתגברת ומבטלת את בני ישראל שהם פנימיות העולם.

ובדור כזה כל בעלי הזורבן שבאומות העולם מרימים ראש ורוצים בעיקר להשמיד ולהרוג את בני ישראל, דהיינו כמו שאמרו (במסכת יבמות - דף סג ע"א): 'אין פורענות באה לעולם אלא בשביל ישראל! דהיינו כמו שביארו (בתיקון ל') שהם במניעת לימוד הקבלה גורמים עניות וזרב ושוד והריגות והשמדות בעולם כולו!

[ועל כל האמור לעיל מסיים בעל ה'סולם' ואומר:] ואזור שבעונותנו הרבים נעשינו עדי ראיה [אמר הכותב: כוונתו לשואת אירופה שהיתה בסמוך ונראה לכתיבת דברים הללו] לכל האמור בתיקונים, ולא עוד אלא שמדת הדין פגעה דוקא בהטובים שבנו, כמו שאמרו (במסכת בבא קמא - דף ס ע"א): 'אינה מתזלזלת אלא מן הצדיקים תזלזלה! ומכל הפאר שהיה לכלל ישראל בארצות פולין וליטא לא נשאר לנו אלא השרידים שבארצנו

הקדושה - הגה מעתה מוטל רק עלינו שארית הפליטה לתקן את המעוות הזמור הזה!

וכל אזור ואזור מאתנו שרידי הפליטה יקבל על עצמו בכל נפשו ומאודו להגביר מכאן ואילך את פנימיות התורה וליתן לה את מקומה הראוי, כזשיכותה על מעלת זיזוניות התורה! ואז יזכה כל אזור ואזור מאתנו להגביר מעלת פנימיות עצמו, דהיינו בזינת 'ישראל' שבו שהיא צרכי הנפש על בזינת זיזוניותו עצמו שהיא בזינת 'אומות העולם' שבו שהיא צרכי הגוף.

ויגיע כוז הזה גם על כלל ישראל כולו עד שעמי הארצות שבנו יכירו וידעו את השבז והמעלה של גדולי ישראל עליהם, וישמעו להם ויצייתו להם. וכן פנימיות אומות העולם שהם זסידי אומות העולם יתגברו ויכניעו את הזיזוניות שלהם שהם בעלי הזורבן. וכן פנימיות העולם שהם ישראל יתגברו בכל שבזם ומעלתם על זיזוניות העולם שהם האומות... וזה שכתוב בזוהר (פרשת נשא דף קכד ע"ב): 'בהאי זיבורא דיכך דאיהו ספר הזוהר... יפקון ביה מן גלותא ברזומי!'

עד כאן דברי קודשו של בעל 'הסולם'. והמעייין היטב בדבריו הלוחטים ודאי שיקוז לליבו שדבריו באמת נוגעים לכל אזור ואזור מאתנו ללא יוצא מן הכלל - וגם לנשי ישראל היקרות!

דלא מבעי שמי שכבר בר הכי לעסוק בסודות התורה ודאי שיקוז לליבו שזייב הוא בפועל להקדיש זמן וכוז ללימוד הקבלה, אלא שיגם נלמד מדבריו שיגם מי שעדיין לאו בר הכי לקבוע עיקר עסקו בתורת הסוד מכל מקום זייב ליישר דעתו ודיבורו בהבנה שסודות התורה המה העיקר בתורתנו הקדושה ולא פשטיה העוסקים בעיקר בעיני הגוף, כנוכר לעיל בדברי בעל 'הסולם'.

וכן צריך כל אדם לזונך בניו ותלמידיו מגיל רך שכאשר בעזרת השם יגיעו גם הם להיות בר הכי לקבוע עסקם בתורת הסוד שאכן ירדפו אזור זוכמה יקרה זאת לדעה את השם יתברך.

ובדבר זה זוייכות הנשים בדיוק כמו בעליהם - דידוע שאהבת התורה מוזזדרת
בילדי ישראל על ידי נשים צדקניות דיכן לא פוזות מבעליהן. ומובטזוני שדברים
היוצאין מן הלב יכנסו ללב!

יום קכד - מוקדש לע"נ לאה בת וולף ז"ל

פרק ו

ראית מוהרז"ו שכלי העסק גם בסודות התורה אין העסק בתורה נזחב לשמה

זה לשון הרב זמים ויטאל זכרו לזימי העולם הבא בפרק ו:

ואמנם האנשים האלה מראים תימה וענוה באמרום כי כל עסקם בתורה הוא לשמה. והנה הזכרם הגדול התנא רבי מאיר עליו השלום העיד עליהם (בפרקי אבות ו א) שלא כף הוא באמרו לשון כללות: 'כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה וכו' ומגלים לו רזי תורה, ונעשה כנהר שאינו פוסק והולך, וכמעין המתגבר מאליו בלתי הצטרכו לטרוזו ולעין בה ולהוציא טיפין טיפין של מימי התורה מן הסלע.

הנה זה יורה שאינו עוסק בתורה לשמה כהלכתה! ומי זה האיש אשר לא יזלו עיניו דמעות בראותו המשנה הזאת ורואה זוסרונו ופוזיותו?

האמנם אף על פי שלכאורה אפשר לפרש לשון המאמר על אפן זה, עם כל זה דבר קשה מאד מאד לומר - וכי בשופטני עסקינן ולא בכללות כל התלמידי זוכמים העוסקים בתורה? והראיה על זה

אָמרו דָּרַף כְּלֹוֹת: וְאָפִילוּ כָּל אֵינוֹן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוּרִיתָא כָּל זֹסְד
דְּעַבְדֵי לְגַרְמִיָּהוּ עַבְדֵי.

וְאִין לֹוֹמֵר דְּמַלְתָּ כָּל הִיא וְתֵרָה וּמִשְׁבַּשְׁתָּא, שְׁהֵרִי מִקָּרָא דֹוֹרֵשׁ:
"וְכָל זֹסְדוֹ כְּצִין הַשְּׂדָה" (ישעיה מ ו) - שְׁלָא נְאָמֵר וְזֹסְדוֹ אָלָא "וְכָל
זֹסְדוֹ" - לְרֵמוֹ כִּי כָּל הַתְּלַמִּידֵי זֹכְמִים הָעוֹסְקִים בְּתוֹרָה הַנְּקֵרָאת
"תּוֹרַת זֹסְד עַל לְשׁוֹנָה" (משלי לא כו) הֵם דֹּוֹמִים בְּזֹסְד הַהוּא אָל צִין
הַשְּׂדָה מִשׁוֹם דְּלְגַרְמִיָּהוּ עַבְדֵי.

אָבַל בְּאוֹר לְשׁוֹן הַנְּזַכֵּר לְעִיל יוֹבֵן רֵאשִׁיתוֹ מֵאוּרִיתוֹ בְּאָמְרוֹ וְיִרְאָה
וְאִתְּבָה עַל מְנַת לְקַבֵּל פָּרַס אִיהִי שְׁפֹזָה, "וְתַזוּת שְׁלֵשׁ רְגֵזָה אֶרֶץ".
וְהַעֲנִין יוֹבֵן בְּמָה שְׁכַתְּב בְּסִפְר הַזֶּה בְּפִרְשֵׁת בְּרֵאשִׁית (דף כו ע"ב):

וּבְגִין דָּא אָמֵר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא "לֹא טוֹב הָיִית הָאָדָם לְבַדּוֹ, אֶעֱשֶׂה
לוֹ עוֹר כְּנֶגְדּוֹ" (בראשית ב יז) - דָּא מִשְׁנָה, אִתְּתָא דְהַהוּא זַעַר וְאִיהוּ
שְׁפֹזָה דְּשְׁכִינְתָּא. וְאִי זְכוּ יִשְׂרָאֵל אִיהִי "עוֹר" לוֹן בְּגִלְוֹתָא מִסְטָרָא
דְּהַתֵּר טְהוֹר כְּשֵׁר, וְאִי לֹא - אִיהִי "כְּנֶגְדּוֹ" מִסְטָרָא דְטַמָּא פְּסוּל אָסוּר
וְכוּ דְלִית זְוֹדָא עַד דְּעַרְב רַב יִתְמַזּוֹן מֵעַלְמָא. וּבְגִין דָּא אִתְּקַבֵּר
מִשְׁה לְבַר מֵאֲרַעָא קְדִישָׁא, וְקַבְרֵתָא דִּילִיה אִיהִי מִשְׁנָה דְשְׁלֵטָא עַל
מִטְרוֹנִיתָא דְאִיהִי קַבְלָה לְמִשְׁה וּמְלָפָא. וּמִטְרוֹנִיתָא מִתְּפָרְשָׁא
מִבְּעַלְהָ, וּבְגִין דָּא "תַּזוּת שְׁלֵשׁ רְגֵזָה אֶרֶץ... תַּזוּת עַבְד כִּי יִמְלוֹךְ" (משלי
ל כא-כג) דָּא עַבְדָּא יְדִיעָא, "וְשְׁפֹזָה" דָּא מִשְׁנָה, "וְנִבְּל כִּי יִשְׁבַע לְזוֹם"
דָּא עַרְב רַב.

יום קכה - מוקדש לע"נ נעמי בת משה ז"ל

ביאור 'אילנא דוויי' לפרק ו

סעיק א וְאִמְנֵם הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה מְרֵאִים תִּימָה
וְעֵנָה בְּאִמְרָם כִּי כָּל עֲסָקָם בְּתוֹרָה הוּא
לְשִׁמָּה...!

באומרו 'הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה' כוונת רבינו מהרז"ו לאותם הָאֲנָשִׁים שהזכיר בפוסקא הקודמת (בסוף פרק ג), דהיינו על הפת הזאת שעליהם אָמְרוּ בְּמִרָא: 'כָּל הָעוֹסֵק בְּתוֹרָה שְׂכָרָה לְשִׁמָּה נִזְוָה לוֹ שְׁנֵהֶפְכָּה שְׂכָלְתוֹ עַל פָּנָיו וְלֹא יֵצֵא לְאוֹר הָעוֹלָם'.

וכזכור, מהרז"ו השווה כת זו שבגמרא עם אותן תלמידי זכמים שעליהם אמרו במאמר התיקוני זוהר (תיקון ל' שהעתיקו מהרז"ו בפרק ב): 'וְאִפְּיֵלוּ כָּל אֵינֹן הַמְּשַׁתְּדָּלִי בְּאוֹרֵיתָא כָּל זֹסֵד דְּעֵבְדִין לְגַרְמִיָּהוּ עֵבְדִין, מֵהַטַּעַם שֶׁבִיֵּאֵר הַרְשָׁב"י בְּעֲצֻמוֹ שֵׁם בְּאוֹמְרוֹ: 'דְּאֵלִין אֵינֹן דְּעֵבְדִין לְאוֹרֵיתָא יְבֻשָׁה, וְלֹא בְּעָאן לְאֲשַׁתְּדָּלָא בְּזוֹכְמָה דְּקַבְּלָה!'

ודע שהבמעיין היטב ברצף דברי מהרז"ו בסוף פרק ג ותזילת פרק זה (דהרי פרק ד הוא ענין בפני עצמו) יראה איך שרבינו בתזילת דבריו למד שאותו מאמר בתיקון ל' איירי רק במקצת תלמידי זכמים אשר כלשונו לעיל (בפרק ג):

'בְּעוֹנֵתֵינוּ הָרַבִּים אֲשֶׁר הִתּוֹרָה נַעֲשִׂית קָרְהִים לְזוֹתָהּ בְּהָ אֶצֶל קִצָּת בְּעֵלֵי תוֹרָה אֲשֶׁר עֲסָקָם בְּתוֹרָה עַל מְנַת לְקַבֵּל פָּרְס וְהַסְּפָקוֹת יְתָרוֹת,

אִילָנָא זולק ב - פרק ו דְיוֹזִי

וְגַם לְהִיּוֹתָם מִכָּל רְאִישֵׁי יְשִׁיבוֹת, וְדִינֵי סִנְהֶדְרָאוֹת - לְהִיּוֹת שְׁמֵם וְרִיזוּם נוֹדֵף בְּכָל הָאָרֶץ. וְדוּמִים בְּמַעֲשֵׂיהֶם לְאֲנָשֵׁי דוֹר הַפְּלִגָּה הַבּוֹנִים מִגְדָּל וְרֵאשׁוֹ בְּשָׁמַיִם, וְעַקֵּר סִפֵּת מַעֲשֵׂיהֶם הִיא מֵה שְׁכַת־ב אֲזוּר כֶּף הַכְּתוּב: "וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם" (בראשית יא ד) עד כאן לשונו.

דלפי פירוש זה, רק על 'קצת בעלי תורה' אלו שמהיותם מקולקלים ולכן 'לא בעאן לאשתדל לא בזכמה דקבלה' אמר רבינו בסוף פרק ג: 'והנה על הכת הזאת אמרו בגמרא - 'כל העוסק בתורה שלא לשמה נזו לו שנהפכה שליטתו על פניו ולא יצא לאויר העולם! עד כאן לשונו. וממילא רק עליהם קאי דבריו בתזוילת פרק ו באמרו כאן: 'ואמנם האנשים האלה מראים תימה וענוה באמרום כי כל עסקם בתורה הוא לשמה וכו'.

אלא שבסמוך ונראה בהמשך פרק ו נוקט רבינו מהרוז"ו הבנה אזורת ועיקרית אצלו בפירוש אותו מאמר בתיקון ל' בהגדרת הלומדים שלא לשמה. דלעומת מה שבתזוילת (בפרק ג) פירש דצווזת הרשב"י בתיקון ל' קאי רק על 'קצת בעלי תורה' המקולקלים, עתה בפירקין מפרש רבינו דצווזת הרשב"י באמת שייכא 'בכללות פל התלמידי זוכמים העוסקים בתורה' (כלשונו). דהרי קצת לקמן כתב רבינו:

'האמנם אף על פי שלכאורה אפשר לפרש לשון המאמר על אפן זה (כלומר - רק על קצת בעלי תורה המקולקלים כמו שפירוש הוא לעיל בפרק ג), עם כל זה דבר קשה מאד מאד לומר - וכי בשופטני עסקינן ולא בכללות פל התלמידי זוכמים העוסקים בתורה?! והראיה על זה אמרו דרך כללות: 'ואפילו כל אינון דמשתדלי באורייתא פל זוסד דעבדי לגרמיהו עבדי'.

ואין לומר דמלת 'פל' היא יתרה ומשפשתא, שהרי מקרא דורש "וכל זוסדו כציץ השדה" - שלא נאמר 'וזוסדו' אלא "וכל זוסדו" - לרמוז כי פל התלמידי זוכמים העוסקים בתורה הנקראת "תורת זוסד על לשונה" הם דומים בזוסד ההוא אל ציץ השדה משום דלגרמיהו עבדי! עד כאן לשונו.

ואם כן, לפי פירוש זה יוצא שבפירקין זוזר בו רבינו מהרוז"ו ממה שבתזוילה בפרק ג תלה צוונות הרשב"י בתיקון ל' רק על 'קצת בעלי תורה' המקולקלים, ומכאן ואילך מפרש רבינו שעל 'פלונית פל התלמידי זוכמים העוסקים בתורה' בכה רשב"י את בכיית השכינה הקדושה בתיקון ל' בראותו 'כי כל התלמידי זוכמים העוסקים בתורה הנקראת "תורת זוסד על לשונה" הם דומים בזוסד ההוא אל ציץ השדה משום דלגרמיהו עבדי' - משום שכוונתם בלימודם הוא להנאת וטובת עצמם, ולא לשמה.

והסימן המובהק לכך הוא כמו שביאר רשב"י שם בעצמו - משום דלא בעאן לאשתדלא בזוכמה דקבלה!

'מראים תימה...'

סעיה ב

בפשוט יש לפרש דכוונת מהרוז"ו בתיבת 'תימה' דהיינו לשון תמיה. כלומר, שכאשר מוכיזים את אותם התלמידי זוכמים בטענה שכל עוד שאינם עוסקים גם בזוכמת הקבלה עדיין לא הגיע עסקם בתורה לדרגת לשמה, באופן טבעי אותם תלמידי זוכמים 'מראים תימה' בפניהם. כלומר - איך זה יכול להיות? איני יודע איך תוכל לומר עלי שאיני עוסק בתורה לשמה?

אי נמי, כוונת מהרוז"ו כאן בתיבת 'תימה' היינו מלשון תמימות. כלומר, שכאשר מוכיזים את אותם התלמידי זוכמים בטענה שכל עוד שאינם עוסקים גם בזוכמת הקבלה עדיין לא הגיע עסקם בתורה לדרגת לשמה, באופן טבעי אותם תלמידי זוכמים אומרים - 'הרי כל כולי שקוע בלימוד מיום עד לילה ואין לי זפץ בשום דבר אזור בעולם זוזן מהנאת הלימוד.'

אם כן מה ביני ובין יעקב אבינו עליו השלום שעליו נאמר: "ויעקב איש תם יושב אהלים" (בראשית כה כו)?! הרי גם אני "איש תם" הזובש את ספסלי בית המדרש ולא זו מאוהלה של תורה יומם ולילה!

יום קכו - מוקדש לע"נ אלטא מוריה זונה בת זוסמן מנדל ז"ל

סעיף ג' בְּאִמְרָם פִּי כָּל עֲסָקָם בְּתוֹרָה הוּא לְשִׁמָּה...

כמו שרבינו מהרז"ו עתיד להוכיח בסמוך - 'וְכִי בְּשׁוֹפְטֵנִי עֲסָקִינָּן וְלֹא בְּכָלֹת כָּל הַתְּלַמִּידֵי וְזַכָּמִים הָעוֹסְקִים בְּתוֹרָה?!' הרי בטענה זו פונה רבינו לכללות התלמידי זכמים ולא רק ליזידיים המקולקלים.

אם כן ודאי שצריכים אנו לזקור ולהבין מהיכי תיתי לכללות כל התלמידי זכמים העוסקים בתורה תדיר שגם בלי העסק בזוכמת הקבלה עסקם בתורה נוזשב כבר לשמיה עד שצריך רבינו מהרז"ו לבוא בשורות אלו בהקדמתו להוכיח אזורת מדעתם ולומר שעדיין לא הגיעו לדרגת לימוד לשמיה!

דאף על פי שדרכנו עד כה בביאור דברי מהרז"ו היא תמיד ללמד זכות על עולם התורה ככל שבידנו לעשות זאת, מכל מקום 'גברא רבה אמר מילתא' - ולא נוכל להתעלם מדברי קודשו.

אמנם מכיון שדרכנו עד כה בביאורינו היא ללמד סגוריא על כלל הלומדים היקרים, אם ירצה השם יעלה בידנו גם כאן ללמד זכות עליהם ובכל זאת לקרב את כלל הלומדים היקרים לאמת שבדברי רבינו מהרז"ו בשורות אלו - דהרי ודאי שכל דבריו שאובים מדברי רבותינו זכרונם לברכה בוהר ובתיקונים.

ובאמת נראה לנו ברור שכללות התלמידי זכמים העוסקים בתורה זושבים בעצמם שלימודם אכן כבר הגיע למדרגת לשמיה משום שבדרגה מסוימת אכן זוייבים אנו לומר על עסקם בתורה שהוא כבר יכול להזשב לשמיה. אמנם ביזוס לדרגת לימוד לשמיה שמהרז"ו מדבר עליה על פי ספר הזוהר והתיקונים בכל זאת עדיין לא הגיעו לכללות התלמידי זכמים העוסקים בתורה לאותה דרגת לשמיה שהם באמת יכולים וצריכים (לדעת מהרז"ו וזכמי הזוהר) להגיע אליה למען יתוקן עוון ביטול תורה באיכות שבעבורו זורב בית המקדש (הראשון וגם השני - כמו שהוכחו בפרק א').

לכן ראינו לנכון לפתוח גם זוקירה זו בלימוד זכות גדול על כללות התלמידי זכמים העוסקים בתורה, ובה נציג מהו מקורם בקודש לומר על עצמם שאכן כבר הגיע לימודם למדרגת לשמיה - דאנו לקרב באנו ולא להרוזיק!

אילנא זולק ב - פרק ו דינאיי סא

ואכן, מן הקודש נציין לפני ולפנים לתוך קודש הקדשים - אל המהות העמוקה של לימוד לשמחה שעליה דברו רבינו מהרז"ו וזכמי הזוהר, דכלל גדול בתורה: 'מעלין בקודש' (מסכת יומא - דף יב ע"ב, ועוד הרבה מקומות). ומוזמנת אריכות הדברים וזילקנו זקירה זו לכמה ענפים.

ענף א הגדרת 'נפש הזוים'

כמעט כל בני הישיבות היקרים זונכו על דברי קודשו של רבי זוים מוולאזין זכרונו לברכה בספרו 'נפש הזוים', ומסתמא משם שאבו פללות התלמידי זכמים העוסקים בתורה את גדר הלימוד לשמחה שבה אוזוו בדרכם בקודש עד עתה. זה לשונו (בדילוגים - בשער ד, פרק א-ג):

'ותזולה אשים דברתי בענין עסק התורה לשמחה - מהו ענין לשמחה? כי גם זה פרי זוטאת לכמה המונעים עצמן מעסק התורה הקדושה בזושבם כי ענין לשמחה פירושו בדביקות גדול בלי הפסק...

ענין עסק התורה לשמחה - האמת הברור כי לשמחה אין פירושו דביקות כמו שסוברים עתה רוב העולם. שהרי אמרו רבותינו זכרונם לברכה במדרש שבקש דוד המלך עליו השלום מלפניו יתברך שהעוסק בתהלים יזושב אצלו יתברך כאילו היה עוסק בנגעים ואהלות. הרי שהעסק בהלכות הש"ס בעיון ויגיעה הוא ענין יותר געלה ואהוב לפניו יתברך מאמירת תהילים. ואם נאמר לשמחה פירושו דביקות דוקא ורק בזה תלוי כל עיקר ענין עסק התורה, הלא אין דביקות יותר נפלא מאמירת תהלים כראוי כל היום!

וגם מי יודע אם הסכים הקדוש ברוך הוא על ידו בזה? כי לא מצינו בדבריהם זכרונם לברכה מה תשובה השיבו הוא יתברך על שאלתו.

וגם כי היה די לענין הדביקות במסכת אוזת או פרק או משנה אוזת שיעסוק בה כל ימיו בדביקות. ולא כן מצינו לרבותינו זכרונם לברכה שאמרו (במסכת סוכה - דף כז ע"א) על רבי יוזנן בן זכאי שלא

הניזו מקרא משנה הלכות ואגדות כו'. והיינו כי מהעלותו על ליבו תמיד כי עדיין לא יצא ידי זובתו בעסק התורה לְשִׁמָּה במה שלמוד עד עתה, לזאת היה שוקד כל ימיו להוסיף לקזו תמיד מיום ליום ומשעה לשעה...

ומסתברא נמי הכי. שהרי כמה הלכות מרובות יש בש"ס שבעת אשר האדם עוסק בהם הוא צריך לעיין ולהעמיק מוזשבתו ושכלו בעניני הגשמיות שבהם כגון קנין ופתווי גדה ש'הן הן גופי הלכות' (פרקי אבות ג יז), או המשא ומתן בש"ס וכללי דיני מיגו של רמאות שהיה הרמאי יכול לטעון - וכמעט בלתי אפשרי שיהא אצלו או גם הדביקות בשלימות כראוי...

אבל האמת כי ענין לְשִׁמָּה פירוש - לשם התורה. והענין [הוא] כמו שפירש הרא"ש זכרונו לברכה על מאמר רבי אלעזר ברבי צדוק (במסכת נדרים - דף נא ע"א): 'עשה דברים לשם פעלן ודבר בהן לשמן'. זה לשון [הרא"ש שם]:

'עשה דברים לשם פעלן' - לשמו של הקדוש ברוך הוא שפעל הכל למענהו. 'ודבר בהן לשמן' - כל דיבורך ומשאך בדברי תורה יהיה לשם התורה, כגון לידע ולהבין ולהוסיף לקזו ופולפול ולא לקנטר ולהתנאות! (עד כאן לשון הרא"ש)

[הרי שהרא"ש] דקדק לבאר שינוי לשונו דרבי אלעזר ברבי צדוק - שבעשיה אמר 'לשם פעלן', ובדבור אמר 'לשמן'. לכן בענין העשיה פירש 'לשמו של הקדוש ברוך הוא שפעל הכל למענהו'. ובענין הלימוד פירש 'לשם התורה כו'.

וכוונתו זכרונו לברכה מבואר - היינו כי עשיית המצוה ודאי שצריכה להיות למצוה מן המובזר בדביקות ומוזשבה טהורה שבטהורות כפי שכלו והשגתו כדי שיתקלס עילאה לגרום תיקוני העולמות וכוונות וסדרים העליונים. זהו 'לשם פעלן' - כי 'כל פעל יהוה למענהו' (משלי טו ד), ואמרו רבותינו זכרונו לברכה: 'לקילוסו'...

אבל על הנהגת האדם בשעת עסק התורה בדיני המצוות והלכותיהן אמר 'ודבר בהן'. רוצה לומר - הדבור בעניני המצוות והלכותיהן יהיה 'לשמן'. פירוש - לשם הדברי תורה. היינו 'לידע ולהבין ולהוסיף לקוז ופלפול'! עד כאן לשון 'נפש הזויים' (בדילוגים).

הרי לנו בהדיא איך שבעל 'נפש הזויים' סמך עתי ידיו על דברי הרא"ש זכרוננו לברכה והגדיר שלימוד ל'שמה' היינו 'לשם התורה'. וטעמו פשוט - דהרי זוהי הכוונה הפשוטה ביותר בתיבת 'ל'שמה' עם מפיק ה'. כלומר - תלמוד תורה 'לשם התורה'!

ושמא תאמר - מהו פירוש 'לשם התורה'? הרי כבר ביארו הרא"ש: 'כגון לידע ולהבין ולהוסיף לקוז ופלפול ולא לקנטר ולהתגאות'! עד כאן לשונו. הרי שיכל עוד שאדם לומד על מנת לדעת את התורה ומשתדל להבינה, ובפרט עם הוא מוזדש בה זידישים אמתיים על דרך הלימוד בפלפול ישר הרי זה בגדר של לימוד ל'שמה' - דהיינו 'לשם התורה'!

אם כן מצינו לימוד זכות גדול לפללות התלמידים וזכמים שאכן כבר עוסקים הם בתורה ל'שמה' לפי הגדרה זו של הש"ס - דהרי אגן זוינן שעל פי רוב אין לימודם לקנטר ולהתגאות (כלשון הרא"ש). אלא על כרוך צריכים אנו לומר שרבינו מהרז"ו וזכמי הזוהר דברו על דרגה של לימוד ל'שמה' עוד יותר גבוהה מהגדרת הש"ס אשר פללות התלמידים וזכמים העוסקים בתורה מסתמא כבר אוזוזין בה.

יום קכו - מוקדש לע"ז סעדיה בן שלום ז"ל

הגדרת האגלי טל

ענף ב

עוד גדר יקר במהות לימוד ל'שמה' מצינו בהקדמת בעל האבני נור' לספרו 'אגלי טל'. זה לשונו שם:

'שמעתי קצת בני אדם טועים מדרך השכל בענין לימוד תורה, ואומרים כי הלומד ש"ס ופוסקים ומוזדש זידישים ושמזז ומתענג

בלימודו, אין זה לימוד תורה כל כך 'לְשִׁמָּה' כמו שאם היה לומד בפשטות שאין לו מהלימוד שום תענוג והוא רק לשם מצוה. אבל הלומד ומתענג בלימודו הרי מתערב בלימודו גם הנאת עצמו. ובאמת זה טעות מפורסם! ואדרבה, זה עיקר מצות לימוד התורה - להיות שש ושמזו ומתענג בלימודו, ואז דברי תורה נבלעים בדמו. ומאזר שנהנה מדברי תורה נעשה דבוק לתורה.

[ומצינו] בזהר הקדוש דבין יצר הטוב ובין יצר הרע אינן מתגדלים אלא מתוך שמוזה. יצר הטוב מתגדל מתוך שמוזה של תורה, וכו'. ואם אמרת שעל ידי השמוזה שיש לו מהלימוד נקרא שלא 'לְשִׁמָּה' או על כל פנים 'לְשִׁמָּה' ושלא 'לְשִׁמָּה' - הרי שמוזה זו עוד מגרע כזו המצוה ומכחה אורה, ואיך יגדל מזה יצר הטוב?! וכיון שיצר הטוב מתגדל מזה, בודאי זהו עיקר המצוה.

ומודינא דהלומד לא לשם מצות הלימוד [אלא] רק מוזמות שיש לו תענוג בלימודו הרי זה נקרא שלא 'לְשִׁמָּה'... אבל הלומד לשם מצוה ומתענג בלימודו הרי זה לימוד 'לְשִׁמָּה' וכולו קודש - כי גם התענוג מצוה! עד כאן לשונו.

הרי לנו עוד לימוד זכות גדול על כָּלִּלּוֹת הַתְּלָמִידִי וְזָכָמִים שאכן כבר עוֹסְקִים הם בַּתּוֹרָה 'לְשִׁמָּה' לפי הגדרת ה'אגלי טל' הו - דהרי אַן זוזינן שעל פי רוב לימודם הוא ודאי לשם מצות הלימוד (או על כל פנים גם לשם מצות הלימוד). והגם שברוך השם הם ששים ושמזוים לעסוק בתורה הקדושה יומם ולילה וגם מתענגים בה - מכל מקום אין זה מפקיע לימודם מגדר של לימוד 'לְשִׁמָּה', דרך הלומד שלא לשם מצות הלימוד אלא לתענוג בלבד נזוּשֵׁב כְּלוּמַד שְׁלֵא 'לְשִׁמָּה'.

אלא כאמור, על כרוך שרבינו מהרוז"ו וזכמי הוזהר דברו על דרגה עוד יותר גבוהה של לימוד 'לְשִׁמָּה' מאשר כָּלִּלּוֹת הַתְּלָמִידִי וְזָכָמִים הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה כעת אוזוזין בה.

ענף ג עומק כוונת לימוד 'לשמה' הוא סוד שנתבאר רק בזכמת הקבלה

מכל האמור בענפים הקודמים נראה לנו ברור שישנה דרגה עמוקה יותר של לימוד 'לשמה' שעליה מעורר אותנו רבינו מהרוז"ו בהקדמתו.

דהגם שברוך השם זכינו בענפים הקודמים ללמוד זכות על פללות התלמידי זוכמים העוסקים בתורה שעל כל פנים לפי הגדרת הרא"ש והאגלי טל' אכן כבר עוסקים הם בתורה 'לשמה', מכל מקום הרי רבינו מהרוז"ו ראה צורך גדול להרעיש עליונים ותזותונים בכתיבת הקדמתו בטענת ברי שכל עוד שלא עוסקים פללות התלמידי זוכמים גם בסודות התורה אין לימודם לגמרי 'לשמה' - וכמו שהוא מביא ראיות רבות לכך בהמשך הקדמתו. ואכן כבר קדמו רשב"י במאמר תיקון ל' שהעתיק רבינו מהרוז"ו את לשונו בפרק ב'!

ויש לדעת שדרגה נעלה זו של לימוד 'לשמה' שמדבר עליה מהרוז"ו נתבארה רק בתורת הקבלה (כמו שנראה לקמן). ואין הכי נמי - בזה מצינו עוד לימוד זכות גדול על רוב התלמידי זוכמים שעדיין לא זכו ללמוד סוד זה של עומק מזהות לימוד 'לשמה' מטעם דעד עתה לא סלקא אדעתיהו שמוזויבים הם לעסוק גם בסודות התורה. וממילא, האיך נזוויק זאת לזוובה כנגדם?! סוף סוף 'מילתא דלא רמיא אאיניש לאו אדעתיה'!

אבל כאמור - לימוד זכות לזווד, ותיקון השכינה לזווד. לכן מצד אווד אנו בזויבורינו משתדלים עד מקום שידינו מגעת ללמוד זכות על הלומדים היקרים שעדיין לא רמיא אדעתיהו זובתם הגדולה לעסוק בסודות התורה. ומצד שני, לא נוכל לשתוק ולהעלים עין על גודל הזורבן שמניעתם מלימוד קדוש זה מביא לעולם כולו בכלל, ובפרט לאריכות גלותינו המרה ולצער שכינת עווינו שבעוונותינו הרבים עדיין מלקקת אשפתות!

והגם שבכל לימודי הזכות שלנו הוכזנו בעליל שאין התרשלותם של כללות התלמידי זוכמים מלעסוק בתיקון השכינה על ידי לימוד זכמת הקבלה נעשה במזיד אלא רק בשוגג ובגרמא בעלמא, מכל מקום ידוע שבזויקין 'אדם מוועד לעולם - בין שווגג, בין מזיד, בין ער, בין ישן' (מסכת בבא קמא - פרק ב משנה

אבל האמת היא שבנידון דידן סוף סוף הנוק והזורבן נעשה על ידי התרשלותינו מלימוד הקבלה גם בשוגג ובגרמא - ולכן אנו עדיין משלמים על בשרנו את אורך הגלות המרה הזו.

ובאמת שכבר בדברי רשב"י וגדולי המקובלים מצינו שהם הבינו שעל פי רוב התלמידים זוכמים המתרשלים מלעסוק בזוכמות הקבלה המנה רק כעיוורים וישנים או כשוגגים בלבד, ולכן טרזוהם לבאר ולהזהיר אותנו דאף על פי דנוקם אכן בא רק בגרמא - אמנם בכל זאת הוא בא! כן נתבאר בדברי הרמז"ל בסוף דרך עץ הזוים שכתב:

'פן הדבר הזה - מאזור שלנו משפט הבזוירה למאס ברע ולבזור בטוב ולעשות תיקונים גדולים על ידי עסק תורתנו ואין אנו עוסקים, נמצא אנו הגרמא בנזקין שהסטרא אזורא מתנפרת, זוס וזלילה! בפרט למוד זוכמות האמת, הוא למוד הקבלה - הוא ראש לכל התקונים, כמו שאמר הרב הקדוש רבי שמעון בן יוחאי זכרנו לברכה בפה מלא: דביה יפקון ישראל מגלותא - בזכות למוד הקבלה יצאו ישראל מן הגלות!

עד כאן לשון רמז"ל. ובאמת שכבר קדמו רשב"י בתיקון ל' באמרו:

ודא איהו רוזא דמשיזו. וי לון מאן דגרמין דזיל ליה מן עלמא ולא יתוב לעלמא! דאלין אינון דעבדין לאורייתא יבשה, ולא בעאן לאשתדל בזוכמה דקבלה! ...וי לון דגרמין עניותא וזרבא וביה והרג ואבדן בעלמא!

פירוש תיקוני הזוהר: וזהו רוזא של משיזו. אוי להם למי שגורמים שיכף לו מן העולם ולא ישוב לעולם! שאלו הם שעושים את התורה יבשה, ולא רוצים להשתדל בזוכמות הקבלה, וגורמים שמסתלק מעין הזוכמה שהיא י' ממנה, ונשארת ב' יבשה. אוי להם שגורמים עניות וזרב ובזה והרג ואבדן בעולם!

יום קכוז - מוקדש לע"ז זזן בן זוסמן ז"ל

הגדרת לימוד 'לשמה' על פי הסוד

סעיף ד

בענפים הקודמים הוכחנו שעל פי פשטן של דברים דנתבארו בש"ס ובפוסקים (כגון הרא"ש והאגלי טל) אכן שפיר יש לומר שכל עוד שהתלמידי זוכמים לא לומדים כדי לקנטר ולהתנאות אלא שימכוונים בלימודם 'לדעת את התורה ומשתדלים להבינה ולהוסיף לקוץ ופולפול', או אפילו אם אין להם שום כוונה מעל ומעבר לזה יכולים אנו לומר עליהם שלימודם אכן הוא 'לשמה' - כלומר 'לשם התורה' (כך ביארו הרא"ש ונפש הזוים).

ולא רק זאת, אלא שהוסיף האגלי טל שאף אם הלומד היקר מתענג מלימודו ובוה מתערב בלימודו גם הנאת עצמו, מכל מקום אין הנאה זאת פוסלת את לימודו מלהיות 'לשמה'. ואדרבה, כתב האגלי טל ש'זהו עיקר מצות לימוד תורה - להיות שיש ושמזז ומתענג בלימודו. דרק הלומד שלא לשם מצות הלימוד אלא לתענוג בכלד נזושב לומד שלא 'לשמה'! עד כאן לשונו.

עם כל זאת, עתה נראה יזודו שלדעת זוכמי הזוהר והמקובלים ישנה מדרגה של לימוד 'לשמה' לפני ולפנים ממה שביארו לנו זוכמי התלמוד. והגם שכל אזוד ואזוד מאתנו זוייב ראשית לכל לוודא שאכן לימודו הגיע כבר לדרגה הראשונה של לימוד 'לשמה' על כל פנים לפי הגדרת הש"ס והפוסקים, מכל מקום רצוננו בפרק זה לבאר שאלו שכבר הגיעו למדרגה זו לא יוכלו לעצור שם (ולתלות באיך גדול כמו הגדרת נפש הזוים והאגלי טל) - דאנן זזינן איך שרשב"י ורבינו מהרוז"ו תלו את עיכוב הגאולה ואורך גלותינו המרה ראשית לכל בזוסרוגם של כללות התלמידי זוכמים הללו לעלות בלימודם מדרגת לימוד 'לשמה' הפשטית שכולנו כבר התרגלנו אליה לזאת שביארו זוכמי הזוהר והמקובלים!

כבר ניתזנו לעיל את הבנתם של הרא"ש ונפש הזוים' בדברי הגמרא במסכת נדרים (ברך נא ע"א) 'ודבר בהן לשמן' - דכוונת רבותינו זכרוגם לברכה לומר שהדבור בעניני המצוות והלכותיהן (שהוא הלימוד) צריך להיות לשמן. פירוש - לשם הדברי תורה. וכבר כתבנו שטעמן פשוט - דהרי זוהי הכוונה הפשוטה ביותר בתיבת 'לשמה' עם מפיק ה'. כלומר - תלמוד תורה לשם התורה!

אִילָנָא זולק ב - פרק ו דְּוַיִּי

אמנם זוכמי הזוהר והמקובלים דרשו בזה דרשה אזורת - או ליתר דיוק דרשה נוספת על דרשת הש"ס שביארו הפוסקים שהבאנו לעיל. דלפי זוכמי הזוהר והמקובלים הפירוש העמוק בלימוד 'לְשִׁמָּה' היינו: לשם ה' - שהיא השכינה הקדושה הרמוזה באות ה' אזורנה דשם הוי"ה.

הידוע ליודעי ז"ן (ז"כמת צ'סתר) שבשם הוי"ה יתברך רמוזים כל העשר ספירות וכל הפרצופים שבעולם האצילות - על דרך זו:

קוצו של יו"ד רובו על ספירת הכתר ועל פרצוף 'אריך אנפין'.

אות יו"ד עצמה רומזת על ספירת זכמה ועל פרצוף 'אבא'.

אות ה' ראשונה רומזת על ספירת בינה ועל פרצוף 'אמא'.

אות ו' רובו על שש ספירות (זוסד גבורה תפארת נצוז הוד יסוד) ועל פרצוף 'זעיר אנפין'.

אות ה' אזורנה רומזת על ספירת המלכות ועל פרצוף 'נוקבא דזעיר אנפין'. והיא הידועה בשם 'השכינה הקדושה' בכל מקום:

אם כן נמצינו למדין דהיינו פירוש לימוד 'לְשִׁמָּה' על פי סודן של דברים - לשם תיקון השכינה הקדושה הרמוזה באות ה' אזורנה דשם הוי"ה.

ענף א

לשון האריז"ל על לימוד 'לְשִׁמָּה'

הגם שסוד זה של לימוד 'לְשִׁמָּה' ביארו זוכמי הזוהר בכמה מקומות בכללותו, לפני שנציג את לשונם נראה תזזילה את לשונו של האר"י הקדוש בשער המצוות (בפרשת ואתוון), ומשם נזוזר לדברי הזוהר. זה לשון האריז"ל: (ומה שבא בסוגריים מרובעות כאלו הם הגהות מדיין למען ירוץ הקורא בלשונו)

ענין מזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה 'רבי מאיר אומר - כל העוסק בתורה 'לְשִׁמָּה' זוכה לדברים הרבה כו'. ביאורו הוא זה: כי 'לְשִׁמָּה' רוצה לומר לשם ה'. רוצה לומר - שיבשיך התורה לאות ה'. [ואות ה' זו היא בןשכינה הקדושה הנקראת] 'לאה', והתורה היא יסוד [של] 'אבא' שבתוך 'זעיר אנפין'.

והנה מן הזוזה [ד'זעיר אנפין] ולמטה יש שני פרצופים - של 'עקב' פרצוף אזור בפנים ד'זעיר אנפין' והוא לוקוז הארות יסוד ד'אבא, והשנית הוא 'רוזל' באזוריים ד'זעיר אנפין' ולקוזות הארות יסוד ד'אימא. אבל מן הזוזה [ד'זעיר אנפין] ולמעלה אין שם אלא בזינת 'לאה' באזורי זעיר אנפין' - לסיבת היות המקום מכוסה בשני כיויים שהוא אורות 'אבא' המכוסים תוך יסוד ד'אבא' ותוך יסוד ד'אימא' כנודע, כי לכן לא יצא בזינת 'עקב' מן הזוזה ולמעלה. ואמנם כל האורות ד'אבא' ו'אימא' יוצאות אל 'לאה'.

וזאת היא כוונת עסק התורה 'לְשִׁמָּה' - שיכוין להמשיך אורות יסוד 'אבא' הנקרא 'תורה' אל 'לאה' העליונה הנקראת 'אות ה'. ועל ידי כן מתמתקין הדינין הקשים אשר בה כנודע - כי 'לאה' נקראת דינא קשיא, ולכן שכרו גדול כנוכר במשנה הנזכרת. ונמצא כי כל הכוונות צריכות להיות על ידי אות ה' כמו שיתבאר. וזהו 'לְשִׁמָּה' - לשם ה'.

והענין הוא כי הנה 'לאה' היא מכוונת ממש כנגד היסוד ד'אבא' במקום שהוא מכוסה שהוא עד הזוזה [ד'זעיר אנפין], ואנו צריכין להמשיך אורות היסוד הנזכר בכל פרצוף 'לאה'! עד כאן לשון הארז"ל.

ואל יבהל הקורא הנעים מהמושגים הנשגבים האלו שהזכרו בלשון הארז"ל. דתמצית דברי האר"י באים להדגיש שתכלית לימוד 'לְשִׁמָּה' היינו לשם תיקון השכינה הקדושה הנקראת 'לאה' ממאור התורה שבא להמתיק את דיני השכינה!

וגם אם עדיין לא זכינו ללמוד על פי סודן של דברים מה בדיוק פירוש 'לאה' או 'רוזל', ולא מבעי מה פירוש 'יסוד דאבא' - מכל מקום הזוי יתן אל לבו שתכלית לימוד 'לְשִׁמָּה' היינו לשם ה'. כלומר - לשם תיקון השכינה הקדושה הרמוזה באת ה' אזורנה דשם הוי"ה יתברך.

יום קכט - מוקדש לזכות זונה בת פייגא

ענף ב

לשון התיקוני זוהר והזוהר זודש בפירוש לימוד 'לשמה'

ואם כן הוא שעומק הפירוש של לימוד 'לשמה' היינו לשם ה' אזורונה דשם הוי"ה שהיא השכינה הקדושה, או ודאי שנרצה כולנו לדעת האריך בדיוק ניתן להשיג את מרבית תיקון השכינה בעוסקינו בתורתנו הקדושה. דבר זה ביארו זכמי הזוהר בכמה מקומות, אבל אנו נעיין בלשונם בתיקוני זוהר זודש (בדף ק"ז ע"א) משום הקשר האמין שיש בין המאמר ההוא לדברי מהרז"ו אצלנו (לא רק בפרק זה אלא גם בפרקים הקודמים).

וכמו שנראה בסמוך, אפשר אולי לומר שהמאמר הזה הוא בעצם המשך אותו המאמר מתיקון ל' שעליו בנויים רובם ככולם של דברי רבינו מהרז"ו בפרקים הללו (כלומר, שבמקום שהפסיק רש"י בתיקון ל' המשיך כאן הרעיא מהימנא לדבר באותו ענין). וביארנו מאמר זה בעיקר לפי פירוש 'מתוק מדבש' וביאור הגר"א לתיקונים. זה לשון התיקוני זוהר זודש (בדף ק"ז ע"א):

וְאָמַר לְמַאֲרֵי מְתִיבְתָּא - קְבִילוּ הַאי אַבְנָא לְגַבִּיכוּ. דְּהָא שְׂכִינְתָּא אִיהִי בְּגֻלְתָּא, וְלִית בָּכוּ מָאן דִּי תַעֲר לְגַבְהָ לְרַצָּאָה לָהּ לְגַבִּי בְּעֵלָהּ. וְלֹא עוֹד אֶלָּא כַּמָּה מַאֲרֵי מְדַרְשׁוֹת דְּאֵינוֹן זְוָרִין לְגַבִּיכוּ צְוֹזִין בְּכָל יוֹמָא וְלִילָיָא בְּאוֹרֵיתָא דְּבַעַל פְּהָ, בְּכַמָּה קוּשְׁיִין.

פירוש התיקוני זוהר זודש: ואמר הרעיא מהימנא שהוא נשמת משה רבינו עליו השלום לראשי הישיבה של מעלה: קבלו אליכם את האבן הזו (הוא כינוי להשכינה הקדושה הנקראת 'אבן'), שהרי השכינה נמצאת בגלות ובכל זאת אין בכם מי שיתעורר אליה כדי לרצותה לבעלה. והטעם שאין ביד העליונים (בישיבה של מעלה) לתקן את השכינה הוא משום "במתים זופשי" (תהילים פ"ז ו) - והרי אין עוד תועלת במצוותנו של הנפטר ואין שכר בעמלו. ממילא מובן שהכל תלוי בהתעוררות של התחתונים שעדיין צריכים להתגבר על יצרם הרע, ובהם גורמים נזות רוזו להקדוש ברוך הוא. ומתאונן הרעיא מהימנא שלא עוד שאין ביכולתכם לתקן תיקוני השכינה הקדושה בישיבה של מעלה, אלא שגם ישנם כמה בעלי מדרשות למטה בעולם הזה שכן יש ביכולתם לתקן תיקוני השכינה בלימודם, אמנם הם עוסקים רק בפשטי התורה! ואמר על התלמידי זכמים למטה

אילנא זולק ב - פרק ו דינאיי

עא

שׁהם בבזינת ׳זבֿרים׳ אַעֲלֵכֶם - רוצה לומר זבֿרים עם הצדיקים שבגן עדן, כדכתיב: ״הַיּוֹשֵׁבֵת בְּגַנִּים וְזַבְרִים מִקְשִׁיבִים לְקוֹלָהּ הַשְּׂמִיעֵנִי״ (שיר השירים וז יג). כלומר, שהצדיקים שבגן עדן מקשיבים לקול התורה של התלמידי זכמים שבעולם הזה ולכן הם נקראים בבזינת ׳זבֿרים׳. אבל דא עקא - שגם אותם התלמידי זכמים שכן יש ביכולתם לתקן תיקוני השכינה על ידי לימודם לא עוררים לשכינה הקדושה!

וְצוּזוּן בְּהַ פְּכַלְבִין דְּאִמְרִין ״הב הב״ פְּצוּנָא דְּגִיהֶנֶם דְּצוּזוּ ״הב הב״. הָדָא הוּא דְּכְתִיב: ״לְעֵלְקָהּ שְׁתֵי בְּנוֹת, הַב הַב״ (משלי ל טו).

פירוש התיקוני זוהר וזדש: ממשיך לבאר דאותם התלמידי זכמים צוּזוּם למטה בְּכַל יום וְלִלְנָה בתורה שבעולם היצירה שישם יש אזוזות הקליפות שמהם עוסקים רק בפשטי התורה שבעולם היצירה שישם יש אזוזות הקליפות שמהם מתעוררות הקושיות, ואינם עוסקים בזולק הסוד שבתורה שכנגד עולם האצילות דשם אין לקליפות אזוזות - כמו שכתוב: ״לֹא יִגְרָה רָע״ (תהילים ה ה). ומכיון שזולק הפשט שבתורה אינו גורם את היזוד הראוי למעלה בין השכינה הקדושה לבעלה כמו שזולק הסוד גורם, לכן נזושב להם כאילו הם צוּזוּם בְּהַ פְּצוּנָא כְּלָבִים שְׂאוּמְרִים ״הב הב״ שפירושו דן תן. כלומר, שעיסקם בתורה הוא על מנת לקבל פרס, כדלקמן. ואם כן, במה שהם צוּזוּם למטה ״הב הב״ הרי אותם התלמידי זכמים דומים פְּצוּנָא דְּגִיהֶנֶם שְׂצוּזוּ ״הב הב״ - דהרי הגיהנם צוּזוּ תן, תן לי את הרשעים! וְהוּ כְּמוֹ שְׂפִתוֹב: ״לְעֵלְקָהּ שְׁתֵי בְּנוֹת, הַב הַב״ (משלי ל טו). ופירוש הפסוק לפי דרכנו - ״לְעֵלְקָהּ׳ שהיא תולעת המוצעת את דם האדם הרומזת על הגיהנם השואב את נשמות הרשעים, שְׁתֵי בְּנוֹת׳ - שהם שתי כוזות הצועקות ״הב הב״. כלומר, תן לנו עוד רשעים לגיהנם׳.

״הב״ לָן עוֹתְרָא בְּעֵלְמָא דִּין, ״הב״ לָן עוֹתְרָא בְּעֵלְמָא דְּאֵתִי. כְּמָה דְּאִוְקְמוּהָ: לְבוֹד תוֹרָה הַרְבֵּה וְיִתְנוּ לָהּ שְׂכָר הַרְבֵּה׳.

פירוש התיקוני זוהר וזדש: כמו כן גם אלו הבעלי תורה שבעל פה העוסקים רק בזולק הפשט כאילו אומרים: ״הב״ (תן) לָנוּ עֵשֶׂר בְּעוֹלָם הַזֶּה, ״הב״ (תן) לָנוּ עֵשֶׂר בְּעוֹלָם הַבָּא! רוצה לומר - מכיון שהם עוסקים רק בפשטי התורה שכנגד עולם היצירה שיש שם עירוב של טוב ורע, זה גורם להם שלומדים על מנת לקבל פרס, ולכן אינם גורמים יזוד למעלה כלל. ובביאור הגר"א כתב על הטעם שהקיש הרעיא מהימנא את התלמידי זכמים הצוּזוּם ״הב הב״ (״הב״) לָנוּ עֵשֶׂר בְּעוֹלָם הַזֶּה, ״הב״ לָנוּ עֵשֶׂר בְּעוֹלָם הַבָּא) לגיהנם שגם צוּזוּ ״הב הב״ בזה הלשון: וְשִׁנְיָהּ יוֹרְדִין לְגִיהֶנֶם, כְּמוֹ שְׂאוּמְרִים לְקַבֵּן וְאֵלֶיךָ דְּלֹא מִשְׁתַּדְּלִין כּו' לְדִרְאוּן עוֹלָם׳. וזה שאמר לעיל בסמוך: כְּמוֹנָא דְּגִיהֶנֶם דְּצוּזוּ ״הב הב״ כו' - שתי הכתות האלו. וזה שאמר: ״כְּכַלְבִין כְּמוֹנָא דְּגִיהֶנֶם׳ - שהן (שכר) בעולם הזה ושכר) בעולם

אֵילָנָא זולק ב - פרק ו דְּוַזְי

הבא נגד שתי כתות האלו! עכ"ל הגר"א. ודבר זה נרמז כמו שפארוה זוכמינו זכרונם לברכה במושגה (בפרקי אבות סוף פרק ב): 'למד תורה הרבה, ויתנו לך שְׂכָר הַרְבֵּה'. זה אמרו על התלמידי זכמים העוסקים רק בזולק הפשט שבתורה שכנגד עולם היצירה, כמו שסיימו שם: 'ודע, מתן שְׂכָרן שֶׁל צְדִיקִים לְעֵתִיד לְבֹא'. דהרי הם מכוונים על כל פנים לשכר בעולם הבא, ולפעמים גם לשכר בעולם הזה. אבל אלו העוסקים בסתרי תורה שבעולם האצילות שאין שם אזויות הקליפות, הרי הם לומדים 'לשְׂמֹה' - ולא על מנת לקבל פרס בעולם הזה או בעולם הבא, אלא רק לשם ה'! כלומר, כדי לייזוד קודשא בריך הוא ושכינתיה שהיא סוד ה' אוזרונה דשם הוי"ה. ולפי מזה שביאר הגר"א על פי סוף המאמר דילן, דוקא הם ינצלו מגיהנם - מדה כנגד מדה. דמכיון שהם לא צווחו "הב הב" בווייהם, לכן יזכו להנצל מגיהנם האומר "הב הב"!

וְלִית מֵאֵן דִּישְׁתַּדַּל בְּאוֹרֵיתָא לְסַלְקָא בֵּיה שְׂכִינְתָא מִן גְּלוּתָא, וְלִיזְוֹדָא לָהּ עִם בְּעֵלָה - דְּאִינֵן אֲטִימִין דְּעֵינִין, סְתִימִין דְּלִבָּא. וּבְגִין דָּא קָלָא נִפְק בְּכָל לֵילָא כַּד נְזִיזִית קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִנְתָּא דְּעָדָן, דְּסַלְקִין גְּשִׁמְתֵינָן קַמֵּיהּ. וְהָהוּא קָלָא אָמַר "קָרָא" - כְּדִכְתִּיב: "קוֹל אוֹמֵר קָרָא" (ישעיה מו) - זֵיל וְאִימָא לֹון דִּישְׁתַּדַּלֹון בְּאוֹרֵיתָא לְזוּבְרָא שְׂכִינְתָא עִם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

פִּירוּשׁ הַתִּיקוּנִי זוּהַר זוּדֵשׁ: ממשיר הרעיא מהימנא להתאונן על כבוד השכינה ואומר: אין מי שישתדל בסודות שבתורה כדי להעלות את השכינה מהגלות ולכוון בלימודו לייזוד אותה עם בעלה. כי רק בלימוד סודות התורה עולה השכינה הקדושה אל בעלה ומתייזדת עמו. והטעם שאינם משיגוים על דבר זה הוא משום שכללות התלמידי זכמים הם אטומי עינים מלראות וסתומי לב מלהתבונן בגודל מעלת העוסק בתורה על דרך הסוד במה שגורם בלימודו לייזוד את השכינה הקדושה עם בעלה. ומשום זוסרון זה בלימוד הקבלה בְּכָל לֵילָה יוצא קול אל המלאך גבריאל פאשר יורד הקדוש ברוך הוא לָנָן עָדָן התזותן בוזצות הלילה, דאו בוזצות הלילה עולות הנשמות לָפְנֵינוּ כדי לגרום את היזוד שנעשה בוזצות הלילה. בשעה זו אותו הקול אומר למלאך גבריאל "קָרָא", כְּפִתוּב: "קוֹל אוֹמֵר קָרָא" (ישעיה מו)! רוצה לומר - שהקול אומר למלאך גבריאל: לָהּ וְאָמַר לָהֶם לאותם הנשמות של התלמידי זכמים למטה שישתדלו בסודות התורה בכונה כְּדִי לְזוּבְרָא את השכינה עם הקדוש ברוך הוא - כי עתה בגלות אין יזוד ביניהם למעלה אלא אם כן מכוונים למטה לייזוד את השכינה עם בעלה!

אילנא זולק ב - פרק ו דיוני עג

בְּנוֹנָא דְדוּד דְאָמַר: "אִם אֶתְּן שְׁנַת לְעֵינַי, לְעַפְעַפִּי תְנוּמָה עַד אֲמַצָּא מְקוֹם לִיהוּדָה" (תהלים קלב ה). וְאִיהוּ הָיָה מִשְׁתַּדֵּל בְּאוּרֵיתָא לְזוּבְרָא אֲמָרָא דְאֶתְמַר בָּהּ: "וְאֵל תִּטֵּשׁ תּוֹרַת אֲמֹרָה" (משלי א ז) עִם בְּעֵלְהָ. דְהָא שְׂכִינְתָא מִסְטָרָא דְזוֹסֵד אֶתְקַרֵּי אֶת 'גְּמִילוֹת זוֹסְדִים', וּמִסְטָרָא דְגְבוּרָה אֶתְקַרֵּי אֶת 'עֵקֶדָה' וְקָרְבָּנָא, וּמִסְטָרָא דְעַמּוּדָא דְאֲמַצְעִיתָא אֶתְקַרֵּי אֶת 'תּוֹרָה'. וְלִית מָאן דְיִתְעַר לָהּ בְּאֵלִין מְדוּת לְגַבֵּי בְּעֵלְהָ. דְהָא הוּא דְכַתִּיב: "אֵין מְנַהֵל לָהּ וְגו'" (ישעיה נא יז).

פירוש התיקוני זוהר זורשי: וזה כמו שאמר דוד המלך: "אם אתן שנת לעיני, לעפעפפי תנומה עד אמצא מקום ליהודה" (תהלים קלב ה). פירושו: שאמר דוד - לא אנוח עד שאמצא ואעלה את השכינה הנקראת 'מקום' לזוברה עם בעלה זעיר אנפין הנקרא 'יהוה'. ולכן הָיָה דוד המלך מִשְׁתַּדֵּל בְּתוֹרָה בכוונה זו לְזוּבְרָא אֶת הָאִם שֶׁהִיא הַשְׂכִּינָה שְׁנֹאֲמַר בָּהּ: "וְאֵל תִּטֵּשׁ תּוֹרַת אֲמֹרָה" (משלי א ז) עִם בְּעֵלְהָ שֶׁהוּא זְעִיר אֲנַפִּין. וְהַטַּעַם שֶׁהַשְׂכִּינָה נִקְרָאת 'אִם' הוּא מִשּׁוּם שֶׁהִיא הָאִם וְהַמְקוּר שֶׁל כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. וְיָדוּעַ שֶׁלֹּכֵן הָיָה דוּד הַמֶּלֶךְ תְּמִיד עַר מְזוּצוֹת הַלֵּילָה וְאֵילָךְ כְּדֵי לְתַקֵּן אֶת הַשְׂכִּינָה הַקְּדוּשָׁה בְּתוֹרָה שֶׁהִיא לומד או (כדיאיתא במסכת ברכות - דף ג ע"ב). ואמר עוד הרעיא מהימנא: שְׁהָרֵי הַשְׂכִּינָה מִצַּד שֶׁל הַזּוֹסֵד נִקְרָאת 'גְּמִילוֹת זוֹסְדִים', וּמִצַּד הַגְּבוּרָה נִקְרָאת 'עֵקֶדָה' וְקָרְבָּן - דְהָרֵי עֵקֶדָת הַקָּרְבָּן וְשׁוֹזִיטוֹ הוּא מִצַּד הַגְּבוּרָה, וְלֹכֵן הָאָדָם צָרִיךְ לְהַתְּבוּן בְּשַׁעַת הַקָּרְבָּן קָרְבָּנוֹ שֶׁהוּא הִיא רָאוּי לְהִיּוֹת נֶעֱקָד וְנִשְׁזוּט בְּמִקְוָמוֹ לוֹלֵי הַזּוֹסֵד שֶׁעֲשֵׂה הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא עִמּוֹ בְּמִה שֶׁצּוֹוָהוּ לְהַקְרִיב קָרְבָּן זֶה תְּזוּתִיו. וּמִצַּד הָעַמּוּדָה הָאֲמַצְעִי שֶׁהוּא הַתְּפָאֶרֶת נִקְרָאת הַשְׂכִּינָה 'תּוֹרָה'. וְאֵלּוּ הֵם שְׁלוֹשֵׁה עַמּוּדֵי הָעוֹלָם - הַתּוֹרָה, וְהַעֲבוּדָה, וְגְמִילוֹת זוֹסְדִים (כדיאיתא בריש פרקי אבות). וְהַטַּעַם שֶׁהַרְעִיא מִהֵימְנָא מִתְּאֵוֹן כָּל כֶּךָ עַל הַתְּרַשְׁלוּת לומדי התורה מלתקן את תיקוני השכינה על ידי לימוד הקבלה הוא משום שאף על פי שבזמן שביית המקדש היה קיים עצם קיומם של אותם המצוות (ובפרט עבודת בית המקדש) היה גורם ליזווד למעלה אפילו בלי כוונת היזווד, מכל מקום עתה בגלות אין יזווד למעלה אם לא מכוונים לכך. ודא עקא לרעיא מהימנא - בראותו שאין מי שיעזר אותה בכוונה לזוברה עם בעלה במדות הללו של זוסה, גבורה, ותפארת. וְהוּ שְׂכַתִּיב "אֵין מְנַהֵל לָהּ מִכָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְאֵין מְזוּזִיק בְּיָדָהּ מִכָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (ישעיה נא יז)! כְּלוּמַר - אֵין מִכָּל נִשְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה שֶׁהֵם בְּנֵי הַשְׂכִּינָה הַקְּדוּשָׁה מִי שֶׁיִּנְהַיְגָה לְמַטָּה בְּכוּוֹנָה לְהַעֲלוֹתָהּ אֶל בְּעֵלְהָ לְצוּרֵךְ הַיִּזוּוד. וְהַטַּעַם - לְפִי שְׂאִינִם בְּקִיָּאִים בְּסוּדוֹת הַתּוֹרָה לְכוּיִן לְיִזוּוד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׂכִינְתָהּ, וּמִמִּילָא אֵין לְיִמּוּדֵם 'לְשִׁמָּה' (כלומר - לשם ה').

יום קל - מוקדש לכות זונה בת פייגא

וּבְגִין דָּא קָלָא אָמַר: "מָה אַקְרָא? כָּל הַבֶּשֶׂר וְזָצִיר" (ישעיה מו) - דְּלָא מִשְׁתַּדְּלִין אָלָא לְדַבְּזָא בְּשָׂרָא. וְאֵלִין אֵינּוּן עִמֵּי הָאָרֶץ. וְאֵלִין דְּמִשְׁתַּדְּלִין בְּגַמְיָלוֹת זֹסְדִין וּבְאֹרֵיתָא, לָא מִשְׁתַּדְּלִין אָלָא לְגַרְמִיָּהוּ!

פירוש התיקוני זוהר וזרשי: ומשום זסרון זה בלימוד הקבלה, לכן תקול

של גבריאל אומר: "מה אקרא?" הרי ממילא אין למטה מי שיתעורר בקריאתי ויתוויל לכיון לשם יזוד קודשא בריך הוא ושכינתיה! ועוד אמר קולו של גבריאל: "כל הבשר וזציר?" (ישעיה מו) - בראותו איך שהתוודעו לא משתדלים אלא לזבזב בשר תאוה למלאות כריסם, ואלו הם עמי הארץ. ולא רק זאת, אלא שגם כל התלמידי זוכמים האלו שכן משתדלים בגמילות זסד ובתורה בכל זאת אינם מתעוררים לעשות זאת בכונה לשם יזוד קודשא בריך הוא ושכינתיה. דהרי הם לא משתדלים בתורה ובמעשים טובים אלא לתועלת עצמם - דהיינו על מנת לקבל פרס בעולם הזה או בעולם הבא. ואם תשאל אותם למה הם עוסקים בתורה ובגמילות זסדים? תראה שאינם בקיאים בתורת הסוד כדי שיוכלו לכיין בעוסקם בתורה ובגמילות זסדים לייזוד קודשא בריך הוא ושכינתיה. דהרי הם אומרים בפשטות שהם 'עושים רצון קונם' בלי לדעת יותר מזה. ובזסרון זה נכלל גם הכונה הפשטית של לימוד 'לשמה' שהזכירו הפוסקים שהזכרנו לשונם לעיל על פי הגמרא במסכת נדרים. דאף על גב שבלימודם הם באמת מכוונים לשם התורה ולהסיף לקזז ופלפול וכי, סוף סוף מכיין שאינם ידעים מה פירוש 'שכינה' ומה פירוש 'בעלה' ומהו סוד ה' אוזרונה דשם הוי"ה, לכן לצער השכינה הקדושה לימודם עדיין נגדר לתועלת עצמם - בעולם הזה ובעולם הבא. וכל זה הגם שבדאי שמכוונים הם בלימודם לקיים מצוות קונם שקדשנו במצוותיו וצונו לעסוק בדברי תורה ולא להקניט ולקנטר זלילה!

וּבְגִינְיָהוּ אָתְמַר: "וְכָל זֹסְדִין כְּצִין הַשְּׂדֵה" (שם). וְכָל אֵלִין דְּלָא מִשְׁתַּדְּלִין בָּהּ לְשִׁמְהָ, רוּזָא דְּקוּדְשָׁא דְּאֵיהִי שְׂכִינְתָּא לָא שְׂרִיא עָלֶיהוּ. הָדָא הוּא דְּכִתְיִב: "וַיִּזְכַּר כִּי בֶּשֶׂר הַמָּוֶה, רוּזָא הוֹלֵךְ וְלֹא יָשׁוּב" (תהלים עז לט).

פירוש התיקוני זוהר וזרשי: ובשבילם נאמר בהמשך הפסוק ההוא "וכל

זסדו כצין השדה" - דהרי כל הזסד שהם עושים אין לו זשיבות אלא כפרוז השדה שמיצין לרגע ומיד נובל. וכן הוא התועלת שבאה למעלה על ידי אלו שעוסקים למטה בתורה ובגמילות זסדים ללא הכונה על פי הסוד לייזוד קודשא בריך הוא ושכינתיה! וכתב הרמ"ק שאין הכי נמי שבזמן שבית המקדש היה קיים

אילנא זולק ב - פרק ו' דיזיי

עה

והיו מקריבים קורבנות תדיר כדי לייזוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, שאז גם בעוסקם בפשטי התורה ומעשה המצוות על מנת לקבל פרס (בעולם הזה ובעולם הבא) היה זה מועיל בייזוד עם סגולת הקורבנות לייזוד קודשא בריך הוא ושכינתיה למעלה. אמנם מאמר התיקונים שלנו בא ללמוד שלאזור שבעונותינו הרבים זורב בית המקדש ובטלו הקורבנות וגלתה השכינה ממקומה, אין יזוד למעלה בבזינת העובר או הלומד על מנת לקבל פרס (בעולם הזה או בעולם הבא). לכן כאן במאמר שלנו משמיע לנו הרעיא מהימנא שבזמן הגלות אין יזוד למעלה אלא כאשר הלומד עוסק בסודות התורה ומכוין לייזוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בעת עסקו בתורה וקיום המצוות. ודע שכל אלו שלא משתדלים פה לשמה אלא כדי לקבל שכר בעולם הזה או בעולם הבא, כגון שעוסק בתורה כדי שיקראוהו רב' ויכבדוהו בני אדם או כדי שימצא פרנסה למשפוחתו - ריז הקדש שהיא השכינה לא שורה עליהם. זהו שכתוב: "ויזכר פי בשר המה" כלומר - שכל כוונתם היא לתועלת נפשם ובשרם וגופם בעולם הזה, ולא לא לשם יזוד קודשא בריך הוא ושכינתיה. לכן מסיים אותו פסוק ואומר: "ריז הולכה ולא ישוב" (תהלים עז לט) כלומר, שרוז הקדושה שהיא השכינה הולכת ומסתלקת מעליהם ולא תשוב לשרות עליהם. דאף על פי דלכאורה מוזמת עוסקם בתורה תדיר היה ראוי שתשרה השכינה עליהם, מכל מקום מכיון שכוונתם היא רק לשכר בעולם הזה ובעולם הבא לכן אין השכינה הקדושה שורה עליהם.

ואית דלא משתדלין באורייתא דבעל פה לשמה, ואתמר בהון:
"וימררו את זמיהם בעבדה קשה" (שמות א יד) - דא קושיא. "בזומר" -
דא קל וזומר. "ובלבנים" - בלבון ההלכות, דעליהו אתמר: "ותכן
לבנים תתנו" (שמות ה יז).

פירוש התיקוני זוהר וזדש: ויש שלא משתדלים בתורה שבעל פה לשמה - דהיינו לשם ה' דהרי הם עדיין לא יודעים סוד זה ולכן לא מכוונים לייזוד קודשא בריך הוא (שהוא סוד אות ו' דשם הוי"ה) עם שכינתיה (שהיא סוד אות ה' אזורנה דשם הוי"ה). ומה שאמר הרעיא מהימנא שלא משתדלים בתורה שבעל פה לשמה, רצונו לומר שאינן מכוונים לייזוד את התורה שבעל פה שהיא סוד המלכות (סוד אות ה' אזורנה דשם הוי"ה) עם התורה שבכתב (סוד אות ו' דשם הוי"ה). אלא כוונתם בעסק התורה הוא לשכר בעולם הזה וגם שכר בעולם הבא - דהיינו על מנת לקבל פרס, ולכן הם טורזים ומתייגעים בעמל גדול ובטירוז רבה בבית המדרש, כדלקמן. ואומר הרעיא מהימנא שמשום שבעבור השכר בעולם הזה ובעולם הבא הם יגעים כל כך בתורה, לכן עליהם נאמר בפסוק: "וימררו את זמיהם בעבדה קשה" (שמות א יד) - זו קשיה המתעוררת בזמן הלימוד מכוח הקליפה המסתירה מהם את ההלכה (כמו שבאירנו על פי כתבי הארז"ל בפרק א). ומה שכתוב באותו פסוק: "בזומר" - זה רומז על קל וזומר. כלומר, שלפעמים

אילנא זולק ב - פרק ו' ד'ז"י

הסוגיא 'זמורה' וקשה עליהם ומצריכה מהם טירוזא רבה כדי להבינה, ולפעמים היא יותר 'קלה'. ומה שכתוב: "וּבְלִבָּיִם" - זה רובו על הטרוזו והיגיעה שהם משקיעים בַּלְבּוֹן הַהִלְכוֹת. ואמר עוד שְׁעֲלֵיהֶם נֹאמֵר: "וְהָיָה לְבָנִים תִּתְּנוּ" (שמות ה' יז) - זה הטרוזו הצריך כדי לעמוד בהספקים הגדולים שישמו על עצמם להשיג מדי יום ביומו, כמו שפירש רש"י בזומש ש"תקן" הוא לשון סכום.

"בְּכָל עֲבוּדָה בְּשִׁדָּה" - הָא בְּרִיתָא. "אֵת כָּל עֲבוּדָתָם" - הָא פְּסָקָא.
"אֲשֶׁר עָבְדוּ בָהֶם בְּפִרְיָא" - פְּרָכָא. כִּד מָטוּ לְעוֹמְקָא שֶׁל הַלְכָּה
אֲתַמַּר בְּהוֹן לִית הַלְכָּה כְּפִלּוֹנִי.

פירוש התיקוני זוהר זדרש: ומה שאמר הפסוק: **"בְּכָל עֲבוּדָה בְּשִׁדָּה" -** זו בְּרִיתָא. והוא לשון 'זוּי', כמו השדה שהוא מזוּי לעיר. ומה שאמר הפסוק **"אֵת כָּל עֲבוּדָתָם" - זו פְּסָקָא.** כלומר, שיכל עבודתם היא כדי להגיע להוראה ולפסוק הלכות, דידוע שיגיעה רבה צריך למי שרוצה לפסוק כהלכה. ומה שאמר הפסוק: **"אֲשֶׁר עָבְדוּ בָהֶם בְּפִרְיָא" -** זה רובו שלפעמים גם אזור שיטרוזו טירוזו רבה ויתייגעו יגיעה גדולה בלימודם כדי להבין את ההלכה, בכל זאת מדי פעם ימצאו הם בעצמם או שיקשו להם אזורים פְּרָכָה שתסתור ותפרוך את כל מה שיטרוזו ונתייגעו להבין בהלכה זו עד עתה. דהיינו, גם שְׁשִׁיגֵיעוּ לְעוֹמְקָא שֶׁל הַלְכָּה יתכן שבכל זאת בסוף יהיה נֹאמֵר בָּהֶם **"אֵין הַלְכָּה כְּפִלּוֹנִי.** הרי שעל כל העמל והיגיעה הרבה שלהם על מנת לקבל פרס בעולם הזה ובעולם הבא רובו הפסוק **"וַיִּמְרְרוּ אֶת זַיִתָּהֶם וכו'"** כמו שנדרש כאן.

יום קלא - מוקדש לתורם בעילום שם

וְאֵית אֲזוּרִינִין דְּאֵינוּן מְאָרִי תְרִיסִין דְּבִי מְדַרְשָׁא דְּאֲתַמַּר בְּהוֹן: "אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֵהָל" (במדבר י"ט יד). כְּמִזְהָ דְּאֲוֹקְמוּהָ מְאָרִי מִתְּנִיתִין: "אֵין הַתּוֹרָה מִתְּקִימָת אֶלָּא בְּמִי שִׁמְמוּת עֲצֻמוֹ עֲלֵיהָ, וְלִית מִיתָה אֶלָּא עֲנִי - דְּאֲוֹקְמוּהָ בָּהּ: 'פֶּת בְּמִלּוֹז תֹּאכַל. וְעֲלִיהוּ אֲתַמַּר: "יִזְוִיו מִתֵּיף" (ישעיה כו יט) - אֲלִין דְּאֲתַמַּר בְּהוֹן "אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֵהָל". הִוְהֵאֵי בְּהוֹן אֲתַקִּימָת שְׂכִינְתָּא!

פירוש התיקוני זוהר זדרש: ויש תלמידי זכמים אֲזוּרִים שְׁכֵן מִשְׁתַּדְּלִים בָּהּ לְשִׁמָּה - כלומר לשם ה'. ואלו כן מכוונים בעוסקם בתורה לשם יזוד קודשא בריך הוא ושכינתיה - ולא על מנת לקבל פרס. ואמר הרעיא מהימנא בשבזום שָׁהֶם בְּעֲלֵי הַמְּנִינִים שֶׁל בֵּית הַמְּדַרְשׁ. ונקראים 'בְּעֲלֵי הַמְּנִינִים' לפי שבתורתם

אילָנָא זולק ב - פרק ו דוֹזִי

עו

הם מנינים על השכינה הקדושה מאוזויות הזויצונים בגלות. והם אלו שְׁנֵאָמַר בָּהֶם: "אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֵהָל" (במדבר יט יד) - כלומר, שהם בני אדם המוסרים נפשם לייזוד את השכינה הקדושה הנקראת "אֵהָל" עם בעלה, דהרי הם יודעים שזהו תכלית לימוד לְשִׁמָּה - לשם ה'. וסוד זה נרמז בדברי רבותינו זכרונם לברכה **כְּמוֹ שֶׁבְּאֵרוֹתָ בְּעַלֵי הַמִּשְׁנָה** (במסכת ברכות - דף סג ע"ב) באומרם: **'אין התורה מתקיימת אלא בְּמִי שְׁמַמִּית עֲצָמוֹ עִלְיָהּ**. ולפי דרכנו מתפרשים דבריהם כך: אין התורה שבעל פה (שהיא סוד מלכות וסוד ה' אזורנה דשם הוי"ה) מתקיימת במה שמתייזדת עם בעלה בגלות אלא בְּמִי שְׁמַמִּית ומוסר עֲצָמוֹ ונפשו עִלְיָהּ כדי לייזודה עם בעלה. ומפרש הרעיא מהימנא את דבריו עוד יותר באמרו: **וְאֵין מִיתָה אֶלָּא עֵנִי** (כדאיתא במסכת נדרים - דף סד ע"ב)! דמכיון שהתלמידי זוכמים הללו אינם רודפים אזור פרס בעולם הזה כגון עושר וכבוד אלא רק לומדים כדי לייזוד את השכינה הקדושה עם בעלה, ממילא מכיון שזוהי דרכה של תורה לְשִׁמָּה מוכנים הם לסבול עבור מסירות נפשם עוני ודוּזֹק (והרי העני נמשל למה). וזהו כְּמוֹ שֶׁבְּאֵרוֹתָ רבותינו זכרונם לברכה (בפרק ו מפרקי אבות): **כֵּךְ הִיא דְרַכָּה שֶׁל תּוֹרָה: פֶּת בְּמִלּוֹז הַתַּכְּלֵל - כלומר, שאפילו אם אין לו דבר אזור לאכול מזומת עוני מכל מקום ימשיך לעסוק בתורה. ועל פי סודן של דברים יתפרשו דברי זוכמינו כך: הפת' שהיא סוד המלכות מתייזדת בגללם עם יסודו של בעלה הנקרא 'ברית מלז', ואין אכילה אלא לשון זיווג - כלשון 'יש לו פת בסלו' ו-'ולא ידע אתו מאומה כי אם הקלום אשר הוא אוכל' (בראשית לט ו), ו-'אָכְלָה וּמְזוֹתָה פִּיהָ' (משלי ל ט). ואמר עוד שמכיון שהם כביכול מביטים עצמם כדי לייזוד את השכינה הקדושה עם בעלה, ממילא מדה כנגד מדה **עֲלֵיהֶם נֶאָמַר: 'זִיוֵי מִיתָה'** (ישעיה כו יט). ומפרש דבריו שזה נאמר על אלו התלמידי זוכמים שְׁנֵאָמַר בָּהֶם **"אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֵהָל" שְׁוֹדָאֵי בָהֶם מִתְקַיְמַת הַשְּׂכִינָה**, ועל ידם תהיה גאולתה וגאולתינו מהגלות - במהרה בימינו, אמן!**

וְעֵתִיד קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא לְאֹזִיָּא לֹן בְּהַ, כְּמַה דְּאֹקְמוּתָ: כָּל הַמְקַיִם אֶת הַתּוֹרָה מֵעַנֵי סוּפּוֹ לְקִיּוּמָה וְכוּ'. "נְבִלְתִי יְקוּבוּן" - אֶלִין דְּאֵתְמַר בְּהוּן "אִם נְבִלְתָּ בְּהַתְנַשְׂא" (משלי ל לב). וְאָמְרוּ מְאֵרֵי מִתְנַתִּין: כָּל הַמְנַבֵּל עֲצָמוֹ עַל הַתּוֹרָה, לְסוּף מִתְנַשְׂא! "הִקִּיצוּ וְרַגְעוּ שִׁכְנֵי עָפָר" - אֶלִין דְּאֵתְמַר בְּהוּן: וְעַל הָאָרֶץ תִּישָׁן.

פִּירוּשׁ הַתִּיקוּנִי זוהר וזדש: לכן מדה כנגד מדה עֵתִיד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַזְוִיָּתָם בְּהַ - כלומר שבזכות התורה שלמדו לְשִׁמָּה עֵתִיד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַזְוִיָּתָם מֵהַעוֹנֵי וְהַדוּזֹק (דהרי העני זושוב כמות) שסבלו בזויהם עבור תיקון השכינה. וזהו כְּמוֹ שֶׁבְּאֵרוֹתָ רבותינו זכרונם לברכה (בפרקי אבות ד יא): **כָּל הַמְקַיִם אֶת הַתּוֹרָה מֵעַנֵי** (לפי דרכנו נפרש - שסבלו עוני עבור תיקון השכינה על ידי

אֵילָנָא זולק ב - פרק ו דְּוִוִי

שלמדו לְשִׁמָּה, דהיינו לשם ה) **סוּפוּ לְקִיּוּמָה מְעֵשֶׂר!** כלומר שבסוף וקץ העתיד יזכו אותם הצדיקים לשכרם המלא כאשר תהיה השכינה מלאה מכל טוב ועושר בעת יזוודה התמידי עם בעלה לעתיד לבוא. וכן מזה שכתוב בפסוק הנזכר לעיל מנבואת ישעיה על תזוית המתים: **"גְּבֻלְתִּי יְקוּמוּן" - הם אֵלוּ שֵׁנְאָמֹר בָּהֶם: "אִם גְּבֻלַת בְּהַתְנַשֵּׂא" (משלי ל לב), וְאָמְרוּ בְּעַלִּי הַמְשֵׁנָה על פסוק זה (במסכת ברכות - דף סג ע"ב): "כָּל הַמְנַבֵּל עֲצָמוֹ עַל הַתּוֹרָה, לְסוּף מוֹתֵנְשָׂא. ולפי דרכנו מתפרשים דברי רבותינו כך - מי שמוכן ל'הרג' על קידוש השם על מנת לייזוד את השכינה הקדושה עם בעלה (הרי מְנַבֵּל הוא לשון נבלה. כלומר, שלא מות מיתה טבעית אלא שמסר נפשו להיות 'הרג' במה שמקבל עוני על עצמו כדי ללמוד לְשִׁמָּה) לבסוף עתיד הוא להתנשא ולהתעשר בזמן עליו השכינה. וגם מזה שכתוב (אזר "גְּבֻלְתִּי יְקוּמוּן" מנבואת ישעיה): "הִקְיִצוּ וְרִנְנוּ שִׁכְנֵי עֶפְרָי" בא לרמוז על אֵלוּ שֵׁנְאָמֹר בָּהֶם יְעַל הָאָרֶץ תִּישָׁן. ולפי דרכנו יתפרש גם זה על הלומדים לְשִׁמָּה - שכביכול מושכים בלימודם את בעלה של השכינה לישון ולהתייזוד עם בת זוגו הנקראת 'אָרֶץ'. והיינו סוד המשנה באבות: יְעַל הָאָרֶץ תִּישָׁן.**

...וְדָא שִׁכְנֵתָא, דְּבִגְיָנָה אֶתְמַר בְּאַלְיָן דְּמִשְׁתַּדְלִין בָּהּ לְשִׁמָּה: יְרֵבִים מִיִּשְׁנֵי אֲדָמַת עֶפְרָי יְקִיצוּ - "אֵלֶּה לְוִוִי עוֹלָם" (דניאל יב ב). וְאַלְיָן דְּלָא מִשְׁתַּדְלִין בָּהּ לְשִׁמָּה יִהְיוּ "לְוִוִי לְדָרְאוֹן עוֹלָם!"

פִּירוּשׁ הַתִּיקוּנִי זוהר זֹדֶשׁ: וְזוּ הַשְּׁכִינָה, שֶׁבְּשִׁבְלָה נֶאֱמַר בְּאַלְוִי שִׁמְשַׁתְּדָלִים בָּהּ לְשִׁמָּה - דהיינו לשם ה', על מנת לייזודה עם בעלה: יְרֵבִים מִיִּשְׁנֵי אֲדָמַת עֶפְרָי יְקִיצוּ" (דניאל יב ב). לפי דרכנו יתפרש פסוק זה על הלומדים לְשִׁמָּה - דהיינו לשם ה' שהיא השכינה הקדושה הנקראת "אֲדָמַת עֶפְרָי" בהיותה בשפלותה בגלות. והרי לעיל אמרנו שהם מקיימים סוד המשנה באבות יְעַל הָאָרֶץ תִּישָׁן במה שהם מקבלים על עצמם עוני כדי ללמוד לשם תיקון השכינה. ואמר הרעיא מהימנא דעליהם נאמר בפסוק ההוא: **"אֵלֶּה לְוִוִי עוֹלָם" - כלומר, שלעתיד לבוא יזכו לווים נעימים עד עולם. אבל על אלו שהיה ביכולתם לתקן את השכינה ולייזודה עם בעלה ובכל זאת לא רצו לעסוק בתיקונה לְשִׁמָּה ובוזה עכבו אותה בשפלותה בין הקליפות ועדיין מלקקת אשפות, עליהם נאמר בסוף אותו פסוק בדניאל: **"וְאַלֶּה לְוִוִי לְדָרְאוֹן עוֹלָם!" כלומר - שבמקום שתדבק נשמתם בשכינה הקדושה, לעתיד לבוא יתעקרו ויושלכו זוין ממוזיזת אלו שכן עסקו בתורה לְשִׁמָּה - דהיינו שירדו הם לגיהנם בין הזויזונים! ושם יעמדו י"ב זודשים ושם יסבלו זורפה ובזיון גדול, דהרי "דְּרָאוֹן" פירושו 'בזיון'. ורק אזר כך יקומו בתזוית המתים! וזהו ממש כמו שכתב בביאור הגר"א לעיל על הטעם שהקיש הרעיא מהימנא את התלמידי זוכמים הצווזים "הב הב" ("הב" לנו עֵשֶׂר בְּעוֹלָם הָיָה, "הב" לנו עֵשֶׂר בְּעוֹלָם הָבָא) לגיהנם שגם צווזו "הב הב". דזה לשונו הגר"א לעיל: ושניהן יורדין לגיהנם, כמו שאמר לקמן וְאַלְיָן דְּלָא מִשְׁתַּדְלִין כו' לְדָרְאוֹן עוֹלָם. וזה שאמר לעיל בסמוך: כְּגוֹנָא דְּגִיְהֵם דְּצוּוּז "הב הב" כו' - שתי הכיתות****

אילנא זולק ב - פרק ו דינאיי עט

האלו. וזה שאמר: 'ככלבין כוונא דינהנם' - שהן (שכר) בעולם הזה ושכר) בעולם הבא נגד שתי כתות האלו! עד כאן לשון הגר"א.

יום קלב - מוקדש להצלחות זונה בת פייגא

ענף ג לשון מהרוז"ו בהקדמתו בענין לימוד 'לשמה'

ובאמת שיגם רבינו מהרוז"ו כתב מעין דברים אלו בהמשך הקדמתו להוכיח שאפילו כשעוסקין בתורה על מנת לדעת דיני התורה כדת מזה לעשות עדיין אין זו הדרגה הרצויה לפניו יתברך - דסוף סוף כל לימודם הוא על מנת לקבל פרס ולא לצורך תיקון השכינה. דזה לשונו לקמן על מאמר תיקון ל' הדומה מאוד למאמר התיקוני זוהר זודש שהעתקנו וביארנו לעיל:

וְנִזְזֹר עֲתֵה לְמֵאֲמָרְנוּ הָרֵאשׁוֹן וְכוּנְתוּ לְתִיקוֹן ל' שֶהֲעֵתִיק מֵהֲרוֹז"ו לְשׁוֹנוּ בְּפֶרֶק ב' וְלִבְאֵר מִזֶּה שֶׁכְּתוּב וְאֶפִּילוּ כָּל אִינוּן דְּעֵסְקִי בְּאוֹרֵיהֶא כָּל זֶסְד דְּעֵבְדִי וְכוּ'. וְאָמַר עוֹד שָׁם כִּי 'הַמְשִׁנָּה הִיא שְׁפִזָּה מִשׁוּם דְּאִיִּי עַל מְנַת לְקַבֵּל פְּרִס'. פִּירוּשׁ - כִּי הִנֵּה כָּל מִדּוֹתֵינוּ יִתְבָּרַךְ הֵם מִדָּה כְּנֶגְד מִדָּה.

וְכֵן הָעוֹסְקִים בְּפִשְׁטֵיהֶּ הַגּוֹפְנִיִּים הַטּוֹבִים, עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר "בְּשִׂמְלֵהָ עֵשֶׂר וְכָבוֹד" (משלי ג טו) - הוּא הַפְּרִס הַנֶּתּוּן לָהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה, כִּי כֵן עֲסָקִים בְּתוֹרָה הוּא בְּזוֹנֵעַת הַיּוֹתֵם בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּדִינֵי אֲסוּר וְהִתֵּר טִמְאָה וְטִהָרָה וְכוּ', וְהֵם כְּנֶגְד הָעֵבֶד הָעוֹבֵד אֶת רַבּוֹ שְׂבוּדָאֵי עַל מְנַת לְקַבֵּל פְּרִס. וְכָל זֶסְד דְּעֵבְדִי וְכוּ' - כְּעֵבְדִים וְשְׁפִזוֹת הַמְשִׁמְשִׁים אֶת רַבָּם עַל מְנַת לְקַבֵּל פְּרִס.

אֲמֵנָם הָעוֹסְקִים בְּרוֹי הַתּוֹרָה שֶׁהֵם בְּזוֹנֵעַת הַתּוֹרָה כְּפִי מִזֶּה שֶׁעוֹסְקִים בָּהּ בְּעוֹלָם הַבָּא, עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר "אֶרֶךְ יָמִים בִּיבְמִנְעָה" (שם) - לְעוֹלָם שֶׁכָּלוּ אֶרֶךְ, כֵּבֵן הַנֶּכְנֵס לְפָנָי וְלְפָנָי וּמְשִׁמֵּשׁ לְפָנָי אָבִיו שְׂכָא עַל מְנַת לְקַבֵּל פְּרִס. וְנִזְדַּע כִּי [סודות התורה שכנגד] תְּפַאֲרַת דְּאֶצִּילוֹת נִקְרְאוּם |

'בֵּין, וּפְשִׁי הַתּוֹרָה שְׁכַנְגַר] מִטְטְרוֹן דִּי צִירָה נְקָרָאִים] 'עֲבָד, וְעֲלִיהֶם אָנוּ מִתְפַּלְלִים בְּיוֹם רֵאשׁ הַשָּׁנָה 'אִם כְּבָנִים אִם כְּעֲבָדִים! עַד כֹּאן לְשׁוֹנוּ.

הרי שבדברי רבינו מבואר שאף על פי שהלומד עוסק בפשטי התורה על מנת לדעת את פרטי ההלכה והנהגת האדם ביושר ובמוסר לפי רצון התורה בעודו בעולם הזה, מכל מקום כל עוד שכוונתנו לעניני העולם הזה מגדיר מהרוז"ו את לימודו 'על מנת לקבל פָּרְס'. ופשוט שכל עוד שלימודו הוא לשם פרס דעדיין לא יוכל לימוד כזה להחשב לְשִׁמָּה - דהיינו לשם ה', שהיא השכינה הקדושה.

והזוי יתן אל ליבו עד היכן מגיעים הדברים! דאף על פי שלומדי התורה הלכו עוסקים יומם ולילה 'בְּפִשְׁטֵיהֶּ הַגּוֹפְנִים הַטּוֹבִים בְּדִינֵי אֲסוּר וְהֵתֵר טְמֵאָה וְטָהֳרָה וְכוּ', מכל מקום כל עוד ש'עֲסָקָם בְּתוֹרָה הוּא רַק בְּבִזְיוֹנָתָהּ הַיּוֹתֵם בְּעוֹלָם הַזֶּה' אומר רבינו מהרוז"ו ש'עֲלִיהֶם נֶאֱמַר: "בְּשִׂמְלָה עָשָׂר וְכַבּוֹד" - דְּהוּא הַפָּרְס הַנֶּתּוֹן לָהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה. וטעמו עמו, 'כִּי הִנֵּה כָּל מִדּוֹתָיו יִתְבָּרַךְ הֵם מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה'. כלומר, 'פָּרְס הַנֶּתּוֹן לָהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה' תמורת 'עֲסָקָם בְּתוֹרָה בְּבִזְיוֹנָתָהּ הַיּוֹתֵם בְּעוֹלָם הַזֶּה' (כלשון רבינו).

אבל אם יעסקו הלומדים היקרים הללו גם 'בְּרֵזֵי הַתּוֹרָה שֶׁהֵם בְּזִיוֹנָתָהּ הַתּוֹרָה כְּפִי מַה שְׁעוֹסְקִים בָּהּ בְּעוֹלָם הַבָּא, מִבְּטִיזוֹ מִהַרְזוֹ"ו שִׂיזְכוּ לַעֲלוֹת לְמִדְרַגַּת הַלּוֹמְדִים לְשִׁמָּה שֶׁעֲלִיהֶם נֶאֱמַר: "אֶרֶךְ יָמִים בְּיָמֵינָה" - לְעוֹלָם שְׁכָלוֹ אֶרֶךְ, כְּבֵן הַנְּכֻסֵּס לְפָנָי וְלְפָנָי וּמִשְׁמִישׁ לְפָנָי אָבִיו שְׁלֵא עַל מְנַת לְקַבֵּל פָּרְס'. וגם כאן טעמו עמו, 'כִּי הִנֵּה כָּל מִדּוֹתָיו יִתְבָּרַךְ הֵם מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה'. כלומר, 'פָּרְס הַנֶּתּוֹן לָהֶם בְּעוֹלָם הַבָּא' תמורת 'עֲסָקָם בְּתוֹרָה כְּפִי מַה שְׁעוֹסְקִים בָּהּ בְּעוֹלָם הַבָּא' (כלשון רבינו).

אכן זהו מהות לימוד לְשִׁמָּה באמת - לשם תיקון השכינה הקדושה שהיא סוד אות ה' אזורנה דשם הו"ה. ודבר זה - האיך הוא תיקון השכינה בעולם האצילות, ואיך נראית, ואיך נעשים כל היזוודים שנעשים למעלה בזכות העסק בסודות התורה אין ביכולתנו להשיג בעולם הזה כל עוד שאנו קרוצי זומר. אמנם ההשגות הללו יתגלו לזוכים לאותו 'פָּרְס הַנֶּתּוֹן לָהֶם בְּעוֹלָם הַבָּא' תמורת 'עֲסָקָם בְּתוֹרָה כְּפִי מַה שְׁעוֹסְקִים בָּהּ בְּעוֹלָם הַבָּא'.

סעיף ה

מדוע לא גילו זוכמי התלמוד את מהותה

העמוקה של לימוד לשמה?

עתה נזוור ליישב את הקושיא הגדולה שהרגשנו בה בפרקין. דהרי מהרוז"ו בשלב זה בהקדמתו פונה ללללות כל התלמידי זוכמים העוסקים בתורה תדיר בטענות וראיות שאין עסקם בתורה לשמה כל עוד שאינם עוסקים גם בתורת הקבלה. וכזכור לעיל יצאנו לזקור מהיכי תיתי ללללות כל התלמידי זוכמים העוסקים בתורה תדיר שגם בלי העסק בזכמת הקבלה עסקם בתורה נזשב לשמה עד שצריך רבינו לבוא בהקדמתו להוכיזו אזורת מדעתם המקובלת.

ואכן הוכזנו לעיל שמפשטות דברי נפש הזיים על פי הרא"ש במסכת נדרים אכן יש סמך גדול ללללות כל התלמידי זוכמים העוסקים בתורה תדיר שלימודם כבר בגדר של לשמה - דהיינו לשם התורה. דלפי הגדרה זו כל עוד שהלומדים עוסקים בתורה כדי להבינה היטב, להוסיף לקוז ופלפול וכו' - אז אין הכי נמי שגם בעוסקם בזולק הנגלה בלבד ניתן להגיע למעלה הנקראת לשם התורה.

ואם כן הדרא קושיין לדוכתא - מאי בעי רבינו מהרוז"ו מנייהו? הרי בפשטות מדברי הגמרא מוכוזא שאכן הם כבר עוסקים בתורה לשמה! אז אמאי זורד רבינו מהרוז"ו את כל הזרדה הזו בהרעישו עליונים ותזותונים בכתיבת דברים זורפים אלו נגד ההבנה הפשוטה בתלמוד שלפיה מסתמא לללות כל התלמידי זוכמים העוסקים בתורה תדיר אכן כבר לומדים לשמה?!

ובאמת שצריכים אנו לומר שזוכמי התלמוד לא רצו לגלות סוד זה שלימוד לשמה היינו לשם ה' - לשם תיקון השכינה הקדושה הרמוזה באות ה' אזרונה של שם הוי"ה!

ומסתמא השואל ישאל: למה לא רצו רבותינו לגלות יסוד כל כך גדול וזשוב בעבודת השם?! אמנם "אל התמה על הזופין" (קהלת ה ז) של רבותינו זכרונם לברכה בהסתירם סוד זה מאתנו בתלמוד, דהרי גם את כל ספר הזוהר הסתירו רבותינו הקדושים עד לדרא בתראה מטעם נכון שביארנו לאורך ולרוזב בתזילת ביאורינו (בפרק א) על פי דברי הזויד"א ב'שם הגדולים'. זה תמצית לשונו שם:

'כי גורה זוכמתו יתברך שיהיו אלף שנים בגלות זה, כדכתיב: "נתנני שמומה כל היום דיה" (איכה א יג) - והוא יומו של הקדוש ברוך הוא!

...ואפשר דבהיות גזירת הזורבן אלף שנים וכל הקדושים היו בתוך האלף שנים, לא רצה הקדוש ברוך הוא שיתגלה ספר הזוהר שיש בו כמה זומרות ועונשים 'כרוזם אב על בנים'. כי באותו פרק היו שמדות ותוקף הצרות והיו ישראל בצער גדול, ואם היו מתגלים דברי הקדושים רשב"י וזבריו היה מקום לסטרא אזורא לקטרג יותר על ישראל...

אבל אזור שעבר אלף שנים מהזורבן בשנת ארבעת אלפים תתכ"ז (4828) - אז היה יכול לבוא משי"ח! וכוכור, לעיל בפרק א ביארנו שלא דק הרב זייד"א בלשונו - דהרי מוכח מהזוהר שלא הותרה הגזרה עד תזילת האלף הששי מבריאת העולם]

...ולכן, סמוך לדורות שאזור אלף שנה מהזורבן נתגלה אור הזוהר להגין על ישראל - ושם נזכה להתעסק בסתרי תורה כדת משה לעשות, בזכות זה תפרה ישע ישועת ישראל! עד כאן לשון הזייד"א.

ואם כן, הוא הדין בנידון דידן. מכיון שלא רצו זוכמי התלמוד לבאר בהדיא בתלמודם את כל עניני תיקון השכינה הקדושה ורמוזיהם באותיות השם הקדוש (מה שביארם רק בספר הזוהר והתיקונים), לכן גם סוד זה של לימוד לשמה דהיינו לשם ה' אזורנה לא רצו לגלות בהדיא.

ואין הכי נמי, לפי דברי הזייד"א נמצינו למדים שכל המימד הרזוב של לימוד וקיום המצוות לשם יזוד קודשא בריך הוא ושכינתיה הסתירו לגמרי בתלמודם מטעם שבכל אופן לא יועיל לתקן את השכינה ולהביא משי"ח עד תום אותה גזירת אלף שנים - דהרי מזה הטעם גופא צווה רשב"י לגנוז את כל ספר הזוהר על כל סודותיו "כְּצִנְצָנֵת מִן לְמִשְׁמֶרֶת" עד דרא בתראה, כדאיתא בזוהר בפרשת וירא (דף ר"ו ע"א). זה לשון הזוהר שם:

וְדָאֵי מִדְּשָׁכִיב רַבִּי שְׁמַעוֹן זִכְמוֹתָא אִסְתַּלְקַת מֵאַרְעָא... רַבִּי שְׁמַעוֹן! רִיזוּיָא דְּטוֹזְנִין מִנִּיהּ מִנָּא טָבָא כָּל יוֹמָא וְלִקְטִין לִיהּ - כְּמָה דְּכָתִיב: "הַמְּבִיט אֶסֶף עֲשֶׂרֶה זִמְרִים" (במדבר יא לב). וְהִשְׁתָּא רִיזוּיָא וּמִנָּא אִסְתַּלְקוּ וְלֹא אִשְׁתָּאָר בְּעַלְמָא מִנִּיהּ בְּרַ כְּמָה דְּכָתִיב: "קִזּוּ צִנְצָנֵת אֲזוּת וְתֵן שְׂמָה מְלֵא הָעוֹמֵר מִן וְהַנּוּז אֲזוּתוֹ לִפְנֵי יְהוָה לְמִשְׁמֶרֶת" (שמות טו לב). וְאִלּוּ בְּאֵתְגַלְיָא לָא כְּתִיב, אֶלָּא "לְמִשְׁמֶרֶת" - לְאַצְנְעוּתָא!

פירוש הוזהר: ודאי משמת רבי שמעון הזכמה הסתלקה מן הארץ... רבי שמעון! רזים שטוונות ממנו מן טוב כל יום ולקטים אותו, ככתוב: "המבטיט אסף עשרה זמרים" (במדבר יא לב). ועכשיו הרזים והמן הסתלקו ולא נשאר ממנו בעולם פרט ממה שכתוב: "קוז צנצנת אזהת ותן שמה מלא העמר מן והנזו אותו לפני יהוה למשמרת" (שמות טו לב). ואלו בהתגלות לא כתוב, אלא "למשמרת" - להצנעה!

לכן מאותו הטעם גופא שהזכיר הרב זייד"א לסיבת גזירת ספר הוזהר עד דרא בתראה יתבאר למה לא רצו זוכמי התלמוד לגלות סוד כל כך וזשוב זה של מהות לימוד לשמה - דהיינו לשם ה'.

שימא תאמר - 'בכל זאת היה להם לרבותינו זכרונם לברכה לגלות סוד כל כך וזשוב כזה בתלמוד כדי שעל כל פנים אזרי תום גזירת האלף שנים נדע האך ללמוד לשם תיקון השכינה כשנצטרך לכך בעקבתא דמשייזו!

אננם סוף סוף מה שהסתירו רבותינו בתלמוד גילו לנו בספר הוזהר והתיקונים - דהרי לכך גזוהו לדרא בתראה, כמו שכתב הרב זייד"א לעיל: 'ולכן סמוך לדורות שאזור אלף שנה מהזוזורבן נתגלה אור הוזהר להגין על ישראל, ושם נזכה להתעסק בסתרי תורה כדת מזה לעשות, בזכות זה תפרה ישע ישועת ישראל! עד כאן לשונו.

ואם כן הוא שהסוד הזשוב כל כך של מהות לימוד לשמה (דהיינו לשם ה') רצו רבותינו שיתגלה דוקא באלף השישי (ולא לפני), ולכן דוקא או נתגלה ספר הוזהר בעולם (כמו שהארכנו בפרק א), או בודאי שבנידון דידן הדברים נזוצים מאוד לדעתם ולפרסמם בקרב הבני תורה היקרים כדי שפלקות התלמידי זוכמים העוסקים בתורה תדיר יעלו בלימודם מהקודש לקודש הקודשים - לתכלית הכוונה שיש בלימוד לשמה!

ואז כאשר כל מגמתנו בשעת הלימוד תהיה אך ורק לשם ה' (דהיינו לשם תיקון השכינה הקדושה הרמוזה באות ה' אזורנה של שם הוי"ה), 'אם נזכה להתעסק בסתרי תורה כדת מזה לעשות - בזכות זה תפרה ישע ישועת ישראל' (כלשון הזייד"א), במהרה בימינו אמן!

יום קלג - מוקדש להצלחת זונת בת פייגא

סעיק ו

"ביצים" - מארי בקרא,

"אפרוזים" - מארי משנה,

"בנים" - מארי קבלה

בסיום זקירה זו ראינו צורך גדול לפרסם עד היכן מגיעים הדברים באמת, ועד כמה רבותינו זכרונם לברכה ראו את הצורך הגדול בעסק בסודות התורה למען תיקון השכינה בדרא בתראה.

צורך זה ביארוהו זכמינו בלשון ברורה בהקדמות התיקוני זוהר (דף א ע"ב). והגם שרבינו מהרז"ו מזכיר מאמר זה לקמן בהקדמותו, מכל מקום עתה שעת הכושר להעתיקו ולבארו (בעיקר על פי פירוש 'מתוק מדבש', וביאור הגר"א, ובאר לזווי ראי' לתיקונים). זה לשון התיקוני זוהר:

זכאין אינון מארי מתבתא, מארי מדרש, מארי תורה, דגם צפור מצאה בית" (תהלים פר ד) - בית דגשמעין ביה פתגמי אורייתא. דבאתר דאית תמן תורה דאיהו עמודא דאמצעיתא, גם צפור מצאה בית" תמן. ובגין דא אוקמוה רבנן כל בית שאין גשמעין בו דברי תורה לסוף תזרב.

פירוש התיקוני זוהר: אשריהם בעלי הישיבה - אלו הם המקהילים ציבור

בשעות קבועות ללמוד תורה, וכן בעלי המדרש - אלו הזוכמים הקבועים בבתי המדרש יומם ולילה המוכנים תמיד לזכות את הרבים הבאים אליהם ללמוד, וכן בעלי התורה - אלו התלמידי זוכמים העוסקים בתורה תמיד יומם ולילה לא ישבותו, שיבכות כל אלו נאמר: "גם צפור מצאה בית" (תהלים פר ד). כלומר, השכינה הנקראת "צפור" המתנוודדת בעולם הזה ממקום למקום למצוא לה מקום מנוחה "מצאה בית" בזכות אותם בעלי הישיבה, בעלי המדרש, ובעלי התורה - דהיינו בית שגשמעין בו דברי תורה. ופירש הגר"א ש"בית" הוא משל לגוף האדם שגשמע בו דברי תורה. והטעם - שבעמקום שיש שם תורה, שהוא בעלה של השכינה, דהיינו מדת התפארת הנקראת 'תורה' וגם נקרא 'עמוד האמצעי' - אז 'גם צפור מצאה בית' שם. כלומר - דרק שם שורה השכינה הקדושה הנקראת 'צפור' כדי להתנייד ולהתקשר בהבל אור התורה המאיר שם

אילנא זולק ב - פרק ו דינאיי פה

בגוף אותו התלמיד זוכם. וְלִכֵּן פְּרִשְׁוֹה רַבּוּתֵינוּ וּכְרוּנָם לְבִרְכָה (במסכת סנהדרין - דף צב ע"ב): 'פֶּל צִית שְׂאִין נְשִׁמְעִים בּוּ דְבְרֵי תוֹרָה, לְסוֹף תְּנַזְרֵב'. והטעם, משום שאם אין נשמעים בו דברי תורה או אין מודת התפארת מצויה שם, ולכן אין השכינה שוכנת שם באותו ה'בית' (דלפירושי הגר"א הכוונה היא על אותו הגוף) - דמה לה לשרות שם אם בעלה לא נמצא באותו ה'בית'? וממילא במקום שאין השכינה שורה או מיד הקליפה שורה שם כדי למלא את הזולל ההוא, והקליפה ההיא מזורבה את אותו 'בית'. וזהו ממש מדה כנגד מדה - שבמה שאין דברי תורה נשמעים בו הוא גורם פירוד וזורבן ונדידה לשכינה הקדושה ובעלה שלא מוצאים בו בית דירה, ולכן ראוי גם ה'בית' שלו לזורב!

וְאֵלֵין דְּנִשְׁמָעִין דְּבְרֵי תוֹרָה בְּהוֹן אֲתֶקְרִיא "בִּינִים", "אֶפְרוּזִים", "בְּנִים" - "בִּינִים" - מְאִרֵי מְקָרָא, "אֶפְרוּזִים" - מְאִרֵי מִשְׁנָה, "בְּנִים" - מְאִרֵי קֶבְלָה.

פירוש התיקוני זוהר: עכשיו מבאר שאלו הלומדי תורה שכן נשמעים

בָּהֶם דְּבְרֵי תוֹרָה נְקָרָאוּ בשלושה שמות ודרגות: בּוּזִינָה "בִּינִים", בּוּזִינָה "אֶפְרוּזִים", ובּוּזִינָה "בְּנִים". ומפרשם אודד לאודד: בּוּזִינָה "בִּינִים" - אלו בְּעֵלֵי מְקָרָא שלא זכו ללמוד יותר מפשוטו של מקרא. והטעם שהם נקראים "בִּינִים" הוא משום שכמו שביצה היא סתומה ואטומה ואין רואים מה שבתוכה ואין ניכרים בה בּוּזִינָה 'כנפים' כלל וכלל, כמו כן בְּעֵלֵי מְקָרָא הללו שלא למדו תורה שבעל פה עדיין לא זכו להבין מה טמון בתוך פשוטו של מקרא - והם זוכים רק ל**בוזינת גפשי**. עכשיו מבאר בּוּזִינָה "אֶפְרוּזִים" - אלו בְּעֵלֵי מִשְׁנָה העוסקים בתורה שבעל פה שהם למעלה מבּוּזִינָה "בִּינִים". ואין הכוונה דוקא לעוסקים במשנה בלבד, אלא גם לאלו העוסקים בתלמוד ובשלוון ערוך דכל זה בכלל תורה שבעל פה. והרי כל אלו נקראים בּוּזִינָה "אֶפְרוּזִים" מטעם שהם יתרים על בּוּזִינָה "בִּינִים" במה שהם עוסקים גם בתורה שבעל פה, ועם כל זאת הם נקראים רק "אֶפְרוּזִים" ולא "בְּנִים" מטעם שהם עוסקים רק בזולק הנגלה שבתורה שבעל פה, ולכן הם עדיין לא בבּוּזִינָה גמר פרי - דהרי עיקר השלימות הוא להשכיל ולהשיג את התורה בפנימיות סודותיה. ואף שבּוּזִינָה "אֶפְרוּזִים" כבר יודעים דקדוקי המצוות לפי פשט ההלכה, מכל מקום אינם מבינים את תוכן הענינים ופרטי הדברים בפנימיות המצוות איך ומה לעשות כדי לקיים את המצוות בכוונה שלמה כדי לתקן את המצוה בשורשה במקום עליון - לכן הן זוכים רק ל**בוזינת רוז**. אמנם בּוּזִינָה "בְּנִים" לציפור שהיא השכינה הקדושה לא נקראים אלא בְּעֵלֵי קֶבְלָה העוסקים גם בסתרי התורה אזורי שעסקו בתורה שבכתב ובזולק הנגלה שבתורה שבעל פה - דרך הם יודעים איך לקיים את מצוות התורה כתיקונם בכוונה הרצויה כדי לייזוד דודים למעלה שהם השכינה הקדושה עם בעלה, ודומים בזה ל'בְּנִים' המזופשיים תדיר בגני אביהם ואמם. לכן הם זוכים גם ל**בוזינת גשמה**.

ועלייהו אתמר: "והאם רובצת על האפרוזים או על הביצים" (דברים כב ו) - "שלוז תשלוז" (שם ו) מנייהו. אבל על מארי קבלה אתמר: "לא תקוז האם על הביצים" (שם ו) - דלית סכלתנו לאשתמודע בשכינתא פאלין מארי קבלה.

פירוש התיקוני זוהר: עכשיו זוור לבאר את יוסה של השכינה הקדושה לשלושת הבזינות הנזכרות לעיל. ופותוז בשני הבזינות הראשונות ואומר **שעליהם נאמר: "והאם"** שהיא השכינה הקדושה הנקראת 'נסת ישראל' ואמן של ישראל 'רובצת על האפרוזים או על הביצים' (דברים כב ו). אלא שהשכינה הקדושה רובצת ושורה על בזינת "אפרוזים" ובזינת "ביצים" העוסקים רק במקרא ובזולק הנגלה שבתורה שבעל פה רק בשעת רצון, כמו בזמן שבית המקדש היה קיים שבזכות הקרבת הקורבנות לא היה צורך לעסוק בסודות התורה, דהרי בלא הכי היתה השכינה עם בעלה בבית המקדש. אמנם עתה בזמן הגלות והזורבן נאמר על בזינת "אפרוזים" ובזינת "ביצים" - "שלוז תשלוז" את הציפור שהיא השכינה הקדושה **מהם**, משום שאין בזמן הזה כוז למי שלומד רק זולק הנגלה שבתורה לייזוד את השכינה הקדושה עם בעלה. ולכן כתוב בהם: "כי יקרא קן צפור לפניה בדרך בכל עץ או על הארץ, אפרוזים או ביצים, והאם רובצת על האפרוזים או על הביצים" (דברים כב ו). כלומר, אף על פי שכתוב שהשכינה הנקראת "האם" רובצת על "האפרוזים" או על "הביצים", מכל מקום מראש אותו פסוק מוכוז שאין רביצה זו של השכינה על שתי הבזינות הללו אלא באקראי ובמקרה בלבד, ככתוב: "כי יקרא" - שהוא לשון אקראי! **אבל על בעלי קבלה נאמר: "לא תקוז האם על הביצים"** (שם) - משום שהשכינה רובצת עליהם תדיר ולא רק במקרה ובאקראי בלבד, ולעולם אינה מסתלקת מהם אפילו בזמן הגלות בזכות עוסקם בסודות התורה. ומבאר: **שאין שכל לדעת את עניני ומצבי וצורכי השכינה פאותם בעלי קבלה** - ולכן שפיר נקראים הם "בנים" לשכינה הקדושה, דהרי רק הם יודעים את גודל צערה, ומשום הכי משתתפים הם בצער השכינה בגלותה ולומדים סתרי תורה על מנת להעלותה מהאשפות ולייזודה עם בעלה.

ואלין עבדין לה דירה ולקודשא בריה הוא ופרוזין עמה. בכל אתר דאיהי פרזות כלהו מנדרין עמה בשליזותא דילה.

פירוש התיקוני זוהר: ורק אלו העוסקים בסודות התורה עושים לה ולבעלה הנקרא 'הקדוש ברוך הוא' (קודשא בריך הוא) דירה - כלומר, שגורמים יזוד בן 'אשה' ו'בעלה' בשמים לזמן מה אפילו בגלות שאין כיום בית המקדש. ועל דרך מה שהמשייל את לומדי הקבלה לבני ציפור כמותה, אמר שלכן הם כביכול גם פרוזים עמה כשהיא בגלות. כלומר, ש**בכל מקום שהיא פרוזת**, גם בניה

פז אילנא זולק ב - פרק ו דינזיי

המקובלים פלם נודדים עמה בשליחותה. ולכן שפיר נאמר עליהם: "לא תקוו האם על הבנים" - כלומר, שלעולם השכינה שורה עליהם:

אבל "אפרוזי", לית נדפין דלהון שלמין הפרוזין בהון - דאינון פקודי דעשה, כל שכן "ביצים"! ובגין דא אתמר עליהו לגבי אימא: "שלזו תשלזו את האם".

פירוש התיקוני זוהר: אכל אלו העוסקים רק בזולק הפשט שבתורה הנקראים "אפרוזים", אין פניהם שפורזים בהם שלמים - כלומר, שאין כנפיהם מפותזים מספיק כדי לפרוץ ממקום למקום ביזוד עם אמם הציפור. עכשיו מפרש מזה הם בזינת הכנפים, ואומר שהם מצוות עשה. פירושו כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה במסכת שבת (דף מט ע"א): 'מה יונה כנפיה מגינות עליה - אף ישראל מצוות מגינות עליהן' פירושו: כדי שהמצוות עשה יהיו בשלימות צריכים הם להיות בשני עינים. א) בדקדוקי המצוות ותיקוניהם. ב) בטוב כוונתם - דהיינו בכוונה לייזוד קודשא בריך הוא ושכינתיה במצווה זו. דרך אז המצוות עשה נעשים כביכול 'כנפים' להשכינה הקדושה ועורות לה לעלות מעלה ולהתייזוד עם בעלה. ומכיון שאין הפשטנים יודעים איך לייזוד את אמם הציפור עם בעלה במעשה המצוות כמו אלו שלמדו סודות התורה וטיב כוונת המצוות, לכן אמרו עליהם כאן זכמי זוהר שאין פניהם שפורזים בהם שלמים - דאינם יכולים להעלות את השכינה במעשי המצוות שלהם. ואם כן הוא במעשה המצוות של בזינת "אפרוזים" שכבר עוסקים תדיר בתורה שבעל פה, או כל שכן הוא במעשה המצוות של בזינת "ביצים" העוסקים רק במקראות - דלאילו אין כנפים כלל! ולכן, משום שאין לשכינה הקדושה תועלת בזמן הגלות מן ה"אפרוזים" שלה וכל שכן מן ה"ביצים" שלה, משום הכי נאמר עליהם פלפי האם: "שלזו תשלזו את האם"! כלומר, שהשכינה אינה שורה עליהם בזמן הגלות, ומסתלקת מעליהם!

והזוי יתן אל ליבו מאי באמת בעי רוזומנא מינן!

לסיום ענף זה נעתיק לשונו של רבינו מהרז"ו לקבן בהקדמתו בהתייזוסותו למאמר שלזו:

'כי הגה עם בני ישראל נזולקים לשלש פתות: פת ראשונה מהם - הם עמי הארץ, המון העם. פת שנייה - הם התלמידי זזכמים העוסקים בפשטי התורה. פת שלישית - והיא בעלי זזכבות האמות.

וְהִנֵּה כְּנֶגֶד פֶּת רֵאשׁוּנָה אָמַר: "כִּי אֵיךְ עָמִי, אוֹתִי לֹא יָדְעוּ". יִרְצֶה -
הֵם הַמּוֹן הָעַם הַנִּקְרָאִים "עַם" סְתָם...

פֶּת הַשְּׁלִישִׁית הֵם הָעוֹסְקִים בְּרֵוֵי הַתּוֹרָה וְסוּדוֹתֶיהָ הַנִּקְרָאִים "בְּנִים" -
כְּזֶכֶר בְּתִיקוּנֵים (דף א ע"ב), וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: "אֶפְרוּזִים" - אֵילָן מְאִיר מִשְׁנֵה.
"בְּנִים" - אֵילָן מְאִיר קִבְּלָה! עַד כֵּן לְשׁוֹנוֹ.

יום קלד - מוקדש לזכות מרים בת רעיה

סעיה ז

הגדרה נוספת של לימוד לשמה על פי הסוד

במקום אזור (בביאורו לפרקי אבות) פירש רבינו מהרז"ו את מהות תלמוד תורה לשמה
בדרך אזורת, אמנם גם היא על פי סודן של דברים. וגם לפי דרך זו יתברר בעליל
שודאי שלא יקרא תלמוד תורה לשמה ללא העסק בכל זולקי התורה - כלומר,
גם בסודותיה.

ובאמת שהיינו יכולים להציג את דברי מהרז"ו הללו קצת לקבן בביאור דברי
לקבן בהקדמתו על משנת רבי מאיר אומר כל העוסק בתורה לשמה
זוכה לדברים הרבה וכו' ומגלים לו רזי תורה, ונעשה כנהר שאינו
פוסק והולך, וכמעין המתגבר מאליו, דעל משנה זו באו דברי מהרז"ו (שם
בביאורו לפרקי אבות). ומכל מקום 'מצוה הבאה לידיך אל תזמצינה' (מכילתא
פרשה ט!)

ולכן, מכיון דהשתא עסקינן בביאור מהות לימוד לשמה על פי סודן של דברים
בזרנו לעתיק את לשונו דוקא כאן. ואין הכי נמי, מכאן נלמד כעין הקדמה למה
שיתבאר בעזרת השם לקבן בעוסקינן בביאור משנת רבי מאיר אומר
בפרטות. הא לך לשון מהרז"ו (בביאורו לפרקי אבות - כמו שהעתיקו רבינו יוסף זימבבל
מכתב יד בספרו 'דעת ותבונה' בפרק כא. ומה שבא בסוגריים מרבעות כאלו) הם הגהות מדין למען
ירין בו הקורא):

בהיות האדם מורכב מכל העולמות אמר השם יתברך "נעשה אדם"
(בראשית א כו). ואמרו רבותינו זכרונם לברכה שאמר השם יתברך

אֵילָנָא זולק ב - פרק ו ד'ז"י פט

למשה רבינו עליו השלום: כתוב, והבא לטעות יטעה! וזה לכאורה נראה תימה - למה צריך לכתוב כך?!

אבל הכוונה היא - שהשם יתברך רצה לעשות את האדם מורכב מכל ארבע עולמות ואצילות, בריאה, יצירה, עשיה - ואין הכי נמי גם מעולם אדם קדמון כמו שכתב מהרז"ו בספרו 'שערי קדושה'. וזה הטעם שאמר "נעשה אדם" (בלשון רבים) - רוצה לומר שכל עולם ועולם יתן בו (באדם את ה)זולק הראוי (לו מאותו עולם).

(לכן זה העשיה נתן באדם את זולק הנפש, וזה היצירה נתן באדם את זולק הרוח, וזה הבריאה נתן באדם את זולק הנשמה, וזה האצילות נתן באדם את הזויה שהיא הנשמה לנשמה. וכמו שפירש מהרז"ו 'בשערי קדושה', גם עולם אדם קדמון נתן באדם את זולק היוזרה. אם כן מוכרוז (היה הכתוב) לומר: "נעשה אדם" בלשון רבים...

והנה דע לך כי כמו כן יש בתורה (ארבע זולקים - שהם) פ"שט ר"בו ד"רש ס"וד (פרד"ס). והענין (הוא) כי יש בעלי מקרא והן נגד (עולם העשיה, ויש) בעלי משנה והן כנגד (עולם היצירה, ויש) בעלי תלמוד והם נגד (עולם הבריאה, ויש) בעלי קבלה והם נגד (עולם האצילות. ובקבלה עצמה הפנימיות שלה (הוא) נגד האין סוף שהוא מתלבש נגד ספירותיו וכו' וכו'.

והנה עם היות (שגם זולק) הפשט (שבתורה ודאי) אמיתי, (מכל מקום) העיקר (שבתורה) הוא (זולק) הפנימיות שלה (שהמה סודות התורה). דאם לא כן, איך אפשר שתורת אלהינו שנאמר עליה "וְאֵהָיָה אֶצְלוֹ אֱמוּנָה וְאֵהָיָה שְׁעֵשִׁים יוֹם יוֹם" (משלי זז ל) יסופר בה אלופי עשו, "וְתִמְנַע הָיְתָה פִּלְקָשׁ" (בראשית לו יב), וכמה דברים כאלו יש בתורה שבה ברא הקדוש ברוך הוא את עולמו?! וכל מי שסובר זה או כיוצא בזה עליו נאמר 'אוי להם מעלבונה של תורה' שמלבנים ומביישים את פני התורה באומרם שזאת היא כוונת התורה האלהית - זוס וזולילה!

איִלָּנָא זולק ב - פרק ו דְּוַיִּי

ובזה תבין [כוונת המשנה] רַבִּי מֵאִיר אָמַר פֶּל הָעוֹסֵק בְּתוֹרָה לְשִׁמָּה'. רצונו לומר: לשם זמשה דברים שבה [והיינו פירוש 'לשמה' - לשם ה' זולקי התורה], כאשר כתבתי שהם: [א] מקרא [ב] משנה [ג] תלמוד [ד] קבלה [ה] ופנימיות הקבלה. או כשנכנס [אדם] באלו הזמשה [זולקי תורה] ועוסק בהם 'נעשה כמעין המתגבר ומגלים לו רזי תורה, וכו' [כדאיתא בדברי משנת רבי מאיר אומר'].

וזה בזה שאמרו [במסכת זוגיגה - דף יד ע"ב] ארבעה נכנסו לפרד"ס שהוא פ"שט ר"מו ד"רש ס"וד, ונכנסו להבין ולידע פנימיות הסוד! עד כאן לשון מהרז"ו בביאורו לפרקי אבות.

למדנו אם כן פירוש נוסף למהות תורה 'לשמה' על פי סודן של דברים. דלפי פירוש זה צריך אדם לקשר את זמשת זולקי נשמתו שהם: ג'פ"ש-ר"זו-ג'שמה-ז"ה-ל"זידה [נרנז"ו] עם זמשת העולמות שהם: עשיה-יצירה-בריאה-אצילות-ואדם קדמון.

ובמה יזכה האדם לקשר הני זמשה זולקי נשמתו עם הני זמשה עולמות? על ידי עוסקו בתורה 'לשמה' - וכאן פירש לנו מהרז"ו שתורה 'לשמה' היינו לשם ה' (זמשה) זולקים שבה שהם: [א] מקרא [ב] משנה [ג] תלמוד [ד] קבלה [ה] ופנימיות הקבלה.

ואל יבהל הקורא הנעים בראותו כאן זמשה עולמות במקום ארבעה העולמות שהזכרו למעלה, דהרי כאן הזכיר מהרז"ו גם את פנימיות הקבלה שהיא כנגד פנימיות עולם האצילות שבמקום אזור נקרא 'אדם קדמון', או בלשון רבינו כאן 'נגד האין סוף שהוא מתלבש נגד ספירותיו'.

וודאי שאין דברי מהרז"ו בביאורו לפרקי אבות סותרים את מה שכתב הוא בעצמו בשער המצוות מתורת רבו האר"ז ל' דסוד מהות תלמוד תורה 'לשמה' היינו לשם ה' - שהיא השכינה הקדושה הרמוזה באות ה' אזורנה דשם הו"ה. דכאן משמענו רבינו מהרז"ו שבאמת לא שייך לתקן את תיקוני השכינה הקדושה בלימוד התורה ללא העסק גם בסודות התורה - דרק או לימודו יכול באמת להזשב לשם ה'! ודו"ק.

יום קלה - מוקדש לזכות מרים בת רעיה

סעיקה זז

והנה הוזכר הגדול התנא רבי מאיר עליו השלום העיד עליהם שלא כף הוא באמרו לשון פללות: 'כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה וכו' ומגלים לו רזי תורה, ונעשה כנהר שאינו פוסק והולך, וכמעין המתגבר מאלי...'

השתא בונה רבינו מהרוז"ו את ראייתו על דברי רבי מאיר בתזוילת פרק ו מפרקי אבות. זה לשון המשנה (או ליתר דיוק לשון הברייתא) שם:

'רבי מאיר אומר - כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה, ולא עוד אלא שכל העולם כלו פדאי הוא לו. נקרא 'רע', 'אהוב', 'אוהב את המקום', 'אוהב את הבריות', 'משמון את המקום', 'משמון את הבריות', ומלבשתו ענוה ויראה, ומכשרתו להיות צדיק וזסיד ישר ונאמן, ומרוזקתו מן הוזטא, ומקרבתו לידי זכות, ונהנין במעו עצה ותושיה בינה וגבורה, שנאמר: "לי עצה ותושיה אני בינה לי גבורה" (משלי ז יד), ונותנת לו מלכות וממשלה וזקור דין, ומגלין לו רזי תורה, ונעשה כמעין המתגבר וכנהר שאינו פוסק, והוה צנוע וארף רוזן, ומוזל על עלבונו, ומגדלתו ומרומבתו על כל המעשים! עד כאן לשונו.

וכמו שמבאר מהרוז"ו בהמשך דבריו, עיקר ראייתו באה מכוח מה שפתו רבי מאיר ואמר: 'כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה', ובהמשך דייק התנא לומר שסימן לאדם כזה 'העוסק בתורה לשמה' הוא ש'מגלין לו רזי תורה, ונעשה כמעין המתגבר וכנהר שאינו פוסק'.

סעיק ט

'זמגלין לו רזי תורה...'

הא דאמר רבי מאיר ש'כל העוסק בתורה לשמה זוכה זוכה לדברים הרבה... ומגלין לו רזי תורה' ניתן לפרש בשני אופנים.

א: ראה מה שכתב על דברי רבי מאיר בפירוש 'פרקי משה' על מסכת אבות (הוא רבי משה אלמושיניו מסלונקי זכרוננו לברכה). דתזיליה פירש שם:

'והנה אפשר שאומרו 'מגלין לו רזי תורה' רוצה לומר שאזור שיהיה שלם במעלות המדותיות באמצעות התורה, או מוסרין לו רבותיו סתרי התורה. כי אם אינו שלם בזולק המעשי או שאינו עוסק בתורה לשמה - דהא בהא תליא, שהעסק בה לשמה יביאהו לשלמות המעשה, ושלמות המעשה יביאהו לעסוק בה לשמה - אז אין ראוי לגלות לו סתרי תורה! עד כאן לשונו.

הרי יוצא מדבריו שניתן לפרש את דברי רבי מאיר באומרו 'מגלין לו רזי תורה' דרוצה לומר שרק מי שעוסק בתורה לשמה ראוי שרבותיו יגלו לו רזי תורה. דלפי פירוש זה 'מגלין לו רזי תורה' קאי על רבותיו - לומר שהותרו רבותיו לגלות לו סודות התורה בשכר שהוא עוסק בתורה לשמה.

ב: עוד פירש שם ב'פרקי משה':

'ואפשר שהעסק בתורה שהוא שלמות השכל העיוני והמעלות אשר זכר שהם שלמות השכל המעשי, הם עצמם מגלין לו רזי תורה. כאילו אמר שבהשגת שלמותם יתגלו לו רזי תורה... ובכן אמר שכאשר יעסוק בתורה לשמה מגלין לו מן השמים בסייעתא דשמיא! עד כאן לשונו.

וכעין ביאור זה מצינו גם בפירוש 'הון עשיר' למסכת אבות (שזובר על ידי רבי רפאל עמנואל ז"ל ב'ר אברהם ריקי זכרוננו לברכה) דכתב:

אילנא זולק ב - פרק ו דינאיי צג

ז'מגלים לו - המלאכים הממונים על רזי תורה מגלים לו רזי תורה. ומשהגיע לידי מדה זו ליכנס בקדש קדשים בסודות התורה, נעשה כמעין וכו'! עד כאן לשונו.

הרי שלפי דרך זו מתבארים דברי רבי מאיר ש'פ'ל ה'עוסק בתורה ל'שמה זוכה זוכה ל'דברים הרבה... ומגלין לו רזי תורה' - דרוצה לומר שגם ללא מסירה מרבתינו יתגלו סודות התורה למי שעוסק בתורה ל'שמה.

שמה תאמר האין יתגלו לו רזי תורה אם לא יקבלם מרבתינו? קא משמע לן דמן השמים יתגלו לו רזי תורה - או על ידי המלאכים הממונים על כך (כדברי הון עשיר), או באזות מהדרכים הנסתרות הנקראות 'בסייעתא דשמיא' (כפירוש השני בפרקי משה).

ואכן לפי דרך שניה זו פירש רבינו מהרוז"ו בהקדמתו את דברי רבי מאיר. דוה לשון רבינו:

'פ'ל ה'עוסק בתורה ל'שמה זוכה ל'דברים הרבה וכו' ומגלים לו רזי תורה, ונעשה כנזהר שאינו פוסק והולך, וכמעין המתגבר מאליו בלתי הצטרכו לטרוז ולעץ בזה ולהוציא טיפין טיפין של מימי התורה מן הסלע! עד כאן לשונו.

ולעומת זאת, על מי שעדיין לא זכה ש'מגלים לו רזי תורה וכו' ממשיך רבינו לומר: 'הנה זה יורה שאינו עוסק בתורה ל'שמה כהלכתה! ומי זה האיש אשר לא יזלו עיניו דמעות בראותו המשנה הזאת ורואה זוסרונו ופוזינתו! עד כאן לשונו.

הרי מובה שהדגיש מהרוז"ו בדבריו שאילו היה אותו אדם באמת עוסק בתורה לשמה או היה ראוי שיתגלו לו רזי תורה והיה נעשה 'כנזהר שאינו פוסק והולך, וכמעין המתגבר (כלומר) מאליו, ובלתי הצטרכו לטרוז ולעץ בזה ולהוציא טיפין טיפין של מימי התורה מן הסלע' - ודאי שגם רבינו למד את דברי רבי מאיר כפירוש השני הנזכר לעיל.

ולא רק זאת, אלא שזוהי גופא ראייתו מדברי רבי מאיר שכל מי שלא מתגלין לו רזי תורה ולא נעשה 'כנזהר שאינו פוסק והולך, וכמעין המתגבר (כלומר) מאליו, ובלתי הצטרכו לטרוז ולעץ בזה ולהוציא טיפין טיפין של מימי

התורה מן הסלע' - שראייה ברורה היא שעדיין לא הגיע לדרגת 'כל העוסק בתורה לשמה'.

ולכן סיים רבינו ואמר: 'הנה זה יורה שאינו עוסק בתורה לשמה פהלקתה! ומי זה האיש אשר לא יזלו עיניו דמעות בראותו המושגת הזאת ורואה וזסרונו ופוזיתותו! עד כאן לשונו.

יום קלו - מוקדש להצלחת 'איר בן רעיה

סעיק י 'הנה זה יורה שאינו עוסק בתורה לשמה פהלקתה'

יש לעמוד על כוונת רבינו מהרוז"ו במה שהוסיף והדגיש לנו כאן בתיבת 'פהלקתה' בסוף הפיסקא: 'הנה זה יורה שאינו עוסק בתורה לשמה פהלקתה'.

דלעניות דעתן בתיבת 'פהלקתה' רמו רבינו למה שכתבנו לעיל על פללות כל התלמידי זכמים העוסקים בתורה, שלפי דעתן אכן כבר עוסקים הם בתורה לשמה גם ללא העסק בסודות התורה. והוכחו לעיל שמה שהביא אותם לדעה זו הוא משום שלפי ההגדרה הפשטית של לימוד לשמה לפי התלמוד דהיינו 'לשם התורה' - 'לדעת ולהבין ולהוסיף לקוז ופלפול' (כמו שכתב 'נפש הזוים' לפי פירוש הרא"ש במסכת נדרים) אכן כבר אוזזים פללות כל התלמידי זכמים העוסקים בתורה במדרגה זו של לשמה. וגם לפי מה שכתב האגלי טל' שמוטר וגם רצוי שיהנו ויתענגו בשעת לימודם אין הנאתם גורעת כלל מביעלת הלימוד לשמה.

עם כל זאת, כבר ביארנו לעיל שמהרוז"ו בא בטענות זורפות על פללות כל התלמידי זכמים העוסקים בתורה משום סוף סוף הגם שברוך השם זכו המה לדרגה הפשטית של לימוד לשמה (דהיינו לשם התורה), מכל במקום עדיין רוזזקים הם מהדרגה העמוקה של לימוד לשמה על פי סודן של דברים דהיינו לימוד 'לשם זה' - לשם תיקון השכינה הקדושה הרמוזה באות ה' אוזרונה דשם הוי"ה (כמו שהוכחו מודברי האריז"ל בשער המצוות, וכן הוא בספר הוהרה).

דהשתא דהורו לנו רבותינו הקדושים שעומק הכוונה של לימוד לשמה היינו לשם (תיקון השכינה הקדושה הרמוזה באות ה', ומכיון שידוע ומוסכם הוא בכל ספרי

אילנא זולק ב - פרק ו דיוני צה

המקובלים שאין תיקון לשכינה הקדושה כהעסק בסודות התורה - אם כן נמצינו למדים שללא העסק בסודות התורה ודאי שעדיין לא זכו פללות כל התלמידי זקנים העוסקים בתורה לדרגת הלימוד שהיא לשם ה'.

אם כן, לעומת מה שדימוו בנפשם שכבר הגיעו למדרגת לימוד לשמה, מכל מקום מזכירם רבינו מהרוז"ו כאן שכל עוד שאינם עוסקים גם בסודות התורה עדיין לא הגיעו למדרגה הנכספת של לימוד לשמה באמת - דהיינו לשם ה'. ולכן הדגיש רבינו כאן 'הנה זה יורה שאינו עוסק בתורה לשמה פהלקתה' - 'פהלקתה' דייקא! כלומר 'פהלקתה' לפי הפירוש העמוק של לימוד לשם ה'. ודו"ק!

סעיק יא

ומנלים לו רוי תורה, ונעשה פנהר שאינו פוסק והולך, וכמעין המתגבר מאליו בלתי הצטרכו לטרוז ולעין בה ולהוציא טיפין טיפין של מימי התורה מן הסלע...

יש לעמוד על הקשר ההדוק שקישר התנא רבי מאיר בין אותו תלמיד זכר העוסק בתורה לשמה שבהכרוז 'מנלים לו רוי תורה' (מן השמים ובסעייתא דשמיא לפי הבנת מהרוז"ו) למה שהזכיר מיד אחריו - דהיינו שהוא 'נעשה פנהר שאינו פוסק והולך, וכמעין המתגבר מאליו'. ובפרט יש לנו לעמוד על תוספת הדברים שהוסיף מהרוז"ו על דברי רבי מאיר (הנוכחים לעיל) במה שנתן רבינו סימן לדבר באומרו: 'בלתי הצטרכו לטרוז ולעין בה ולהוציא טיפין טיפין של מימי התורה מן הסלע'.

דלכאורה רצף דברי רבי מאיר מורים שדוקא מי שזכה ש'מנלים לו רוי תורה נעשה פנהר שאינו פוסק והולך, וכמעין המתגבר מאליו'. ומכיון שמכלל 'הן נשמע לאו', צריכים אנו לדייק מדברי רבי מאיר שמי שלא זכה ש'מנלים לו רוי תורה' בהכרוז אינו 'נעשה פנהר שאינו פוסק והולך, וכמעין המתגבר מאליו'.

ולעניות דעתין נראה דתוספת דברי מהרוז"ו כאן באו לתת סימן לכלל זה - שמכיון שהוא עוסק רק בזולק הפשט שבתורה, לכן צריך הוא 'לטרוז ולעין בה' עד

שהוא זוכה ל'הוציא טיפין טיפין של מימי התורה מן הסלע' (כלשונו). ויש לתת טעם לדבריו.

בסייעתא דשמיא נוכל להתזויל להבין מדוע דוקא מי ש'מגלים לו רוי תורה' זוכה לזודש זידישים 'כמען המתגבר מאליו' לעומת מי שאינו עוסק ברוי תורה שזוכה לזודש רק 'טיפין טיפין של' (זידישי) תורה מן הסלע' בזכות הקדמה וזיובה שיסד בעל הלשם שבו ואזלמה' (את דבריו מצאתי בספר 'אהבת שלום' לנאון רבי יעקב משה הלל שליט"א). זה לשון הלשם' (בזולק א דביאורים - דף כא ע"ב):

'הנה נודע הוא שהתורה הקדושה הנה היא מתפשטת ומתגלה בכל עת, ומתגדלת תמיד בכל זולקי הפרד"ס שבה. והינו כי גם בשניהם [בנגלה ובנסתר] הנה היא מתגדלת תמיד הן בכמותה והן באיכותה. והאיכות הוא מה שמתגלים זידישי תורה בכל עת מה שלא נתגלו מקודם לזה, והכמות הוא מה שהיא מתפרשת ומתבארת מה שקיצרו הראשונים. ובשניהם הרי היא מתפשטת ומתגלה תמיד.

והנה בזולק הנגלה נעשה עיקר התוספת שבה מה שניתוספת ומתגדלת בכל זמן היותר אזורון בכמות שבה - כי נתמעטו הלכבות בכל דור היותר אזורון ונצרכים תמיד לפירושים וביאורים והרוזבת דברים להבין ולבאר את דברי זוכמי הדור הקודם.

אבל התוספת באיכות [בזולק הנגלה] - הנה נתמעט התוספת בכל הזמן היותר אזורון, ואינו מתזודש בדורות האזורונים זידישי תורה מה שהיה זידישי בהזולט גם מכל הדורות הראשונים כולם שלאזור הגמרא והלאה רק מעט מן המעט, כי כל דין המזודש עתה הרי נמצא ועל פי רוב כלול ומרומז במלה אזות או שתים מדברי הראשונים.

והרי נמצא כי עיקר התפשטות התורה וגילוייה מה שהוא ניתוסף מהתגלותה תמיד בכל דור ובכל זמן היותר אזורון הנה הוא רק בבזינת הכמות שבה - והרי הוא רק מסיבת קלקול וזוסרון, שהוא מטעם מיעוט הלכבות שמתמעט והולך בכל זמן היותר אזורון...

אמנם בזולק הנסתר שבתורותינו הקדושה לא כן הוא. כי עיקר כל התפשטותה וגילוייה וכל תוספת שמתוסף בה והיא מתגדלת תמיד הנזה הוה העיקר לעולם רק בבחינת האיכות. וכל מה שמתוסף בכל דור ועת וזמן היותר אזורון, הוה העיקר לעולם על ידי תוספת מעלה ושבזו. והיינו כי הנזה הוא מגילויי דאור אין סוף יתברך שמו מה שמוסיף תמיד להתגלות באצילות בכל יום נוסף על היום שעבר, ומוזה נמשך התגלות זוכמת הנסתר למטה בכל עת וזמן אזורון יותר הרבה מבזמן האזורון...

הרי נמצא כי פרסומה למטה על ידי הגילוי שנתגלית בדורות האזורונים מכל ספרי האריז"ל, וכן כל ספרי הרמ"ק והגר"א זכרונם לברכה, עם עוד ספרי כמה קדושי עליון המגלים את מצפונייה, והרי ניתוסף ונתגדל כמותה עתה הרבה מאוד ממה שהיה בכל דורות הראשונים - הנזה הוא אינו בבחינת הכמות בלבד, אלא שכל ריבוי הכמות כולו הוא כמעט לפי גודל האיכות שבה.

כי כל ריבוי הספרים בזה שנתגלו עתה הוא אינו בסיבת זוסרון דמיעוט הלבבות שהוא מוזמת פגם וקלקול הדורות, אלא אדרבה הוא כי רק בסיבת שבזו ומעלה - שהוא מוזמת שאור גילוי יתברך שמו הוא נמשך ומתגלה וניתוסף תמיד למעלה, כן הוא הולך ומתפשט ומתגלה ידיעתו יתברך שמו למטה...

ולכן הגם שהזויצוניות הוא עתה גרוע מאוד ובכל יום מרובה קללתו משל זזבירו, אבל הפנימיות וכלומר - בעולמות העליונים] הוא הולך ומתתקן תמיד ונמשך התיקון מפנימי לזויצון. והנזה מתפשט בכל יום ויום נוסף על זזבירו האור אין סוף באצילות, ומתגלה שם בגילויים זודשים - אמנם הוא עתה רק בפנימיות האצילות כנזכר וואינו ניכר התיקון בעולם הזויצוני שלנו בזולק הגשמי שבזו. וכן מתגלה למטה בערך זה גם כן בפנימיות התורה זיידושי תורה תמיד בסתרי צפונייה... והנזה באיזה זמן משיג אותו הענין בקל - כי נפתח שערי ההשגה בסיבת גילוי

אורו הגדול למעלה, וכנוכר! עד כאן לשון הלשם שבו ואזולמה כמו שהעתיקו בספר 'אהבת שלום'.

הרי לנו דברי טעם מדוע בדורינו דוקא מי ש'מְגַלִּים לוֹ רְוֵי תוֹרָה' זוכה לזודש זיידושים 'כְּמַעֲיָן הַמְּתַנַּבֵּר מֵאֱלֹי'. דהרי מה שתלמיד זוכם בדרא בתראה עוסק בתורה לשמה ולכן זוכה ש'מְגַלִּים לוֹ רְוֵי תוֹרָה וְנַעֲשֶׂה כְּנֶהֱרָ שְׂאִינוּ פּוֹסֵק וְהוֹלֵךְ, וְכַמַּעֲיָן הַמְּתַנַּבֵּר מֵאֱלֹי' בזיידושי תורה תדיר - היינו משום שזהו פועל יוצא מבנה שהמעין של סודות התורה בעולמות העליונים עולה על גדותיו יותר ויותר מיום ליום, וממילא מי שמשתדל בסודות התורה למטה 'משיג אותו הענין בקל' (כדברי הלשם) מטעם 'כי נפתוז שיערי ההשגה בסיבת גילוי אורו הגדול למעלה' (כנוכר בלשוננו לעיל).

לעומת זאת מכלל 'הן נשמע 'לאו' - דמי שאינו עוסק בְּרְוֵי תוֹרָה בדרא בתראה זוכה לזודש רק 'טִיפִין טִיפִין יֵשׁל' [זיידושים] תוֹרָה מִן הַסְּלַע' בכל עמלו שהוא עובל בתורה מטעם שאין כבר מה לזודש, דהרי כבר זבו כל 'מימי התורה מן הַסְּלַע' ואין לנו עתה בזולק הנגלה אלא הצורך (כדברי הלשם) 'לפירושים וביאורים והרזובות דברים להבין ולבאר את דברי זוכמי הדור הקודם...

ואינו מתזודש בדורות האזורונים זיידושי תורה מה שהיה זיידושי בהזולט גם מכל הדורות הראשונים כולם שלאזור הגמרא והלאה רק מעט מן המעט, כי כל דין המזודש עתה הרי נמצא [על פי רוב] כולל ומרובו במלה אוזות או שתים מדברי הראשונים... והרי הוא רק מסיבת קלקול וזסרון, שהוא מטעם מיעוט הלבבות שמתמעט והולך בכל זמן היותר אזורין!

עד כאן לשון הלשם שבו ואזולמה. ו'דְּבָרֵי פִי זְוִכְם זֵין' (קהלת יב).

יום קלו - מוקדש לזכות יאיר בן רעיה

סעיף יב

האמנם אף על פי שלכאורה אפשר לפרש לשון

המאמר על אפן זה, עם כל זה דבר קשה מאד מאד לומר - וכי בשופטני עסקינן ולא בכללות כל התלמידי זוכמים העוסקים בתורה? והראיה על זה אמרו דרך כללות: ואפילו כל אינן המשתדלי באוריתא כל זוסד דעבדי לגרמיהו עבדי. ואין לומר המלת 'כל' היא יתרה ומשפשטא, שהרי בקרא דורש "וכל זוסדו כציץ השדה" - שלא נאמר 'וזוסדו' אלא "וכל זוסדו" - לרמוז כי כל התלמידי זוכמים העוסקים בתורה הנקראת "תורת זוסד על לשונה" הם דומים בזוסד ההוא אל ציץ השדה משום דלגרמיהו עבדי.

דברי רבינו מהרוז"ו בפיסקא זו טעונים ביאר נרוזב. הא לך הצעת לשונו:

האמנם, אף על פי שלכאורה היה אפשר במבט ראשון לפרש את לשון המאמר שהעתיק רבינו מהרוז"ו מתיקוני זוהר (תיקון ל) בפרק ב על אפן זה שתתפרש תוכוזת רשב"י (שם) רק על מקצת התלמידי זוכמים המקולקים ולא על כללות הלומדים כמו שתזוילה פירש מהרוז"ו בפרק ג באומרו: 'בעונותינו הרבים אשר התורה נעשית קרדם לזותף בה אצל קצת בעלי תורה אשר עסקם בתורה על מנת לקבל פרס והספקות יתרות, וגם להיותם מכלל ראשי ישיבות, ודעי סנהדראות - להיות שמם וריזום נודף בכל הארץ. ודומים במעשיהם לאנשי דור הפלגה הבונים מגדל וראשו בשמים, ועקר סבת מעשיהם היא מה שכתב אזור כך הכתוב: "ונעשה לנו שם" (עד כאן לשון מהרוז"ו לעיל), עם כל זה עכשיו בפרקין זוור בו מהרוז"ו מדבריו הראשונים ומפרש שתוכוזת רשב"י בתיקון ל' באמת קאי על כללות כל התלמידי זוכמים העוסקים בתורה תדיר. וטעמו של מהרוז"ו לפרש כן מסברא: דהא דבר קשה מאד לומר שרשב"י כיון בתוכוזתו רק למקצת התלמידי זוכמים המקולקים - וכי בשופטני עסקינן ולא בכללות כל התלמידי זוכמים העוסקים בתורה?!

וְהָרְאִיהָ עַל זֶה מִשׁוּם דְּרֵשׁב"י עֲצָמוּ אָמְרוּ לְתוֹכוֹזוֹתוֹ בְּתִיקוֹן ל' בְּדָרְךָ פְּלִלוֹת:
וְאָפִילוּ כָּל אֵינֹן דְּמִשְׁתַּדְּלִי בְּאוֹרֵיתָא כָּל זֹסְדֵי דְּעֵבְדִי לְגַרְמִיָּהוּ
עֵבְדִי. הרי שרשב"י דייק לומר שאפילו כל התלמידי זכמים העוסקים בתורה
 הנקראת "תורת זוסד על לשונה" כל זוסד שעושים בלימודם הוא רק לתועלת
 עצמם!

עכשיו מוזק מהרוז"ו את הבנתו הזודשה בדברי רשב"י ומבאר: **וְאֵין לֹאמֵר**
דְּמִלְתָּ פְּלִי שבמנה מדייק מהרוז"ו עתה בפירקין שתוכוזת הרשב"י בתיקון ל'
 באמת קאי על כללות לומדי התורה ולא רק על מקצת התלמידי זכמים
 המקולקלים **היא יתרה ומשבשבתא** - דווייבים אנו לומר שבדוקא אמר רשב"י
 תיבת פְּלִי, שְׁהָרִי מְקָרָא בְּנִבּוֹאָת יִשְׁעִיה בְּפִרְקֵי מ' דוֹרֵשׁ רֵשׁב"י שֵׁם: **וְכָל זֹסְדֵי**
כְּצִיץ הַשְּׁדָה! והמעייין יראה בעיניו שְׁכָלָא נְאָמֵר בְּפִסּוּק הַהוּא וְזֹסְדֵי, אָלָא
"וְכָל זֹסְדֵי!" אם כן זה בא לרמוז פי כל התלמידי זכמים העוסקים
 בתורה הנקראת "תורת זוסד על לשונה" הם הומים בְּזֹסְדֵי הַהוּא
 שעושים עם כל עסקם בתורה תדיר אֵל "צִיץ הַשְּׁדָה" - הצץ ומיד נובל לפני
 שיהיה בו שום תועלת לבריות. דסוף סוף, הגם שהם עוסקים בתורה תדיר מכל
 מקום כל עוד שאינם עוסקים גם בזכמת הקבלה אינם מניבים תועלת לשכינה
 הקדושה בלימודם בזמן הגלות מִשׁוּם דְּלֹא הֵעֵסְק בְּסוּדוֹת הַתּוֹרָה כֹּל הַתּוֹעֵלָת
 שהם משיגים בלימודם הוא רק לעצמם. וזוהי גופא תוכוזת רשב"י בתיקון ל' -
 שכל הזוסד שעושים כללות התלמידי זכמים בתורתם **דְּלְגַרְמִיָּהוּ בְּלִבְד עֵבְדִי!**
 דהיינו שלומדים על מנת לקבל פרס בעולם הזה ובעולם הבא.

ואם כן הוא שעתה בפירקין רבינו מהרוז"ו לומר שדברי רשב"י בתיקון ל' באמת
 מופנים לכללות כל התלמידי זכמים העוסקים בתורה תדיר, או ודאי שכל אוזד
 ואוזד מאתנו זייב לתת ליבו להמשך דברי רשב"י בתיקון ל' - דהרי לכולנו הוא
 פונה שם באומרו:

'בְּהוּא וּמְנָא וַיִּזְכּוֹר כִּי בְּשֵׁר הַמָּה, רוּזֵן הוֹלְךָ וְלֹא יִשׁוּב' (תהלים עז לט)
לְעֵלְמָא! וְדֵא אִיהוּ רוּזֵא דְּמִשִּׁינּוּ. וַי לֹן מָאן דְּגַרְמִין דְּיִזִּיל לִיה מִן
עֵלְמָא וְלֹא יָתוּב לְעֵלְמָא! דְּאֵלִין אֵינֹן דְּעֵבְדִין לְאוֹרֵיתָא יִבְשָׁה, וְלֹא
בְּעָאן לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּזֹכְמָה דְּקַבְּלָה, דְּגַרְמִין דְּאִסְתַּלַּק נְבִיעוּ דְּזֹכְמָה
דְּאִיהִי י' מִינָה - וְאִשְׁתַּאֲרַת ב' יְבִישָׁה. וַי לֹן דְּגַרְמִין עֲגִיזָתָא וְזֹרְבָא
וּבִינָה וְהָרֵג וְאֵבְדִין בְּעֵלְמָא!

אילנא זולק ב - פרק ו דינני קא

פירוש התיקוני זוהר (על פי מחוק מדבשי): באותו זמן שלפני ביאת המשיח
נאמר: "ויזכר" הקדוש ברוך הוא "כי בשר המה" (תהלים עזו לט). כלומר, שבני האדם עוסקים רק בזויצונות ופשטות התורה הנראית לעיניהם כמו בשר האדם שנראה להם מבזוין. לכן ממשיך אותו פסוק ואומר שמשום זה "רוח הולך ולא ישוב לעולם! ומפרשי: וזהו רווחו של משיח שמתאזר לבוא כל אורך זמן הגלות, כי רווחו היא רוח זוכמה, וכשאין לומדים זוכמת הקבלה לכן מתאזר משיח לבוא. ואם כן אוי להם לבני שגורמים שיכה לו משיח מן העולם! רוצה לומר - אוי לבני שגורמים שהתעוררות הגאולה תלך ותסתלק מן העולם ולא ישוב לעולם עד שיתעסקו התלמידי זוכמים בסתרי תורה! שאילו שאינם עוסקים בסתרי תורה הם שעושים את התורה בפשה. רוצה לומר - שמראים במעיעתם מלימוד הקבלה כאילו לא היה בתורה אלא פשטות התורה הנראית לעיניהם, ולא רוצים התלמידי זוכמים להשתדל בזוכמת הקבלה שהוא הלימוד המאיר את העינים להתבונן בנשמת ופנימיות התורה, וגורמים על ידי התרשלותם שמסתלק מעין הזוכמה שהיא "ממנה רוצה לומר - שגורמים בהתרשלותם מלימוד הקבלה שישתלק מן השכינה הארות מקור זוכמה העליונה שהיא סוד " דשם הוי"ה המאירה להשכינה דרך היסוד, ולכן נשארת השכינה הקדושה הרמוזה באות ב' של ב'ראשית יבשה ללא שפע מבעלה! לכן אוי להם למתרשלים מלימוד הקבלה שגורמים בזה עניית וזרב ובזה והרג ואבדן בעולם! הכל הפורעניות הללו הם באמת פועל יוצא ממה שהם גורמים הסתלקות הארת הזוכמה מן השכינה, ולכן היא רוגזת מאוד על בניה למטה!

עד כאן ביאור תוכנות רשב"י לכללות כל התלמידי זוכמים העוסקים בתורה. והזוי יתן אל לבו עד היכן מגיעים הדברים - עד כל אזור ואזור מאיתנו!

יום קלוז - מוקדש לזכות דבור בת רעיה

סעיק יג
אבל באור לשון הנזכר לעיל יובן ראשיתו
מאזריתו באמרו ייראה ואהבה על מנת לקבל
פרס איהי שפונה, ותנות שלש רגזה ארץ"...

לאזור שיסד רבינו מהרוז"ו הנזותו הזודשה שבמאמר הנזכר לעיל מתיקון ל' תוכנות רשב"י באמת הופנתה לכללות כל התלמידי זוכמים העוסקים בתורה ולא רק ליוזרים אשר דומים במעשיהם לאנשי דור הפלגה הבונים במגדל

וְרֵאשׁוּ בְּשִׁבְמִים' (כלשון רבינו בפרק ג), וזוור עתה רבינו לבאר בפירקין איך
שה'לשון ושל רשב"י הנזכר לעיל ובפרק ב' יובן ראשיתו מאוזריתו.

ואף על פי שכבר העתקנו לשון אותו מאמר מתיקון ל' בפרק ב, מכל מקום מוזמת
אריכות הדברים שעסק בהם מהרוז"ו בינתים בהקדמתו ומזומת שגם אנו
בביאורינו הרזובנו הדיבור מאוד, לכן ראינו לנכון לרענן את זכרון הדברים
לתועלת הקורא פן נשכחו כמה פרטים וזיוגיים מאו עוסקנו בהם בפרק ב. והו
ראשיתו של המאמר בתיקון ל' שעליו אמר מהרוז"ו בפירקין 'אבל באור לשון
הנזכר לעיל יובן ראשיתו מאוזריתו':

עתיב תננינא: "רוזו אלהים מרוזפת על פני המים" (בראשית א ב). מאי
"רוזו"? אלא, בודאי בזמנא דשכינתא נזותת בגלותא, האי רוזו נשיב
על אינון דמתעסקי באורייתא, בגין שכינתא דאשתפזות בינייהו. והאי
רוזו אתעביד קלא, ויימא הכי: אינון דמיכין דשינתא בוזריהון,
סתמיין עיינין, אטימיין דלבא. קובו ואתערו לגבי שכינתא! דאית לכון
לבא פלא סכלתנו למנדע בה, ואיהי ביניכו!

ורוא דמלה: "קול אומר קרא" (ישעיה ב ו), כגון "קרא נא, ה'יש עונך?
ואל מי מקדושים תפנה" (איוב ז א)? והיא אמרת: "מה אקרא, כל
הבשר זוציר" - פלא אינון כבעירן דאכלין זוציר! "וכל זוסדו כצין
השדה" - כל זוסד דעבדין לגרבייהו עבדין! ואפילו כל אינון
דמשתדלין באורייתא, כל זוסד דעבדין לגרבייהו עבדין!

בההוא זמנא "ויזכור כי בשר המה, רוזו הולך ולא ישוב" (תהלים עז לט)
לעלמא! ודא איהו רוזא דמשינו. וי לון מאן דגרמין דנייל ליה מן
עלמא ולא יתוב לעלמא! דאלין אינון דעבדין לאורייתא יבשה, ולא
בעאן לאשתדלא בזוכמה דקבלה, דגרמין דאסתלק גביעו דזוכמה
דאיהי ' מינה - ואשתארת ב' בישה. וי לון דגרמין עניותא וזרבא
וביזה ודרג ואבדן בעלמא!

והאי רוזו דאסתלק איהו רוזו דמשינו כמה דאתמר. ואיהו רוזו
הקדשי, ואיהו "רוזו זוכמה ובינה, רוזו עצה וגבורה, רוזו דעת ויראת
יהוה" (ישעיה יא ב).

אילנא זולק ב - פרקו דיוזיי קג

עד כאן העתקנו שוב את 'ראשיתו' של המאמר הנזכר לעיל מתיקון ל'. וכמו שהקדמנו לעיל, היה קצת מקום לדון בפירושים של דברים אלו, ובפרט על מי בדיוק קאי רשב"י באומרו בתוכוזותו:

וְדָא אִיהוּ רוּזָא דְּמִשְׁיִזוּ. וְי לֹון מָאן דְּגָרְמִין דְּזִיזִיל לִיה בּוֹן עֲלָמָא וְלָא יְתוּב לְעֲלָמָא! דְּאֵלִין אֵינּוֹן דְּעֵבְדִין לְאֹרִייתָא יְבִישָׁה, וְלָא בְּעָאן לְאִשְׁתַּדְלָא בּוֹזְכְּמָה דְּקִבְלָהּ, דְּגָרְמִין דְּאִסְתַּלַּק גְּבִיעוּ דְּזוֹכְמָה דְּאִיהִי י' מִינָה - וְאִשְׁתַּאֲרַת ב' יְבִישָׁה. וְי לֹון דְּגָרְמִין עֲנִייתָא וְזוֹרְבָא וְזִבְיָה וְהָרַג וְאֵבְרָן בְּעֲלָמָא!

אלא שכאן בפירקין מסיק מהרוז"ו שרשב"י באמת פונה לכללות כל התלמידים וזכמים העוסקים בתורה ולא רק ליזיזים המקולקלים, ודייק רבינו שרשב"י התכוין לכללות הלומדים באומרו שאין תועלת לשכינה הקדושה בוסד שהם עושים בעוסקם בתורה. והטעם - משום שסוף סוף ללא עוסקם גם בזוכמת הקבלה 'כל אינון דמשתדלין באורייתא, כל זוסד דעבדין לגרמייהו עבדין'!

אמנם עכשיו בשלב זה בפירקין אומר מהרוז"ו שכדי להבין האיר שייר לטעון טענה כל כך קשה על כללות כל התלמידים וזכמים העוסקים בתורה יש לנו לעיין בהמשך אותו מאמר מתיקון ל', משום ש'באור לשון הגזפר לעיל יובן ראשיתו מאזוריתו באמרו: 'ויראה ואהבה על מנת לקבל פרס איהי שפזזה, ו'תזוזת שלש רגזה ארץ' (כלשון רבינו). ובכן, הא לך 'אזוריתו' של אותו מאמר מתיקון ל':

פקודא תננינא: "ויאמר אלהים יהי אור, ויהי אור" (בראשית א ג). ודא אהבה דאיהו 'אהבת זוסד'. הדא הוא דכתיב: 'ואהבת עולם אהבתיה על פן משכתיך זוסד' (ירמיה לא ב). ועלה אתמר: "אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתזופץ" (שיר השירים ב ז). וראה אתקריאת מסטרא דשמאלא, ואהבה אתקריאת מסטרא דימינא.

אית יראה ואית יראה, אית אהבה ואית אהבה. וראה דדזיזיל בר נש לקודשא בריה הוא בגין דלא נזיית מנכסוי, או בגין דלא ימותון בגוי בזיזיי - אשתפזו דאם הנה נזיית מנכסוי או אם ימותון בגוי בזיזיי דלא הנה דזיזיל ליה, ובגין דא הנה רזים ליה.

האי יראה ואהבה לא שוי ליראת יהו"ה ולא אהבה דיליה לעקרא. אבל רוזימו ודווילו עיקרא דיליה - בין טוב ובין ביש. ובגין דא אתקריאת האי יראה ואהבה על מנת לקבל פרס.

ובגין דא אמר קודשא בריך הוא (שם): "השבועתי אתכם בנות ירושלם בצבאות או באילות השדה, אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתזופץ" - דאיהו רוזימו בלאו פרס, ולא על מנת לקבל פרס. דיראה ואהבה על מנת לקבל פרס - איהי של שפוזא! 'ותנות שלש רגזה ארץ... תנות עבד כי ומלוך... ושפוזא כי תירש גבירתה" (משלי ל כא-כג)

יום קלט - מוקדש לזכות תמר בת רעיה

סעיה יד 'והענין יובן במה שכתב בספר הזהר בפרשת בראשית (דף כו ע"ב):

גם את המאמר הזה מספר הזהר בפרשת בראשית (דף כו ע"ב - כז ע"א) כבר העתקנו וביארנו לעיל בפרק ד, דהרי הוא המשך אותו מאמר ארוך שהזכיר מהרוז"ו לעיל 'על פסוק "אלה תולדות השמים והארץ" - שזומשה מינים יש בערב רב' (בדף כה ע"ב).

וכזכור, שם בפרק ד עסקנו בזקירה עמוקה בסוגיית הערב רב, ולכן פירשנו גם הרבה מהמשך אותו מאמר שהזכיר מהרוז"ו את התזולתו (בדף כה ע"ב) בתוך דבריו. ואם כן הוא שכבר העתקנו וגם ביארנו את המשך אותו מאמר לעיל, לכאורה היינו יכולים לצאת ידי זובה בביאור דברי מהרוז"ו כאן בפירקין במה שנכתוב עיין שם במה שכתבנו על אותו מאמר. אמנם יראנו פן יהיה אפילו קורא אוזר שימנע מלעשות זאת מכמה טעמים, ולכן העדפנו להעתיק שוב את סוף אותו מאמר ולבארו גם כאן בפירקין על דברי מהרוז"ו אצלנו במקומן - כי באמת כאן הוא מקומו הטבעי. זה לשון הזהר (בדף כו ע"ב - כז ע"א. ונציין שוב שביאורינו שאוב בעיקר מפירוש 'מתוק מדבש' ומפירוש הסולם):

אֵילָנָא זולק ב - פרק ו דִּוְיִי קה

וּבְגִין דָּא אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא: "לֹא טוֹב הָיִיתָ הָאָדָם לְבַדּוֹ, אַעֲשֵׂה לּוֹ עֵזר כְּנֶגְדּוֹ" (בראשית ב יז) - דָּא מִשְׁנָה, אֲתַתָּא דְהַהוּא זַעַר, וְאִיהִי שְׁפוּזָה דְשְׂכִינָתָא.

פִּירוּשׁ הַזּוּהַר: לפי שרק על ידי עסק התורה מתדבקים בני ישראל הנקראים 'אדם' במלכות דאצילות, לְכֵן אָמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כשברא את האדם למטה: "לֹא טוֹב הָיִיתָ הָאָדָם לְבַדּוֹ" (בראשית ב יז). כלומר - לא טוב שישאל הנקראים 'אדם' יתקיימו לבדם בלי עזר רוזני. לכך אמר הבורא: "אַעֲשֵׂה לּוֹ עֵזר כְּנֶגְדּוֹ". ומפרש מהו העזר שעשה לישראל הנקראים 'אדם'? זו מִשְׁנָה - דהרי העסק בששה סדרי משנה (הכלולה מאיסור והיתר, פסול וכשר, טמא וטהור) הוא סוד עץ הדעת טוב ורע'. ומתבאר כאן ששורשם של הששה סדרי משנה הוא במלכות דעולם היצירה שהיא אֲשֶׁתוֹ שֶׁל מֶלֶאךְ מִטְטְרוֹן הנקרא 'אוֹתוֹ זַעַר' לפי שהוא בזויגת 'זעיר אנפין' דעולם היצירה, וְהַמִּשְׁנָה הַיָּא נִקְרָאת שְׁפוּזָת הַשְּׂכִינָה לְגַבֵּי מַלְכוּת דִּאֲצִילוֹת הַנִּקְרָאת הַגְּבִירָה.

וְאִי זְכוּ יִשְׂרָאֵל אִיהִי "עֵזר" לֹן בְּגִלוּתָא מִסְטְרָא דְהֵתֵר-טְהוֹר-כְּשֵׁר.
וְאִי לָאו, אִיהִי "כְּנֶגְדּוֹ" מִסְטְרָא דְטְמָא-פְּסוּל-אָסוּר.

פִּירוּשׁ הַזּוּהַר: ואמר שאם זכו ישראל לעסוק בששה סדרי משנה לשמה (רוצה לומר: ביחוד עם לימוד זכמות הקבלה שהיא תורת האצילות - כמו שמוכיח מהרז"ו בהקדמותו שמי שלא עסק בזכמות הקבלה הִנֵּה זֶה יוֹרֵה שְׂאִינֵו עוֹסֵק בְּתוֹרָה לְשִׁמְהָ כְּהַלְכָתָה - כלשונו), אז המשנה היא באמת "עֵזר" לָהֶם לִישְׂרָאֵל בְּגִלוּת לְבַרֵּר אֵת זולק הטוב שבקליפת נוגה (שהיא הקליפה הכי קרובה לצד הקדושה, ולכן יש בקליפת נוגה גם זולק טוב וגם זולק רע) - שזהו הזולק הטוב שבששה סדרי משנה שהוא מִצַּד שֶׁל הֵתֵר-טְהוֹר-כְּשֵׁר, ועל ידי זה זוכים בני ישראל לדבוק בלימוד המשנה בזולק הטוב שבה. וְאִם לֹא יַעֲסֻקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַנִּקְרָאִים 'אדם' בששה סדרי משנה לשמה (רוצה לומר - אם לומדים בני ישראל רק משנה וש"ס ופוסקים כדי לעשות להם שם ולא עוסקים בזכמות הקבלה) אז אדרבא המשנה הַיָּא נִהְפְּכֵת "כְּנֶגְדּוֹ"! כלומר - לא רק שלא עוזרת המשנה לבני ישראל הנקראים 'אדם' בגלות אלא שהיא גם מותנגדת להם ומוזיקה להם, ואז הם מתדבקים מִצַּד הָרַע שֶׁבָה, שהוא שֶׁל טְמָא-פְּסוּל-אָסוּר.

טְהוֹר-הֵתֵר-כְּשֵׁר אִיהִו יַצֵּר הַטּוֹב. פְּסוּל-טְמָא-אָסוּר אִיהִו יַצֵּר הָרַע.
וְאֲתַתָּא, דְאִית לָהּ דָּם טוֹהַר וְדָם נֶדְהָ מִסְטְרָא דְמִשְׁנָה.

פִּירוּשׁ הַזּוּהַר: כאן מבאר הזוהר שההלכות שבמשניות שהם טְהוֹר-הֵתֵר-כְּשֵׁר הם מושרשים בצד הטוב של עץ הדעת, ולכן אם ישראל עוסקים בששה

סדרי משנה לשמה (כלומר, ביזור עם זכמת הקבלה - כאמור לעיל) או נמשך עליהם **יָצַר הַטוֹב** מאותו צד הטוב של עץ הדעת. עוד יש לפרש שכוונת הוזהר לומר שהיָצַר טוב של האדם מושך אותו לצד ה'טָהוֹר-הַיָּתֵר-וְכָשֵׁר' שבעולם שהם מה שציוותה אותנו התורה הקדושה בהלכותיה המבוארות במשנה. אבל ההלכות שהם '**פְּסוּל-טָמֵא-אָסוּר**' הם מושרשים בצד הרע של עץ הדעת, ואם אין ישראל עוסקים בשישה סדרי משנה לשמה (כלומר, שלא לומדים גם זכמת הקבלה) או נמשך עליהם **יָצַר הָרָע** מאותו צד הרע של עץ הדעת. עוד צריך לומר שלולא שהיה יָצַר הָרָע בעולם לא היה שום מקום לפְּסוּל-טָמֵא-אָסוּר' בהלכות התורה, דהרי מציאותם בעולם הזה הוא רק כדי לנסות אותנו האם נקשים ליצר הרע או לא! ומה שמיצעו בהלכות הקשורות ל**אֵשָׁה שֵׁיֵשׁ לָהּ דָם טָהוֹר וְדָם נָדָה**, גם זה בא **מֵצַד שֶׁל הַמִּשְׁנָה** רוצה לומר - מצד המלכות דיצירה שהיא סוד עץ הדעת טוב ורע.

ועכשיו שביארנו שהמשנה היא סוד 'עץ הדעת טוב ורע', ממילא נבין שלעומת זאת זכמת הקבלה היא בהכרח 'עץ הזוים' - כמו שמוכיזו מהרוז"ו בהמשך הקדמותו מודברי הוזהר הקדוש בפרשת נשא (דף קכד ע"ב): **'וּבְגִין דְּעֵתִידִין יִשְׂרָאֵל לְמִטְעַם מֵאֵילָנָא דְּוִי דְּאֵיהּ הַאי סִפְר הַזֶּה, יִפְקוּן בֵּיתָא מִן גְּלוּתָא בְּרוּזְמִי'**.

פִּירוּשׁ הַזֶּה: ומשום שעתידים ישראל לטעם מעץ הזוים שהוא ספר הוזהר הזה, יצאו בו מהגלות ברוזמים!

וכבר הארכנו הרבה בזה ב'**אֵקְדָמוֹת מִילִין**' לביאורינו - עיין שם!

במשיך הוזהר ואומר:

אֵיהּ שְׁוִיא לֵיהּ, וְכֵּן אֵיהּ בֵּית זוּגִיהּ, יְזוּדָא דֵּילֵיהּ. דְּלִית יְזוּדָא עַד דְּעַרְב רַב יִתְמוּזוּן מֵעֲלָמָא. וּבְגִין דָּא אֵתְקַבֵּר מִשְׁה לְבַר מֵאֲרַעָא קַדִּישָׁא.

פִּירוּשׁ הַזֶּה: מבאר הוזהר שהמשנה היא כנגד מלכות דעולם היצירה היא שְׁוִיא ודומה לו לבלאך מטטרו"ן, ועם כל זאת אֵינָה נזשבת בֵּית זוּגוּ וְהַיְזוּד שְׁלוֹ. והטעם לכך הוא משום שְׁאִין יְזוּד עַד שֶׁעַרְב רַב יְמוּזוּ מֵהַעוֹלָם, משום שבעודם קיימים יש להם שליטה וכזו לינק משפע היוזוד. וְלִכֵּן גַּם נִקְבַּר מִשְׁה מוּזוּן לְאֲרֵץ הַקְּדוּשָׁה - משום שגם זוּג לֵארוֹן היא בזוגית סוד 'עץ הדעת טוב ורע', ששם שליטת הערב רב והזויצונים. והטעם שמישה רבינו נקבר שם הוא כדי להכניעם ולבטלם.

אֵילָנָא זֹלְקָא ב - פֶּרֶק ו' דְּיוֹזֵי ק

וְקַבְרֵתָא דִּילֵיהּ מִשְׁנָה אִיהִי, וְלֹא יָדַע גְּבַר יֵת קַבְרֵתֵיהּ עַד יוֹמָא
הַדִּין. קַבְרֵתָא דִּילֵיהּ מִשְׁנָה דְּשִׁלְטָא עַל מְטְרוֹנֵיתָא דְּאִיהִי קַבְלָה
לְמוֹשֶׁה וּבְמִלְכָא.

פִּירוּשׁ הַזֹּהָר: עֲכָשִׁיו מִמְשִׁיךְ הַזֹּהָר לְבֵאֵר בַּעֲבוּרָא אֶת סוּד עֵינֵי קַבְרֵתוֹ
וּגְזִיזוֹתוֹ שֶׁל מוֹשֶׁה, וְאָמַר שֶׁקַּבְרֵת מוֹשֶׁה הִיא בּוֹזֵינַת פְּנִימִיּוֹת הַתּוֹרָה הַגְּנוּזָה בְּתוֹךְ
שֵׁשֶׁת סֹדְרֵי מִשְׁנָה. וּבַזֶּה הַטַּעַם כָּתוּב בַּתּוֹרָה "לֹא יָדַע אִישׁ אֶת קַבְרֵתוֹ עַד
הַיּוֹם הַזֶּה" (דְּבָרִים ל"ו). וּפִירוּשׁ סוּד קַבְרֵתוֹ שֶׁל מוֹשֶׁה הוּא לִימוּד שֵׁשֶׁת סֹדְרֵי
מִשְׁנָה שֶׁהֵם מוֹשְׁרֵשִׁים בְּמַלְכוּת דַּעֲלוֹם הַיְצִירָה שֶׁהִיא בּוֹזֵינַת 'שְׁפוּזָה' שְׁשׁוֹלְטָת
בּוֹמֵן הַגְּלוּת עַל מַלְכוּת דַּעֲלוֹם הַאֲצִילוּת שֶׁבִּיזוּס אֶל הַמִּשְׁנָה שְׁפִיר נִקְרָאת
הַגְּבִירָה, שֶׁהִיא זֹכְמוֹת הַקַּבְלָה. וְהַגְּבִירָה הַזֵּה הִיא מִקַּבְלָת מוֹשְׁפַעַת דַּעַת עַלִּין
הַנִּקְרָא 'מִשְׁנָה', וּבַהֲתַפְאֵרַת (שֶׁהוּא 'זַעִיר אַנְפִּין') הַנִּקְרָא 'מִלְכָּה' (דַּהֲרֵי הַמַּלְכוּת עֲצֻמָּה
הִיא הַמַּלְכָּה שֶׁל אֹתוֹ מִלְכָּה). רוּצָה לֹא־מֵר - בּוֹזֵינַת 'מִשְׁנָה' שֶׁהֵם הַסּוּדוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה
הַמּוֹשְׁרֵשִׁים בְּמַלְכוּת דַּאֲצִילוּת הֵם גְּנוּזִים וְנַעֲלָמִים בְּתוֹךְ הַשֵּׁשֶׁת סֹדְרֵי מִשְׁנָה
שֶׁבִּיצִירָה - וְהֵינּוּ סוּד 'קַבְרֵת מִשְׁנָה'. וְלִכְךָ אָמַר הַזֹּהָר כִּאֵן שֶׁכִּבְיָכוֹל הַמִּשְׁנָה
שׁוֹלְטָת עַל הַמַּלְכוּת - דַּהֲרֵי הַמַּלְכוּת גְּנוּזָה בָּהּ. בְּמִילֵים אֲזוּרוֹת: סוּדוֹת הַתּוֹרָה
קַבְרֵים וְגְנוּזִים בְּמִשְׁנָה עַל יְדֵי הַמַּלְכוּת. וְסוּדוֹת אֵלוֹ לֹא יִתְגַּלוּ עַד בִּיאַת מִשִּׁיזוֹ
צַדִּיקוֹ וְלֹא לְפָנָיו כֵּן כָּל זְמַן שֶׁבִּנְיַן יִשְׂרָאֵל עַדִּיין עֲשׂוּקִים בַּגְּלוּת - מִשׁוּם שֶׁבּוֹמֵן
הַגְּלוּת סוּדוֹת הַתּוֹרָה הִלְכוּ עַדִּיין נַעֲלָמִים מַעֲיֵנֵי בְּנֵי אָדָם (וְאִפְלוּ מוֹה שֶׁגִּילָה לְנוּ רֵשֶׁב"י
בְּסֵפֶר הַזֹּהָר וְכֵן מוֹה שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּכַתְבֵי הָאֲרִיז"ל הֵם אִפְסֵי קִצָּה הַמּוֹלֵג לַעֲבוּמֵת הַגִּילּוּם שִׁיתְגַּלוּ
בַּתּוֹרָתוֹ שֶׁל מִשִּׁיזוֹ - בְּמַהֲרָה בִּימֵינוּ, אִמֵּן).

וְאָמַר הַכּוֹתֵב - הוֹסִיף הַסּוּלָם: מִשׁוּם הָעֵרֶב רַב נִקְבַּר מוֹשֶׁה מוֹזוּן לֶאֱרֶץ הַקְּדוּשָׁה.
'קַבְרָה' פִּירוּשׁוֹ הַעֲלָם - וְהַזִּינַת הַמַּתִּים' הִיא הַגִּילּוּי. לְפִי זֶה אָמַר הַזֹּהָר כִּאֵן שֶׁמּוֹה
שֶׁנַּעֲלָם מוֹשֶׁה וְנִקְבַּר בּוֹזוּן לֶאֱרֶץ הוּא מִשׁוּם שְׁלִיטַת הַמִּשְׁנָה בַּעֲלוֹם בּוֹמֵן הַגְּלוּת,
וְעַל כֵּן "וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קַבְרֵתוֹ", רוּצָה לֹא־מֵר - "עַד הַיּוֹם הַזֶּה" שֶׁל גַּמַּר הַתִּיקוֹן.
דַּלְעַתִּיד לְבּוֹא יִתְגַּלֶּה מוֹשֶׁה עִם תְּרִין מִשִּׁיזוּן, וְאוֹ תִשְׁלֹט זֹכְמוֹת הַקַּבְלָה שֶׁהִיא
תּוֹרָתוֹ שֶׁל מִשִּׁיזוֹ!

וְלִמְדֵנוּ כִּאֵן שֶׁהַקַּבְרָה שֶׁלּוֹ (שֶׁהִיא הַעֲלָם נִשְׁמַת מוֹשֶׁה) בֹּא מִכּוּז הַמִּשְׁנָה (שֶׁהִיא הַשְּׁפוּזָה
שֶׁכִּנְגַד מַלְכוּת דִּיצִירָה) שִׁשׁוֹלְטָת בּוֹמֵן הַזֶּה עַל זֹכְמוֹת הַקַּבְלָה לְמוֹשֶׁה' (שֶׁהִיא הַגְּבִירָה
שֶׁכִּנְגַד מַלְכוּת דַּאֲצִילוּת). וְעַתָּה בַּגְּלוּת מוֹפְרֵשֶׁת הַמַּלְכוּת מִכַּעֲלָה מוֹזֵשִׁי שֶׁאֵם כֵּן
יִתִּיזוּדוֹ אוֹ זֹלִילָה יִנְקוּ הָעֵרֶב רַב מֵאוֹתוֹ הַשְּׁפַע. וּבְמִילָא מוֹבֵן לְמוֹה "תְּזוּת שְׁלוֹשׁ
רְגֻזָּה אֶרֶץ וְכוּ" - כְּמוֹ שֶׁמְשִׁיךְ הַזֹּהָר לְבֵאֵר.]

וּבְמִטְרוֹנֵיתָא מִתְפָּרְשָׁא מִבְּעֵלָה. בְּזֵין דָּא: "תְּזוּת שְׁלֹשׁ רְגֻזָּה אֶרֶץ וְכוּ"
(מִשְׁלֵי ל' כ"א). "תְּזוּת עֶבֶד כִּי יִמְלֹךְ" (שֵׁם כ"ב) - דָּא אִיהוּ עֶבְדָּא יְדִיעָא.

"וְשִׁפּוּזָה" - דָּא מִשְׁנָה. "וְנָבֵל כִּי יִשְׁבַּע לְזָוָה" (שם) - דָּא עֲרַב רַב, "עַם נָבֵל וְלֹא זָזָם" (דברים לב ו)!

פִּירוּשׁ הַזּוּהַר: עכשיו מסיים הזוהר מאמר נכבד זה במה שיזוור למה שאמר קצת למעלה - שאין בזמן הזה יזווד בין מלאך מטטרו"ן (שהוא בזינת זעיר אנפין דעולם היצירה) ונקביה (שהיא בזינת מלכות דעולם היצירה) מטעם "שִׁאֵן יְזוּוד עַד שְׁעָרַב רַב יִמְזוּזוּ מִהָעוֹלָם, דהרי כל זמן שעודם קיימים בעולם יש להם שליטה וכזו לינק משפע היזווד של עולם היצירה. אלא שעכשיו מוסיף הזוהר לומר שממש מאותו הזושיש ההוא של יניקת הערב רב לו יהיה יזווד בעולם היצירה גם המלכות דעולם האצילות הנקראת 'צְבִירָה' (לעומת מלכות דיצירה שהיא שפוזתה) **מִתְפָּרְדָת מִבְּעָלָה** זעיר אנפין דאצילות כל ימי הזוול בזמן הגלות. **וְלָכֵן** אמר שלמה המלך **"תְּזוּזַת שְׁלוֹשׁ רְגָזָה אֶרֶץ וְכוּ"** (משלי ל כא). דישנם שלושה דברים הגורמים רוגז רב למלכות דאצילות הנקראת "אֶרֶץ", וכשהיא רוגזת או צרות רבות באות לעולם. הטעם הראשון הוא **"תְּזוּזַת עֶבֶד כִּי יִמְלוֹךְ"** (שם כב) - זְהוּ מִלְאךְ מִטְטְרוּ"ן שֶׁהוּא בּוֹזִינַת זְעִיר אֲנַפִּין דְּעוֹלָם הַיְצִירָה הַנִּקְרָא הַעֶבֶד הַיְדוּעַ שְׁוֹלֵט בִּימֵי הַזּוּל בּוֹמֵן הַגְּלוּת. ואמר כאן שהשכינה הקדושה הנקראת "אֶרֶץ" רוגזת בראותה את מלאך מטטרו"ן שהוא עברו של בעלה זעיר אנפין דאצילות שולט במקום בעלה שהוא המלך והשליט האמיתי. הטעם השני הוא משום **"וְשִׁפּוּזָה" - זו מִשְׁנָה** (היא מלכות דיצירה שבה מושרשים עשה סדרי משנה) **"כִּי תִירַשׁ"** בזמן הגלות את **"צְבִירָתָה"** שהיא מלכות דאצילות שבה מושרשת זכמות הקבלה. רוצה לומר - השכינה הקדושה רוגזת בזמן הגלות בראותה את לומדי התורה מהפכים הקערה על פיה. דעל ידי שהתלמידי זכמים נמנעים מלעסוק בסודות התורה הם עושים את הטפל עיקר ואת העיקר טפל - דהרי תורת הקבלה שהיא תורת האצילות היא באמת **"צְבִירָתָה"** של תורת הפשט שהיא תורת העולמות שתזות האצילות (דמקרא בעולם העשייה, משנה בעולם היצירה, וגמרא בעולם הבריאה) שהם כולם בזינת **"שִׁפּוּזָה"** לעומת תורת הקבלה שבאצילות. והטעם השלישי שהשכינה הקדושה רוגזת בזמן הגלות הוא משום **"וְנָבֵל כִּי יִשְׁבַּע לְזָוָה"** (שם). ומבאר הזוהר שז"ל **"נָבֵל"** הנזכר בפסוק ההוא **זְהוּ הָעֲרַב רַב הַנִּקְרָאִים "נָבֵל"**, כמו שכתוב: **"עַם נָבֵל וְלֹא זָזָם"** (דברים לב ו). ואומר הזוהר שהשכינה הקדושה רוגזת בזמן הגלות משום שמציאותם של הערב רב בין בניה ובנותיה גורם לפירוד בין השכינה ובעלה זעיר אנפין - וזהו מזושיש שאם כן יהיה יזווד או זולילה הערב רב ה"נָבֵל" יינקו מאותו שפע היזווד! ועל יניקה זו של ה"נָבֵל" רבו שלמה המלך באומרו **"כִּי יִשְׁבַּע לְזָוָה"**.

עַד כֵּן לִשְׁוֵן הַזּוּהַר וּפִירוּשׁוֹ

פרק ז

הַיְהִי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִבֵּית בְּתוּרָה וּבּוֹרָא עוֹלָמוֹת

זוה לשון הרב ז'ז'ז'ז' ויטאל זכרו לז'ז'ז' העולם הבא בפרק ז:

הנה מבאר כי תורתנו הקדושה כלולה ונמצאת בכל ארבע עולמות אב"ע ואצילות בריאה וצורה עשהו. ובהיותה בעולם האצילות או נקראה 'קבלה', כי שם היא מפשטת מכל הלבושים הנקראים 'פשט' מלשון 'פשטתי את כתנתי' (שיר השירים ה ג) - שהוא בזינת המלבושים הזיזונים שהוא על גבי עור אדם המתפשט מעליו לפעמים, וזהו עקר מלת 'פשט'.

ואמנם בעולם האצילות אשר שם הקדוש ברוך הוא יושב ועוסק בתורה כנזכר במדרשי רבותינו זכרונם לברכה, וגם בדברי המתרגם על פסוק "הודי צוז ואדם" (שיר השירים ה י), וכמו שאמר הכתוב "ואהיה אצלו אמון וגו'" (משלי זז ל) - הנדרש לרבותינו זכרונם לברכה על בריאת העולם, שהיה הקדוש ברוך הוא מבית בתורה ובורא עולמות.

ביאור 'אילנה דינא' לפרק ז

סעיף א

'הנה מבאר...'

בפסקאות הבאים מפרש רבינו מהרז"ו כמה וכמה עיקרים שהוזכרו באותו מאמר מספר הזהר בפרשת בראשית (דף כו ע"ב - כז ע"א) שהעתיק רבינו את לשונו בסוף פרק ו.

והגם שאנו בביאורינו לפרק ו כבר פירשנו את אותו מאמר בכללות לפי מפרשי הזהר כיד השם הטובה עלינו לברכה, מכל מקום עתה בפרק ז נתייזס בפרטות לדברי מהרז"ו ומה ששאב רבינו מאותו מאמר הזהר דבר דבור על אופניו.

סעיף ב

'הנה מבאר פי תורתנו הקדושה פלולה ונמצאת

בכל ארבע עולמות אבי"ע ואילנות בראיה וצורה

ע"ש[ה]...'

דברי מהרז"ו הללו ודאי טעונים ביאור נרוזב, ולכן גם כאן לא נזשוך נייר ודיו בביאורם. ומוזמת אריכות הדברים וגוון הנשאים הרבים המסתעפים ממנו זילקנו ביאור זה לכמה ענפים.

ענף א

באמת שפשטות הענין ש'תורתנו הקדושה פלולה ונמצאת בכל ארבע עולמות אבי"ע ואילנות בראיה וצורה ע"ש[ה] הוא דבר הלמוד מעניינו במה שכתב רבינו מהרז"ו מיד אזורי הגי מילי, באומרו על תורתנו הקדושה: 'ובחילתה

אֵילָנָא זולק ב - פרק ז דְּוִוִי קיא

בְּעוֹלָם הָאֲצִילוֹת אִזְ נִקְרָאָה קְבֻלָּה, כִּי שָׁם הִיא מְפֹשֶׁטֶת מִכָּל הַלְבוּשִׁים הַנִּקְרָאוּיִם [פְּשֻׁט' מַלְשׁוֹן "פְּשֻׁטְתִּי אֶת כְּתֻנְתִּי" (שִׁיר הַשִּׁירִים ה' ג)] - שֶׁהוּא בְּזִינֵת הַמְלָבוּשִׁים הַזּוּיְצוּנִים שֶׁהוּא עַל גְּבִי עוֹר אָדָם הַמְתַּפְשֵׁט מֵעָלָיו לְפָעַמִּים, וְזֶהוּ עֵקֶר מַלְת' פְּשֻׁט'! עַד עַד כֵּן לְשׁוֹנוֹ.

הָרִי מוֹכֵז מֵרְהִיטֵת דְּבִרְיוֹ שְׁעִיקָר כּוֹנֵת מֵהַרְזוּ"ו בְּמֵה שְׁפַתּוֹ פֶּרֶק ז וְאָמַר 'כִּי תִזְרְתְּנוּ הַקְדוּשָׁה כְּלוּלָה וְנִמְצָאת בְּכָל אַרְבַּע עוֹלָמוֹת אֲבִי"ע וְאֲצִילוֹת פְּרִיאָה וְצִירָה עֲשִׂיהָ] לֹאמַר לָנו שְׁבַעֲסֵם הַתּוֹרָה בְּמַהוּתָהּ הָאֲמִיתִית הִיא כְּמוֹת שֶׁהִיא בְּעוֹלָם הָאֲצִילוֹת! אֲלֵא שֶׁבִירִידָתָהּ לְמִטָּה מֵעוֹלָם הָאֲצִילוֹת לְעוֹלָם הַבְּרִיאָה זִיִּיבַת עֲצֻמוֹת הַתּוֹרָה לְלִבּוֹשׁ מִלְבוּשׁ אֲזוּד זּוּיְצוּנִי לְפִי עֵרֶךְ עוֹלָם הַבְּרִיאָה.

וְגַם בִּירִידָתָהּ לְעוֹלָם הַיְצִירָה זִיִּיבַת הִיא לְלִבּוֹשׁ עוֹד מִלְבוּשׁ זּוּיְצוּנִי נֹסֵף עַל הָרֵאשׁוֹן. וְכֵן שֶׁכֵּן שֶׁבִירִידָתָהּ אֵלֵינוּ כֵּן לְעוֹלָם הָעֲשִׂיָה שֶׁזִּיִּיבַת תּוֹרַתֵנוּ הַקְדוּשָׁה לְלִבּוֹשׁ עוֹד מִלְבוּשׁ זּוּיְצוּנִי נֹסֵף עַל הָרֵאשׁוֹנִים כְּדִי שֶׁתֵּאִיר כֵּן לְפִי עֵרֶךְ עוֹלָם הָעֲשִׂיָה הַגְּשָׁמִי שֶׁלָנוּ מֵתוֹךְ הַסִּיפּוּרִים הַגְּשָׁמִיִּים וְהַמְצוּוֹת הַגְּשָׁמִיּוֹת הַשִּׁיכִים לְפִי מֵהוּתֵנוּ בְּעוֹלָם הַנּוֹזוֹת הַזֶּה.

יום קמא - מוקדש לזכות אליהו יואב בן רעיה

עֲנָף ב

עֵתָה נִטְעוּם קֶצֶת עוֹמֵק בְּמֵה שֶׁאָמַר מֵהַרְזוּ"ו 'תִּזְרְתְּנוּ הַקְדוּשָׁה כְּלוּלָה וְנִמְצָאת בְּכָל אַרְבַּע עוֹלָמוֹת אֲבִי"ע וְאֲצִילוֹת פְּרִיאָה וְצִירָה עֲשִׂיהָ. לְצוּרֵךְ זֶה נִלְמַד יוֹזְרוֹ אֶת דְּבִרְיוֹ הָאֲרִיזוֹ"ל בְּשַׁעַר הַמְצוּוֹת (עַל פְּרִשְׁת וְאַתְנוּן). זֶה לְשׁוֹנוֹ שֶׁב:

'זוֹדַע עֵינִן מֵה שֶׁאָמְרוּ בְּהַקְדָּמַת הַתִּיקוּנִים וּבְמִקּוּמוֹת אֲזוּרִים כִּי מֵאֲרִי מִקְרָא אֵינִן בַּעֲשִׂיָה, וּמֵאֲרִי מִשְׁנָה בִּיצִירָה, וּמֵאֲרִי תִלְמוּד בְּבִרְיאָה, וּמֵאֲרִי קְבֻלָּה בְּאֲצִילוֹת.

וְאָמַר הַכּוֹתֵב - לֹא מִצָּאֵתִי דְּבָרִים אֲלוֹ כְּתוּבִים בְּמִפּוֹרֵשׁ בְּהַקְדָּמַת הַתִּיקוּנִים. וְלִכְאוּרָה כּוֹנֵת הָאֲרִיזוֹ"ל לֹאמַר דְּדָבַר זֶה הוּא הַפְּשֵׁט בְּדְבִרְיוֹ הַתִּיקוּנִים, וְלֹא לְמִימְרָא דְּזֶהוּ לְשׁוֹן הַתִּיקוּנִים מִמֵּשׁ]

אִילָנָא זולק ב - פרק ז דְּזוּזִי

ק"ב

ולכאורה נראה תימה - כי המקרא היא תורה שבכתב, והמשנה והתלמוד והקבלה הם תורה שבעל פה [שהם] למטה ממדרגת תורה שבכתב וואם כן האיך אמרו שמארי מקרא אינן רק בעשייה שהוא העולם הפזות ביותר!]

אבל הענין הוא כי עולם האצילות כולל את כל העולמות שלמטה ממנו, ויש שם תורה שבכתב והוא המקרא, וגם המשנה והתלמוד והקבלה. ובבריאה זוסר ממנו הקבלה ויש שם שלושה האזרות. וביצירה זוסרים הקבלה והתלמוד ואין שם אלא שתיים האזרות. ובעשייה זוסרים שלושתם, ואין שם אלא מקרא בלבד.

ולכן הקבלה נקראת על שם האצילות - לפי שאינה נמצאת אלא בו. והתלמוד נקרא על שם הבריאה לפי שנמצא בו ולא בעולמות שתזוזתיו. והמשנה על שם היצירה לפי שאין נמצאת בעולם שתזוזתיו. והעשייה אין בו אלא מקרא, ולכן נקרא על שמו! עד כאן לשון האריז"ל.

וראיתי במקום אוד פירוש לדברים הללו על דרך מה שכתב הרמ"א בהגהות שולחן ערוך בורה דעה (הלכות תלמוד תורה - סימן רמו סעיף ד, בשם רבינו תם).

דהרי שם פסק השולחן ערוך: 'זויב אדם לשלש למודו - שליש בתורה שבכתב... שליש במשנה... ושליש בתלמוד'. ועל זה הגיה רמ"א בשם רבינו תם: 'יש אומרים שבתלמוד בבלי שהוא כלול במקרא, במשנה, וגמרא אדם יוצא ידי זובתו בשביל הכל!' עד כאן לשונו. ויש להבין שיטה זו בשני אופנים.

זד - כמו שציין שם בביאור הגר"א לדברי התלמוד בבלי במסכת סנהדרין (דף כד ע"א). דהתם איתא:

'מאי בבלי? אמר רבי יוזנן: כלולה במקרא, כלולה במשנה, כלולה בתלמוד'.

עוד - נוכל לפרש באופן יותר פשוט. והוא שבהיות שבתלמוד בבלי אנו בדרך כלל לומדים גם גמרא שהיא פירוש המשניות שסביבם בנוי התלמוד, וגם כל אותם משניות שבאה הגמרא לפרש, וגם כמה וכמה מקראות שזכרו שם בתוך

אֵילָנָא זולק ב - פרק ז דְּוַיִּי קיג

המשניות והגמרא - ממיילא בכל פעם שאנו עוסקים בתלמוד בבלי מסתמא נמצאנו למדים גם גמרא, וגם משנה, וגם מקרא.

אלא שאליבא דאמת לפי הבנה שניה זו היינו לכאורה יכולים להוסיף ולומר שגם מי שעוסק במשנה נזשב לו כעוסק גם במשנה וגם במקרא - דידוע שכמה וכמה משניות מזכירות בתוכם מקראות. ולא רק זאת, אלא שהבקי בספר הזוהר ובתיקונים יודע איך שגם הזוהר (ואין הכי נמי גם כתבי האר"ל) מלאים על גדותם בדברי זכמינו וזכרונם לברכה המצוטטים מגמרות, מדרשים, ומשניות. וידוע שגם מצינו אין ספור מקראות שדורש ספר הזוהר דף אזור דף:

דהרי מלבד כל אותם מקראות שישנם כמעט בכל פסקא ופסקא בספר הזוהר והתיקונים, כמעט בכל דף מצינו דרשות מהש"ס ומהמדרשים שעליהם אמרו זכמי הזוהר 'ואוקמוה זבריא'. וידוע שבאומרם לשון זה כוונת זכמי הזוהר לומר שכבר דרשו זברינו ענין זה על פי הפשט בש"ס ובמדרשים - אמנם אנו נוסף לדרוש אותה כאן בוהר גם על פי הסוד.

ואם כן, לפי פירוש שני זה למה לא נאמר שהלמוד בוהר הקדוש יוצא ידי זובה גם בלימוד בגמרא, במשנה, ובמקרא?!

וכמובן שאין אנו רומזים על שום זיידוש לדינא זוס וזולילה, ואין אנו אומרים להלכה ולמעשה שאדם יוצא ידי זובת תלמוד תורה בכל זולקיו רק בלימוד ספר הזוהר - דלא מצינו מי שיאמר כן! דהרי גם דברי רבינו תם קשה לסמוך עליהם למעשה - אלא כמו שאמר לי מורה הוראה אזור שאין שיטת רבינו תם אלא לימוד זכות ליישב מנהג העולם על פי דברי הגמרא במסכת סנהדרין. דהרי הזוהר מוכיזו שלכתוזילה צריך אדם ללמוד עשרים וארבע ספרי תנ"ך באופן יסודי כמו שלומדים תינוקות של בית רבן, ולא לסמוך על פסוק כאן ופסוק כאן שהזכרו בגמרא על דרך אגב ובאקראי - וגם אז רק כדי לדרשם ולא כדי לבאר פשטו של מקרא!

אמנם רצוננו מכל האמור ללמוד ולהדגיש הבנה יותר עמוקה בשיטת רבינו תם על פי דברי האר"ל שהזכרנו למעלה, ובוה להבין דברי קודשו של האר"ל הזוי במה שאמר:

'אבל הענין הוא כי עולם האצילות כולל את כל העולמות שלמטה ממנו, ויש שם תורה שבכתב והוא המקרא, וגם המשנה והתלמוד והקבלה. ובבריאה זוסר ממנו הקבלה ויש שם שלושה האזרות.

וביצירה זוסרים הקבלה והתלמוד ואין שם אלא שתיים האזרות. ובעשיה זוסרים שלשתם, ואין שם אלא מקרא בלבד! עד כאן לשונו.

דלפי הפירוש השני בדברי רבינו תם לכאורה יש לומר שהגם שבמסכת סנהדרין דרשו כן על תלמוד בבלי מטעם שלשון 'בבל' דומה ללשון 'בלול' כמו שאמרו שם: 'מאי בבל? אמר רבי יוזנן: בלולה במקרא, בלולה במשנה, בלולה בתלמוד' - מכל מקום על פי סודן של דברים שלמדנו מהאריז"ל לכאורה מצינו כעין 'בנין אב' לכל זולקי התורה.

דלפי דברי האריז"ל שהדגיש איך ש'בבריאה זוסר ממונו הקבלה ויש שם שלושה האזרות', ולכן העוסק בגמרא שהיא תורת עולם הבריאה נוזשב לו כאילו הוא עוסק גם במשנה ובמקרא - לכאורה ניתן לפרש כן על כל לימוד של גמרא ולא דוקא על התלמוד בבלי. דהרי גם התלמוד ירושלמי בנוי סביב המשניות, וגם הוא מכיל כמה וכמה מקראות כמעט בכל דף:

ולא רק זאת, אלא שלפי הבנה זו נוכל להקיש גם ללימוד המשניות. דהרי למדנו בדברי האריז"ל ש'בעשיה זוסרים שלשתם ואין שם אלא מקרא בלבד' - ולכן העוסק במקרא אין לו אלא מקרא בלבד. אמנם מכיון ש'ביצירה זוסרים הקבלה והתלמוד ואין שם אלא שתיים האזרות' (שהם משנה ומקרא) - לכן לכאורה שפיר יש לומר שהעוסק במשנה שכנגד עולם היצירה שיש שם 'שתיים האזרות' בהכרוז עוסק בבחינה מסיימת גם במקרא. דהרי שורש הבנת המקראות ופרטי ההלכות שבמציאות התורה מצינו במשנה. ומשום שעולם היצירה הוא שורש העשיה, ממילא תורת היצירה (שהיא משנה) היא בהכרוז שורש תורת העשיה (שהיא מקרא).

ולפי דרך זו גם בעולם הבריאה שעליו אמר האריז"ל ש'זוסר ממונו הקבלה ויש שם שלושה האזרות' (שהם גמרא משנה ומקרא) - לכאורה שפיר יש לומר שכונתו לומר שהעוסק בתורת הבריאה (שהיא גמרא) בעצם עוסק בבחינה מסיימת גם במשנה ובמקרא, דהרי שורש הבנת המשניות מבואר בגמרא, וכל שכן שפיר פרטות המציאות הכתובות במקרא יובנו רק אזור העסק בגמרא. ומשום שעולם הבריאה הוא שורש עולם היצירה ועולם העשיה, ממילא תורת הבריאה (שהיא הגמרא) היא בהכרוז גם שורש תורת היצירה (שהיא משנה), וגם שורש תורת העשיה (שהיא מקרא).

עכשיו נוסף ונאמר לפי דרך זו שגם מה שאמר האריז"ל 'כי עולם האצילות כולל את כל העולמות שלמטה ממנו, ויש שם תורה שבכתב והוא המקרא, וגם המשנה והתלמוד והקבלה' - שכוונתו לומר שמכיון שבעולם האצילות יש גם את תורת הקבלה שהיא שורש כל זולק הנגלה שבתורה (הכולל מקרא, משנה, גמרא) שבעולמות בריאה יצירה עשיה, אם כן בבחינה מסוימת יש לומר שהעוסק בסודות התורה כאילו עוסק גם בזולק הנגלה בכל פרטיו. דהרי עולם האצילות הוא השורש של עולם הבריאה ועולם היצירה ועולם העשיה. ממילא תורת האצילות (שהיא הקבלה) היא בהכרח גם שורש תורת הבריאה (שהיא גמרא), ושורש תורת היצירה (שהיא משנה), ושורש תורת העשיה (שהיא מקרא).

וכל זה רמוז לנו רבינו מהרז"ו כאן בהקדמתו באומרו: 'וּבְהִיּוֹתָהּ בְּעוֹלָם הָאֲצִילוֹת אִזְ נִקְרְאָה 'קַבְלָה', כִּי שָׁם הִיא מְפַשְׁטֶת מִכָּל הַלְבוּשִׁים הַנִּקְרְאוֹת 'פְּשֻׁט' מִלְשׁוֹן "פְּשֻׁטִי אֶת פְּתַנְתִּי" - שֶׁהוּא בְּזוּיָת הַמְלָבוּשִׁים הַזּוֹיְצוֹנִים שֶׁהוּא עַל גְּבֵי עוֹר אָדָם הַמִּתְפַּשֵּׁט מִעָלָיו לְפָעָמִים, וְזֶהוּ עֵקֶר מִלֵּת 'פְּשֻׁט'! עַד כֵּן לְשׁוֹנוֹ.

כלומר, שבאמת התורה בעצמותה היא כמות שהיא בעולם האצילות - בסודותיה ללא שום לבוש זויצוני. ודוקא שם בערך האצילות ניכר המאור שבה שהם רזיה (דהרי 'אור' בנימאריא רז' - כדאיאת כמה פעמים בוור הקדוש). אלא שכדי להתאים לעולם הבריאה עצמות התורה ורזיה בהכרח מתלבשים בלבוש אזור המסתיר את המאור שבה בערך עולם הבריאה, ולכן שם מאירה בערך אותו עולם ונקראת 'גמרא'. ובירידתה עוד דרגה לעולם היצירה לובשת התורה עוד לבוש זויצוני המסתיר את המאור שבה שהם רזיה ונקראת שם 'משנה'.

וכן בירידתה עד לעולם העשיה הגשמי הזה צריכה התורה והמאור שבה שהם רזיה ללבוש עוד לבוש זויצוני כדי להתאים לגשמיות של עולם העשיה. לכן כאן בעולם הזה היא נקראת 'מקרא' - כלומר פשוטו של מקרא 'בְּמַעֲשֵׂה אָדָם הָרִאשׁוֹן וּבְמַעֲשֵׂה דְבָנָי זֹרֵי וּבְמַעֲשֵׂה אֲתוֹנוֹ דְּבַלְעָם וְכִיּוֹצֵא בָהֶם' (כלשון מהרז"ו בפרק זז). והרי בסיפורים הללו המאור שבה כל כך נסתר וכל כך עמום עד שנתנה התורה מקום זולילה לפקפק האם באמת מעשה אלהים המה או פרי עטו של אדם אזור בעל דמיון רזוב - כמו שהעיון לטעון כמה כופרים מעמנו!

ובודאי שלא יוכלו לכפור ולומר כן בלב שלם על סודות התורה - דמובטזוני שאם ילמדו אפילו סוגיא אזות בעומק בסוד מעשה אדם וזוהו או כוונת תפילת שמונה עשרה אזות ובינו מהותה (או לפחות אם ילמדו היטב מה שכתבנו בפרק זז בבאור מְעֵשֶׂה אָדָם

הראשון ומעשה דבני זורי ומעשה אתונו דבלעם) דודאי שיזוורו בהם מטענתם - דלא יוכל שום בר דעת לומר בלב שלם שגם סודות התורה הם פרי עטו של בשר ודם!
והטעם לכך הוא כמו שאמר מוהרז"ו בפירקין: 'ובהיותה בעולם האצילות אז נקראת 'קבלה', כי שם היא מפשטת מכל הקבושים' - דרק הלבושים הללו נותנים מקום לכפור ולומר שאין התורה מן השמים זלילה!

יום קמב - מוקדש לזכות רוזל רעיה בת יעל

ענף ג

עכשיו נזוור למה שהזכיר האריז"ל בתזוילת דבריו (בענף הקודם) בשם הקדמות התיקונים 'כי מארי מקרא אינון בעשיה, ומארי משנה אינון ביצירה, ומארי תלמוד אינון בבריאה, ומארי קבלה אינון באצילות'.

דעד כאן (בענף ב) פירשנו בכוונת האריז"ל שרוצה לומר שהמקרא היא בעולם העשיה, ומשנה בעולם היצירה, ותלמוד בעולם הבריאה, וקבלה בעולם האצילות.

אמנם מדיוק דבריו שאמר 'כי מארי מקרא אינון בעשיה, ומארי משנה אינון ביצירה, ומארי תלמוד אינון בבריאה, ומארי קבלה אינון באצילות' משמע שהאריז"ל איירי לא רק בכוונת התורה שבכל אזור מארבע עולמות אלא בלומדים עצמם - הלכן דייק לומר 'מארי מקרא'... 'מארי משנה'... 'מארי תלמוד'... 'מארי קבלה'!...

דיוק זה מצאתי בספר ספר 'הוראת שעה' (בענין עסק התורה). זה לשונו שם בשוב קושיא שעלתה לו בדברי האריז"ל שאנו עוסקים בהם בענף זה:

'לזאת באותה תשובתו של רבינו זכרנו לברכה שמה שאמרו [בהקדמות התיקונים] 'מארי מקרא אינון בעשיה [וכו.]. פירושו - כי בעולם העשיה [אין] זולתי תורה שבכתב פשוטה לפניה. ומי שלא השיג אלא מקרא אין למודו עולה בעולם העשיה ולמעלה, ואינו מתקן בלמודו זולתי בעולם העשיה [ואינון מארי מקרא].'

אֵילָנָא זולק ב - פרק ז ד' זיי קיי

ומי שהשיג גם משנה, למוודו עולה עד עולם היצירה ומתקן בלימודו
שתי עולמות - עשיה ויצירה [ואינו מארי משנה].

ומי שהשיג תלמוד למוודו עולה עד עולם הבריאה, ומתקן בלימודו
שלוש עולמות - בריאה, יצירה, ועשיה [ואינו מארי תלמוד].

ועל מארי קבלה איתמר כי הם עולים עד עולם האצילות ויפה כוזם
לתקן בלימודם כל ארבע עולמות - אבי"ע שלם [אצילות, בריאה, יצירה,
עשיה]!

ולפי זה, איש אשר השיג בקבלה [כלומר, מארי קבלה] בלומדו אפילו
מקרא פשוט משיג ועולה עד עולם האצילות, ומלבד שמתקן בעולם
העשיה [שכנגד המקרא שעתה הוא לומד] מתקן גם כלים זויצונים דזעיר
אנפין ונוקביה דאצילות.

וכן בלומדו משנה, מלבד התיקון אשר הוא עושה בעולם היצירה
[שכנגד המשנה שעתה הוא לומד] מתקן גם כלים אמצעיים דזעיר אנפין
ונוקביה דאצילות.

וכן בלומדו תלמוד, מלבד התיקון אשר הוא עושה בעולם הבריאה
[שכנגד התלמוד שעתה הוא לומד] גם מתקן כלים פנימיים דזעיר אנפין
ונוקביה דאצילות.

ובלומדו קבלה מתקן גם הפנימיות דזעיר אנפין ונוקביה דאצילות -
סוד מוזזין קדישין שבמשיך בהם, וגורם זוג בועיר אנפין ונוקביה
דאצילות, כי מוזזירם פנים בפנים יען זעיר אנפין ונוקביה דאצילות כל
אזד לבדו - בין זעיר אנפין ובין המלכות כולל כל ארבע בזינות:
מקרא משנה תלמוד קבלה! עד כאן דברי קודשו של בעל הוראת שעה.

הרי מצינו בדבריו הבנה נוספת ויותר עמוקה בדברי האריז"ל בזילוק שבין מארי
קבלה לשאר הלומדים רק בזולק הנגלה שבתורה (שהם מארי תלמוד, מארי משנה,
ומארי מקרא).

דלאור דבריו למודו עד כמה גדולים מארי הקבלה - שלא רק בשעה שהם
עוסקים בתורת הקבלה הם זוכים לתקן את עולם האצילות, אלא אפילו בעוסקים

בתלמוד או אפילו במשנה או רק במקרא מתקנים הם את עולם האצילות. והווי יתן אל לבו עד היכן מגיעים הדברים - עד האצילות ממש!
וכעין דברים אלו מצינו גם בשל"ה הקדוש (עשרה מאמרות, מאמר ראשון) בשבזז מארי הקבלה. זה לשונו שם:

'בא וראה [מה שאמרו] בספר התיקונים (תיקון ו' - דף כא ע"א). זה לשונם: "כי יקרא קן צפור לפניה וכו'" (דברים כב ו). "אפרוזים" - אלו תלמידי זוכמים דבגינהון שריא שכינתא על ישראל. "או ביצים" - אלן תינוקות של בית רבן דבגינהון שריא שכינתא על ישראל. ואלן אינון מארי מקרא... בגין המארי מקרא ומארי משנה אינון מגדפין דילה. ובגין דא ויהאם רבצת על האפרוזים או על הביצים, איהי רביעא עליהו בארבע גדפין דילה... ובהון אימא רביעא עליהו - וובגין איהי עליהו, וובגין אסתלקת מנייהו!

פירוש התיקוני זוהר: בעל המאמר דורש את הפסוק "כי יקרא קן צפור לפניה בדרך בכל עין או על הארץ אפרוזים או ביצים והאם רבצת על האפרוזים או על הביצים לא תקוז האם על הבנים" (דברים כב ו). ודורש שבזוינת "אפרוזים" - אלו תלמידי זוכמים שבגללם שורה השכינה הקדושה שנמשלה בפסוק ההוא ל"צפור" על ישראל, ואלו הם 'בעלי משנה' העוסקים רק בזולק הנגלה שבתורה שבעל פה. ובזוינת "או ביצים" - אלו הם תינוקות של בית רבן שגם בגללם שורה שכינה על ישראל, ואלו הם 'בעלי מקרא'... משום שבעלי מקרא ובעלי משנה הם כביכול מהבנפים שלהם שהם אבר זויצוני מאוד. ומשום זה כתוב: "והאם רבצת על האפרוזים או על הביצים" - היא רובצת עליהם בארבע הבנפים שלהם... ובהם האם רובצת עליהם. ולפעמים היא עליהם, ולפעמים מסתלקת מהם! הרי למדנו שאין השכינה שורה בקביעות על בזוינת "אפרוזים" או על בזוינת "ביצים" מטעם שאינם עוסקים אלא בזולק הנגלה שבתורה.

אבל בגין דאינון מן מעוי דאתמר בהון: "הבנו מעי לוי" (ירמיה לא יט) דרוזימו. דאינון מארי דקבלה אתמר בהון: "לא תקוז האם על הבנים" - דאימא לא וזה מנייהו לעלם!

פירוש התיקוני זוהר: עכשיו מבאר את מועלת מארי הקבלה ואומר: אבל משום שמארי קבלה שהם "הבנים" שלהם הם מהמעמים שלהם שהוא אבר פנימי

ק"ט

אִילָנָא זולק ב - פּרָק ז דְּוַיִּי

מאוד, לכן נאמר בָּהֶם: "הָמוּ מְעִי לוֹ" (ירמיה לא יט). כלומר - מִשׁוּם הַאֲהָבָה הגדולה שיש לה אליהם הָמוּ מְעִיָּה עֲלֵיהֶם. וְהֵם 'בְּעַלִּי קַבְּלָה' שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם "לֹא תִקְחוּ הָאֵם עַל הַבָּנִים" - שְׁהָרִי הָאֵם שֶׁהִיא הַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה לֹא וְזֶה מִהֶם לְעוֹלָם! והטעם שאינה זזה מהם לעולם הוא מִשׁוּם שֶׁבּוֹמֵן הַגְּלוּת אֵין מִי שְׂגוֹרֵם יוֹזֵד לְמַעַלָּה בֵּין קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׂכִינְתָּיה יוֹתֵר מִלּוּמְדֵי הַקַּבְּלָה.

ומיד אזור סיום העתקת דברי התיקוני זוהר הללו הדגיש השל"ה הקדוש בזה הלשון:

'מִכָּאֵן תִּרְאֶה כִּי יֵשׁ עֶשֶׂר יְדוֹת לְמֵאֲרֵי דְקַבְּלָה עַל מֵאֲרֵי דְמִקְרָא וּמֵאֲרֵי דְמִשְׁנָה - וְאֵף עַל פִּי שְׂאֵי אֶפְשָׁר לִירֵד לְעוֹמְקֵיהּ וְשֶׁל זִכְמוֹת הַקַּבְּלָה] מִצַּד גְּדוֹל וְרוֹמְמוֹת דְּרוּשִׁיָּהּ. כִּי הַמַּעַט הַמְּשֻׁג בְּדְרוּשִׁים הַנְּשֻׁגָבִים [שֶׁבְקַבְּלָה בְּכָל זֹאת] יוֹתֵר גְּדוֹל הַתּוֹעֵקֶת [וּמֵהֶם] וְהַמְּעַלָּה [שֶׁלֹּא] מִהֶרֶב הַמְּשֻׁג בְּדְרוּשֵׁי הַשְּׂפָלִים [שֶׁבּוֹזֵלֵק הַנְּגַלָּה]! עַד כֵּן לִשׁוֹן הַשְּׂל"ה הַקְּדוּשׁ.

ואמת שאפשר בפשטות לומר שמה הדגיש השל"ה בדבריו 'כִּי יֵשׁ עֶשֶׂר יְדוֹת לְמֵאֲרֵי דְקַבְּלָה עַל מֵאֲרֵי דְמִקְרָא וּמֵאֲרֵי דְמִשְׁנָה' הוא מִשׁוּם שֶׁבּוֹמֵן שֶׁמֵאֲרֵי קַבְּלָה עוֹסְקִים בְּסוּדוֹת הַתּוֹרָה הֵם מְשִׁיגִים בּוֹמֵן קָצֵר 'עֶשֶׂר יְדוֹת' מִמֶּה שֶׁמְשִׁיגִים לּוּמְדֵי הַפֶּשֶׁט בְּכָל הַיּוֹם כּוֹלוּ בְּעוֹסְקֵם רַק בּוֹזֵלֵק הַנְּגַלָּה שֶׁבְּתוֹרָה, מִטַּעַם 'כִּי הַמַּעַט הַמְּשֻׁג בְּדְרוּשִׁים הַנְּשֻׁגָבִים יוֹתֵר גְּדוֹל הַתּוֹעֵקֶת וְהַמְּעַלָּה מִהֶרֶב הַמְּשֻׁג בְּדְרוּשֵׁי הַשְּׂפָלִים!'

אמנם לפי הסברו של בעל 'הוראת שעה' בדברי האריז"ל והתיקוני זוהר מובנים דברי השל"ה הללו היטב ביזוס לדברי התיקוני זוהר שפתחו בהם. דהרי מיד אזור ששיבוזו שם בתיקוני זוהר את לומדי הקבלה באומרים: 'דְּאֵינּוֹן מֵאֲרֵי דְקַבְּלָה אֶתְבַּר בְּהוֹן: "לֹא תִקְחוּ הָאֵם עַל הַבָּנִים" - דְּאֵימָא לֹא וְזֶה מִנְיָהּ לְעַלְמֵי, הַמְּשִׁיךְ הַשְּׂל"ה תוֹךְ כְּדִי דִיבּוֹר לּוּמְרֵ: מִכָּאֵן תִּרְאֶה כִּי יֵשׁ עֶשֶׂר יְדוֹת לְמֵאֲרֵי דְקַבְּלָה עַל מֵאֲרֵי דְמִקְרָא וּמֵאֲרֵי דְמִשְׁנָה!'

כלומר, 'מִכָּאֵן' דִּיכָא! דהיינו - מִמֶּה שֶׁאֱמָרוּ בְּתִיקוּנֵים שֶׁהַשְּׂכִינָה לֹא זֹה מִמֵּאֲרֵי קַבְּלָה לְעוֹלָם, וְאֵם כֵּן מְדִיּוֹק שֶׁאֶפְיֵלוּ בּוֹמֵן שְׂאֵין 'מֵאֲרֵי דְקַבְּלָה' עוֹסְקִים בְּסוּדוֹת הַתּוֹרָה אֲלֵא גַם בְּתַלְמוּד וּבְמִשְׁנָה וּבְמִקְרָא עֲדִיין רּוֹבְצָת הִיא עֲלֵיהֶם תְּדִיר, מִזֶּה

דייקא 'תראתה כי יש עשר ידות למארי דקבלה על מארי דמקרא
ובמארי דמשנה!

וזה משום שלא רק בשעה שהם עוסקים בתורת הקבלה הם זוכים לתקן את עולם
האצילות, אלא אפילו בעוסקם בתלמוד או אפילו במשנה או רק במקרא מתקנים
הם את עולם האצילות (כדברי הרב 'הוראת שעה'). אשרי זולקם!

יום קבנז - מוקדש לזכות דוד יהודה בן יעל

ענף ד

באותו ענין של מעלת העוסקים בתורת הקבלה שאפילו בעוסקם בזולק הנגלה
שבתורה מתקנים הם גם בעולם האצילות (משום שהם כוללים בלימוד הקבלה את כל
העולמות שמתנזרות לאצילות) ראינו צורך גדול להעתיק בענף זה את דברי האריז"ל בנידון
דין קצת לקבן בשער המצוות (בפרשת ואתחנן). ובזה נבין מנהג ישראל עתיק יומין
לעסוק בכל יום אפילו מעט בקבלה בסדר הידוע כ-זולק לישראל.

אלו דברי האריז"ל שם (שמהם שאוב סדר זולק לישראל). ומה שבא בסוגריום מרבעות כאלו []
הם הגהות מדיכין למען ירוץ הקורא בדברי האריז"ל:

'דע, כי כל [ה]בוזינות [ה]אלו [הם] בנקבה וכלומר, במלכות דאצילות. והנה
הנקבה כוללת [את] כל מה שלמטה ממנה עד סוף העשייה - [הכל] זה
נקרא 'עלמין דנוקבא' כנודע. ונמצא שהקבלה היא במלכות
דאצילות, והתלמוד בבריאה, והמשנה והמדרשים והאגדות ביצירה,
והמקרא בעשייה. ונמצא כי כולם הם 'עלמא דנוקבא'.

ודע כי בקבלה עצמה יש דרכים ובוזינות ומדרגות הרבה, וזולקים
בעשרה ספירות דנוקבא דאצילות. גם התלמוד כל זולקיו זולקים
בעשרה ספירות דבריאה. והמשנה שהם שיתא סדרי משנה הם
ביצירה, אלא שהם בשישה קצוות דנוקבא דזעיר אנפין דיצירה.
והמדרשים והאגדות והרמזים הם בשאר בוזינות היצירה. והמקרא

אִילָנָא זולק ב - פרק ז' ד'וויי קכא

בעשיה באופן זה - כי תורה היא בתפארת דעשיה, ונביאים בנצח ויהוד דעשיה, וכתובים ביסוד ומלכות דעשיה.

ודע כי מזה שאמרנו שהתלמוד הוא בבריאה - הוא פירושן של המשניות עצמם שהם נקראים 'תלמוד'. אבל כל המימרות של התלמוד ושאר הדינין של התלמוד שאינן ביאור ופירוש המשניות עצמן, אלו אינן בכלל התלמוד והם למטה ביצירה עם שאר האגדות והמדרשים כולם.

ועל פי הקדמה יקרה זו מורו ומוזהיר אותנו רבינו האר"י:

ולכן צריך האדם שבכל יום ידבק נפשו ויכול אותה בארבע עולמות - ויקרא מקרא כנגד עשיה, ואזור כך משנה נגד יצירה, ואזור כך תלמוד נגד בריאה, ואזור כך קבלה נגד אצילות. והרי כוונה זו דרך כלל! עד כאן לשון האר"י"ל.

ועל מזה שהזכיר האר"י"ל בסוף דבריו: **'ולכן צריך האדם שבכל יום ידבק נפשו ויכול אותה בארבע עולמות וכו'** העיד עליו תלמידו מהרז"ו שרבו האר"י היה 'נאה דורש ונאה מקיים' בדבר זה. דזה לשון מהרז"ו (קצת לעיל בשער המצוות - בפרשת ואתחנן):

'סדר עסק התורה שהאדם זייב לקרוא בכל יום בקביעות בסוד קביעת עתים לתורה - זה היה מנהג מורי [האר"י"ל] זכרו לזיי העולם הבא:

בצאתו מבית הכנסת היה עדיין מעוטף בציצית ותפילין, וקורא הסדר הזה בכוונות האלו על פי סדר המדריגות מטה למעלה. וזה הסדר - תנ"ך, משנה, תלמוד, וקבלה. וזה פרטן:

יום ראשון מהשבוע היה קורא [בתורה] מתזילת פרשת השבוע ששה פסוקים שנים מקרא ואזור תרגום, ואזור כך נביאים גם כן עם התרגום, ואזור כך כתובים גם כן עם התרגום. ואין צריך לקרוא שנים מקרא אלא בתורה לבד, אבל נביאים וכתובים פעם אזות

מקרא ופעם אזות תרגום. והכל (כלומר - גם תורה וגם נביאים וגם כתובים) הוא בעולם העשייה, ושם (בעשייה יש) הו"ה דשם ב"ן במילוי כזה: יוד זה וו זה (העולה בנימטריא ב"ן = 52).

נמצא שאותיות המילוי (דשם ב"ן) הם זמשיה: וד,ה,ה,ה (היוצאים מ: יוד,ה,ה,ה,ה,ה). והם נזולקים בזמשיה ימי השבוע מיום ראשון עד יום זמישי - אות אזות (מזמשיה אותיות המילוי) בכל יום מתורה או נביאים או כתובים (כוונתו לומר אות אזות בכל יום מתורה ונביאים וכתובים. דהכלל הוא שלפי הגימטריא של האות של אותו יום צריכים לקרוא אותו מספר של פסוקים מתורה ונביאים וכתובים)...

(עכשיו מפרט את סדר המקרא:) ולכן צריך לקרוא בכל יום ראשון ששה פסוקים (כנגד אות ו שהיא אות ראשונה במילוי שם ב"ן) מתזזילת הפרשה, וכן מנביאים וכתובים. וביום השני ארבעה פסוקים שאזריהם (כנגד אות ד שהיא אות שניה במילוי שם ב"ן), וביום שלישי זמשיה פסוקים שאזריהם (כנגד אות ה שהיא אות שלישית במילוי שם ב"ן), וביום רביעי ששה פסוקים שאזריהם (כנגד אות ו שהיא אות רביעית במילוי שם ב"ן), וביום זמישי זמשיה פסוקים שאזריהם (כנגד אות ה שהיא אות זמישית במילוי שם ב"ן) - נמצא שקרא בזמשיה ימי שבוע כ"ו פסוקים.

(ובערב שבת יקרא בתורה כל פרשת השבוע מתזזילה ועד סוף שנים מקרא ואזוד תרגום - כמנהג האר"ל שהיה מקיים מצות זכמים לקרוא שנים מקרא ואזוד תרגום (כל פסוק ופסוק בפני עצמו פעמיים מקרא ואזוד תרגום) בערב שבת דוקא, בסוד "ה'ה פיום הששי והכיננו את אשר יביאו" (שמות טו ה). ובנביאים יקרא בערב שבת את הפטרת השבוע - ואין צריך לקרוא את התרגום. ובכתובים יקרא בערב שבת פרק צב' מספר תהלים: "מזמור שיר ליום השבת" ללא תרגום, וגם טוב לקרוא פרק צג' אזריו: "יהוה מלך גאות לבש".)

(וכל יום) כשקורא בתורה צריך לכוין ש(התורה) היא בתפארת דזעיראנפין (דעולם העשייה)... וכשקורא נביאים יכוין שהם בנצוז (והוד (דזעיראנפין) דעולם העשייה)... וכשקורא כתובים יכוין שהם ביסוד דזעיראנפין (דעולם העשייה ובמלכות (דעולם העשייה)...)...

אִילָנָא זולק ב - פרק ז ד'וֹזִי קכג

וכשיקרא משנה יכוין ש[המשנה] היא בששה קצוות [זוסד גבורה תפארת נצוז הוד יסוד] דנוקבא ד[עולם ה]יצירה [אמנם כל יום הוא בספירה אוחת בלבד מששה אלו כמו שהולך ומבאר]. לכן אם הוא בסדר זרעים [ביום א] יכוין לזוסד שלה... ואם בסדר מועד [ביום ב] יכוין לגבורה שלה... ואם בסדר נשים [ביום ג] יכוין שהוא בתפארת שלה... ואם הוא בסדר זויקין [ביום ד] יכוין שהוא בנצוז שלה... ואם הוא בסדר קדשים [ביום ה] יכוין שהוא בהוד שלה... ואם הוא בסדר טהרות [ביום ו] יכוין שהוא ביסוד שלה...

וכשיקרא תלמוד יכוין ש[התלמוד] הוא בנוקבא דזעיר אנפין ד[עולם ה]בריאה, ש[ולכן התלמוד] הוא [נקרא] ה' - כלה. [כלומר - שלכן נקראת הגמרא הלכה]: על שם המלכות שהיא סוד אות ה' אזורנה דשם הוי"ה, והיא הכלה דבעלה זעיר אנפין דעולם הבריאה] ואם הוא בזרעים [ביום א] הוא בזוסד שלה... וסדר מועד [ביום ב] הוא בגבורה [שלה]... וסדר נשים [ביום ג] הוא בתפארת [שלה]... סדר זויקין [ביום ד] הוא בנצוז [שלה]... וסדר קדשים [ביום ה] הוא בהוד [שלה]... וסדר טהרות [ביום ו] הוא ביסוד [שלה]...

וכשילמוד קבלה יכוין ש[לימוד הקבלה] הוא בתפארת ד[עולם ה]אצילות!

עד כאן לשון מהרז"ו ועדותו על מנהג רבו הארז"ל איך שהיה מקיים בעצמו ולכן צריך האדם שבכל יום ידבק נפשו ויכלול אותה בארבע עולמות - ויקרא מקרא כנגד עשיה, ואזור כך משנה נגד יצירה, ואזור כך תלמוד נגד בריאה, ואזור כך קבלה נגד אצילות.

ואכן סדר זה הוא ממש סדר זולקת הלימוד הידוע כזוק לישראל, ערוך בדקדוק רב על פי הוראות הארז"ל הללו כדי שכל אדם מישראל יוכל בנקל לזולק ולשלוש מדי יום ביומו את לימודו מתורה לנביאים, ומנביאים לכתובים, ומכתובים למשנה, וממשנה לגמרא, ומגמרא לקבלה.

ואף על פי שלרוב אין אדם לומד סדר זה ביותר מוזצי שעה או שעה, מכל מקום גם בזמן קצר כזה יזכה כל אדם לקיים את דברי הארז"ל: 'ולכן צריך האדם שבכל יום ידבק נפשו ויכלול אותה בארבע עולמות' (עשיה, יצירה, בריאה, אצילות).

ולא רק זאת, אלא כמו שהקדמנו בענף הקודם על פי ספר 'הוראת שעה', אם יתמיד אדם בסדר זה מדי יום ביומו עם זולק הקבלה שבסדר זוק ל'ישראל' יזכה גם הוא לימנות עם 'מארי קבלה' בבחינה מסוימת. ואם כך יהיה זולקו בישראל - אז לא רק בעוסקו בזולק הקבלה שבזוק ל'ישראל' יזכה לתקן בעולם האצילות שיכנגד תורת הקבלה שהוא קורא ולומד אז, אלא אפילו בעוסקו בשאר היום בתלמוד ואפילו במשנה או רק במקרא יזכה לתקן בעולם האצילות כל היום כולו!

אם כן "הַזֹּזְקִים עֵינֵינוּ בְּרֵאשׁוֹ" (קהלת ב' יד) לראות מזה יכול כל אדם להשיג בלימוד קצר בוודאי הקדוש שבזוק ל'ישראל'!

יום קמ"ד - מוקדש לזכות שירה שיינה בת יעל

ענף ה'

בסיום זוקירתנו על הקשר האמין שבין ארבעה זולקי התורה לארבע העולמות שהזכיר מהרז"ו כאן בהקדמותו, נראה יזודו את לשון רבינו בביאורו לפרקי אבות על אותה משנת 'רבי מאיר אומר כל העוסק בתורה לְשִׁמּוֹה זוכה לדברים הרבה' (כמו שהעתיק רבי יוסף קארו מנבבל זכרוננו לברכה את לשונו מכתב-יד בספרו דעת ותבונה' בפרק כא. והגם שכבר העתקנו מקצת לשונו לעיל בפרק ו' בעוסקנו בביאור מזהות תלמוד תורה לְשִׁמּוֹה, מכל מקום עתה נעתיק את כל לשונו שם - דלעניות דעתין דבריו נזוצים מאוד להבנת סוגיין). אלו דברי מהרז"ו שם:

וְדַע שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְתוֹרָתוֹ אֲזוּד, וְגַם יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ נֹאמֵר עֲלֵיהֶם "וְיָמֵי כְעִמּוֹה יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֲזוּד בְּאָרְץ" (דברי הימים א' - י"ז כא). וְהוּא יִתְבַרַךְ אֹמֵר "כֹּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרֵאשׁוֹתַי וְצִרְתַּי אֶף עֲשִׂיתַי" (ישעיהו מג' ז).

והענין הוא כי כבר ידעת כי זמשה שמות יש לה לנשמה שהם גרנוז"ל נפש, רוז, נשמה, זיה, יזידה, והם כנגד העולמות נעשה, יצירה, בריאה, אצילות - כי הנפש הוא מעולם העשה, והרוז מעולם היצירה, והנשמה מעולם הבריאה, ונשמה לנשמה [הנקראת זיה] מעולם האצילות. ואמר הכותב: באמת יש לאדם גם יזידה שהיא כנגד עולם 'אדם קדמון' - כמו שהזכיר מהרז"ו ב'שערי קדושה'

אֵילָנָא זולק ב - פרק ז דְוִוִי קכה

וכן על דרך זה הוא בגוף האדם - העור הוא נגד עולם העשייה (דהעור הוא הזולק הכי וזיצוני באדם כדוגמת עולם העשייה שהוא הכי וזיצוני שבעולמות), והבשר (שהוא קצת יותר פנימי מהעור הוא) נגד [עולם ה]יצירה, והגידים [שהם יותר פנימיים הם] ב[עולם ה]בריאה, והעצמות [שהם עוד יותר פנימיים הם] נגד [עולם ה]אצילות. [אמר הכותב: והמוזן שבעצמות שהוא הזולק הכי פנימי הוא כנגד 'אדם קדמון' שהוא הפנימי ביותר שבעולמות]

עתה מפרש מהרוז"ו איך שבפסוק "כָּל הַנְּקָרָא בְשֵׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרֵאתִיו יִצְרֵתִיו אֵף עֲשִׂיתִיו" (ישעיה מז ז) רמוזים כל העולמות:

והנה השם יתברך בתזולה האציל ממנו עולם האצילות בעשר ספירות הנקראים 'שמו יתברך', ובתוכם מתפשט האין סוף. וזהו מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: 'בתזולה היה הוא ושמו אוזד'. והכוונה - אף על פי שיראה לך להיות שם שני דברים זס וזלילה, [כלומר] האין סוף אוזד והספירות שהם שמו יתברך אוזד, אינו כן זס וזלילה! אלא 'הוא ושמו אוזד'. שבכל עולם האצילות אין שם פירוד כלל, אלא 'הוא ושמו'. רוצה לומר - עם היות ש'הוא ושמו', [מכל מקום] הכל אוזד. וזהו "כָּל הַנְּקָרָא בְשֵׁמִי".

ואמר עוד "וְלִכְבוֹדִי בְּרֵאתִיו" - רוצה לומר שאוזר כך ברא עולם השני שכבר נאמר עליו לשון בריאה, וזהו לכבודו יתברך כמו שידעת. ואמר עוד "יִצְרֵתִיו" כנגד עולם היצירה. אבל "עֲשִׂיתִיו" כנגד עולם העשייה. ואמר בו "אֵף עֲשִׂיתִיו" - לומר שעם היותו תזותון ורובו קליפות אפילו הכי הוא עשהו יתברך.

והנה כמו שבעולם האצילות אין שליטת הקליפות כלל, כנגד כן הם עצמות האדם לפנים. וכנגד האין סוף המתפשט באצילות [לכאורה כוונתו לעולם הנקרא 'אדם קדמון' שהוא פנימיות האצילות] הוא מוזן העצמות [שבאדם שהוא] מ[כפנים] [לעצמותיו]. וכנגד [עולם] הבריאה שיש בה קליפות קצת [וגם נמצאים אותם מקצת הקליפות רק] ב[זיצוניותה] [של עולם הבריאה] לבד הן הגידים באדם. וכנגד [עולם] היצירה [שהוא זיצוני טוב וזיצוני קליפות הוא]

הבשר [שבאדם]. וכנגד [עולם] העשייה [שהוא רובו בשליטת הקליפות הוא] העור באדם.

ועם זה נבין מה שאמר הכתוב: "וַיַּעַשׂ יְהוָה אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ פְּתֻנֹת עוֹר וַיְלַבְּשֵׁם" (בראשית ג כא), ואומרו "כִּי עִירָם אָנֹכִי וְאֶזְוָבָא" (שם פסוק ט). והכוונה היא שאדם הראשון כשבראו השם יתברך תזולה היה גופו ממקום גבוה מאד, והיתה נפשו מלובשת באותו הלבוש הראשון ואז היה בגן עדן. וכשזוטא איבד לבוש זה ונשאר ערום, ואז עשה לו השם יתברך לבוש אזור מעור והוא ממדרגה תזותונה מאד.

בהיות האדם מורכב מכל העולמות אמר השם יתברך "נעשה אדם" (בראשית א כו). ואמרו רבותינו זכרונם לברכה שאמר השם יתברך למשה רבינו עליו השלום: 'כתוב, והבא לטעות יטעה! וזה לכאורה נראה תימה - למה צריך לכתוב כך?!

אבל הכוונה - שהשם יתברך רצה לעשות [את] האדם מורכב מכל ארבע עולמות [אצילות, בריאה, יצירה, עשייה - ואין הכי נמי גם מעולם 'אדם קדמון' כמו שכתב מהרז"ו בספרו 'שערי קדושה']. וזה [הטעם] שאמר "נעשה אדם" [בלשון רבים] - רוצה לומר שכל עולם ועולם יתן בו זולק הראוי. זה [העשייה נתן באדם את זולק ה]נפש, וזה [היצירה נתן באדם את זולק ה]רווה, וזה [הבריאה נתן באדם את זולק ה]נשמה, [וזה האצילות נתן באדם את הזויה שהיא הנשמה לנשמה. וכמו שפירש מהרז"ו 'בשערי קדושה' גם עולם 'אדם קדמון' נתן באדם את זולק היזודה]. אם כן מוכרז [היה הכתוב] לומר: "נעשה אדם" בלשון רבים...

והנה דע לך כי כמו כן יש בתורה פ'שט ר"מו ד"רש ס"וד [פרד"ס]. והענין [הוא] כי יש בעלי מקרא והן נגד [עולם ה]עשייה, ויש [בעלי משנה והן כנגד [עולם ה]יצירה, ויש [בעלי תלמוד והם נגד [עולם ה]בריאה, ויש [בעלי קבלה והם נגד עולם האצילות. ובקבלה עצמה הפנימיות שלה [הוא] נגד האין סוף שהוא מתלבש נגד ספירותיו וכו' וכו'.

והנה עם היות [שגם זולק] הפשט [שבתורה ודאי] אמיתי, [מכל מקום] העיקר [שבתורה] הוא [זולק] הפנימיות שלה [שהמה סודות התורה]. דאם לא כן, איך

אֵילָנָא זולק ב - פרק ז ד'וויי קבו

אפשר שתורת אלהינו שנאמר עליה "וְאֵתְּיָה אֶצְלוֹ אֱמוּן וְאֵתְּיָה שְׁעִשְׂעִים יוֹם יוֹם" (משלי זז ל) יסופר בה אלופי עשו, "וְתִמְנַע הָיְתָה פִּילְגָשׁ" (בראשית לו יב), וכמה דברים כאלו יש בתורה שבה ברא הקדוש ברוך הוא את עולמו? וכל מי שסובר זה או כיוצא בזה עליו נאמר 'אוי להם מעלבונה של תורה' שמלבינים ומביישים את פני התורה באומרים שזאת היא כוונת התורה האלהית - זס וזלילה!

ובזה תבין [כוונת המשנה] רבי מאיר אומר כל העוסק בתורה לְשִׁמָּה. רצונו לומר: לשם זמשה דברים שבה [והיינו פירוש לְשִׁמָּה: לשם ה' - לשם זמשה (ה) זולקי התורה], כאשר כתבתי שהם: [א] מקרא [ב] משנה [ג] תלמוד [ד] קבלה [ה] ופנימיות הקבלה.

או כשנכנס [אדם] באלו הזמשה [זולקי תורה] ועוסק בהם 'נעשה כמעין המתגבר ומגלים לו רזי תורה, וכו' [כדאיתא בדברי משנת רבי מאיר אומר]. וזה מזה שאמרו [במסכת זוגיה - דף יד ע"ב] ארבעה נכנסו לפרד"ס שהוא פ"שט ר"מו ד"רש ס"וד, ונכנסו להבין ולידע פנימיות הסוד! עד כאן לשון מהרז"ו בביאורו לפרקי אבות.

למדנו אם כן פירוש נוסף למהות תלמוד תורה לְשִׁמָּה על פי סודן של דברים. דלפי פירוש זה צריך אדם לקשר את זמשת זולקי נשמותו שהם: נ"פ-ר-ו-ז-ז-נ"שמה-ז"י-ה-י"זידה [נרנז"י] עם זמשת העולמות שהם: עשיה-ליצירה-בריאה-אצילות ואביע"ג וגם עם עולם 'אדם קדמון' [שהוא למעלה מכולם].

והאין יהיה נעשה הקשר הזה? על ידי עוסקו בתורה לְשִׁמָּה. וכאן פירש לנו רבינו מהרז"ו שתורה לְשִׁמָּה היינו לשם ה' (זמשה) זולקים שבה שהם: [א] מקרא [ב] משנה [ג] תלמוד [ד] קבלה [ה] ופנימיות הקבלה.

ואל יבהל הקורא הנעים בראותו כאן זמשה עולמות במקום ארבעה העולמות שהזכרנו למעלה, דהרי כאן הזכיר מהרז"ו גם את פנימיות הקבלה שהיא כנגד פנימיות עולם האצילות שבמקום אזור נקרא 'אדם קדמון', או בלשון רבינו כאן 'נגד האין סוף שהוא מתלבש נגד ספירותיו'.

ולעיל בפרק ו ביארנו שודאי שאין דברי מהרז"ו בביאורו לפרקי אבות סותרים את מזה שכתב הוא בעצמו בשער המצוות מתורת רבו האריז"ל דסוד מהות תלמוד תורה לְשִׁמָּה היינו לשם ה' - שהיא השכינה הקדושה הרמוזה באות ה' אזורונה

דשם הוי"ה. דכאן משמענו רבינו מהרז"ו שבאמת לא שייך לתקן את תיקוני השכינה הקדושה בלימוד התורה ללא העסק גם בסודות התורה - דרק או לימודו יכול באמת להזשב לשם ה'.

וּוּוּ באמת כוונת האריז"ל באומרו (בשער המצוות - על פרשת ואתחנן): 'ולכן צריך האדם שבכל יום ידבק נפשו ויכלול אותה בארבע עולמות (עשייה, יצירה, בריאה, אצילות) - ויקרא ביקרא כנגד עשייה, ואזור כך משנה נגד יצירה, ואזור כך תלמוד נגד בריאה, ואזור כך קבלה נגד אצילות! עד כאן לשונו.

כללו של דבר - על ידי העסק בכל זולקי התורה (פרד"ס) אדם זוכה לדבק כל זולקי נפשו (גרמז"י) ולכלול אותם בכל העולמות (אבי"ע) שמהם נזצבו. וזהו סוד 'קודשא בריך הוא ואורייתא וישראל זוד'!

יום קבמה - מוקדש לע"ז מימי בת מרי ז"ל

סעיק ג

וּבְהִיּוֹתָהּ בְּעוֹלָם הָאֲצִילוֹת אֲזַנְקֶאָה קְבֻלָּה, כִּי שָׁם הִיא מְפַשְׁטַת מְכַל הַלְבוּשִׁים הַנְּקָרָאִים [פְּשִׁט' מוֹלְשׁוֹן "פְּשִׁטְתִּי אֶת כְּתֻנְתִּי" - שְׁהוּא בְּזוּיָת הַמְּלַבּוּשִׁים הַזּוּיָצוּנִים שְׁהוּא עַל גְּבִי עוֹר אֲדָם הַמְּתַפְשֵׁט מֵעַלְיוֹ לְפַעֲמִים, וְזֶהוּ עֵקֶר מִפְּת פְּשִׁט'...]

כדי שנוכל להתזויל להבין מה היא מהות התורה 'בהיותה בעולם האצילות דאז נקראתה 'קבולה', בזור רבינו מהרז"ו בשורות אלו להגדיר לנו בכניסתנו לזקירה זו מה היא מהותה של התורה בעולם הזה שאנו רגילים אליו. דלאזור שנגדיר ונבין את עניני וצורת התורה בעולם הזה נוכל להקיש מכאן למהות התורה בהיותה בעולם האצילות ד"עין לא ראתה אלהים זולתך" (ישעיה סד ג). דרק על ידי היקש זה בין תורת עולם העשייה לתורת עולם האצילות ובתנאי שיהיה אלהים עמנו נוכל להתזויל להבין את מהותה האמיתית של תורת הקבלה בעולם הנשגב ההוא.

אילנות זולק ב - פרק ז' ד'ווי

קכט

ובכן, כאן בשורות אלו הגדיר לנו רבינו מהרז"ו הגדרה ברורה באומרו שתורת העולם הזה היא 'כל הלבושים' [של התורה] הנקראים 'פשיט'. וכבר נתבאר היטב לעיל איך שתורת השם נזולקת לכמה זולקים: פשיט ר"מזו ד"רש ס"וד (פרד"ס) שכנגד ארבע עולמות: אצילות בריאה יצירה עשיה (אבי"ע). ואם כן, במה שאמר כאן שתורת עולם הזה נקראת 'פשיט' ודאי שלא בא מהרז"ו לזודש לנו שתורת עולם הזה נקראת 'פשיט' - דהרי כבר ידענו שזולק הפשיט הוא כנגד עולם העשיה.

אלא ודאי שזוידושו ותרומתו של רבינו מהרז"ו כאן הוא במה שהגדיר לנו מה היא מהותה של תורת עולם הזה, ולכן הדגיש כאן בשורות אלו שמהותה של תורת עולם הזה היינו כשמה: 'פשיט'!

ועוד ביאר רבינו כאן ד'פשיט' היינו מלשון הפסוק "פשיטתי את כתיבתתי" (שיר השירים ה ג) - שהוא בזינת המלבושים הזיזונים שהוא על גבי עור אדם המתפשיט מעליו לפעמים, וזהו עקר מלת 'פשיט'.

ועל דרך זו מלמדנו רבינו מהרז"ו בשורות אלו גם על תורת הקבלה שכנגד עולם האצילות. דרך אזור שהיפנמנו שתורת עולם הזה אינה התורה האמיתית אלא רק 'המלבושים הזיזונים' המסתירים את אמיתות התורה, מעכשיו נוכל להבין שהתורה בצורתה ובמהותה האמיתית היא רק 'בהיותה בעולם האצילות שאז נקראת 'קבלה' - כי [רק] שם [בעולם האצילות] היא מפשיטת מכל המלבושים הנקראים 'פשיט' [כלשון רבינו]! ועל יסוד זה ירזיב רבינו הדיבור בהמשך הקדמותו.

סעיה ד

ואמנם בעולם האצילות אשר שם הקדוש ברוך

הוא יושב ועוסק בתורה כנזכר במדרשי רבותינו וכוונם לברכה, וגם בדברי המתרגם על פסוק "הודי צוז ואדם"...

מה שאמר כאן רבינו מהרז"ו 'כנזכר במדרשי רבותינו וכוונם לברכה' זוור על 'הקדוש ברוך הוא יושב ועוסק בתורה'. וזה באמת מצינו בכמה וכמה מדרשים ומאמרי הזוהר הקדוש על הפסוק: "ואהיה אצל אמון, ואהיה

שְׁעֵשְׁעִים יוֹם יוֹם" (משלי ז ל), כמו שהעתקנו כמה לשונות כאלו לקמן בביאור מזה שהזכיר מהרוז"ו: 'התורה קדמה אלפים שנה לעולם' - עיין שם בסמוך.

וכן בפירוש רש"י על התורה על הפסוק 'וְהִלָּזֹת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הַמָּוֶה' (שמות לב טו) מצינו ש'הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בְּתוֹרָה'. דשם כתב רש"י: 'כאדם האומר לזבירו' כל עסקיו של פלוני במלאכה פלונית' - כך כל שעשועיו של הקדוש ברוך הוא בתורה! עד כאן לשונו.

גם מזה שהזכיר מהרוז"ו 'גַּם בְּדַבְרֵי הַמְתַּרְגֵּם עַל פְּסוּק: 'דוֹדֵי צוּז וְאָדָם' ברור, דהמסתכל בתרגום על פסוק 'דוֹדֵי צוּז וְאָדָם' (שיר השירים ה י) יראה שתרגום שם בזה הלשון: 'דהוא מְוַזְזֵת שְׂמוּעֵינָּן זוֹדְהֵינָּן בְּכָל יוֹמָא'. כלומר - והוא (הקדוש ברוך הוא) מְוַזְזֵשׁ שְׂמוּעוֹת זוֹדְשׁוֹת (דהיינו זיודושי תורה) בכל יום. אלמא, **הקדוש ברוך הוא עוסק בתורה:**

אמנם מזה שטעון ביאור נרזוב בדברי מהרוז"ו הוא מה שאמר: 'וְאִמְנָם בְּעוֹלָם הָאֲצִילוֹת אֲשֶׁר שָׁם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בְּתוֹרָה'.

והרי דברים אלו זוזורים על מה שאמר קצת לעיל ביניה: 'וּבְהִיוֹתָהּ בְּעוֹלָם הָאֲצִילוֹת אֲזִי נִקְרָא 'קַבְּלָה', כִּי שָׁם הִיא מְפַשְׁטָת מִכָּל הַלְבוּשִׁים הַנִּקְרָאִים] 'פְּשִׁט'! עד כאן לשונו. הרי מדויק מדבריו שזוכמת הקבלה שהיא כללות סתרי התורה היא תורת עולם האצילות, והיא היא התורה שבה משתעשע הקדוש ברוך הוא.

וזה אכן טעון ביאר נזרב מאוד. דהרי אם תורת הקבלה היא בעצם תורת האצילות, האיך אם כן שייך לעסוק בה כאן בעולם העשייה על ידינו, בהיותנו קרוצי זומר וילודי אשה?! הרי כלל גדול בידינו שאין לנו שום מושג בעולם האצילות הרוזני ד'עֵינָּן לֹא רָאִתָּה אֱלֹהִים זוֹלָתָה' (ישעיה סד ג) והאיך אם כן מצינו כל כך הרבה גופי תורה וזיבורים רוזבים ועמוקים מני-ים על סודות התורה כגון ספרי הוזהר והתיקונים וכל זיבורי מהרוז"ו שקיבל מרבו האריז"ל אם באמת אין לנו שום השגה בתורת האצילות?!

וכדי שבעזרת השם נמצא יישוב הלב בנוגע לכלל האמור נראה יזודו את דברי הגאון רבי יעקב משה הלל שליט"א בספרו 'אהבת שלום' (מדרך קיו ואילך) על מה שכתב על דברי הרש"ש הקדוש באזוד מהגהותינו (הגהות השמישי) על ספר 'עץ זיבים'. זה לשונו הרב הלל שליט"א שם:

אֵילָנָא זולק ב - פרק ז ד'וֹזִי

קלא

זכוונתו [של הרש"ש] מבוארת - דלהיות שהשגת כוונת אמיתות ופנימיות הנמשל הנרבוז במשל ולבוש הזויצון של ענין הספירות לפרטיהם, סדר עמידתן והלבשתן זה לזה, עלייתן וירידתן, ייזודם ותולדותם וכו' לית מוזשבה תפיסה בהם כלל לשוכני בתי זומר - והיינו כל הנמשל הטמון בפנימיות כוונת הכינויים הנזכרים של 'עמידה', 'הלבשה', 'עליה וירידה', וכל שאר כינויי הלשונות המושאלים בזכמת הנסתר להבשיל על ידם ענינים עליונים ונשגבים אשר עצם ענינים של אותם הכינויים ולשונות שייכים דוקא להעולם הזה השפל והגשמי...

רק שניתן לנו הרשות לכנות בכינויי ומושגי עולמינו [את] אותם הענינים הרוחניים של העולמות העליונים לפרטיהם, שהמה לבושי האין סוף ברוך הוא שמצבם באמיתות בתכלית ההפשטה מכל מין ציור, וכיור, דמות, ודמיון דעולמינו השפל והמוגשם, ונשגבים ונעלים בזכותם מעל כל ענין ומושג גשם עכור מהנגלות לנו בעולמינו השפל, וממילא הם מופלאים מהשגת רעיונינו ודמיונינו, ובלתי נתפסים ונקלטים כלל בשכל אנושי מוגבל ומצומצם ומגושם! עד כאן לשונו.

יום קבנו - מוקדש לע"ז אולגה בת אמילי ז"ל

הרי שהדגיש הגאון הנזכר לעיל שבאמת מושגי תורת האצילות כמות שהם שם בעולם האצילות אשר שם הקדוש ברוך הוא יושב ועוסק בתורה 'לית מוזשבה תפיסה בהם כלל לשוכני בתי זומר'.

ועוד הדגיש 'שמצבם באמיתות בתכלית ההפשטה מכל מין ציור, וכיור, דמות, ודמיון דעולמינו השפל והמוגשם, ונשגבים ונעלים בזכותם מעל כל ענין ומושג גשם עכור מהנגלות לנו בעולמינו השפל, וממילא הם מופלאים מהשגת רעיונינו ודמיונינו, ובלתי נתפסים ונקלטים כלל בשכל אנושי מוגבל ומצומצם ומגושם' (כלשונו)!

ואם כן הוא ש'במושגי עולם האצילות אשר שם הקדוש ברוך הוא יושב ועוסק בתורה' (כדברי מהרז"ז אצלו) 'לית מוזשבה תפיסה בהם כלל

לשוכני בתי זומר' (כדברי הרב הלל), אז לכאורה צועקת בפנינו קושיא גדולה עד מאוד - אמאי אם כן מצינו תביעה כל כך זוקה מזוכמי הזוהר והמקובלים ובראשם רבינו מהרוז' בהקדמותו כנגד התלמידי זכמים 'שוכני בתי זומר' המתרשלים מלימוד תורת הקבלה שלפי מזה שכעת למודנו שייכת תורה זו רק לעולם האצילות?! הרי בלאו הכי לית מוזשבה תפיסה כלל במושיגי עולם האצילות!!! ואם כן מזה יועיל ללמוד מושיגי תורת האצילות כיון דבלאו הכי אין לנו שום השגה בהם?!

ואמת שכדי להשיב על טענה זוקה זו זוייבים אנו לבאר את מהות תורת הקבלה כמות שהיא נלמדת בעולם הזה, ואת יוזסה לעולם האצילות 'אֲשֶׁר שָׁם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה'. לצורך זה נמשיך לעיין בדברי הרב הלל שליט"א בספרו 'אהבת שלום'. זה המושך לשונו שם:

'והצורך והנסיבה להיתר זה [כלומר, להתיר השימוש במושיגי העולם הזה להמשיך על ידם את עניני עולם האצילות] הוא לאפשר לנו לתפוס איזו תפיסה כל דהו, ולתת לנו אזויות בית יד קטנה בידיעת מציאות העולמות העליונים שדרכם מתגלה ומתמצא הנהגת האין סוף ברוך הוא אלינו. ובלעדי היתר הכינויים והדמיונים והמשלים שבהם נשתמשו המקובלים להטמין בהם ענינים נשגבים סג"ר עלינו המדב"ר - אין יוצא ואין בא להבין ולדעת מזה למעלה?! עד כאן לשונו.

וקצת לקבון בספרו 'אהבת שלום' העתיק הרב הלל שליט"א מדברי הרש"ש הקדוש בהקדמת 'רוזובות הנהר' (דף ז' עמוד א ג). זה לשון הרש"ש שם:

'אמנם צריך להבין ענין עליות אלו [של הפרצופים מזה לזה בעת קבלתם המוזין] לפי משמעות פשט הדברים. אף על פי שאינם כפשוטם ש[הרין] יש בהם סודות נעלמים, הנה מתוך פשטם אפשר להבין מעט מסודם אף על פי שאין לסודם דוגמא עם הפשט - כי הם סודות נעלמים עמוק עמוק לית מוזשבה תופסת בהם, כל שכן דיבור. אלא, שדברה תורה כלשון בני אדם.

וכנזכר בסוף ההקדמה הראשונה משער ההקדמות [מכתבי הארז'ל], וזה לשונו: 'ואמנם דבר גלוי הוא כי אין למעלה גוף ולא כוז בגוף זולילה. וכל הדמיונות והציורים [ה]אלו לא מפני שהם כך זס וזולילה.

אֵילָנָא זולק ב - פרק ז דְּוִוִי קלג

אמנם לשכך את האוון לכשיוכל האדם להבין הדברים העליונים הרוזוניים בלתי נתפסים ונרשמים בשכל האנושי, לכן ניתן רשות לדבר בבזינת ציורים ודמיונים כאשר הוא פשוט בכל ספרי הווהר.

וגם בפסוקי התורה עצמם כולם כאזוד עונים ואומרים בדבר הזה כמו שאומר הכתוב: "עֵינֵי יְהוָה הִמָּה מִשׁוֹטְטִים בְּכָל הָאָרֶץ" (וכריה ד י), "עֵינֵי יְהוָה אֵל צְדִיקִים" (תהלים לד טו), "וַיִּשְׁמַע יְהוָה" (במדבר יא א), "וַיִּרְוּ יְהוָה" (בראשית ז כא), "וַיִּדְבֵר יְהוָה" (שמות ו י), וכאלה רבות. וגדולה מכולם מה שאומר הכתוב: "וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, בְּצַלְמֵ אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ. זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם" (בראשית א כו)!

ואם התורה עצמה דברה כך, גם אנחנו נוכל לדבר כלשון הזה - עם היות שפשוט הוא שאין שם למעלה אלא אורות דקים בתכלית הרוזניות בלתי נתפסים שם כלל, וכמו שאומר הכתוב: "פִּי לֹא רָאִיתָם כֹּל תְּמוּנָה" (דברים ד טו) וכאלה רבות.

ואמנם יש עוד דרך אזורת כדי להמשיך ולצייר בה הדברים העליונים, והם בזינת כתיבת צורת האותיות. כי כל אות ואות מורה על אור פרטי עליון. וגם תמונה זו דבר פשוט הוא כי אין למעלה לא אות ולא נקודה. וגם זה דרך משל וציור כדי לשכך את האוון כנזכר. ושתי בזינות ציורים אלו - אם ציור האדם ואם ציור אותיות, שתיהם מוכרזות להבין ענין האורות העליונים כאשר תראה ספרי הווהר בנויים על פי שתי בזינות הציורים האלה.

עד כאן העתקת לשון האר"ל בשער ההקדמות, וכן לשון הרש"ש שהעתיק את דברי האר"ל בתוך לשונו - כמובא כל זה בספר 'אהבת שלום'.

ועתה ש'אתה הָרָאָתָ לְדַעַת פִּי' כל דברי הווהר והמקובלים המה משל לאורות העליונים כמות שהם באמת בעולם האצילות אֲשֶׁר שָׁם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בְּתוֹרַת הַקְּבֵלָה לְפִי אֱמִיתוֹת הַמוֹשְׁגִים כְּמוֹת שֶׁהֵם שָׁם בְּעוֹלָם הַהוּא, צְרִיכִים אֲנִי לְהַבִּין שְׁלֵמוֹת שְׁסוּף סוּף דְּבָרֵי הַהוּוֹהַר וְהַמְּקוּבָלִים הֵם רַק מִשְׁלֵם בְּמוֹשְׁגֵי הָעוֹלָם הַזֶּה הַרְמוּזִים עַל עֵינֵי עוֹלָם הָאֲצִילוֹת, מִכָּל מְקוֹם עֲדִיין שְׁפִיר דְּמִי לומר על דברי הקבלה שבספר הווהר וספרי המקובלים שהם באמת תורת

האצילות 'אֶשֶׁר שָׁם הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בְּתוֹרָה' (כדברי רבינו מהרז"ו אצלינו).

והטעם לזה הוא משום היחס והקשר ההדוק שיש בין המשל בעיני העולם הזה למשל בעיני עולם האצילות 'אֶשֶׁר שָׁם הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בְּתוֹרָה'. גם ככלל זה ביארו הרב הלל שליט"א קצת לקמן בספרו 'אהבת שלום'. זה לשונו שם:

כי באמת משלי ודמיוני הרב זכרונו לברכה [כוונתו לרבינו האר"י, ואין הכי נמי שהוא הדין גם למשלי ספר הזוהר ושאר ספרי המקובלים] שעל ידם גילה כל סודות תורתו המופלאים לא זיידשם והמציאם על ידי טירוזת ויגיעת שכלו. אלא, שכפי שנכתבים בספריו הקדושים 'עץ זייד' והשמונה שיערים - כך ראם והשיגם [האר"י ל] בעיני שכלו ובצפיית ליבו ככל צופי המרכבה [שהוא מעין נבואה]. ולכן, מאוזר שנתגלו לו בצפייתו במרכבה באותם המשלים והדמיות שבהם רמזם בכתביו, הוא הנותן שרק על ידי הבנת המשלים [האלו] היטב יושג סודם - כי הכל הולך למקום אוזד כנוכר לעיל...

והענין [הוא] כי משלי הסודות העליונים שזכרו בדברי האר"י ל הגה המה בעצם ענף ממש של מציאות אותם הסודות כפי שהם במצבם האמיתי למעלה. רוצה לומר - [שהם] עצם הסוד המופשט לאוזר שנתפשט והשתלשל דרך העולמות עד הגיענו לעולמינו השפל.

וכפי זכות וברירות וליבון השגותיו של האר"י ל, וכפי מצב דורו [ומצב] העולם דאז, וצורך תיקון השעה - לא היה אפשר שיתגלו [לאר"י ל] במשלים או ציורים ודמיונים אוזרים זולת אלו דוקא, וכנוכר לעיל שהם ממש ענף הנמשך ומשולשל מעצם [המציאות האמיתי של] אותם הסודות העליונים בהיותם ברום האצילות [אֶשֶׁר שָׁם הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בְּתוֹרָה] כאמור! כל זה מדברי הרב הלל שליט"א.

ובזה יותרן מה שהקשנו לעיל בתזוילת דברינו. דהיינו - שאם כן הוא ש'בעולם' האצילות אֶשֶׁר שָׁם הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בְּתוֹרָה' (כדברי מהרז"ו אצלינו) אשר 'עין לא ראתה אֵלֵהֶם זולתה' (ישעיה סד ג) משום דלית מוזשבה

אֵילָנָא זולק ב - פּרָק ז דְּזוּזִי קלה

תפיסה כלל בעולם האצילות, האיך אם כן שייך לעסוק בה כאן בעולם העשייה על ידינו בהיותנו קרוצי זומר וילודי אשה?!

ואם כן אמאי מצינו תביעה כל כך זוקה מזוכמי הזוהר והמקובלים (ובראשם רבינו מהרז"ו בהקדמתו) כנגד התלמידי זוכמים 'שוכני בתי זומר' המתרשלים מלימוד זה של תורת האצילות?! הרי בלאו הכי לית מוזשבה תפיסה כלל במושגי עולם האצילות (כמו שנתבאר היטב לעיל)! ואם כן מזה יועיל ללמוד מושגי תורת האצילות אם בלאו הכי אין לנו שום השגה בהם?!

אננם טענה זו תתורץ בשימונו על ליבנו שסוף סוף העסק במשלים הללו על ידינו שוכני בתי זומר היא באמת אוזיזה של ממש בענף של תורת האצילות המשתלשל עד העולם הזה אזור שהתלבש במשלים הקדושים הללו. ואם כן, לאו מילתא זוטרותא היא, כמו שממשיך הרב הלל שליט"א לבאר בספרו 'אהבת שלום'. זה לשונו:

ולכן דוקא בדיעת משל הזויצון המרמוז על אותם הסודות על בוריו בפלפולא דארייתא וליבון הלכה עד מקום שיד שכלנו מגעת יתגלה להלומד ענייני אותם הסודות (כפי קדושתו, הזדככות זומר ושכלו, והכנתו דרך כלל) ניצוצי אור הנמשל הפנימי המתנוצץ ומתגלה דרך לבוש המשל הזויצון אל עיני השכל הלב - ותו לא מידי [מתגלה למטה]!

כי עצם מציאות אותם הניצוצי אור של השגת הנמשל אין שום אפשרות בעולם לתרגמם במושגים מוזשגיים ובכינויי עולמינו - אלא דוקא מתנוצצין בדקות והעלם דרך הנמשל לאזור שנתלבן על ידי פלפולא דאורייתא (כנזכר) בפנימיות לבו ושכלו של הלומד...

ולזה הטעם קבעו זוכמי הדורות עיקר הדגש בסדר הלימוד [בכתבי האריז"ל] לברר וללבן היטב ריהטת פשטי לשונות הרב זכרוננו לברכה כפי משמעות פשט המשלים שהלביש בהם הסודות העליונים. כי השגת הסודות הטמונים והמוסתרים באותם המשלים לא יושגו אלא על ידי הסוז הדעת ממש - בהאירם דרך המשל אזור ליבנו, בעיני השכל והלב של הלומד המתקדש, כאמור!

הרי שהוסיק הרב הלל שליט"א לבאר את גודל התועלת הרבה הבאה לנשמת אותם תלמידי זוכמים העוסקים במשלי ספרי הזוהר והמקובלים על דרך זה. דאף

קלו

אֵילָנָא זולק ב - פרק ז ד'וויי

על פי שיודעים הם שעסקם הוא אכן רק במשלים דעניני עולם הזה, מכל מקום לאו משלים בעלמא הם - אלא ממש ענפים של תורת עולם האצילות 'אֵשֶׁר שָׁם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה'.

ואם כן הוא, נמצינו למדים שמה שאמר רבינו מהרז"ו אצלינו 'וְאִמְנָם בְּעוֹלָם הָאֲצִילוֹת אֵשֶׁר שָׁם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה' - כוונתו לתורת הקבלה בערך עולם האצילות בשורשם של דברים כמות שהם שם בעולמו של הקדוש ברוך הוא, דהיינו עצם הסוד המושפט. אמנם מזה שנקרא אצילנו בעולם הזה 'תורת הקבלה' או 'סודות התורה' הם ממש ענפי אותם השורשים שבאצילות לאזור שנתפשטו והשתלשלו דרך העולמות עד הגיענו לעולמינו השפל. ובהגיעם עד אלינו לקחו אותם ענפי השורשים את לבושי העולם הזה באופן שיכול שיכלם שיל הלומדים להשיג ולהתקשר אליהם בדרכי הלימוד.

אבל כאמור, ישנו קשר הדוק בין המשל (שבמושגי העולם הזה) לנמשל (שבמושגי עולם האצילות) - כמו שכתב הרב הלל שליט"א שלא היה אפשר שיתגלו במשלים או ציורים ודמיונים אחרים זולת אלו דוקא, שהם ממש ענף הנמשך ומשולשל מעצם מציאות האמיתי של אותם הסודות העליונים בהיותם ברום האצילות. ו"דְּבָרֵי פִי זֶזְכְּם זֶזְזָן" (קהלת י"ב):

יום קבוז - מוקדש לע"ג צ'רלס בן אמילי ז"ל

סעיה ה

'הִיָּה מִשְׁתַּעֲשֵׂע בָּהֶם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
אֶלְפִים שָׁנָה קָדָם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם...'

ענף א

מסתמא כולנו כבר יודעים מדרש זכמים זה שהזכיר כאן רבינו מהרז"ו באומרו כי התורה היתה לפני הקדוש ברוך הוא אלפים שנה קדם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם. ועם כל זאת, אין אזור מאתנו שיודע להסביר דברי זכמינו זכרונם לברכה על בוריים מרוב עומקם.

אֵילָנָא זולק ב - פרק ז דְּוַיִּי קל

מקור הדברים הללו הם בדברי רבותינו בבראשית רבה (פרשה זו ב). זה לשונם שם:

'אף כאן כל מעשה של כל יום ויום היו שואלין אלו לאלו: 'מה בריות ברא הקדוש ברוך הוא בכב? היום של ששי שואל של זומישי וכו', עד לראשון - לבמי היו שואלין ומעשה של יום הראשון? כלומר - מה נברא לפניהם? לא לתורה שקדמה לברייתו של עולם?!

דאמר רבי שבעון בן לקיש: שני אלפים שנה קדמה התורה לברייתו של עולם. הדא הוא דכתיב: וְאֶהְיֶה אֲצִלּוֹ אֱמוּנָה וְאֶהְיֶה שְׁעֵשְׁעִים יוֹם יוֹם' (משלי זו ל) - ויובו של הקדוש ברוך הוא אלף שנים, דכתיב: "כי אלף שנים בעיניך כיום אתמוול" (תהלים צ ד)! עד כאן לשון המדרש.

ונראה שרבותינו זכרונם לברכה דרשו כן מכפל הלשון בפסוק: וְאֶהְיֶה שְׁעֵשְׁעִים יוֹם יוֹם" - כלומר שני ימים. וכדומה מצינו בפירוש רש"י לספר משלי (על פסוק ההוא) שביאר: "יום יום" - אלפים שנה! עד כאן לשון רש"י. ומסתמא שפירש רש"י כן מוזמת סיום אותו מדרש שאמר: ויובו של הקדוש ברוך הוא אלף שנים, דכתיב: "כי אלף שנים בעיניך כיום אתמוול" (תהלים צ ד)! עד כאן לשונו.

וכן מצינו לשון דומה בויקרא רבה (פרשת מצורע פרשה יט):

"ראשו כפתם פו" (שיר השירים ה יא). "ראשו" - זו תורה, דכתיב: "להנה קנני ראשית דרכו קדם מפעליו באז" (משלי זו כב). דאמר רב הונא בשם ריש לקיש: שני אלפים שנה קדמה תורה לבריאת עולם שנאמר: וְאֶהְיֶה אֲצִלּוֹ אֱמוּנָה וְאֶהְיֶה שְׁעֵשְׁעִים יוֹם יוֹם" (משלי זו ל), ויובו של הקדוש ברוך הוא אלף שנים, דכתיב: "כי אלף שנים בעיניך כיום אתמוול" (תהלים צ ד)! עד כאן לשונם.

ובבבבדרש תנזומא (פרשת וישב סיבן ד) מצינו בזה הלשון:

כך אמר אדם לפני הקדוש ברוך הוא - רבנו של עולם: עד שלא בראת עולמך קודם שני אלפים שנה היתה תורה אצלך אמון, שכך

כתיב: "וְאֶהְיֶה אֲצִלּוֹ אֱמוּנָה שְׁעֲשֵׂעִים יוֹם יוֹם" (משלי ז' ל) - שני אלפים שנה! עד כאן לשונם.

וגם בספר הזוהר והתיקונים שנו ושילשו על כלל זה. דזה לשון הזוהר זודש (פרשת בראשית - דף ט ע"ב):

'כתיב: "יְהִי הַיּוֹם קִנְיֵי רֵאשִׁית דְּרִכּוֹ קָדָם מִפְּעֻלְיוֹ מֵאֲז" (משלי ז' כב). הפסוק הזה זוזור על כל התורה שהיא היתה ראשית דרכי אל. שהתורה נבראת אלפים שנה קודם שנברא העולם, דאמר רבי אלעזר - שבעה דברים נבראו עד שלא נברא העולם. ואלו הם: התורה, וגן עדן, וגיהנם, וכסא הכבוד, ובית המקדש, ושמו של משיח, והתשובה! עד כאן לשונם.

וכן הוא בזוהר זודש (על מגילת רות - דף מט ע"א):

כשברא הקדוש ברוך הוא עולמו לא ברא אותו אלא עם התורה. והתורה היתה אלפים שנה קודם שנברא העולם, דכתיב: "וְאֶהְיֶה שְׁעֲשֵׂעִים יוֹם יוֹם" (משלי ז' ל). דתנינן: כשברא הקדוש ברוך הוא את עולמו הכין את התורה, דכתיב: "אֶזְרָא וַיִּסְפְּרָהּ וְגו'" (איוב כ"ז כו). וברא בה העולם, ואזר כך גנוה. עד שברא אדם הראשון ולימדה לו, דכתיב (בפסוק הבא) "וַיֹּאמֶר לְאָדָם הֵן יִרְאֶת אֲדָנִי הִיא זֹכְבָה וְגו'!" עד כאן לשונם.

אלא שיבאמת כל המאמרים הנזכרים לעיל סתומים מאוד. דלכאורה לא שמעין מנייהו אלא מזה שדרשו זוכמינו זכרונם לברכה ממשמעות הפסוקים שהובאו שם - ותו לא מירי. אמנם על מזהות התורה כמות שהיתה לפני הקדוש ברוך הוא אלפים שנה לפני בריאת העולם לא מצינו גילוי בדבריהם שם - רק בדברי הזוהר זודש (על מגילת רות - בדף מט עמוד ב). זה לשוננו:

'והקדוש ברוך הוא ברא בהם את עולמו, והאותיות כולם נקראו "לפנים". מאי טעמא? מפני שנבראו אלפים שנה קודם שנברא העולם. ובתורה שנקראה "לפנים" ברא הקדוש ברוך הוא את עולמו. הדא הוא דכתיב: "לפנים הארץ יסדת, ומעשה ידיך שמים" (תהלים קב

אִלְנָא זולק ב - פרק ז דְוַזַּי קלט

רבי זנינא אומר: מאותם דברים שעלו במוזשבה קודם שברא הקדוש ברוך הוא את עולמו. ישראל עלה במוזשבה מפני שהוא ראוי לקבל התורה, וכל האותיות נכתרו בראשו. כיון שעלה במוזשבה, כביכול עמד הקדוש ברוך הוא וזקק בו את התורה וכל האותיות נכתרו בראשו, ועליו נתקיימה התורה. הדא הוא דכתיב: "וְזאת לְפָנַי בְּיִשְׂרָאֵל". ואין "זאת" אלא התורה. "לְפָנַי" - אלו האותיות. והכל היה זקוק ונרשם "בְּיִשְׂרָאֵל"! עד כאן לשון הוהר זודש.

אם כן, למדנו מדברי הוהר זודש הללו שאין התורה שהיתה או לפני הקדוש ברוך הוא אלפים שנה לפני בריאת העולם כמות שהיא עתה בזמן הזה - כתובה בדיו שזזר על עור בהמה, ומסודרת בעשרות פרשיות ומוזולקת לדפים, שורות, ופסקאות. אלא הכוונה היא לכ"ב אותיות שבהם נברא העולם על ידי צירוף זה עם זה - כמו שאמרו במאמר הוהר זודש הנזכר לעיל:

והקדוש ברוך הוא ברא בהם את עולמו, והאותיות כולם נקראו "לְפָנַי". מאי טעמא? מפני שנבראו אלפים שנה קודם שנברא העולם. ובתורה שנקראה "לְפָנַי" ברא הקדוש ברוך הוא את עולמו! עד כאן לשונם.

יום קמוז - מוקדש לע"ז ידידה אשת שלמה ז"ל

ומצינו עוד הרבה קדמונים שיבארו שודאי שאין כוונת רבותינו זכרונם לברכה בכל המדרשים הנזכרים לעיל לספר תורה שהיה כביכול מונזו לפי הקדוש ברוך הוא אלפים שנה לפני בריאת העולם. הרי רש"י זכרוננו לברכה בפירושו על פרקי אבות (פרק ה משנה ו) כתב:

והכתב' - גוף האותיות נברא מששת ימי בראשית. ואף על פי שהתורה קדמה לעולם אלפים שנה, לא היה בה גוף האותיות אלא בעל פה היתה עומדת! עד כאן לשונו.

ובזוידושי אגדות למסכת נדרים (דף לט ע"ב) הוסיף הרב מהרש"א ואמר:

גם לגבי אלו דוזשיב הכא שהיו גם כן קודם בריאת עולם, התורה קדמה להם אלפים שנה. והיתה לפניו כתובה או באש שוזורה על גבי אש לבנה שהוא נסתר של התורה כולה שמוותיו של הקדוש

ברוך הוא, והיינו שאז היתה "ראשית דְּרִכּוֹ" (משלי ז כב) שהוא דרך הנסתר! עד כאן לשונו.

אם כן ודאי שאין לנו להבין את מהות התורה אלפים שנה לפני בריאת העולם כמות שהיא עתה כתובה לפנינו - אלא שבהכרח היתה או 'בעל פה' (כלשון רש"י), או 'כתובה או באש שזוורה על גבי אש לבנה שהוא נסתר של התורה, כולה שמותיו של הקדוש ברוך הוא' (כדברי הרב מהרש"א).

גם רבינו בוזי בפירושו על התורה (בראשית - פרק א) התעורר להדגיש שאין להבין דברי רבותינו זכרונם לברכה כפשוטן, ובפרט מה שנקטו הם זמן מפורש של אלפים שנה קודם בריאת העולם. זה לשונו שם:

ו'יש לך להשכיל כי זמן קדימת התורה לעולם מ"בְּרִאשִׁית" עד 'יהי אור', כנרמז במלת "בְּרִאשִׁית" שני אלפים יש שהיה ראשית. וכן מצינו במדרש בראשית רבה (ג ז): 'יהי ערב' אין כתיב כאן אלא 'ויהי ערב' - מכאן שהיה סדר זמנים קודם לכן, עד כאן.

ואף על פי שהזמן נברא וקודם הבריאה לא היה זמן, הזכיר זמנים על אותן שני אלפים שנה - כי אין אותן הימים כימי אנוש. אבל יום מאותן הימים שמהם השנים שאין להם זקרה, כענין שכתוב: "הָן אֵל שִׁיָּא וְלֹא גִדַּע מִסְפָּר שְׁנֵי וְלֹא זִקְרָ" (איוב לו כו), וכתיב: "הַכִּימִי אָנוּשׁ יְמִיךָ" (איוב י ה), וכתיב: "וְשָׁנוֹתֶיךָ לֹא יִתְמֹו" (תהלים קב כז)! עד כאן לשונו.

ובאמת שכבר קדמו האבן עזרא בהקדמה לפירושו הגדול על תורה. זה לשונו שם:

ו'יש דרש הפך דרש, ויש לו סוד ואיננו מפורש - כדרש שהתורה קדמה אלפים שנה קודם העולם. וזה אמת רק על סוד דרך הנעלם. ורבים לא יבינוהו כן, ולהיות כמשמעו לא יתכן. ובעבור כי השנה מימים במספר היא מזוברת, ומדת הרגע והיום בתנועת הגלגל נספרת. ואם אין גלגל אין יום, אף כי יומים, או שנה, או מספר אלפים! והשואל 'מה היה העולם בתזולה' הלא יתבייש - למוען אשר יבקש לאין יש? עד כאן לשונו הצוזה של אברהם בן עזרא וזכרנו לברכה.

אֵילָנָא זולק ב - פרק ז דְּוַיִּי קמא

הרי שעיקר הדגש שם האבן עזרא על מה שאי אפשר להבין מה שאמרו רבותינו 'אלפים שנה קודם בריאת העולם' ומלואו כפשוטן של דברים. וזה מטעם שאי אפשר לנו לתפוס ולהגדיר את המושג 'זמן' ואת המושג 'שנה' לפני בריאת גלגל הזומה בשישה ימי בראשית, דהרי 'אם אין גלגל אין יום, אף כי יובים, או שנה, או מספר אלפים' (כלשונו):

גם בספר 'בעל שם טוב' (על פרשת וואת הברכה) מצינו דברי אש המיוזזסים לאבי הזוסידות המוכיזזים בעליל שהתורה שקדמה אלפים שנה לבריאת העולם היתה אז בהכרוז בדמות ובצורה אזורת לגמרי ממה שהיא עתה. זה לשונו שם:

'כי הנה לכאורה יפלא בעיני כל - הלא התורה קדמה אלפים שנה קודם שנברא העולם. ואם כן קשה - האיך נכתבו או בהתורה כל הסיפורים הקדושים מעניני בריאת העולם, ומעניני אדם וזוהו, ונוז, ואבות הקדושים, ושאר דברים מן "בְּרֵאשִׁית" עד "לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל" (דברים לד יב)? הלא עדיין לא נתהוו או אלו הדברים:

וביותר קשה הלא המיתה באה לעולם בשביל זוטא אדם הראשון, ואם לא היה אדם הראשון זוטא לא היה מיתה בעולם! וזה ידוע שהבזירה ניתנה לאדם, ואם כן האיך נכתבו בתורה מאז ומקדם עניני מיתה כגון 'ימת פלוני', או "אָדָם פִּי יְמוֹת פְּאֵהָל" (במדבר יט יד)? והלא עדיין לא זוטא אדם הראשון! ואף שהכל צפוי, מכל מקום הרשות נתונה (ואולי לא זוטא)...

אמנם האמת כן היא - כי התורה הקדושה בבריאתה נבראה רק בתערובות אותיות. היינו, אלו האותיות שישנן בתורתנו הקדושה מן "בְּרֵאשִׁית" עד "לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל" לא היו נצרפים או בצירופי תיבות כמו שאנו רואים היום כמו "בְּרֵאשִׁית בְּרֵא" (בראשית א א) או "לָךְ לָךְ בְּאֶרֶץ" (בראשית יב א) וכיוצא. רק האמת היא שכל אלו התיבות מתורתנו הקדושה היו מעורבין בתערובת, ובכל עת וזמן שנתהוה איזה ענין בעולם, או נצטרפו אלו האותיות ונתהוה צירופי תיבות ונתהוה סיפור זה הענין.

כגון - כשנתהוה בריאת העולם וענין אדם וזוהי, אז נתקרבו האותיות זה לזה ונתהווו אלו התיבות המספרים [את] הענין הזה. וכן כאשר מת פלוגי או פלוגי אזי נעשו צירופי תיבות 'זימת פלוגי'. וכן הוא בשאר הדברים - שבשעת התהוות המעשה מיד נעשה בהתורה צירופי תיבות מהאותיות כפי זו המעשה. ואם היה נתהוה [ה]מעשה [ההוא] אזורת, אזי היו מתהוים צירופים אזורים באופן אזור, כי התורה הקדושה הוא זוכמת השם יתברך ואין לה סוף, והבין!

נמצא כמו כן, כאשר הגיע עת מיתת משה ואז כבר היתה התורה כולה בצירופי תיבות מן "בְּרֵאשִׁית" עד "וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה" (דברים לד ה) - כי בעת הזאת כל המעשים הללו כבר נתהוו, רק מן "וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה" עד "לְעֵינַי כָּל יִשְׂרָאֵל" (דברים לד יב) עדיין לא נצטרפו האותיות בתיבות - כי עדיין היה משה זוי. רק מזומת שמוכרוז היה שמושה יכתוב גם מן "וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה" עד "לְעֵינַי כָּל יִשְׂרָאֵל" מטעם שנאמר: "לְקוֹן אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה" (דברים לא כו) והיתה צריכה להיות שלימה, וגם מטעם שנקראת על שמו כמו שכתוב: "זָכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי" (מלאכי ג כב).

על כן מה עשה השם יתברך? היה אומר למשה האותיות שנשארו מן "וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה" עד "לְעֵינַי כָּל יִשְׂרָאֵל" כמו שהיו מעורבין עדיין בלא צירופי תיבות, ומשה היה כותבם כך. ואזור כך כשמת משה מיד נצטרפו אלו האותיות ונעשו התיבות מן "וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה" עד "לְעֵינַי כָּל יִשְׂרָאֵל". ונמצא שכל התורה כתבה משה, ושפיר נאמר "לְקוֹן אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה" ושפיר נקראת על שמו - כי באמת הוא כתבה בשלימות מן "בְּרֵאשִׁית" עד "לְעֵינַי כָּל יִשְׂרָאֵל".

וזהו שכתב רש"י זכרונו לברכה: הקדוש ברוך הוא אומר למשה התורה מן "וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה" עד "לְעֵינַי כָּל יִשְׂרָאֵל", ומשה היה כותב. אמנם כדי שלא תקשה קושיא הנזכרת לעיל האך היה כותב "וַיָּמָת"? הלא עדיין היה זוי! על זה מפרש רש"י והולך: שהיה כותב בדמע - ו'דמע' הוא לשון תערובות כידוע, כמו הדמדמע (גיטין - גב ע"ב), או תרומה מדומעת, וכיוצא בהן בש"ס הרבה.

אֵילָנָא זולק ב - פרק ז דְּוַיִּי קמז

והיינו שהקדוש ברוך הוא אמר לו למשה [את אותיות] התורה [האזרונות] אות באות כפי שהיתה מעורבת, והוא כמו כן היה כותבה אות באות בתערובת. ואזור מיתתו נתהוו הצירופי תיבות מן "וַיִּמַת שָׁם מֹשֶׁה" עד "לְעֵינַי כָּל יִשְׂרָאֵל" - ושפיר נאמר "לְקַוֹּז אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה", ושפיר נקראת "תּוֹרַת מֹשֶׁה". והבן!

עד כאן לשון הכותב בשם ה'בעל שם טוב'. ובוה מצינו זיווק גדול למה שיסדנו לעיל שודאי שאין להבין מהות התורה לפני בריאת העולם כמות שהיא עתה כתובה על ספר.

אם כן דברי רש"י הסתומים (כפירושו לפרקי אבות) שהיתה התורה או 'בעל פה', וכן מזה שאמר הרב מהרש"א בקיצור נמרץ שהתורה היתה 'כתובה או באש שזורה על גבי אש לבנה שהוא נסתר של התורה, כולה שמוותיו של הקדוש ברוך הוא' - עתה התזילו מושגים אלו לקרום ולקבל צורה לאור דברי ה'בעל שם טוב', ובעיקר במה שיסד: 'רק האמת היא שכל אלו התיבות מתורתנו הקדושה היו מעורבין בתערובת, ובכל עת וזמן שנתהוה איזה ענין בעולם או נצטרפו אלו האותיות ונתהוה צירופי תיבות ונתהוה סיפור זה הענין! עד כאן לשונו.

יום קמט - מוקדש לע"נ שלום בן שלמה ז"ל

ענף ב

אזור שביארנו בענף הקודם שודאי שלא היתה מהות התורה לפני בריאת העולם כמות שהיא עתה, נמשיך בעזרת השם בענף זה לעמוד על קושיא גדולה מאוד (לפי קוצר השגתינו) המתעוררת מתוך דברי רבותינו זכרונם לברכה במה שאמרו שהתורה קדמה לעולם אלפים שנה. והיא - האיך בכלל שייך המושג של 'אלפים שנה' או כל מושג של זמן לפני בריאת העולם?!

לך נא וראה מה שהקשה וגם תירץ בספר 'מאור עינים' (ליקוטים - למיסד זוסידות טשרנוביל):

אך הענין שאמרו רבותינו זכרונם לברכה 'התורה קדמה לעולם אלפים שנה' - והוא ידוע שקודם הבריאה לא היה זמן כלל, ואיך שיך אלפים שנה?!

אך הכוונה שהתורה קדמה תזולה במוזשבה של הבורא ברוך הוא וברוך שמו כאשר היא כתובה כולה מ"פראשית" ועד "לעיני כל ישראל" היתה גנוזה בזכמתו ובינתו - היא מוזשבתו ברוך הוא. וכתוב: "וּאֲאֶלְפֶּךָ זֶזְכְּמָה" (איוב לג לג) ואאלפך בינה - אלוף זכמה אלוף בינה. והם הם 'אלפים שנה' הנרמו בדבריהם - שני אלפין: זכמה ו'בינה' שהתורה יצאה מהם.

כי אורייתא מזכמה נפקת, ו'זכמה' ו'בינה' נקראים [תרין] ריעים דלא מתפרשין [מהדדי]. אמר הכותב - רוצה לומר שיזודם של 'זכמה' ו'בינה' הוא תדיר גם בזמן הגלות. דהרי מיוזוד זה נמשך זווית לעולם, ולכן אי אפשר שיפסק יזודם אפילו לרגע, כדכתיב: "פִּיָּה פְּתוּזָה בְּזֶזְכְּמָה וְתוֹרַת זֶזְסָד עַל לְשׁוֹנָה" (משלי לא כו).

כי העולם התזולתו משבעת ימי הבנין [אמר הכותב - כוונתו לומר שהעולם הזה הוא כנגד שבע ספירות תזתונות: זוסד גבורה תפארת נצוז הוד יסוד מלכות - שכנגדם נברא מעשה כל יום יום במעשה בראשית, ולכן נקראים שבע ספירות אלו 'שבעת ימי הבנין'], כדכתיב: "עוֹלָם זֶזְסָד יִבְנֶה" (תהלים פט ג).

ואמר הכותב - סוד זה ביארו הארז"ל בעץ זיזים' (שער יא פרק ו). זה לשונו שם: 'כי הכתוב אומר "כִּי אֶמְרֵתִי עוֹלָם זֶזְסָד יִבְנֶה" - רוצה לומר שהעולם מבזזינת הזוסד ואילך שהם שבע (ספירות) תזתונות שהם כללות זעיר אנפין ונקביה, וזה סוד שבעת ימי בראשית כנודע']

וקודם לזה ולפני בריאת העולם [הייתה] התורה [גנוזה] במוזשבה. וזהו "פִּיָּה פְּתוּזָה בְּזֶזְכְּמָה" - שהתזולה [של התורה] היא בזכמה הגנוזה, תורה הקדומה. אך "תורת זוסד על לשונה" - כדי שיתגלה התורה ותצא מן המוזשבה ויתגלה בדבור, [זה] היה על ידי זוסד שנתלבש ונתגלה בלבוש ויצא אל התגלות הדבור ואותיות. אמנם באמת היא היא מה שהיה ברצון ומוזשבה תזולה! עד כאן לשונו.

אֵילָנָא זולק ב - פרק ז ד'וֹזִי קמה

למודנו מדברי קודשו שהמושג 'שני אלפים שנה קודם בריאת העולם' שהזכירו זוכמינו זכרונם לברכה היינו שני ספירות 'זכמה' ו'בינה' שקדמו לעולם הזה שנברא וגם ממשיך להתנהג על ידי שבע ספירות תזותונות (מוזסד עד מלכות - בסוד 'פי אמרתי עולם זָסד יבֵנה'). דודאי שלא שייך המושג של 'זמן' כפשוטו אלא כמימד של העולם הגשמי הזה לאזור ברייתו - כידוע בזכמת הפיזיקה שתלת מימדי העולם הזה קשורים עם מימד הזמן הרביעי.

והביא האדמו"ר הנזכר לעיל ראה לכך מפסוק בספר איוב (לג לג), שנאמר: **"וְאֵאלֹפֶיךָ זָזְכָמָה"** - הרי שספירת 'זכמה' קשורה למושג האלף (1000). ואם כן הוא בספירת 'זכמה', צריכים אנו לומר שכן הוא גם בספירת 'בינה' שבהכרוז גם היא קשורה למושג האלף - כמו שבאמת מצינו בדברי רבותינו זכרונם לברכה במסכת שבת (דף קד ע"א): **'אלף בי"ת - אלף בינה'**.

הרי ש'שני אלפים שנה קודם בריאת העולם' התורה היתה עדיין גנוזה במזושה' שהוא כינוי לספירת 'זכמה'. וכמו שכתב האדמו"ר הנזכר לעיל, זהו סוד הפסוק: **"פִּיָּה פְּתִיחָה בְּזָזְכָמָה"** - שהתזולה (והפתיחה) של התורה עוד לפני בריאת העולם ועוד לפני שנברא מושג הזמן היתה או בסוד זכמה הגנוזה, והיא תורה הקדומה. אך לאזור שנברא העולם הזה ביזוד עם מושג הזמן הגשמי, כתיב: **"וְתוֹרַת זָזְסד עַל לְשׁוֹנָה"** - דוהו גילוי התורה בעולם הזה על ידי יציאתה מן המזושה (כלומר, מן 'זכמה' הנסתרת כנזכר לעיל) למטה בעולם הזה על ידי שבע ספירות תזותונות (מוזסד עד מלכות) שעליהם סובב מושג הזמן הגשמי, בסוד הפסוק: **"כִּי אָמַרְתִּי עוֹלָם זָזְסד יבֵנה"**.

והתגלות התורה בעולם הזה היינו מזה שנתלכשה התורה הגנוזה ונתגלתה למטה בלבושים שהם הדיבור בדברי תורה והאותיות הגשמיות הכתובות בספר התורה. אבל עם כל זאת הדגיש האדמו"ר: **'אמנם באמת היא היא מזה שהיה ברצון ומזושה תזולה' (כלשוננו) - ולא כמו שהיא כאן!**

דברים עמוקים אלו נתבארו עוד יותר בספרי המקובלים. זה לשון השל"ה הקדוש (תולדות אדם - בית הזכמה קמא) בנידון ד'דן ומה שבא בסוגריים מרבעות כאלו ׀ הם הגהות מדין למען ירוץ הקורא הנעים בדבריו:

'היא התורה, ועליה רמזו רבותינו זכרונם לברכה: 'התורה קדמה אלפים שנה לעולם'. כי כל ספירה נקראת 'אלף', בסוד כל ספירה כלולה מעשרה (ספירות פרטיות), וכל אזור מן העשרה (ספירות פרטיות)

כלול[ה] מ[עוד] עשרה [ספירות פרטיות] - הרי מאה. אזור כך כל אזור כלול[ה] מ[עוד] עשרה [ספירות פרטיות] - הרי אלף הזזור בסוד המספר לאלף, המורה אזורות [כלומר, המספר אלף הוא אותיות של האות אלף - והיא בנימטריא אזור, מה שמורה על האזורות]. וכל כך [נמשך] הכללות אזור כן [על דרך זו] עד בלי תכלית - אלף מאלף, אלף מאלף כו'.

וסוד אלפים שנה הם סוד שתי ספירות הקודמות לבנין העולם שהוא 'זוסד', כמו שכתוב: "עולם זוסד יבנה" (תהלים פט ג) - והם [שתי ספירות] 'זכמה' ו'בינה' ששם שורשי תורה שבכתב ותורה שבעל פה. וכמו שאמרו (בבראשית רבה יז סה): 'זובלות זכמה של מעלה - תורה!'

וזו המוזשבה עמוקה [בספירת זכמה] ומתגלית בקצת בסוד ה'בינה' - בזומישים 'שערים' [שב'בינה'], בסוד מ"ט פנים טהור ומ"ט פנים טמא שהשיג משה רבינו עליו השלום, ולא השיג שער הזומישים... על כן מתזולת התורה ב[אות] בי"ת ומסיימת ב[אות] למ"ד - שהם [ביזור סוד] ל"ב נתיבות זכמה [לרמוז על שורשי התורה בזכמה] אלפים שנה לפני בריאת העולם! עד כאן לשונו הטהור.

ובמקום אזור ביאר השל"ה הקדוש את הענין העמוק הזה עוד יותר. זה לשונו [על פרשת בראשית - תורה אור]:

והנה יש שני תורות... [התורה האזוה שאנו מכירים היא] מסוד ד"ו פרצופין 'תפארת' ו'מלכות' [כלומר, מפרצופי 'זעיר אנפין' ו'נוקביה' - שהם שבע ספירות תזותנות מזוסד ואילך, בסוד הפסוק: "עולם זוסד יבנה"], שהם תורה שבכתב וכינוי ל'זעיר אנפין' ותורה שבעל פה וכינוי למלכות]. ועליהם רמוז [הפסוק]: "מן השמים השמייעך את קלו ל'סרך ועל הארץ הראך את אשו הגדולה" (דברים ד לו). [הרמוז הוא כי] "שמים" ו-"ארץ" הם [סוד] ד"ו פרצופין כנודע [כלומר - "שמים" הוא כינוי לפרצוף 'זעיר אנפין', ו"ארץ" הוא כינוי לפרצוף 'נוקבא דזעיר אנפין' שהיא המלכות].

אמנם יש תורה קדומה - והיא גנוזה בסוד אור הגנוז, שעליה רמוז רבותינו זכרונם לברכה: 'התורה קדמה לעולם אלפים שנה'. ופירשו המקובלים - כל ספירה הוא אלף בסוד כללות, וכללות מכללות.

אֵילָנָא זולק ב - פרק ז דְּוִוִי קבז

והנה ה"עולם זֶסְד יִפְנֶה" - כי הבנין מתזיל מה'זוסד'. ו'זוכמה' ו'בינה' הם שני אלפים, שהם שני ספירות הקדומות לעולם' שהוא זוסד'.

והנה שורש תפארת ומלכות שהם ד"ו פרצופין ו'זעיר אנפין' ונקביה המלכות] הכוללים כל הבנין - שורשם היא זוכמה ובינה. ואין לנו להתבונן [בעוסקנו בתורה] רק בבנין, אבל הנסתרות שהם 'זוכמה' ו'בינה', סוד תורה קדומה הם "לִיהֵא אֶלְהֵינו" (דברים כט כז) - וגזוזות ונעלמות מבנו. ו'הַנְּגַלֶּת' שהם ו"ה וכלומר, פרצוף זעיר אנפין' שהוא סוד אות ו' דשם הו"ה, ופרצוף נוקביה המלכות' שהיא סוד אותה ה' אזורנה דשם הו"ה - הם סוד שבע ספירות הנגלות, הם "לָנו וְלְבָנֵינו!" עד כאן לשונו.

ובאופן דומה (אבל לא לגמרי זהה) ביאר ה'קדושת לוי' (ליקוטים). זה לשונו:

אמרו זוכמינו זכרונם לברכה על פסוק: וְאֶהְיֶה שְׁעֵשְׁעִים יוֹם יוֹם" (משלי ז ל) - 'התורה נבראת אלפים שנה קודם בריאת העולם'. הרמו, כי התורה מתזולת ב"פְּרָאשִׁית" שמרמו על [ספירת] 'זוכמה', כתרגום יונתן וירושלמי (בראשית א א) "פְּרָאשִׁית" - בזוכמתא' וכדכתיב: 'ראשית זֶסְד' (תהלים קיא י). וגם מתזולת [התורה] ב'אות] ב' שמרמו על [ספירת] 'בינה', כמאמר זוכמינו זכרונם לברכה (במסכת שבת - דף קד ע"ב): 'אל"ף ב"ת - אל"ף בינה'.

ועל שני מדות אלו רמוז אות אל"ף, כמבואר באיוב (לג ל): וְאֶאֱלָפָךָ זֶסְד' ו'אֶלְפָךָ בינה. וזהו [שדרשו רבותינו במדרש מאותו פסוק שהתורה קדמה] 'אלפים' [שנה קודם בריאת העולם, משום שכתוב תיבת וְאֶאֱלָפָךָ] בשני אלפין] וכלומר - אלף שנה כנגד ספירת 'זוכמה', ואלף שנה כנגד ספירת 'בינה'. וזהו [גם] הרמוז בפסוק: "נִצַּר זֶסְד לְאֶלְפִים" (שמות לד ז) - היינו שנוצר הזוסד למי שמדבק עצמו בתורה הקדושה. וזהו [שאמר] "לְאֶלְפִים" - היא התורה הרומזת] על שני אלפיים! עד כאן לשונו.

הרי שהוסיף לנו ה'קדושת לוי' עוד רמוז באומרו 'כי התורה מתזולת ב"פְּרָאשִׁית" שמרמו על 'זוכמה', כתרגום יונתן וירושלמי "פְּרָאשִׁית" - 'בזוכמתא'. וגם מתזולת ב-ב' שרמוז על 'בינה' כמאמר זוכמינו זכרונם לברכה 'אל"ף ב"ת - אל"ף בינה!' עד כאן לשונו.

ובאמת שהכל עולה בקנה אזור עם דברי השל"ה - אלא שהקדושת לוי ביאר לנו את הרמז, לעומת השל"ה הקדוש שעמד על סודן של דברים.

יום קנ - מוקדש לע"ז מרים אשת שלום ז"ל

סעיף ו

זכמו שאמר הכתוב: "וְאֵהָיָה אֲצֻלוֹ אֱמוּנָה וְגו'" -
הַגִּדְרָשׁ לְרַבּוֹתֵינוּ וְכְרוֹנָם לְבִרְכָה עַל בְּרִיאַת
הָעוֹלָם, שֶׁהָיָה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְבִיט בַּתּוֹרָה
וּבוֹרָא עוֹלָמוֹת...'

ענף א

כדי לבאר ענין עמוק זה 'שְׁהָיָה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְבִיט בַּתּוֹרָה וּבוֹרָא עוֹלָמוֹת', נתחיל זקירתנו במקורם של דברים אלו בוזהר הקדוש (בפרשת תרומה דף קסא ע"א - ע"ב). זה לשונו שם (וגם כאן פרשנו דברי הוזהר בעיקר על פי ביאור 'מותק מדבש'):
זכאין אינון כל אינון דמשתדלי באורייתא. ובגין דכד ברא קודשא בריה הוא עלמא, אסתכל בה באורייתא וברא עלמא. ובאורייתא אתברי עלמא כמה דאוקמוה, דכתיב: "וְאֵהָיָה אֲצֻלוֹ אֱמוּנָה" (משלי זז ל). אל תקרי "אמונ" אלא 'אומן'.

פירוש הוזהר: אשריהם כל אלו שמשתדלים ועוסקים בתורה. בגלל שבזמן שברא הקדוש ברוך הוא את העולם, הסתכל והתבונן בתורה וברא את העולם. ועל ידי התורה נברא העולם, כמו שבארנו זכרונם לברכה (בבראשית רבה ריש פרשה א) על מזה שכתוב: "וְאֵהָיָה אֲצֻלוֹ אֱמוּנָה" (משלי זז ל) - שפירושו הפשוט הוא לשון גידול היכר כמו: "וַיְהִי אִמָּן אֶת הַדָּסָה" (אסתר ב ז). כלומר - שהתורה כביכול אומרת: 'הייתי מגודלת אצלו יתברך. אמנם לפי דרכנו נדרש הפסוק על פי הסוד כך: אל תקרי "אמונ" אלא 'אומן'. כלומר, שהתורה מתפארת לומר שהיא היתה האומן של הקדוש ברוך הוא בבריאת העולם.

וכי אורייתא אומנא הוה? אין! למלכא דבעי למעבד פלטרין - אי לא שוי לגביה אומנא לא יכיל למעבד פלטרין. כיון דפלטרין אתעבידו, לא סליק שמה אלא דמלכא. אלן פלטרין דעבד מלכא, מלכא שוי באינון פלטרין מוושבה.

פירוש הזוהר: וכי יתכן לומר על התורה שהיא באמת היתה האומן של הקדוש ברוך הוא בבריאת העולם? ודאי שכן! משל למה הדבר דומה? למלך בשר ודם שרצה לעשות (לכנות) פלטרין שיהיה היכל המלך. אם לא היה המלך שם אצלו אומן שיהיה האמצעי בין המלך ולבין עשיית הפלטרין, לא היה יכול המלך בעצמו לעשות ולכנות את הפלטרין. אבל בסופו של דבר, כיון שיעשה הארמון על ידי האומן, לא עולה ונקרא הארמון בשם האומן, אלא רק בשמו של המלך. והרי בראותם את הארמונות עומדים בשלמותם כולם אומרים עליהם שאלו הם אותם ארמונות שיעשה המלך - ולא האומן שלו. והטעם ששפיר נקראים הארמונות על שם המלך (למרות שהאומן הוא שבנה אותם) היינו משום שהמלך השקיע מוושבה באותם ארמונות.

כה קודשא בריה הוא בעי למברי עלמא, אסתכל באומנא. ואף על גב דאומנא עבד פלטרין, לא סליק שמה אלא דמלכא. אלן פלטרין דעבד מלכא - ודאי מלכא בנה פלטרין. אורייתא צוונות וואהיה אצלו אומן" - בי ברא קודשא בריה הוא עלמא. דעד לא אתברי עלמא אקדימת אורייתא תרין אלפי שנין לעלמא, וכד בעא קודשא בריה הוא למברי עלמא הנה מסתכל בה באורייתא בכל מלה ומלה, ועביד לקבלה אומנותא דעלמא. בגין דכל מלין ועובדין דכל עלמין, באורייתא אינון. ועל דא קודשא בריה הוא הנה מסתכל בה וברא עלמא.

פירוש הזוהר: כה גם היה פשהקדוש ברוך הוא רצה לברא את העולם, שיהסתכל או בתורה הקדושה שהיתה האומן שלו בכל פרט ופרט בבריאת העולם. ואף על גב שלכאורה היה נראה לומר שהאומן הוא שיעשה את הארמון שבנמשל שלנו היינו העולם הזה ומלואו, מכל מקום לא עולה ונקרא העולם אלא בשמו של המלך. לכן כולם אומרים: אלו הארמונות שיעשה המלך. ובנמשל שלנו כולם אומרים שהקדוש ברוך הוא שברא את השמים ואת הארץ. ואם כן, ודאי שנכון לומר שהמלך בנה את הארמונות. וזה מטעם שלמרות שהאומן הוא שבנה אותם, מכל מקום המלך השקיע מוושבה באותם

אַרְמוֹנוֹת, וּכְדַלְעִיל. אַמְנַם הַתּוֹרָה צוֹנֵזוֹת וְאוֹמֵרֵת לְבִנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁירָאוּ כּוֹלָם אֵת גּוֹדֵל בּוֹעֲלֵתָהּ בְּאוֹמְרָהּ: "וְאַהֲיָה אֲעָלוֹ אֲמוֹן" - כְּלוּמֵר, בֵּי בְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת הָעוֹלָם! עֵתָהּ מִבְּאֵר הַזּוֹהַר כִּי־צַד תְּרַמֵּה הַתּוֹרָה לְבִרְיַאת הָעוֹלָם: שְׁעוֹד טָרַם שׁוֹנְבְּרָא הָעוֹלָם כִּבְר הַקְּדוּשָׁתוֹ הַתּוֹרָה, דְּהָרֵי הַתּוֹרָה נִבְרָאָה אֲלֵפִים שְׁנַיִם קוּדְם לְעוֹלָם. וּכְשֶׁרְצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבְרָא אֵת הָעוֹלָם, הָיָה מִתְבּוֹנֵן וּמוֹסְתַכֵּל בְּתוֹרָה בְּכָל דְּבַר וְדְבַר שֶׁבָהּ, וְעָשָׂה כְּנִגְדָּה אֲמֵנוֹתוֹ שֶׁל עוֹלָם. מִשּׁוּם שֶׁכָּל הַדְּבָרִים וְכָל הַמַּעֲשִׂים שֶׁל כָּל הָעוֹלָמוֹת הֵם בְּהַכְרוֹז מוֹשֵׁרִשִׁים בְּתוֹרָה, וּמִשּׁוּם הֵם מִתְפַּשְׁטִים לְזוּזֵן כַּעֲנָפֵי אֵילָן הַמִּתְפַּשְׁטִים הַזּוֹצֵה מִשׁוֹרְשָׁיו. וְלִכֵּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הָיָה מִתְבּוֹנֵן וּמוֹסְתַכֵּל בָּהּ וּבִבְרָא אֵת הָעוֹלָם. כְּלוּמֵר, כֹּאֲשֶׁר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הָיָה מִסְתַּכֵּל בְּפִרְטֵי הַתּוֹרָה הַיְתֵה הַסְתַּכְלוֹת הַזֶּה נִתְּנָה לַתּוֹרָה כּוֹז לְהוֹצִיא לְפִועֵל עֲנָפֵי כָל הַפִּרְטִים שִׁישׁ בַּתּוֹרָה.

לָאו דְּאוֹרִייתָא בְּרָא עֲלֵמָא, אֲלֵא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאַסְתַּכְלוֹתָא דְּאוֹרִייתָא בְּרָא עֲלֵמָא. אֲשֶׁתִּכּוּז דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיהוּ אוּבְמֵנָא, וְאוֹרִייתָא לְקַבְלִיהּ וּלְגַבִּיהּ אוּבְמֵנָא, שְׁנַאֲמַר: "וְאַהֲיָה אֲעָלוֹ אֲמוֹן". וְאַהֲיָה אֲמוֹן לֹא פְתִיב, אֲלֵא "אֲעָלוֹ" - הוּאֵיל וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲסְתַּכֵּל בָּהּ, "אֲעָלוֹ" הָיָה אוּבְמֵנָא.

פִּירוּשׁ הַזּוֹהַר: לֹא תִטַּעַה לומר שֶׁהַתּוֹרָה בַּעֲצֻמָּה הִיא שִׁבְרָאָה אֵת הָעוֹלָם - אֲלֵא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּהַתְבּוֹנְנֵת וּבְהַסְתַּכְלוֹת שֶׁלוֹ בְּתוֹרָה בְּרָא אֵת הָעוֹלָם. נִמְצָא שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאֵמַת הָיָה הָאוּבְמֵן הַרְאִשִׁי, וְהוּא הִיָּה הַעוֹשֶׂה הַעִיקְרִי - כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: "בְּרִאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ" (בְּרִאשִׁית א א). אַמְנַם הַתּוֹרָה הִיְתֵה אוּ כְּנִגְדָּה בּוֹמֵן בְּרִיאת הָעוֹלָם, וְלִכֵּן גַּם הִיא הִיְתֵה אֲעָלוֹ אוּבְמֵן - כִּי בֵּה צִיֵּר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת כָּל הַמַּעֲשִׂאוֹת, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר: "וְאַהֲיָה אֲעָלוֹ אֲמוֹן". וְכִשְׁנַדְיִיק בְּפִסּוֹק נְבוּזִין שְׁלֵא כְּתוּב: "וְאַהֲיָה אֲמוֹן" דָּאוּ הִיָּה מִשְׁמַע שֶׁהַתּוֹרָה עֲצֻמָּה הִיְתֵה הָאוּבְמֵן הַעִיקְרִי בְּבִרְיַאת הָעוֹלָם, אֲלֵא בְּאֵמַת כְּתוּב: "אֲעָלוֹ". כְּלוּמֵר, שֶׁהַתּוֹרָה הִיְתֵה בְּטִלָּה בּוֹמֵן בְּרִיאת הָעוֹלָם לְאוּבְמֵן הַעִיקְרִי שֶׁהוּא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אַמְנַם זוֹלֵק הַתּוֹרָה בְּבִרְיַאת הָעוֹלָם הִיָּה הוּאֵיל וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַתְבּוֹנֵן וְהַסְתַּכֵּל בָּהּ בְּכָל דְּבַר וּדְבַר שֶׁבְּרָא בְּעוֹלָמוֹ, וְלִכֵּן שְׁפִיר כְּתִיב שֶׁהִיְתֵה הַתּוֹרָה אוּ "אֲעָלוֹ" אוּבְמֵן. כְּלוּמֵר, שֶׁהִיְתֵה עֲמוֹ אוּבְמֵן, דְּהָרֵי הִיְתֵה בְּטִלָּה לְאוּבְמֵן הַעִיקְרִי.

וְאִי תִימָא - מֵאֵן יְכִיל לְמַהוּ אוּבְמֵנָא לְגַבִּיהּ? אֲלֵא אֲסְתַּכְלוֹתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגוּוֹנָא דָּא - בְּאוֹרִייתָא כְּתִיב בָּהּ: "בְּרִאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ" (בְּרִאשִׁית א א). אֲסְתַּכֵּל בָּהּ אִי

אֵילָנָא זולק ב - פרק ז ד'וויי קנא

מְלָה, וּבְרָא אֶת הַשָּׁמַיִם. בְּאוֹרֵייתָא כְּתִיב בְּהַ: "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר" (שם ג). אֶסְתַּכַּל בְּהַאי מְלָה, וּבְרָא אֶת הָאוֹר. וְכֵן בְּכָל מְלָה וּמְלָה דְכְּתִיב בְּהַ בְּאוֹרֵייתָא, אֶסְתַּכַּל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְעֵבִיד הֵהִיא מְלָה. וְעַל דָּא כְּתִיב "וְאֶהְיֶה אֲצֻלוֹ אֲמוּזָן". כְּגוֹנָא דָּא כָּל עֲלָמָא אֲתַבְּרִי.

פִּירוּשׁ הַזּוֹהַר: וְאִם תֹּאמַר ותקשה: מִי יִכּוֹל לְהִיֵּית אֲמוּזָן אֲצֻלוֹ? כְּלוּמַר, מַה כִּבְר הוֹסִיפָה הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה בִּידְעוּתוֹ שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַד שְׁאֵנו אֹמְרִים עֲלֶיהָ שֶׁהִיא הֵיחָד כִּבְיָכוֹל "אֲצֻלוֹ" בְּבִרְיַאת הָעוֹלָם? וּמִתְרַק, אֲלָא הַהִסְתַּכְלוֹת וְהַתְּבוּנוֹת שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרִיךְ הוּא בַּתּוֹרָה הֵיחָד בְּאוּפָן זֶה - הִרִי בַּתּוֹרָה שֶׁבְּרָא הַקְּדוּשׁ בְּרִיךְ הוּא אֲלָפִים שְׁנָה קוּדֵם לְבִרְיַאת הָעוֹלָם כְּתוּב בְּהַ: "בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ" (בְּרֵאשִׁית א א). וְכֹאשֶׁר בֵּא הַקְּדוּשׁ בְּרִיךְ הוּא לְבִרְוֹא אֶת הָעוֹלָם הִסְתַּכַּל בְּדַבָּר זֶה שֶׁכְּתוּב בַּתּוֹרָה וּמִיד בְּרָא אֶת הַשָּׁמַיִם וְגַם אֶת הָאָרֶץ. וְכִמוּ כֵן, בְּרֵאוֹת בּוֹרָא הָעוֹלָם שֶׁכְּתוּב בַּתּוֹרָה: "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר" (שם ג). בְּדַבָּר הַזֶּה הַתְּבוּנוֹ וְהַסְתַּכַּל הַבּוֹרָא וּמִיד בְּרָא אֶת הָאוֹר. וְכֵן בְּכָל דְּבָר וְדַבָּר שֶׁכְּתוּב בַּתּוֹרָה, הַתְּבוּנוֹ בּוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרִיךְ הוּא קוּדֵם, וּמִיד עָשָׂה כְּגוֹד זֶה אֶת אוֹתוֹ דְּבָר. וְלָכֵן כְּתוּב: "וְאֶהְיֶה אֲצֻלוֹ אֲמוּזָן" מִשּׁוּם שֶׁבַּהִסְתַּכְלוֹת שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרִיךְ הוּא בַּתּוֹרָה לְפָנֵי בְּרִיַאת כָּל דָּבָר וְדַבָּר נֹזֶשֶׁבֶת הַתּוֹרָה כֹּאִילוֹ הִיא הֵיחָד הָאוּמוֹן אֲצֻלוֹ - כְּלוּמַר, שֶׁהֵיחָד 'עֲמוּ' בּוֹמוֹן בְּרִיַאת הָעוֹלָם. כִּלְכּוֹ שֶׁל דָּבָר - בְּאוּפָן זֶה נִבְרָא כָּל הָעוֹלָם.

כִּיּוֹן דְּאֲתַבְּרִי עֲלָמָא, כָּל מְלָה וּמְלָה לָא הוּא מִתְקַיִים עַד דְּסֻלְיָק בְּרֵעוּתָא לְמִבְרִי אָדָם דִּיהוּי מִשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרֵייתָא, וּבְגִיעָה אֲתַקְיִים עֲלָמָא. הַשְּׁתָּא כָּל מֵאֵן דְּאֶסְתַּכַּל בְּהַ בְּאוֹרֵייתָא וְאֶשְׁתַּדֵּל בְּהַ, כְּבִיכוֹל הוּא מְקַיִים כָּל עֲלָמָא. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶסְתַּכַּל בְּאוֹרֵייתָא וּבְרָא עֲלָמָא - בַּר נִשׁ מִסְתַּכַּל בְּהַ בְּאוֹרֵייתָא וּמְקַיִים עֲלָמָא. אֶשְׁתַּכּוּז דְּעוּבְדָּא וְקִיּוּמָא דְּכָל עֲלָמָא, אוֹרֵייתָא אִיהִי בְּגִין כַּה, וְכֹפָא אִיהוּ בַּר נִשׁ דְּאֶשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרֵייתָא, דְּהֵא אִיהוּ מְקַיִים עֲלָמָא!

פִּירוּשׁ הַזּוֹהַר: אֲמַנָּם כִּיּוֹן (כְּלוּמַר, מִיד לְאוּזֵר) שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, כָּל דְּבָר וְדַבָּר שֶׁבְּעוֹלָם וּמְלוּאוֹ לָא הִיָּה מִתְקַיִים. וְהַטַּעַם, מִשּׁוּם שֶׁאֵין קִיּוּם לְכָל הַנִּמְצָאִים בְּעוֹלָם הַזֵּה עַל יְדֵי הַכּוּז שֶׁהֵם מְקַבְּלִים מִשׁוֹרְשֵׁם שֶׁהִיא הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה. אֲבָל זֶה הִיָּה רַק עַד שֶׁעָלָה בְּרֵעוּן הַבּוֹרָא לְבָרָא אֶת הָאָדָם שֶׁיְהִיָּה מִשְׁתַּדֵּל וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, וּבְגִלְגָּלָה (כְּלוּמַר, בּוֹכּוֹת עֵסֶק הָאָדָם בַּתּוֹרָה שֶׁהִיא הַשּׁוֹרֵשׁ הַרוּזוּנִי שֶׁל כָּל הַמִּצְוֹת הַזֵּהוּיִת) הַתְּקַיִם הָעוֹלָם וּמְלוּאוֹ מֵאוֹ וְאִילָךְ. נִמְצָא אִם כֵּן שֶׁכָּעַת כָּל

מי שמתפלל בתורה ומשתדל בה, כפיכול הוא מקיים את כל העולם. וזהו ממש מדה כנגד מדה - דהרי הקדוש ברוך הוא הסתפל בתורה וברא את העולם, וכמו כן אדם מתבונן בתורה והוגה בה, ועל ידי זה הוא מקיים את העולם. נמצא שגם כל מעשה העולם בזמן בריאתו וגם המושך קיומו של העולם היא בהכרוז התורה - שרק על ידה נמשך השפע לקיום העולם. משום כן, אשרי האיש שמתדל בתורה, שהרי הוא מקיים את העולם בלימודו!

יום קנא - מוקדש לע"ז יונתן בן מימי ז"ל

ענף ב

לאזור שפתזנו בענף הקודם במושגים כלליים במקורם של הדברים בדברי הזוהר הקדוש, נראה עתה יזודו יותר ויותר פרטות במהות דברי זוכמינו זכרונם לברכה שהזכיר מהרז"ו אצלינו בהקדמתו על הפתוב: "ואהיה אצלו אמון, ואהיה שעשעים יום יום, משזקת לפניו בכל עת" (משלי ז ל) - הנדרש לרבותינו זכרונם לברכה על בריאת העולם, שהיה הקדוש ברוך הוא מביט בתורה ובורא עולמות! עד כאן לשונו.

וכדי לראות נפלאות בתורת השם נציין בכתבי המקובל הגדול רבי צבי אלימלך שפירא מדינוב (בעל הבני יששכר) במה שכתב בספרו 'אגרא דכלה' על דברי זוכמינו זכרונם לברכה במדרש הראשון במדרש רבה. אמנם נפתחו בלשון המדרש (שם):

רבי הושעיה רבה פתחו: "ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשעים יום יום וגו' (משלי ז ל) - "אמון" פדגוג, "אמון" מכוסה, "אמון" מוצנע. ואית דאמר "אמון" רבתא.

"אמון" פדגוג - היך מזה דאת אמר: "פאשר ישא האמן את הינק" (במדבר יא יב). "אמון" מכוסה - היאך מזה דאת אמר: "האמנים עלי תולע וגו' (איכה ד ה). "אמון" מוצנע - היאך מזה דאת אמר: "ויהי אמן את הדסה" (אסתר ב ז). "אמון" רבתא - כמה דתימא: "התיטבי מנא אמון" (נזרים ג ז), ומתרגמינן: 'האת טבא מאלכסנדריא רבתא דיתבא בין נהרותא'?

אֵילָנָא זולק ב - פרק ז דְרַוְיָי קנג

דבר אזור, "אָמוֹן" אומן - התורה אומרת אני הייתי כלי אומנתו של הקדוש ברוך הוא. בנוהג שבעולם מלך בשר ודם בונה פלטיין, אינו בונה אותה מדעת עצמו אלא מדעת אומן. והאומן אינו בונה אותה מדעת עצמו, אלא דיפתראות ופינקסאות יש לו לדעת היאך הוא עושה וזדרים, היאך הוא עושה פשפשיין. כך היה הקדוש ברוך הוא מביט בתורה ובורא את העולם. והתורה אמרה: "בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים" (בראשית א א) - ואין "רֵאשִׁית" אלא תורה, היאך מה דאת אמר: "יְהוָה קָנְנִי רֵאשִׁית דְּרַכּוֹ" (משלי ז כב)!

עד כאן דברי המדרש. ועל דברי המדרש הזה כתב המקובל הנזכר לעיל דברי אש בספרו 'אגרא דכלה'. זה לשונו שם (ומה שבא בסוגריים מרבעות כאלו) הם הגהות מדיין):

'רבי הושעיה רבה פתוז' - כל היכא דאמר במדרש 'פתוז' הוא מפני שיש איזה קושיא בפרשה שבכאן או איזה זוקירה. על כן הביא פסוק מנביאים או מכתובים, ושם קשה גם כן איזה קושיא. ועל ידי מה שבמדרש ומפרש הפסוק שם יובן גם פסוק התורה. והנה בכאן נראה לי שבא רבי הושעיה לפתוז פתוז למה פתוזת התורה ב'אות' ב"ת? ולמה [ישנם] כ"ז אותיות בפסוק "בְּרֵאשִׁית"? גם למה [כתוב בפסוק] "בְּרֵאשִׁית" ולא 'בראשונה'?

על כן [רבי הושעיה] פתוז בפסוק במשלי (ז ל): "וְאֶהְיֶה אֶצְלוֹ אָמוֹן וְאֶהְיֶה שְׁעֵשְׁעִים יוֹם יוֹם". דקשה - בפסוק היה לו לומר 'וְהֵיטֵי אֶצְלוֹ אָמוֹן', דזה היה [מובן על] התפארות התורה שהיתה קודם לעולמות! אך ושינוי זה] הוא להורות [לנו] שהתורה מתפארת איך [כלומר - באיזה צורה] היתה [התורה נמצאת] אצל היוצר בראשית קודם שנבראו ונגבלו גבולות השמים ומשטריהם והארץ וצבאיה וכל העולמות העליונים, אשר כולם נבראו מצירופיו שנצטרפו אות באות על ידי רל"א (231) אלפ"י - ביתו"ת של עולם 'המלבוש' כידוע ליודעים.

[אמר הכותב - כוונת המוזכר לדרוש 'המלבוש' שימקורו בתורת מזהר"י סרוג שהיה תלמיד האר"ל. ודע, שהסכימו המקובלים שאין דרוש 'המלבוש' מתורת האר"ל משום שאינו תואם עם כתבי המהר"ז שרק אותו סמך רבו האר"י בכתיבת תורתו

- כדמוכוז בסוף הקדמות רבינו מהרוז"ו. והאמת היא שאין דרכנו ללמוד דרוש 'המלבוש' בסדר לימוד הקבלה שלנו מטעם שאין לנו אלא קבלת האר"י הקדוש שמסר לרבינו מהרוז"ו, ולכן כהזהרת הרש"ש הקדוש אנו נוהגים בדרך כלל לדלג על דרוש 'המלבוש' לגמרי מהטעם הנזכר. ומכל מקום העתקנו כאן מלשונו של ספר 'אגרא דכלה' כמה וכמה רמזים נפלאים שהזכירו בו על הפסוק "וְאֶהְיֶה אֲצִלּוֹ אֲמֹן" מטעם שהם שייכים מאוד לזוקרתינו, ובפרט מאזור דהני רל"א שערי הזכרו כבר בספר 'יצירה' (בפרק ב - וראה מה שכתבנו על זה לקמן). ואין הכי נמי, במקומות שנכנס המוזכר לעומק דרוש 'המלבוש' דילגנו על לשונו לגמרי!

והנה קודם בטישת האורות אלו באלו וצירופי האותיות, אזי ולפני בריאת העולם כללות התורה הוא רק כ"ז אותיות כמנין 'ן-א-ה-ה-י-ה' (27), אשר נתגלו אלו האותיות בטהיר"ו עילא"ה גימטריא 'ך-צ-ו-ן' (346), ששם הוא דבוק רצונו יתברך לבריאת העולמות. וגם כן הוא גימטריא 'ש-מ-ו' (346) - שכל התורה שמותיו של הקדוש ברוך הוא כנודע. והנה שם התורה בכ"ז אותיות [שהם כ"ב האותיות הפשוטות ועוד זומשה האותיות הכפולות (מנצפ"ך)], ודביקות רצונו יתברך כולל באותו המקום שהוא מקום לאותיות התורה.

הוא בזינת "כ"ז מעשיו הגיד לעמו" (תהילים קי ו) ורוצה לומר - "כ"ז דייקא, שהם כ"ז אותיות התורה (עם הכולל) שהמשיך לעמו להודיעם ממאורי אור, היינו התורה הנבנית מעולם ועד עולם מצירופי [ה]אותיות הנאלו - שהם כ"ז הנזכרות לעיל. וזהו פירוש הפסוק "וְאֶהְיֶה" - הן הנה ה-כ"ז אתון שהיו דבוקים אצלו ברצונו בטהירו עילאה, ששם דביקות רצונו לבריאה, שזה הוא "כ"ז מעשיו"...

ואמר הכותב - מדבריו למדנו שזוכמינו זכרונם לברכה דרשו במדרש שזוכר לעיל דתיבות "וְאֶהְיֶה אֲצִלּוֹ" קאי על מהות התורה לפני בריאת העולם בהיותה רק כ"ז אותיות (כמנין 'ן-א-ה-ה-י-ה' (27) - הם כ"ב אותיות פשוטות וזומשה אותיות כפולות, דהיינו מנצפ"ך) לפני בריאת העולם]

יום קנב - מוקדש לרפואת יעל בת רעיה בתושזו"

ממשיך האגרא דכלה:

זמה שכתוב: "וְאֵתֵּיךָ שְׁעֵשְׂעִים יוֹם יוֹם" - הן שתי אלפים שנה שקדמה תורה לעולם (בראשית רבה זז ב). והיודע סודו צריך להסתירו... כי יראתי להעלות על הכתב.

והנה ממילא לפי זה נפתחו פתחו ושער לצדיקים יבואו בו (להבין) למה (התורה) פיה פתוחה בואותי בי"ת - על שם השתי אלפים שקדמה לעולם. וגם "בְּרֵאשִׁית" - ב' ראשית... וגם יש כ"ז אתון בפסוק "בְּרֵאשִׁית" לרמוז על בוזינת "וְאֵתֵּיךָ אָצְלוּ" - דהיינו בוזינת "כֹּזֵן מַעֲשֵׂיו הַגִּיד לְעַמּוֹ" כזכר לעיל ודהרי מנין כֹּזֵן עם הכולל שווה כמנין "וְאֵתֵּיךָ". ואי אפשר להרוזיב הביאור במקום גבוה מעל גבוה, והמבין יבין וישים מוזסום לפיו.

והנה, איידי דאתי הפסוק לידו [של רבי הושעיה רבה באותו מדרש] מפרשו לגמרי. דהיינו - מהו תיבת "אָמוֹן"? ומפרשו דתיבת "אָמוֹן" הוא כולל כמה בוזינות מופלאות בתורה. "אָמוֹן" פדגוג - רוצה לומר שתוכל לפרש "אָמוֹן" [מלשון] פדגוג' היינו 'מגדל' ומנהל, ש[והרי] כל הדברים שבעולם נתגדלו על ידי אותיות התורה והם אינם מוגשמים. ויציבא מלתא דא בסוד זוכמי האמת...

עוד יתפרש "אָמוֹן" מכוסה - רוצה לומר נודע המציאות, רק שמכוסים בלבושים. אבל על ידי לבושים [האלו] ניכר הפנימיות - כי הנה זזיות כל הענינים הנמצאים בעולמות הן הנה מאותיות התורה וצרופיה. למשל, אפילו בדברים הגשמיים על ידי צירוף האלפ"י - ביתו"ת, דהיינו בצירוף הא' עם הב' ועם הגו"ן נתהווה אב"ן. והן הנה עד העשיה הגשמית, הזזיות משתלשל והאותיות התורה מסתתרים בו על ידי לבושים וצמצומים רבים ממודריגה למודריגה עד בוזינת האבן הלזו. ואלו יצויר שיסולק מהאבן אותיות התורה הנזכרות לעיל

המושפעות מרצונו יתברך, אזי יתבטל האבן ממיציאותו והיה כלא היה.

וזה זכמת אדם הראשון בקריאת השמות - שהבין בלבוש איזה צירוף מהאותיות התורה מסתתרת בו להתהוות מ'אין' ל'יש', וזה השם קרא לו. והבין! ממילא כשאנו רואין אפילו איזה דבר מוגשם בתכלית, אזי צריך לידע ששם מסתתר בתוכו על ידי צמצומים אותיות התורה כפי השם אשר נקרא [אותו דבר] בלשון הקודש מאותיות התורה. ועל כן נקראות התורה "אָמוֹן" מכוסה - שנודע מיציאותה בכל הנבראים, רק שמכוסה בהעלם גדול.

עוד יתפרש "אָמוֹן" מוצנע - שמוצנעת התורה בלא הודע מיציאותה. שמיציאותה בעצמה בלי הלבשה לא נודע כלל ונעלם מאוד כנודע, אשר לזה זושקו מלאכי השרת להשיגה וכדאיתא במסכת שבת - דף פ"ז ע"ב. כי בודאי לא זושקו על בוזינת פשטי התורה בצירופים כאשר מלוכבשת בתוכנו, כי בודאי ידעו [המלאכים] כי מצות התורה יצטרך לגשמים. ותשובת אדונינו משה היתה להם שאינו בזווק האפשרי לקבל מיציאות התורה בעצמה מבלי לבושים הגשמיים, כי היא נעלמה מעין כל זוי, והוא "נְתִיב לֹא יֵדְעוּ עֵיט" (איוב כ"ז ז) - ואי אפשר לקבלה אם לא בהתלבשות במצוות גשמיים. ויציבא מלתא דא... ולזה נקראת התורה "אָמוֹן" מוצנע.

עוד יתפרש "אָמוֹן" רבתא - לשון גדלות וזשיבות, כי בה [בתורה] כלולים כל הנמצאים והנבראים והנוצרים והנעשים. והוא בסוד 'היולי' לכל הצורות [שהזכיר הרמב"ן בתזוילת פירושו לספר בראשית]. וכמו שהאומן כשרוצה לעשות איזה כלי זשוב, וממיציא זומר מוכן שממנו יוכל לתקן כל זולקי הכלי ההוא כפתוריה ופרוזיה, אזי בזומר ההוא דבוק מוזשבתו של האומן שממנו יוציא כלי למעשהו. כן מוזשבתו של בעל הרצון דבוק תמיד עם אותיות התורה [בסוד "מִה רבו מְעַשֵׂיךָ יְהוָה פְּלִם בְּזַכָּמָה עֲשִׂיתָ"], שממנה המציא כל העולמות. נמצא גדלה מעלת התורה מאוד מכל העולמות, כיון שדביקות ראשית מוזשבתו יתברך

אִלְנָא זולק ב - פרק ז דְּוִי קנו

בתורה, והמשכיל והמושכל אצלו יתברך יתאזוד בתכלית כנודע, ולזה נקרא "אָמוֹן" רבתא!...

דבר אזור, "אָמוֹן" אומן - התורה אומרת 'אני הייתי כלי אומנות של הקדוש ברוך הוא. בנוהג שבעולם... אינו בונה אותה מדעת עצמו אלא מדעת האומן, והאומן אינו בונה אותה מדעת עצמו אלא דפתראות ופניקסאות יש לו לדעת היאך הוא עושה זדרים, היאך הוא עושה פשפשין. כך היה הקדוש ברוך הוא מביט בתורה... והתורה אמרה "בְּרֵאשִׁית"... ואין "רֵאשִׁית" אלא תורה... "יְהוָה קָנְנִי רֵאשִׁית דְּרַכּוֹ" (משלי זז כב)! עד כאן המאמר. והוא קשה להולמו ומכמה טעמים:

א' - דמותזילה אמר 'אומן', ואזור כך 'כלי אומנות'.

ב' - דקאמר 'בנוהג שבעולם'. זה הלשון לא יצדק רק כשמסיק אזור כך 'אבל מדת הקדוש ברוך הוא אינו כן'.

ג' - במשל הביא 'מלך', 'אומן', ו'כלי אומנות', ובנמשל לא הביא רק 'הקדוש ברוך הוא' והתורה'.

כל אלו הדקדוקים המה באלשיך, עיין שם. ונראה לי דהנה דקדק [לומר] 'אָמוֹן' פירושו 'אומן', ומדלא קאמר [הפסוק] בפירוש 'אומן', על כרוזך [כוונתו היתה] כדי לכלול גם 'כלי אומנות'. והוא על פי מה שכתוב [לעיל] ב"אָמוֹן" רבתא - שהוא להיות דביקות רצונו יתברך באותיות התורה, ואצלו יתברך. המשכיל והמושכל אזור - כי הוא המדע והיודע. אם כן יש בתורה ב' בוזינות 'אומן' ו'כלי אומנות'. ובוה תבין כל הדקדוקים, ואי אפשר לפרש הכל בכתב. ולזה התזזילה התורה בואות 'ב' - והוא ב' ראשית, והבן! עד כאן דברי האגרא דכלה'.

מעין דברים אלו מצינו גם ב'נפש הזזים' (שער ד - פרק י). זה לשונו שם:

והענין - כי התורה הקדושה היא דבורו יתברך, ובמאמר פיו יתברך במעשה בראשית נבראו העולמות כולם. שעל ידי סידור גלגול צרופי האותיות על פי סדר ה-רל"א שערים [שהוזכרו בספר יצירה, כדלקמן

בביאורינו פנים ואזור שבמאמר "פראשית פרא וגו" נאצלו ונבראו העולמות עליוני עליונים, רבי רבוון, בכל סדר מצבם ופרטי עניניהם וכל הנכלל בהם. וכן בכל מאמר ומאמר שבו על דרך הנזכר לעיל נבראו כל פרטי המינים והענינים שבאותו הסוג שעליו נאמר אותו המאמר, כמו שכתוב בזהר. [אמר הכותב - המוזכר העתיק כאן את אותו מאמר מפרשת תרומה דף קסא ע"א-ע"ב שהעתיקנו ופירשנו לעיל בענף א. עיין שם לעיל]

...ולכן כל התורה בכלל, וכל העולמות כלליהם ופרטיהם וסידורם וכל עניניהם כולם כלולים ורמוזים בעשר המאמרות דמעשה בראשית - וכמו שכתב רבינו הגדול הגאון הוזהר"א זכר צדיק וקדוש לברכה [כוונתו לרבו הגר"א] בפירושו על הספרא דצניעותא בפרק ה, ועיין בזה בזהר (פרשת בראשית דף ב"ז ע"א).

ולכן אמרו בזהר דאורייתא היא נהירו דכל עלמין, וזויותא וקיומא ושרשא דכלהון [פירוש: שהתורה היא האור של כל העולמות, והזויות, והקיום, והשורש של כולם]. והענין - כי העולמות הולכים על סדר ההשתלשלות וההדרגה. שכל עולם היותר עליון וגבוה, הוא נשמתו וזויותו וקיומו ואורו של העולם שתחתיו לבד. אמנם יתרון עולם האצילות על השלושה עולמות בי"ע [בריאה-יצירה-עשיה], שהוא מתפשט ומאיר לכל השלושה עולמות בי"ע שתחתיו [אמר הכותב - כלומר, ולא רק לעולם הבריאה שסמוך לו].

והטעם [משום] ש[עולם האצילות] הוא השורש... שכולו אלהות גמור, כמו שאמרו בהקדמות התיקונים (דף ג ע"ב): 'דעשר ספירות דאצילות מלכא בהון, איהו וגרמיה זוד בהון, איהו וזויו זוד בהון - מה דלאו הכי בעשר ספירות דבריאה, דלאו אינון וזויהון זוד, לאו אינון וגרמיהון זוד'.

פירוש הזהר: שער ספירות של האצילות, המלך בהם, הוא ועצמו אזור בהם, הוא וזויו אזור בהם - מה שאין כן בעשר הספירות של הבריאה, שהם וזויהם אינם אזור, שהם ועצמם אינם אזור.

אֵילָנָא זולק ב - פרק ז דְּוִוִי קנט

ולכן התורה הקדושה ששורשה העליון הנעלם הוא למעלה מעלה גם מאצילות קדשו יתברך כנוכר לעיל, וקודשא בריך הוא ואורייתא כלא זוד - היא הנפש והזויות ונהירו ושרשא דעלמין כלהו. שכמו שבעת הבריאה בה נאצלו ונבראו כולם, כן מאז היא נשמתם וזויותם וקיומם על סדר מצבם. ובלתי שפעת אורה בהם כל רגע ממש להאירם להזויותם ולקיימם, היו זוזורים כולם לתהו ובהו ממש! עד כאן לשונו של הנפש הזיים.

יום קנג - מוקדש לזכות רעיה בת זונה לשמוחה ושלוה

ענף ג

כדזוזינ לעיל בדברי הנפש הזיים וה'אגרא דכלה, כדי להבין נידון דידן 'שְׁהִיָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְבִיט בַּתּוֹרָה וּבּוֹרָא עוֹלָמוֹת' בעומקו ועל בוריו צריכים אנו לבאר עד מקום שידינו מגעת ענין נשגב אוזר ומיוזר שהזכירו בספרי הקודש הנזכרים לעיל - והוא ענין צירופי כ"ב האותיות בבריאת העולם ומלואו.

ואכן מקורם של הדברים הללו קדומים מאוד מאוד - ובעצם קדומים עוד יותר למתן תורה בהר סיני. דהרי ענין זה ביארו כבר אברהם אבינו עליו השלום בספר יצירה המיוזר לו. זה לשון הספר יצירה (בפרק ב משנה ד):

עשרים ושתים אותיות יסוד - קבועות בגלגל ב-רל"א שערים, וזוזור הגלגל פנים ואוזור. וזהו סימן לדבר: 'אין בטובה למעלה מענ"ג, ואין ברעה למטה מננ"ע'!

ולכאורה דברי הספר יצירה הללו סתומים וזתומים, מעין 'אין יוצא ואין בא' (הושע ו א)! אמנם תהילה לאל גם על ספר יצירה רבו הפירושים, עד שבכניסתנו למלאכה זו היינו יכולים לצעוד לרגלי כעשרה פירושים שונים על דברי אברהם אבינו כאן. אמנם אנו נצטרך לאור דברי הרמ"ק בביאורו לספר יצירה. זה לשונו שם: [ומה שבא בסוגריים מרובעות כאלו] הן הגהות מדיכן כדי להקל על הקורא במקום עקיצי הרמ"ק]

ענין רל"א שערים הם - כאשר תיזוד [אות] א' עם כל האותיות [האזרות הרי] הם כ"א שערנים] כזה: אב אנ אד אה או אז אט אי אכ אל אמ אנ אס אע אפ אצ אק אר אש את. וכן, כאשר תיזוד [אות] ב' עם כל האותיות [האזרות הרי] הם כ' [שערנים] כזה: בג בד בה בו בז בוז בט בי בכ בל במ בנ בס בע בפ בצ בק בר בש בת. אמנם [לצרף אות ב'] ב[אות] א' אינה צריכה, ש[הרי] כבר נזכר שער זה בקודמת [וכלומר, אצל אות א' כזה: אב].

[וכן, כאשר תיזוד אות] ג' עם כל האותיות [האזרות הרי הם] י"ט שערנים כזה: גד גה גו גז גוז גט גי גכ גל גמ גנ גס גע גפ גצ גק גר גש גת. אבל, ג"א וג"ב כבר נזכר בשערנים הקודמים. וכאשר נמשיך לצייר על דרך זו בשאר האותיות מאות ד' עד סוף, יצא לנו] בענין שהשערנים עולים בדרך זה רל"א [שערנים בסך הכל].

כיצד? כ"א [שערנים] ל[אות] אל"ף, כ' [שערנים] ל[אות] ב', י"ט [שערנים] ל[אות] ג', י"ז [שערנים] ל[אות] ד', י"ז [שערנים] ל[אות] ה', י"ו [שערנים] ל[אות] ו', ט"ו [שערנים] ל[אות] ז"ן, וכן על דרך זה יורדים עד ל[אות] ת' שאצלה יש רק שער אחד. אמנם לקמן מפרט הרמ"ק כל ה-רל"א שערנים, ושם מוכוז שלפי סדר זה של שערנים דפנים' השער האזרון הוא באות ש', כזה: שת. אמנם ב-רל"א שערנים ד'אזוד' כן מצינו שער באות ת', כדלקמן].

וכשתמנה כ"א ו-כ' ו-י"ט ו-י"ז ו-י"ז ו-י"ו ו-ט"ו ו-י"ד ו-י"ג ו-י"ב ו-י"א ו-י' ו-ז' ו-ו' ו-ה' ו-ד' ו-ג' ו-ב' ו-א' יעלה [סך הכל] רל"א [שערנים]. והם רל"א שערנים 'פנים', דהיינו: א"ב ב"ג וכו' עד א"ת, וכן ראש כל אות עם המשתתפת אליה כענין א' ראש המשתתפת עם כל האותיות והיא ראש להם.

ועתה אצייר לוזו של רל"א 'פנים', ואלו הן: וכאן שינינו קצת בסדר הדברים בביאור הרמ"ק כדי להקל על הקורא הנעים]

קסא

אִילָנָא זולק ב - פרק ז דְּוִוִי

(כא) אב אג אד אה או אז און אט אי אכ אל אמ אנ אס אע אפ אצ אק אר אש את:

(כ) בג בר בה בו בז בוז בט בי בכ בל במ בנ בס בע בף בצ בק בר בש בת:

(יט) גר גה גו גז גוז גט גי גכ גל גמ גנ גס גע גפ גצ גק גר גש גת:

(יז) דה דו דז דוז דט די דכ דל דמ דנ דס דע דפ דצ דק דר דש דת:

(יז) הו הז הזו הט הי הכ הל המ הנ הס הע הפ הפ הצ הק הר הש הת:

(יז) וז וזו וט וי וכ ול ומ ונ וס וע ופ וצ וק ור וש ות:

(טו) זוז זט זי זכ זל זמ זנ זס זע זפ זצ זק זר זש זת:

(יד) זוט זוי זוכ זול זומ זונ זוס זוע זופ זוצ זוק זור זוש זות:

(יג) טי טכ טל טמ טנ טס טע טפ טצ טק טר טש טת:

(יב) יכ יל ימ ינ יס יע יפ יצ יק יר יש ית:

(יא) כל כמ כנ כס כע כפ כצ כק כר כש כת:

(י) למ לנ לס לע לפ לצ לק לר לש לת:

(ט) מנ מס מוע מופ מוצ מוק מר מיש מות:

(זז) נס נע נפ נצ נק נר נש נת:

(ז) סע ספ סצ סק סר סש סת:

(ו) עפ עצ עק ער עש עת:

(ה) פצ פק פר פש פת:

(ד) צק צר צש צת:

(ג) קר קש קת:

(ב) רש רת:

(א) שית:

ועד כאן ביאר הרמ"ק את ה-רל"א שיערים ד'פנים'. אמנם יש עוד רל"א שיערים אזורים [דאזור], והם אלו ממש אלא שהאות [היא] למטה ב[נהאות] המשתתפת אליה, כענין זה: ב"א ג"א ד"א. [צירוף זה] יורה על האזור, כענין היפוך שם בן ארבע' [אותיות - דהיינו שם י-ה-ו-ה] כזה: הוה"י, שפירש הרשב"י עליו השלום [בווהר] שהוא [בוזיעת] 'אזור', מפני היות [זולקן] התוזותון [ו"ה] גובר על [זולקן] העליון [ו"ה]. בענין שכמו שהם רל"א [שיערים של] 'פנים' הם [עוד] רל"א [שיערים של] 'אזור'.

ואלו הן רל"א שיערים 'אזור': [גם כאן שינינו קצת בסדר הדברים בביאור הרמ"ק כדי להקל על הקורא הנעים]

(כא) בא גא דא הא וא זא זא טא יא כא לא מא נא סא עא פא צא קא רא שא תא:

(כב) גב דב הב וב זב זוב טב יב כב לב מב נב סב עב פב צב קב רב שב תב:

(כג) דג דג וג זג זוג טג יג כג לג מג נג סג עג פג צג קג רג שג תג:

(כד) הר וד זוד טד יד כד לד מוד נד סד עד פד צד קד רד שד תד:

(כה) וה זה וזה טה יה כה לה מוה נה סה עה פה צה קה רה שה תה:

(כו) זו וזו טו יו כו לו מו נו סו עו פו צו קו רו שו תו:

(כז) זוז טז יז כז לז מז נז סז עז פז צז קז רז שז תז:

(כח) טוז יוז כוז כל מוז נו סוז עוז פוז צוז קוז רוז שוז תוז:

(כט) יט כט לט מט נט סט עט פט צט קט רט שט תט:

(ל) כי לי מי ני סי עי פי צי קי רי שי תי:

(לא) לכ מכ נכ סכ עכ פכ צכ קכ רכ שכ תכ:

(לב) מל נל סל על פל צל קל רל של תל:

(לג) נמ סמ עמ פמ צמ קמ רמ שמ תמ:

(לד) סז עז פז צז קז רז שז תז:

(ז) עס פס צס קס רס שס תס:

(ח) פע צע קע רע שע קע:

(ט) צפ קפ רפ שפ תפ:

(י) קצ רצ שצ תצ:

(יא) רק שק תק:

(יב) שר תר:

(יג) תש:

עד כאן העתקנו מביאור הרמ"ק לספר יצירה. וכמו שהקדמנו לעיל, כדי להבין גידון דידן 'שְׁהֵיָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְבִיט בְּהַתְּוָרָה וּבִוְרָא עוֹלָמוֹת' בעומקו ועל בוריו היינו צריכים לבאר עד מקום שידינו מגעת ענין נשגב זה של צירופי כ"ב האותיות בבריאת העולם ומלואו. ואכן, עד כאן ידינו מגעת! דמכאן ואילך מסתמא לא יוכל הקורא הנעים לסבול את כל פרטי הפרטות שיממשיך הרמ"ק לבארם בביאורו.

דהרי כמו שפירטנו הגי רל"א שערים ד'פנים' וכן רל"א שערים ד'אזוור' לפי סדר האל"ף ב'ית הפשוט (דהיינו - א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ ס ע פ צ ק ר ש ת), כן איתא לכל שאר סדרי האל"ף ב'ית שבאמתות הבורא (פגון: אל ב'ית ג'ש ד'ר ה'ק ו'צ ז'פ ח'ע ט'ס י'ג כ'מ, וכפון: א'ב ג'ת ד'ש ה'ר ו'ק ז'צ ח'פ ט'ע י'ס כ'ז ל'מ, וכפון: א'ג ד'ת ה'ש ו'ר ז'ק ח'ץ ט'פ י'ע כ'ס ל'ג ב'מ).

ולענין דעתין, על כי האי גוונא אמרו זוכמינו זכרונם לברכה (במסכת פסחים דף כב ע"ב): 'כשם שקבלתי שכר על הדרישה, כך אני מקבל שכר על הפרישה'. ומי שבכל זאת רוצה לראות עוד עומק יעיין בספר יצירה (בפרק ב).

אמנם נסיים ענף זה בדברי הגר"א בביאורו לפרק ב דספר יצירה במה שסיכם בזה הלשון:

'ונמצא [כי] כל היצור וכל הדבור יוצא משם אזור. פירוש - כל תיבה שתוצאה לדבר בכל לשון שיהיה אפילו התיבה תהיה מאותיות הרבה יוצאות משם אזור. רוצה לומר - יהיה הוראת התיבה לזוסד או להיפך, או ממוזג, או נוטה לצד זה או לצד זה, או נוטה הרבה או

מעט, הכל לפי ההיפוך של האותיות לפנים או לאחור, ואיזה פנים ואחור העליונים או התחתונים או האמצעים, או לפי קירובם לעליון או לתחתון ולפי רבוי האותיות והיפוכן - ובוה תבין סוד השמות וצירופיהם.

וכן כל היצור נוצר מן כל הכ"ב אותיות. ואם נזסר אזוד מהם הוא בעל מום והן נוטין לזוסד ולהיפך. וכן כל הנזכר לעיל כפי צירוף האותיות א"ב והיפוכן כנזכר לעיל. ועל זה אמרו נזכמינו זכונם לברכה במסכת ברכות - דף נה ע"א: 'יודע היה בצלאל לצרף האותיות שנבראו בהן שמים וארץ! עד כאן לשון הגר"א.

ובוטטזני שאם יעמיק הקורא הנעים בספר יצירה ופירושיו לשם שמים ובתנאי ש'יְהִי אֱלֹהִים עִמָּךְ' (שמות יז יט), שיזכה גם הוא לדעת איך לצרף האותיות שבהן נבראו שמים וארץ!

יום קנד - מוקדש לזכות אלי בן זונה ומשפוזתו

ענף ד

בענפים הקודמים הסתכלנו במקורם של דברי זכמינו זכונם לברכה בזהר הקדוש ולמדנו איך שלפני כל דבר ודבר שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו הסתכל קודם בתורה שהיתה לפניו כבר אלפים שנה לפני בריאת העולם, וכנגד כל פרטי אותה תורה קדומה ברא הקדוש ברוך הוא את כל פרטי העולם הזה.

בענף זה נדגיש עוד יותר את הקשר ההדוק בין פרטי התורה לפרטי העולם הזה. דהרי מכל האמור לעיל למדנו שהתורה הקדושה היא לא רק שורש המציאות של כל הנמצאים שבעולם הזה, אלא גם שורש הזויות והמשך קיום העולם ומלואו. ובעזרת השם בענף זה נראה כמה וכמה מעניני העולם הזה המסתעפים מאותו יסוד המקשר בין פרטי התורה לפרטי העולם הגשמי.

נפתח בדברי הגר"ז הלוי (מברסק) על מזה שכתוב בשיר השירים (ב יג): 'עֲנֵה דוֹדִי וְאָמַר לִי, קוֹבֵי לָךְ רַעֲיָתִי יִפְתֵּי וּלְכִי לָךְ: כִּי הִנֵּה הִסְתֵּינוּ עִבְרַת הַגֹּשֶׁם זֹלָף הַלֵּךְ לֹ: הַנְּצַנִּים נִרְאוּ בְּאַרְץ עֵת הַבֹּמֵר הַגִּיעַ וְקוֹל הַתֹּר

נְשִׁמַע בְּאַרְצֵנוּ: הִתְאַנְה זִנְטָה פְּגִיָה וְהַגְפָּנִים סְמִדָר נְתֵנו רִיוּ, קוּמִי לָךְ רַעֲיָתִי יִפְתִּי וְלָכִי לָךְ! זה לשונו הגרי"ד:

הנראה בביאור הפסוקים האלו - דהנה איתא בבראשית רבה דהקדוש ברוך הוא הסתכל באורייתא וברא עלמא, עיין שם. ואמר הגאון רב זימם מבריסק זכר צדיק לברכה דהנה אנו רואים זוקי התורה איך שהם מתאימים להנהגת העולם כמו "לא תרצו", "לא תגנב" (שמות כ יג) - הנה רציזוה וגניבה הם זורבן העולם. כמו כן מאכלות אסורות, הנה איתא ברמב"ם שהם מויקים לבריות האדם. ולכאורה הדבר הוא שמכיון שרציזוה וגניבה הם זורבן העולם וכדומה, ולכן אסרה התורה לעשות כן.

אבל האמת הוא להפך - שמצד הנהגת העולם היה יכול להיות ההיפך, שרציזוה וגניבה הם יהיו קיום העולם. ואך מפני שהקדוש ברוך הוא הסתכל בתורה, וזוק התורה הוא שדברים אלו אסורים המה, ברא כן העולם שהנהגתו היא שזורבן העולם יהיה אם ירצו ויגנבו וכדומה!

והגרי"ד (מבריסק) זכר צדיק לברכה הוסיף על פי זה - דהנה מצינו במצוות שהם לזכר יציאת מצרים. ולכאורה הדבר הוא שמפני שהיה יציאת מצרים לכן נצטוונו במצוות לזכור בהם את יציאת מצרים. אבל האמת היא להיפך - שמפני שמצוות אלו צריכות להיות זכר ליציאת מצרים, לכן הוא דהיה יציאת מצרים. והבן זאת!

והנה איתא בסנהדרין (דף יא ע"ב): תנו רבנן - על שלושה דברים מעברים את השנה: על האביב ועל פירות האילן, ועל התקופה... וברמב"ם (פרק ד מהלכות קידוש הוודש הלכה א) מבואר דעיבור השנה הוא משום שנאמר "שָׁמוֹר אֶת זִוְדֵי הָאָבִיב" (דברים טו א) - שיהיה זודש זה בזמן האביב. ולולא תוספת הוודש הזה (היינו זודש העיבור), הפסוק (היה) בא פעמים בימות הזומה ופעמים בימות הגשמים...

ולפי זה הנזה לכאורה היה אפשר לומר דלמה צריכים שפסוז יזול בזודש האביב? מפני שבזודש האביב יצאו ממצרים. אבל האמת הוא להיפך - מפני שדין הפסוז לזול בזודש האביב, לכן הוא דיצאו ממצרים בזודש האביב!

וזהו (מה) דמבואר בפסוקים] הנזכרים לעיל: "עֲנֵה דוּדֵי וְאָמַר לִי, קוּבִי לָךְ רַעֲיָתִי וְלָכִי לָךְ" - וזה קאי על יציאת מצרים (כמבואר בפירוש רש"י). "כִּי הִנֵּה הִסְתֵּיו עֶבֶר הַגֶּשֶׁם וְזָלַף הַלֶּה לֹ" - והיינו דסימן התקופה ישנו כבר, דזודש האביב הגיע. "הַנְּצָנִים נִרְאוּ בְּאֶרֶץ עֵת הַזְּמִיר הַגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאֶרְצֵנוּ" - והיינו סימן 'האביב' דישנו כבר, וזודש האביב הגיע. "הַתְּאֲנָה זֹנְטָה פְּגִיָּה וְהַגְּפָנִים סְמֶדֶר נִתְּנוּ רִיזוֹ" - והיינו סימן השלישי דזודש האביב הגיע, דהוא פירות האילן.

ומסיים: "קוּבִי לָךְ רַעֲיָתִי וְלָכִי לָךְ" - דכיון דסימנים אלו ישנם כבר דזודש האביב הגיע, ואם כן הזמן לך לצאת לך ממצרים, משום דדין הפסוז צריך להיות בזודש האביב ועל כן עליך לקום ולצאת כבר! עד כאן דברי הגרי"ז הלוי.

והרואה יראה בעין שכלו עד היכן מסתעפים ענפי האילן האדיר הזה - דהיינו מציאות התרי"ג מצוות שהם מלוכשים בעולם הגשמי הזה משורשם למעלה בתורה הקדומה כמות שהיא היתה קודם בריאת העולם. דהרי אפילו יציאת מצרים היתה דוקא בזודש האביב משום שמצות הפסוז בשורשו הוא בזודש האביב! ומכאן נקיש לשאר המצוות.

בעודינו עוסקים בשורש הרוזני של יציאת מצרים, נזכיר באותו ענין ממש גם את דברי 'אור המאיר' (על פרשת יתרו - לרבי זאב וולף הלוי מויטומיר, שהיה אזור מגדולי תלמידיו של רב רב בער 'המגיד' ממוריסטש). זה לשונו:

'בפסוקים] "בזודש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים, ביום הזה באו מדבר סיני: ויסעו מרפידים ויבאו מדבר סיני, ויזנו במדבר ויזון שם ישראל נגד ה'הר (שמות יט א-ב)". להבין מקראי קודש האלו יראה להבין על פי מה דאיתא בשל"ה (הקדוש - מסכת פסחים) בשם ספר עבודת הקודש' (פרק לז - מזולק סתרי תורה) שהקשה (שם):

מצינו ש[על] כל המצוות הכתובים בתורה כתיב 'זכר ליציאת מצרים'. ונמצא שתלויים כל מעשי המצוות והתורה הנארגת מתרי"ג מצוות בסיבת יציאת מצרים. והענין תמוה - דמשמע שאם לא היה סיבת יציאת מצרים לא נתקיימה התורה כולה עם כלליות מעשה המצוות, וזה בן הנמנע! כי ידוע שהתורה קדומה אלפים שנה לבריאת העולם אשר לא היה עדיין יציאת מצרים! זה תוכן המובן בדבריו.

ועיקר העולה מתירוצו [של ספר 'עבודת הקודש' היא ש]מה שכתוב בתורה 'זכר ליציאת מצרים' לא קאי על יציאת מצרים התוהוהוה, כי אם יציאת מצרים העליונה! הנה בודאי לאו כל מוזא סביל דא להבין ולהשיג זה הענין בשלימות מה טיבו של בוזינת יציאת מצרים העליונה - כי הוא עמוק עמוק מי ימצאנו.

...הכלל העולה מדברי קודש ספר הזכר לעיל [דהיינו ספר 'עבודת הקודש' הוא] דכמו שהיה כאן בעולם הגשמי בוזינת יציאת מצרים בגופים נפרדים, ככה [גם] בשורש העליון היו מעורבים אלו שתי [בוזינות של] 'מצרים' יוד. וכשבא הקדוש ברוך הוא להפריד אלו השתי 'מצרים' - מוצר טוב לעצמו ומוצר רע לעצמו, זה נקרא יציאת מצרים העליונה.

[וכדי להבין האך מיוחס למעלה המושג של 'מוצר רע' ביאר:] והנה ידוע ומפורסם לכל יודעי דת תורתנו הקדושה אשר למעלה אין רע זס ושלום [וכדכתיב: "לא יִגַּרף רַע" (תהילים ה ה)] - כי אם באמצעות השתלשלות והתרוזקות משורש הקדמון אז נשתלשל לכאן בוזינת 'פרעה'... כנודע מכתבי האר"י זכרו לזיי העולם הבא בכוננות (פרי עץ זיים - שער זוג המצות פרק ז) שפרעה היה יונק מאזורי [ה]עורף [ולכן אותיות 'פרעה' הוא בדיוק אותיות 'הערף' - כדאיתא בכתבי האר"י'ל].

וענין זה עדיין לא נפסק עד לעתיד. וכאשר בארנו פירוש הפסוק: "אל מוציאם ממצרים" (במדבר כג כב) - הלשון שכתוב "מוציאם" משמע שגם עתה בכל יום ויום הוא מוציאם מבוזינת 'המיצר' שלהם אשר לא נפסק עדיין עד [ה]גאולה [ה]אזורונה. [דהר"ן יש לכל איש הישראלי

בוזינת 'מצרים' ממקרי ופגעיי הזמנים... והנה בוזינת 'ציאת מצרים' הזה תלויה גם כן ביציאת מצרים העליונה אזורי שנתגלו ונשתלשלו שתי ה'מצרים' ממרום שבתם ומקורם להיות ניכר גבול הקדושה ביתרון שאת לעומת גבול הרשע! עד כאן לשון 'האור המאיר'.

אמנם אין עתה שעת הכושר לרדת לביאור כל הפרטים שבדברי קודשו. עם כל זאת מתוך דברי 'האור המאיר' נראה בעליל איך שכל מקרי העולם הזה - בין שעבוד בני ישראל בארץ מצרים בידי המצרים בראשות פרעה הרשע, ובין שעבוד כל אזור ואזור מאיתנו במצרים הפרטיים שלו בוזיי היום יום והתמודדותו עם הפרעה הפרטי שלו (דהיינו היצר הרע היושב מאזורי עורפו של האדם ומערבל את שכלו ודעתו של האדם - דהיינו 'פרעה' הוא אותיות 'הערף' כדאיתא בכתבי הארמז"ל) - דודאי שכל המאורעות הללו היו כתובים כבר בתורה הקדומה לבריאת העולם בבוזינת 'מצרים' ו'פרעה' כמות שהם בשורשם העליון, אלא שכאן בעולם הזה יצאו מכוח אל הפועל. והבן!

יום קנה - מוקדש לזכות שרה מלכה בת זויה ויזונה

ענף ה'

לאזור שבענף הקודם הטעמנו בכמה דוגמאות איך שהקדוש ברוך הוא הסתכל באורייתא וברא עלמא וכל אשר בו, עתה נמוזיש יסוד זה על בוריו על ידי דוגמא נוספת - והיא הדוגמא הקרובה ביותר אלינו.

אכן בענף זה נלמד בפרטי פרטות איך שקודשא בריך הוא הסתכל באורייתא וברא 'עלמא זעירא' - כלומר, איך שברא את האדם שהוא בעצמו נקרא 'עולם קטן'. ובזיקרה זו נבין עומק אזור עומק בביאור אזור מפסוקי התורה שרבים נשתבשו בהבנתו, והוא מה שכתוב: **וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, בְּצַלְם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ** (בראשית א כו).

שהאדם נקרא 'עולם קטן' נתבאר כבר על ידי הקדמונים, כמו שמצינו בפירוש האבן עזרא על התורה (שמות כה מ):

'והיודע סוד נשמתו ומתכונת גופו יוכל לדעת דברי עולם העליון. כי האדם כדמות 'עולם קטן', והוא היה סוף בריאתו בארץ. וסימן לדבר

- "בְּגֵדוֹל הַזֶּזֶל וּבְקֶטֶן כְּלָה" (בראשית מד יב) עד כאן לשונו. וכוונתו לומר שבעולם הגדול הזול הקדוש ברוך הוא בבריאת העולם ביום הראשון, ובעולם הקטן שהוא האדם כלה מעשיו ביום הששי.

וכדומה מצינו גם בפירוש רבנו בזוי על התורה (בראשית א כז), שכתב בזה הלשון:

ויש שפירשו "בְּצִלְמֵנו" - בצלם שלנו הנפרד ממנו, הוא צלם העולם בתכונתו שהוא עולם המלאכים ועולם הגלגלים והעולם השפל הזה. ושלושה זולקים אלה [הם] כלל המציאות, ועל תכונה זו תכונת בנין האדם על שלושה זולקים בדוגמת בנין המציאות. ומפני זה נקרא האדם 'עולם קטן' לפי שהוא כנגד העולם הגדול. וזה רמז איוב באומרו: 'וּמִבְּשָׂרֵי אֲזוּזָה אֱלֹהִים' (איוב יט כו).

ואמר כי מתוך זולקי גופו שהם שלושה יראה שלושה זולקי המציאות שבמעשה בראשית שהם מעשה אלוה. כי הראש באדם ששם השכל שופע הוא כנגד העולם העליון ששם השכלים הנפרדים.

מן הצואר עד המתנים הוא זולק אמצעי באדם, ומשם יוצאים שני שריגים והם יד ימין ויד שמאל, ובהם נכללים שבעה שמות - והם האצבע, והיד, והכף, והטפוז, והורת, והאמה, והזרוע. כנגד העולם האמצעי הוא עולם הגלגלים אשר בכללם שבעה גלגלי התנועה אשר שבעה כוכבי לכת קבועים בהם. ויש בכלל הזולק האמצעי הזה הלב באדם אשר המזושבה באה ממנו, והנה הוא כמלך יושב בזודרי זודרים וכל שאר איברי הגוף תזוזת ממשלתו. והוא באמצע הגוף כנגד כוכב זומה שהוא באמצע הגלגלים, ממנו תבוא האורה בעולם השפל הזה אשר בסיבתה יעשה כל פעולותיו. וממתניו ולמטה הוא הזולק השלישי - ויש בכלל הזולק הזה פעולת התולדה, והויה, והפסד כנגד העולם הזה [התחתון] שהוא בעל הויה והפסד.

ואזור שנתבאר לך זה, בכל מקום שאתה מוצא בתורה זכרון דברים גשימיים מיוזסים לבורא, כגון "יְדֵי יְהוָה" (שמות ט ג), "עֵינֵי יְהוָה" (דברים יא יב), אֲזַנֵי ה' וכדומה: "הִטָּה יְהוָה אָזְנוֹ" (מלכים ב' - יט טו), "פָּנֵי יְהוָה" (בראשית יט ג) - בכולם תוכל להתבונן שאין הדברים כפשוטן, אבל הם מילות

אֵילָנָא זולק ב - פרק ז דִּיזְיִי

קע

מורות ענינים נעלמים במין אווד ממיני הזכמה. וזהו מאמר זכמינו זכרונם לברכה: תמיד 'דברה תורה כלשון בני אדם'! עד כאן לשון רבינו בז"י.

כן הדגיש המלבי"ם בפירושו הגדול על התורה (בראשית א כו). זה לשונו:

'אולם באמת כל העולמות אשר ברא השם הם צלם האלהות. שכבר נודע שכל העולמות הם מתאזדים כאיש אווד, וכל המציאות נקרא בשם 'האדם הגדול' כמו שהאדם נקרא בפני הזכמים בשם 'עולם קטן'.

ופירושו - שכמו שכל אברי האדם הגם שכל אווד ממוזג ותכונה מיוזדת הם מתאזדים להיות איש אווד, וכולם קשורים קצתם בקצתם, וכל אווד משלים את זכרו עד שאם יזסר אבר פרטי אווד או גיד אווד הוא מום וזסרון בכלל הגויה, כן כל המציאות והעולמות אין מספר אשר ברא השם הם ערוכים כאיש אווד וגויה כוללת שכל אווד הולך מהלך השלמות להשלים הקומה הכללית כאשר ישלימו אברי הגוף את הגוף הכללי! עד כאן לשון המלבי"ם.

וכמו שהזכיר המלבי"ם זכרונו לברכה לעיל, כבר בדברי זכמינו זכרונם לברכה מצינו שהאדם נקרא 'עולם קטן'. הרי במדרש תנוזומא (פרשת פקודי פרק ג) איתא: 'ללמדך שהמשכן שקול כנגד כל העולם, וכנגד יצירת האדם שהוא עולם קטן! עד כאן לשונם.

אמנם מזה שהאדם נקרא 'עולם קטן' נתבאר בעיקר על ידי זכמי הזוהר, כמו שמצינו בתיקוני זוהר (תיקון סט' - דף קא ע"א). זה לשונם שם:

'בודאי הכי שמענא - דכל צדיקא וצדיקא אית ליה עולם בפני עצמו. ודא גופא דבר נש דאתקרי 'עולם קטן'. ובגין דא אמר: אי בעית דאזרבית לעלמא ואייתי ליה בגופא אוזרא'.

פירוש התיקוני זוהר: בודאי כך שמעתי - שלכל צדיק וצדיק יש עולם

בפני עצמו, וזה גוף האדם שנקרא 'עולם קטן'. ומשום זה אמר: האם תרצה שאזריב את 'העולם' ואביא אותו בגוף אווד (בסוד הגילגול)?

אֵילָנָא זולק ב - פרק ז דְוִוִי קעא

ודע שבכמה דפוסים לא גרסו אותו מאמר בתיקוני זוהר, ולכך העתקנו ופירשנו עוד מאמר יותר מפורסם מספר התיקונים (תיקון ע' - דף קל ע"ב) שהסכימו עליו בכל הדפוסים. זה לשון התיקונים שם (ופירשנו אותו בעיקר על פי 'מתוק מדבש'):

ובְּכָל אֲבָר וְאֲבָר בְּעֵי בַר נִשְׁ לְאִמְלָכָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיָּה הוּא, וְלִתְקַנָּא לִיה אֲתֵר דְּכִיָּא וְנִקְיָא לְשִׁרְיָא לִיה תַּמָּן. וּבְגִין דָּא צְרִיָּה בַר נִשְׁ לְבַעְרָא מִנִּיה מִכָּל אֲבָר וְאֲבָר כָּל מוּזְשָׁבִין וְכָל הִרְהוּרִין בִּישׁוּן דְּטַנּוּפִין דְּאֵינוּן קְלִיפִין. וְצְרִיָּה לְאִוְקְדָא לֹון בְּכָל פְּקוּדִין דְּשִׁרְיָן עַל כָּל אֲבָר וְאֲבָר דְּאֵינוּן גְּרוּת, דְּכָל פְּקוּדָא "גַּר" אֲתִקְרִיאַת. הַדָּא הוּא דְּכִתְיב: "כִּי גַר מִצְוָה" (משלי ו כג)...

פירוש התיקוני זוהר: ובכל אבר ואבר של האדם שורה בו השם יהו"ה. לכן צריך האדם להמליך את הקדוש ברוך הוא ולקבל עליו עול מלכות שמים, ולתקן לו (כלומר, לקדוש ברוך הוא) מקום טהור ונקי מן העוונות כדי להשרות שם את הקדוש ברוך - כי הוא אינו שורה באבר פגום. לכן צריך האדם לבער מכל אבר ואבר ממנו את כל המוזשבות שבמוחו וכל הרהורים רעים ומטונפים שבלב שהם מצד הקליפות. כלומר, שצריך להזהר מלהרהר לעשות עבירה באווד מאבריו, כגון להסתכל בעיניו בעריות או לדבר בפיו דיבורים אסורים וכיוצא בזה - כי אותם הרהורים שהם הקליפות נדבקות באותם האברים שזושב לעשות בהם רע. וצריך לשרוף את אותם הקליפות על ידי 'אש קודש' השורה על אותו אבר בקיום המצוות השייכות לאותו אבר ושורים על כל אבר ואבר, שהמצוות הם נרות. דהרי כל מצוה נקראת "גַּר", כמו שכתוב: "כִּי גַר מִצְוָה" (משלי ו כג). ועל ידי אש הנרות של רמ"ז מצוות עשה אנו שורפים ומבערים את הקליפות השורות ברמ"ז אברי האדם על ידי הרהורי עבירה...

ממשיך התיקוני זוהר קצת לקבון:

דְּכָל פְּקוּדָא דְּשִׁרְיָא עַל כָּל אֲבָר וְאֲבָר אֵית לָהּ שֵׁם יְדִיעַ, וְכָל זְוִיָּלִין וּבִשְׁרִיָּין דְּמִלְאָכִין דְּתַלְמִין מִנִּיה כְּלָהוּ אֲתַכְנִשׁוּ לְהוּא אֲבָר וְנִטְרִין לִיה מִכָּל בִּרְעִין בִּישׁוּן. וּבְמָן דְּוִוִּלִּיף לֹון אוּ קָרָא לֹון בְּאֲבָר דְּלָאוּ דְּלָהוּן וְלָאוּ אֵינוּן מְמַנָּן עַלִּיהוּ, אֵיהוּ אֲכוּזִישׁ סְהוּרָא דְּעוּבָדָא דְּבְרָאשִׁית וְלָאוּ מִתְכַּנְשִׁין לְגַבִּיהָ. לְמִלְכָּא דְּשׁוּי מְמַנָּן עַל מְלִכּוּתֶיהָ, וּפְלִיג לֹון עַל כָּל אֲתֵר וְאֲתֵר, וְאֵתֵר לֹון: אֲנֵת תְּהָא מְמַנָּא עַל אֲתֵר כַּף וְכַף, וְאֲנֵת כַּף

יִכָּף. וְלִכְּלֹל זֶדֶד שְׂוִי לִיּה בְּאַתֵּר יְדִיעַ וּבְמִלָּה יְדִיעַ. לִיּה לִיּה זֶלְכֹף
בְּאַתֵּר אֲזֹרָא!

פִּירוּשׁ הַתִּיקוּנִי זוהר: שכל מצוה ומצוה שורה על כל אבר ואבר פרטי של האדם העושה בהם את אותה מצוה. לדוגמא: המניח תפילין על זרועו ועל ראשו, שורה אור המצוה בראשו וזרועו. ויש לה לאותה מצוה שם ידוע בספירות העליונות כפי השורש של אותה המצוה בספירות העליונות. וכל הצבאות ומזונות המלאכים שתלויים ממנה מאותה מצוה כולם מתקבצים ושורים על אותו אבר שעשה בו את אותה מצוה, ושומרים את אותו האבר מכל זולאים רעים. כלומר, שהם שומרים אותו מאוזיות הקליפות המביאות לאדם זולאים רעים, רזומנא ליצלן! ומוסיף לבאר שמי שמזולף את אותם המלאכים בכונתו בעשיית המצוות, או מי שקורא אותם לשמור את האבר שאינם אוזחים בו ואינם ממונים על אותו אבר ואותה מצוה - הרי הוא מכזיז ומשנה את הסדר שקבע הקדוש ברוך הוא במעשה בראשית שמולך פלוני יהיה ממונה על אבר פלוני ומצוה פלונית - ולא אזרת! דבאופן זה המלאכים לא מתקבצים אליו אל אותו אבר, ואינם שומרים אותו. משל למה הדבר דומה? למלך בשר ודם שמינה ממונים על מלכותו כדרך המלך למנות כמה מיני שררות, וזילק אותם המלך על כל מקום ומקום. כלומר, שמינה אותם בכמה מקומות ועיירות. ואמר להם: 'אתה תהיה ממונה על מקום פלוני בפעולה פלונית, ואתה תהיה ממונה על מקום אזור בפעולה אזורת'. ולכל אזור ואזור מינה המלך על מקום ידוע ועל פעולה ידועה. באופן זה פשוט שאין לשום אזור מהממונים להזליף עצמו וללכת למקום אזור. והנמשל לענינו - שכל מלאך ומלאך ממונה לשמש רק לאבר אזור ידוע ומצוה ידועה, ולכן אי אפשר לנו להזליפו שישמש לאבר אזור ולמצוה אזורת.

ממשיך התיקוני זוהר קצת לקמן:

וְאַבְרִין דְּבַר נִשׁ כְּלָהוּ אֵינֹן מְסוּדְרִין עַל סְדְרֵי בְּרֵאשִׁית. וּבְגִין דְּאֵתְקַרֵי בַר נִשׁ 'עוֹלָם קָטָן', וּמֵאֵן דְּאִמְלִיף לְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא עַל כֹּל אֲבָר וְאַבְר, כְּאֵלוּ אִמְלִיף לִיּה עַל כֹּל עֲלָמָא!

פִּירוּשׁ הַתִּיקוּנִי זוהר: וכל האברים של האדם הם מסודרים על פי סדרי מעשה בראשית. כלומר, שהם מסודרים לפי אברי הספירות בקומת אדם העליון. ובגלל זה נקרא האדם 'עולם קטן' - כי כל מה שיש בעולם הגדול שהוא 'אדם העליון' יש דוגמתו גם באדם התחתון. אם כן, מי שממלך את הקדוש ברוך הוא על כל אבר ואבר על ידי קיום המצוות התלויות באבריו

קעגן אילגנא זולק ב - פרק ז ד'וויי

נוזשב לו כאילו המליך אותו על כל העולם! הרי שעל ידי קיום המצוות נעשה הקדוש ברוך הוא למלך על כל העולם.

יום קנו - מוקדש לזכות נואית בת זעמי

ענף ו

הרי נתבאר בענף הקודם מדברי זוכמינו זכרונם לברכה שהאדם נקרא 'עולם קטן'. אי הכי, עד כמה ש'גדרש לרבותינו זכרונם לברכה על בריאת העולם שהיה הקדוש ברוך הוא מביט בתורה ובורא עולמות' (כדברי רבינו מהרז"ו אצלנו בהקדמות) - פשוט הוא שגם בבריאת האדם התזותן שגם הוא נקרא 'עולם' הסתכל הקדוש ברוך הוא בתורתו ומצא שם תבנית האדם דלפיה ברא את האדם למטה.

ויש לשאול - מה היא תבנית האדם הזו? באמת שכל זה נרמז כבר בפסוק שפתחנו בו, שנאמר: "ויברא אלהים את האדם בצלמו, בצלם אלהים ברא אותו". הרי לן מקרא מפורש ש'צלם האדם' הוא ממש "צלם אלהים", כדכתיב שם: "בצלם אלהים ברא אותו!" אם כן עלינו לבאר מהו בדיוק אותו "צלם אלהים" דרמזו עליו הכתוב. ובוהו גם נפנים דברי איוב שאמר על עצמו: "מבשרי אנוסה" (איוב יט כו).

לזאת נראה יזודו לשון המורגל בפום רבים מאתנו, והוא מפתיוזת אליהו הנביא זכור לטוב בהקדמה שניה לתיקוני זוהר (בדף י" ע"א). ולא נכוזיש מהקורא הנעים שבאמת מאמר פתיזות אליהו הנביא זכור לטוב הוא מאמר עמוק עד מאוד לפרשו ולהבינו על נכון, אמנם בכל זאת הוא מוכרזו מאוד לנו כדי להבין נידון דידן על בוריו. לכן נעמול בו יזודו בעזרת השם יתברך! (ונעשה זאת בעיקר על פי פירוש 'מתוק מדבש', עם כמה תוספות ושינויים מדיקון). זה לשון אליהו הנביא זכור לטוב:

אנת הוא דאפיקת עשר תקונין. וקרין לון עשר ספירן, לאנהגא בהון עלבין סתימין דלא אתגליין ועלבין דאתגליין. ובהון אתכסיאת מבני נשא. ואנת הוא דקשיר לון ומיזוד לון.

פּירוש התיקוני זוהר: אליהו הנביא מדבר כביכול כלפי האין-סוף בהתלכשותו בעשר ספירות של עולם האצילות, ואומר: **אתה הוא שהוצאת והאצלת עשרה נאצלים הנקראים 'תיקונים'.** והטעם שהם נקראים 'תיקונים' הוא משום שבהם יש תיקון וקיום לכל העולמות, ועל ידם מתנהגים כל העולמות בכוח המאציל המתגלה בתוכם. **ואנו קוראים להם לאותם התיקונים 'עשר ספירות' - מלשון 'ספיר' שהוא לשון הארה, כמו 'לִבְנֵת הַסַּפִּיר' (שמות כד י).** עוד אפשר לפרש שספירה היינו מלשון "הַשְּׂמִים מִסְפָּרִים" (תהלים יט ב) שהוא לשון סיפור דברים. כלומר, שכמו שהדיבור מגלה את המוזשבה, כמו כן הספירות מגלות את רצון האין-סוף ברוך הוא. ועל ידי העשר ספירות האין-סוף ברוך הוא מאיר בכל העולמות **להנהיג בהם את העולמות והפרצופים הסתומים** שבעולם האצילות **שהם אינם מתגלים, וגם את העולמות בריאה יצירה עשייה שהם יותר מתגלים לנו.** ובהם תוך העשר ספירות **נתכסה האין סוף ברוך הוא מבני אדם,** כדי שעל ידי כיוונו והסתרה זו יוכלו בני אדם לסבול את אורו הגדול. עוד אמר אליהו הנביא: **ואתה הוא שקושר אותם** העשר ספירות שיהיו מוזוברים ומקושרים זה בזה, וגם **מייזד אותם** בסוד הפרצופים - כי האין סוף ברוך הוא שהוא הנשמה לנשמות העשר ספירות משפיע שפע תמידי לזוברים ולמייזדים.

במשיך אליהו הנביא זכור לטוב קצת לקמן ואומר:

וְאַתְּקְרִיא בְּתִקּוּנָא דָּא - זִוְסָד דְּרוּעָא יְמִינָא. גְּבוּרָה דְּרוּעָא שְׂמָאלָא. תַּפְאָרַת גּוּפָא.

פּירוש התיקוני זוהר: עוד אמר אליהו הנביא זכור לטוב: העשר ספירות דעולם האצילות נקראים בסדר הזה: ספירת **זוסד** מכונה **זרוע ימין** - על שם הזוסד שבני ישראל עושים בעולם, ועל ידי זה משפיע הקדוש ברוך הוא רב טוב וזוסד בכל העולמות. ספירת **גבורה** מכונה **זרוע שמאל** - על שם שבני ישראל לוזומים מלזומת השם בגבורה לדוזות את הרע, ועל ידי זה עושה הקדוש ברוך הוא דין וגבורה ברשעים שבעולם. ספירת **תפארת** מכונה **'הגוף'** - מטעם שהוא עיקר זולל הגוף שממנו מסתעפים הזרועות והירכים. ונקראת מדה זו 'תפארת' על שם שבני ישראל משבזים ומפארים לקדוש ברוך הוא בתפילתם ובמעשיהם הטובים, וגם הקדוש ברוך הוא מתפאר בעמו כמו שכתוב: **"יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר כָּךְ אֶתְפָּאֵר"** (ישעיהו מט ג). והוא סוד מרכז הגוף שבין שתי הזרועות - בזינת הרזומים המכריע בין הזוסד שבימין לגבורה שבשמאל. עוד טעם שמכונה מרכז הגוף 'תפארת' הוא מלשון הפסוק: **"וַתִּשְׁלַח פְּאֲרוֹת" (יזוקאל יז א), שפירושו 'ענפים'. והיינו שספירת התפארת המכונה 'הגוף' היא דוגמת איך שמתפשטים ממנו ענפים לכל צד, וכמו כן מן מרכז הגוף מתפשטים השתי זרועות שהם ספירות זוסד וגבורה, ושתי שוקיים שהם ספירות נצון והוד (כדלקמן), וגם ספירת היסוד (שכנגד אבר הברית כדלקמן) נמשך מן מרכז הגוף כלפי מטה, וגם הראש (סוד המוזון) נמשך מן**

אֵילָנָא זולק ב - פּרָק ז דְּוַיִּי קעה

מרכז הגוף כלפי מעלה. הרי שישאר הספירות הן כדוגמת פארות או ענפים של ספירת התפארת.

נצוזה וְהוֹד תְּרִין שׁוֹקֵין. וְיִסוּד סִימָא דְגּוֹפָא, אוֹת בְּרִית קֹדֶשׁ. מַלְכוּת פֶּה, תוֹרָה שִׁבְעַל פֶּה קְרִינָן לִיה.

פִּירוּשׁ הַתִּיקוּנִי זוהר: ספירות נצוזה וְהוֹד מכונים בשם 'שתי השוקיים' - והם ענפי זוסד וגבורה. לכן נצוזה שהוא תזות הזוסד שבימין נוטה לצד הזוסד, והוד שהוא תזות הגבורה שבשמאל נוטה לצד הגבורה. ומדת הנצוזה נקראת על שם שבני ישראל מנצוזה את יצרם בנצוזה נצוזה ותמידי - ובמדה זו הקדוש ברוך הוא מנצוזה מלזמנותיו נגד אויבי השם. ומדת ההוד נקראת על שם שבני ישראל מודים ומשבזים לקדוש ברוך הוא, ונותנים לו הוד והדר - ובמדה זו מתגלה ההוד וההדר של הקדוש ברוך הוא שהוא יוצר הכל. ספירת הִיסוּד הוא כנגד אבר הברית שבסוף וסיום הגוף ומכונה 'אוֹת בְּרִית קוֹדֶשׁ' - על שם מצות המילה שמקיימים בני ישראל, ועל שם שמירתם מלפגום בריתם זס וזולילה! ומדה זו מקבלת את השפעת זומשת הספירות שלמעלה ממנה (זוסד גבורה תפארת נצוזה הוד), ובבוזינה זו היסוד כביכול כולל אותם - ואם כן הרי ספירה זו היא כביכול היסוד וה'עמוד' שמעמיד את כל העולמות. ספירת המלכות נקראת 'פֶּה' - על שם עטרת היסוד שבסוף האמה, דהיינו הפה של היסוד. ומדת המלכות נקראת על שם שבני ישראל מקבלים עליהם עול מלכות שמים - ובמדה זו הקדוש ברוך הוא מולך על התזותנים. גם קוראים למלכות 'תורה שבעל פה' - משום שהתורה שבעל פה אזוזה במדת המלכות, מה שאין כן תורה שבכתב שהיא אזוזה בשש ספירות שלמעלה ממנה (מזוסד עד יסוד).

זֹכְמָה מוּזָא, אִיהוּ מוּזָשְׁבָה מְלָנָ. בִּינָה לְבָא, וְבָה הֵלֵב מִבִּין. וְעַל אֵלִין תְּרִין פְּתִיב: "הַנְּסִתָּרֶת לִיהוָה אֶלְהִינוּ" (דברים כט כז).

פִּירוּשׁ הַתִּיקוּנִי זוהר: עתה מפרט אליהו הנביא זכור לטוב את שלושת הספירות העליונות שהמה כנגד הראש ולכן נקראים 'מוזין'. ספירת זֹכְמָה מכונה 'מוּזָ' - היא כללות כוז המוזשבה שבפנים גולגלת הראש, ומיוזסת בעיקר למוזו הימין. ספירת בִּינָה מכונה 'הֵלֵב' - היא כללות כוז ההבנה שבפנים גולגלת הראש, ומיוזסת בעיקר למוזו השמאלי. אמנם מכיון שבבוזינה מסוימת אנו מיוזסים את ההבנה ללב (מה שנקרא אבנתא דליבא), לכן אמר אליהו הנביא שבה (במדת הבינה) הֵלֵב מִבִּין, כמו שאמרו במסכת ברכות (בדף סא ע"א). ולכן אבר הלב הוא בצד השמאל של זולל הגוף - מתזות למוזו השמאלי ששם עיקר משכן הבינה. ועל שתיהם (על ספירות זֹכְמָה ובינה) כתוב: "הַנְּסִתָּרֶת לִיהוָה אֶלְהִינוּ" (דברים כט כז). וזה משום ששם הו"ה רומז על ספירת זֹכְמָה, לעומת שם 'אֶלְהִינוּ'

הרובו על ספירת בינה. ואמר הכתוב ישני מידות אלו הם "נסתרות" - לפי שאין לך כנגדם בגוף האדם פעולות נסתרות יותר מהמוזשבה וההבנה.

פֶּתֶר עֲלִיּוֹן, אִיהוּ פֶּתֶר מַלְכוּת. וְעֲלִיָּה אֶתְמַר: "מִגִּיד מִרְאשִׁית אֲזוּרִית"
(ישעיה מו י), וְאִיהוּ קַרְקַפְתָּא דְתַפְלִי.

פירוש התיקוני זוהר: עתה מבאר את ספירת הכתר שהיא העליונה מכל שאר הספירות, ואמר שספירת הכתר מכונה 'כתר מלכות' - על שם שהכתר של עולם האצילות גובל ואזוהו במלכות של העולם שלמעלה מהאצילות (הנקרא 'אדם קדמון'). ועליו על הכתר נאמר: "מִגִּיד מִרְאשִׁית אֲזוּרִית" (ישעיה מו י) - דהרי כל כתר באיזה עולם שיהיה הוא "ראשית" העולם ההוא, ובבחינה מסוימת גם מהוה את המלכות שהיא הספירה התחתונה וְאֲזוּרִית' של העולם שלמעלה ממנו (דוגמת הקורות שבין שתי קומות מגורים - שמצד הקומה התחתונה מהוות אותם קורות את הגג והכתר שלה, ומצד הקומה העליונה אותם קורות מהוות את הרצפה והמלכות שלה). והוסיף אליהו הנביא לומר שספירת הכתר היא מכונה 'הקרקפת שעליה מניזוים התפילין של ראש'. וביאר האר"ל ב'עין זוים' (שער כג פרק א) שלספירת הכתר יש זולק פנימי וזולק חיצוני. הזולק החיצוני הוא הגולגלת שכותרת את כל זוללי הגולגלת שבהם נמצאין המוויזין (זכמה בינה דעת). אמנם עיקר הכתר הוא הזולק הפנימי שלמעלה מן הגולגלת שמהוה את שורש המוויזין שבתוך הגולגלת - דוגמת הפרשיות שבתפילין של ראש שהמה מניזוים מעל הקרקפת. ובוה יובן מה שאמר אליהו הנביא אצלינו שהכתר הוא 'הקרקפת שעליה מניזוין תפילין' - דזה רובו גם על הבחינה הפנימית (דוגמת התפילין של ראש), וגם על הבחינה החיצונית שהיא הקרקפת והגולגלת עצמה.

**מִלְגָּו אִיהוּ יו"ד ה"א וא"ו ה"א - דְאִיהוּ אַרְזוּ אֲצִילוֹת. אִיהוּ שְׁקִיּוֹ
דְאִילְנָא בְּדָרוֹעוּי וְעַנְפוּי, כְּמִיָּא דְאֶשְׁקִי לְאִילְנָא וְאֶתְרַבִּי בְּהָהוּא שְׁקִיּוֹ.**

פירוש התיקוני זוהר: לאזור שפירש אליהו הנביא זכור לטוב את העשר ספירות של עולם האצילות בצורת גוף אדם, בא עתה לבאר את הנשמה המתפשטת בתוך העשר ספירות. לכן אמר שבתוכם של כל העשר ספירות דעולם האצילות הוא שם יו"ד ה"א וא"ו ה"א - הידוע כשם מ"ה. אכן זה הוא שם י-ה-ו-ה במילוי אלפיון, העולה בנימטריא מ"ה (45) - ואין זה מקרה שגם 'א-ד-ם' עולה בנימטריא בדיוק מ"ה (45). ויש לשם זה בדיוק עשר אותיות - על שם עשר ספירות דעולם האצילות המסודרים בצירוף גוף האדם. ואמר אליהו הנביא ששם זה הוא 'אַרְזוּ אֲצִילוֹת' - משום שהוא נשמת העשר ספירות דאצילות הנמשכת מלמעלה מאור אין-סוף ברוך הוא, והוא כנשמת העשר ספירות המוזכרת את כולם בהתכללות גמור אמיתי להיות כולם גוף אחד. ואמר ששם מ"ה הוא מכונה 'המשקה של האילן' הנמשך בזרועותיו וענפיו - דהוא הנשמה שמשקה ומזויה

את כללות האילן, כינוי לכללות העשר ספירות ראצילות הדומים לאילן עם 'גזע עבה' (שהוא ספירת התפארת) שממנו מתפשטים ענפים לכל צד כגון 'זרועותיו' (זוסד וגבורה), ו'ענפיו' (נצח והוד), וגם יש לאילן 'ראש' (כנגד כתר, זכמה, בינה) - כמו שמיצינו בלשון המשנה 'הַאֲמִנִין קוֹרִין בְּרֹאשׁ הָאֵילָן' (ברכות ב ד), בסוד "כִּי הָאָדָם עֵץ הַשֵּׁדָה" (דברים כ יט). אם כן, הרי שם מ"ה הוא הנשמה שדומה בפעולתה כמים המשקים לאילן הגשמי שממנו הוא גודל - דעל ידי השקאה זו מתקיים וגודל האילן. כמו כן שם י"ד ה"א וא"ו ה"א מגדל ומוזיה את כל העשר ספירות דעולם האצילות הנקראים 'כללות האילן' הרוזני.

יום קצו - מוקדש לרפואת יעל בת רעיה בתשז"ו

עד כאן הצגנו ופירשנו את דברי אליהו הנביא זכור לטוב בפתיונתו הידועה בהקדמת התיקוני זוהר. אם כן, "אַתָּה הָרֵאָתָ לְדַעַת" איך שבאמת יש צורת אדם גם למעלה בעולם האצילות - דהוא האדם' שנמצא בעולם העליון שבו שורש התורה שעל ידה ברא הקדוש ברוך הוא את כל מה שנמצא בעולם התחתון, כמו שאמר רבינו מהרוז"ו אצלינו בהקדמתו:

וְאִמְנֵם בְּעוֹלָם הָאֲצִילוֹת אֲשֶׁר שָׁם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה כְּזוֹכֵר בְּמִדְרָשֵׁי רַבּוֹתֵינוּ וְכָרוֹנֵם לְבִרְכָה... וְכִמוֹ שֶׁאָמַר הַפְּתוּב וְאֵלֵהָ אֶעֱלוּ אֲמוֹן וְגו' - הַגִּדְרָשׁ לְרַבּוֹתֵינוּ וְכָרוֹנֵם לְבִרְכָה עַל בְּרִיאַת הָעוֹלָם, שֶׁהִיא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְבִיט בַּתּוֹרָה וּבוֹרָא עוֹלָמוֹת! עַד כֵּן לְשׁוֹנוֹ.

וכך היה בורא הקדוש ברוך הוא כל פרט ופרט שבעולם הזה על ידי צירוף האותיות. וגם כאשר הגיע תורו של האדם התחתון להברא, הסתכל הקדוש ברוך הוא בתורתו כמות שהיא לפניו בעולם האצילות ומצא שם צורת אדם - היא צורת סידור עשר ספירות דעולם האצילות כתבנית גוף אדם רוזני. על זה נאמר: "וַיְבָרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ". שמא תאמר - באיזה צלם ברא את האדם? מיד ביאר הפסוק דבר זה באומרו: 'בְּצַלְמֵ אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ!'

ולכאורה דבר זה הוא פשוטו של מקרא, אלא שלא ביארה התורה מהו ה"צלם אֱלֹהִים" ההוא עד שבאו זוכמי זוהר ופירשו לנו בפירוט נפלא איך שה"צלם אֱלֹהִים" הנוכח הוא צורת 'אדם העליון' - דהיינו צורת סידור עשר ספירות דעולם האצילות כתבנית גוף רוזני. וב'צלם' הרוזני הזה 'אסתכל קודשא בריך וברא עלמא' - כלומר, 'עלמא זעירא' דהוא האדם התחתון הנקרא 'עולם קטן'. וודאי

שיזהו גם ה"צֶלֶם אֱלֹהִים" שרמוז עליו איוב באומרו: "וּמִבְּשָׂרֵי אֲזוּזָה אֱלֹהִים" (איוב יט כו).

וכדי להמוזיש לקורא הנעים את סוד ה"צֶלֶם אֱלֹהִים" על דרך מזה שאמר איוב: "וּמִבְּשָׂרֵי אֲזוּזָה אֱלֹהִים" (איוב יט כו), ראינו לנכון לפרסם כאן הנהגה זושובה הנזכרת בכמה וכמה סידורים, ומקורה בדברי האריז"ל (בשער רוזו הקודש - תיקון כא). לצורך כך נעתיק מספר 'בן איש זוי' (הלכות - שינה ראשונה - פרשת מקץ). זה לשונו שם (ומה שבא בסוגריים מרובעות כאלו) הם הגהות מדין למען ירוין בו הקורא הנעים):

'ענין גדול ונורא, ועצה טובה ויקרה גילה לנו רבינו האריז"ל בשער רוזו הקודש יזוד כ"א. והוא: ראוי לאדם תמיד לכוין ולהעריך את עצמו [במוזשבתו] כאילו הוא מדור וכסא אל [עשר ספירות של עולם] האצילות הקדוש, ובפרט בזמן שהאדם מתפלל הוא יותר ראוי ומוכרוז שיכוין בכך, ועל ידי כן תשרה ותזול עליו קדושה עליונה. וזהו מה שיכוין:

תזולת יזשוב שהוא מכין גולגולת ראשו שהוא סוד 'כתר' [שלו] להיות כסא אל שם הוי"ה בנקוד קמ"ץ כולה [כזה: יְהוָה]. ועוד יזשוב שהוא מכין מווז 'זוכמה' שבו להיות כסא לשם הוי"ה בנקוד פת"ז [כזה: יְהוָה]. וגם ש[מכין] [הוא] מווז 'בינה' שבו להיות כסא לשם הוי"ה בנקוד צר"י [כזה: יְהוָה].

[ועוד יזשוב ש[מכין] [הוא] עין ימין שבו להיות כסא אל זומשה הוי"ת [יהוה יהוה יהוה יהוה] שהם מספר עי"ן [דהרי 5 פעמים 26 הם 130 - כמנין עי"ן], וגם יזשוב ש[מכין] [הוא] עין שמאל שבו להיות כסא לזומשה הוי"ת [יהוה יהוה יהוה יהוה יהוה] שהם מספר עי"ן.

[ועוד] יכין [במוזשבתו את] אוון ימין שבו להיות כסא לשם הוי"ה במלואה כזה: יו"ד ה"י וא"ו ה"ה - שהוא מספר או"ן [58], וגם יכין [במוזשבתו את] אוון שמאל שבו להיות כסא לשם הוי"ה במלוי זה: יו"ד ה"י וא"ו ה"ה - ש[גם] הוא מספר או"ן.

אֵילָנָא זולק ב - פרק ז ד'וויי קעט

[ועוד] יכין [במוזשבתו את] נזויר ימין דזוטם שבו להיות כסא לשם הוי"ה במלוי זה: יו"ד ה"י וא"ו ה"י שעולה מספר זוט"ם [63], [וגם] יכין [במוזשבתו את] נזויר שמאל דזוטם שבו להיות כסא לשם הוי"ה במלוי זה: יו"ד ה"י וא"ו ה"י שעולה מספר זוט"ם [63].

[ועוד] יכין [במוזשבתו את] הפה שבו להיות כסא לשם הוי"ה במלוי זה: יו"ד ה"י וא"ו ה"י, [ועוד] עשרים ושתים אותיות של זומש מוצאות הפה שהם: אֵזְזָה"ע [גרון] - גיכ"ק [זויר] - דטלנ"ת [לשון] - זסשר"ץ [שיניים] - בומ"ף [שפתים], שעולה סך הכל [בגמטריא] 'פה' [דהרי 63 ועוד 22 עולים 85 - כמעין 'פה'].

[ועוד] יכין [במוזשבתו את] הזרוע ימין שבו [שכנגד ספירת זוסד' להיות] כסא לשם הוי"ה בנקוד סגו"ל [כזה: יהוה], [וגם] יכין [במוזשבתו את] הזרוע שמאל שבו [שכנגד ספירת גבורה' להיות] כסא לשם הוי"ה בנקוד שב"א [כזה: יהוה].

[ועוד] יכין [במוזשבתו את] גופן [שכנגד ספירת תפארת' להיות] כסא לשם הוי"ה בנקוד זול"ם [כזה: יהוה]. [ועוד] יכין [במוזשבתו את] הזרך ימין שבו [שכנגד ספירת נצו' להיות] כסא לשם הוי"ה בנקוד זזירי"ק [כזה: יהוה], [וגם] יכין [במוזשבתו את] הזרך שמאל שבו [שכנגד ספירת הוד' להיות] כסא לשם הוי"ה בנקוד קבו"ץ [כזה: יהוה].

[ועוד] יכין [במוזשבתו את] הברית שלו שהוא [כנגד ספירת] יסוד שבו [להיות] כסא לשם הוי"ה בנקוד שור"ק בוא"ו [כזה: יוהוהו]. [ועוד] יכין [במוזשבתו את] העטרה שבו [היא מקום המילה והפריעה שכנגד ספירת המלכות של פרצוף זכר] להיות כסא לשם הוי"ה בלתי ניקוד [כזה: יהוה]!

כל זה העתיק וסידר הבן איש זוי מדברי האריז"ל (בשער רוז הקודש). וסיים הבן איש זוי (שם) בזה הלשון: **כל אדם יכול לכון בזה**. ותזלה ירשום השמות עם נקודיהם בספר, ואזור שירגיל בהם אז יוכל לכון הכל בעל פה, ולא יצטרך לראות את הרשום בכתב? עד כאן לשונו. וכבר כמה וכמה סידורים (בפרט סידורי כוונת הרש"ש) הדפיסו כוונה זו בצורת ציור של תבנית אדם. ומכיון שהרגיש הבן איש זוי ש'כל אדם יכול לכון בזה', טרונו גם אנו לצייר ציור זה לתועלת הרבים:

יום קנזו - מוקדש לע"ז מרדכי בן רוזל ז"ל

ענף ז

כיון דאתינן להכא, נימא עוד מיילתא בגו האי מיילתא רבתא דאמרינן לעיל. הרי בענף הקודם הדגשנו איך שה"צ"לם אלהים" הנזכר בבריאת האדם הוא לא פוזות מצורת 'אדם העליון' - דהיינו צורת סידור עשר ספירות דעולם האצילות כתבנית גוף רוזני בעל עשרה איברים רוזניים. אמנם כל מה שאמרנו עד עתה היה בכללות, ולכן בענף זה ועוד יותר בענף הבא נכנס לפרטי פרטות בהשוואת 'אדם העליון' עם 'אדם התחתון'.

תזוילת נקדים ונאמר שאלבא דאמת מזה שהזכרנו ומנינו לעיל רק עשרה איברים רוזניים ב'אדם העליון' (ראש בעל שלושה מוזון, שתי זרועות, גוף, שתי שוקיים, יסוד, ועטרת היסוד) הוא רק בכללות גדול. דבאמת מצינו בכתבי האריז"ל דצורת 'אדם העליון' הוא לא פוזות מ-רמ"ז איברים רוזניים דוגמת רמ"ז איברי 'אדם התחתון'. דזה לשון האריז"ל בשער ההקדמות (דף ו ע"א):

'הם עשר ספירות באופן בזינה אזורת, שהם בדרך יושר כמראה אדם בעל רמ"ז איברים, בציר שלשה קוים. בצד ימינו קו אוזד - כולל מוזז ימין [זכמה], זרוע ימין [זוסד], ורגל ימין [נצוז]. ובצד שמאלו קו אוזד - כולל מוזז שמאל [בינה], זרוע שמאל [גבורה], ורגל שמאל [הוד]. ובאמצע קו אוזד - כולל כתר שהוא הגולגלת שבו, וגם המוזז השלישי האמצעי הנקרא דעת, וגוף [תפארת], ויסוד, ומלכות שבו שהיא עטרת היסוד! עד כאן לשון האריז"ל.

דברים אלו נתבארו היטב במה שכתב בספר 'כרם שלמה' על דברי האריז"ל בתזוילת ספר 'עץ זינים' (שער א, ענף ב, אות ו). זה לשונו שם:

זלמה נעשו שלשה קוים ולא פוזות ולא יותר? לזה אמר [האריז"ל] דרך שלשה קוים כמראה אדם. רוצה לומר - כמו שיתבאר לקמן כי האדם התחתון נברא בצורת סדר העשר ספירות של הקוים שיש בו

ימין-שמאל-ואמצע כמו שנאמר: "בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם" (בראשית ט ו).

וכמו שהארם התזותן העשר ספירות שבו שהם מתזלקים לשלושה קוים שלו שהם הימין-והשמאל-והאמצע שלו הם נקראים באלו השמות: שהכתר והזכמה/בינה שלו נקראים 'ראש', והזוסד וגבורה שלו נקראים 'זרועות', והפירקין עילאין של הנצוז וההוד שלו נקראים 'שוקיים', והפירקין התזותנים נקראים 'רגלים', והתפארת שלו נקרא 'גוף' - כך הוא הסדר של העשרה ספירות של בזינת היושר של העולמות העליונים [שהמה אדם העליון] הם נקראים כך כמו אברי האדם [התזותן].

ואל יתמה האדם על כינוי שמות אלו על עולמות העליונים, כי צריכים הם להקרא באלו השמות על שם ההנהגה שלהם אף על פי שאין צורתם כך - זוס וזלילה!

כמו דרך משל - ראש הספירות הוא הכתר. וכמו שהכתר והזכמה/בינה שהם בראשו של האדם הואיל והם מנהיגים כל הגוף על ידי מוזשבותיו - איך יאכל, ואיך יהלך, ואיך יראה, ואיך ישמע, ואיך יעסוק בעסקו וכו', ולכן נקרא 'ראש' הואיל והוא מנהיג כל הגוף, כך הוא על דרך זה [גם באדם העליון] - כי הכתר והזכמה/בינה של הספירות הם נקראים כך [כלומר - ראש] הואיל והם עסקם בכך שמושפיעים לכל הספירות התזותנים. וכמו שהראש של ספירות היושר הם באמצע, כך הראש של האדם הוא באמצע, וכך הוא הסדר של שאר הספירות.

אבל אל ידמה ואל יזשוב האדם כי בעולמות העליונים שהם רוזניים בלתי נתפסים בשכל אנושי כלל ועיקר יש כדמיון צורת האברים של האדם - זוס וזלילה אם יעלה במוזשבתו כך! אלא כל זה הוא דמיון לצורך הבנת הענין של ההנהגה של העליונים לצורך התזותנים - כי הואיל והם רוזניים אי אפשר לצייר אותם בדעתנו

אֵילָנָא זולק ב - פרק ז דְּוִיִּי קפג

איך הם צורתם. ודי למבין! עד כאן לשון הכרם שלמה, ו"דְּבָרֵי פִי זֶזְכָּם
וְזִי" (קהלת י"ב)!

הרי שבדבריו נתבאר לנו פירוש הפסוק: "וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ,
בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ" (בראשית א כו), וגם פירוש הפסוק: "וּמִבְּשָׂרֵי אֲוִזוֹהָ
אֱלֹהִי" (איוב יט כו). וכמו כן הזכיר והזהיר לנו הגאון הנזכר לעיל בדבריו פן נדמה
או נזשוב כי בעולמות העליונים שהם רוזניים בלתי נתפסים בשכל אנושי כלל
ועיקר יש כדמיון צורת האברים של האדם - זס וזולילה אם יעלה במזשזבתנו
כך! אלא ודאי שאין ה"צֶלֶם אֱלֹהִים" הזה אלא דוגמא רוזנית ולא גשמית:

ואכן במקום אזור בפירושו על 'עץ זיים' ביאר הכרם שלמה' הזהרה זו עוד יותר
בהרזובה. דשם (בשער א, עף ד) אמר האריז"ל:

עוד יצאו עשר ספירות אזורות בבזינת רוז ד'אדם קדמון' הזה
בבזינת יושר, כמראה אדם בעל קומה זקופה כלול מ-רמ"ז אברים
בציור קומה: ראש, זרועות, וכפות ידיים, גוף, ורגלים. והוא מתזזיל
להמשך מן האין סוף המקיף דרך קו הנזכר לעיל ומשם ולמטה
בציור אדם כנזכר לעיל, כולל שלושה קוים ימין-ושמאל-ואמצע,
ובהם נכללים עשר ספירות יושר שבו! עד כאן לשון האריז"ל בעץ זיים.

יום קנט - מוקדש לע"ז מרדכי בן רוזל ז"ל

ועל הדברים הללו כתב שם הכרם שלמה' (באות י) בזה הלשון:

'מה שאמר אלו הכינויין הוא דמיון בעלמא, כי כן כתיב: "פִי לֹא
רְאִיתָם כָּל תְּמוּנָה" (דברים ד טו). אלא כוונתו לומר שכמו שזוהאדם
(התזותן) הוא בזינת יושר ויש בו כל המדות והציורים הללו, כך וגם
בזינת] היושר של העולמות הכלול מעשר ספירות מתזלקים בו
בבזינות אלו: שהשלושה ראשונות נקראים 'ראש' והם מונזים
למעלה מן הכל כמו ראש האדם שהוא למעלה מן הכל ונקרא
'ראש', כך הוא כאן... וכן כמו זרועות האדם הם משמשים בדרך
תשמישים ונקראים כן, כך למעלה - והמבין יקיש לכל.

אבל אין כוונתו לומר שיש ציור ודמיון למעלה כמו האדם עצמו, זוס וזלילה! אלא אף על פי שיש דוגמא בצד מה - והוא בקריאת שמות בלבד כמו שאנו קוראים שמות הכינויים שלנו - אבל [הדמיון] הוא בדרך רוזנויות אשר אין אנו יכולים לצייר אותם בשכלינו איך הם צורתם ולאיזה בזינה הם דומים מפני ששכלינו מתלבש בגוף גשמי, ואין לנו יכולת לצייר כי אם דבר גשמי ולא רוזני! עד כאן לשון הכרם שלמה.

ובהמשך דבריו העתיק שם הכרם שלמה את דברי האריו"ל בשער ההקדמות (כרך ה). זה לשונו האריו"ל שם:

ואמנם דבר גלוי הוא כי אין למעלה גוף ולא כוז בגוף זלילה. וכל הדמיונות והציורים והזאלו לא מפני שהם כך זוס וזלילה. אמנם לשכך את האזן לכשיוכל האדם להבין הדברים העליונים הרוזנויים בלתי נתפסים ונרשמים בשכל האנושי, לכן ניתן רשות לדבר בבזינת ציורים ודמיונים כאשר הוא פשוט בכל ספרי הווהר.

וגם בפסוקי התורה עצמם כולם כאזוד עונים ואומרים בדבר הזה כמו שאומר הכתוב: "עֵינֵי יְהוָה הִמָּה מִשּׁוֹטְטִים בְּכָל הָאָרֶץ" (וכריה ד י), "עֵינֵי יְהוָה אֵל צְדִיקִים" (תהלים לד טו), "וַיִּשְׁמַע יְהוָה" (במדבר יא א), "וַיִּרְוּ יְהוָה" (בראשית זז כא), "וַיִּדְבֹר יְהוָה" (שמות ו י), וכאלה רבות. וגדולה מכולם מה שאומר הכתוב: "וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ. זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם" (בראשית א כו)!

ואם התורה עצמה דברה כך, גם אנחנו נוכל לדבר כלשון הזה - עם היות שפשוט הוא שאין שם למעלה אלא אורות דקים בתכלית הרוזנויות בלתי נתפסים שם כלל, וכמו שאומר הכתוב: "פִּי לֹא רְאִיתָם כָּל תְּמוּנָה" (דברים ד טו) וכאלה רבות.

ואמנם יש עוד דרך אזורת כדי להמשיך ולצייר בה הדברים העליונים, והם בזינת כתיבת צורת האותיות. כי כל אות ואות מורה על אור פרטי עליון. וגם תמונה זו דבר פשוט הוא כי אין למעלה לא אות ולא נקודה. וגם זה דרך משל וציור כדי לשכך את האזן כנוצר.

אֵילָנָא זולק ב - פרק ז דְרֵיזִי קפה

ושתי בוזינות ציורים אלו - אם ציור האדם ואם ציור אותיות, שתיהם מוכרזות להבין ענין האורות העליונים כאשר תראה ספרי הזוהר בנויים על פי שתי בוזינות הציורים האלה! עד כאן לשון האר"ל.

ובאמת שגם דברי האר"ל הללו טעוין ביאור נוסף. דהגם שמושכל ראשון אצל כל בר דעת הוא שאין למעלה בעשר ספירות האדם דאצילות לא בשר ולא דם (דסוף סוף אזור משלוש עשרה עיקרי האמונה שיש הרמב"ם זכרנו לברכה הוא שאין לו גוף ולא דמות הגוף - ז"ס וזלילה), והגם שביאר האר"ל 'שפשוט הוא שאין שם למעלה אלא אורות דקים בתכלית הרוזניות', מכל מקום הוא עצמו הדגיש שלא לזינם נקטו המקובלים מושגים אלו בדמות אדם, אלא (כלשון האר"ל) 'לשכך את האון לכשיוכל האדם להבין הדברים העליונים הרוזנים בלתי נתפסים ונרשמים בשכל האנושי. לכן ניתן רשות לדבר בבוזינת ציורים ודמיונים! עד כאן לשונו.

ואם כן, נשארת עלינו הזוהרה לבאר באיזה אופן מתייחס דמות האדם העליון לדמות האדם התחתון. דבר זה טרוז רבי יוסף אירגאס זכר צדיק לברכה לבאר בספרו 'שומר אמונים' (הקדמון). זה לשונו (בזכרון ראשון - אות כה):

'אבל האמת הוא כי בין התוארים הגופניים הנמצאים בתורה, ובין בדברי רבותינו זכרונם לברכה, הכל הוא משל ודמיון וסימן לכוזות עליונות נאצלות מהאלוה יתברך שמו להנהיג בהם עולמו, ונקראים בשם 'עשר ספירות'. ומה שנקראים בשם האברים הגופניים, אין הכוונה לומר שיהיו האברים ההם דומים לאברים שלנו מצד העצם ז"ס וזלילה - שהרי אין בעליונים שום גשמוניות. וכמו שכתוב בזוהר פרשת ויקהל דף קצ"ז ע"א, וזה לשונו:

וְכִי הָיָה יָכִיל אֱלֹהֵינוּ לְסַלְקָא לְשָׂמַיִם? וְהָא פְּלֵהוּ שְׂמַיִם לָא יִכְלִין לְמַסְבַּל אֶפְלוּ גְרַעִין פְּזוּרְדֵּל מִגּוּפָא דְהָאֵי עֲלָמָא, וְאֵת אִמְרַת "וַיַּעַל אֱלֹהֵינוּ בְּסַעֲרַת הַשְּׂמַיִם" (מלכים ב' - ב יא)!

פירוש הזוהר: וכי איך יכל אלהינו לעלות לשמים? והרי כל השמים לא יכולים לסבול אפלו גרעין של זרדל מגוף העולם הזה, ואתה אומר 'ויעל אלהינו בסערת השמים' (מלכים ב' - ב יא)!

[וכן מציעו בוזהר] בפרשת שמות דף י"ט ע"ב: 'אמר רבי אבא - הוֹרֵב הָיָה הוּא הַדִּין שְׁעוֹשֶׂה, דְּכַתִּיב: "וַיֵּרָא אֶת מַלְאָךְ יְהוָה עֹמֵד בֵּין הָאָרֶץ וּבֵין הַשָּׁמַיִם וַוֹרְבוּ שְׁלוֹפָה בְּיָדוֹ" (דברי הימים א' - כא טז). וְכִי וֹרֵב שְׁלוֹפָה הָיְתָה בְּיַד הַמַּלְאָךְ? אֵלָּא שְׁהֵיְתָה הָרֵשׁוּת נְתוּנָה בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת דִּין?

גם לא יעלה בדעתך שיהיו דומים [האברים העליונים לאברים שלנו] מצד הצורה והתבנית, ויהיה העין העליונה כצורת עין האדם, ויד [העליונה] כצורת יד [האדם] - אלא [שההבדל ביניהם הוא רק במה] שזה רוזני וזה גשמי, זס וזלילה! כי באמת אין דמיון בינו לבינינו - לא מצד העצם ולא מצד התבנית, כדכתיב: "וְאֵל בְּיַד דְּמִיּוֹן אֵל וּמַה דְּמוּת תַּעֲרֹכוּ לֹ" (ישעיהו מ יז)?!...

אלא על כוונת פעולת האברים [שלנו] הוא שנקראים [האברים העליונים] כן! כי כמו שיש באדם הגשמי הרגלים להלך, והידים ללקיזה, והעינים לראות, והאזנים לשמוע, וכן שאר אברי הגוף לצורך הפעולות - כמו כן יש למעלה כוונות או ספירות שיתייזסו בשם 'עינים', 'אזנים', 'ידיים', 'רגלים', 'אצבע' וכיוצא, לצורך פעולות האין סוף הפועל על ידם פעולות דומות לפעולות האברים הגופניים ההם - ולזה [בלבד] ישתוו בשמות ההם!

המשל - כזו הספירה הרואה ומשגזזת על העולם מכזו האין סוף הוא יקרא 'עין'. וכזו המקבל [את] הקול ובוזז אותו יקרא 'אוזן'. ועל דרך זה הוא שאר העיניים מגדרי הגוף ומקרי הנמצאים בתורה ובדברי רבותינו זכרונם לברכה, ובפרט בספרי המקובלים - הכל הוא משל לדמיון הפעולות הגשמיות, ולא שיהיה שם שום ענין גשמי זס וזלילה! עד כאן לשון השומר אמונים.

ואם אתה הקורא הנעים תמיד תשמור כלל זה בדרך - שצורת האדם העליון עם כל אבריו אינו נקרא כן אלא על שם פעולתם בלבד במה שהם דומים לפעולת האברים הגשמיים שלנו בעולם הזה - מובטזני שתמיד תשמור אמונים ולא תכשל בהגשמת הצורה העליונה של אדם דאצילות, זס וזלילה!

אֵילָנָא זֹזְלָקָא ב - פֶּרֶק ז' דְּרֵיזַיִי קפז

ושמא תאמר - התינוז דמצינו מנין עשר ספירות דוגמת 'ראש', 'זרועות', 'רגלים', וכדומה בצורת האדם העליון. מכל מקום מאי שייך שם בעולם האצילות צורת אדם בעל רמ"ז אברים? כלומר - האיך הגענו מעשרה אברים (שכנגד העשר ספירות הידועות) לרמ"ז אברים רוזנניים (כמו שמצינו בדברי הארז"ל הנזכרים לעיל)? גם זה ביאר הכרם שלמה (שם באות ט). הא לך תמצית דבריו:

כל ספירה וספירה מתזזלקת לשלושה פרקים פרטיים - דוגמת הזרוע והרגל הגשמי שניכר בהם שלושה פרקים. וכן הגוף ניכר בו שלושה פרקים - מהגרון עד טבור הלב, מטבור הלב עד טבור הגוף ומקום זיבור העובר לאמו, ומטבור הגוף עד סיים הגוף. וגם אבר היסוד מתזזלק לשלושה פרקים ובהיות עטרת היסוד ששם מקום המילה נוזשב לפרק השלישי. הרי תשעה ספירות שכל אזור זזלק לשלושה שלושה - סך הכל עשרים ושבע אברים ומה שאין ספירת המלכות נוזשבת לספירה העשירית הוא משום שבזיגת המלכות של פרצוף זכר בעל רמ"ז אברים היא עטרת היסוד שלו שבסוף האמה - והוא הפרק השלישי של היסוד.

וכן זזלק כל אזור ואזור [מהעשרים ושבע] לעוד שלושה - סך הכל שמונים ואזור. וכן זזלק כל אזור ואזור [מהשמונים ואזור] לעוד שלושה פרקים - סך הכל רמ"ג אברים. ומה נעשה עם עוד זומשה הזוסרים לתשלום רמ"ז אברים? המוזזין של אלו רמ"ג ספירות פרטיות מתלבשים בלבוש אזור שנקרא ה'. אם כן, אזור שנוסיף ה' זו למנין רמ"ג נעשו רמ"ז אברים רוזנניים! עד כאן תורף ותמצית דברי הכרם שלמה. והשם יאיר עינינו בדברי תורתו - אמן!

יום קס - מוקדש לע"נ מרדכי בן רוזל ז"ל

ענף זז

עתה נראה עד היכן מגיעים פרטי הכלל הזה שהתחלנו לבאר בענפים הקודמים. דאזר שגילה לנו אליהו הנביא זכור לטוב שעשרה האברים הכלליים של גוף האדם התזותן הם בתמונת אדם הכללי שבעולם האצילות, נראה עכשיו בענף זה איך שדבר זה באמת נמשך עד לפרטי הפרטות שבגוף האדם התזותן. כלומר, לא רק לדוגמת רמ"ז אבריו - אלא אפילו עד צורת פניו וזקנו!

כל פרטי הפרטים הללו ביארם רבי שמעון בר יוחאי עליו השלום בזהר הקדוש ב'אדרא רבא' (פרשת נשא - מדרג קל ע"ב ואילך). זה לשון הזהר שם ופירושו (בעיקר על פי 'מתוק מדבש'):

פתח רבי שמעון ואמר - ווי מאן דאשיט ידוי בדיקנא יקרא עלאה
 דסבא קדישא, טמיר וסתים מכלא, דיקנא דהיא תושבזתא. דיקנא
 דסתים יקיר מכל תקוני. דיקנא דלא ידעין עלאין ונתתאין...

פירוש הזהר: פתח רבי שמעון לדרוש בעניני תיקוני הדיקנא (הוא הזקן) של

'אריך אנפין' - אזור מפרצופי עולם האצילות הגבוהים ביותר. ואמר - אוי למי שמושיט ידו בוקן היקר והנעלה של הסבא קדישא! זהו כינוי לפרצוף אריך אנפין, דהרי הוא בבחינת הסבא ששערותיו לבנים כדמיון איש שיבה, לעומת פרצופי 'אבא' ו'אמא' שהם בבחינת בניו, ולעומת פרצופי 'עיר אנפין' ונקביה שהם בבחינת בני בניו - וכלפיהם הוא נקרא 'סבא קדישא'. ומה שאמר 'אוי למי שמושיט' הרי הוא הזהרה למי שמגלה ומבאר תיקוניו של הדיקנא דאריך אנפין אם לא קיבל מרבו! ואמר עוד על 'אריך אנפין' שהוא נסתר ועולם מכל הפרצופים - כי אין משיגים אותו. וזהו הזקן של השבז הזה שאמר מיכה המורשתי (מיכה ז יז) - ס: "מי אל פמוך, נשא עון, ועבר על פשע, לשארית נזלתו, לא הוויק לעד אפן, פי זופן זוסד הוא: ישוב רזומנו, יכבש עונתינו, ותשליך במצלות ים כל זוטאותם: תתן אמת ליעקב, זוסד לאברהם, אשר נשבעת לאבתינו, מימי קדם". הרי שפסוקים אלו אמרם מיכה הנביא בדרך שבז, והם רומזים על האורות הפנימיים של הדיקנא דאריך אנפין - כמו שמבאר הזהר כאן. וזה הדיקנא הוא נעלם ויקר ערך (משום שהוא נעלה מאוד) יותר מכל שאר תיקוני 'אריך אנפין', והוא הדיקנא שאין יודעים ומכירים את פעולת כל תיקון ותיקון מ-ג תיקוניו לא העליונים ולא התחתונים.

וכן ביאר האריו"ל בעין זויים' (שער יג פרק ט) בזה הלשון:

'פירוש י"ג מדות בסוד י"ג תיקוני דיקנא דפרצוף' אריך אנפין. נבאר מקום ה-י"ג תיקונים היכן הם בדיקנא, ואמנם נמנה תזולה התיבות איך הם י"ג: א - "מי אל כמות". ב - "נשא עון". ג - "ועבר על פשע". ד - "לשארית נזולתו". ה - "לא הוויק לעד אפן". ו - "כי זופין זוסד הוא". ז - "ישוב ירוזינו". ח - "כבש עונתינו". ט - "ותשליה במצלות ים כל זוטאותם". י - "תתן אמת ליעקב". יא - "זוסד לאברהם". יב - "אשר נשבעת לאבותינו". יג - "מימי קדם!" עד כאן לשון האריו"ל.

ממשיך הוזהר קצת לקמן:

תאנא בצניעותא דספרא - דהאי דיקנא מהימנותא דכלא נפיק מאודנו, ונזית סוזרניה דפומא קדישא, ונזית וסליק וזופי בתקרבתא דבוסמא טבא - וזורא דיקרא. ונזית בשקולא, וזופי עד טבורא. הוא דיקנא יקרא, מהימנא שלימא, דנגדין ביה י"ג נביעין - מבויעין דמשוז רבות טבא, בתלת עשר תקונין מתתקנא.

פירוש הוזהר: עכשיו מזכיר רשב"י לתלמידיו מה שאמרו שם בספרא דצניעותא דרך כללות גדול, ומיד אזור כך מתזיל לפרש פה באדרא רבא בפרטי פרטות כל תיקון ותיקון על מקומו. לכן לא פירשנו בינתיים אלא תרגום הלשון, ולקמן נפרש כל י"ג צורות תיקוני הזקן על מקומם. למדנו בספרא דצניעותא (הכתוב בספר הוזהר - סוף פרשת תרומה) שהוקן הוא של 'אריך אנפין' שהוא אמונת הכל יש בו י"ג איזורים או 'תיקונים' ואלו הם: תיקון הראשון יוצא מאצל האוזנים, ואזור כך יורד סביב הפה הקדוש של 'אריך אנפין'. ואזור שני, שוב עולה ומכסה את הפנים והלזזיים הנקראים 'מנזות בשמים הטובים' - על שם הפסוק: "לזון כערוגת הבשם" (שיר השירים ה יג). הפנים הם הלובן של הזקן היקר, ושם יש תיקונים נוספים. ואזור כך יורדים במשקל הישר ואינם מתפשטים לצדדים מכאן ומכאן, ומכסים שערות הזקן עד הטבור. הוא הזקן המכובד של 'אריך אנפין' המורה על האמונה השלימה, שנמשכים ונוזלים בו י"ג מבויעים הנובעים שמן המשוזת הטוב ב-י"ג תיקונים.

נמצינו למדים מלשון זה ש-י"ג תיקוני הזקן של פרצוף 'אריך אנפין' הם כעין צינורות שדרכם נמשך ונוזל שפע המכונה 'שמן המשוזת הטוב' או 'משוזא קדישא' מהמוז

אילנא זולק ב - פרק ז דיזיי

קצ

הסתום שבתוך אריך אנפין. באופן ש-י"ג תיקוני הזקן הם הבזיגה הזויצונית שבהם נובעים י"ג בזיגות של השפע הפנימי.

ודע ש-י"ג התיקונים הזויצונים הם הרמוזים ב"ג מדות שאמרם משה רבינו בתורה (שמות לד ו-ז), ואלו הם:

א - "אל", ב - "רזום", ג - "זוזון", ד - "ארך", ה - "אפים", ו - "ורב זוסד", ז - "אמת", ח - "נוצר זוסד", ט - "לאלפים", י - "נושא עון", יא - "ופשע", יב - "זוטאדה", יג - "זקה".

אמנם השפע הפנימי שנובע בתוכם הם ה-י"ג מדות שאמרם מיכה המורשתי (מיכה ז יז-כ), ואלו הם:

א - "מי אל כמות". ב - "נושא עון". ג - "ועבר על פשע". ד - "לשאריה נזלתו". ה - "לא הזויק לעד אפו". ו - "כי זופן זוסד הוא". ז - "ישוב רזומנו". ח - "כבש עונתינו". ט - "ותשליך במצלות ים כל זוטאותם". י - "תתן אמת ליעקב". יא - "זוסד לאברהם". יב - "אשר נשבעת לאבותינו". יג - "מימי קדם".

יום קסא - מוקדש לע"ג מרדכי בן רזול ז"ל

עתה נזוזר לדברי רשב"י באררא רבא:

תקונא קדמאה ("אל") - מתנתקן שיערא מלעילא, ושארי מזההוא תקונא דשיער רישיה דסליק בתקוני לעילא מאודניו, ונזיית מקמי פתוזא דאודניו בוזד זוטא, בשקולא טבא עד רישיה דפומא.

פירוש הזוהר: התיקון הראשון (הנקרא "אל") - מתקן ומסודר שער הזקן מלמעלה, ומתזיל תיקון הזקן הראשון מהתיקון של שערות ראשו העולה בתיקונו למעלה מאוזניו (כלומר, מתזת הפאות של שערות הראש), ויורד לפני מתזות פתוז האוזנים (ולא אוזרי האוזנים) בהמשך אוד הנראה כמו זוט, במשקל טוב שאינו נעקם לצדדים אלא יורד תזת האוזנים ישר עד הגובה שכנגד ראש הפה מצד מעלה - שהוא עד מקום שמתזיל האדמימות של שפת הפה העליונה.

תקונא תניינא ("רזום") - מתנתקן שיערא מרישיה דפומא, וסליק עד רישיה אזורא דפומא בתקונא שקיל.

אילנות זולק ב - פרק ז' ד'וויי קצא

פירוש הוזהר: התיקון השני (הנקרא "רוזם") - מסודרים שערות הזקן מראש העליון הראשון של הפה, ועולה ונמשך עד ראש האוזר שהוא מעל הצד השני של הפה, בתיקון ובסדר שות - כי השערות שבכל השפה העליונה (הנקרא בלשוננו שפם) הם שוים ואין מקום בשפם שיש בו רבוי שערות יותר ממקום אוזר.

תקונא תליתאה ("וויין") - מאמצעיתא התזוזת זוטמא, מתזוזת תרין נקבין, נפיק זוד ארוזא. ושערא אתפסק בההוא ארוזא, ומללא מהאי גיסא ומהאי גיסא שערא, מתקונא שלים סוורגיה דההוא ארוזא.

פירוש הוזהר: התיקון השלישי (הנקרא "וויין") - מהאמצע תזוזת הזוטם, מתזוזת שני הנקבים של הזוטם (הנקראים בלשוננו נזיריים), יוצא ארוזא אוזר כעין שביל צר, והשערות נפסקים מלצמוז בארוזא הזה. והשפה מלאה שערות מצד זה ומצד זה של הארוזא בתיקון שלם סביב כל הארוזא הזה. הרי התיקון הזה הוא מקום פנוי בלי שערות, היורד מכנגד אמצע הזוטם ועובר ומפסיק בתוך השפה העליונה ויורד עד הפה, והשערות מסודרים סביב הארוזא בסדר שלם - וזעיים מצד זה וזעיים מצד זה. והוא עומד בתוך, ואינו נוטה לצד אוזר יותר מן השני.

תקונא רביעאה ("ארף") - מתתקן שערא ונזוית תזוזת פומא, מרישא וזרא לרישא וזרא בתקונא שלים.

פירוש הוזהר: התיקון הרביעי (הנקרא "ארף") - מסודר השער של הזקן ויורד תזוזת הפה, מראש אוזר של הפה עד ראש השני של הפה - דוהו שורת השערות הגדלים בשפה התזוזתונה ברוזב תזוזת הפה. והשערות של תיקון זה גדלים בתיקון וסדר שלם - כי אין מקום בשפה זו שיש בה רבוי שערות יותר ממקום אוזר.

תקונא זבלישא ("אפים") - תזוזת פומא נפיק ארוזא אוזרא בשקולא דארוזא דלעילא, ואלין תרין ארוזין רשימין על פומא מכאן ומכאן.

פירוש הוזהר: התיקון הזבלישי (הנקרא "אפים") - תזוזת הפה יוצא ארוזא ושביל אוזר הפנוי משערות במשקל שוה כנגד ארוזא העליון שמעל הפה (שבתיקון השלישי). ואלו השני אורזין רשומים על הפה - ארוזא אוזר מכאן (ממעל הפה), וארוזא אוזר מכאן (מתזוזת הפה). אמנם ארוזא זה שמתזוזת הפה אינו ניכר כיום בבני אדם כמו הארוזא הראשון שמעל הפה.

תקונא שיתיתא (׳רב זוסד׳) - מתתקן שערא, וסליק ונפיק מפרע לעיל לרישא דפומא, וזפי תקרובתא דבוסמא טבא עד רישא דפומא דלעילא. ונזית שערא לרישא דפתנא דאורנא תתא דפומא.

פירוש הזוהר: התיקון השעי (הנקרא ׳רב זוסד׳) - מסודר השער של הוקן, ועולה ויוצא מלמטה למעלה עד לראש הפה מצד אזור, ומזוהר עם סוף התיקון הראשון בצד השני - דהרי שמה בסוף התיקון הראשון מתזיל התרוזבות הוקן שבתיקון השעי. וכן הוא בשני צדדי הפנים. ומכסה התרוזבות הוקן הזה את הלזיים של ׳אריך אנפין׳ הנקראים ׳מנזות בשמים הטובים׳, והוא מכסה עד כנגד גובה ראש הפה העליון שהיא השפה העליונה ולא למעלה ממנה - דהרי כנגד מנה שלמעלה מן גובה השפה העליונה הוא שער התיקון הראשון שיורד למטה מן האוזניים. ומשם יורד שער הוקן שבתיקון השעי עד לכנגד גובה התזלות ופתח האורז התזותן שבשפה התזותנה של הפה, ולא למטה ממנה. אם כן שערות תיקון זה הוא בשני צדדי הפנים, ומכוון ממש כנגד רוזב שתי השפתיים - דהיינו כנגד כל עובי הפה ופתיות הפה.

תקונא שביעאה (׳אמת׳) - פסיק שערא, ואתנזון תרין תפוזין בתקרובתא דבוסמא טבא, שפירן ויאן למזוי. בגיניהון אתקיים עלמא, הדא הוא דכתיב: ״באור פני מלך ז׳יים״ (משלי טו טו).

פירוש הזוהר: התיקון השביעי (הנקרא ׳אמת׳) - נפסק השער מלצמוז שם, ולכן נראים שם שני הפנים שהם עגולים כתפוזים (ולכן קורא להם הזוהר תרין תפוזין קדישין בכל מקום). והם נראים בלזיים הנקראים ׳מנזות בשמים הטובים׳, שהם יפים ונאים למראה. בשבילם מתקיים העולם, כמו שכתוב: ״באור פני מלך ז׳יים״ (משלי טו טו). הרי שתיקון זה הוא שתי הלזיים שתזות העינים משני צדדי הזוטם והם פנויים ללא שערות כלל. אמנם מכיון שגם הם נותנין צורה לשערות הוקן שפיר נמנין הם עם התיקוני דיקנא.

תקונא תמינאה (׳נוצר זוסד׳) - נפיק זוד זוטא דשערי סוזרני דדיקנא, ונתליין בשקולא עד טבורא.

פירוש הזוהר: התיקון השמיני (הנקרא ׳נוצר זוסד׳) - יוצא זוט אזור (כלומר, שורה אחת של שערות) סביבות שיכולת הוקן שעל הסנטר - ששם הוא עיקר הוקן הקדוש, והשערות ההם תלויים ומשתלשלים במשקל שווה ובהמשך אזור עד הטבור של הלב (לאפוקי טבור הגוף ששם מזוהר העובר אל אמו) - ואינם מתפשטים השערות הללו לצדדים לכאן ולכאן. הרי שתיקון זה הוא התרוזבות הוקן מתזות הפה - דהיינו מתזות לתיקון הרביעי, והזומשי, והשעי. וידוע ששערות הוקן שם

אילנא זולק ב - פרק ז ד'ווי

קצנ

מצויים שערות על גבי שערות והם ארוכים מאוד. ולפי שהוקן שם הוא עב, לכן זולק לשני תיקונים - צד העובי העליון המגולה הוא תיקון השמיני, וצד העובי התחתון של השערות הארוכות המכוסים שהם אצל הגרון הוא תיקון ה-י"ג (כדלקמן).

תקונא תשיעאה ("לאלפים") - מתערי ומתערבין שערי דיקנא עם אינן שערי תלנין בשקולא, ולא נפקי דא מן דא.

פירוש הזוהר: התיקון התשיעי (הנקרא "לאלפים") - מתעוררים ומתערבים שערות תיקון זה של הוקן עם השערות של התיקון השמיני וה-י"ג המשתלשלים בשוה מלמטה. אלא שאלו השערות של התיקון התשיעי הם שערות קצרות שגודלים ביניהם, ולכן אינם יוצאים ולא בולטים מזוהן לאלו ולא - כלומר, מזוהן לשתי התיקונים הארוכים (שהם "צצר ונסד" השמיני, ונקרא ה-י"ג).

תקונא עשיראה ("נושא עון") - נזותין שערי תזות דיקנא, ונפין בגרונא תזות דיקנא.

פירוש הזוהר: התיקון העשירי (הנקרא "נושא עון") - יורדים השערות שתזות הוקן שלמטה מתיקון י"ג, ומכסים במשי על הגרון (בתזילת הגרון) מתזות לוקן.

תקונא זוד סר ("ופשע") - דלא נפקין נימא מן נימא, ומתשערן בשיעורא שלים.

פירוש הזוהר: התיקון האחד עשר (הנקרא "ופשע") - דאין שער אווד יוצא משער זבירו בתיקון העשירי, ולכן כולם משוערים בשיעור שלם ושוה. כלומר, שאין אלו השערות שבתיקון זה שערות זודשות - אלא רק הצורה המיוזדת שבה צומזזים השערות שבתיקון העשירי.

תקונא תריסר ("ונוטאה") - דלא תלנין שערי על פומא, ופומא אתפני מכל סטרוי. ויאן שערי סזור סזור ליה.

פירוש הזוהר: התיקון השנים עשר (הנקרא "ונוטאה") - שאין השערות של השפה העליונה תלויים ומשתלשלים על הפה, ולכן הפה פנוי משערות מכל צדדיו - דהרי אין צומזזים שערות במקום האדם של השפתיים. לכן נמצאים השערות שסביב הפה מסודרים בצורה נאה. והו הפה של אריך אנפין.

תקונא תליסר ('נקה') - ד'תל'ין שערן בתוזות ד'קנא מ'פאן ומ'פאן
ב'קרא י'אה, ב'קרא ש'פרא. מ'ז'פ'ין עד ט'בורא.

פירוש הזוהר: התיקון שלוש עשרה (הנקרא 'נקה') - שתלויים ומשולשים
השערות מתוזות הוקן הנגלה שבתיקון השמיני מכאן ומכאן על כל רוזב
הדיקנא מצד ימין עד צד שמאל, בתיקון נכבד ויפה ונעים. וכמו התיקון השמיני,
גם תיקון זה מכסה ויורד עד טבור הלב (לאפוקי טבור הגוף ששם מוזכר העובר אל
אמו) - והוא הזולק התוזתון והמכוסה של עביות הוקן הנזכר בתיקון השמיני.

הרי למדנו י"ג תיקונים של צורת הוקן העליון. ולך נא וראה איך שהוא כמעט
ותואם לצורת זקן האדם התוזתון הנכתר בהדרת פנים זקן. ולכן קצת לקמן אמר
הזוהר:

תקונין תליסר אל'ין אש'ת'כוזו ב'דיקנא. ובש'לימות ד'קנא ב'תקונין
אתקרי 'בר נש ג'אמן'. ד'כל ד'ז'מי ד'קני'ת ת'לי ב'יה מ'הי'מנותא.

פירוש הזוהר: האורות של שלוש עשרה תיקונים הללו נמצאים תמיד בוקן
של 'אריך אנופין', ואינם מסתלקים ממנו לעולם. וכמו שהוא בוקן העליון שבעולם
האצילות, כמו כן הוא למטה בעולם הזה. כלומר, שדוגמתו נמצא גם בשלימות
הוקן של האדם התוזתון בתיקוניו - באדם שזקנו בשלימות על ידי שלא גילח
ולא השזיית שום תיקון מאותם י"ג תיקונים של הוקן שלו. דעל ידי זה נקרא 'אדם
נאמן'. שהרי כל מי שרואה את זקנו המושלם של האדם הזה תולה בו
נאמנות! וזה משום שזקן שלם מורה על שלמות האדם.

יום קסב - מוקדש לע"ג מרדכי בן רוזל ז"ל

וכך העיד רבינו מהרוז"ו (בשער המצוות - פרשת קדושים) על מנהג רבו האריז"ל לגבי
גידול זקנו:

'והיה מורי זכרו לזוי העולם הבא נוהר מאד שלא לזותוך שער הוקן
כלל - לא בתער ולא במספרים, לא למעלה ולא למטה, ולא בשום
מקום מן הוקן, אפילו למטה תוזת הוקן באותם שערות קטנים
הזוהפפים על הגרון ממש ודהרי מוכח בדברי הזוהר הנזכרים לעיל שהשערות
הזוהפפים על הגרון הן התיקון העשירי הנקרא 'נושא עין'. אבל השער שבשפה
העליונה המעכב את האכילה היה קוצצו במספרים וכדי לקיים את ציור

קצו

אֵילָנָא זולק ב - פרק ז דְּוַזְיַי

דעתה ידענו שאפילו בבריאת זקן האדם התזותון' הסתכל קודשא בריך הוא בתורת עולם האצילות ומצא שם את תבנית הדיקנא קדישא - ועל ידי תבנית זו המשיך לברוא את זקן האדם התזותון', כלומר את זקן העולם הקטן. ומכאן נקיש לכל פרט ופרט שבגוף האדם, שבודאי יש דוגמתו גם בעולם האצילות!

יום קסג - מוקדש לע"ז מרדכי בן רזול ז"ל

פרק זז

אין התורה בהיותה כפשוטה
 השעשועות של הקדוש ברוך הוא,
 אלא רק בהיותו עוסק בתורה
 בבחינת הנשמה הפנימית שבה
 הנקרא 'רוי תורה'!

זה לשון הרב זמים ויטאל זכרו לזמי העולם הבא בפרק זז:

ואין ספק כי לא כמעשה אדם הראשון ולא כמעשה הבני זרי
 וכמעשה אתנו דבלעם וכיצא בהם, בהיותם כפשוטם היה
 משתעשע בהם הקדוש ברוך הוא אלפים שנה קדם שנברא העולם
 ובורא בהם עולמות.

אמנם שעשועות של הקדוש ברוך הוא בתורה והיותו בורא בה את
 עולמו היתה בהיותו עוסק בתורה בבחינת הנשמה הפנימית שבה,
 הנקרא 'רוי תורה', הנקרא 'מעשה מרכבה' - היא זוכמת הקבלה,
 כנודע אל היודעים.

ביאור 'אֵילָנָא ד'ז'ז' לפרק זז

סעיק א זאין ספק פי לא כמעשה אדם הראשון...

ענף א

רבינו מהרז"ו נקט כמה דוגמאות ידועות ממעשיות התורה להוכיח מהם בפירקין שודאי לא כפשוטם של דברים היה משתעשע בהם הקדוש ברוך הוא בעולם האצילות אשר שם הקדוש ברוך הוא יושב ועוסק בתורה כבר אלפים שנה קדם שנברא העולם ובורא בהם עולמות.

תזילת מוכיר מהרז"ו את 'מעשה אדם הראשון'. האמת היא שכבר בענפים הקודמים התזלנו לעסוק בביאורינו בעומק מעשה אדם הראשון כדי לברר סוד בריאת האדם הרמוז בפסוק: "וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ" (בראשית א כז). אמנם עתה נעמוד על כמה פרטים נוספים במעשה אדם הראשון שרמזה עליהם תורתנו הקדושה בסוף אותו פסוק, שנאמר: "זָכַר וַיִּקְבְּהָ בָרָא אֹתָם".

ובזה נראה נפלאות בתורת השם יתברך, ונזוהה יזודו כמה טמון ברמ"ז באותם תיבות של 'מעשה אדם הראשון'. ומתוך זיקרה זו מובטזוני שנזוהה במישרים דודאי לא כפשוטם של מעשה בריאת אדם וזוהה היה משתעשע בהם הקדוש ברוך הוא אלפים שנה קדם שנברא העולם ובורא בהם עולמות - כלומר את אדם ואת זוהה, שכל אזור מהם נקרא 'עולם קטן' (כדאיתא בביאורינו בסוף פרק ז).

אלא שלפני שניגש אל הקודש פנימה כדי להבין סוד 'דו-פרצופין' הרמוז בפסוק "זָכַר וַיִּקְבְּהָ בָרָא אֹתָם" שהאריכו זוכמי הזוהר והמקובלים הדיבור בו, נזכיר קודם לכן מאמר ידוע מאוד מזוכמינו וזכרונם לברכה (במסכת ברכות - דף סא ע"א, וכן הוא במסכת עירובין - דף יז ע"א). דהתם איתא בגמרא:

איִלָּנָא זולק ב - פרק זו דְּוִיִּי קצט

אמר רבי ירמיה בן אלעזר: 'דו-פרצופין' ברא הקדוש ברוך הוא באדם הראשון, שנאמר: "אֲזוּר וְקָדָם צִרְתָּנִי" (תהלים קלט ה).

ופירש רש"י: 'דו פרצופין' - שני פרצופין בראו תחלה. אוזר מלפניו ואוזר מאחוריו, וצלזו לשנים ועשה מן האוזר זוהי! עד כאן לשונו. ומיד אוזרי זה הביאה הגמרא את הפסוק: "וַיִּבֶן יְהוָה אֱלֹהִים אֶת הַצֶּלַע אֲשֶׁר לְקוֹז מִן הָאָדָם לְאִשָּׁה וַיִּבְרָא אֶל הָאָדָם" (בראשית ב כב), ונזלכו רבותינו שם בגמרא בפירוש אותו "צֶלַע" דאדם הראשון שממנו נעשתה זוהי אשתו - דלזר מאן דאמר האי "צֶלַע" היינו 'פרצוף'. זה המושך הגמרא:

רב ושמואל - זוד אמר 'פרצוף', וזוד אמר 'זנב'. בשלמא למאן דאמר 'פרצוף' - היינו דכתיב: "אֲזוּר וְקָדָם צִרְתָּנִי" (תהלים קלט ה).

ופירש רש"י: לשון צורה - דהיינו שני פרצופין.

...בשלמא למאן דאמר 'פרצוף', היינו דכתיב: "זָכַר וְנִקְבָּה בְּרָאם" (בראשית ה ב).

ופירש רש"י: משמע מתזוילת ברייתם תרי הוו.

...בשלמא למאן דאמר 'פרצוף', היינו דכתיב: "וַיִּקְוּ אֲזוּת מְצַלְעֵתִי וַיִּסְגֶּר בְּשָׁר תְּזוֹתְנָה" (שם כא).

...ולמאן דאמר 'פרצוף', הי מיניהו סגי ברישא?

ופירש רש"י: 'פרצוף' - ומתזוילתו היה מצד אוזר זכר, ונקבה מצד אוזר ... איזהו פרצוף היה מהלך לפנים?

אמר רב זוזמן בר 'צוזק' - מסתברא דגברא סגי ברישא!

כלומר: שער הזכר הלך בצד הפנים.

ודע שמתוך שתי הדעות שהזכרו שם בגמרא, רש"י זכרונו לברכה בוזר לפרש את מעשה אדם וזוהי בפירושו הגדול על התורה דוקא לפי מאן דאמר 'פרצוף'. דהרי על הפסוק "וַיִּקְוּ אֲזוּת מְצַלְעֵתִי וַיִּסְגֶּר בְּשָׁר תְּזוֹתְנָה" (בראשית ב כא) פירש רש"י בזה הלשון:

"מְצַלְעֵתִי" - מסטריו, כמו "וּלְצֶלַע הַמְּשִׁכָּן" (שמות כו כ) ודמותגמין: וְלִסְטֵר מְשִׁכָּא]. זהו שאמרו שני פרצופין גבראו! עד כאן לשונו. הרי שבכלל לא

הזכיר רש"י בפירושו על התורה את אידך מאן דאמר דהאי "צלקע" היינו עצם אווד מעצמיו!

יום קסד - מוקדש לע"ז לאה מלוס בת מרים ז"ל

וכבר ידוע הכלל הגדול שיש לנו בכל דברי רבותינו זכרונם לברכה - ובפרט במה שאמרו אצלנו בגמרא: 'דו-פרצופין' ברא הקדוש ברוך הוא באדם הראשון, שנאמר: "אזוזר וקדם צרתני". דהרי רבינו מהרוז"ו מגדיש לנו כלל גדול זה לקמן בהקדמתו בהעתיקו את דברי הוהר בהרשת פנוזס (דף רמד ע"ב): 'ורבנן דמתניתין ואמוראין, כל תלמודא דלהון על רזין דאורייתא סדרו ליה!'

פירוש הוהר: וזכמי המשנה והאמוראים, כל התלמוד שקהם על סודות התורה סדרו אותו!

אם כן, על פי הכלל הגדול הזה שייסד לנו מהרוז"ו על פי דברי הוהר הללו נראה עתה יזודו על איזה רזין דאורייתא סדרו ליה' זכמי הגמרא את מאמרם: 'דו-פרצופין ברא הקדוש ברוך הוא באדם הראשון'. והגם שבעבר היססנו להכנס יותר מדי לעובק של סודן של דברים בביאור דברי מהרוז"ו בהקדמתו, מכל מקום כאן (וכן בסעיפים הבאים) דוקא כן נכנס לעובק הכי גדול שנוכל לסובלו עד שגם אנזנו המתזוילים בזוכמה זו נזכה להבין מה שייסד כאן רבינו מהרוז"ו באמרו:

'ואין ספק פי לא כמעשה אדם הראשון ולא כמעשה דבני זורי וכמעשה אתנו דבלעם וכיצא בהם בהיותם כפשוטם הנה משתעשע בהם הקדוש ברוך הוא אלפים שנה קדם שנברא העולם ובורא בהם עולמות. אמנם שעשועות של הקדוש ברוך הוא בתורה והיותו בורא בה את עולמו היתה בהיותו עוסק בתורה בבחינת הנשמה הפנימית שבה, הנקרא רזי תורה! עד כאן לשונו. וזה הזילנו בעור השם יתברך!

ואכן כל הרזים הללו רמוזים בשני פסוקים בתורה: 'ויפל יהוה אלהים תרדמה על האדם וישן, ויקוז אותה מצלעתיו ויסגר בשר תזונה: ויבן יהוה

אֵילָנָא זולק ב - פרק זו דְּזוּזִי רַא

אֱלֹהִים אֶת הַצֵּלַע אֲשֶׁר לְקוּז מִן הָאָדָם לְאִשָּׁה וַיְבָאָהּ אֶל הָאָדָם
(בראשית ב כא-כב)!

והשאלות שנסאל על שתי הפסוקים הללו בכניסתנו לזקירה זו הן:

- א. מיהו "יהוה"?
- ב. מיהו "אלהים"?
- ג. מה מזהות התרדמה הזו?
- ד. מהו "יִבְּן"?
- ה. מהו "הַצֵּלַע"?
- ו. מהו "יְבָאָהּ"?
- ז. מיהו "הָאָדָם"?

ובכן, פרטי רוזי הסיפור הקדוש הזה מתזוילים להתבאר בכתבי האריו"ל בשער הפסוקים (על פרשת בראשית - דרוש ד). זה לשון האריו"ל שם: (ומה שבא בסוגריים מרובעות כאלו □ הם הגהות מדין למען ירוץ בו הקורא כאר"י)

'בענין הנסירה הנעשית ביום ראש השנה ב'זעיר אנפין' ו'נוקביה', כמבואר אצלנו בתפלות דראש השנה.

וענינה הוא - שהמוזין אשר ברישא ד'זעיר אנפין' יוצאים ממנו על ידי הפלת התרדמה (הרמוזה בפסוק: "וַיִּפֹּל יְהוָה אֱלֹהִים תְּרַדְמָה עַל הָאָדָם וַיִּישָׁן"), ואז (המוזין שלה שהיו בו ועתה יצאו ממנו בתרדמה) ניתנים ל'נוקביה' שהיא עתה עדיין בבזיגת נקודה אזוזה בלבד כלולה מעשר (ספירות), כנודע. ועל ידי כן [היא] נגדלת [בגודל של] פרצוף גמור. וזהו [סוד הפסוק] "וַיִּבְּן" - לשון בנין והגדלה ממש.

גם "וַיִּבְּן" [עולה] בגימטריא זזי"ם (68) - והוא במה שידעת כי המוזין ד'זעיר אנפין' נקראים 'זזי המלך', כי הם בזיגת [שמות] אהי"ה יהו"ה אהי"ה - ששלושתם [יחד עולים] בגימטריא 'זזי' (68). ועל ידי הזזים' והמוזין האלו נבנית עתה "הַצֵּלַע" שהיא נקודת המלכות (הרמוזה בפסוק ההוא), ונגדלת ונעשית פרצוף [של] אשה [עם קומה] שלימה.

וכבר ידעת כי ב'זעיר אנפין' יש מוזין כפולים - מצד אבא הנקרא "יהוה", ומצד אימא הנקראת "אלהים". וזה שאמר הכתוב: "וַיִּבְּן יְהוָה אֱלֹהִים". ואזר שנבנית "הַצֵּלַע" שהיא נקודה אזוזה כלולה מעשר

אִילָנָא זולק ב - פרק זו דְּוִי

וספירות] ונעשית לאשה שהוא פרצוף שלם, אז וכתוב] וַיְבֹאֶהָ אֶל הָאָדָם - [הָאָדָם" הרמוז בפסוק] הוא זעיר אנפין הנקרא הוי"ה במלוי אלפין [כזה: יו"ד ה"א וא"ו ה"א] שהוא ועולה] בגימטריא "אָדָם" (45)! עד כאן לשון הארז"ל.

אכן מקור הדברים הללו הם בווער הקדוש (בפרשת בראשית, דף מוז ע"ב - מט ע"א. ופרשנו אותו בעיקר על פי 'מתוק מדבש'). דהתם בווער איתא:

"אֶת הַצֶּלַע" - דָּא אֶסְפֵּקְלִיָּא דְּלָא נִהְרָא, כְּמָה דָּאֵת אָמַר: "וּבְצִלְעֵי שְׂמֹזוּ וְנֶאֱסְפוּ" (תהלים לה טו). "אֲשֶׁר לָקַז מִן הָאָדָם" - בְּגִין דְּהָא מִתּוֹרָה שִׁבְכְתָב נִפְקַת...

פירוש הווער: מה שכתוב **"אֶת הַצֶּלַע"** - זו המלכות שהיא בת זוגו של זעיר

אנפין. והיא נקראת **'אֶסְפֵּקְלִיָּא שְׂלָא מְאִירָה'** משום שבזמן שהיא רק בבחינת **"צלע"** ועדיין לא פרצוף שלם אין לה הארה שליומה, **כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: "וּבְצִלְעֵי שְׂמֹזוּ וְנֶאֱסְפוּ"** (תהלים לה טו). כלומר, שכביכול אמרה המלכות: **'כשאני בבחינת "צלע" המורה על זוסרון האור, או "שְׂמֹזוּ" האויבים שלי שהם הסטרא אורא "וְנֶאֱסְפוּ" אלי לינק ממני. ומה שכתוב: "אֲשֶׁר לָקַז מִן הָאָדָם" - זה משום שְׁהִי מבעלה שהוא זעיר אנפין הנקרא "אָדָם" שהוא בבחינת 'תּוֹרָה שִׁבְכְתָב' יצאה בת זוגו המלכות שהיא בבחינת 'תּוֹרָה שבעל פה. רוצה לומר - זעיר אנפין ונקביה' (המלכות) יצאו בתזילה בסוד דו-פרצופין, ואז כך בעת הנסירה יצאה ה'נוקבא' ונפרדה מזעיר אנפין.**

ממשיך הווער קצת לקמן:

"וַיְבֹאֶהָ אֶל הָאָדָם" - בְּגִין דְּלָא בְעִיָּא לְאֶשְׁתְּכּוּזָא בְּלוּזוּדָהָ, אֶלָּא לְאֶתְכַלְלָא וּלְאֶתּוּבְרָא בְּתוֹרָה שִׁבְכְתָב. כִּיּוֹן דְּאֶתּוּבְרַת בְּהַדְיָה, הוּא זְיוֹן לָהּ וַיִּתֵּן לָהּ וַיִּתֵּן לָהּ מִן הָאֶצְטְרִיָּה. הֵינְנוּ דְכָתִיב: "וְאֵת הָאָרֶץ" (בראשית א א), וְהָא אֻקְיָמָנָא.

פירוש הווער: לפי זה יובן שמה שכתוב: **"וַיְבֹאֶהָ אֶל הָאָדָם"** הוא משום

שְׂלָא צְרִיכָה הַנוֹקְבָא שֶׁל זְעִיר אַנְפִּין לְהַמְצִיא לְבִדְהָ, אֶלָּא שְׁבִאמַת רֵאוּיָהּ הִיא לְהַתְפַּלֵּל וּלְהַתּוּבֵר עִם בַּעֲלָהּ זְעִיר אַנְפִּין הַנִּקְרָא 'תּוֹרָה שִׁבְכְתָב'. אִמְנַם כִּיּוֹן שֶׁהַתּוּבְרָה עִמּוֹ כְּרֵאוּיָהּ לָהּ, מֵאֵז וְאִילֶךְ הוּא זְיוֹן אֶתָּה בְּמִה שֶׁהִיא צְרִיכָה לְצוּרֵךְ עֲצֻמָּה, וַיִּתֵּן אוֹתָהּ בְּקִישׁוּטִיָּהּ, וְגַם יִתֵּן לָהּ כָּל מִה שֶׁהִיא צְרִיכָה לְצוּרֵךְ הַשְּׁפָעַת הַשְּׁפָעַת לְבִנְיָה וּבְנוּתִיָּה בְּעוֹלָמוֹת הַתּוֹתוּנִים. וְהֵינּוּ מִה שִׁבְכְתָב: "וְאֵת

הָאָרְצִי (בראשית א א) - כלומר, האות וא"ו של "ן-את" רומזת על 'זעיר אנפין' שנקרא ו-קצוות (שהם ששה ספירות שבו - זוסד גבורה תפארת נצוז הוד יסוד). ואמר כאן שהוא המתקן "את הָאָרְצִי" - שהיא בת זוגו המלכות. וְהָרִי בְּאָרְצֵנוּ כבר סוד זה במקום אזור בוהר.

מִכָּאן אוֹלִיפֵנָא - מָאן דְּאֲנָסִיב בְּרִיתֵיהּ, עַד לָא תִיעוּל לְבַעְלָהּ אַבוּהָ וְאִמָּה מִתְקַנֵּין לָהּ, וַיְהִיבִין לָהּ כָּל מַה דְּאֲצִטְרִיף. פִּינן דְּאִתְּוֹבְרַת בְּבַעְלָהּ, הוּא יוֹנן לָהּ וְהוּא יִתֵּן לָהּ מַה דְּבַעֵינָא.

פִּירוּשׁ הַזּוּהַר: מִכָּאן לְמַדְנֵנוּ שְׁמִי שְׁמֵשִׁיא אֶת בֵּיתוֹ לְאִישׁ - עַד שְׁלֵא תִפְגַּס בְּתוֹ לְרִשׁוּת בְּעֵלָהּ, אָבִיהָ וְאִמָּה מִתְקַנֵּים אוֹתָהּ בְּקִישׁוּטִיָּה, וְנִוְתָנִים לָהּ כָּל מַה שְׁהִיא צְרִיכָה. אַבְל, פִּינן שְׁהִתְוֹבְרָה בְּבַעְלָהּ בְּקִשְׁר הַנִּישׁוּאִין, מֵאֵז וְאִילךְ הוּא צְרִיךְ לָזֶן אוֹתָהּ וְלִתֵּן לָהּ כָּל מַה שְׁהִיא צְרִיכָה.

תָּא זְוִי, בְּקַדְמֵיָתָא פְּתִיב: "וַיְבִין יְהוָה אֱלֹהִים אֶת הַצֶּלַע" - דְּאָבָא וְאִמָּא אֲתִקֵּינוּ לָהּ. וְלִבְתֵּר, "וַיִּבְיֵאָה אֶל הָאָדָם" - לְאִתְקִשְׁרָא כְּלָא כְּזוּדָא וְלְאִתְוֹבְרָא זוּד בְּזוּד, וְהוּא יְהִיב לִיהּ מַה דְּאֲצִטְרִיף.

פִּירוּשׁ הַזּוּהַר: בָּא רָאָה רֵאִיָּה מֵהַפְּסוּק לְמַה שְׁאִמְרֵנוּ לְמַעְלָה. הָרִי בְּתוֹזְלָה פְּתוּב: "וַיְבִין יְהוָה אֱלֹהִים אֶת הַצֶּלַע" - הָרִי רְמוּז כָּאן אִיךְ שְׁבִתוֹזְלָה פְּרִצוּף 'אָבָא' הָרְמוּז בְּתִיבַת 'הָהוּ' וְפְרִצוּף 'אָמָא' הָרְמוּזָה בְּתִיבַת 'אֱלֹהִים' הִתְקִינוּ לָהּ לְבִתָּם הַמְּלָכוֹת בְּקִישׁוּטִיָּה. וְאִזְזוּר כֶּף כְּתוּב: "וַיִּבְיֵאָה אֶל הָאָדָם" - כְּדִי לְקִשְׁר תוֹזְלָה אֶת כָּל הַסְּפִירוֹת שֶׁל 'זעיר אנפין' הַזּוּתָן הַכָּל בְּאִזְזוּר, וְכֵן אֶת כָּל הַסְּפִירוֹת שֶׁל הַמְּלָכוֹת הַכֹּלָה הַכָּל בְּאִזְזוּר. וְאִזְזוּר כֶּךְ צְרִיכִים 'אָבָא' וְאִמָּא לְזוּבְרָא אֶת הַזּוּתָן וְהַכֹּלָה 'אִזְזוּר בְּאִזְזוּר. אַמְנָם לְאִזְזוּר שְׁנִתְוֹבְרוּ הַזּוּתָן וְהַכֹּלָה יוֹזְרוּ בִּיזוּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׁכִינְתֵיהּ, הַזּוּתָן בְּעַצְמוֹ הוּא נוֹתֵן לָהּ כָּל מַה שְׁהִיא צְרִיכָה:

יום קסד - מוקדש ע"י התורמת לשלום במשפוחתה

עוד כתב האריז"ל על הענין הקדוש והנורא הזה בשער מאמרי רשב"י (על פרשת פקודי - הובאו דבריו בספר 'דעת ותבונה' פרק טו). זה לשונו שם:

'והענין הוא כי [פרצופין] 'אבא' ו'אמא' נסרו את המלכות מאזוזרי 'זעיר אנפין', והעלולה למעלה בהיכל שלהם של 'אבא' ו'אמא' עצמם אשר אין כוז ורשות אל הקליפות לעלות ולהתאזוז שם [במקום גבוה כל כך] כנודע. ואותו ההיכל שלהם נעשה [לזמן מה ל]בוזינת [הזוזופה של 'זעיר

רד אִיכָנָא זולק ב - פרק זז דְיִזְיִי

רד

אנפין ו'נוקביה', ושם נודווגו יזוד פנים-בפנים והולידו [את] נשמת אדם הראשון - מזה שאין כן בכל שאר הזיווגים של זעיר אנפין ו'נוקביה', כי כולם נעשים למטה בהיכל הנקבה.

וזה שאמר הוזהר [הנזכר לעיל] בְּקִדְמִיתָא' - כלומר, בעת בריאת אדם הראשון "וַיְבִיֵאֵהָ אֶל הָאָדָם", כי העלוה [פרצופי 'אבא ואמא'] לנקבה [של זעיר אנפין] בותרך [היכל העליון ד'אבא ו'אמא' - וכבר שם היה [הזותן] זעיר אנפין, והביאו את הנקבה [של] אליו להודווג עמו [כדי שיולידו את נשמת אדם הראשון. דהרי עד אז פוזדו הזותן והכלה' להתיוזד פנים-בפנים מוזשש שיתאזוהו הקליפות באזורייהם].

אבל 'לבתר' [כלשון המשך הוזהר], רוצה לומר - בשאר הזיווגים שמאו ועד עתה אזור בריאת אדם [הראשון], [מ]או 'איהו ייתי לגבה' [כדאיתא שם בוזהר, אמנם לאו דוקא בזה הלשון] - רוצה לומר [שמאו בריאת אדם הראשון כל היוזודים יהיו] למטה בהיכל [של] הנקבה, [דהרי ל]ושם ירד הזעיר אנפין להודווג עמה, ולא תעלה היא אצלו [כלומר להיכל 'אבא ו'אמא' שהכינו לזותן כבתוילה!] עד כאן לשונו.

הרי לנו עד כמה "אָמַת" ועד כמה "צָדְקוּ יוֹזְדוּ" דברי רבינו מהרז"ו אצלינו בהקדמתו באמרו:

וְאִין סָפֵק כִּי לֹא כְּמַעֲשֵׂה אָדָם הָרֵאשִׁי. ... בְּהִיזְתָּם כְּפִשׁוּטָם הָיָה מִשְׁתַּעֲשֵׂע בָּהֶם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲלֵפִים שָׁנָה קָדָם שְׁנֵבְרָא הָעוֹלָם וּבִוְרָא בָּהֶם עוֹלָמוֹת. אָמֵנָם שְׁעִשׂוּעוֹת שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּתוֹרָה וְהִיזְתוּ בִוְרָא בָּהּ אֶת עוֹלָמוֹ הִיזְתָּה בְּהִיזְתוֹ עוֹסֵק בְּתוֹרָה בְּבוֹזִיעַת הַנְּשֻׁבָה הַפְּנִימִית שִׁבָּה, הַנִּקְרָא רְוֵי תוֹרָה!

ועד כמה מוכוזים וגם מוכרוזים דברי רבינו בענין מעשה אדם הראשון שאנו עוסקים בו כעת! דהרי לפי פשוטן של דברים המקראות הללו אידי לאזור בריאתו של אדם הראשון, בזמן עשיית זוהה אשתו מצלעו! אמנם לאזור שראינו יזודו את דברי הוזהר והאר"י הזוי נוכוזנו לדעת שבאמת מקראות הללו רומזים על מאורעות שאירעו עוד לפני הולדת נשמת אדם הראשון - ולא מבעי שהיה כן עוד לפני ירידת נשמתו לעולם הזה, ואין צריך לומר שהיה כן לפני בניית זוהה אשתו!

אֵילָנָא זולק ב - פרק זו דְּוִיִּי רה

דהרי מתמצית דברי האריו"ל למדנו שהמקראות הללו איירי בפרצופים העליונים דעולם האצילות - דתיבת "יְהוָה" רומזת על פרצוף 'אבא', ותיבת "אֱלֹהִים" רומזת על פרצוף 'אמא'. עוד למדנו שתיבת "הָאָדָם" רומזת על פרצוף 'זעיר אנפין', וכן שתיבת "הַצֶּלֶע" רומזת על פרצוף המלכות שהיא בת זוגו של 'זעיר אנפין' בהיותה עדיין בבחינת 'אזוור-באזוור' עם בעלה, בסוד 'דו-פרצופין' שהזכירו רבותינו זכרונם לברכה בגמרא (הנוכרת לעיל).

ולמדנו מדברי האריו"ל שברצון הבורא יתברך להוליד את נשמת אדם הראשון היה צריך קודם לנסר את פרצוף הנקבה ולהזוירה לבחינת 'פנים-בפנים' עם בעלה 'זעיר אנפין' שהוא פרצוף הזכר לצורך היווג עם בעלה - דהרי רק על ידי זיווג זה יוכלו שניהם להוליד את נשמת אדם הראשון.

אבל דע עקא! דמשום הפזוד פן 'אזוור' הזויצונים באזווריהם הזשופות לו יפנו הזכר והנקבה 'פנים-בפנים' (כידוע שדרך הקליפות להאזו שם באזווריים), לכן לא יכלו פרצוף הזכר ופרצוף הנקבה לזוור לבחינת 'פנים בפנים' לצורך היווג - דהרי כל עוד אזוורי הזכר ואזוורי הנקבה דבוקים זה לזה בסוד 'דו-פרצופין' כל אזוד מהם מגין על אזוורי השני מאזויות הזויצונים. אמנם מאידך גיסא, לא יתכן זיווג ביניהם בהיותם כך 'אזוור באזוור'.

עם כל זאת, רצה הבורא יתברך להוליד את נשמת אדם הראשון מבין שניהם - דסוף סוף בשבילו נברא העולם! לכן מה עשה הבורא? כדברי האריו"ל:

'אבא' ו'אמא' נסרו את המלכות מאזוורי 'זעיר אנפין', והעלוה למעלה בהיכל שלהם של 'אבא' ו'אמא' עצמם אשר אין כוז ורשות אל הקליפות לעלות ולהתאזו שם כנודע. ואותו ההיכל שלהם נעשה בחינת 'זופה' של 'זעיר אנפין' ו'נזקביה', ושם נזדווגו יזוד פנים-בפנים והולידו נשמת אדם הראשון! עד כאן לשונו.

אם כן, על פי כל האמור לעיל זהו סודן של דברים באותם המקראות:

"וַיִּפֹּל יְהוָה" שהוא סוד פרצוף 'אבא', וגם "אֱלֹהִים" שהוא סוד פרצוף 'אמא' "תִּרְדָּמָה עַל הָאָדָם וַיִּישָׁן" - זהו סוד ה'דורמיטא' שביאר האריו"ל במקום אזוור (הבאנו דבריו לקבן) כאשר המוזין של 'זעיר אנפין' מסתלקין ממנו, ולכן הוא בבחינת 'ישן' ללא המוזין. ואז בזמן ה'דורמיטא' של בעלה, המוזין של הנקבה באים לה מלמעלה ללא בעלה, ולכן היא ננסרת מן הזכר - מטעם דכבר אינה צריכה לו!

ממשיך הפסוק: "וַיִּקְוֹז אֹזוֹת מִצְלָעֵתָיו" - היא הנקבה שלו, שהיא 'הצלע' או 'הצד' השמאלי שלו, שהיתה עד אז מוזוברת עמו בסוד 'דו-פרצופין', "וַיִּסְגֵּר בְּשָׂר תַּזְזָתָנָה".

"וַיִּבֶן" - זהו סוד תיקון ובנין ה'עוקבא' מנקודה אוזת לפרצוף שלם. ואומר שהתיקון שלה היה על ידי פרצופי "יְהוָה אֱלֹהִים" שהם סוד פרצופי 'אבא' ו'אמא' שבנו שניהם "אֶת הַצְּלָע" שהיא הנקבה שנקראת כן משום שבתזזילה היתה רק 'צלע' בהיותה אוזר-באוזר "אֲשֶׁר לְקוֹז מִן הָאָדָם לְאִשָּׁה" - כלומר, שלקוזה פרצופי 'אבא' ו'אמא' ממנו כדי לבנותה מנקודה אוזת "לְאִשָּׁה" - שהוא פרצוף שלם של 'אִשָּׁה' גדולה הראויה להתייזר עמו לצורך הולדת נשמת אדם הראשון.

ואז לאוזר בנין פרצופה, "וַיִּבְאֶה" - הפרצופין העליונים הביאו והעלו את ה'כלה' לזויק 'אבא ואמא' "אֶל הָאָדָם" - אל הזוהרן שהיה מוזכה לכלתו בהיכל שהכינו להם פרצופי 'אבא' ו'אמא' לצורך זופתם וזיווגם, דהרי שם במקום גבוה כל כך כבר אינם צריכים לפוזר מאוזיות הוויצונים. ושם הודווגו 'זעיר אנפין' ו'עוקביה' לראשונה כדי להוליד את נשמת אדם הראשון.

אננם כמו שהדגיש האריו"ל, כל זה היה צריך רק לפני הולדת נשמת אדם הראשון משום "וְאָדָם אֵין לְעַבֵּד אֶת הָאֱדָמָה" (בראשית ב ה) - דהרי עדיין אין אדם שיכול לכלות את הוויצונים בזכות עבודת בוראו, ולכן היה או פוזר להפוך את פרצוף הזכר ופרצוף הנקבה (הנקראת "אֱדָמָה") לבזינת 'פנים-בפנים' לצורך הולדת הנשמות. דרק אז היה צריך הבורא להתערב ולעשות זיידוש זה של "וְאָדָם יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ וְהִשְׁקָה אֶת כָּל פְּנֵי הָאֱדָמָה" (שם ו) - כלומר, "וְאָדָם יַעֲלֶה" מעצמו "בֵּין הָאָרֶץ", ללא עבודת האדם.

וזהו הרמז שבסמיכות כל הפסוקים הללו. דתזזילה רמוזה לנו התורה שמסיבת "וְאָדָם אֵין לְעַבֵּד אֶת הָאֱדָמָה" היה צריך הבורא להתערב לצורך היזוד הראשון בין 'זעיר אנפין' ו'עוקביה' בסוד "וְאָדָם יַעֲלֶה" (מעצמו) "בֵּין הָאָרֶץ וְהִשְׁקָה אֶת כָּל פְּנֵי הָאֱדָמָה"! ומה היתה ההתערבות המוזודשת הזו לצורך היזוד הראשון? כדכתיב קצת אזורי זה: "וַיִּפֹּל יְהוָה אֱלֹהִים תַּרְדֵּמָה עַל הָאָדָם וַיִּשָּׁן, וַיִּקְוֹז אֹזוֹת מִצְלָעֵתָיו וַיִּסְגֵּר בְּשָׂר תַּזְזָתָנָה. וַיִּבֶן יְהוָה אֱלֹהִים אֶת הַצְּלָע אֲשֶׁר לְקוֹז מִן הָאָדָם לְאִשָּׁה וַיִּבְאֶה אֶל הָאָדָם!" ודו"ק.

יום קסו - מוקדש ע"י התורמות לשלום במשפוזתה

ענף ב

האמת שיכולנו בנקל לסיים כאן את זוקירתנו בענין 'מַעֲשֵׂה אָדָם הָרְאִישׁוֹן' שהזכיר רבינו מהרז"ו בהקדמתו ולפטור עצמנו במה שליקטנו וביארנו עד כה. אמנם כבר הקדמנו בכניסתנו לזוקירה זו שכוונתנו כאן (וכן בסעיפים הבאים) לצאת מגדרנו ודוקא כן להכנס לעומק הכי גדול שנוכל לסבול עד שכל אזור ואזור מאתנו יקוז לליבו את היסוד הגדול שיסד רבינו מהרז"ו אצלנו בהקדמתו באמרו:

וְאִין סָפֵק כִּי לֹא כְּמַעֲשֵׂה אָדָם הָרְאִישׁוֹן וְלֹא כְּמַעֲשֵׂה דְּבִנֵי זֻרִי וְכְמַעֲשֵׂה אֲתוֹנוּ דְּבִלְעָם וְכִיּוֹצֵא בָּהֶם בְּהִיּוֹתָם כְּפִשְׁטָם הָיָה מִשְׁתַּעֲשֵׂע בָּהֶם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲלָפִים שָׁנָה קִדְם שְׁנִבְרָא הָעוֹלָם וּבִוְרָא בָּהֶם עוֹלָמוֹת. אֲמֵנָם שְׁעֲשִׂיעוֹת שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּתוֹרָה וְהִיּוֹתוּ בִּוְרָא בָּהּ אֶת עוֹלָמוֹ הָיְתָה בְּהִיּוֹתוֹ עוֹסֵק בְּתוֹרָה בְּבוֹיָעַת הַנְּשֻׁבָה הַפְּנִימִית שִׁבְהָ, הַנִּקְרָא רְוֵי תוֹרָה! עַד כֵּן לִשְׁנוֹ.

אם כן, לעניות דעתין נוכל גם נוכל לסבול עוד קצת עומק בזוקירת 'מַעֲשֵׂה אָדָם הָרְאִישׁוֹן' למען השם ומשיוזו - עד שבאמת נזכה להזדויר לעומק ליבנו עד היכן מגיע הכלל הגדול שיסד כאן מהרז"ו. (והלואי ואולי שנתזויל בכך לגרד את עומקו האמיתי של הסיפור הקדוש והנורא של 'מַעֲשֵׂה אָדָם הָרְאִישׁוֹן')!

ובכן, צריך הקורא הנעים לדעת שדוגמת 'מַעֲשֵׂה אָדָם הָרְאִישׁוֹן' זוור על עצמו זולילה וזולילה בתזילת כל שנה ושנה בסוד 'היום הרת עולם' שאנו אומרים באותו יום הנורא והקדוש שבתזילת כל שנה ושנה. דמה שהזכיר האריז"ל בשער הפסוקים (שהעתקנו ופרשנו לעיל בענף א) הוא ענין 'הנסירה' הנעשית ביום ראש השנה בזעיר אנפין ונזקביה, כמבואר אצלו בשער הכוונות (בדרושי זוג הסוכות - דרוש ג). זה לשון האריז"ל שם (ומה שבא בסוגריים מרבעות כאלו [] הם הגהות מדיין למען גרוץ בדבריו):

נבאר בארוכה מתזילת יום ראש השנה ו[עד] יום הכיפורים. ודע, כי להיות כי ביום ראש השנה נברא העולם לכן זוור להיות ביום ראש

השנה שבכל שנה ושנה כענין מה שהיה ביום ראש השנה שבו נברא העולם. והוא כי זוזרין 'זעיר אנפין' ו'נוקביה' לעמוד אזור-באזור וצריכים נסירה, ו'על ידי זה' זוזרת [הנוקבא להיות] פנים-בפנים [עם בעלה], ו'על ידי זה הם באים לדין' זזיבוק ונישוק, ו'גם לדין' זווג - וזה נמשך מראש השנה עד שמיני עצרת [מטעם שיתבאר לקמן]...

והנה ביום ראשון של ראש השנה עד יום הכיפורים נסרין [יום אזור יום] כל עשר ספירות של 'רוזל' [שהיא כענין ל'נוקבא דזעיר אנפין' מאזוריו, ואז בערב יום הכיפורים [וכבר] נגמרה מלאכת נסירתה - ואם כן] נמצא שלא היתה ראויה לזווג [בכל עשרת ימי תשובה]. והנה כל הימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים הם בזוינת "שְׂמאלו תַּזוּת לְרֵאשִׁי" (שיר השירים ב ו) - שהוא ענין 'זזיבוק השמאל'.

והענין הוא כי הנה ענין הנסירה הוא ענין דזוינת הדינים הקשים שיש באזוריים ד'זעיר אנפין' שהוא פרצוף ה'דכורא וליתנם בנקבה [שלו], ו'על ידי העברת הדין הללו' נשאר הוא [כולו] זזסד [והנוקבא] [נשארת] כולה דין. ו'מכיון שהיא עכשיו בתזילת השנה מלאה בדין קשים, כדי לבסס ולמתק [את] הדין שב'נוקבא' הוא מוזזבקה בשמאלו [בעשרת ימי תשובה] - כנודע כי אין הדין מתבסמין אלא בשורשם. והנה שורש הדין של [הנוקבא] הוא [צד] שמאלו ד'זעיר אנפין' [כאמור], ולכן מוזזבקה [הוא בימים הללו את] האזוריים של הנקבה אשר שם ניתנו כל הדין [שלו] על ידי הנסירה, ומוזזבקה בשמאלו ואז מתבסמים [אותם דין קשים] ונכנעים ונמתקים.

וביאר ענין הזזיבוק הזה ענינו הוא כזכר לעיל בדרוש השופר - כי ביום ראש השנה בעת הפלת ה'דורמיטא' והשינה עליו, יוצאים המוזזין שלו עם לבושיהם שהם נצז-הוד-יסוד ד'אימא', ויוצאים מתוכו [ועל ידי זה] נשאר [זעיר אנפין] ישן. ואז תרין [המוזזין] [הדכורין] [שהם מוזז הזזכמה ו'גם] עיטרא-דזזסד [שהוא צד הימין של מוזז הדעת] נשארים בלתי לבושיהם בבזוינת אור מקיף על [הזראש] [של] 'זעיר אנפין', ותרין מוזזין נוקבין [שהם מוזז ה'בינה ו'גם] עטרא-דגבורה [שהוא צד השמאל של מוזז הדעת] מתלבשין תוך ההוד דבינה בלבד [לעומת מה שמוזז העטרא-

אֵילָנָא זולק ב - פרק זו דְּזוּזִי רט

דגבורה היה קודם לכן מלובש תוך היסוד דבינה ולא בתוך ההוד דבינה, [ואז] נכנסין תוך [ה]נזקבא' בבזינת מוזזין.

וענין לקיזת ה'נזקבא' [את מוזז ה]עטרא-דגבורה זו היא הנקראת בלשון 'זויבוק השמאל' - כי על ידי זה מתמתקין הדינים שלה כנוכר. באופן כי בזמן ה'דורמיטא' או בא ענין 'זויבוק השמאל', ואז הדינין שלה מתבסמין, ואז הוא זמן הנסירה. ושלושה בזינות אלו נעשות יזוד - כי על ידי ה'דורמיטא' אין יניקה לנזקבה על ידי הזכר [דהרי בעלה ישן או, ובכיכול אינו מתפקד], ואז נפרדים [השנים] במאזוריהם וננסרין. ואז [בזמן שהיא ננסרת מבעלה] נכנסת עטרא-דגבורה [וגם מוזז ה]בינה ד'זעיר אנפין' בסוד מוזזין אליה - וזהו 'זויבוק השמאל'. והבן כל זה היטב!

וביום הכיפורים כבר העשר ספירות שלה ננסרו מערב יום הכיפורים, ולכן בתזוילת ליל יום זה עולה [הנזקבא] מדריגה אזור מדריגה אל 'אימא עילאה' בסדר הזמשה תפילות [של יום הכיפורים] כנוכר לעיל. ובזורת מוסף [של יום הכיפורים] או נגמר עלייתה שם.

וענין עלייתה שם הוא בסוד "וַיִּבֶן יְהוָה אֱלֹהִים אֶת הַצֶּלֶע וכו'" - כי שם היא מתקשטת בקישוטין ולוקוזת [את] הזמשה גבורות מן 'אימא' עצמה שלא על ידי 'זעיר אנפין' כמו עד עתה בראש השנה. ובנעילה נעשה גם הזותם של היסוד שבה, שהוא הכלי שבו נתונין ה'ביין נוקבין' שהם הזמשה גבורות שלקזזה מ'אימא'. וכבר נתבאר לעיל כי הזותם הזה איננו היסוד עצמו שבה...

וטעם השינוי הזה הוא לפי כי עתה [בתזוילת כל שנה ושנה] הנקבה [מלאה] כולה [ב]גבורות ודינין בלבד - אם [ב]גבורות שלקזזה על ידי 'זעיר אנפין', ואם [ב]גבורות שלקזזה על ידי 'אימא' - ולכן אינו כשאר הזמנים שיתכף ב[אותו] יום או באותה תפילה שבאותו] פעם שניתנו בה הגבורות נכנסים [בה גם] הוזסדים, כנודע. כי מה שנעשה עתה בכל אלו הימים שבין ראש השנה לשמיני עצרת נעשה בכל יום ובכל תפלה כנוכר לעיל... ולכן לא נתזוקו הגבורות בה [בכל עת כמו עתה

אִילָנָא זולק ב - פרק זו דְּוִי

רי

בתזוילת השנה. אבל עתה שוב כל [זמן] עשרת ימי תשובה לא היה בה רק הגבורות ודינין, ולכן נתגברו ונתזזקו בה הדינין מאוד זמן רב...

וטעם אריכות זמן זה הוא לפי שעל ידי זטאו של אדם הראשון שהיה ב[אותו] יום שנברא שהוא [ביום] ראש השנה הטיל הנוזש וזהמא בזוה, ולכן הוצרכה 'נוקבא דזעיר אנפין' להתעכב כל הימים האלו עד שתשתלם ביום שמיני עצרת - ולא יכלה להתזקן בפעם אזור, אלא מדריגה אזור מדריגה [במשך הימים שבין ראש השנה עד שמיני עצרת] כנזכר לעיל! עד כאן לשון האר"ל בענין הנסירה שבתזוילת כל שנה ושנה.

וידעתי שמסתמא עדיין לא ירדנו לסוף דעתו של האר"ל בכל הדברים הללו, אמנם מובטזני שאזור שראינו את לשונו הטוהר בפנים מילה במילה שעתה "אָפֶן נִרְדַּע הַדְּבָר" שבעבורו פתזנו בזקירה זו - והוא לבאר ולאמת מה שאמר רבינו מהר"ז אצלינו:

וְאִין סִפְקָא פִּי לֹא פְּמַעֲשֵׂה אָדָם הָרֵאשׁוֹן וְלֹא פְּמַעֲשֵׂה דְּבִנֵי זִרְיָ וְכַמְעֵשֵׂה אֲתוֹנוּ דְּבַלְעָם וְכִיּוֹצֵא בָּהֶם בְּהִיּוֹתָם פְּפִשׁוּטָם הָיָה מִשְׁתַּעֲשֵׂע בָּהֶם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲלֹפִים שְׁנָה קָדָם שְׁנִבְרָא הָעוֹלָם וּבִרְא בָּהֶם עוֹלָמוֹת. אֲמָנָם שְׁעִשׂוּעוֹת שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּתוֹרָה וְהִיּוֹתוּ בּוֹרָא בָּה אֶת עוֹלָמוֹ הִיָּתָה בְּהִיּוֹתוֹ עוֹסֵק בְּתוֹרָה בְּבִזְיוֹנָתָה הַנְּשִׁבָה הַפְּנִימִית שְׁבָה, הַנִּקְרָא רְוֵי תוֹרָה!

יום קסז - מוקדש לע"נ לאה מלוס בת מרים ז"ל

ענף ג

ודע עוד שבאמת אנו עושים את ענין הנסירה הרמוזה ב'מעשה אדם הראשון' שלוש פעמים בכל יום ויום בתפילת העמידה בברכת 'אבות' בהגיענו לתיבת 'באהבה'.

סוד זה נתבאר בדברי האר"ל בשער הכוונות (בדרושי העמידה - דרוש ב) על תיבת 'באהבה'. ואל 'בהל' הקורא הנעים בראותו איך שהאר"ל מוכיר את ענין 'עקב'

אֵילָנָא זולק ב - פרק זו דְּוִיִּי ריא

לצד 'זעיר אנפין' - דשניהם בזינות של פרצוף הזכר שאנו מותקנים עם בת-זוג בימי הזול! זה לשונו שם:

'הנה עתה [בתפילה עד תיבת 'באהבה'] כבר נשלם פרצוף 'זעיר אנפין' [בגדולתו] [וגם פרצופי] 'יעקב' ו'רוזל' [כבר נשלמו]. אמנם עדיין 'רוזל' עומדת עתה אזור באזור עם 'זעיר אנפין', וצריך להזוירה 'פנים-בפנים' עם 'יעקב'. והנה הוא צריך אל הנסירה כדי להזוירה 'פנים-בפנים', ואמנם הנסירה הוא על ידי 'ויפל' הנה אלהים תרדמה על האדם [וישן] [כזכר לעיל בענין הנסירה שבתזילת כל שנה ושנה]...

אמנם עתה [בתפילה של כל יום ויום] אף בלא הפלת תרדמה מספיק, לפי שעתה כבר קיבל 'זעיר אנפין' עד עתה מוזזין שלמים מן 'אבא' ואימא', כזכר לעיל. ולכן אף אם יסתלקו ממנו [אותם המוזזין] כדי לתתם אל 'רוזל', [בכל זאת] עדיין נשאר בו רשימו יתירה [מאותם המוזזין] [ולכן] אינו צריך להפלת התרדמה [ביום].

אבל בלילה, שאין אפילו בזינת רשימו לא נשאר בו, כנודע שאזור סיום התפילה מסתלקים המוזזין מן 'זעיר אנפין' ולא נשאר בו רק הרשימו, ואזור כך בלילה מסתלק אף גם הרשימו כמו שנתבאר אצלנו בדרוש התפילין - ולכן צריך להפיל התרדמה בלילה כדי לנסור אותם.

[וגם] ביום ראש השנה שצריך אז שינה והתעוררות בסוד השופר כמו שנתבאר שם, הנה גם שם יש בזינת הנסירה [הזכרה בפירוש בברכת אבות - והוא [הזתיקון] [ב]מה שתיקנו [רבותינו] זכרונם לברכה לומר] 'זכרנו לזינים' בברכת אבות כמבואר שם. וטעם הדבר הוא לפי שיום ראש השנה הוא רמו אל בריאת העולם בתזילת האצילות ושל העולמות מה'אין סוף', ובתזילת ביאת המוזזין ב'זעיר אנפין' אשר לא היה אז בו עדיין לא מוזזין ולא רשימו דילהון כלל.

אבל עתה בברכת אבות של כל ימות השנה אין צורך להזכיר בהם ענין הנסירה - כי כיון שננסרו [כבר] ביום ראש השנה אין צורך להזכיר הפלת תרדמה בשאר ימות השנה מפני הרשימו שנשאר בו

כנזכר. וגם אין צורך להזכיר ענין הנסירה בפירוש כי כבר היא נעשית מאליה שלא על ידינו כיון שביום ראש השנה [כבר] ננסרה על ידי תפלותינו באומרנו 'זכרינו לזמים' כנזכר.

וביאור מלת 'באהבה' - רוצה לומר 'שני אהבה' [והיינו ב' - אהבה] שתיקנו רבותינו זכרונם לברכה [לומר]. והענין הוא כי הנה ביארנו בענין הקריאת שמע כי הטעם [ב]מה שנתקנה [הקריאת שמע] בברכת 'אהבת עולם' שהוא כנגד היכל אהבה שבבריאה [היכל זה הוא כנגד ספירת הווסד דעולם הבריאה] - הטעם הוא לפי שעל ידי העלאת 'מיין נוקבין' [כינוי ל'אתערותא דלתתא] משם עד למעלה באימא' אשר בעולם הזאצילות, נמשכים [למטה] אותם המווזין הנזכרים אל 'זעיר אנפין' ו'נוקביה'.

והנה כדי להביאם 'פנים-בפנים' צריך [או] להעלות 'מיין נוקבין' אזורים. וכבר ידעת כי כל העלאת 'מיין נוקבין' הוא לצורך הווג - ופעם הראשונה ש[ו]העלנו 'מיין נוקבין' בקריאת שמע היה לצורך ווג 'אבא' ו'אימא' [כדי] לתת מווזין ל'זעיר אנפין' ו'נוקביה' בהיותם [עדיין] 'אזור-באזור', ועתה [בתיבת 'באהבה'] צריכין [אנו להעלות] 'מיין נוקבין' אזורים לצורך ווג 'אבא' ו'אימא' פעם שנית כדי להזוירם [ל'זעיר אנפין' ו'נוקביה'] פנים-בפנים [לצורך היזוד שלהם]... כי הוא ענין הנסירה אשר מציאותה הוא כי אימא מסתלקת מתוך 'זעיר אנפין' ומזדווגת עם 'אבא' כדי להוליד מווזין אזורים ל'רוזל' לבדה, וזלת המווזין הראשונים שניתנו ל'זעיר אנפין'.

וזהו סוד 'יין יהוה אלהים את הצלע כו' - כי 'יהוה אלהים' הם [פריצין] 'אבא' ו'אימא' אשר נזדווגו והולידו [את] אלו המווזין האזורים, ואז נכנסים נצו-הוד-יסוד ד'אימא עילאה' עם התלבשות אלו המווזין האזורים הזדשים בתוכם [בתוך נצו-הוד-יסוד שלה], והכל יזדווג מתפשטים תוך 'רוזל' לבדה כדמיון שהיו בתזוילה נצו-הוד-יסוד דאימא עם המווזין שבתוכם מתפשטים תוך 'זעיר אנפין'.

ועל ידי כך נגדלת 'רוזל' 'אזור-באזור' בכל שיעור קומת 'זעיר אנפין' ממש, שווה בשווה עד בזינת הכתר שבו... והנה לצורך ענין הנסירה

איִלָּנָא זולק ב - פרק זו דְּזוּרִי ריג

הזו צריך בהכרוז העלאת 'מיין נוקבין' פעם אוזרת כנוכר! עד כאן לשון הארז"ל לעניינו.

ואכן ידענו גם ידענו שדברי הארז"ל שהעתקנו בענף זה עמוקים הם עד מאוד. אמנם היא הנותנת שלכן רצינו לזשוף את הקורא הנעים לעומקם של הדברים הללו בסוד 'מעשה אדם הראשון'. דאף על פי שעדיין לא הגענו בסדר לימודנו לרכוש את הידיעות הנצרכות להבין את דברי הארז"ל הללו על בורים, מכל מקום השתא ודאי 'אין ספק' בליבנו באמיתות דברי רבינו מהרז"ו אצלנו בהקדמתו במה שאמר:

'כי לא כמעשה אדם הראשון ולא כמעשה הבני זורי וכמעשה אתנו דבלעם וכיוצא בהם בהיותם כפשוטם ה'ה משתעשע בהם הקדוש ברוך הוא אלפים שנה קדם שנברא העולם ובורא בהם עולמות! אמנם שעשויות של הקדוש ברוך הוא בתורה והיותו בורא בה את עולמו היתה בהיותו עוסק בתורה בבחינת הנשמה הפנימית שבה, הנקרא רזי תורה!'

יום קסוז - מוקדש לרפואת אבליבה בת מרי בתושוז"

סעיק ב זלא כמעשה הבני זורי...

ענף א

אף על פי שודאי שאמת גמור הוא שכל 'מעשה הבני זורי' הכתוב בסוף פרשת וישלחו בפסקא המתחילה "אלה בני שיעיר הזורי ישבי הארץ וכו'" (בראשית לו ט) דמונה שמה התורה את תולדותם של "בני שיעיר הזורי" אינו כפשוטם של דברים, מכל מקום לעניות דעתין נראה דרבינו מהרז"ו כיון כאן לפרט אווד הנרבו ברמו דק עוד יותר מקליפת שום שרבותינו הקדושים עמדו עליו בגמרא במסכת סנהדרין (בדף צט ע"ב). זה לשונם שם:

תנו רבנן: "וְהִנֵּפֶשׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בְיַד רָמָה" (במדבר טו ל) - זה [המלך] מנשה בן זזוקיה שהיה יושב ודורש בהגדות של דופי. אמר: וכי לא היה לו למשה לכתוב אלא "וְאֶזְזוּת לֹטֵן תִּמְנַע" (בראשית לו כב), "וְתִמְנַע הָיְתָה פִּילְגֶשׁ לְאֶלְיָפוֹ" (שם יב), "וַיִּלְךָ רְאוּבֵן בְּיַמֵּי קְצִיר זֹטִים וַיִּמְצָא דוּדָאִים בַּשָּׂדֶה" (שם ליד)?!

יצאה בת קול ואמרה לו: "תֵּשֶׁב בְּאֶזְזוּיָה תְדַבֵּר בְּבֵן אִמָּךָ תִּתֵּן דְּפִי. אֵלֶּה עֲשִׂיתָ וְהִזְזַרְשִׁיתִי הַמִּיתָ הָיִיתָ אֶהְיֶה כְּמוֹךָ אוֹכִיזוֹךָ וְאֶעֱרָכָה לְעֵינֶיךָ" (תהילים נ כ-כא)! ועליו מפורש בקבלה: "הוּא מְשִׁי הָעוֹן בְּזוּבְלֵי הַשָּׁמַיִם וְכַעֲבוֹת הָעֵגְלָה זֹטָאָה" (ישעיהו ה יז)! מאי "וְכַעֲבוֹת הָעֵגְלָה"? אמר רבי אסי: יצר הרע - בתזולה דומה לזוט של כוביא, ולבסוף דומה ל"עֲבוֹת הָעֵגְלָה".

דאתן עלה ביהת, "אֶזְזוּת לֹטֵן תִּמְנַע" מאי היא? תמנע בת מלכים הואי, דכתיב: "אֶלּוֹף לֹטֵן" (בראשית לו כט), "אֶלּוֹף תִּמְנַע" (שם לו מ). וכל אלוף - מלכותא בלא תאגא היא. בעיא לאיגזירי, באתה אצל אברהם יצחק ויעקב ולא קבלוה. הלכה ו"הָיְתָה פִּילְגֶשׁ לְאֶלְיָפוֹ בֶּן עִשָׂו". אמרה [לעצמה]: 'מוטב תהא שפווה לאומה זו ולא תהא גבירה לאומה אזורת! נפק מינה עמלק דצערניהו לישראל. מאי טעמא? דלא איבעי להו לרזוקה! עד כאן לשון הגמרא.

גם רש"י זכרנו לברכה בפירושו על התורה הזכיר רמז דק זה שב'מַעֲשֵׂה דְּבִנֵי זֹרִי' על הפסוק "וְתִמְנַע הָיְתָה פִּילְגֶשׁ" (בראשית לו יב), באומרו:

להודיע גדולתו של אברהם - כמה היו תאבים לידבק בזרעו! תמנע זו בת אלופים היתה, שנאמר: "וְאֶזְזוּת לֹטֵן תִּמְנַע", ולוטן מאלופי יושבי שער היה, מן הזזורים שישבו בה לפנים. אמרה: 'איני זוכה להנשא לך, הלואי ואהיה פילגש! ובדברי הימים (א א לו) מונה אותה בבניו של אליפז - מלמד שבא [אליפז] על אשתו של שער ויצאה תמנע מביניהם, וכשגדלה נעשית פילגשו. וזהו "וְאֶזְזוּת לֹטֵן תִּמְנַע", ולא מנאה עם בני שער [מטעם] שהיתה אזזותו מן האם ולא מן האב! עד כאן לשון רש"י.

ודע שלא במקרה בוזר רבינו מהרוז"ו להדגיש דוקא 'מַעֲשֵׂה דְּבִנֵי זֹרְרִי' ובפרט רמז דק זה של "וְאַזְזוּת לֹטֶן תִּמְנָע" במנין המצומצם של דוגמאות ממעשיות התורה שליקט כדי להוכיח שודאי אינם כפשוטם - דהרי במקום אזור (והוא בתלמוד ירושלמי - כדלקמן) הזכירו זכמינו זכרונם לברכה דוקא את הענין הזה כדוגמא הכי בולטת שאין מעשיות התורה כפשוטם! דהרי לכאורה כל 'מַעֲשֵׂה דְּבִנֵי זֹרְרִי' ובפרט ענין "וְאַזְזוּת לֹטֶן תִּמְנָע" נראה כמעט ריק על פי פשוטן של דברים - כמו שבאמת רצה מנשה בן זוזקיה לטעון באומרו שדבר זה בתורה הוא לכאורה ריק מתוכן, רוזמנא ליצלן!

כן הדגיש רש"י זכרוננו לברכה במקום אזור בפירושו על התורה על הפסוק: "כִּי לֹא דָבָר רַק הוּא מִכֶּם" (דברים לב לו), דשם כתב:

'אין לך דבר ריקן בתורה שאם תדרשנו שאין בו מתן שכר. תדע לך שכן אמרו: "וְאַזְזוּת לֹטֶן תִּמְנָע", 'וְתִמְנָע הִיְתָה פִּילְגֵשׁ לְאַלְפֹּו" - לפי שאמרה 'איני כדאי להיות לו לאשה הלואי ואהיה פילגשו! וכל כך למה? להודיע שבזו של אברהם שהיו שילטונים ומלכים מתאווים להדבק בזרעו! עד כאן לשון רש"י.

ודברי רש"י שם אולי כמו דאמר רבי מנא (בירושלמי - מסכת פאה, פרק א הלכה א):

"כִּי לֹא דָבָר רַק הוּא מִכֶּם" - ואם הוא ריק, מִכֶּם הוא! למה? שאין אתם יגיעין בתורה, "כִּי הוּא זְוִיכָם" (שם בסוף הפסוק)! אימתי 'הוא זְוִיכָם'? כשאתם יגיעים בו! עד כאן לשון הירושלמי.

יום קסט - מוקדש לזכות אהובה בת פלורה

ענף ב

עם כל האמור לעיל בענף הקודם על פי דברי רש"י (על התורה) ורבותינו זכרונם לברכה בתלמוד בבלי (במסכת סנהדרין) וירושלמי (במסכת פאה), לעניות דעתין עדיין יש לעיין טובא אמאי באמת בוזר רבינו מהרוז"ו למנות כאן בהקדמתו דוקא את 'מַעֲשֵׂה דְּבִנֵי זֹרְרִי' כאזור ממעשיות התורה שמהם רצה להוכיח שלא 'בְּהִיּוֹתָם

כְּפִשׁוּטָם הָיָה מִשְׁתַּעֲשֵׂע בְּהֵם הַקָּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲלֹפִים שְׁנָה קָדָם
שְׁנֵבְרָא הָעוֹלָם וּבּוֹרָא בְּהֵם עוֹלָמוֹת'.

דהרי רבינו מהרז"ו רצה כאן להדגיש לנו ש'אֲמַנָם שְׁעִשׂוּעוֹת שֶׁל הַקָּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא בְּתוֹרָה וְהַיּוֹתוֹ בּוֹרָא בָּהּ אֶת עוֹלָמוֹ הַיְתָה בְּהַיּוֹתוֹ עוֹסֵק
בְּתוֹרָה בְּבוֹזֵינֵת הַנְּשִׁמָּה הַפְּנִימִית שִׁבְהָ, הַנְּקָרָא 'רְוֵי תוֹרָה'. ואם כן היא
עיקר מגמתו בשורות אלו בהקדמתו, יש לנו לשאול ולזקור: לאיזה 'רְוֵי תוֹרָה'
ב'מַעֲשֵׂה דְבָנֵי זֹרֵי' כיון כאן רבינו מהרז"ו? דמסתמא נקט רבינו 'מַעֲשֵׂה
דְבָנֵי זֹרֵי' כדי לרמוז על איזה 'רְוֵי תוֹרָה' הידועים ליודעי ז"ן (ז"כמת צ'סתר):

לכן לעניות דעתן נראה דכוונת מהרז"ו היתה באמת למעשה דבני עשו ומלכי
אדום הכתוב מיד אזורי כן. ואמת שגם רש"י זכרנו לברכה (על פסוק כד) הדגיש את
הקשר ההדוק שישנו בין שני הענינים, באומרו: 'ולא הוזקק לכתוב לנו
משפוזות הזזורי [מיד אזורי תולדת עשו] אלא מפני תמונע, ולהודיע גדולת
אברהם!' עד כאן לשונו.

וזה כמו שכתב רש"י לפני כן על פסוק "וְתִמְנַע הַיְתָה פִּילְגֵשׁ לְאֵלִיפוֹ בֶן עֶשׂו"
(שם יב): 'להודיע גדולתו של אברהם, כמה היו תאבים לידבק בזרעו.
תמונע זו בת אלופים היתה, שנאמר "וְאֶזְזוֹת לוֹטֵן תִּמְנַע", ולוטן מאלופי
יושבי שיעיר היה, מן הזורים שישבו בה לפנים. אמרה: 'איני זוכה
להנשא לך, הלואי ואהיה פילגש'! עד כאן לשונו.

והטעם לסברתינו הוא משום דבאמת מצינו הררי קודש של דרושים בספר הזוהר
וכתבי הארז"ל התלויים בזוט השערה על מספר פסוקים אלו שבסוף פרשת
וישלוז (בפרק לו לא-לט):

"וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֲדוּם לִפְנֵי מֶלֶךְ מֶלֶךְ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
וַיְמַלְךְ בְּאֲדוּם בְּלַע בֶּן בְּעוֹר וְשֵׁם עִירוֹ הַגְּהֶבֶה: וַיָּמָת בְּלַע וַיְמַלְךְ
תְּזוּתֵנוּ יוֹבֵב בֶּן זְרוּז מִבְּצָרָה: וַיָּמָת יוֹבֵב וַיְמַלְךְ תְּזוּתֵנוּ זֹשֶׁם מֵאֶרֶץ
הַתִּימָנִי: וַיָּמָת זֹשֶׁם וַיְמַלְךְ תְּזוּתֵנוּ הֶדְד בֶּן בְּדַד הַמִּכָּה אֶת מִדְּיָן
בְּשִׂדָּה מוֹאָב וְשֵׁם עִירוֹ עֵוִית: וַיָּמָת הֶדְד וַיְמַלְךְ תְּזוּתֵנוּ שִׁמְלָה
מִבְּשִׂרְקָה: וַיָּמָת שִׁמְלָה וַיְמַלְךְ תְּזוּתֵנוּ שְׂאוּל מִרְזוּבוֹת הַנְּהָר: וַיָּמָת
שְׂאוּל וַיְמַלְךְ תְּזוּתֵנוּ בַּעַל זֶזֶן בֶּן עַכְבּוֹר: וַיָּמָת בַּעַל זֶזֶן בֶּן עַכְבּוֹר

אֵילָנָא זולק ב - פרק זו דְּוִיִּי ריז

וַיְמַלְכָה תְּזוּתָיו הַדָּר וְשֵׁם עִירוֹ וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מִהֵיטָבָאֵל בֵּית מִטְרַד
בֵּית מִי זְהָב!

דלפי פשוטם של דברים לכאורה נראה דכאן באה תורתנו הקדושה לתעד בקיצור נמרץ את תולדות עשו הרשע, ומיד אזורי כן לדבר באריכות גדולה על תולדות יעקב אבינו מפרשת וישב ואילך - כמו שכתב רש"י זכרונו לברכה בתזילת פרשת וישב:

'אזור שכתב לך ישובי עשו ותולדותיו בדרך קצרה - שלא היו ספונים וזשוכים לפרש היאך נתיישבו, וסדר מלזומותיהם איך הורישו את הזורי, פירש לך ישובי יעקב ותולדותיו בדרך ארוכה כל גלגולי סיבתם - לפי שהם זשוכים לפני המקום להאריך בהם! עד כאן לשון רש"י.

וכמו שייסדנו לעיל - בודאי שלא בזינם בזור רבינו מהרוז"ו כאן בהקדמתו דוקא בשלושה הדוגמאות של 'מעשה אדם הראשון, ומעשה דבני זורי, ומעשה אֶתְנוֹ דְּבַלְעָם' מכל מעשיות התורה כדי ללמדנו שלא 'בהיותם כפשוטם של דברים הִיא מְשַׁתְּעֵשֶׂע בָּהֶם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶלְפִים שָׁנָה קָדָם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם וּבּוֹרָא בָּהֶם עוֹלָמוֹת'.

ואם כן, ודאי שאנו בביאור דברי קודשו הסתומים נטרוז להוציא לאור עד כמה לא היתה פרשה סתומה זו בתורה כפשוטה! וזאת הוילנו בעור השם יתברך.

ובכן, נפתוז מערכת זו בדברי ה'שומר אמונים' (הקדמון - ויכוז ראשון יט):

'וכי אתה סבור שנכתבו בתורה סיפורי מעשים שלא לצורך, ויהיו נקראים כספר זכרונות דברי הימים? זלילה להאמין בדבר הזה! והלא זו היתה טעותו של מנשה בן זזקיה שהיה יושב ודורש בהגדות של דופי (כדאיתא בגמרא שהעתקנו לעיל בענף א). אמר: 'וכי לא היה לו למשה לכתוב אלא "ואזוזת לוטן תמנע", "ותמנע היתה פילגש לאליפז", "וילך ראובן בימי קציר זזטים וימצא דודאים בשדה" - כמו שאמרו בסנהדרין (דף צט ע"ב), עיין שם.

ולא עוד, אלא שאף אם תודה שהמעשים שנכתבו בתורה יש בהם תועלת להנהגת האדם ותוכוזות או מוסרים, וכדמצינו לרבותינו

זכרונם לברכה שהעירו בהם על פי פשוטן, ותאמר שלסיבה זו לבד נכתבו בתורה - הנה אם כן לא תצא תורתנו הקדושה מכלל שאר ספרי דברי הימים! כי הלא גם הם לא לתוהו סיפורם, אלא לתועלת אזהרה והנהגה או למוד עצה.

אבל האמת הוא בלי שום ספק כי מלבד התועלת הנמשך מפשוטן של המעשים ההם [שבפסוקי התורה] בהנהגות האדם ככל שאר ספרי דברי הימים, עוד יזוויב היות בהם ובסיפורם תכלית עצום - לרמוז סודות גדולות, ועניני כל הזכמות האמיתיות! כי תורתנו הקדושה להיותה תורת השם ודיבור אלהי כולה מראשה ועד סופה, מוכרזו שימצאו בה כל השלמיות כטבע הדבר האלהי...

ומבואר אם כן דהסיפור הכתוב בתורה, עם היות שאותו סיפור הוא אמיתי ואינו יוצא מידי פשוטו, מכל מקום אין כוונת השם יתברך לכתוב דברי הימים בתורתו הקדושה זס וזולילה - אבל עצם הכוונה להלביש באותו סיפור איזה סוד מסודות המציאות.

דרך משל - פרשת "וְאֵלֶּה הַמִּלְכִּים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֲדוֹם וְגו'". ודאי המעשה שהיה כך היה, אבל נכתב בתורה להלביש בו סודות עולם התוהו. ולהיות שעצם הכוונה היא הסודות, לכן בא הסיפור בפרטים שונים - כגון שבקצתם נאמר "וַיֵּשְׁב עִירוֹ", ובקצתם בלתי זה - אלא פלוני "מִבְּצֻרָה" ו"מֵאֶרֶץ הַתִּימָנִי", ובקצתם לא נזכר שם מקומו כלל. וכן בקצתם נזכר שם אביהם, ובאזורים שמים לבד. וכן [במלך] האזורון נזכרה אשתו, ולא באזורים. ועוד שינויים אחרים שלענין הסיפור לא מעלין ולא מורידין - ולענין הסוד יש בו דברים מופלאים, כנדע מספרי מרן האר"י זכרו לחיי העולם הבא.

גם מעשה לבן עם יעקב בענין ה"עֲקָדִים נְקָדִים וּבְרָדִים" (בראשית לא י) - עיקר הכוונה שנכתב בתורה היא להלביש באותו סיפור סודות נפלאים בהמצאת העולמות, כידוע לזכמי האמת. וסוף דבר - כל התורה כולה הכתוב יגיד בתזותונים וירמוז בעליונים, כידוע

אֵילָנָא זולק ב - פרק זו דְּזוּזִי ריט

לבקיאים בזכמה! עד כאן דברי הרב יוסף אירגאס זכרונו לברכה בספרו 'שומר אמונים'.

ואנו בעורת השם נלך בכוז זה ונראה לקורא הנעים עד כמה באמת צדקו דברי רבינו מהרז"ו באומרו כאן בהקדמתו:

וְאִין סָפֵק פִּי לֹא כְּמַעֲשֵׂה אָדָם הָרֵאשׁוֹן וְלֹא כְּמַעֲשֵׂה דְּבַנֵּי זֻרֵי וְכְמַעֲשֵׂה אֲתוֹנוּ דְּבִלְעָם וְכִיּוֹצֵא בְּהֵם בְּהִיּוֹתָם כְּפִשׁוּטָם הָיָה מִשְׁתַּעֲשֵׂע בְּהֵם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲלָפִים שָׁנָה קָדָם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם וְבוֹרָא בְּהֵם עוֹלָמוֹת. אֲמָנָם שְׁעִשׂוּעוֹת שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּתוֹרָה וְהִיּוֹתוּ בּוֹרָא בְּהָ אֵת עוֹלָמוֹ הִיָּתָה בְּהִיּוֹתוֹ עוֹסֵק בְּתוֹרָה בְּבוֹזִיעַת הַנְּשֻׁבָה הַפְּנִימִית שִׁבְהָ, הַנִּקְרָא רְזִי תוֹרָה'.

ונעשה זאת בעורת השם יתברך במה שנצא מגדרינו ונשתדל לבאר מצקת אותם פרטים שונים ומשונים שבאו בסיפור זה של פרשת "וְאֵלֶּה הַמַּלְכִּים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֲדוּם וְגו'" הקשור לְמַעֲשֵׂה דְּבַנֵּי זֻרֵי - כגון:

- א. מדוע בקצתם של מלכי אדום נאמר "וְשֵׁם עִירוֹ" ובקצתם לא נזכר שם עירו אלא פלוני "בְּמִצְרָה" או "בְּאֶרֶץ הַתֵּימָנִי", ובקצתם לא נזכר שם מקומו כלל?
- ב. מדוע בקצתם של מלכי אדום נזכר שם אביהם, ובאזורים שמים לבד?
- ג. מדוע במלך האזור נזכרה אשתו ולא באזורים?

יום קע - מוקדש לע: מימי בת מרי ז"ל

ענף ג

בסייעתא דשמיא עתה נוכיזו איך שדוקא לענין הסוד הוזכרו כל הפרטים הללו בפרשת "וְאֵלֶּה הַמַּלְכִּים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֲדוּם וְגו'". דלכאורה לפי פשטם מיותרים הם - 'דלא מעלים ולא מורידים' (כלשון השומר אמונים). וכל זה נראה בדברי מרן האר"י ל וספר הוזהר.

אִילָנָא זולק ב - פרק זז דְּזִיזִי

רכ

ולא נכוזיש שהמלאכה רבה לפנינו - ובפרט לאלו שעדיין לא באו כל כך בוזדרי תורת האריז"ל. אבל אבקש ואתזונן מהקורא הנעים שלא יתייאש מן היגיעה - דהרי ללא יגיעה זו ישארו כל השינויים הנזכרים לעיל כריקים בתורה זולילה!

לכן ניקזו כולנו ללב הא דאמר רבי מנא (בירושלמי מסכת פאה פרק א הלכה א): "כִּי לֹא דָּבַר רַק הוּא מִקָּם" (דברים לב לו) - ואם הוא רַק, מִקָּם הוא! למה? שאין אתם יגיעין בתורה, "כִּי הוּא זִיזִיכָם"! אימתי "הוּא זִיזִיכָם"? כשאתם יגיעים בו! עד כאן לשון הירושלמי.

וגם אם יראה הקורא הנעים שרוב מהדברים הנשגבים הלכו עדיין גדולים הם ממנו ולכן ירצה לפטור את עצמו מכל היגיעה הרבה הזו, מכל מקום אייזול את פני הקורא ואייעין לו שבכל זאת ימשיך לקרוא את הדברים הקדושים הללו עד סופם הגם שעדיין אינו מבינם היטב - דהרי כוונתנו האמיתית בהעתקת כל הדברים הנפלאים והנוראים הללו בשלב זה איננה כדי ללמדם לקורא 'דבר דבור על אופניו', אלא בעיקר כדי להזדיר בלב הקורא עד היכן מגיעים הדברים, ועד כמה צדקו דברי רבינו מהרוז"ו אצלינו בהקדמות!

לכן, גם אם עדיין אין הקורא מבין את הדברים הנשגבים הללו, מכל מקום התועלת הזו ודאי שתושג!

וכדי שנוכל לפזוזת להתזויל להבין את דברי האריז"ל שנעתיק בסמוך מספר 'עין זויים', זוייבים אנו להקדים הקדמה קצרה מתורת האריז"ל על סדר השתלשלות העולמות שתשמש לנו המתזוילים כרקע זויני לדבריו:

הרי ידוע שלפני שעלה ברצונו יתברך לברוא את העולמות היה רק 'אור אין סוף' ממלא את כל המציאות כולה. לאזור שיצמצם ה'אין סוף' את אורו, ואזור שנעשה על ידי צמצום זה כביכול 'זולל' הפנוי מאורו יתברך, זוזר 'אור אין סוף' לתוך הזולל הנזכר לעיל על ידי 'קו' או צינור דק אזור הנקרא 'קו המדה'.

דרך 'הקו' הזה נמשך 'אור אין סוף' זוזרה לתוך הזולל באופן שאינו מבטל את מציאות הזולל, וממנו נשתלשלו ויצאו כל העולמות בתזוילת הווייתם. גם דרכו נמשך תמיד השפע הממושך לקיים את כל העולמות על עומדם - זהו השפע הנמשך מה'אין סוף' מרום כל המעלות עד סוף העולמות התזויתנים שלנו.

ובכן, העולם הראשון שנאצל על ידי 'הקו' הנזכר לעיל הוא העולם הידוע כ'אדם קדמון' - ולו בזינת ראש עם נקבים דוגמת אדם התזויתן. דרך הנקבין הללו שבפניו יצא האור הגדול שבתוך 'אדם קדמון' זוזעה לו, ועל ידי יציאה זו מנקב

אֵילָנָא זולק ב - פרק זו דְּזוּזִי רכא

אזור נקב נתמעט האור בשלב אזור שלב - דרך האוונים, דרך הזוטם, ודרך הפה.

ודע שכל זה עוד לפני שיצא עולם האצילות. ולאזור שיצאו כל האורות הללו דרך האוון והזוטם והפה שלו, יצאו אורות נוספים דרך העינים של 'אדם קדמון' - ואורות העינים הללו הם הנקראים בשם אורות של עולם 'הנקודים'. וגם הם יצאו בעשר ספירות הנקראים 'נקודות'.

עשרה אורות הללו יצאו דרך העינים של אדם קדמון על מנת להכנס לתוך העשרה כלים שהיו מוכנים להם כבר מוזוין ל'אדם קדמון' כנגד זולקו התזותון - מטיבורו של 'אדם קדמון' ולמטה. אמנם סיבב המאציל העליון שלא יוכלו הכלים של השבעה ספירות תזותנות של עולם 'הנקודים' לסבול את אורם הגדול שיצא מן העינים של 'אדם קדמון' - ולכן נשברו אותם הכלים! אמנם הכלים של השלושה 'נקודות' ראשונות היו יותר מתוקנות יזוסית לכלי שבעת הנקודות' התזותנות, ולכן הם לא נשברו כמו הכלים של אותם ספירות תזותנות.

וענין שבירה זו היתה בזינה של מיתה לכלים של עולם 'הנקודים' שהיו אז בגובה של עולם האצילות (העתיד). אמנם עקב שבירת הכלים (הידוע גם כמקרה 'מיתה המלכים') ירדו הכלים השבורים למטה - מתזות לגובה של עולם האצילות (העתיד) למקום עולמות בריאה-יצירה-עשיה (העתידים). וכאמור, כל זה היה רק בשבעה הספירות התזותנות דעולם 'הנקודים'. אמנם בכלים של ספירות הכתר-זוכמה-בינה לא היה ענין המיתה הוה מטעם שהיה כוז בכלים שלהם לסבול את האור הרב שבא בתוכם.

עם כל זאת, גם בכלים של השלושה ראשונות היה קצת זוסרון - מזה שגרים לביטול האזוריים של כלי זוכמה ובינה. אמנם לא היה זה מיתה ושבירה ממש, אלא רק ירידה ממקומם המקורי שהיה בתזילה בגובה ראש עולם האצילות (העתיד) עד לתזותית עולם האצילות (העתיד) - וירידה זו נקראת 'ביטול', אמנם לא מיתה ושבירה. ובכלי הכתר היה זוסרון עוד יותר קטן, ולכן בו היה רק בזינת 'פגם בעלמא'.

עם ההקדמה הזו בידינו ניגש עתה אל דברי האריו"ל בספר 'עץ זויים' (בשער הנקודים - פרק ד). זה לשונו שם (וכדרכינו עד עתה, מזה שבא בסוגריים מרבעות כאלו) הם הגהות מדין למען נרוץ כאר"י בדברי האריו"ל:

'אזור שיצאו העשרה כלים [של עולם הנקודים] והזוטו במקומן זה תזות זה [ומכנגד טבורו של 'אדם קדמון' עד לסוף רגליו] כל אזור לבדו, או יצאו האורות [של עולם הנקודים] אזור כך על דרך זה:

שיצא [אור] הכתר תזולה ונכנס בכלי שלו ובו כלולים כל התשעה אורות [האזורים]. וכן [אור] הזכמה יצאה אזור כך ובו כלולים כל השמונה [אורות אזורים]. וכן על דרך זה עד שיצאה המלכות לבדה באזורנה. נמצא שיצא הכתר תזולה ונכנס בכלי שלו והיו כלולים בו כל התשעה אורות, ואזור כך נשאר אור הכתר בכלי שלו [לבדו] ויצא אור הזכמה עם שמונה [האורות] ואזורים כלולים בו ונכנס [עמם] בכלי הזכמה, ועל דרך זה עד שסיימו כולם לכנס בכלים שלהם [כל אזור במקומו].

אבל דע, כי כאשר אור הכתר נכנס תזולה בכלי שלו היו שאר האורות [אז] בטלים בו בערכו, ש[מכיון שהוא ספירת הכתר הרי] הוא גדול מכולם יזד - ולכן היה יכולת בכלי שלו לסובלו, ולסבול [גם את] תשעה [ה]אורות האזורים, ולכן לא נשבר. וכן כאשר יצאה אור הזכמה ונכנס בכלי שלו היו השמונה אורות [שתחתיו] כלולים בו. וכן בצאת אור הבינה כלולה משבעה אורות [שתחתיה] ונכנסו בכלי שלה היו [שני] הכלים [הכלו של זכמה ובינה] יכולים לסבול [את שאר האורות] ולכן לא נשברו - כי [הרי האורות של כל שאר הספירות התזונות] כולם הם בטלים בערך [זכמה הנקרא] 'אבא' ובינה הנקראת 'אימא'.

[וזה כמשל] דמיון הבנים שבתזולה עומדים כלולים במוזו אביהם בסוד טיפת מוזו [ולכן נמשל היו אורות שאר הספירות בטלן אצל 'אבא' שהוא זכמה], וכן בהיות [ה]בנים בסוד עיבור במעי אמן יכולין [הם] להיות שם והיא יכולה לסובלם [ולכן נמשל היו אורות שאר הספירות בטלן אצל 'אימא' שהיא בינה]...

ולכן היה בזיגת התיקון [בכלים של] שלושה [הספירות ה]ראשונות [שהם: כתר זכמה בינה] ולא נשברו כלל... אמנם בצאת משם [אורות] השבעה [ספירות] תזונות שהם [סוד] השבעה מלכים שמלכו בארץ אדום ורצו ליכנס בכלים שלהם לא יכלו הכלים [שלהם] לסבול [את אורם] ולכן נשברו ומתו.

אֵילָנָא זולק ב - פרק זו דְּזוּזִי רכנ

ולכן נבאר תוזלה סדר שבעה מלכים אלו - כי הנה הם מהדעת ולמטה: דעת א', זוסד ב', גבורה ג', תפארת ד', נצוז והוד - הם תרי פלגי גופא והם ה', יסוד ו', מלכות ז'. כי הנצוז והוד נזושבים כל אוזד זוזי הגוף ולכן כאן נזושבים ביזד רק לספירה אוזת ומלך אוזד, ובין שניהם הם [מלך] אוזד לבד [כדמיון שני רגלים שאם זוסר אפילו אוזת מהם אין אדם יכול לעמוד על רגל אוזת]. ודע כי כל אלו הם ענין המלכים הנזכרנים] בפרשת וישלז [שנאמר]: "וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מְלָכוּ בְּאֶרֶץ אֲדוּם". וזה פרטן:

[המלך הראשון הוא] "בלע בן בעור" - זה [ספירת] דעת [דעולם הנקודים]. וכבר הודעתך כי בלעם הוא בלע כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה. והוא בסוד דעת דקליפה, אשר על כן היה שקול ובלעם הרשע] באומות העולם כמשה בישראל - לפי שמושה [הוא] בזוינת דעת עליון ד'אבא' ש'בזעיר אנפין' [בצד הקדושה לעומת בלעם שהוא דעת של צד הטומאה]. והנה זהו הענין [שבפסוק] "וַיִּדַע דְּעַת עֲלִיּוֹן" (במדבר כד טז) הנאמר בבלעם - ש[הרי בלעם] יצא מסיגי דעת [עליון] זה כמבואר אצלינו במקום אוזר באריכות [ראה מה שהעתקנו מכתבי האריז"ל בפרק ד בענין זה - בסעיף י ענף ו].

[המלך השני הוא] "יוֹבָב" - הוא [ספירת] זוסד [דעולם הנקודים]. וזהו [הטעם שכתוב בו] "בֶּן יִרְזוּ" - לשון זריזות. כי הוא בזוינת [ספירת] זוסד הנקרא 'אור' [הזורז] כנודע.

[המלך השלישי הוא] "זֹשֶׁם" - הוא [ספירת] גבורה [דעולם הנקודים], כי הוא סוד זומשה גבורות. [והראיה לכך - שהרי] אודניות "זֹשֶׁם" הוא [גם אותיות] זומ"ש [על שם הזומשה גבורות], [ועוד ראיה - שהרי] סופי תיבות [של] "זֹשֶׁם מֵאֶרֶץ הַתִּימָנִי" [הם] מי"ץ, וראשי תיבות [של] "זֹשֶׁם מֵאֶרֶץ הַתִּימָנִי" הם] זומ"ה - והם סוד הפסוק "כי מיץ זולב יוציא זומאה" (משלי ל לג), כי זומה ו- "זומאה" הם אותיות שוין [בגימטריא עם הכולל], והם בזוינת [הזומשה] גבורות שהם [במקורם] דם [אדום המורה על דין וגבורה], ונהפכים בבטן המלאה לזולב. ומן אותו המיץ נעשה זומאה להאכיל התינוק.

[המלך הרביעי הוא] "הַדָּד בֶּן בְּרָד" - הוא [ספירת] התפארת [דעולם הנקודים]. [והטעם ש]נקרא [ספירת התפארת] כן - [הוא] כמו שיודע כי לפעמים [פריצוף] 'אבא' ו'ישראל-סבא' נעשים זוד פּרצוף [משותף], וכן ב'בינה' ו'תבונה' [שלפעמים נעשים הן] זוד פּרצוף [משותף]. [וכאשר נעשה השיתוף הזה] בין פּרצוף 'בינה' שמקומה למעלה מפּרצוף 'תבונה' בהיותם לזוד] - [אז] מה שהיה תזולה מקום היסוד דבינה [העליונה] הוא עתה מקום הזוזה של בזינת כל הפּרצוף [המשותף של 'בינה' ותבונה], ושם נעשו הדדים [של הפּרצוף המשותף]. וזהו [הסוד במה שכתוב על מלך זה] "הַדָּד בֶּן בְּרָד" - שתי פעמים דד, שהם [שתי הדדים ש]בוזזה [ששם ספירת] התפארת. וכן אותיות "בְּרָד" [הם] ב'דד [כלומר, שתי דדים]. ובמות זה המלך [הרביעי] צמקו דדי [ה]בינה כדרך האשה שדדיה צומקים במות הילד שלה...

[המלך הזומשי הוא] "שְׂמֹלָה מְמוֹשֶׁרֶקָה" - הוא [שתי ספירות] נצוז והוד [דעולם הנקודים]. [ואף על פי שבדרך כלל נצוז והוד נבזנים כשתי ספירות נפרדות, מכל מקום לפעמים כמו כאן הם רק בזינת מלך אוזד וספירה אוזת מטעם ששתי הרגלים הם דמיון] תרי פלגי גופא [דהרי לא שייך ללכת או אפילו לעמוד ישר ללא שתי רגלים] כך שמעתי מפּי רבי מרדכי עטיה שליט"א].

והנה [המלך הששי הוא] "שְׂאוּל מְרוֹזְבוֹת הַנְּהָר" - הוא [ספירת] יסוד [דעולם הנקודים], בסוד מה שהודעתך כי [היסוד של 'בינה' הוא רוזב להיותה [בזינת פּרצוף] נקבה [וידוע מפּרָק קודם בעין זויים] שעולם הנקודים במקורו הוא בזינת שם ס"ג [יוד הי ואו הי] שהוא כנגד בינה, [ולכן] על שם זה [היסוד שלה] נקרא 'רוזבוֹת הַנְּהָר'... ושאוּל המלך היה מבזינת זו, וזה [מה] שכתוב בשאוּל: "הִנֵּה הוּא נְזֻבָא אֶל הַפְּלִים" [שמואל א' - י כב]. פירושי: כאשר נשברו אלו המלכים... כל האורות נסתלקו מתוכם ונשארו 'מאנין תבירין' ולא נשארו בהם רק בזינת רפ"ז ניצוצין...

ואמנם בכלי של היסוד נשאר אור אוזד [נוסף] זולת הרפ"ז ניצוצין [שנשארו בתוך שאר הכלים השבורים] כדי להזיזות [באור הנוסף זה] את כלי המלכות ד'לית לה מגרמה כלום'. וזה האור [הנוסף] שנשאר שם [בכלי היסוד לצורך המלכות הוא] בזינת שאוּל הנזבא אל הכלים שם בכלי

אֵילָנָא זולק ב - פרק זו דְּזוּזִי רכה

היסוד - מה שלא נשאר [אור נוסף זה] ב[שום] כלי [שבור] אזור. ולפי שהיה בעת השבירה ומיתה [לכן] נקרא לשון 'מתזבא', כי הראוי היה שיסתלק גם הוא [בזמן השבירה], [אמנם בכל זאת] נשאר שם בהזבא. וסיבה זו היתה לצורך המלכות, ו[לכן] זכה שאול למלוכה. והבן זה! עד כאן ביאר הארז"ל בפרק ד.

וראוי לשים לב שלא כתב הארז"ל כאן ש"בעל זזן בן עכבור" הוא המלך השביעי שכנגד ספירת מלכות דעולם הנקודים - דרך לכאורה היה הארז"ל צריך לבאר לפום ריהטא דכל הני קראי. דהרי מיד אזורי זה כתוב בתורה: "וַיָּמָת שְׂאוּל וַיְמַלְכֵהוּ תְּזוּזְתֵי בַּעַל זְזָן בֶּן עֶכְבוֹר". אמנם גם שינוי זה ביאר הארז"ל לקמן בעץ זזיים בפרק ה. זה לשונו שם:

ובכלי היסוד נכנס אור המלכות, ונשאר כלי המלכות ריקם - אשר לסיבה זאת נקראת המלכות 'אספקלריא דלא נהרא, דלית לה מגרמה כלום'. [וגם] נקראת 'עניה' ו'דלה'. וכל זה כי האור שנכנס אזור כך בכלי של המלכות אינו [הוא] אור שלה, רק אור זודש [הנוכח] מוונג 'אבא' ו'אימא' כמבואר אצלינו. וזה ענין 'אספקלריא דלא נהרא, דלית לה מגרמה כלום' - רק האור שלה הוא ממקום אזור...

לכן כיון ששם היה זוסר בזוינת אור המלכות מן הכלי שלה, גם זה הכלי של המלכות דעולם הנקודים היה זוסר, ו[לכן] לא יכלה לקבל ואת הזאור שלה ונשברה [וכמו השאר]! עד כאן לשון הארז"ל בפרק ה בביאור המלך השביעי דעולם הנקודים שהוא "בעל זזן בן עכבור".

אזור שיסוד לנו הארז"ל את כל ההקדמות הללו בענין "וַאֲלֵהֶם הַמַּלְכִּים אֲשֶׁר מְלָכוּ בְּאֶרֶץ אֲדוּם", זוזר האר"ל לעמוד על הדיוקים הדקים שהוזכרו בפסוקי פרשה סתומה זו בכמה מקומות בכתביו. אמנם הרבה מהפרטים הללו נתבארו בלשון הארז"ל המובא בספר הליקוטים (בפרשת וישלח). זה לשונו שם:

'קודם זה צריך לזקור ולדרוש - מפני מה נשתנו קצת מהם לכתוב בהם שם עירם כ"בַּלַּע בֶּן בְּעוֹר" ו"הַדָּד בֶּן בְּדָד"? ואמנם [למה] שם אשתו לא נזכר אלא במלך והאזורון? גם מפני מה ב"הַדָּד בֶּן בְּדָד" נאמר "הַמַּכָּה אֶת מִדְיָן בְּשָׂדֵה מוֹאָב" - מה שלא נאמר בשאר

אֵילָנָא זולק ב - פרק זו דְּוִי

רכו

המלכים?... ולמה אמר ב"שם" "מֵאָרֶץ" - ולא אמר כן ועל כולם?
גם למה נאמר בתורה מיתה בכולם זויץ מן המלך האזורן ושלא נאמר
בו מיתה?!? עד כאן לשונו.

על השאלות הללו ועוד הרבה השיב האריז"ל בהמשך לשונו שם בספר
הליקוטים. אמנם אנו זילקנו אותם לכמה ענפים.

יום קעא - מוקדש לע"ז זוהי ברינדל בת שיינה ז"ל

**ענף ד מדוע בקצתם נאמר "שם עירו", ובקצתם לא
זכר שם עירו, אלא פלוני "מבצרה" או "מארץ
התימני", ובקצתם לא זכר שם מקומו כלל?**

זה לשון האריז"ל בספר הליקוטים במה שכתב ליישב מדוע במלך הראשון הנקרא
"בַּלַע בֶּן בְּעוֹר" שהוא ספירת הדעת דעולם הנקודים' זכר "שם עירו
הַנְּהָבָה":

ולפי שמלך זה הוא סוד הדעת... ולכן נאמר בו במלכות שבו "שם
עירו הַנְּהָבָה" - כי דעת אשר בסטרא דקדושה מושך מהמוזז העליון
לכלה' וכינוי למלכות, זוסד עילאה דאתגליא בפום אמה נפי היסוד של
הזכר, ותמיד שואלת ממנו ואת זה הזוסד. ודוגמת דעת בדינין אלו
שואל ממנו 'דין הַבָּה', כזכר באדרא - וזה סוד "הַנְּהָבָה": נוטריקון 'דין הַבָּה'
(כלומר - 'תן דין'). ומה שאמר "עירו", והוא כמה דאת אמר "עיר הַיָּוֵד"
(שמואל ב', ה ז) - הוא "ציון", כי "גם את זה לעמת זה עשה האלהים"
(קהלת ז יד)! עד כאן לשון האריז"ל.

דברי האריז"ל הללו אכן עמוקים מאוד בהסבר הטעם להזכרת "שם עירו".
ולכאורה דבריו רומזים על הדעת דצד הקליפה הקשורה לבלעם בן בעור הרשע
הרמוז במלך ראשון זה, דהרי על בלעם נאמר בתורה: "וַיִּדַע דַּעַת עֲלִיּוֹן"
(במדבר כד טו) - בסוד דעת דקליפה. לכן אמר האריז"ל בסוף דבריו: "גם את זה

אֵילָנָא זולק ב - פרק זו דְּוִיִּי רכו

לְעַמּוֹת זֶה עֲשֵׂה הָאֱלֹהִים" - דרוצה לומר שכמו שיש דעת בצד הקדושה כמו כן יש דעת בצד הטומאה ששם מושרש בלעם הרשע. ועדיין צריך עיון!

וביאר האר"ל שמה שהזכירה התורה "וְיָשֵׁם עִירוֹ" של "בְּלַע בֶּן בְּעוֹר" - רוצה לומר: המלכות של היסוד שלו המכוננת "עירו". ואמרה התורה שהיא שואלת דינים מהיסוד, והיינו דכתיב: "דִּנְהֶבְהָ" - נוטריקון 'דין הֶבְהָ'. כלומר - 'דן דין'! וזהו שינוי ממה שבצד הקדושה היא רגילה לשאול ממנו זוסדים ולא גבורות - את הזוסד עילאה דאתגליא בפום אמה. (כלשון האר"ל. כלומר, את הזוסד שבפי היסוד) אמנם אין זאת המלכות הכללית כמו שיש למלך השמיני, אלא רק המלכות שביסוד שלו. ולכן לא כתוב אצל "בְּלַע בֶּן בְּעוֹר" אותו לשון של "וְיָשֵׁם אֶשְׁתּוֹ" כמו שכתוב אצל המלך השמיני: "וְיָשֵׁם אֶשְׁתּוֹ מְהִיטְבְּאֵל".

ובכן, דברי האר"ל מתבארים בלשון האדרא רבא שהזכיר בלשוננו. דהתם באדרא רבא (בווהר פרשת נשא - דף קלה ע"א) איתא:

"בְּלַע בֶּן בְּעוֹר" - תַּנְאָנָא: הוּא גְזַרְת דִּינָא תַקִּיפָא דְתַקִּיפִין... 'וְיָשֵׁם עִירוֹ דִּנְהֶבְהָ" - מאי "דִּנְהֶבְהָ"? פְּלוּמֵר - 'דין הֶבְהָ'. כְּמָה דְאֵת אָמֵר: "לְעִלּוּקָה שְׁתֵּי בְנוֹת הַב הַב" (משלי כ טו).

פִּירוּשׁ הַזּוּהַר (בעיקר על פי 'מתוק מדבש'): "בְּלַע בֶּן בְּעוֹר" - לַמְדֵנו שֶׁהוּא

גזרת דין הקשה שבקשים. כי שבעת מלכי אדום הנוכרים לעיל הם דינים קשים ולכן באמת מותו, אלא ש"בְּלַע בֶּן בְּעוֹר" שהוא ספירת הדעת דעולם הנקודים הוא הדין הקשה ביותר מכולם!... ועל מה שכתוב: "וְיָשֵׁם עִירוֹ דִּנְהֶבְהָ" - יש לשאול: מהו "דִּנְהֶבְהָ"? כלומר - מדוע הזכירה התורה את שם עירו? ואמר הזוהר שיש לזולק את תיבת "דִּנְהֶבְהָ" לשתי תיבות. פְּלוּמֵר - 'דין הֶבְהָ'. זה קאי על הבינה שהיא מקור הדינין - ואמר כאן שהיא הביאה דינין לעולם במה שהבינה הוציאה את שבעת ה'מַלְכִים אֲשֶׁר מְלָכוּ בְּאֶרֶץ אֲדוּם לְפָנֵי מֶלֶךְ מֶלֶךְ לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל' שכולם מתו - בסוד 'שהיה הקדוש ברוך הוא בונה עולמות ומוזריבן' (כדיאתא בבראשית רבה ג ז): ומה שייזוס הזוהר את הבאת הדינין לספירת הבינה היינו משום שבינה היא סוד "אֶרֶץ אֲדוּם" הרומזת על אדמומית הדין. וכן דייקו קצת לעיל באדרא רבא על הפסוק: "וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מְלָכוּ בְּאֶרֶץ אֲדוּם", ששבעת המלכים הללו היו "בְּאֶרֶץ אֲדוּם" דייקא - לומר שיצאו המלכים הללו מבינה. וידוע דספירת הבינה דינים מתערין מינה - פירושי: שספירת הבינה עצמה היא אזוזה משלושה הספירות הראשונות שבהם אין שליטת הדין. אמנם משום

שהבינה היא המוזהב השמאלי שבראש הקו השמאלי שנמשך למטה לספירות גבורה והוד (ששם הדינין), לכן אנו אומרים ד'בינה דינים מתערין מינה' - מתערין ממנה דוקא, ולא שהיא עצמה דינין! השתא זוזר הזוהר לבאר שמה שפירשנו שתיבת 'ד'נהב' היינו 'דין ה'ב' (כלומר - שהבינה הביאה דין), הוא כמו שכתוב גם על גיהנם: "לעלוקה שתי בנות הב הב" (משלי כ טו) - הרי שגם הגיהנם ששם תגבורת הדינים ביתר שאת ויתר עוז אומר "הב הב". כלומר - 'תן תן' לי את הרשעים. וזה מלשון "ה'ב' לי בנים" (בראשית ל א) - שפירושו 'תן לי בנים'!

המלך הבא שזוכר עמו "שם עירו" הוא "ה'ד' בן ב'ד' המ'כה את מ'דין ב'ש'דה מ'ואב - ו'שם עירו ע'וית". עליו כתב האריז"ל בספר הליקוטים:

ו'מלך זה נתפשט מכל היסוד בכללו, ולפיכך נאמר בו 'ו'שם עירו', הרובו למלכות שבו. ונקראות המלכות שבו "ע'וית" - מלשון ע'וית, כמה את אמר: 'ו'ד'רף ר'שעים י'ע'וית" (תהלים קמו ט) - כי המלכות שביסוד זה נתעוותה להשפיע וכו'! עד כאן לשון האריז"ל.

הרי מוכוז כאן מלשון האריז"ל שאין "עירו" ענין המלכות הכללית כמו שיש למלך השמיני, אלא רק המלכות שביסוד. לכן גם אצל "ה'ד' בן ב'ד'" לא כתוב אותו לשון של "ו'שם א'שתו" כמו שכתוב אצל המלך השמיני: "ו'שם א'שתו מ'היטב'אל".

ואמת שגם כאן פירושו של דברי האריז"ל שגבו ממנו, ומכל מקום הזולטנו להעתיקן כדי להראות לקורא הנעים שלא בזינם הזוכר "ו'שם עירו" עם המלכים "ה'ד' בן ב'ד'" ו"ב'לע בן ב'עור".

המעין היטב בדברי האריז"ל בספר הליקוטים יראה בעיניו איך שהוא נתן טעם גם למקום מוצאם של אותם המלכים שלא זוכר בהם שם עירם. דהרי על המלך השני שהוא "ו'ב'ב בן ו'רוז מ'ב'צ'רה" נתן האריז"ל טעם שמה שאמר הפסוק "מ'ב'צ'רה" הוא בסוד בצירת הענבים השזורות, מצד הדין הקשה - עיין שם.

וכן על המלך השלישי שהוא "ו'שם מ'ארץ ה'תיב'ני" נתן האריז"ל טעם למוצאו מ'תיב'ן' שהיא ארץ דרומית משום שהוא סוד הזוסד אשר בדרום - עיין שם. וזכא

אֵילָנָא זולק ב - פרק זו דְּזוּזִי רכט

בספר הלוקוטים כתב האריז"ל בשונה מלשוננו שהעתקנו לעיל מעץ זזיים - דהרי שם אמר ע"י קב בן ירוז" הוא הזוסד ו"זשם" הוא הגבורה].

וגם על המלך הזומישי שהוא "שְׂמֹלָה מִמִּשְׁרָקָה" נתן האריז"ל טעם למוצאו, וכן למוצאו של המלך הששי הנקרא "שְׂאוֹל" שבא "מִרְזוּבוֹת הַנְּהָר". עיין שם, כי לא רצינו להעתיק לשוננו המלא כדי לא לבלבל את הקורא הנעים.

יום קעב - לע"ז מתנה בן צ'זולה ו- פרזזה בת זריפה ז"ל

ענף ה מדוע בקצתם נזכר שם אביהם, ובאזורים שמם בלבד?

כדי להבין מדוע בקצת מלכי אדום נזכר גם שם אביהם ומדוע במלכים האזורים נזכר שמם הפרטי בלבד, נראה בלשון האריז"ל ב'עץ זזיים' (שער ט פרק ב):

ונזוזור לפרש הפסוקים של פרשת וישלחו בענין 'וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים'. כי הנה נתבאר איך ירדו ולמטה לגובה תזותית עולם האצילות ארבעה והאזורים ד'פרצופין 'אבא', 'אמא', 'וישראל סבא', ותבונה' - וכל ירידתם היתה בסיבת שיבירת השבעה מלכים. שנהרין בעת נפילת המלכים ירדו גם האזורים של 'אבא' ו'אמא'. ולכן תמצא כי באלו המלכים לא נזכר בכולם שמות אביהם [וזוין מ]רק בארבעה בלבד, והם: 'פֶּלַע בֶּן בְּעוֹר', 'יֹבָב בֶּן יְרוֹז', 'בַּעַל זְזָן' [בן עכבור], ו'הַדָּד בֶּן בְּדָד'.

גם תמצא [בארבעת המלכים הללו] שינוי אזור - כי אפילו באלו [הארבעה] לא נזכר שם אביהם רק בעת המלוכה ולא בעת המיתה, כמו שכתוב 'וַיְמַלְכֵהוּ בְּאָדוֹם פֶּלַע בֶּן בְּעוֹר' - ולא כתיב 'וַיָּמָת פֶּלַע בֶּן בְּעוֹר' - רק 'וַיָּמָת [פֶּלַע] סתם וללא שם אביו. וכן בשאר שלושה [המלכים] [הנזכרים לעיל].

והענין הוא להורות כי ארבעה בזוונות אזורים ירדו מן האבות ולא יותר [והם אזורים ד'אבא, 'אמא, 'וישראל סבא, ותבונה' - כדלעיל], ולא ירדו

[ממש ביזוד] עם בנייהם [למטה מעולם האצילות לעולמות בריאה יצירה עשיה] כנזכר לעיל [דהרי נשאר ארבעת האזוריים הנפולים בגובה של תזותית עולם האצילות העתיד]. וכיון שלא מתו האבות [אלא] רק [היה בהם] ביטול בעלמא [באזוריהם בלבד], לכן לא הוזכרו בעת המיתה [אותם ארבעת] האבות [אלא] רק הבנים לבדם [דהרי האבות לא מתו]. אבל להורות שגם בהם היה ביטול, לכן הוזכרו האבות [על כל פנים] בעת המלוכה [לפני שאירע מה שאירע לבנים].

ואם תאמר - הרי "זשם" שהוא מלך השלישי היה ראוי להזכיר בו שם אביו ולכתוב 'פלוגי בן פלוגי', שהרי נתבאר לעיל כי הוא המעורר גבורה ד'אימא' והוא המבטל אזור שלה בעת מיתתו כנודע:

ויש לומר כי אין הבן נקרא אלא על שם אביו, וכיון שהוא [זשם] לא ביטל רק [את האזוריים ד'אימא' [לכן] אין להזכיר [את] השם 'פלוגי בן פלוגית אמו', אלא רק היכא שיש לומר] 'פלוגי בן פלוגי אביו'. ולכן לא הוזכר שם אביו [של "זשם"] - כי לא ביטל אזורי אביו רק אזורי אמו, כי "זשם" רובו לזמש גבורות דהנוקבא, לכן לא נאמר [בן] 'פלוגי'! עד כאן לשון האריז"ל הנוגע לנידון דידן.

הרי שלא במקרה ובהודמן דייקה תורתנו הקדושה להזכיר שם אביהם במקצת המלכים ובשאר המלכים הזכירה תורתנו רק את שם המלכים הפרטי בלבד. ואכן רק על פי סודן של דברים מציעו הטעם לשינוי זה! והיינו דאמר רבינו מהרז"ו אצלינו בהקדמות:

'אין ספק כי לא פמעשה אדם הראשון ולא פמעשה הבני זורי וכמעשה אתונו הבלעם וכיצא בהם בהיותם פפשוטם הנה משתעשע בהם הקדוש ברוך וכו'.

יום קעג - לע"נ יצחק זוזלי בן זוהר ו- ציזלה בת זביבה ז"ל

ענף ו מדוע במלך האזרון נזכרה אשתו ולא באזורים?

גם סודו של שינוי זה שבין המלך האזרון לשאר המלכים שקדמוהו נתבאר בוורח ובכתבי האר"ל. נפתח בלשון האדרא רבא (ברך קלה ע"ב):

וּכְלָהוּ אֶתְקֵרוּן בְּשִׁמְהֵן אֲזֹרִינִין מִן קַדְמָאין, בַּר הַהוּא דְכִתְיִב בֵּיהּ: "וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מְהִיטְבָּאֵל בַּת מְטָרְד בַּת מִי זָהָב" (בראשית לו לט).

פִּירוּשׁ הַזּוּהַר (בְּעִיקָר עַל פִּי מֵתוֹק מִדְּבַשׁ): וְכוּלָם - כֹּל שִׁבְעַת "הַמְּלָכִים

אֲשֶׁר מְלָכוּ בְּאַרְץ אֲדוּם" נקראים עתה אזור התיקון בשמות אזורים משמותם הראשונים. דהרי "פלע" דעולם הנקודים' נקרא עתה אזור התיקון 'דעת' דעולם האצילות, ו"זקב" דעולם הנקודים' נקרא עתה לאזור התיקון 'זוסד' דעולם האצילות, ו"זשם' נקרא עתה 'גבורה', ו'הדר' נקרא עתה 'תפארת' - וכן כולם נקראים לאזור התיקון של עולם האצילות בשם של אותה ספירה המתוקנת שהיו כנגדה בעולם הנקודים' לפני מיתת המלכים. השתא מבאר הוורח שהני מילי בכל המלכים זוזין מהמלך האזרון, ההוא שנאמר בו: "וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מְהִיטְבָּאֵל בַּת מְטָרְד בַּת מִי זָהָב" (בראשית לו לט). והוא המלך השמיני הנקרא "הדר" שהוא מבוזיגת שם מ"ה הזודש, ולכן לא נשתנה שמו כלל. פירוש: כל שבעת המלכים הקודמים שנאמר בהם "וְיִמְלֹךְ-וְיָמֵת" היו מבוזיגת שם ב"ן (ו"ד ה"ה ו"ו ה"ה) שהוא אור בבוזיגת נקבה או 'מלכות' שיצא מעיני 'אדם קדמון'. ועל שם זה נקרא מקרה המלכים 'מיתת מלכאין קדמאין' - משום שהיו כולם בזיגת מלכויות נקבות. אמנם המלך 'הדר' השמיני היה אור זכר שיצא ממצוד ד'אדם קדמון' הידוע כאור שם מ"ה הזודש (ו"ד ה"א ו"א ה"א) שהוא בגימטריא אד"ם (45). והוא בזיגת אור זכר שבא לתקן את מלכי עולם הנקודים' שמתו כדי להזיזותם בתיקון עולם האצילות. ואמר הוורח כאן שלכן לא נשתנה שמו כלל - כי בשם אִשְׁתּוֹ "מְהִיטְבָּאֵל" כלול שם מ"ה הזודש (בשתי האותיות הראשונות שבו), וגם יטבא"ל (באותיות האחרות) שהוא בגימטריא ב"ן.

מאי טעמא? משום דהני לא אתבטלו כשאר אזורינן - משום דהנה דכר ונוקבא. כהאי תמרא, דלא סלקא אלא דכר ונוקבא.

ובגין כִּף הַשְׁתָּא דְאַשְׁתְּכוּזוּ דְכִר וְנוֹקְבָא, לָא פְתִיב בְּהוּ מִיְתָה
כְּאוּזְרִינִי, וְאַתְקִימוּ.

פִּירוּשׁ הַזוּהַר: ושואל - מה הטעם שלא נשתנה שמו לשם אוזר? ומשיב -
משום שהספירות הללו של שם מ"ה הזודש לא נתבטלו ומתו כשאר שבעת
"המלכים אשר מלכו בארץ אֲדוּם" לפניהם שהיו כולם בבזוינת נקבה ללא זכר.
מה שאין כן העשר ספירות של שם מ"ה הזודש (הרמוזים במלך "הָדָר") שיצאו מן
המצוה של אדם קדמון לא נתבטלו ולכן לא היה בהם שינוי שם בזמן של תיקון
עולם האצילות - דהרי היו כולם בבזוינת זכר ונקבה יודו. משל למה הדבר
דומה? לאילן של תמר שאינו גודל אלא כאשר נמצא אילן זכר בצד אילן
נקבה - כי אי אפשר לאילן תמר שיתן פירות אלא כשיש אילן זכר ליד אילן
נקבה. ומשום שבאורות המצוה שמשם יצאו העשר ספירות של שם מ"ה הזודש
(הרמוזים במלך "הָדָר") נמצאו גם בזוינת זכר וגם בזוינת נקבה, לכן לא כתוב
בהם מיתה כמו בשבעת המלכים האזורים שכתוב בהם "וַיִּמְלֹךְ-וַיָּמָת", ולכן
עשר ספירות אלו של שם מ"ה הזודש (הרמוזים במלך "הָדָר") נתקיימו, וגם הביאו
לתיקון המלכים הקודמים שכן נשתנה שמם!

ובספר 'עץ זווים' (שער התיקון פרק ג) ביאר האריז"ל את שאר הפרטים שלא נזכרו
במאמר הזוהר ובפירושו. זה לשונו שם:

'והנה האור הזה ד[שם] מ"ה הזודש היוצא מן המצוה [של אדם קדמון]
כנזכר לעיל הוא סוד המלך השמיני הנזכר בפרשת וישלוח הנקרא
"הָדָר" - אשר לא נזכר בו מיתה בתורה [מטעם] כי [הוא כללות האורות
שיצאו ממצוה אדם קדמון אשר] לא מתו כבנו האזורים [שהם אורות הנקודים]
שיצאו מעיני אדם קדמון ומתו]. אדרבא - [לא רק שלא מת שם מ"ה הזודש אלא]
הוא [גם] מתקן ומקיים [את] השבעה מלכין קדמאין שמתו, [שהם]
הקודמין אליו כנזכר לעיל.

כי כבר הודעתך כי אלו המלכים [דעולם הנקודים] כולם הם מלכים
הנזכרים בפרשת וישלוח, [שנאמר]: "וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ
אֲדוּם". ולפי שכאשר יצא [מלך "הָדָר" השמיני] התזויל תיכף לברר [את
ה]בזוינות [של] אלו המלכים [שמתו כדי] לעשותן [בזוינת נוקבא אליו -
שהם נקראנים] עתה [שם] ב"ן דההי"ן [יוד ה"ה ו"ו ה"ה] כנזכר לעיל, לכן
נאמר בו "וַיִּמְלֹךְ תַּזְוִתֵּי הָדָר..."

אֵילָנָא זולק ב - פרק זו דְּוִזְיִי רלג

"וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מְהִיטְבָּאֵל" - כמו שאמרו בווער דעך השתא לא אידכר דכר ונוקבא כלל בר השתא, ובגין כך אתקיים כלא! דהשתא הוי דכר ונוקבא כדוויזי - ונוכר באדרא רבא [שהעתקנו ופירשנו לעיל].

והענין [הוא] כי [הדר] וְאִשְׁתּוֹ מְהִיטְבָּאֵל הם בזוינות [שם] מ"ה [ושם] ובין הנזכרים לעיל. והשתא נקראים [אדם] - לפי שאדם [בהכרח] כולל זכר ונקבה. ולכן תמצא כי שם מ"ה [הוא] בגימטריא 'אדם'. ואם תאמר - והלא בשם מ"ה לא נעשה רק [בזוינות] הדכורין שבאצילות ובזוינות הנוקבא נעשה משם ב"ן, ואיך [אם כן] נקרא [שם מ"ה] 'אדם'?

והענין הוא כי שם מ"ה בצאתו היה מברר [זולקים] משם ב"ן ומזוהרו אליו ונתקן עמו. ונמצא כי אז היה אור הנוקבא טפל אליו והינותה [בזוינת הנקבה] יונקתו מבנו כדמיון הבן עם הבת [לאזור מיתת האב וירישתו] שהכל נקרא על שם הבן, והוא יורש הכל ואינו נותן לבת [כלומר] - לאזוהרו] אלא מה שיוטב בעיניו כרצונו [דהרי הבנים יורשים את הכל וזנים את הבנות]. ואם כן, נמצא כי הבת טפלה וכלולה בבן. ולכן [גם כאן] שם ב"ן שהיא הבת [נושבת להיות] הנוקבא וטפלה לשם מ"ה שהוא הבן הזכר, והיא כלולה בו. כי שם מ"ה הוא המבררו [לשם ב"ן] עמו, וכך שם ב"ן הוא נתקן על ידי השם מ"ה.

ולכן כאשר [שם מ"ה] מברר, הוא לוקוז תזולה מה שמברר לעצמו כנודע בסוד 'תרין עטרין דירית ברא'. [הז'תרין] והללו הם: זוסדים וגבורות [שם] מ"ה [ודשם] ב"ן. ולבתר יהיב ברא לברתא בשעתא דמזדווג עמה עטרה דגבורה - וכאלו ניתן לה משלו דמי. ולכן [שם מ"ה] הוא לבדו נקרא 'אדם' [משום שהוא] כלול [מתרוייהו]. והרי עתה כי שתי בזוינות יש לנוקבא דזעיר אנפין: אחד בהיותה כלולה בתזולה עם הזכר, והשני כש[היא] נפרדת מבנו והוא נותן לה עטרה דגבורה.

וזה סוד הכתוב "וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מְהִיטְבָּאֵל בַּת מְטָרְד" - כי הנה בשם זה יש כללות [שם] מ"ה [ושם] ב"ן [דהרי] "טבאל" בגימטריא עולה ב"ן (52). אם כן, מצינו בשם "מ"ה-טבאל" רמוז לזכר ולנקבה - אמנם לאזור שיננסרו ונפרדו, כדלקמן]. וגם אצל הזכר שהוא שם מ"ה מצינו רמוז לנקבה בהיותה מזוהרת עמו בסוד 'דו-פרצופין, דהרי'

י"ט שהוא המילוי של ארבע אותיות הראשונים שבו [שבשם מ"ה (י-ה-ו-ה) העולים 26 בגימטריא, ואותיות המילוי של שם מ"ה הם (ו-ד-א-א-ו-א) העולים י"ט (19) בגימטריא - הרי סך הכל עולה מ"ה (45)]. כי 'אדם' הוא שם מ"ה, והנקבה [שלו היא סוד אותיות המילוי העולים בגימטריא] י"ט בהיותה כלולה עמו - כי אז [ה]נוקבא [היתה] נקראות [ה]מילוי [של] שם מ"ה [שהרי המילוי של שם מ"ה עולה ב]גימטריא י"ט.

[וזה] כמו ענין אדם וזוה - כי [הרי] אדם [הוא סוד] שם מ"ה, וכאשר היתה הנוקבא עמו [דבוקה בו בסוד דו-פרצופין] [כדלעיל בענף א] היתה נקראת זו"ה שהוא [ב]גימטריא י"ט (19) - שהם בזוינת מילוי דשם מ"ה. כי כל בזוינת מילוי הוא גימטריא אלהי"ם [דהרי גם 'מילוי' וגם 'אלהים' עולים בגמטריא פ"ו (86)] - [והקשר ה]זוה [בין המילוי שלו ושם 'אלהים'] בא לרמוז שהיא בזוינת הנוקבא שהיא [מלאה] דינין [כשם אלהים המורה על דין]. ובוזה תבין למה בזוינת הנוקבא היא תמיד דינין - והוא לפי ששרשה הוא בזוינת המלכים שמתו, שעל ידי כן נקראים [שבעת ה]מלכים [שמתו בוהר בשם 'מלכין קדמאין'] - מלשון 'מלכות'.

ואמנם כאשר [הנוקבא] נפרדת מעליו ונעשית בזוינה לעצמה [וכבר אינם בסוד דו-פרצופין], ואז שניהן בסוד בעל ואשתו - דכורא לזווד ונוקבא לזודה - אז [הנוקבא] נקראת [בשם] "מְהִיטְבְּאֵל". כי שם זה נוזלק ל-מ"ה ו-יטבא"ל. כי [הרי] מ"ה הוא [פרצוף ה]דכורא כנודע, ו-יטבא"ל עולה בגימטריא ב"ן שהוא [רומז על פרצוף ה]נוקבא בהיותה לעצמה - [דאז היא] הוי"ה דההי"ן המתבסס [בדיניה] עמו - זה עם זה, דכורא ונוקבא. ולכן נקרא בשם 'טוב' [כרמוז בשמה: טב-א"ל] - להורות שכבר יצא מהם הרע והוברר מהם הטוב. וזה שאמר [באדרא רבא] 'אתבסמו דא בדא כו'!

עד כאן העתקנו את לשון הארז"ל לענייננו. ואשרי מי שזכה לעיין בכל דברי שהעתקנו מתזילתם ועד סופם, הגם שכמונו עדיין לא זכה להבינם כראוי. דודאי לא דמי הכרתינו באמיתות דברי מהרוז"ו אצלנו בהקדמתו עתה שראינו את דברי הארז"ל כמו לפני שנגשנו אל הקודש פנימה לתוך גוב האר"י. והשם יאיר עינינו בתורתו - אמן! והבא ליטהר מסייעין אותו!

יום קעד - לע"נ רוזמים מקדסי בן פרוזה ואפרים ו- זריפה בת שרה ז"ל

סעיק ג

זלא כמעשה אתונו דבלעם...

הבקי בסודות הטמונים מתוזת לסיפור הוויצוני של פרשת בלק יודע שבאמת היה יכול רבינו מהרז"ו לציין לכל הפרשה מתוזלתה ועד סופה כדי להוכיחו ממנה שודאי לא 'בהיותם כפשוטם של דברים הנה משתעשע בהם הקדוש ברוך הוא אלפים שנה קדם שגברא העולם ובורא בהם עולמות'.

דהרי ספר הוהר על פרשת בלק מלא וגדוש במאמר אזור מאמר על ריבוי הסודות הנפלאים שמתוזת לפשט הסיפור הזה. וגם כתבי הארז"ל בשער הפסוקים וספר הליקוטים על פרשת בלק מלאים מקיר אל קיר בסוד אזור סוד שטמנה תורתנו הקדושה ברמ"ו מתוזת לפסוקי פרשה זו. עם כל זאת, מכיון שרבינו מהרז"ו ציין בדבריו דוקא ל'מעשה אתונו דבלעם', לכן גם אנחנו נצמצם דברינו בסעיק זה ונעסוק רק בביאור 'מעשה אתונו דבלעם' מכל הסודות שישנם בפרשת בלק.

ענף א

ובכן, נפתח בדברי הוהר הקדוש בנידון דידן בפרשת בלק (דף רא ע"ב - עם פירוש בעיקר על פי 'מתוק מדבש'). זה לשונו הוהר שם:

זובריא, אי תימרון דזומרא לא הנה ארוזיה בכה מיומא דאברי עלמא, פוקו וזמו אתון דבלעם זויבא דנצונות לרבונה בכלא - זומריה דרבי פנזוס בן יאיר על אנות פמה וכמה! ותו, אתון דבלעם כד מלילת, מלאכא עלאה הנה עלה מלעילא.

פירוש הוהר: אמר רבי שמעון בר יוחאי לתלמידיו הנמצאים עמו לאזור

ששמע את נהרת זומרו של רבי פנזוס בן יאיר שנשמע לו מרוזק כקול שירה: זומרים, אם תאמרו שאין דרכו של הזמור בכה לומר שירה מיום שגברא העולם, צאו וראו את אתונו של בלעם הרשע שגזזה את בעליה בכל דבריה. ואם כך היה בזמורו של בלעם הרשע, או זומרו הידוע של רבי פנזוס

אֵילָנָא זולק ב - פרק זו דְּוִי

בן יאיר שהיה רגיל בניסים, על אֵזוֹת כְּמֵה וְכֵמֵה שיכול הוא לומר שירה. ועוד, הרי אֵתוֹנוֹ שֶׁל בַּלְעָם פֶּשַׁד־בְּרָה, מִלֵּאף עֲלוּן הִיָּה עֲלֵיהָ מִלְמַעְלָה שִׁפְתוֹ אֵת פִּיה, ובכּוֹז אֹתוֹ מִלֵּאךְ דִּיבְרָה הֵאֱתוֹן אֵת מֵה שְׁדִיבְרָה. ואלו היו דברי האתון: "מֵה עֲשִׂיתִי לָךְ כִּי הִכִּיתֵנִי זֶה שְׁלֵשׁ רְגָלִים? הֲלוֹא אֲנֹכִי אֶתְנֶה אֲשֶׁר רִכַּבְתָּ עָלַי מִעוֹדְךָ עַד הַיּוֹם הַזֶּה. הֲהִסְפֵּן הִסְפַּנְתִּי לַעֲשׂוֹת לָךְ כֵּה" (במדבר כב כז,ל). וביארו רבותינו זכרונם לברכה אֵת דְּבָרֵיהּ בְּמִסְכַּת סְנֵה־רִין (בדף קה ע"ב), דְּלֵאזֹר שִׁשְׁאֵלוּ שְׂרִי מוֹאֵב אֵת בַּלְעָם: 'מֵאִי טַעֲמָא לֹא רִכַּבְתָּ סוּסִיא? אִמַר לְהוּ - שְׂדָאִי לְהוּ בְּרִטִיבָא (רש"י - באזוז, לרעות עשבים לזוים). אִמַרְהָ לִּיה - "הֲלוֹא אֲנֹכִי אֶתְנֶה"! וְהַשִּׁיב לָהּ בַּלְעָם:] לְטַעֲנָא בַעֲלָמָא (רש"י - לִישָׁא מִשְׁאוֹת, וְלֹא לְרִכּוּב). [אִמַרְהָ הֵאֱתוֹן:] "אֲשֶׁר רִכַּבְתָּ עָלַי"! [וְהַשִּׁיב לָהּ בַּלְעָם:] אִקְרָאִי בַעֲלָמָא (רש"י - כְּשֶׁאֵין לוֹ סוּס מוֹזְמוֹן). [אִמַרְהָ הֵאֱתוֹן:] "מִעוֹדְךָ עַד הַיּוֹם הַזֶּה"! וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שְׁאֵנִי עוֹשֶׂה לָךְ מַעֲשֵׂה אִישׁוֹת בְּלִילָה (רש"י - שֵׁאתָה בּוֹעֲלוֹי!) כְּתִיב הִכָּא "הֲהִסְפֵּן הִסְפַּנְתִּי", וְכְתִיב הֵתָם "וְתֵהִי לוֹ סִכְנַת" (מלכים א - א ב, וְפִירֵשׁ רִש"י - מוֹזְמוֹת)! עַד כֵּאֵן לְשׁוֹן הַגְּמֵרָא.

הַשְׁתָּא אִית לְגַלְאָה, זִוְבְּרִיא שְׁמַעוּ! פִּי הֵאֱתוֹן דְּאִבְרִי עֲרַב שֶׁבֶת בֵּין הַשְּׁמִשׁוֹת, סַלְקָא בְּדַעְתֵּיכֹו דְּפּוֹמָא הָוָה פְּתִיזָא מֵהֵהוּא זְמַנָּא? אִו תְּנַאי דְּאֶתְנִי קוֹדֶשָׁא בְּרִין הוּא מֵהֵהוּא זְמַנָּא? לָאו הָכִי! וְרוֹא הָכָא דְּאֶתְמַסֵּר לְזוֹכְמִי דְּלָא מִשְׁגִּיזוֹן לְטַפְשׁוֹ דְּלָבָא. פִּי הֵאֱתוֹן - דְּרָגָא דְּאֶתְנִי, הֵהוּא עֲלָאָה דְּסִטְר נֹקְבִי. הֵהוּא הָוָה דְּשֶׁרִיא עַל הֵהוּא אֶתוֹן, וּמְלִיל עֲלָהּ. וְכַד בְּרָא קוֹדֶשָׁא בְּרִין הוּא לְהֵאִי דְּרָגָא דְּאִקְרִי פִּי הֵאֱתוֹן, סְתָם לִיה בְּגוֹ נֹקְבָא דְּתֵהוּמָא רַבָּא, וְאַסְתִּים עֲלֵיהָ עַד הֵהוּא זְמַנָּא. כַּד מְטָא הֵהוּא זְמַנָּא, פְּתוֹז הֵהוּא נֹקְבָא וְנַפְק וְשֶׁרָא עֲלָהּ, וּמְלִילָת... "אֵת פִּי הֵאֱתוֹן" (במדבר כב כז) - לְאַסְגָּאָה קַמְרִיא"ל, דְּאִקְרִי פִּי הֵאֱתוֹן.

פִּירוּשׁ הַזֶּה: קָעַת יֵשׁ כֵּאֵן דְּבָרִים נִסְתָּרִים לְגַלְוָת. זִוְבְּרִים, שְׁמַעוּ לְמֵה שִׁיאֵנִי אֹמֵר לָכֶם: פִּי הֵאֱתוֹן שְׁנַבְרָא בְּעֲרַב שֶׁבֶת בֵּין הַשְּׁמִשׁוֹת (כְּזוֹכֵר בְּמִסְכַּת אֲבוֹת הַזֶּה), הָעוֹלָה בְּדַעְתְּכֶם שֶׁהִפָּה שִׁלְהָ הִיָּה פְּתוֹז מֵאֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁל שִׁשָּׁה יָמֵי בְּרֵאשִׁית וְהִיָּה מֵאֵז פְּתוֹז וּמוֹכֵן לְדַבֵּר, אִו שְׁתַּנַּאי הַתְּנָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא מֵאֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁל שִׁשָּׁה יָמֵי בְּרֵאשִׁית שְׁבוּמֵן מִסוּים תַּצָּא הֵאֱתוֹן הוּוֹ וְתַדְבֵּר עִם בַּלְעָם כְּשֶׁתַּצְטַרֵּךְ לְכַרְךָ? לֹא כֶּה הוּא! אֲלֵא סוּד גְּדוּל יֵשׁ כֵּאֵן שְׁנַמְסֵר רַק לְזוֹכְמִים שְׁלֹא מִשְׁגִּיזוֹים עַל טַפְשׁוֹת הַלָּב. דַּעוֹ שְׁבֵאֲמוֹת פִּי הֵאֱתוֹן הוּא דְּרָגָת קַלִּיפַת הֵאֱתוֹנוֹת, אֹתָהּ דְּרָגָה הָעֲלִיזָה בִּיּוֹתֵר שְׁל צַד הַקַּלִּיפּוֹת הַנְּקֻבּוֹת - הִיא אֹתָהּ הַקַּלִּיפָה שֶׁהִיָּתָה שְׁרוּיָה עַל אֹתָהּ אֶתוֹן וְדְבָרָה הֵאֱתוֹן מִכְּזוֹת. וְכִשְׁבְּרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא לְדְרָגָה זֹו שְׁבַקִּיפּוֹת הַנְּקֻרָאֵת פִּי הֵאֱתוֹן, סְתָם

אֵילָנָא זולק ב - פרק זו דְּוִיִּי רלו

אוֹתָהּ בְּתוֹף נֶקֶב תְּהוּם רַבָּה בתוֹתית הארץ, וְסַתֵּם עָלֶיהָ כְּדֵי שֶׁלֹּא תוֹכַל לַצַּאת מִשָּׁם וּלְפַעוּל בְּכוּזָה עַד אוֹתוֹ זְמַן שֶׁהִיְתָה צְרִיכָה הָאֲתוֹן לְדַבֵּר עִם בַּלְעָם. וּכְשֶׁהֲגִיעַ אוֹתוֹ זְמַן, פָּתַח הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת אוֹתוֹ נֶקֶב שֶׁל הַתְּהוּם הַגָּדוֹל, וַיִּצְטַת מִשָּׁם וְשָׂרְתָה עָלֶיהָ, וְלִכֵּן דְּבָרָה הָאֲתוֹן... וּבַהֲמִשְׁךְ מוֹסִיף הַזֹּהָר לְדִיִּיק מִמֶּה שֶׁכְּתוּב: "אֶת פִּי הָאֲתוֹן" (במדבר כב כז) - וְהָרִי כָּל 'אֶת' רִיבּוּי הוּא. וְאִמֹר שֶׁכָּאן תִּיבַת "אֶת" בֹּא לְרַבּוּת אֶת הַמְּלֶאךָ קְמַרְיָא"ל, שְׁנֵקְרָא פִּי הָאֲתוֹן.

הָרִי שֶׁלֹּא הִיְתָה זו אֲתוֹן רַגִּילָה כֻּלָּל וְכֻלָּל - בְּלִשׁוֹן הַמַּעֲטָה! אֲלֵא, כְּמוֹ שֶׁבִיֵּאֵר הָאֲרִיז"ל אֶת דְּבָרֵי הַזֹּהָר הַלְּלוּ בְּסִפְרֵי הַלִּיקוּטִים (עַל פְּרִשְׁתַּת בַּלֵּק):

'סוּד אֲתוֹנוֹ שֶׁל בַּלְעָם [הִיא] קְלִיפָה גְּסָה, וְפִי הָאֲתוֹן [הוּא] הַנִּקְרָא [מְלֶאךָ] קְמַרְיָא"ל! עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ.

הָרִי שֶׁבְּדִיבּוּרָה שֶׁל הָאֲתוֹן הִיְתָה מַעֲשֵׂה שֶׁל אוֹתָהּ קְלִיפָה נֶקֶבָה גְּסָה שִׁשְׂרָתָה עֲלֶיהָ בְּאוֹתוֹ עֵת, בְּנוֹסֵף לְמְלֶאךָ קְמַרְיָא"ל שֶׁגַּם כֵּן סִייעַ לְאוֹתוֹ מַעֲשֵׂה הַכְּתוּב בְּתוֹרָה.

יום קָעָה - מוֹקֵדֶשׁ לַע"ז הַנֶּעֱרָם הַיִּקְרָם שֶׁנִּרְצָזוּ עַל קִידוּשׁ הַשָּׁבָּת:

נִפְתַּלִּי יַעֲקֹב בֶּן רוּזֵל דְּבוּרָה ז"ל הִי"ד

מִיכָאֵל בֶּן בֵּת-גַּלִּים ז"ל הִי"ד

אֵייל בֶּן אִירִיס תְּשׁוּרָה ז"ל הִי"ד

עֲנָף ב

עוֹד עוֹמֵק בְּתוֹךְ עוֹמֵק ב'מַעֲשֵׂה אֲתוֹנוֹ דְּבַלְעָם' שֶׁהוֹכִיר רַבֵּינוּ מִהַרְזוֹ"ו אֲצִלֵּינוּ בְּהַקְדַּמְתוֹ מִצִּינוּ בְּכַתְּבֵי הָאֲרִיז"ל בְּסִפְרֵי הַלִּיקוּטִים (עַל פְּרִשְׁתַּת בַּלֵּק). וְגַם כָּאן בָּאוּ בְּתוֹךְ דְּבָרֵי קוֹדְשׁוֹ מוֹשְׁגִים נִשְׁגָּבִים מְאֹד דְּעֵדִיִּין לֹא זָכִינוּ לְלוּמְדֵם יוֹזְדוּ עַל סֵדֶר לִימוּד הַקְּבֻלָּה. וְעַם כָּל זֹאת, כְּמוֹ שֶׁעֲשִׂינוּ לְעֵיל בְּבִיאוֹר 'מַעֲשֵׂה אֶדָּם הָרִאשׁוֹן וְ'מַעֲשֵׂה דְּבִנֵּי זֹרִי' שֶׁאֲסַפְנוּ אֶל הַגּוֹרֵן פְּנִימָה סוּדוֹת נִפְלָאִים וְנִשְׁגָּבִים מִמֶּנּוּ, כֵּן נִמְשִׁיךְ לַעֲשׂוֹת כָּאן בְּבִיאוֹר 'מַעֲשֵׂה אֲתוֹנוֹ דְּבַלְעָם' כְּדֵי לְהַמְזוּזֵשׁ לְקוֹרָא הַנְּעִים כְּמוֹ שֶׁאֲפִשֵׁר אֶת כּוּנֵת מִהַרְזוֹ"ו.

דְּהָרִי כָּל זֹאת הַגְּדִלְנוּ לַעֲשׂוֹת כְּדֵי שֶׁכָּל אוֹזֵד וְאוֹזֵד מֵאֲתָנוּ יִפְנִים לְלִיבּוֹ שׁוּדָאֵי לֹא 'בְּהִיּוֹתָם כְּפִשׁוּטִים' שֶׁל אוֹתָם סִפּוּרִים 'הָיָה מִשְׁתַּעֲשֵׂע בָּהֶם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ

הוא אִלָפִים שְנָה קָדָם שְנִבְרָא הָעוֹלָם וּבוֹרָא בָהֶם עוֹלָמוֹת. אָמֵנָם, שְעִשׂוּעוֹת שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּתוֹרָה וְהִיֹּתוּ בּוֹרָא בָּהּ אֶת עוֹלָמוֹ הִיָּתָה בְּהִיֹּתוֹ עוֹסֵק בְּתוֹרָה בְּבוֹזֵינֵת הַנְּשֻׁמָּה הַפְּנִימִית שֶׁבָּהּ, הַנִּקְרָא 'רַי' תוֹרָה' (כלשון רבינו מהרז"ו אצלינו)!

ואלו דברי האר"ל על הפסוק "וְתִרָא הָאֶתוֹן אֶת מִלְאָךְ יְהוָה, וְתִרְבֵּץ תַּנּוֹת בְּלָעָם. וַיִּזְזַר אֶף בְּלָעָם וַיִּךְ אֶת הָאֶתוֹן בְּמִקְלָ" (במדבר כב כז): (וכדרכינו בביאור דברי האר"ל, מזה שבא בסוגריים מרבעות כאלו) הם הגהות מדין למען ריוץ הקורא הנעים (בדברי)

'דקדוק (מה שהזכיר הפסוק) "בְּמִקְלָ" - (דלכאורה לפי הפשט) לא אצטרך (להזכירו). אמנם הענין (הוא - כי) כבר ידעת סוד 'אתנו של בלעם' (שהיא) קליפה גסה, ופי האתון (הוא המלאך) הנקרא קמריא"ל - כמבואר בזוהר פרשת בלק (שהעתקנו ופירשנו בסעיף א). והנה היתה כוונתו של בלעם להמשיך הארת האבות העליונים אליה (לקליפה הזו), וזה סוד "בְּמִקְלָ" - (שהם) סופי תיבות של שמות האבות שהם: יעק"ב, אברה"ם, יצז"ק, ישראל"ל.

והנה ה-ב' וה-ל' של סופי שמות יעק"ב וישראל"ל הם שני בזינות בזעיר אנפין. הראשון בסוד (פרצוף) 'ישראל' - (שהוא לוקוז את המקום שזמראשו של זעיר אנפין עד טיבורו, וכנגדו מאזוזריו היא (פרצוף) 'לאה'. והפרצוף השני הלוקוז את המקום) מהטיבור (של זעיר אנפין) ולמטה הוא סוד 'יעקב' - ומאזוזריו כנגדו היא (פרצוף) 'רוזל' עד למטה.

שנלכך הזכרזו יעקב (אבינו) לישא שתי אזויות לאה ורוזל - לפי ששתיהן הם (כנגד) סוד (פרצופי) האזוזריים שלו, וכן רגליה של (פרצוף) 'לאה' מגיעים (עד) לראשה של (פרצוף) 'רוזל'. וזוה תבין למה הזכרזו (יעקב אבינו) לישא תזילה את לאה, ואזור כך (את) רוזל (דהרי לאה) היא פרצוף יותר גבוה מרוזל"ל.

ובזה תבין מאמר (הזוהר ב) פרשת ויצא (דף קנג ע"ב) שזושב יעקב שהשבעה שנים הראשונים היו מהשמונה של רוזל. (אמנם) יצאת בת קול ואמרה: 'יעקב - "בן העולם ועד העולם" (תהלים קו מז) כתיב!'

אֵילָנָא זולק ב - פרק זז דְּוִוִי רלט

כלומר, שצריך להתזיל מהראש שהיא לאה, ואזור כך מרוזל הבאה תזותיה.

ונזוזר לענינו, שהיתה כוונת בלעם להמשיך הארות [של] השלושה אבות, וגם את] הארת התפארת בשני בוזינות. האזוד בסוד [פרצוף] 'יעקב' - דהיינו הבוזינה שכנגד [פרצוף] רזול, והשני בסוד [פרצוף] 'ישראל' - [שהוא] הבוזינה שהיא כנגד [פרצוף] 'לאה'. וזהו [דיוק תיבת] "בְּמִקְל" - בסוד ב' [שהיא סוף התיבה] דאברה"ם.

זאת היתה כוונתו [של בלעם], אבל בהשגתו לא השיג [בלעם] כי אם בסוד אזורי האבות, וכל שכן [ש]בוזינת 'ישראל' שלא השיג אפילו מאזוריו, כי אם אזורי [הז]סוד [גבורה] [תפארת] בבוזינת [פרצוף] 'יעקב' לבד.

וזה שכתוב: "אֲשֶׁר מִזְוִזָּה יְדֵי יְזוּזָה" (במדבר כד ד). כלומר - לא יֵדֵי מביש, כי אם בוזילוף אותיות על דרך] אתב"ש [ששם שד"י] הוא בק"ם - דהיינו סופי תיבות [של] יעקב יצז"ק אברה"ם. ו-בק"ם עולה בגימטריא בלע"ם - כמו שידעת במקום אזור [בדברי האר"ל]. אמנם [הארת הפרצוף] 'ישראל' לא השיג [בלעם הרשע] אפילו מאזוריו כנוצר, והבן! עד כאן לשון האר"ל שהעתקנו לתועלת המבין והלא מבין גם יזוד.

גם במקום אזור בכתבי האר"ל מצינו שדיבר הרב בענין 'מַעֲשֵׂה אֲתוֹנוּ דְּבַלְעָם' - והוא בשער הפסוקים (פרשת בלק) על הפסוק: "וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי מִלְּאָךְ יְהוָה, עַל מַה הִכִּיתָ אֶת אֲתוֹנָךְ זֶה שְׁלוֹשׁ רְגָלִים" (במדבר כב לב)? זה לשונו שם:

'זכמינו זכרונם לברכה (במדבר רבה כ יד) אמרו שביקש [בלעם הרשע] לעקור שלש רגלים מישראל - ואין בדברים אלו יזס עם כוונת בלעם כפי הפשט! אבל הענין יובן [על פי סודם של דברים] עם הנזכר לעיל - כי הנה שלשה הרגלים הם שלושת האבות כנודע, ועליהם אמרו באדרת נשא (וזהו זולק ג - דף קלד ע"ב) כנוצר לעיל:

וּבְהַאי אֲתְרוּזִיצוּ אֲבִהֶתְנָא, לְאֲתִלְבְּשָׁא בְּהַאי רוּזָא וְהַבֵּל דְּנִפְק מִן פּוּמָא עֵילָאָה' נְהַמְשֵׁךְ הַזֶּה שֵׁם: דְּמִתְפָּשֵׁט לְכַמְזָה עֵיבְרִין, בְּאַתְרֵךְ דְּכָל שְׁעָרֵי שְׁקִילִין בְּסוּזְרִנְי. הַדָּא הוּא דְכַתִּיב: "אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתְּינִי" (מִיכָה ז כ) - וְדָא הוּא תַקּוּנָא קְדִישָׁא עֲלָאָה דְּתַרְיִסְר. (הוּא הַתִּיקוֹן ה'-ב מ-ג תִּיקוּנֵי דִיקְנָא דִּיאֲרִיךְ אַנְפוּן שְׁהוּא הַפָּה הַפְּנּוּי מִשְׁעֵרוֹת מִכָּל סְבִיבּוּי, כְּמוֹבְאָר אַצְלֵינוּ בְּבִיאוּרֵינוּ בְּסוּף פֶּרֶק זז) - עַד כְּאִן!

וּבְהִיּוֹת בַּלְעָם מִקְלָלִים בְּפִיו מִבְּזוּיָתָהּ הַזֶּה, נִמְצָא שְׁהִיָּה עוֹקֵר שְׁלוּשֵׁת הָאֲבוֹת הַמִּתְלַבְּשִׁים בָּהּ הַנְּקָרָאוּיִם 'שְׁלֵשָׁה רַגְלִים'! עַד כְּאִן לְשׁוֹן הָאֲרִיז'ל.

תהלה לאל עליון תם ונשלם זולק ב מביאורינו

'אֵילָנָא דְּיִזְיִי!'